

KÚRIAI DÖNTÉSEK

BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2023/3

71. évfolyam

2023. március

TARTALOM

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

6/2022. Jogegységi határozata (Jpe.III.60.027/2022/15. szám) követelésrész érvényesítése esetén az anyagi jogerőhatás érvényesüléséről.....	364
1/2023. Jogegységi határozata (Jpe.III.60.049/2022/8. szám) a végrehajtási eljárásban a felek személyében a végrehajtható okirat kiállítását megelőzően bekövetkezett, de az azt követően észlelt változás esetén a jogutódlás megállapításáról.....	373
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.020/2022/7. számú határozata.....	375
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.045/2022/8. számú határozata.....	374
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.062/2022/4. számú végzése.....	382
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.065/2022/3. számú végzése.....	382

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

54	A büntető anyagi jogi szabály sérelmé is jelenti, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás nem tartalmazza, hogy a terhelt pontosan mikor követte el az eljárás tárgyát képező cselekményt, és a tényállás alapján olyan elkövetési időpont sem zárható ki, amikor a cselekmény még nem volt bűncselekmény.....	387
55	I. Embercsempészs miatt a külföldi állampolgár elkövetővel szemben a kiutasítás alkalmazása kötelező, amelynek tartama kizárólag a kiszabott szabadságvesztés kétszerese lehet. II. Közúti járművezetéstől eltiltás akkor szabható ki, ha a közlekedési szabályszegés a bűncselekmény elkövetési magatartásának része, avagy, ha a terhelt több bűncselekmény elkövetéséhez használ gépjárművet. Ezért törvénysértő e büntetési nem alkalmazása, ha a terhelt az egy magatartással megvalósított embercsempészs elkövetéséhez használ gépjárművet, akkor is, ha annak elkövetése közben közlekedési szabályt szegett.....	387
56	I. A gyógyítás (kezelés) büntetőjogi értelemben vett kockázata akkor igényel vizsgálatot, amikor az orvos eltér foglalkozása szabályaitól. Az Eütv. 126. § (1) bekezdése az orvos általános gondossági kötelezettségét fogalmazza meg, míg a 126. § (2) bekezdése a mérlegelés lehetőségéből, kötelezettségéből eredő felelősség alapját teremti meg. II. A terheltnek elvárható gondosság mellett látnia kellett volna a sértett megvizsgálásának hiányából fakadó kockázatot, így azt, hogy a korábban	

	szívinfarktuson átesett betegek ismét szívinfarktusa van, ehhez képest elmulasztotta a sértett ismételt vizsgálatának elvégzését, ezért nem ismerte fel a fennálló szívinfarktust. A terhelt tehát a kellő gondosságot elmulasztotta, a rágondolás hiánya miatt nem látta előre a magatartása lehetséges következményét. Ez a terhelt büntetőjogi felelősségének alapja	386
57	I. A kábítószer birtoklása vétségének a Btk. 178. § (6) bekezdés II. fordulatában szabályozott törvényi tényállásában megfogalmazott célzatra tekintettel a kábítószernek az észlelhetőség határán lévő anyagmaradványa (szennyeződés valamely tárgyon, ruhán stb.) „megszerzése” önmagában elkövetési magatartásként nem értelmezhető, ilyen anyagmaradványnak a „tartása” pedig e bűncselekmény megállapítására nem alkalmas. II. Ha a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás alapján nem állapítható meg, hogy a nem magyar állampolgár terhelt a csekély mennyiségű, már elfogyasztott kábítószerrel Magyarország területén szerezte meg, illetve fogyasztotta el, az ő vonatkozásában a joghatóság megállapításakor sem a személyi elv, sem a területi elv nem alkalmazható. A cselekmény vonatkozásában a Btk. 3. § (2) és (3) bekezdésében foglaltak teljesülését kell vizsgálni annak eldöntéséhez, hogy az ügyben a magyar joghatóság megállapítható-e. Amennyiben a legfőbb ügyész a büntetőeljárás lefolytatása iránt nem intézkedett, az eljárás megszüntetésének van helye büntethetőséget kizáró okból	390
58	A rágalmazás szükségképpen tényállási eleme a becsület csorbítására alkalmas közlés más előttisége. Ezért anyagi jogi sérelem, ha a büntetővégzésben megállapított tényállás erre vonatkozóan ellentmondásos adatokat tartalmaz és emiatt a cselekmény tényállásszerűsége nem ítéhető meg	393
59	Az az elkövető, aki akár büntető-, akár polgári perben hamis bizonyítási eszközt, ezen belül okiratot szolgáltat, és annak hamis voltáról tudomással bír, megvalósítja a hamis tanúzás hamis okirat szolgáltatásával elkövetett bűncselekményét, és a bűncselekmény ezen fordulat szerinti elkövetési magatartása független attól, hogy a perben szolgáltatott hamis bizonyítási eszköz az ügy lényeges körülményeire vonatkozik-e	397
60	Korlátozott fellebbezés esetén a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletben megállapított tényállást nem módosíthatja és nem egészítheti ki. Ebben az esetben, ha az ítéleti tényállás alapján a cselekmény helyes	

- minősítése nem dönthető el, a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésének és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasításának van helye..... [405](#)
- [61](#) I. A távollévő terhelt elleni külön eljárás lefolytatására kizárólag a Be. CI. Fejezetében írt feltételek megléte esetén van törvényes lehetőség. Ennek hiányában a terhelt hirdetményi idézése alapján az elsőfokú tárgyalás megtartása törvénytör. II. Az elsőfokú bíróság által vétett feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés ellenére bírálja el a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet elleni fellebbezést, ha az elsőfokú bíróság törvényi feltételek hiányában folytatta le az eljárást a terhelt távollétében. III. A másodfokú tanácsülés megtartásának törvényi feltétele hiányzik, ha a fellebbeviteli bíróság a nem ismeretlen helyen, hanem fogvatartásban lévő terheltet hirdetményi úton tájékoztatja a tanácsülés megtartásáról és ebből eredően – a szabályszerű tájékoztatás hiányában – a terhelt a nyilvános ülés vagy tárgyalás megtartására indítványt nem tehet ..... [409](#)
- [62](#) A terhelt a védő eljárása iránti igényét védő meghatalmazásával is kifejezheti; ebben az esetben a védő részvétele az eljárásban – egyéb törvényi ok hiányában is – kötelező. Ezért feltétlen eljárási szabálysértés valósul meg, ha ilyen esetben a másodfokú bíróság a védőt a tanácsülés kizárásáról és a nyilvános ülés indítványozása iránti jogáról nem értesíti ..... [412](#)
- [63](#) A pótmagánvádló igazolási kérelmében arra hivatkozott, hogy a fellebbezését határidőben postára adta, azt azonban a Magyar Posta visszakézbesítette. Az igazolási kérelmet aznap előterjesztette és a korábban már elküldött fellebbezést ismét benyújtotta. Mivel a benyújtott fellebbezés rajta kívül álló okból, a Magyar Posta eljárása miatt nem jutott el a címzett törvényszékhez, ez a pótmagánvádlónak fel nem róható, melyből pedig az következik, hogy az igazolási kérelme alapos, így az általa benyújtott fellebbezés érdemi vizsgálatának van helye ..... [415](#)
- POLGÁRI KOLLÉGIUM
POLGÁRI SZAKÁG**
- [64](#) Ha az adatkezelő előzetesen nem köti a közérdekű adatigény teljesítését költségtérítés megfizetéséhez, vagy az előzetesen közölt költségtérítés mértékénél magasabb mértékű költségtérítést igényel a közérdekű adat kiadása iránti perben, ennek érvényesítéséhez nem kell viszontkeresetet előterjesztenie. .... [417](#)
- [65](#) Az érintett természetes személy teljes nevét tartalmazó, saját használatú e-mail címe személyes adatnak minősül. A személyes adat jogellenes kezelése önmagában, egyéb tényállási elem hiányában azonban nem valószínű, hogy automatikusan a személyes adatok védelméhez fűződő személyiségi jog megsértését ..... [419](#)
- [66](#) A jogosult irányában egyetemleges fizetésre kötelező vámhatósági (hatósági) határozat az egymáshoz képest mellérendelt pozícióban lévő adóstársak egymás közötti relációjában – az egyetemlegesség fogalmából, lényegéből fakadóan – polgári (kötelmi) jogi jogviszonyt keletkeztet. Annak a mozzanatnak a bekövetkezésével és időpontjában, amikor az egyik adóstárs a saját kötelezettségét meghaladóan, a vámhatározatban kirótt teljes fizetési kötelezettségnek egyedül tesz eleget a jogosult irányában, többszöröse tekintetében a többi egyetemleges adóstárs addig csupán potenciálisan létező megtérítési kötelezettsége esedékessé, és – az igény állapotába kerülve – a felperes részéről ekként érvényesíthetővé válik ..... [421](#)
- [67](#) Az útszolgálat elbirtoklását megalapozza az a körülmény is, ha a szolgálat elbirtoklására hivatkozó fél mellett az ingatlana rendeltetéséből és tényleges használatából adódóan a perrel érintett útvonalon az elbirtoklás időtartama alatt az ingatlanon elérhető szolgáltatást – ebben az ügyben a benzinkutat – igénybe vevők (gépjárművekkel és egyéb szállító járművekkel stb.) is átjártak ..... [424](#)
- [68](#) A társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (Th.) 24. § (1) bekezdése nem tiltja a tulajdonostársak olyan megállapodását (alapító okirat) vagy határozatát (SZMSZ), amely a korábbi tulajdonos által felhalmozott közös költség hátralék megfizetésére a hátralékos tulajdonos és jogutóda egyetemleges helytállását írja elő ..... [429](#)
- [69](#) A jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére okot adó lényeges eljárási szabálysértésnek minősül, ha a másodfokú bíróság az eljárása során nem biztosítja a peres felek tárgyaláshoz való jogát ..... [432](#)
- [70](#) Ha a fellebbezés a valódi tárgyi keresethalmazatban előterjesztett két kereset közül csak az egyik elbírálását tartalmazó részében támadja az elsőfokú bíróság ítéletét, akkor a másik kereset elbíráló rész nem támadható csatlakozó fellebbezéssel... [433](#)
- [71](#) A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemnek nélkülözhetetlen tartalmi eleme a jogértelmezést igénylő „elvi jelentőségű jogkérdés” megfogalmazása. A felülvizsgálat engedélyezése körében elvi jelentőségű jogkérdésnek az a jogkérdés minősül, amely egy jogszabály rendelkezésének értelmezésével, az alkalmazandó norma alapvető tartalmával és az ahhoz kapcsolódó esetleges jogkövetkezményekkel függ össze. Ehhez képest ténykérdés, illetve szerződésértelmezési kérdés a felülvizsgálat engedélyezését nem alapozza meg ..... [435](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM GAZDASÁGI SZAKÁG

- [72](#) I. A békéltető testület hatáskörébe tartozó fogyasztói jogvitának minősül a víziközmű-szolgáltatásra létrejött közszolgáltatási szerződés teljesítésével kapcsolatos vitás ügyben a felhasználónak az a kártérítés iránti igénye, amely a részére szolgáltatást nyújtó vállalkozás üzemeltetésében álló és az ivóvízszolgáltatás nyújtásához elengedhetetlen ivóvíz-bekötővezetéken bekövetkezett káreseményből ered.
- II. A szerződés teljesítése során a jogosult vagyonában okozott kárt ugyan nem a szerződésszegés okozza, a Ptk. azonban a szerződésszegésnél indokoltnak tartott kockázatelosztás szempontjait az ilyen károokra is kiterjeszti, és azokra a szerződésszegéssel okozott kártérítés szabályainak alkalmazását írja elő..... [437](#)
- [73](#) A felszámoló intézkedése a hitelezői igény besorolásáról kifogással támadható. A kifogás benyújtására biztosított határidőt az írásbeli visszaigazolás átvétele abban az esetben is megnyitja, ha a felszámoló egyben jelzi azt is, hogy a később előtte ismertté váló adatok birtokában jogosult a korábbi besorolást módosítani ..... [440](#)
- [74](#) I. Az árfolyamrész a különmemű – a kölcsön folyósítására a vételi, a törlesztésre pedig az eladási – árfolyamok alkalmazását előíró szerződéses feltétel, az árfolyamkockázat pedig a kirovó pénznem (deviza) és a lerovó pénznem (forint) eltéréséből adódó szükségképpen és automatikus következmény, a devizaalapú kölcsönszerződések jellegéből következik.
- II. A DH törvények nem zárják ki az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselését előíró szerződéses feltétel tisztességtelensége vizsgálatának lehetőségét..... [442](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM MUNKAÜGYI SZAKÁG

- [75](#) Az irányadó anyagi és eljárásjogi rendelkezések alapján a munkáltató érdekében áll a szabadság kiadásának, illetve pénzbeli megváltásának bizonyítása, ezért a bizonyítás sikertelenségének következményeit viselni köteles..... [452](#)
- [76](#) Az illetmény megfizetésének akár néhány napos elmulasztása az adott jogviszonyból származó lényeges kötelezettség súlyosan gondatlan és jelentős mértékű megszegésének minősül, amely megalapozza a közalkalmazott rendkívüli lemondását..... [453](#)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

- [77](#) Egy független ügylet csak akkor vehető össze egy ellenőrzött ügylettel az összehasonlítható független árak módszerével, ha *a)* az összehasonlítható

- ügyletek vagy az adott ügyleteket bonyolító vállalkozások közötti különbségek – ha egyáltalán vannak különbségek – egyike sem érintheti lényegesen a szabadpiaci árat, vagy *b)* viszonylag pontos helyesbítések végezhetőek az ilyen különbségek torzító hatásának kiküszöbölésére. A szűkítési módszerek mindegyikét értékelni kell viszonylagos pontosságuk szerint, és csak olyan helyesbítések végezhetőek, amelyek előreláthatólag javítani fogják az összehasonlíthatóságot. Megbízhatatlan helyesbítési szempont nem alkalmazható ... [458](#)
- [78](#) Az Szmvt. 33. §-a szerinti jogkorlátozás alkalmazásának – a 2004/38/EK Irányelvvel és az azt átültető Szmvt. rendelkezéséből fakadóan – meg kell felelnie az arányosság elvének, ezért a korlátozás arányosságát kellően tisztázott tényállás alapján, érdemben vizsgálni kell. Az Irányelvre történő formális hivatkozás vagy a tényállás releváns elemei tisztázásának hiánya mellett a személyes és családi körülmények tényleges vizsgálata és a megkövetelt arányossági értékelés nem valósul meg ..... [461](#)
- [79](#) Az Éltv. 60. § (1) bekezdés *d)* pontja és az FVM rendelet 22. § (1) bekezdése alapján fennálló felelősségi vélelem nem állapítható meg, ha a felperes felelőssége alóli mentesüléshez szükséges körülmények felperes általi bizonyíthatósága a közigazgatási szerv eljárási hibája vagy mulasztása okán válik lehetetlenné vagy olyan aránytalanul nehézé, amely bizonyítási teher a tisztességes eljárás keretei között nem várható el..... [464](#)
- [80](#) A hatósági ügy érdemére vonatkozó anyagi jogi feltételek hiánya elutasítási ok, és nem visszautasítási ok. A hatósági ügy érdemét érintő anyagi jogi kérdés nem lehet az Ákr. 46. § (1) bekezdés *a)* pontja alá eső kérelem visszautasítási ok ..... [471](#)
- [81](#) Az Étv. 31. § (1) bekezdés *a)* pontja egyértelműen előírja, hogy az építmény elhelyezése során biztosítani kell a szomszédos építmények rendeltetésszerű és biztonságos használhatóságát, így ennek vizsgálata az építési engedélyezési eljárásnak részét képezi. Ha az építkezés csak oly módon valószínűsíthető meg, hogy a felperesek szomszédos ingatlanjai károsodnak, az az építkezés nem felel meg az Étv. 31. § (1) bekezdés *a)* pontjában foglalt előírásnak ..... [474](#)
- [82](#) A társasház alagsori helyisége nem minősül temetkezési emlékhelynek. Az ezen helyiségben történő urnaelhelyezés engedélyköteles temetkezési szolgáltatási kötelezettség ..... [476](#)
- [83](#) A föld használatának más részére át nem engedése iránti kötelezettségvállalás megsértésével kötött szerződés semmis, az ilyen szerződés hatósági jóváhagyását meg kell tagadni, függetlenül attól, hogy a földtulajdonos tulajdonszerzése eredeti vagy származékos volt..... [479](#)

- [84](#) A vámhatóság által a vámszabályt megsértő személytől eltérő tulajdonos vagyontárgyára irányuló elkobzás mint szankció alkalmazása során nem a szállítványozó személyi körülményeit, hanem az átalakított gépjármű elkobzása objektív feltételeit kell vizsgálni és értékelni ..... [484](#)
- [85](#) Amennyiben a földhasználati szerződést a földforgalmi szabályok szerinti hatóság jóváhagyta, az új földhasználó nyilvántartásba történő bejegyzésére a korábbi földhasználó földhasználati jogának törlésével egyidejűleg, hivatalból kerül sor ..... [486](#)
- [86](#) Szervezetet érintő kizárási ok azzal a közigazgatási szervvel szemben érvényesítendő, amelyet törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben önkormányzati rendelet jogosít fel hatósági hatáskör gyakorlására vagy jogszabály ekként hatósági hatáskör gyakorlására jelöl ki. A kizárás szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a hatóság hatáskörében annak szervezeti egysége járt el ..... [490](#)
- [87](#) Az esetlegesen egyedileg felmerülő, az úthasználat jogosultjával szemben érvényesítendő kárigény önmagában nem alapozhat meg kártalanítási összeg kiszabására mint kompenzációra vonatkozó normatív szabályozást ..... [492](#)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI

- [I](#) C-132/21. sz. Budapesti Elektromos Művek ügyben 2023. január 12-én hozott ítélet..... [496](#)
- [II](#) C-158/21. sz. Puig Gordi és társai ügyben 2023. január 31-én hozott ítélet ..... [499](#)
- [III](#) C-395/21. sz. D.V. (Honoraires d’avocat – Principe du tarif horaire) ügyben 2023. január 12-én hozott ítélet ..... [512](#)
- [IV](#) C-396/21. sz. FTI Touristik (Voyage à forfait aux Îles Canaries) ügyben 2023. január 12-én hozott ítélet ..... [518](#)

FÓRUM

- Mezei Kitti – A pénzmosás egyes esetei a bírói gyakorlat tükrében, különös tekintettel a saját és a gondatlan pénzmosásra ..... [523](#)
- Pödör Lea – Nehéz esetek és büntetőjog – Jogelmélet és jogdogmatika a kúriai gyakorlatban ..... [531](#)

CONTENTS

UNIFORMITY COMPLAINT PANEL

Uniformity decision No. 6/2022 (file No. Jpe.III.60.027/2022/15) of the Uniformity Complaint Panel of the Curia on the occurrence of final and binding effect under substantive law in case of enforcing a part of the claim	364
Uniformity decision No. 1/2023 (file No. Jpe.III.60.049/2022/8) of the Uniformity Complaint Panel of the Curia on establishing legal succession in case of any change in the parties' person which occurred during the enforcement procedure before issuing the enforceable deed, but which was detected only after the issuance thereof	373
Decision No. Jpe.II.60.020/2022/7 of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	375
Decision No. Jpe.I.60.045/2022/8 of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	374
Order No. Jpe.II.60.062/2022/4 of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	382
Order No. Jpe.I.60.065/2022/3 of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	382

CRIMINAL CHAMBER

54	Substantive criminal law is also violated in cases where the set of facts established in the final and binding judgment does not include the date and time when the defendant committed the offence which is the subject of the criminal proceedings, and where the set of facts does not preclude a date of offence at which the defendant's act did not yet constitute an offence	387
55	I. For human trafficking, expulsion shall be imposed mandatorily on perpetrators who are foreign citizens, the duration of which may be only the double of the length of the imprisonment imposed. II. Disqualification from driving may be imposed if the violation of traffic rules forms part of the actus reus of the offence, or if the defendant has used a vehicle for committing several offences. Consequently, application of that sanction violates the law if the defendant has used the vehicle for committing the offence of human trafficking through a single act, even if the defendant violated the traffic rules when committing the offence	387
56	I. The risk of healing (treatment) in the criminal law sense must be examined in cases where physicians deviate from the rules of their profession. Section 126 (1) of Eütv. [<i>Act on Healthcare</i>] lays down the general duty of care imposed on physicians, while Section 126 (2) serves as a legal basis for the responsibility arising	

out of the physician's right and duty to deliberate.

II. If acting with reasonable care, the defendant should have realized the risk posed by the failure to examine the victim, i.e. that the patient who already suffered myocardial infarct might have an infarct again. Instead, the defendant had failed to re-examine the patient and, for that reason, failed to realize the existing infarct. Thus, the defendant failed to act with reasonable care and did not see the potential consequence of its conduct because of not thinking about it. That is what constitutes the ground for the defendant's criminal liability.....

57	I. Considering the motive included in the elements of the misdemeanour of drug possession under the second phrase of Section 178 (6) of Btk. [<i>the Criminal Code</i>], 'obtaining' drug residues that do not reach the limit of detectability (e.g. stains on any object or clothing) may not be interpreted in itself as an actus reus, and 'keeping' such residues is insufficient for establishing the above offence. II. If it cannot be established on the basis of the set of facts included in the final and binding court decision whether the defendant, who is a foreign citizen, has obtained (and consumed) within the territory of Hungary the already consumed, small amount of drug, neither the principle of personality nor the principle of territoriality may be applied when determining the jurisdiction in respect of the defendant. Regarding the above act, fulfilment of the conditions set out in Section 3, subsections (2) and (3) of Btk. shall be examined so that it can be determined whether the jurisdiction of Hungarian courts can be established. If the Prosecutor General has not ordered to prosecute the offence, the case shall be dismissed by reason of circumstances precluding criminal punishment.....	386
58	The fact that the statement capable of impairing personal integrity was made before another person or persons is a mandatory element of the offence of libel. Accordingly, substantive criminal law is violated, if the set of facts established in the criminal court order includes contradictions in this respect, and therefore it cannot be determined whether all elements of the offence have been realized.....	390
59	Perjury committed by production of false documents is constituted, if the perpetrator, either in a criminal or in a civil proceeding, produces false evidence, in particular a false document, while knowing that it is false. In	393

- addition, the above actus reus of the offence is independent from whether the false evidence produced in the criminal proceedings is related to relevant circumstances of the case 397
- 60** If an appeal limited to the sentencing has been submitted, the court of second instance shall not be entitled to modify or complete the set of facts established in the judgment delivered by the court of first instance. In such cases, if the correct legal classification of the offence cannot be determined, the Curia shall set aside—in the review proceedings—the judgment having final and binding effect, and it shall order the court of first instance to retry the case 405
- 61** I. The specific proceeding against a defendant who is absent may be conducted only if all conditions set forth in Chapter CI of Be. [*Code of Criminal Proceedings*] are fulfilled. If those conditions are not fulfilled, holding a hearing of first instance on the basis of a subpoena served to the defendant by public notice is contrary to the law.
II. If the court of first instance has conducted the proceedings in the defendant's absence and the conditions set out by the law have not been fulfilled, the court of second instance will adjudicate the appeal against the first instance judgment contrary to a procedural violation resulting in mandatory annulment.
III. The lawful condition for holding the court of second instance's hearing in chambers is not fulfilled, if the court of appeal notifies the defendant who is held in detention (i.e. whose domicile is not unknown) by means of public notice, and so the defendant – in the absence of proper notification – cannot move for holding a public hearing or a trial..... 409
- 62** The defendant may articulate its request for a defence counsel's assistance by authorising such a counsel; if this is the case, the counsel shall mandatorily participate in the proceedings, even in lack of other grounds set out by law. Accordingly, a procedural violation resulting in mandatory annulment will be constituted in such cases, if the court of second instance fails to notify the counsel on the date of the hearing in chambers that has been set, as well as on the counsel's right to move for a public hearing. 412
- 63** In its application for justification of default, the party bringing private prosecution claimed to have submitted its appeal by mail; however, Magyar Posta [*Hungarian Post*] returned it. On the same day, the party submitted its application for justification of default and submitted once again the appeal which had been submitted earlier.
Considering the fact that the submitted appeal has not reached the regional court to which it was addressed by reason of Magyar Posta's conduct, i.e. for a reason beyond the control of the party bringing private prosecution and therefore not attributable to the party, the party's application for justification is well-founded; thus, the appeal submitted by that party shall be examined on the merits 415
- CIVIL CHAMBER
CIVIL DIVISION**
- 64** If the data controller has not made the fulfilment of a request for data of public interest subject to the payment of cost reimbursement, or if the data controller claims, in the proceedings launched for the disclosure of data of public interest, for a cost reimbursement amounting higher than the earlier indicated amount, the data controller is not required to file a counterclaim. 417
- 65** The e-mail address of the natural person concerned, created for own use and including its full name, shall qualify as personal data. Nevertheless, illegal control of personal data in itself, i.e. without any additional factual elements, shall not automatically constitute a violation of the right to the protection of personal data as a personality right 419
- 66** In the non-subordinated relationship between the co-debtors, the customs authority's (or any other authority's) decision imposing joint and several liability for payment towards the creditor—as a result of the concept and the essential content of joint and several liability—constitutes a civil-law (law-of-obligations) relationship. Upon the occurrence and on the date of the event that one co-debtor fulfils towards the creditor the entire payment obligation imposed by the customs authority's decision on its own, exceeding thereby its own part of the obligation, the other—jointly and severally liable—co-debtors' potential obligation to reimburse the excess payment shall become due and—as a civil claim—enforceable by the plaintiff..... 421
- 67** Acquisition of the right of way by acquisitive prescription may be based also on the circumstance that, besides the party claiming to have obtained the servitude by acquisitive prescription, other persons were also passing through the path concerned (by motor vehicles, by other transport vehicles etc.) during the prescription period, due to the purpose and actual use of the party's real estate, to use a service that was available on the real estate: in the present case, a petrol station 424
- 68** Section 24 (1) of Act CXXXIII of 2023 on condominiums (hereinafter: *Tht.*) does not preclude any agreement between the co-owners (deed of foundation) or any resolution (Rules of Organization and Operation) adopted by them, which provides for the joint and several liability of the previous owner and its legal successor for the payment of the arrears accumulated by the previous owner in respect of the contribution to common costs..... 429
- 69** An essential procedural violation resulting in the annulment of the final and binding

judgment will be constituted if the court of second instance does not ensure the parties' rights to a hearing during its proceedings... 432

70 If the appeal challenges the judgment of the court of first instance only in the part that determined on one of the two claims asserted by the plaintiff as an actual material joinder of claims, a cross-appeal may not be submitted against the part of the judgment determining on the other claim 433

71 Formulating 'a question of law of fundamental importance' that requires interpretation is a mandatory element of the application for the admission of review before the Curia. In the context of the admission of review proceedings, a question of law shall be considered to be of fundamental importance, if it is related to the interpretation of provisions of a particular body of law, as well as to the core content of the applicable legal norm and any potential legal consequences related thereto. In contrast, questions of fact and questions related to the interpretation of a contract shall not serve as a basis for the admission of review proceedings..... 435

**CIVIL CHAMBER
COMMERCIAL DIVISION**

72 I. In disputes relating to the completion of a public water supply contract, the user's claim for damages —arising from a damaging event concerning the connecting pipeline, which is operated by the undertaking providing water supply to the user, and which is indispensable for proper supply of water— shall qualify as a consumer dispute falling within the competence of the conciliation board.
II. Even though the damage caused to the injured person's property is not a result of a breach of contract, Ptk. [*the Civil Code*] extends the criteria for allocating the risk of liability for damages also to such damaging events, and it provides for that rules governing the liability for damages caused by a breach of contract shall apply in such cases 437

73 The liquidator's measures related to the classification of creditors' claims may be challenged by an objection. The time limit for filing such an objection will start upon receipt of the written confirmation on the classification, even in cases where the liquidator includes a further notification that it is entitled to modify any previous classification on the grounds of data of which it might obtain knowledge in the future 440

74 I. While a rate margin is a contractual term providing for different exchange rates —i.e. the buying rate for the advancement of the loan, and the selling rate for the repayment of the loan— to be applied, the exchange rate risk is a necessary and automatic consequence of the difference between the

account currency (being a foreign currency) and the payment currency (being Hungarian Forint), which follows from the nature of foreign currency loan agreements.
II. The DH laws do not preclude the opportunity to examine the unfair nature of any contractual term providing for that the consumer shall bear the exchange rate risk. 442

**CIVIL CHAMBER
LABOUR DIVISION**

75 Under the relevant provisions of substantive and procedural law, it is within the employer's interest to prove to have granted the leave to the employee, or to have paid compensation for same; thus, the employer shall bear the consequences of an unsuccessful attempt to prove the above..... 452

76 Even if there was only a delay of a few days, failure to pay the public employee's remuneration constitutes a grossly negligent violation of a material obligation under the legal relationship in question to a significant extent, which shall serve as a ground for the employee's termination without notice 453

ADMINISTRATIVE CHAMBER

77 An independent transaction may be compared with a controlled transaction by using the comparable uncontrolled price method only if (a) the differences, if any, between the transactions to be compared or between the enterprises involved in the transactions do not significantly affect the free market price, or if (b) relatively precise corrections can be carried out in order to eliminate the distortive effect of such differences. Each method of restriction shall be assessed as to its relative preciseness, and only those corrections may be carried out which will presumably improve the comparability. Unreliable correction criteria should not be applied 458

78 Restriction of rights under Section 33 of Szmtv. [*Act on the Entry and Residence of Persons having the Right of Free Movement and Residence*] —resulting from Directive 2004/38/EC and Szmtv. as its implementing act— shall comply with the principle of proportionality; thus, the question whether the restriction is proportionate shall be examined on the merits, on the basis of a duly clarified set of facts. Formal invocation of the Directive, as well as failure to clarify the relevant factual elements of the case means that neither the actual examination of personal and family circumstances, nor the required assessment as to the proportionality have been completed..... 461

79 No presumption of liability under Section 60 (1), point (d) of Éltv. [*Act on Food Chain and its Supervision*] and Section 22 (1) of the respective FVM decree [*Decree of the Minister of Agriculture*] exists, if —as a result of the administrative agency's

	procedural error or failure—the plaintiff misses the opportunity to prove the circumstances necessary for being exempted from its liability, or the burden of proof on the plaintiff becomes so heavy and disproportionate that it may not be required in a fair proceeding.....	464		
80	Failure to meet the conditions under substantive law as to the merits of an administrative matter shall serve as a ground for the dismissal of the request, and not for the rejection thereof. Questions of substantive law concerning the merits of an administrative matter may not qualify as a ground for rejection under Section 46 (1) of Akr. [<i>Code of General Administrative Procedure</i>].....	471		
81	Section 31 (1) of Étv. [<i>Construction Act</i>] provides for clearly that during erection of buildings, it shall be ensured that the neighbouring buildings be used safely for their intended purpose, and so the examination thereof is inherent to the procedure for issuing a construction permit. If the construction at hand can be carried out only by damaging the neighbouring buildings owned by the plaintiffs, it does not fulfil the requirement set out in Section 31 (1), point (a).....	474		
82	Premises in the basement of a condominium shall not qualify as a burial site. Placing cinerary urns in such premises qualifies as a mandatory funeral service subject to authorization.....	476		
83	A contract concluded by violating the obligation of not granting land use rights to any third person is null and void, and the administrative approval of such contract shall be denied, independently from whether the landowner has acquired original or derivative title of the land.....	479		
84	When applying the sanction of seizure in respect of a property owned by a person other than the person who violated any customs rule, it is not the transporter's personal circumstances which shall be examined; instead, the objective criteria for the seizure of the transformed vehicle shall be examined and assessed.....	484		
85	If the competent authority has approved the land use agreement under the provisions of law governing land transaction, the new land user shall be entered into the land use register ex officio, simultaneously to the deletion of the previous land user's right of use	486		
86	A ground for exclusion of an organization may be applied against administrative agencies authorized by an act of parliament, a government decree or—in administrative matters delegated to local governments—, a local government decree to exercise administrative powers, or appointed by any legal norm to exercise such powers. For the exclusion it is irrelevant whether any organizational unit within the agency has exercised that power	490	87	Claims for damages occurring potentially and individually, to be enforced against the holder of the right of road use, shall not serve as a basis for any statutory regulation providing for the imposition of a compensation of damages .....
				492
			JUDGMENTS OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION	
			I	Judgment of 12 January 2023 in Case C-132/21 Budapesti Elektromos Művek.....
				496
			II	Judgment of 31 January 2023 in Case C-158/21 Puig Gordi et al.....
				499
			III	Judgment of 12 January 2023 in Case C-395/21 D.V. (Honoraires d'avocat - Principe du tarif horaire).....
				512
			IV	Judgment of 12 January 2023 in Case C-396/21 FTI Touristik (Voyage à forfait aux Îles Canaries) .....
				518
			FORUM	
				Kitti Mezei: Categories of money laundering in light of the case law, with particular regard to self-laundering and negligent money laundering.....
				523
				Lea Póddör: Difficult cases and criminal law – Legal theory and legal doctrine in the case-law of the Curia of Hungary .....
				531

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsa
6/2022. Jogegységi határozat
(Jpe.III.60.027/2022/15. szám)

követelésrész érvényesítése esetén az anyagi jogerőhatás érvényesüléséről

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa – a Kúria Polgári Kollégiumának kúriai bíró tagjaival kiegészülve – a Kúria Polgári Kollégiuma kollégiumvezetőjének előzetes döntéshozatali indítványa alapján az anyagi jogerőhatás érvényesülése tárgyában meghozta a következő

jogegységi határozatot:

1. Ha a fél az anyagi jogból eredő követelésének csak egy részét érvényesíti, az ítélet jogereje nem terjed ki a nem érvényesített követelésrészre.
2. A még nem érvényesített követelésrészre újonnan megindított perben vizsgálhatók a keresettel érvényesített jog érdemben el nem bírált anyagi jogi feltételei.

Indokolás

I.

- [1] A Kúria Polgári Kollégiumának vezetője a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontja alapján – a Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontjában biztosított jogkörében – a jogegység biztosítása érdekében előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő.
- [2] Az indítvány szerint a Kúria anyagi jogerő tárgyi terjedelmét értelmező két – a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett – határozata (a Pfv.III.21.548/2019/7. számú részítélet és a Pfv.V.20.197/2021/4. számú végzés) ellentmondó döntéseket tartalmaz.
- [3] A Kúria a Pfv.V.20.197/2021/4. számú végzésével hatályon kívül helyezte – az elsőfokú végzésre is kiterjedően – a jogerős végzést, amelyben a másodfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 157. § a) pontja alapján a fennálló pergátló akadályra figyelemmel a pert megszüntette, utalással a régi Pp. 130. § (1) bekezdés b) pontjára és a 229. § (1) bekezdésére. Érvelése szerint az ugyanazon felek közötti azonos jogviszonyból fakadó, de eltérő követelések érvényesítése esetén a tényazonosság és a jogazonosság hiányában az újabb per ítélt dologra tekintettel nem szüntethető meg. Megállapította, hogy a pereket ugyanaz a felperes, ugyanazzal az alperessel szemben, ugyanannak a kezességi szerződésnek a teljesítése iránt indította a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 272. § (1) bekezdésére és a 274. § (2) bekezdés a) pontjára hivatkozással. A másodfokú bíróság álláspontjával ellentétben

hangsúlyozta: a keletkezett követelés jogosultját nem terheli igényérvényesítési kötelezettség, ebből következően a felperes az alanyi jog szerint őt megillető követelésnek egy részét is érvényesíthette anélkül, hogy ez a fennmaradó összegre joglemondásnak minősülne. Kiemelte, hogy a bíróság megelőzően a régi Pp. 3. § (1) bekezdésében foglaltak szerint eljárva az abban az eljárásban elbírálni kért követelésről döntött. A korábbi perben hozott ítélet jogereje azt zárja ki, hogy a felperes a perben elbírált követelését újból érvényesíthesse. Tartalmilag a Kúria Gfv.VII.30.185/2014/9. számú felülvizsgálati határozatára hivatkozással elvi érveléssel kimondta: „Az ítélet jogereje a korábbi perben nem érvényesített követelésrészre nem terjed ki (BH 2015.230.), mindezekre tekintettel nem áll fenn ítélt dolog (*res iudicata*), amely a felperes keresetindítását kizárhatná”.

- [4] A Kúria az előzőek szerint precedensképes és ezáltal kötelező döntésében hivatkozott korábbi, a Gfv.VII.30.185/2014/9. számú határozatában kifejtette: a régi Pp. 229. § (1) bekezdésében meghatározott anyagi jogerő (*res iudicata*) értelmezése körében azt kell megvizsgálni, hogy mi minősül a „keresettel érvényesített jognak”. Következtetése szerint: ha a fél az eredetileg előterjesztett keresetében az anyagi jog szerint őt megillető követelésének nem az egészét érvényesítette, a megelőző eljárásban hozott ítélet jogereje a még el nem bírált követelésrészre nem zárja ki az új eljárás megindítását az alperessel szemben. Hozzátette: az újonnan megindítandó perben a követelés jogalapja már nem vizsgálható, csak az, hogy a felperest az eredetileg megítélt összegben felül az elbírált jogviszonyból megilleti-e még az új keresetben érvényesített összeg.
- [5] Az anyagi jogerő tehát a Kúria e döntése értelmében – ugyanígy még a Pfv.IX.20.013/2019/6. számú, a BHGY-ban azonban közzé nem tett végzésben kifejtettek szerint – a jogalaphoz és az elbírált alacsonyabb követeléshez fűződik. E döntés mögött az a régóta ismert jogirodalmi álláspont húzódik meg, amely szerint az anyagi jogerőhatás tárgyi terjedelmét a kereset és az ítélet viszonyának szabályozása határozza meg, figyelembe véve azt, hogy a kereseti kérelem az érdemi ítélet korláta (lásd FARKAS József: *A jogerő a magyarázó peres eljárásban*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976, 77.).
- [6] A Kúria a Pfv.III.21.548/2019/7. számú, a BHGY-ban közzétett részítéletének indokolásában megállapította, hogy a felülvizsgálattal támadott jogerős ítéletnek a nem vagyoni kártérítésre vonatkozó permegszüntető rendelkezése nem jogszabálysértő. Az érvényesített jog fogalmát vizsgálva rámutatott, hogy az alatt nem lehet az érvényesített követelést érteni. Azzal érvelt, hogy az érvényesített jog a követelés alapjául szolgáló jogot, vagyis azt a jogalapot jelenti, amelynek érvényesítése útján a fél a keresete szerinti követeléshez hozzá kíván jutni. Ezt a jogértelmezését alátámasztandó, a régi Pp. következő rendelkezéseire

hivatkozott még: 146. § (1) bekezdés mint a keresetváltoztatás lehetőségének korlátja; a 8. § (1) bekezdésében foglalt perelhúzási tilalom; az ítélt dolog és a 130. § (1) bekezdés *d)* pontjában írt perfüggőség meghatározása; a 123. § szerinti megállapítási kereset bírói gyakorlata. Ezen túlmenően – a tételes jogszabályi rendelkezés megjelölése nélkül – utalt a „hatásköri szabályok kijátszására”.

- [7] Mindamellet az adott ügyben a felperes által a személyhez fűződő joga megsértésének egyik jogkövetkezményként érvényesített nem vagyoni kártérítési igényre [rég. Ptk. 84. § (1) bekezdés *e)* pont] tekintettel hangsúlyozta, hogy a személyiségi jogok oszthatatlanok, így tényazonosság esetén semmiképpen nincs mód arra, hogy a fél a követelését több részletben érvényesítse. A konkrét ügy adatai alapján kiemelte, hogy a felperes a korábbi perében ugyanezen a jogalapon követelte az őt már akkor tudottan megillető nem vagyoni kártérítés kisebb részét. Ebből következő álláspontja szerint a jogalapon nincs különbség a két per között, csupán a követelt összegben, vagyis – álláspontja szerint – az ítélt dolog fennállásának harmadik követelménye is megvalósult: a jogalap, azaz az érvényesíteni kívánt jog egyezősége. A felülvizsgálati kérelemre utalással rámutatott továbbá, hogy a jogfenntartás intézményét az eljárásjog nem ismeri, és olyan anyagi jogi jogszabály sincs, amely a deliktális kárfelelősségi szabályok alkalmazásának esetére azt lehetővé tenné. A Kúria előzőekben ismertetett két, BHGY-ban közzétett eseti döntése ugyan a régi Pp. 229. § (1) bekezdésének alkalmazásában – a szabályozás lényegi azonosságára tekintettel azonban a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 360. § (1) bekezdésének értelmezésére is irányadó módon – egymásnak ellentmondó elvi tartalmat hordoz. Ha a bíróságok az egyiket követik, azzal szükségképpen eltérnek a másik, a Bszi. alapján ugyanúgy kötelező közzétett kúriai döntéstől. Az adott jogkérdés elbírálása azért is kiemelten fontos, mert a Pp. jelentős újítása, hogy az ítélet anyagi jogereje a védekező fél által felhozott beszámítási kifogásra már minden olyan esetben kiterjed, amikor a bíróság a beszámítani kért követelést érdemben elbírálta, még akkor is, ha az alaptalannak bizonyult. Nem zárható ki ugyanakkor, hogy a fél csak a követelése egy részét kívánja beszámítani, ebben az esetben a Pp. 209. § (2) bekezdés *c)* pontja esetén is felmerül ugyanez a jogkérdés.
- [8] A bemutatott ellentétes gyakorlatra figyelemmel jogegységi határozatot igénylő elvi jelentőségű jogkérdésként merül fel: ha a fél az anyagi jog szerint őt megillető követelésnek csak egy részét érvényesíti, az ítélet jogereje kiterjed-e a többletre, azaz a korábban nem érvényesített követelésrészre.

II.

- [9] A legfőbb ügyész az előzetes döntéshozatali indítványra adott nyilatkozatában úgy foglalt állást, hogy a felek nem kötelezettek az őket megillető teljes követelés érvényesítésére. Maguk döntenek az adott perben előterjesztett igényükről, annak összegszerű meghatározásáról, szabadon rendelkeznek perbe vitt jogaikkal, s ezzel kijelölik az anyagi jog szerint a

konkrét jogviszony alapján és meghatározott jogalapon járó követeléseiket. Az ítélt dolog anyagi jogereje – a Pp. 176. § (1) bekezdés *d)* pontja – kizárja, hogy a per tárgyát (a perbe vitt jogviszonyt és követelést) utóbb egymás között bíróság előtt vitássá tegyék. E szerint csak a perben már érvényesített egymással szembeni követelésre terjed ki az ítélt dolog joghatása és ez alapozza meg a keresetlevél visszautasítását.

- [10] Általánosságban az azonos felek között, ugyanabból a tényalapról, illetve jogviszonyból származó azonos jogalap alapján az anyagi jog szerint a félnek járó többletigény új perben való előterjesztése addig lehetséges, amíg az anyagi jogi követelés elévülése nem következik be.
- [11] Az egyedi ügyekben a jogkérdés eldöntésénél differenciált megközelítés szükséges. Figyelembe kell venni a jogviszonyok jellegét és azt is, hogy az anyagi jogi igényérvényesítés az eljárásjog alapján milyen feltételekkel korlátozható, zárható ki. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy adott esetben a nem vitatottan fennálló igény – bírósági út igénybevétele nélküli – megtérülését befolyásoló tények is változhatnak, amelyre tekintettel a jogosult nem zárható el a többlet tekintetében a bíróság előtti igényérvényesítéstől. Az előterjesztett újbóli igény elbírálásakor azonban a fél jóhiszemű és tisztességes eljárása is vizsgálható.

III.

- [12] A Jogegységi Panasz Tanács határozatában kifejtett jogértelmezés ugyan nem terjed ki a másik tagállamban hozott határozat elismerése (végrehajtása) esetén alkalmazandó uniós rendeletekben szabályozott jogerő elvének az értelmezésére és alkalmazására, azonban figyelemmel volt ezekre is. A tagállamok tekintetében a jelenleg alkalmazandó, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (a továbbiakban: Brüsszel Ia Rendelet) 29. cikk (1) bekezdése értelmében a 31. cikk (2) bekezdésének sérelme nélkül, amennyiben azonos jogalapon, azonos felek között különböző tagállamok bíróságai előtt indítottak eljárásokat, a később felhívott bíróság az elsőként felhívott bíróság joghatóságának megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást. A Brüsszel Ia Rendelet (34) preambulumbekkezdéséből következő folytonosságot az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) már korábban kimondta: a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezményben (a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény) és a 44/2001 rendelet (a továbbiakban: Brüsszel I Rendelet) rendelkezései tekintetében adott értelmezés érvényes a Brüsszel I Rendelet helyébe lépő Brüsszel Ia Rendelet rendelkezéseire is, hiszen e rendelkezések „egyenértékűeknek” tekinthetők [lásd ebben az értelemben: 2019. július 10-i Reitbauer és társai ítélet, C-722/17, EU:C:2019:577, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2021. május 12-i Vereniging van Effectenbezitters ítélet, C-709/19, EU:C:2021:377, 23. pont]. Ezért az EUB-nak a jogerő elvének érvényesülése tárgyában kifejtett jogértelmezése a

- Brüsszel Ia Rendeletnek a szabályozására is irányadó.
- [13] A Brüsszel Ia perfüggőségi rendelkezésében az „azonos jogalapon, azonos felek között különböző tagállamok bíróságai előtt indítottak eljárások” rendelkezés szerepel. Az EUB ennek a rendelkezésnek az alkalmazása körében jelentőséget tulajdonít a jogerő elvének mind az uniós jogrendben, mind a nemzeti jogrendekben való érvényesülésére. Ugyanis mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásához, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosításához fontos, hogy ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat a bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését [...] követően jogerőre emelkedtek [lásd a 2015. október 6-i Tárşia ítéletet (C-69/14, EU:C:2015:662), 28. pont].
- [14] Az EUB jogértelmezése szerint a „jogalap” magában foglalja a kérelem alapjául felhozott tényállást és jogszabályokat is (lásd 2017. október 19-i Merck KGaA ítélet, C-231/16, EU:C:2017:771, 36. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat analógia útján: 1994. december 6-i Tatry ítélet, C-406/92, EU:C:1994:400, 39. pont; 2015. október 22-i Aannemingsbedrijf Aertssen és Aertssen Terrasements ítélet, C-523/14, EU:C:2015:722, 43. pont).
- [15] Emellett azonban az érvényesített igényt, a „tárgyat” illetően az EUB ezt pontosította és kimondta, hogy az a kérelem céljával azonosítható (lásd analógia útján: 1994. december 6-i Tatry ítélet, C-406/92, EU:C:1994:400, 41. pont; 2003. május 8-i Gantner Electronic ítélet, C-111/01, EU:C:2003:257, 25. pont); a „tárgy” fogalmát nem lehet a két kérelem formális azonosságára korlátozni (lásd analógia útján: 1987. december 8-i Gubisch Maschinenfabrik ítélet, 144/86, EU:C:1987:528, 17. pont). E tekintetben az egyes jogviták felpereseinek kereseti kérelmeit kell figyelembe venni (lásd analógia útján: 2004. október 14-i Mærsk Olie & Gas ítélet, C-39/02, EU:C:2004:615, 36. pont). A tárgykörre vonatkozó uniós szabályozás hiányában pedig a jogerő elve megvalósításának módjai a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak, tiszteletben tartva azonban az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét [2014. július 10-i Impresa Pizzarotti ítélet (C-213/13, EU:C:2014:2067), 54. pont].
- [16] A Jogegységi Panasz Tanács a polgári perrendi szabályok alkalmazása tárgyában vizsgálta a részjogerő egyes kérdéseit, a jogértelmezése nem érinti azokat az eseteket, ha egyes anyagi jogszabályok zárják ki a követelés oszthatóságát.
- [17] A tanács álláspontja az indítványban meghatározott elvi kérdéssel kapcsolatban a következő.
- [18] I. Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) XXVIII. cikkének (1) bekezdése szerint „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy [...] valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el”. Ez a szabály a tisztességes eljáráshoz való jog alapvető garanciáit juttatja kifejezésre, amelynek fontos részjogosítványa a bírósághoz fordulás joga is. Az Alkotmánybíróság értelmezésében a tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthesse. A jogalkotó megállapíthat olyan feltételeket, amelyek esetén kizárja annak lehetőségét, hogy a fél vélt vagy valós jogi igényét bírósági úton érvényesítse. A perindítási akadályok szabályozása során azonban a jogalkotónak figyelemmel kell lennie a bírósághoz fordulás jogának érvényesítésére is mint az állam kötelezettségére (3384/2018. (XII. 14.) AB határozat, Indokolás [35]).
- [19] Az „ítélt dolog” mint eljárási akadály alkotmányos érvényesülésének alapvető feltétele, hogy az adott döntés érdemi vizsgálat eredményeként szülessen meg, ugyanis a perbe vitt jogok érdemi elbírálását tartalmazó döntés igényt tarthat arra, hogy jogrendszerben véglegesnek ismerjék el. Míg tehát az érdemi döntés véglegességének az igénye a jogbiztonság alkotmányos elvét szolgálja, addig az ilyen jellemzővel nem rendelkező döntések *res iudicatában* megnyilvánuló eljárási akadályként való téves értékelése éppen az Alaptörvény érvényesülése ellen hat, hiszen a bírósághoz fordulás jogát akadályozza (3335/2019. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [24]–[25]).
- [20] A jogerő intézménye – alapvetően a jogállamiság követelményéből eredeztethetően – annak biztosítékát szolgálja, hogy valamely jogalkalmazó szerv döntése véglegessé váljon, vagyis a benne foglalt rendelkezések végrehajthatók legyenek, az ne legyen megtámadható rendes jogorvoslattal és a benne eldöntött tény- és jogkérdések ne – avagy csak szigorú kivételek alapján – válhassanak újabb vita tárgyává. A jogerő a jogi eljárásokban három körülménnyel áll kapcsolatban. Egyrészt a jogalkalmazó szerv döntése rendes jogorvoslattal többé nem támadható (alaki jogerő). Másrészt a döntés nem változtatható meg (anyagi jogerő). Harmadrészt a döntés végrehajtható (3133/2017. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [29]–[34]).
- [21] Az anyagi jogerő terjedelmének meghatározásakor versengő alapjogi elvek: a bírósághoz fordulás joga és a jogbiztonság, illetve a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, amelybe beletartozik a bíróság döntésének véglegessége iránti követelmény is. Ezért van jelentősége az anyagi jogerő Alaptörvénynek és az eljárási jogszabálynak megfelelő egységes, helyes értelmezésének.
- [22] A Pp. 360. § (1) bekezdése alapján a keresettel és az ellenkövetelés fennállta tekintetében érdemben elbírált beszámítással érvényesített jog tárgyában hozott ítélet jogereje kizárja, hogy ugyanabból a tényalapról származó ugyanazon jog iránt ugyanazok a felek – ideértve azok jogutódait is – egymás ellen új keresetet indíthassanak, vagy az ítéletben már elbírált jogot egymással szemben egyébként vitássá tehessék (anyagi jogerőhatás). A Pp. 176. § (1) bekezdés *d)* pontja szerint a bíróság – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a keresetlevelet visszautasítja, ha a felek között ugyanabból a ténybeli alapról származó, ugyanazon jog iránt indított más perben a perindítás joghatása már beállt, vagy annak tárgyát már jogerősen elbírálták. E pergátló akadályra tekintettel a bíróság az eljárást a Pp. 240. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján hivatalból megszünteti – egyebek mellett –, ha a

- keresetlevelet az említett okból vissza kellett volna utasítani.
- [23] A régi Pp. lényegében azonosan határozta meg az anyagi jogerő fogalmát: a 229. § (1) bekezdése szerint a keresettel érvényesített jog tárgyában hozott ítélet jogereje kizárja, hogy ugyanabból a tényalpból származó ugyanazon jog iránt ugyanazok a felek – ideértve azok jogutódait is – egymás ellen új keresetet indíthassanak, vagy az ítéletben már elbírált jogot egymással szemben egyébként vitássá telessék (anyagi jogerő). A (3) bekezdés szerint az ítélet anyagi jogereje kiterjed – a beszámítás erejéig – az ítéletben beszámított ellenkövetelésre is. Ezzel összefüggésben mondta ki a régi Pp. 130. § (1) bekezdés *d*) pontja, hogy a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja, ha megállapítható, hogy a felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránt a per már folyamatban van, vagy annak tárgyában már jogerős ítéletet hoztak.
- [24] A lényegében azonos meghatározás miatt a régi Pp. alkalmazásakor kialakult bírói gyakorlat irányadó a Pp. hatálya alá tartozó ügyekben is. A Pp. tartalmaz továbbá az anyagi jogerőhatás meghatározásánál is figyelembe veendő értelmező rendelkezéseket, így a 7. § (1) bekezdés 8. pontban a jogalap; a 11. pontban pedig a keresettel érvényesített jog fogalmát rögzíti. A jogalap az az anyagi jogszabályi rendelkezés, amely az alanyi jogot közvetlenül keletkeztető tényeket meghatározza és annak alapján az igény támasztására feljogosít; a keresettel érvényesített jog pedig az az alanyi jog, amelynek érvényesítését anyagi jogi jogszabály biztosítja.
- [25] Az anyagi jogerőnek – mint hivatalból figyelembe veendő, feltétlen perakadálynak – a régi Pp. 229. § (1) bekezdésében és a Pp. 360. § (1) bekezdésében rögzített hatása pozitív és negatív hatásként értelmezhető. A pozitív az ítélet tartalmának irányadó voltát jelenti: a feleket megillető jogokat és az őket terhelő kötelezettségeket végérvényesen meghatározottnak kell tekinteni; ahhoz a felek, a bíróság és más hatóságok egyaránt kötve vannak. A negatív hatás az újabb per, illetőleg újabb bírói döntés tilalmát jelenti: az a tilalom, amely értelmében kizárja, hogy a felek és jogutódai ugyanabból a tényalpból származó ugyanazon jog iránt keresetet indíthassanak. Az előzetes döntéshozatali indítványban feltett kérdés az anyagi jogerő negatív hatásának értelmezését érinti.
- [26] Az anyagi jogerő együttes feltételei a fél-, a tény- és a jogazonosság; bármelyik hiánya kizárja a megállapítását. A félazonosság az anyagi jogerőhatás személyi; a tény- és jogazonosság a tárgyi terjedelmét határozza meg.
- [27] A félazonosság azokat a személyeket jelöli, akikre nézve a jogerőhatás az újabb perleést kizárta teszi: a feleket és jogutódait. Emellett az anyagi jogerőhatás – az egyéb feltételek fennállása esetén – kiterjed azokra a személyekre is, akik a perben nem vettek részt, de érdekükben az ügyész vagy egyéb külön jogszabályban feljogosított szervezet pert indított [régi Pp. 229. § (2) bekezdés, Pp. 360. § (2) bekezdés].
- [28] A tényazonosság az érvényesíteni kívánt jogot és a kereseti kérelmet megalapozó tényeknek az azonosságát jelenti. Az érvényesíteni kívánt jogot megalapozó tényeket a jogalapot megjelölt jogszabályban rögzített törvényi tényállás tartalmazza, míg a kereseti kérelmet megalapozó tények alatt az adott perben érvényesített konkrét követelés tényalapja, azaz a követeléssel összefüggő történeti tények értendők. A tényazonosság hiánya esetén fel sem merülhet az ítélt dolog.
- [29] Az anyagi jogerő megállapításának a fél- és tényazonosság mellett a jogazonosság is feltétele. Ebben a körben az a vizsgálandó kérdés, hogy a régi Pp. 229. § (1) bekezdésében és a Pp. 360. § (1) bekezdésében rögzített „keresettel érvényesített jog” és az „ugyanazon jog” fordulatok hogyan feleltethetők meg egymásnak.
- [30] A kereset egy anyagi jogszabály (tárgyi jog) által biztosított valamely jog (alanyi jog) érvényesítését jelenti: a felperes állítja, hogy a valóságban megtörtént konkrét történeti tények megvalósítják az alanyi jogot tételező jogi normában meghatározott törvényi tényállási elemeket, így az alanyi jog megnyílt, amely feljogosítja őt valamilyen igény támasztására. Az alanyi jog mindig egy jogviszonyból ered. A jogviszony létrejöhet az alanyi jog megnyílását megelőzően (például a szerződés megkötése megelőzi a szerződésszegés jogkövetkezménye iránti igényt) vagy azzal egy időben (a kár bekövetkezésével jön létre a kárkötelmi jogviszony, egyúttal megnyílik a kártérítés követelésére irányuló alanyi jog). Egy jogviszonyból akár több alanyi jog is érvényesíthető (például a szerződés teljesítésének követelése, elállás/felmondás, kellékszavatosság, kontraktuális kártérítési igény), amelyek – az anyagi jog szabályozásától függően – vagy kizárják egymást, vagy egymás mellett is érvényesíthetők.
- [31] A fentiekkel összhangban a Pp. is megkülönbözteti egymástól a jogviszonyt és az abból eredő keresetet [keresethalmazat: Pp. 173. § (1) bekezdés és (2) bekezdés *a*) pont; keresetváltoztatás 185. § (1) bekezdés, 215. § (1) bekezdés], valamint az alanyi jogot létrehozó anyagi jogi normát [jogalap, Pp. 7. § (1) bekezdés 8. pont] és magát az alanyi jogot [keresettel érvényesített jog, Pp. 7. § (1) bekezdés 11. pont]. A keresetlevélben előterjesztett kereset – a Pp. által szabályozott háromtagú pertárgyfoglalomnak megfelelően – tartalmazza az (ekkor még érvényesíteni kívánt, később érvényesített) alanyi jogot (az azt létrehozó jogi norma megjelölésével), az ebből eredő követelésre vonatkozó kereseti kérelmet, valamint a jogot és a kereseti kérelmet megalapozó konkrét (történeti) tényeket [Pp. 170. § (2) bekezdés *a*), *b*), *c*) pont, Pp. törvényjavaslat 325.].
- [32] Az ellentétes tartalmú kúriai döntések között abban van eltérés, hogy az ítélt dolog hatása a korábbi keresettel érvényesített és elbírált joghoz vagy a felperest a korábbi keresettel érvényesített és elbírált jog alapján megillető követeléshez kapcsolódik.
- [33] Az egyik értelmezés szerint a keresettel érvényesített jog kizárólag a követelés alapjául szolgáló jogot jelenti, amelynek érvényesítése útján a fél a keresete szerinti követeléshez hozzá kíván jutni, következésképpen az érvényesített jog alatt nem lehet az érvényesített követelést érteni. Ha a fél az anyagi jogból eredő követelésének csak egy részét érvényesíti, az ítélet jogereje kiterjed a többire, azaz a korábban nem érvényesített követelésrésze is. Ugyanazzal a féllel szemben ugyanabból a

- tényalpból származó ugyanazon jog iránt kizárt az el nem bírált követelésrésze új eljárás indítása.
- [34] A másik értelmezés szerint az érvényesített jogot és a jogerő tárgyi terjedelmét a fél kérelmére megítélt szolgáltatás határozza meg. A bíróság nem terjeszkedhet túl a kereseti kérelmen, ami más megközelítésben azt is jelenti, hogy ítéletének jogereje is csak a fél által kért jogvédelem tárgyára, az érvényesített jogra és az annak alapjául megjelölt tényekre terjedhet ki, és az anyagi jogerő hatása is kizárólag ennek elbírálásához fűződik. Ha a fél az eredetileg benyújtott keresetében az anyagi jogból eredő követelésének nem az egészét érvényesítette, úgy a korábban folyt eljárásban hozott ítélet jogereje nem zárja ki az új eljárás megindítását az alperessel szemben a még el nem bírált követelésrésze.
- [35] Az Alaptörvény 28. cikkében foglalt bíróságokat terhelő kötelezettségből következők: a bíróságnak, amikor arról kell döntenie, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben fennáll-e az ítélt dolog mint eljárási akadály, a Pp. rendelkezéseit az Alaptörvénnyel – így annak XXVIII. cikkének (1) bekezdésével is – összhangban kell értelmeznie. A polgári eljárásjog egymással összefüggő szabályrendszere alapján az anyagi jogerőhatás tárgyi terjedelmének az az értelmezése vezethető le, hogy ha a fél az anyagi jogból eredő követelésének csak egy részét érvényesíti, az ítélet jogereje nem terjed ki a nem érvényesített követelésrésze.
- [36] A régi Pp. és a Pp. lényegében azonos – alapvető – jelentőséggel ismeri el a felek rendelkezési jogát, a kérelmi elvet és a kérelemhez kötöttség elvét, amellyel összhangban kell keresni a perrendtartás valamennyi szabálya, köztük az anyagi jogerőre vonatkozó rendelkezés helyes értelmét is [rég. Pp. 3. § (1) és (2) bekezdés; Pp. 1. § (2) bekezdés, 2. § (1) és (2) bekezdés; régi Pp. 2. § (4) bekezdés]. Rendkezési joga gyakorlásával a felperes választja – és egyben szabja – meg az általa bíróság előtt érvényesített jogot, és ő határozza meg a bíróság döntésére irányuló kereseti kérelem előadásával az érvényesített joggal összefüggésben a bíróságtól kért jogvédelem mikéntjét, terjedelmét is [rég. Pp. 121. § (1) bekezdés *c)* és *e)* pont; Pp. 170. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pont]. A kereseti kérelem, amelynek kimerítésével kell döntenie a bíróságnak a keresetről, a bíróság megengedett beavatkozásának (jogvédelem) terjedelmét határozza meg a felek jogviszonyában: a bíróság „felhatalmazása” felől nézve nem más, mint a bírósági ítélet jogvédelmi funkciójának végső pontja. A bíróság a felek jogviszonyát ezen túlmenően nem érintheti. A régi Pp. és a Pp. a bíróság ítéletével szemben ennek megfelelően fogalmaz meg a kereseti kérelmen keresztül – kettős – elvárás: az ítéletnek nem csak a kereseti kérelmet kell kimerítenie [rég. Pp. 213. § (1) bekezdés; Pp. 341. § (1) bekezdés], de nem is terjedhet túl azon [rég. Pp. 215. §; Pp. 342. § (1) bekezdés]. Ez azt jelenti, hogy a bíróság a perben érvényesített jogról a kereseti kérelem korlátján belül dönthet (egyben köteles döntenie); a bíróság a kereseti kérelem korlátján belül vizsgálhatja az érvényesített követelés megalapozottságát. Az anyagi jogerő magához az ítélethez fűződik, tehát a bíróságnak az ügy érdemében, a kereseti kérelemről hozott döntéséhez.
- [37] Ez vezethető le a jogszabályok értelmezése alapján is: a Pp. 360. § (1) bekezdés szerinti „keresettel” „érvényesített jog tárgyában hozott ítélet jogereje” fordulatokból a „kereset”-nek a Pp. 170. § (2) bekezdés *a)*, *b)* és *c)* pontjában felsoroltak együttesen tesznek eleget. A keresetet a bíróság döntésére irányuló határozott kereseti kérelem [*a)* pont], az érvényesíteni kívánt jog [*b)* pont], továbbá az érvényesíteni kívánt jogot és a kereseti kérelmet megalapozó tények [*c)* pont] együtt jelentik.
- [38] Ezzel az értelmezéssel a Pp. egyéb szabályai is összhangban állnak. A Pp. 7. § (1) bekezdés 12. pontja szerint egyaránt keresetváltoztatásnak minősül, ha a fél a keresetével összefüggésben előadott korábbi jogállításhoz képest eltérő vagy további érvényesíteni kívánt jogot állít [*a)* pont], vagy a kérelméhez képest a kérelem, illetve annak valamely része összszerszerűségét vagy tartalmát megváltoztatja, vagy további kérelmet terjeszt elő [*b)* pont]. Ebből az következik, hogy az összszerszerűség is a kereset része.
- [39] A Pp. 358. § (1) bekezdése szerint a jogerő a határozathoz kötődik; a határozat tartalmát pedig a Pp. 341., 342. és 346. §-a határozza meg: a 341. § (1) bekezdése szerint az ítéletben foglalt döntésnek ki kell terjednie a perben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre; a 342. § (1) bekezdése szerint az érdemi döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, az ellenkérelmen és a beszámítási kérelmen, továbbá a 346. § (3) bekezdése szerint az ítélet rendelkező része tartalmazza a bíróság döntése szerinti rendelkezést. Ebből az következik, hogy a jogerő az ezeknek a feltételeknek megfelelő határozathoz kötődik, amelynek része nem csak az elbíralt jog, hanem a felperest az elbíralt jog alapján megillető követelése, annak összszerszerűsége is.
- [40] Ez az értelmezés összhangban áll a pertárgyfogalommal is. Az ítélt dolog perakadálya szorosán kötődik a per tárgyához, és az ítélt dolog esetén a később indult per tárgyának és az ítélt dologként jelentkező ítélet tárgyának azonosságáról van szó. A perek egymástól való megkülönböztetését (identifikációját) a perek tárgyának meghatározása, a pertárgyfogalom alapozza meg. A pertárgyfogalomnak – egyebek mellett – az a jelentősége, hogy biztosítja a pertárgy meghatározását, más igényektől való megkülönböztethetőségét. A pertárgyfogalom alapján dönthető el az is, hogy fennáll-e az ítélt dolog akadálya.
- [41] Ennek megfelelően a régi Pp. szerint a per tárgyának azonosságát a határozott kérelem és azoknak a tényeknek az előadása határozza meg, amelyekre a felperes az igényét alapítja. Az új per tárgya és az ítélet tárgya között akkor áll fenn az azonosság, ha a régi Pp. hatálya alá tartozó ügyekben a kereseti kérelemben a felperes tartalmilag azonos (vagy mennyiségileg kevesebb) követelést (igényt) érvényesít, mint amelyet az ítélet már jogerősen megítélt vagy elutasított, és a kereset alapjaként felhozott tények megegyeznek azokkal a tényekkel, amelyek az ítélet maga is alapul. Az ítélet nyilván tartalmazza a tényállás és a rendelkező részben megjelenő jogkövetkezmény közötti logikai kapcsolatot jelentő jogi minősítést is. Az ítélet anyagi jogerejéhez ezért hozzátartozik az ítéleti rendelkezés individualizálását, identifikálását lehetővé tevő

- indokolás részben megállapított tényállás és jogi minősítés is.
- [42] A Pp. hatálya alá tartozó ügyekben pedig az új per tárgya és az ítélet tárgya között akkor áll fenn az azonosság, ha – a Pp. által szabályozott háromtagú pertárgyfogalomnak megfelelően – azonos az érvényesíteni kívánt alanyi jog, az ebből eredő követelésre vonatkozó kereseti kérelem, valamint azonosak a jogot és a kereseti kérelmet megalapozó konkrét (történeti) tények.
- [43] Ezt az érvelést az a korábbi jogirodalmi álláspont is alátámasztja, amely szerint az anyagi jogerőhatás tárgyi terjedelmét a kereset és az ítélet viszonyának szabályozása határozza meg. A jogerőhatás az ítélethez csak annyiban fűződik, amennyiben a keresettel érvényesített jog tárgyában hozta a bíróság az ítéletet. A kereseti kérelem az érdemi ítélet korlátja. A keresethez való kötöttség akkor is fennáll, ha csak követelésrészt érvényesít a felperes, ilyenkor a többletre, a nem érvényesített követelésrésze nem terjed ki az ítélet jogereje. Az ítélt dolog következménye csak a kereseti kérelem feletti döntéshez fűződik a Pp. 229. § (1) bekezdése alapján.
- [44] A kifejtettekből az következik, hogy az anyagi jogerő a felperes kereseti kérelme alapján hozott döntéshez igazodik. Ha a fél az anyagi jogból eredő követelésének csak egy részét érvényesíti, az ítélet jogereje nem terjed ki a nem érvényesített követelésrésze, és nincs akadálya az új perben való érvényesítésének.
- [45] Ilyen értelmezés mellett nem sérülnek az egységes jogerőfogalom összetevői: az alaki jogerő, az anyagi jogerő és a döntés végrehajthatósága. Ha az anyagi jogerő kiterjedne a perben nem érvényesített követelésrésze is, ez az egységes jogerőfogalom sérülne: a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 15. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján a jogerős ítéletben megállapított marasztalási összeg lenne végrehajtható; míg az anyagi jogerő kiterjedne a perben nem érvényesített követelésrésze is.
- [46] Az anyagi jogerő perben nem érvényesített követelésrésze – a követelésrészt érdemi elbírálása nélküli – kiterjedése esetén részben sérülne az az elv is, amely szerint az ítélt dolog mint eljárási akadály alkotmányos érvényesülésének alapvető feltétele, hogy az adott döntés érdemi vizsgálat eredményeként szülessen meg (3087/2020. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [52]).
- [47] A több részletben való igényérvényesítés megengedhetősége azt eredményezi, hogy nem következik be a régi Pp. 130. § (1) bekezdés *d*) és a Pp. 176. § (1) bekezdés *d*) pontjában szabályozott perfüggőség, és a két követelésrész iránti pert időben sem kell elválasztani egymástól. A perek azonban a régi Pp. 149. § (2)–(4), illetve a Pp. 117. § (2)–(4) bekezdésében foglalt feltételek fennállása esetén egyesíthetők.
- [48] II. A rendelkezési elvnek az alperes oldalán, a védekezés tekintetében is érvényesülnie kell. Az alperes maga dönti el, hogy az adott perben vele szemben támasztott – ilyenként közölt [rég] Pp. 128. §; Pp. 180. § (1) bekezdés] – keresettel szemben védekezik-e, ha igen, milyen tartalommal, alaki és/vagy érdemi ellenkérelemmel. Az alperes ezt a döntését, idetartozóan azt, hogy a Pp.-ben intézményesített anyagi jogi kifogás lehetőségével él-e, és előterjeszt-e a keresettel érvényesített joggal (a felperes jogállítással) szemben azt kioltó saját jogállítást [Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pont, 199. § (2) bekezdés *b*) pont *ba*) alpont] – magától értetődően – nem egyedül a keresettel érvényesített jog figyelembevételével, hanem a vele közölt konkrét kereseti kérelem ismeretében és mérlegelésével hozza meg.
- [49] A polgári perben alperesi pozícióból felhozható kifogás egyebekben az alperes védekezésének olyan lehetséges eszköze, amely létében és terjedelmében egyaránt a felperes adott perben előadott keresetéhez igazodik (a bíróság ítéletében megjelenő eredménye soha nem lehet több, mint az adott kereset elutasítása). A kifogás – perjogi természetének megfelelően – illeszkedik a keresethez és az adott per kereteihez, azon sem tárgyi, sem személyi értelemben nem mutat túl. A kereseti kérelem ilyen értelemben meghatározója egyben az alperesi védekezés hatókörének is: az alperesnek meghatározott kereseti kérelemmel szemben, adott perben előadott – vagy előadni elmulasztott – ellenkérelme perjogi következményei kizárólag az adott per keretei között vonhatók le.
- [50] Az a követelmény, hogy az ítélt dolog joghatása csak érdemi vizsgálat eredményeként hozott döntéshez kapcsolódjon, az alperes védekezésére is vonatkozik: az alperes az újabb perben mindazzal védekezhet, amivel a korábbi perben nem védekezett, de azzal már nem, amit a bíróság a korábbi perben elbírált. Ezen túlmenően a döntés nem érdemi vizsgálat eredménye – egyebek mellett – bírósági meghagyás kibocsátása esetén [rég] Pp. 136. § (2), (3) bekezdés, Pp. 181. §] és fizetési meghagyásos eljárásban [a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény].
- [51] A kifejtettekből az következik, hogy az utóbb indított perben nemcsak a még el nem bírált követelés, hanem annak az érdemben el nem bírált anyagi jogi feltételei is vizsgálhatók. Minden esetben egyedileg kell meghatározni a korábbi ítélet indokolása alapján, hogy a bíróság a kereset és a védekezés tartalma alapján a keresettel érvényesített jog mely anyagi jogi feltételeit bírálta el ténylegesen.
- [52] A Kúria előzőekben kifejtettektől eltérő tartalmú határozatai a továbbiakban nem hivatkozhatók kötelező erejüként.

IV.

- [53] A fentiekre figyelemmel a Jogegységi Panasz Tanács a Bszi. 24. § (1) bekezdés *c*) pontja, a 25. §, továbbá a 34. § alapján – az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében – a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.
- [54] A Jogegységi Panasz Tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdése szerint a Magyar Közlönyben, a BHGY-ben, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi. A jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező.

Budapest, 2022. december 12.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. előadó bíró, Dr. Patyi András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt Péter s.k. bíró, Dr. Bartal Géza s.k. bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt

s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Harter Mária s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tanczos Rita s.k. bíró, Dr. Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Bajnok István s.k. bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró, Dr. Csesznok Judit Anna s.k. bíró, Dr. Darákné dr. Nagy Szilvia s.k. bíró, Dr. Farkas Antónia s.k. bíró, Dr. Gáspár Mónika s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Kiss Gábor s.k. bíró, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Madarász Anna s.k. bíró, Dr. Magosi Szilvia s.k. bíró, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Mocsár Attila Zsolt s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Osztovíts András s.k. bíró, Dr. Parlagi Mátyás s.k. bíró, Dr. Pataki Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Szolnokiné dr. Csernay Krisztina s.k. bíró, Dr. Tibold Ágnes s.k. bíró, Dr. Varga Edit s.k. bíró, Véghné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Zumbók Péter s.k. bíró

Dr. Bajnok István, Böszörményiné dr. Kovács Katalin, dr. Csesznok Judit Anna, dr. Döme Attila, dr. Farkas Antónia, dr. Madarász Anna, dr. Mocsár Attila Zsolt, dr. Osztovíts András, dr. Parlagi Mátyás, Salamonné dr. Piltz Judit, dr. Simonné dr. Gombos Katalin, dr. Szabó Klára, dr. Tibold Ágnes és dr. Zumbók Péter bírók többségi határozattól eltérő álláspontja

- [55] Nem értünk egyet a jogegységi határozat rendelkező részével és indokolásával.
- [56] A többségi határozat szerint az anyagi jogerő magához az ítélethez, a kereseti kérelemről hozott döntéshez, a követelés elbírálásához – annak összecszerüléséhez – kapcsolódik.
- [57] A Pp. 360. § (1) bekezdése nem általában az ítélethez, hanem a keresettel és a(z) érdemben elbírált) beszámítással érvényesített jog tárgyában hozott ítélethez kapcsolja az új kereset indításának tilalmát, valamint az ítéletben már elbírált jog vitássá tételét. A Pp. által szabályozott háromtagú pertárgyfogalomnak megfelelően a kereset tartalmazza a keresettel érvényesített jogot, az ebből eredő kereseti kérelmet, valamint a jogot és a kereseti kérelmet megalapozó konkrét (történeti) tényeket. A kereset e három eleméből a bíróság az érvényesített joghoz és a kereseti kérelemhez teljesen kötvé van [Pp. 342. § (1) és (3) bekezdés], az állított tényekhez csak részben, mert bár hivatalból nem bizonyíthat [Pp. 276. § (2) bekezdés], de érdemi döntése során olyan tényeket is figyelembe vehet, amelyekre a felek nem hivatkoztak [Pp. 266. § (2) bekezdés]. A keresettel érvényesített jog és a kereseti kérelem a kereset elemei, de nem azonosak egymással. Az érvényesített jog a kereset tárgya, a kereseti kérelem pedig a kereset tartalma. Ha az állított jogból következik a kereseti kérelem (a kereset következetes), akkor a bíróság az érvényesített jogot és a kereseti kérelmet érdemben bírálja el, de

döntését ketté is bonthatja. Először dönthet csak a keresettel érvényesített jog fennállásáról: ha az állított jog megnyílt és annak jogosultja a felperes, akkor a jog fennállását közbenső ítélettel megállapítja [Pp. 341. § (4) bekezdés]; ha az érvényesített jog nem nyílt meg, annak nem a felperes a jogosultja vagy az alperes sikerrel hivatkozott a jog érvényesíthetőségét kizáró, megszüntető vagy gátló anyagi jogi rendelkezésre (anyagi jogi kifogás), akkor a keresetet ítélettel elutasítja. Az anyagi jogerőhatás az érvényesített jog tárgyában hozott érdemi döntéshez kapcsolódik: a közbenső ítélet éppen azért rendelkezik anyagi jogerővel, mert abban a bíróság elbírálja az érvényesített jogot. Az anyagi jogerőhatás tárgyi terjedelme szempontjából így nem a kereseti kérelem azonossága, hanem a keresettel érvényesített jog azonossága a döntő.

- [58] A Pp. 360. § (1) bekezdése az anyagi jogerőhatást egyértelműen az érvényesített jog elbírálásához kapcsolja. A többségi határozat ugyanakkor a követelés nem definiált fogalmát alkalmazva jut ezzel ellentétes következtetésre. A követelés alapvetően anyagi jogi fogalom. A magánjogi jogszabállyal létrehozott alanyi jog lényege, hogy a jogosult jogvédelmet követelhet. A követelés ezért az alanyi jog által meghatározott kötelezettség teljesítése követelésének a joga. A Pp. nem definiálja, mégis alkalmazza a követelés fogalmát [pl. Pp. 21. §, 23. § (2) bekezdés, 29. § (2) bekezdés, 37. § b) és c) pont, 83. § (3)–(4) bekezdés, 85. § (4) bekezdés, 106. § (1) bekezdés, 127. § (1)–(2) bekezdés, 172. § (1)–(2) bekezdés, 182. § (1) bekezdés, 192. § (1) bekezdés a) pont, 204. § (2) bekezdés, 209. § (1)–(2) bekezdés, 210. § (1) bekezdés, 221. § (1) bekezdés a) és e) pont, 254. § (1)–(2) bekezdés, 341. § (4) bekezdés]. E rendelkezések alapján a követelés fogalma magában foglalja a keresettel érvényesített jogot és a kereseti kérelmet is. A követelés összege (mennyisége) a kereseti kérelem, de maga a követelés a keresettel érvényesített jogból fakad, amelynek fennállását és megnyílását a felperes állítja, az alperes pedig tagadja vagy elismeri [Pp. 183. § (1) bekezdés]. Mivel az érvényesített (alanyi) jog és az annak alapján előterjeszhető kérelem törvényi tényállási elemeit az anyagi jogi norma határozza meg, ezért a követelés fogalma ezekre a tényekre is kiterjed. A követelés és a kereset fogalma annyiban tehát egybeesik, hogy az igény állapotába került (bírói úton érvényesíthető) alanyi jogból fakadó követelés érvényesítésének eljárásjogi eszköze a kereset. Ha az alanyi jog alapján érvényesíthető követelés egy részét elbírálják, akkor az szükségképpen kiterjed magára az érvényesített jogra, ugyanakkor a követelésnek csak az elbírált összegére vonatkozik – amely megállapítás összhangban áll a többségi határozattal. Ha a Pp. 360. § (1) bekezdése a követelés vagy a kereset elbírálásához kötné az anyagi jogerőhatás tárgyi terjedelmét, úgy az a többségi határozat álláspontját támasztaná alá. A Pp. azonban egyértelműen a kereset egyik eleme, az érvényesített jog elbírálásához köti az anyagi jogerőhatást, amely megtörténik a követelésrész elbírálásával. Mivel a kereset előterjesztése eljárásjogi rendelkező cselekmény, ezért a követelésrész perbeli érvényesítésének a hiánya nem

minősül az anyagi jog szerinti joglemondásnak [Ptk. 6:8. § (3) bekezdés]: nem szűnik meg maga az alanyi jog, de megszűnik annak igényállapota, mert az érvényesített jogról való döntés ítélt dolognak minősül, így a perben nem érvényesített követelésrész bíróság előtt többet már nem érvényesíthető.

- [59] Az anyagi jogerőhatás a fentiek alapján az érvényesített alanyi jog elbírálásához fűződik. Az alanyi jogot mindig olyan anyagi jogszabály biztosítja, amely egyúttal meghatározza azt a törvényi tényállást is, amelynek megvalósulása esetén a jogosult érvényesítheti a kötelezettel szemben az anyagi jogszabályban meghatározott jogkövetkezményt. A jogszabályban rögzített törvényi tényállás azonban a konkrét történeti tényálláson keresztül valósul meg, az anyagi jogszabályban meghatározott jogkövetkezmény pedig valamilyen követelés (igény) érvényesítését jelenti. Az absztrakt jogszabály perbeli alkalmazásakor – a kereset előterjesztésével – a felperes az érvényesített jogot a jogalap megjelölése útján akként határolja be, hogy a törvényi tényállás megvalósulásának alátámasztásaként előadja a konkrét történeti tényeket, továbbá követelést terjeszt elő az igény támasztására történt jogszabályi feljogosítás alapján. A perbeli követelés és az annak alapjául előadott tények valójában az érvényesített joghoz kapcsolódnak, annak konkretizálását szolgálják. A konkrét perben az alanyi jogot keletkeztető tényekkel összefüggésben határozható csak meg a perben érvényesített és ez alapján elbírált jog. Az anyagi jogerő tárgyi terjedelme szempontjából így a keresettel érvényesített jognak és az elbírált tényalaphoz van jelentősége. Az érvényesített jogot nem általában, absztrakt módon kell értelmezni a konkrét perekben, hanem a perbeli követelés alapjául felhozott tények által meghatározott módon. Az anyagi jogerőhatás tárgyi terjedelmét meghatározó elemek (tény- és jogazonosság) nem választhatók szét: a jog- és tényazonosság egymásra rávilágító részei elválaszthatatlan egységben fejezik ki a kereset tárgyát, a jogi tényeken alapuló jogot. Ha például a szerződés alapján az alperes egy szolgáltatással tartozik, akkor az annak teljesítése iránti keresetet elbíráló jogerős ítélet anyagi jogerőhatása kiterjed a nem követelt szolgáltatásrészre is. Ha viszont az egyes szerződéses szolgáltatások más-más anyagi jogi feltételek megvalósulása esetén követelhetők, akkor az egyik teljesítése iránti jog elbírálása nem zárja ki a másik későbbi érvényesíthetőségét.
- [60] A fenti értelmezés megfelel az Alaptörvény követelményeinek és a Bszi. szabályozásának is. A bíróságok feladata a vitássá tett vagy megsértett jogról való végleges döntés [Bszi. 2. § (1) bekezdés]. A jogerő védelme a jogállamiság részét képező jogbiztonsághoz kapcsolódik (30/2014. (IX. 30.) AB határozat [76]). Egymással versengő alapjogok a bírósághoz fordulás joga, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, valamint a jogbiztonság, amely magában foglalja a bírósági döntés véglegességének a követelményét is. E jogok, illetve ezek részjogosítványai azonban a szükségesség és arányosság követelményeinek megfelelően korlátozhatók. Ilyen korlátozásnak minősül az elévülés is, amely az igényérvényesítés lehetőségét

időben korlátozza. Az állam kötelezettsége, hogy a polgári jogok és kötelezettségek elbírálásának bírói útját biztosítsa, amely azonban – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére figyelemmel – nem jelent korlátozhatatlan alanyi jogot a perindításra (3417/2022. (X. 21.) AB határozat [22], 3032/2022. (I. 31.) AB határozat [25], 13/2021. (IV. 14.) AB határozat [71], 36/2014. (XII. 18.) AB határozat [66], 59/1993. (XI. 29.) AB határozat III/1.). A felperest megilleti a bírói út lehetősége (Ptk. 1:6. §), így kérheti, hogy az általa érvényesített jogot a bíróság érdemben bírálja el [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés]. A magánautonómiából fakadó rendelkezési jog (Pp. 2. §) alapján szabadon eldöntheti, hogy fordul-e bírósághoz, ha igen, milyen tartalmú döntést kér. A Pp. törvényjavaslatának 240–241. oldalán írtak szerint az 1/1994. (I. 7.) AB határozat alapján „[e]z a jog – hasonlóan a többi szabadságjoghoz – magában foglalja annak szabadságát is, hogy e joggal ne éljen”. Az anyagi jogi háttérű rendelkezési elvből nem következik, hogy a per alakítása, lefolytatása, a perbeli jogok gyakorlása terén is teljes szabadság illeti meg a feleket. Az anyagi jogi szabad rendelkezés nem alakul át automatikusan eljárásjogi szabad rendelkezéssé. A per három oldalú közjogi jogviszonyt hoz létre, abban a közhatalom képviselőjeként a bíróság is részt vesz, ami magával hozza a felek rendelkezési jogának korlátozását szükségessé tevő közérdekű szempontok érvényesítését. Az ellenérdekű felek teljes rendelkezési szabadságát egyszerre nem lehet megvalósítani, azok között korlátozásokkal járó egyensúlyt kell teremteni. A felek rendelkezési joga abban maradéktalanul érvényesül, maguk dönthetik el, élnek-e a törvényben biztosított jogaikkal. Ha azonban jogaik gyakorlása mellett döntenek, akkor annak módja a Pp. rendelkezései alapján már korlátozott. Az eljárásjog alapvető funkciója annak meghatározása, hogy a tárgyi jog által biztosított alanyi jogból származó igény a fél által milyen módon érvényesíthető bírói úton; meghatározza az igényérvényesítéssel szembeni védekezés módját, és az így meghatározott keretek között folyó jogvita elbírálása során a bíróságra és a felekre irányadó szabályokat. A Pp. rendelkezései (pl. a perfelvételi nyilatkozatok megtételének és megváltoztatásának szabályozása, kereset- és ellenkérelem-változtatás szabályozása, határidők, engedélyhez vagy felhíváshoz kötött nyilatkozatok, a hatálytalanság jogkövetkezménye) ilyen korlátozásokat tartalmaznak. Az anyagi jogerőnek az az értelmezése, amely kizárja a követelések részenkénti, újabb perekben való érvényesítését, megfelel a rendelkezési elv eljárásjogilag korlátozott jellegének. Minden esetben a magánjogi igény jogosultjának a döntése, hogy igénybe veszi-e a bírósági utat, esetleg más (alternatív) vitarendezést választ, vagy lemond követelése érvényesítésének egészéről vagy annak egy részéről. A felperesnek (az ügy urának) azt nem kell megindokolnia, hogy miért kér kevesebbet, mint amennyi a jogszabály alapján járna neki, és ennek okát a bíróság sem vizsgálhatja. Részkövetelés érvényesítésekor a felperes és nem a bíróság döntésének a következménye, hogy a bíróság miről (mennyiről) dönthet érdemben. A felperes nem attól van elzárva, hogy bírósághoz fordulhasson, hanem

annak egyik – saját döntésének következménye szerinti – módjától: ha a teljes követelésre igényt tart, akkor azt nem követelheti külön perekben részenként, hanem csak egy perben. A bírósághoz fordulás joga tehát teljeskörűen biztosított, csak annak módja korlátozott, hasonlóan az elévüléshez, amely annak időpontját korlátozza. Nem merülhet fel alapjogi sérelem, mert a felperes tudatosan nem érvényesíti teljes követelését annak ellenére, hogy ebben az eljárásjogi rendelkezések őt nem gátolják. A Pp. preambulumban hangsúlyozott felelős pervitelből következik, hogy a felperesnek meg kell fontolnia döntését [Alaptörvény O) cikk], figyelembe véve azt is, hogy alanyi joga érvényesítésével kapcsolatban csak egyszer veheti igénybe az állam által biztosított bíróságot. A vagyoni jogon alapuló követelés része a felperes vagyonának, így az – valamint annak érvényesítése – társadalmi felelősséggel is jár [Alaptörvény XIII) cikk (1) bekezdés]. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik eleme a jogviták észszerű határidőn belüli elbírálásának a követelménye. Bár részkövetelések érvényesítésekor a külön perek pertartamai nem adódnak össze, de azok összességükben egyértelműen hosszabb, a bizonytalan jogi helyzetet tovább fenntartó eredményre vezetnek. A részenkénti érvényesíthetőség lehetőséget ad a visszaélésszerű joggyakorlásra, a perköltség indokolatlan megnövelésére: ha ennek nincs eljárásjogi korlátja, akkor az ellenérdekű fél kiszolgáltatottá válik és rákényszerülhet arra, hogy egy általa vitatott követelést is megfizessen az újabb, költségigényes perek elkerülése érdekében. (Több részletben történő igényérvényesítés esetén lehetséges, hogy nem érvényesülnek az eljárási illeték maximumára vonatkozó törvényi rendelkezések, továbbá elérhető, hogy az ügyvédi munkadíj minden ügy pertárgyértékének az 5%-a legyen, a fokozatosan csökkenő – 3 és 1%-os – mérték helyett.) A Pp. egyik önálló alapelve a perkoncentráció (Pp. 3. §), amelynek „a polgári per egészét át kell hatnia, a per szerkezetében, a részletszabályokban és a bírói attitűdben is egyaránt meg kell jelennie”, annak célja a perre történő ráfordítások mérséklése (Pp. törvényjavaslata 242.). Ha a jogalkotó szűk teret enged például a keresetváltoztatásnak, akkor nem lehet a célja a perkoncentráció ellen ható, több eljárást generáló, a felperes számára jelentős pertaktikai lehetőséget adó szabályozás megalkotása. A Pp. kodifikációjának egyik meghatározó oka volt a perhatékonyság rendszerszintű megvalósítása, a perkoncentrációt biztosító eljárás szabályok megteremtése, a hatékony és koncentrált per feltételeinek a létrehozatala (Pp. törvényjavaslata 233., 235., 242.). Ezekkel a célokkal ellentétes, ha a felperes – kisebb összegű illeték lerovása mellett – „próbaperben” érvényesítheti az igényét, és ennek sikere esetén újabb keresetet terjeszthet elő. A fél felelős pervitele, a koncentrált per, a tisztességes eljárás, valamint az anyagi jogok hatékony érvényesítésének követelményei (Pp. preambulumban) mind azt az elvárást támasztják, hogy a felperes felelős döntését követően az általa érvényesített jogot a bíróság egy alkalommal, észszerű időn belül [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés], véglegesen [Bszj. 2. § (1) bekezdés] bírálja el. A

társadalomnak (közjó) és az alperesnek is az az érdeke, hogy a teljes követelésről egy alkalommal és véglegesen döntsön a bíróság. Ha a felperes saját döntése alapján nem érvényesíti az általa állított jogból eredő teljes követelését, úgy nem akadályozott a bírósághoz fordulás joga gyakorlásában (3384/2018. (XII. 14.) AB határozat [35]), hanem saját döntése alapján nem él teljeskörűen ezzel a joggal, mert a rendelkezésére álló hatékony igényérvényesítés lehetőségét csak részben kívánja igénybe venni. A bíróság döntése ekkor is érdemi vizsgálaton alapul (3384/2018. (XII. 14.) AB határozat [35], 3335/2019. (XII. 6.) AB határozat [24]), megvalósul az alaki jogerő, az anyagi jogerő és a döntés végrehajthatósága (3133/2017. (VI. 8.) AB határozat [34]) – de csak annyiban, amennyiben az alanyi jog jogosultja azzal élni kívánt. A részletekben történő igényérvényesítés lehetősége egyoldalúan kedvező a felperesnek, egyúttal figyelmen kívül hagyja az állam által fenntartott igazságszolgáltatás ebből eredő többletköltségeit (Alaptörvény 28. cikk), valamint lehetőséget teremt az alperes folyamatos perlésére ugyanazon alanyi jog alapján. A Pp. törvényjavaslata 469-470. oldalán írtak szerint a jogalkotó a közérdekű perben hozott ítélet anyagi jogerőhatásának szabályozásánál a jogosult rendelkezési joga mellett kifejezetten figyelemmel volt az alperes és az igazságszolgáltatást működtető köz érdekeire is: „[a] hatályos szabályozás jellemzően úgy rendezi ezt a problémát, hogy kimondja, a közérdekű keresetindítás az egyedi igényérvényesítés lehetőségét nem korlátozza. Ez a megoldás a jogosultak rendelkezési jogának tiszteletben tartásán alapszik. Ugyanakkor nem szolgálja kellőképpen a következő igényeket: egyfelől alperesnek méltánylandó érdeke az, hogy az adott jogvita véglegesen záruljon le, vagyis ugyanazon kérdésben ne lehessen ismételt jogvitát kezdeményezni; másrészt az igazságszolgáltatásnak is az az érdeke, hogy adott ügy a lehető legkevesebb erőforrást kössön le.”

- [61] A többségi határozat lehetővé teszi a megállapítási kereseti kérelem eljárásjogi korlátainak a megkerülését. Ennek bírói gyakorlata töretlen abban, hogy nem lehet megállapítást kérni, ha marasztalásnak is helye lenne. A részkövetelés érvényesítése formálisan nem ütközik a megállapítási kereseti kérelem korlátaiba, valójában – céljában – azonban megállapítási kereseti kérelemként funkcionál. Az ilyen leplezett megállapítási per nyilvánvalóan ellentétes a jogalkotó céljával. A polgári perrendtartás az 1911. évi I. törvénycikk óta csak bizonyos feltételek esetén biztosítja a megállapítási kereseti kérelem lehetőségét, mert az leköti a bíróság kapacitását, költséget jelent az állam számára anélkül, hogy a per befejezése a felek közötti jogvita végleges rendezését eredményezné. A józan ész, a közjó és a gazdaságosság követelményeivel (Alaptörvény 28. cikk) ellentétes lehet a Pp. 360. § (1) bekezdésének olyan értelmezése, amely lehetővé teszi – a megállapítási kereseti kérelem feltételeinek megkerülésével – a látszólag marasztalási, funkciójában azonban pozitív megállapítási kereseti kérelem felperesre nézve kedvező elbírálását követően a már elbírált alanyi jog újabb

- érvényesítését. A Pp. éppen azért engedi meg egyes követelések esetén egyrészt a kereseti kérelem összegének a felemelését a per folyamán esedékessé vált részletekre [Pp. 221. § (1) bekezdés *e*) pont], másrészt a le nem járt követelésre is marasztalási kereseti kérelem előterjesztését [Pp. 172. § (2) bekezdés], hogy ezzel elkerülje az újabb per indítását. Ha a felperes a perben mégis önhibáján kívül nem hivatkozott valamely (a jogerős ítéletet megelőzően bekövetkezett) lényeges tényre, úgy perújítással élhet [Pp. 393. § *a*) pont, 394. § (1) bekezdés], ha pedig a le nem járt szolgáltatással kapcsolatos tények utóbb változtak meg, akkor utóperként indíthat [Pp. 361. § (1) bekezdés]; az anyagi jogerőhatás ugyanis nem terjed ki az ítélet meghozatala után bekövetkezett tényekre.
- [62] A többségi határozat a rendkívüli perorvoslatok korlátait is kiüresíti. A felek például korábban nem állított tényekkel, illetve újabb anyagi jogi kifogással elérhetik, hogy a későbbi (rész)per(ek)ben a bíróság a korábbi döntéssel ellentétesen foglaljon állást az érvényesített jogról anélkül, hogy érvényesülne az önhiba hiányának követelménye [Pp. 393. § *a*) pont, 394. § (1) bekezdés], a kereset és ellenkérelem-változtatás kizártsága [Pp. 413. § (2) bekezdés] vagy a figyelembe vehető tények korlátozottsága [Pp. 423. § (2) bekezdés].
- [63] A többségi határozat a hatásköri szabályok kijátszása előtt is megnyitja az utat: az egyébként törvényszéki hatáskörbe tartozó per helyett a felperes több, járásbíróság hatáskörébe tartozó pert indíthat. A jogalkotó a Pp.-vel egységes perrendet modellezett professzionális szabályrendszerként, és ezekből az elvi-dogmatikai alapokból kiindulva határozta meg általános elsőfokú bíróságként a törvényszéket, mert az centrális szerepet tölt be az ítélkezésben (Pp. törvényjavaslata 250.). A követelés feldarabolásának lehetőségével a felperes jogkövetkezmények nélkül kijátszhatja a kogens közjogi törvény hatásköri szabályozását.
- [64] A többségi határozat további következménye a perfüggőség szabályozásának a kiüresítése. A kereset közlésével beállnak a perindítás joghatásai [Pp. 180. § (1) bekezdés], amelyek közül a legfontosabb a perfüggőség: ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránt nem lehet újabb keresetet indítani, ha pedig ez mégis megtörténik, akkor a bíróság az újabb keresetlevelet visszautasítja [Pp. 176. § (1) bekezdés *d*) pont]. A többségi határozat alapján a felperes egyidejűleg több pert is indíthat az egyes részkövetelések iránt, vagylagos illetékesség esetén akár külön bíróságok előtt, amelyek a követelés feldarabolása miatt eltérő hatáskörűek is lehetnek, így nem minden esetben lesz lehetőség azok egyesítésére. Ez a helyzet a jogbiztonságot is veszélyezteti, mert egymásnak ellentmondó ítéletekhez vezethet. Másrészt lehetőséget biztosít arra, hogy a felperes összességében több követelést érvényesítsen, mint amely az anyagi jog alapján öt ténylegesen megilletné: minden perben követelésének csak egy részét érvényesíti, de azok összeadva meghaladhatják az öt megillető teljes követelés összegét. Az érdemi anyagi jogi döntés bizonytalanságát okozza annak a kérdésnek az eldöntése, hogy melyik (rész)perben és milyen alapon kell az egyébként részösszegként alapos keresetet vagy annak egy részét a bíróságnak elutasítania ahhoz, hogy az összességében megítélt teljes követelés ne haladjon meg a felperest ténylegesen megillető összeget.
- [65] A többségi határozattal kapcsolatban nem egyértelmű, hogy az általános jelleggel, minden magánjogi követelés tekintetében állást foglal, vagy kizárólag a vagyoni jogi, egynemű és lejárt követelésekre vonatkozik. A többségi határozat nem ad választ arra a legfőbb ügyész által is felvetett problémára, hogy az újbóli igény elbírálásakor milyen módon és milyen jogkövetkezmény alkalmazásának lehetőségével vizsgálható a felperes jóhiszemű és tisztességes eljárása. Bizonytalan az is, hogy a többségi határozat tükrében egyáltalán rosszhiszeműnek tekinthető-e a követelés feldarabolása, mert a többségi határozat alapján kifejezetten megengedett a részletekben történő igényérvényesítés.
- [66] Az uniós jogi alapú érvelés sem támasztja alá a többségi határozatot. E jogforrásoknak és bírói gyakorlatuknak nincs jelentősége a Pp. anyagi jogerőre vonatkozó rendelkezéseinek az értelmezésével kapcsolatban. A Brüsszel Ia Rendelet nem szabályozza a jogerőt. Az azonos jogalapon, azonos felek között különböző tagállamok bíróságai előtt indított eljárásokat sem a jogerős ítéletekkel, hanem a perfüggőséggel összefüggésben szabályozza. A perfüggőségi szabályok célja az azonos jogalapon alapuló igények különböző államok bíróságai előtti érvényesítése esetén – különös figyelemmel a visszaélészerű „torpedókeresetekre” – annak eldöntése, hogy melyik állam bírósága járjon el. A cél tehát az egymásnak ellentmondó ítéletek meghozatala lehetőségének a megelőzése (Brüsszel Ia Rendelet 29. és 30. cikk a tagállamokra, 33. és 34. cikk a harmadik államokra). A rendelet alkalmazásakor irányadó, a perfüggőség körében releváns azonos jogalap fogalmát az EUB szerint önállóan, a rendelet rendszerére és célkitűzéseire figyelemmel, autonóm módon kell értelmezni (1987. december 8-i Gubisch Maschinenfabrik ítélet, C-144/86, ECLI:EU:C:1987:528, 6. pont; 1994. december 6-i Taty ítélet, C-406/92, ECLI:EU:C:1994:400, 30. pont; 1998. május 19-i Drouot assurances ítélet, C-351/96, ECLI:EU:C:1998:242, 16. pont; 2014. február 27-i Cartier parfums lunettes és Axa Corporate Solutions assurances ítélet, C-1/13, ECLI:EU:C:2014:109, 32. pont; 2015. október 22-i Aannemingsbedrijf Aertssen ítélet, C-523/14, ECLI:EU:C:2015:722, 38. pont). A Brüsszel Ia Rendeletben alkalmazott azonos jogalap fogalmából tehát nem definiálható egy tagállami eljárásjogi fogalom. Az EUB jogértelmezésének célja nem a tagállami pertárgyfogalom meghatározása, ezért abból nem lehet következtetni a Pp. jogerőhatással kapcsolatos rendelkezéseinek az értelmezésére.
- [67] A Brüsszel Ia Rendeletnek és a polgári igazságügyi együttműködés területén született egyéb uniós jogforrásoknak [pl. az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló, az Európai

Parlament és a Tanács 650/2012/EU rendelete (a továbbiakban: Öröklési Rendelet)] ugyanakkor más okból mégis jelentőségük van. Az uniós jogforrások által nem szabályozott kérdésekben a tagállami eljárási autonómia elve érvényesül azzal a korlátozással, hogy e szabályoknak – így a jogerő vonatkozó rendelkezéseknek is – meg kell felelniük az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének (2009. szeptember 3-i Fallimento Olimpiclub ítélet, C-2/08, ECLI:EU:C:2009:506, 24. pont; 2014. július 10-i Impresa Pizzarotti ítélet, C-213/13, ECLI:EU:C:2014:2067, 54. pont). Nem felel meg ennek a követelménynek a tagállam eljárási rendelkezésének olyan értelmezése, amely az Európai Unió polgári igazságügyi együttműködés területén elért vívmányait (dogmatikai alapjára lásd: 2016. április 20-i Profit Investment SIM ítélet, C-366/13, ECLI:EU:C:2016:282, 61. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), így a kölcsönös elismerés elvét, az igazságszolgáltatáshoz való megfelelő hozzáférést és a hatékony bírói jogvédelmet is negatívan befolyásolja. A többségi határozat alapján a felperes több keresetet indíthat az egyes részko vetelések iránt. Ezzel felmerülhet az egymásnak ellentmondó határozatok meghozatalának a veszélye határon átnyúló viszonylatban is, például azért, mert az alperes lakóhelyének megváltozása folytán a később indított perben más tagállam bírósága rendelkezik joghatósággal. Ez ellentétes azzal a célkitűzéssel, amely szerint az igazságszolgáltatás harmonikus működése érdekében biztosítani kell, hogy a különböző tagállamokban ne hozzanak egymással összeegyeztethetetlen határozatokat [Brüsszel Ia Rendelet (21) preambulumbekzdés; Öröklési Rendelet (34) preambulumbekzdés], valamint ellentétes a visszaélészerű perlési taktikák alkalmazása visszaszorításának követelményével is [Brüsszel Ia Rendelet (22) preambulumbekzdés].

- [68] A többségi határozat alapjogi aggályokat is felvet: úgy védi a felperes jogait, hogy nem biztosít egyenértékű jogvédelmet az alperesnek. A határon átnyúló jogvitákban hozott, más határozatnak ellentmondó határozatok ugyanakkor nem elismerhetők és nem végrehajthatók, így végső soron ez a jogértelmezés a felperes jogvédelmét sem szolgálja. Alapjogi aggályokat vet fel az is, hogy míg más államok jogrendjében törvényi szabályok rendezik a részkereset előterjesztésével kapcsolatos szabályokat – beleértve a felek egyenjogúságát és a fegyveregyenlőség elvét is tiszteletben tartó eljárási garanciákat, az alperes védekezéshez való jogát, a részkeresethez szorosan kapcsolódó eljárási jogintézményeket –, addig a többségi határozat eljárási garanciák nélkül, kizárólag bírói jogértelmezéssel teremti meg ezt a lehetőséget.
- [69] A jogalkotó a Pp. 360. § (1) bekezdésében az anyagi jogerőhatás tárgyi terjedelmét egyértelműen az érvényesített jog érdemi elbírálásához kötötte. Ez a szabályozás összhangban áll az anyagi és az eljárásjog dogmatikájával, a Pp. egyéb rendelkezéseivel, annak preambulumban és törvényjavaslatában megfogalmazott céljaival, a bíróságok Bszi.-ben megfogalmazott feladatával, az Alaptörvény követelményeivel, valamint figyelembe veszi mindkét peres fél és a bíróságok működését finanszírozó köz érdekét is. A többségi határozat

jogértelmezése ebben olyan fordulatot hozott, amely – ilyen tartalmú jogalkotói szándék fennállása esetén – csak jogalkotással lenne megvalósítható, ennek során számba véve és szabályozva a módosítás valamennyi dogmatikai és gyakorlati következményét.

Budapest, 2022. december 12.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Bajnok István s.k. bíró, Dr. Csesznok Judit Anna s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Farkas Antónia s.k. bíró, Dr. Madarász Anna s.k. bíró, Dr. Mocsár Attila Zsolt s.k. bíró, Dr. Osztovits András s.k. bíró, Dr. Parlagi Mátyás s.k. bíró, Salomonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Tibold Ágnes s.k. bíró, Dr. Zumbók Péter s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

dr. Kis Roxána
tisztviselő

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsa
1/2023. Jogegységi határozat
(Jpe.III.60.049/2022/8. szám)**

a végrehajtási eljárásban a felek személyében a végrehajtható okirat kiállítását megelőzően bekövetkezett, de az azt követően észlelt változás esetén a jogutódlás megállapításáról

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Kúria Polgári Kollégiuma kollégiumvezetőjének előzetes döntéshozatali indítványa alapján – a végrehajtási eljárásban a felek személyében a végrehajtható okirat kiállítását megelőzően bekövetkezett, de az azt követően észlelt változás esetén a jogutódlás megállapítása tárgyában – meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A végrehajtást foganatosító bíróság hatáskörébe tartozik a döntés a jogutódlás kérdésében, ha a végrehajtható okirat kiállítását követően derül ki, hogy a végrehajtható okirat kiállítását megelőzően a végrehajtást kérő vagy az adós személyében változás állt be.

**Indokolás
I.**

- [1] A Kúria Polgári Kollégiumának vezetője a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 37. § (1) bekezdése alapján – a Balassagyarmati Törvényszék elnökének kezdeményezésére, a Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontjában biztosított jogkörében – a jogegység biztosítása érdekében előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő.
- [2] A módosított indítvány szerint negatív hatásköri összeütközés miatt – a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 31. § (2) bekezdés c) pontja alapján – a Kúriához kijelölésre felterjesztett két ügyben a Kúria ítélkező tanácsai azonos jogkérdésében eltérő álláspontot

- foglaltak el, egymással ellentétes tartalmú végzéseket hoztak.
- [3] A hasonló tényállású ügyekben a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy ha a közjegyző által kibocsátott végrehajtási lap vagy a közjegyző által kiállított végrehajtási záradék alapján indult végrehajtási eljárásban a végrehajtó a végrehajtható okirat kiállítását követően szerez tudomást arról, hogy a végrehajtható okirat kiállítását megelőzően valamelyik fél személyében változás következett be (például a fél elhalálozott), a jogutódlás kérdésében a közjegyzőnek kell-e határoznia a bírósági végrehajtásról szóló 1992. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 211. §-a szerint vagy a végrehajtást foganatosító bíróságnak a Vht. 39. §-a alapján.
- [4] Az ügyek tényállása megegyezik abban is, hogy mindkét közjegyző – miután a végrehajtható okirat kiállítását követően tudomást szerzett a fél személyében bekövetkezett változásról (a fél haláláról) – hatáskörének hiányát állapította meg, és a végrehajtó kérelmét – mint a fél jogutódjának megállapítása iránti kérelmet – áttette a végrehajtást foganatosító bírósághoz.
- [5] A végrehajtást foganatosító bíróság mindkét ügyben hatáskörének hiányát állapította meg és a kijelölés érdekében a Kúriához terjesztette fel az iratokat.
- [6] A Kúria P.II. tanácsa a Pkk.II.24.557/2019/2. számú végzésében – a Vht. 211. § (2) bekezdésére és a Vht. 212. § (1) bekezdésére figyelemmel, a Vht. 224/A. § a) pontja alapján – a negatív hatásköri összeütközést a végrehajtási záradékot kiállító közjegyző kijelölésével szüntette meg. A végzés indokolása szerint a végrehajtó nem jogutódlás megállapítása iránti kérelmet nyújtott be a közjegyzőhöz, hanem annak megállapítását követően, hogy az adós évekkel a záradék kiállítása előtt elhunyt, a végrehajtási záradék törlését kérte. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:4 §-ának megfelelően az elhalálozással megszűnik a fél jogképessége, s mivel a végrehajtási záradék kiállításának időpontjában az adós (halála folytán, a Vht. 9. §-a értelmében alkalmazott Pp. 33. § értelmében) már nem járhatott el félként, a törvény megsértésével kiállított végrehajtási záradékot az azt kiállító közjegyzőnek kell törölnie.
- [7] A Kúria P.III. tanácsa a Pkk.III.24.647/2022/2. számú végzésében a végrehajtást foganatosító bíróságot jelölte ki. Döntését a Vht. 39. § (1) bekezdésére alapította és hangsúlyozta, hogy e jogszabályhely hatásköri szabályt tartalmaz, a hatáskört nem a fél személyében bekövetkezett változáshoz, hanem az arról való hivatalos tudomásszerzés időpontjához kapcsolja. Az adott esetben az adós halálának ténye a végrehajtható okirat kiállítását követően „derült ki”, ezért a jogutódlás tárgyában a végrehajtást foganatosító bíróság jogosult a határozat meghozatalára.
- II.**
- [8] A legfőbb ügyész az indítványban részletezett jogkérdést illetően kifejtette: a Vht. 39. §-ának rendelkezései szerint kell eljárni, ha a végrehajtható okirat kiállítása után derül ki, hogy a végrehajtás elrendelése előtt a végrehajtást kérő vagy az adós meghalt (a jogi személy megszűnt); az (1) bekezdés második fordulata értelmében a jogutódlás kérdésében való döntés a végrehajtást foganatosító bíróság hatáskörébe tartozik.
- III.**
- [9] A Jogegységi Panasz Tanács álláspontja az indítványban megjelölt elvi kérdéssel kapcsolatban a következő:
- [10] A Vht. 39. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy ha a végrehajtást kérő vagy az adós személyében változás állt be, a végrehajtható okirat kiállítása előtt a kiállításra jogosult bíróság (hatóság), ha pedig a változás a végrehajtható okirat kiállítása után derült ki, a végrehajtást foganatosító bíróság a jogutódlás kérdésében – szükség esetén a felek és a jogutódok meghallgatása és bizonyítás után – végzéssel (határozattal) dönt.
- A Vht. 39. § (2) bekezdése szerint: ha a végrehajtó tudomást szerzett a felek személyében történt változásról, a végrehajtási ügyet beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz.
- [11] A Vht. – a végrehajtási eljárás sajátosságaira figyelemmel – a 39. § (1) bekezdésének második fordulatában külön szabállyal rendezi az indítványban felvetett hatásköri problémát: kógens, egyértelmű előírást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy ha a felek (tehát akár a végrehajtást kérő, akár az adós) személye a végrehajtható okirat kiállítását megelőzően megváltozott, de a változás a végrehajtható okirat kiállítását követően „derül ki”, a jogutódlás kérdésében a végrehajtást foganatosító bíróságnak kell határoznia. A jogszabály szövegében a „derült ki” kifejezés – közérthető módon – a korábbi változásról való tudomásszerzés időpontjának tulajdonít jelentőséget, és azt a hatásköri kérdést, hogy a végrehajtást elrendelő vagy a végrehajtást foganatosító jogosult-e a jogutódlás megállapítására, nem a fél személyében bekövetkezett változás, hanem az arról való tudomásszerzés időpontjához kapcsolódóan rendezi. A „változás” körébe nem csupán a természetes személy halála, hanem a végrehajtást kérő és az adós személyében bekövetkezett bármilyen más, a jogutódlás megállapításra alapot adó változás is beletartozik.
- [12] Más kérdés az, hogy a Vht. 39. § (1) bekezdésének első fordulatában említett esetben (tehát ha a fél haláláról vagy a jogi személy megszűnéséről a végrehajtható okirat kiállítására jogosult bíróság vagy más hatóság még a végrehajtható okirat kiállítását megelőzően szerez tudomást) a jogutódlás kérdésében a végrehajtható okiratot kiállító bíróság vagy hatóság határoz, és csak ennek a – fellebbezéssel támadható – határozatnak a jogerőre emelkedését követően intézkedhet a végrehajtás elrendelése iránti kérelemről.
- [13] Annak, hogy a Vht. 39. §-ába foglalt rendelkezések eltérő megoldást alkalmaznak a polgári jog és polgári eljárásjog általános szabályaitól, az az oka, hogy a végrehajtás során fokozott jelentősége van az eljárás gyors, zökkenőmentes lefolytatásának. Ez a magyarázata annak is, hogy a végrehajtási eljárás a fél halála esetén sem szakad félbe, hanem a Vht. 39. § (4)–(6) bekezdései szerint folytatódik. Előfordulhat, hogy a fél személyében bekövetkezett változás nem a végrehajtási eljárás kezdetén, hanem annak késői szakaszában – például a sikeres árverést követően – „derül ki”, amely esetben a végrehajtható

- okirat hatálytalanná válása (a végrehajtási záradék törlése vagy a végrehajtási lap visszavonása esetén) az addig megvalósult végrehajtási cselekmények hatályának megszűnését jelentené, így a végrehajtás újbóli elrendelését és már foganatosított végrehajtási cselekmények újbóli elvégzését tenné szükségessé.
- [14] Általában a végrehajtó az, aki a végrehajtási eljárás során észleli a végrehajtást érintő releváns tényeket. A Vht. 39. § (1) és (2) bekezdésének az előbbiekben idézett rendelkezései egyértelművé teszik: ha a Vht. 10. §-ában felsorolt bármelyik végrehajtható okirat kiállításával megindult végrehajtási eljárásban a végrehajtó tudomást szerez arról, hogy még a végrehajtható okirat kiállítása előtt változás következett be a felek személyében, be kell terjesztenie az iratokat az eljárást foganatosító bírósághoz. Amennyiben az indítványban ismertetett esetben a végrehajtási záradék törlése vagy a végrehajtási lap visszavonása iránti kérelmet nyújtottak be a végrehajtóhoz, a végrehajtónak – az iratokkal együtt – ezt a kérelmet is továbbítania kell a végrehajtást foganatosító bírósághoz.
- [15] Az iratok betérjesztését követően a végrehajtást foganatosító bíróságnak a Vht. 39. § (1) bekezdés második fordulatának megfelelően kell eljárnia. Ha az iratok alapján nem állapítható meg kétséget kizáróan, hogy mikor következett be a változás a felek személyében, a végrehajtást foganatosító bíróságnak a Vht. 39. § (1) bekezdésében engedélyezett körben le kell folytatnia a jogutódlás megállapításához szükséges bizonyítást. Ha a rendelkezésre álló iratok alapján vagy az előbbiek szerinti bizonyítás eredményeként tényként megállapítható, hogy a változás még a végrehajtható okirat kiállítását megelőzően következett be (amely változás az előzőek szerint a végrehajtható okirat kiállítását követően, már a végrehajtás során „derült ki”) a Vht. 39. § (1) bekezdése értelmében a végrehajtást foganatosító bíróságnak kell határoznia a jogutódlás kérdésében. Amennyiben a végrehajtási lap visszavonása vagy a végrehajtási záradék törlése iránti kérelmet is előterjesztettek, azt a végrehajtást foganatosító bíróságnak – a Vht. 39. § (1) bekezdésébe foglalva külön rendelkezésre tekintettel – el kell utasítania.
- [16] A kifejtetteknek megfelelően: ha a felek személye a végrehajtható okirat kiállítását megelőzően változott meg, de a változás a végrehajtható okirat kiállítását követően „derült ki”, a jogutódlás kérdésében nem a végrehajtható okiratot kiállító bíróságnak vagy hatóságnak (közjegyzőnek) kell határoznia, hanem a végrehajtást foganatosító bíróságnak.
- IV.**
- [17] A fentiekre figyelemmel a Jogegységi Panasz Tanács a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja, 25. §-a, valamint 34. §-a alapján – az egységes ítélezési gyakorlat érdekében – a rendelkező rész szerint határozott.
- [18] A Jogegységi Panasz Tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdése szerint a Magyar Közlönyben, a BHGY-ben, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján teszi közzé. A jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező.

Budapest, 2023. január 16.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Harter Mária s.k. előadó bíró, Dr. Patyi András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt Péter s.k. bíró, Dr. Bartal Géza s.k. bíró, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Fekete Ildikó bíró helyett, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tánczos Rita s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.020/2022/7. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria az alperes jogegységi panaszát elutasítja. Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 40 000 (negyvenezer) forint jogegységi panasz eljárásban felmerült költséget. A jogegységi panasz eljárásban felmerült 167 325 (egyszázhatvanhétezer-háromszázhuszonöt) forint illeték az állam terhén marad. A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2011. január 1-jétől járóvezető beosztásban áll hivatásos szolgálati jogviszonyban, 2016. szeptember 1-jétől a Készenléti Rendőrség igazgatóság neve, főosztály neve, osztály neve, alosztály neve, csoport neve állományában teljesítette szolgálati feladatait.
- [2] 2015. július 5. és 2017. április 25. között a Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzata kiadásáról szóló 11/1998. (IV. 23.) ORFK utasítás (a továbbiakban: Csapatszolgálati Szabályzat) alapján készülségben, a migrációs válsághelyzethez kapcsolódó határmenti feladatellátásban vett részt. A szolgálati feladatot a kirendeltség neve, város neve1 szolgálati helyen teljesítette, elszállásolására a város neve2i Rendészeti Szakközépiskolában került sor.
- [3] Az alperes a rendészeti szakközépiskolában készenléti szolgálatot rendelt el, amely idő alatt a felperes rendelkezésre állt és előljárója parancsát várta arra vonatkozóan, hogy milyen időpontban kell menetkész állapotba helyezni magát és az államhatárnál kijelölt szolgálati helyen szolgálatot teljesítenie. A felperes a két szolgálatteljesítés között a pihenőidejében sem távozhatott el a szakközépiskolából.
- [4] A felperes a szolgálati panasz elutasítását követően előterjesztett keresetében a 2015. július 5-től 2017. április 25-ig terjedő időtartamra részére megfizetett készenléti pótlék és a túlszolgálati órákra járó távolléti díj különbözeteiként 1 673 251 forint illetmény-különbözet és 2016. május 15-től a kifizetésig járó késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Álláspontja szerint a készenléti elrendelésének jogszabályi feltételei nem

- álltak fenn, az alperes által készenléti pótlékkal ellentételezett órák ténylegesen túlszolgáltatnak minősültek, mivel a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/ÉK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: EK irányelv) 2. cikkének 1. és 2. pontja értelmében munkaidőnek minősül az az időszak is, amikor a munkavállaló a munkáltató rendelkezésére áll, ezért túlszolgálati díjra lett volna jogosult.
- [5] Az alperes a védiratában a kereset elutasítását kérte hivatkozva arra, hogy nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely alapján a készenlét során a hivatásos állomány tagja maga választhatná meg a tartózkodási helyét, a készenlétet a szolgálati helytől eltérő helyen kell teljesíteni, ez a feltétel pedig megvalósult.
- [6] A Miskolci Törvényszék a 101.K.700.256/2021/7. számú ítéletével a kereseti kérelemben foglaltak szerint kötelezte az alperest az illetmény-különbözet megfizetésére.
- [7] Az elsőfokú bíróság a felperes indítványára előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett, amelynek eredményeként az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) a C-211/19. számú ítéletében megállapította, hogy az EK irányelv 1. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy ezen irányelv 2. cikkének 1. és 2. pontját (a munkaidő és a pihenőidő meghatározása) alkalmazni kell a rendvédelmi szervek azon tagjaira, akik valamely tagállam külső határain határőrizeti feladatokat látnak el harmadik országok állampolgárainak az említett határokon való beáramlása esetén, kivéve, ha a releváns körülmények összességére tekintettel az ellátott feladatok olyan kivételes események keretében teljesítetteknek bizonyulnak, amelyek súlyossága és mértéke az élet, az egészség, valamint a közösség biztonságának védelméhez nélkülözhetetlen intézkedések meghozatalát teszi szükségessé, és e feladatok megfelelő teljesítését veszélyeztetné az, ha az említett irányelv által előírt összes szabályt be kellene tartani, aminek a vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.
- [8] Ezt alapul véve az elsőfokú bíróság megállapította, hogy munkaidőnek nem csupán a tényleges munkavégzés időszaka tekinthető, hanem az az időtartam is, amelyben a munkavállaló nem rendelkezik szabadon az idejével, autonómiájának erős és lényeges korlátozásával jár, nem tanúsíthat tetszőleges magatartást. Álláspontja szerint amennyiben az elrendelt készenlétet a szolgálati helyen kell tölteni – ahogyan az jelen esetben is történt – úgy az nem minősülhet pihenőidőnek. Ilyen esetben a szolgálatteljesítés ténye – amely a túlszolgálat megállapíthatóságának feltétele – nem szűkíthető le a tényleges feladatellátásra. Túlszolgáltatnak kell tekinteni a munkáltató által meghatározott helyen történő olyan rendelkezésre állást, amely során a hivatásos állomány tagja készenlétben áll az előjárója parancsának teljesítésére.
- A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata**
- [9] A Kúria mint másodfokú bíróság a Kf.VIII.40.348/2021/9. számú ítéletével (a továbbiakban: támadott határozat) a Miskolci Törvényszék ítéletét helybenhagyta.
- [10] Az ítélet indokolása szerint az elsőfokú bíróság az EUB C-211/19. számú ítéletére, valamint a C-580/19. számú ítéletére is figyelemmel – amely szerint az EK irányelv 2. cikkének 1. pontját úgy kell értelmezni, hogy a készenléti rendszerben teljesített rendelkezésre állási időszak csak akkor minősül teljes egészében munkaidőnek, ha az adott ügy összes körülményének általános mérlegeléséből az következik, hogy a munkavállalóra ezen időszakban háruló kötétségek jellegükből adódóan objektív és igen jelentős módon korlátozzák a munkavállaló azon lehetőségét, hogy szabadon ossza be azt az időt, amely alatt nem hívják fel munkavégzésre – helytállóan minősítette a perbeli időszakot munkaidőnek. A minősítés szempontjából döntő jelentősége – az adott jogszabályi környezetben – a helyhez kötöttségnek és a szabadidő rendkívül korlátozott felhasználási lehetőségének volt, nem pedig annak, hogy a készenlét helye a szolgálatteljesítés helyszínének minősült-e. A felperes az állományilletékes parancsnok által meghatározott helyen megvalósult készenlét során a kollégium területét még rövid időre sem hagyhatta el, ezért nem jogszabálysértő az elsőfokú bíróság által levont azon következtetés, hogy a rendelkezésre állást is magába foglaló közösségi jogi munkaidő-fogalom alapján ezen időtartam túlszolgáltatnak minősül. A támadott határozat hivatkozott a Kúria Kf.VIII.40.260/2020/7. számú ítéletére is, amely szerint amennyiben a készenlét alatt a hivatásos állományú a munkáltatója rendelkezésére állt, és nem volt abban a helyzetben, hogy a pihenőidejével szabadon rendelkezzen, állandóan szolgálatteljesítésre kész állapotban kellett várakoznia, nincs jelentősége annak, hogy a szolgálatteljesítési időn felül teljesített készenlét alapján sor került-e tényleges munkavégzésre, mivel a rendelkezésre állással töltött idő is túlszolgáltatnak minősül.
- A jogegységi panasz és az ellenérdekű fél nyilatkozata**
- [11] Az alperes a jogegységi panaszában a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése, valamint a 41/B. § (2) bekezdése alapján kérte a jogegységi panasz befogadását, a Kúria Kf.VIII.39.876/2021/4. számú, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett határozatától (a továbbiakban: referencia határozat) jogkérdésben való eltérés megállapítását, a bíróságokra kötelező értelmezésről történő döntést, valamint a támadott határozat hatályon kívül helyezését és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.
- [12] A jogegységi panaszában utalt arra, hogy a referencia határozatban a Kúria megállapította, hogy szolgálatteljesítés hiányában a készenlét nem minősült túlszolgáltatnak, és ez a megállapítás ellentétben áll a támadott határozatban foglaltakkal, amely szerint a Kúria a készenlét időszakában történő rendelkezésre állást minősítette túlszolgáltatnak.
- [13] Az ügyazonosság kapcsán előadta, hogy a két ügy között különbség lényegében csak a

- szolgáltatelljesítés módja tekintetében mutatkozik, mivel az egyik esetben földi, járőri, míg a másik esetben légi, helikoptervezetői szolgálatellátásról van szó.
- [14] Hivatkozott a jogegységi panaszt előterjesztő fél arra is, hogy mindkét esetben a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) 139. § (1) bekezdését, illetve a Hszt. 141. § (1) és (2) bekezdését kellett értelmezni a döntés során.
- [15] A jogegységi panasz szerint a Kúria a támadott ítélet kapcsán tévesen értelmezte az EK irányelvet, valamint az EUB C-211/19. számú ítéletét.
- [16] A felperes nyilatkozatában a jogegységi panasz elutasítását kérte hivatkozva arra, hogy nincs ügyazonosság, a Kúria az érintett ügyekben eltérő jogkérdéseket vizsgált, a referencia ügyben a felperesek nem hivatkoztak „a közösségi jog megsértésére”.
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai**
- [17] A jogegységi panasz alaptalan.
- [18] Tekintettel arra, hogy a referencia határozat a BHGY-ban közzétételre került, a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/B. § (2) bekezdése alapján befogadta.
- [19] A jogegységi panasz eljárás rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó *sui generis* eljárás, amely a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgálja, jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása (Jpe.I.60.005/2021/5.). Ebből következik, hogy ebben az eljárásban nem általában kell a jogegységi panasszal támadott kúriai határozat jogszerűségét vizsgálni, és nincs lehetőség a jogerős másodfokú határozattal szemben megismételt, illetve újabb jogi érvek érdemi értékelésére sem (Jpe.II.60.022/2022/6.). Erre tekintettel nem képezte a jogegységi panasz eljárás tárgyát annak vizsgálata, hogy a Kúria eljáró tanácsa helyesen értelmezte-e az EUB hivatkozott döntéseit, valamint az EK irányelvet.
- [20] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése szerint a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét.
- [21] A Bszi. 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panasznak van helye, ha a Kúria ítélező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor. A Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján, ha a Jogegységi Panasz Tanács megállapítja, hogy a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben nem történt eltérés, a jogegységi panaszt elutasítja.
- [22] A jogegység megtartása alkotmányos követelmény, amely alapján biztosítani kell, hogy a bíróságok a hasonló ügyeket azonos jogértelmezés mentén ítéljék meg. Ugyanannak a jogszabálynak ugyanolyan tények, körülmények mellett nem lehet többféle értelme, a széttartó joggyakorlat sérti a jogbiztonságot (Jpe.II.60.018/2022/6.).
- [23] A jogegységi panasz érdemi vizsgálata során először abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a támadott határozat összevethető-e a hivatkozott referencia határozattal. E tekintetben a Kúria a jogegységi panasz eljárásban jogkérdésekre vonatkozó eltérést vizsgál. A jogértelmezések összehasonlítása azonban nem lehet teljesen absztrakt, mivel az összevetett határozatok konkrét tényállások vonatkozásában értelmezték az alkalmazandó jogszabályokat, továbbá csak az adott ügyekben előterjesztett kérelmek keretei között tehették ezt. Ez ugyan nem követeli meg a teljes tényállás-azonosságot, de az érintett határozatoknak az általuk elbírált tény- és jogkérdésekre vonatkozó lényegi összevethetőségét igen. Ezt a lényegi összevethetőséget fejtette ki a Kúria a Jpe.I.60.005/2021/5. számú határozatában.
- [24] A Jpe.II.60.027/2021/8. számú jogegységi hatályú határozat szerint, ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység.
- [25] A Kúria a támadott határozatában a Hszt. 141. § (1) bekezdésének a perbeli időszakban (2015. július 5-től 2017. április 25-ig) hatályos készenlétre vonatkozó szabályait azt figyelembe véve értelmezte, hogy a felperes túlszolgálati díj megfizetésére vonatkozó kereseti kérelme kifejezetten azon alapult, hogy az alperes a készenléti jogszabályi feltételeinek hiányában minősítette az általa meghatározott helyen való rendelkezésre állást készenlétnek. Mindemellett a felperes előzetes döntéshozatali indítvány iránti kérelmet is előterjesztett, hivatkozva arra, hogy az általa készenlétnél eltöltött időt – annak jellege folytán – munkaidőnek, így olyan szolgáltatelljesítésnek kell tekinteni, amely túlszolgálat, ezzel együtt túlszolgálati díj megállapítására is jogosít.
- [26] A referencia határozat meghozatalának alapjául szolgáló ügyben az alperes nem csupán készenlétnél, hanem a perbeli időszak (2016. szeptembertől 2019. szeptemberig) túlnyomó részére vonatkozóan kiemelt készenlétnél rendelt el, amelyről csak 2017. január 1-jétől rendelkezik a Hszt. 141. § (2) bekezdése.
- [27] A kiemelt készenlétnél a készenlétnél magasabb összegű pótlékra jogosít, ugyanakkor a 2018. január 1-jétől hatályos jogszabályi rendelkezés [Hszt. 141. § (2) bekezdés] szerint a munkáltató annak végrehajtási helyeként – a szolgálati feladatok elvégzésének tényleges végrehajtási helyét kivéve – bármilyen helyszínt meghatározhat.
- [28] A referencia határozatként megjelölt ügyben az alperes úgy rendelt el kiemelt készenlétnél (amely jogintézmény a támadott határozattal érintett időszak döntő részében még nem is létezett), hogy annak a jogszabályi feltételei a megállapított tényállás mellett, amelyet egyébként a fellebbezés nem is támadott, teljes egészében fennálltak. E határozat perbeli időszakának készenlétnél érintett időtartama kapcsán a Kúria döntésében kiemelte, hogy a megállapított és a fellebbezési eljárásban – a fellebbezés korlátaira tekintettel – felül nem bírálható tényállás alapján nem volt lehetőség a felperes által hivatkozott, a készenlétnél tartama alatt megvalósult tevékenység túlszolgálatként történő minősítésére.
- [29] Kétségtelen, hogy mindkét ügyben a nemzeti jog és az uniós jog azonos szabályainak alkalmazásával kellett döntenie a készenlétnél időszakról, azonban az referencia határozat irányadó tényállása alapján nem volt megállapítható, hogy a felperes a készenlétnél

időtartamát olyan körülmények között és olyan tevékenységgel töltötte, amely az EK irányelv munkaidőidő fogalma alapján lehetővé tenné annak munkaidőként történő elismerését. Ennek megfelelően az uniós jog vonatkozó szabályai, valamint a Hszt. 139. § (1) bekezdése alapján túlszolgálati díj megállapítására sem volt lehetőség.

- [30] A fentiek alapján a Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy a támadott határozat és a referencia határozat között ügyszonosság nem áll fenn, tekintettel arra, hogy a Kúria eltérő jogintézményekre (készenlét-kiemelt készenlét) vonatkozó eltérő jogszabályi rendelkezések [Hszt. 141. § (1)–(2) bekezdés], továbbá az azonos jogintézmény (készenlét) vonatkozásában eltérő tényállási elemek figyelembevételével döntött azok munkaidőként történő elismeréséről, és ezt alapul véve a „tényleges szolgálatteljesítés” tényének megállapíthatóságáról és a túlszolgálati díjra való jogosultságról.
- [31] Mindezekre tekintettel a Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy a Kúria támadott határozata jogkérdésben nem tért el a referencia határozattól, ezért a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.

Záró rész

- [32] Az alperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés *c*) pontja alapján személyes illetékmentességre jogosult, így a Bszi. 41/C. § (2) bekezdés *h*) pontjára is tekintettel a le nem rótt eljárási illeték az állam terhén marad.
- [33] A felperes a Bszi. 41/C. § (2) bekezdése, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 81. § (2) bekezdése, a 82. § (1) bekezdése, a 83. § (1) bekezdése, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés *a*) pontja és (5) bekezdése, valamint a 4. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján jogosult a felmerült költségének megtérítésére.
- [34] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. január 9.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Suba Ildikó s.k. előadó bíró, Dr. Patyi András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salomonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.045/2022/8. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria az I. rendű alperes jogegységi panaszát elutasítja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 500 000 (ötszázezer) forint jogegységi panasz eljárásban felmerült költséget.

A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz elbírálása szempontjából irányadó tényállás

- [1] A peres felek a 2013. évtől kezdődően tárgyalásokat folytattak egy – alapvetően a felperes ötleteire és tervére alapozott – carsharing projekt kidolgozása, megvalósíthatósága esetén pedig gazdasági társaság létrehozása és működtetése érdekében. A felperes 2012. októberre és 2015. októberre között munkaidejének jelentős részét az említett üzleti elképzelés megvalósítására fordította. A tervezett társaságot 2014. március 21-én végül egyszemélyes kft.-ként a II. rendű alperes alapította. Ezt követően a felek tárgyalásokat folytattak – továbbiak mellett – arról, hogy a felperes tulajdonában álló valamelyik gazdasági társaság jelképes összegért üzletrészt szerez a kft.-ben, erre azonban végül nem került sor.

A kereset és az alperesek védekezése

- [2] A felperes harmadlagos keresetében (elsődleges, megbízási szerződés létrejöttének megállapítására és megbízási díj fizetésére irányuló, valamint másodlagos, üzletrész adásvételi szerződés létrejöttének megállapítására vonatkozó keresete elutasításának esetére) elsősorban a megszerezni remélt üzletrész értékéhez igazodóan 450 millió forint és késedelmi kamata, ennek alaptalansága esetén az elvégzett munkája ellenértékéért 296 millió forint és késedelmi kamata egyetemleges megfizetésére kérte az alperesek kötelezését a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 6. §-a alapján.
- [3] Harmadlagos keresete indokál arra hivatkozott, hogy ha a bíróság nem állapítja meg a felek között a szerződés létrejöttét, lehetőség van a ráutaló magatartással okozott kár megtérítésére. Állította, hogy az alperesek az üzletrészre vonatkozó adásvételi szerződés megkötésével bíztatták, ennek reményében a megállapodás szerint elvégezte a munka rá eső részét, azonban az I. rendű alperes észszerű indok nélkül, önkényesen megtagadta az adásvételi szerződés aláírását, így végül tevékenysége ellenében semmiféle díjazásban nem részesült. Előadta, hogy három év alatt legalább heti 40 órát, így legalább 7 400 órát dolgozott a projekten, végzettségét és szakértelmét a 40 000 forintos órabér tükrözi. Amennyiben az általa elvégzett munka ellenértéke pontosan nem számítható ki, a régi Ptk. 359. § (1) bekezdése szerint általános kártérítésként kérte az említett összegek megítélését.
- [4] Az alperesek érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Tagadták, hogy hitegették volna a felperest. Azt nem vitatták, hogy egy előzetes megállapodás szerint a felperes 15% üzletrészt vásárolhatott, de a II. rendű alperes végül bizalomvesztés miatt zárkózott el az adásvételi szerződés megkötésétől. A követelt összeget illetően kétségbe vonták, hogy a felperes az általa állított óraszámot fordította volna a projekt beindítására. Ez tételesen nem bizonyított, számos anyagot nem is a felperes készített el, és kizárt, hogy a felperes az

általá elismerten végzett egyéb tevékenységek mellett ennyit dolgozott volna a kft. érdekében. A 40 000 forintos órabért irreálisnak tartották.

Az első- és a másodfokú bíróság ítélete

- [5] Az elsőfokú bíróság – megismételt eljárás eredményeként meghozott – ítéletével a keresetet elutasította. A harmadlagos keresetet jogalap hiányában találta alaptalannak, ezért a követelés összegére vonatkozó, a felperes által indítványozott szakértői bizonyítást – mint szükségtelent – mellőzte. Rámutatott, hogy nem szakkérdés, hanem ténykérdés, hogy a felperes pontosan mennyi munkát végzett.
- [6] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság 4.Pf.20.037/2021/8. számú ítéletével részben megváltoztatta az elsőfokú bíróság ítéletét, és – részben helyt adva a harmadlagos keresetnek – az I. rendű alperest 100 millió forint bíztatási kár megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [7] Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmét elbíró Kúria Gfv.VI.30.231/2021/5. számú végzésével a jogerős ítélet támadott részét – elsősorban az indokolási kötelezettség megsértése miatt – hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra, új határozat hozatalára utasította. Előírta, hogy a másodfokú bíróság vizsgálja a régi Ptk. 6. §-a alkalmazásának – az önhiba hiányán kívül további – feltételeit, különösen a károsulti magatartással összefüggően bekövetkező károsodást, továbbá egyértelműen határozza meg a bíztatási kár megítélésének alapjául szolgáló károsulti magatartást, a kár mértékét és összegét.
- [8] A másodfokú bíróság a megismételt eljárásban kihirdetett 4.Pf.20.757/2021/7. számú ítéletével részben megváltoztatta az elsőfokú bíróság ítéletét, és az I. rendű alperest 100 millió forint megfizetésére kötelezte. Indokai szerint a carsharing tevékenységet végző cég a felperes ötletére alapozva jött létre, a projekt megvalósulása érdekében a felperes dolgozta ki a koncepciót, az üzleti tervet, és eljár annak megvalósulása érdekében, üzleti tárgyalásokat folytatott, a megalakult céget is képviselte, így működőképessé téve azt. A projekt részét képező klaszter létrehozása és működése is a felperes tevékenységének köszönhető. A cég jelenleg is folytatja a tevékenységét, azonban üzleti eredményéből a felperes nem részesedik. Hangsúlyozta a másodfokú bíróság, hogy a kár összege szakértői módszerekkel nem állapítható meg, a tevékenység egyedisége, innovatív jellege miatt pontosan nem számítható ki, ezért a régi Ptk. 359. §-ának alkalmazásával általános kártérítést alkalmazott. Az általános kártérítés mértékének meghatározásakor a másodfokú bíróság különös súllyal értékelte, hogy a felperes üzleti ötletet bocsátott rendelkezésre, amelynek magyarországi megvalósításában aktívan részt vett, kidolgozta az üzleti modellt, amely ténylegesen működőképésnek bizonyult.
- [9] A másodfokú bíróság határozata ellen az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, amelyben állította, hogy a felperes kifejezetten veszteséges üzleti modellt dolgozott ki. Okfejtése szerint a másodfokú bíróság eljárási szabálysértéseket követett el, és nem folytatta le a

bizonyítást arra, hogy a felperes ténylegesen milyen munkákat, milyen mennyiségben végzett, amely nélkül általános kártérítés megállapításának sincs helye. A felperes tevékenysége tanúkkal és okiratokkal bizonyítható lenne, bizonyítási indítványait elő is terjesztették, azonban az elsőfokú bíróság szükségtelennak találta a bizonyítást, a másodfokú bíróság pedig nem adott a magyarázatot arra, hogy a bizonyítást miért mellőzte.

- [10] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata

- [11] A Kúria Gfv.VI.30.055/2022/14. számú határozatában a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Döntését azzal indokolta, hogy a másodfokú eljárásban nem állapítható meg súlyos, az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértés. Az ügy érdemét illetően egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy a felperes és az I. rendű alperes kapcsolatának felvételekor a carsharing még nem volt ismert, főleg nem volt kidolgozott, működőképes tevékenység Magyarországon, így a tevékenység beindítása nem csupán a társaság – mint szervezeti keret – megteremtését igényelte, hanem az üzleti elgondolás kidolgozását, a működés feltételeinek megteremtését is. Ezt a tevékenységet igen jelentős mértékben a felperes végezte, speciális és szerteágazó, innovatív, egyedi tevékenységet ellátva. A felperes kidolgozta a koncepciót, az üzleti tervet, eljárta a megvalósulás érdekében, üzleti tárgyalásokat folytatott, képviselte a megalakult céget, így működőképessé téve azt.
- [12] A Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal abban is, hogy részben a perbeli időszak hossza, részben a kifejtett tevékenység jellege, részben pedig az időmúlás miatt nem lehet napokra lebontva megállapítani a felperes által elvégzett tevékenységet. Hangsúlyozta a Kúria, hogy az elsőfokú bíróság széleskörű tanúbizonyítást folytatott le, a felperes számos okiratot csatolt, a további bizonyítás valóban nem volt szükséges. Kiemelte a Kúria, hogy az I. rendű alperes sem vitatta, hogy a felperes jelentős munkát végzett, csak annak konkrétabb bemutatását várta volna el a felperestől. A tényállás megállapítása kapcsán a Kúria nem talált sem okot, sem eljárási lehetőséget a másodfokú bíróság mérlegelésének „felülmérlegelésére”.
- [13] A Kúria úgy ítélte meg, hogy bár a másodfokú bíróság helytálló kiindulópontja szerint a felperes a kft.-ben megszerezhető üzlet részében fejtegette ki a tevékenységét, a felperest azáltal érte kár, hogy a perbeli időszakban tehetségét nem kamatoztathatta máshol, munkaejéjét nem tudta más tevékenység elvégzésére hasznosítani, így őt az I. rendű alperes szándékos magatartásával összefüggésben ért kár az általa kifejtett tevékenység értékében határozható meg.
- [14] A kár mértékét illetően a Kúria is alkalmazhatónak tartotta a régi Ptk. 359. §-át, és utalt arra: nem annak van jelentősége, hogy a kft. nyereségesen működik-e, mert a felperes kára az elvégzett munkájának a piacon elérhető értéke, amely tekintetében megvalósultak az általános kártérítés megítélésének feltételei. Ennek oka egyrészt az, hogy a felperes

tevékenysége nem határozható meg egzakt módon (munkaóra és óradíj alapján), másrészt a jogerős ítélet indokai szerint a tevékenység innovatív, sokrétű, összetett, az alapötletet is magába foglaló, több szakmát felölelő és speciális tudást igénylő volt, amelynek eredményeként egy addig Magyarországon még nem gyakorolt tevékenységgel lépett piacra a kft. A felperes elmaradt jövedelme ezért nem számítható ki összehasonlításra alkalmas adatokkal összevetés útján, és nem határozható meg szakértői módszerekkel.

- [15] Kitért a Kúria arra is, hogy az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében megsértett jogszabályhelyként nem hivatkozott a polgári perrendtartásról szóló, a per eldöntésére még irányadó, 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 177. § (1) bekezdésére, ezért – a régi Pp. 272. § (2) bekezdésének, valamint az azt értelmező 1/2016. (II. 15.) PK vélemény alapján kialakult következetes gyakorlatnak megfelelően – nem vizsgálhatta a szakértői bizonyítás szükségességét.
- [16] A Kúria nem látott alapot az általános kártérítés összegének „felülmérlegelésére” sem, figyelemmel a keresetben igényelt és a megítélt összegekre, valamint arra, hogy az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében a kereset jogalapját már nem vitatta, továbbá nem vonta kétségbe a felperes munkavégzését sem, csak annak egyes elemeit és a mértékét támadta.

A jogegységi panasz és az ellenérdekű fél nyilatkozata

- [17] A Kúria Gfv.VI.30.055/2022/14. számú határozata ellen – a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján – az I. rendű alperes jogegységi panaszt terjesztett elő.
- [18] Álláspontja szerint a támadott határozat jogkérdésben eltér a Kúria – BHGY-ben közzétett – Pfv.III.21.760/2019/11., Pfv.V.21.479/2019/7., Pfv.I.21.474/2011/10., Pfv.I.21.347/2011/11. és Gfv.VII.30.181/2012/9. számú határozataiban foglaltaktól.
- [19] Azzal érvelt, hogy a beadványában felsorolt kúriai határozatoknak és a PK 49. számú állásfoglalásnak megfelelően a kár mértékének megállapításához a bíróságnak le kell folytatnia minden rendelkezésre álló és célravezető bizonyítást. Hangsúlyozta, hogy nem „felülmérlegelést” szeretne elérni, hanem lehetőséget állításainak bizonyítására. Tisztázni kellett volna (tanúk meghallgatásával és okiratokkal) a ténylegesen elvégzett munkát és annak mennyiségét, a ténylegesen elvégzett munka elkülönítését a saját üzleti kockázat terhére végzett – azon túlmutató – feladatoktól, majd ezt követően meg kellett volna határozni a ténylegesen elvégzett és az előzőek szerint elkülönített feladatok értékét. Az elsőfokon eljáró bíróság – a jogalap kérdésében elfoglalt eltérő álláspontja miatt – szükségtelennek tartotta a bizonyítást, a másodfokú bíróság és a Kúria pedig indokolatlanul és jogsértő módon mellőzte azt, emiatt a tényállás téves: 2012. októberé és 2013. júniusá között fel sem merült az, hogy a felperes bármit is az I. rendű alperes „biztatása” alapján tevékenységeket nem a felperes végezte el, az e-mailek egy része pedig független a perbeli projekttől.

Mivel a felperes 2013. decembere előtt a saját kockázatára tevékenykedett, ezeket a tevékenységeket el kellett volna különíteni.

- [20] További indokai szerint a mérlegeléssel megállapított 100 millió forint összegű kártérítés nyilvánvalóan iratellenes alapokon nyugszik. A tényállás a kártérítés mértéke tekintetében okszerűtlen és lényeges logikai ellentmondásokat tartalmaz, mert csak 2013. júniusában ismerték meg egymást és 2013. decemberére mindössze egy 19 oldalas anyag készült el, így csak ezt követően kezdődhetett el bármilyen felperesi tevékenység. Aránytalan a megítélt összeg amiatt is, mert az I. rendű alperes ígérete egy 75 000 forint értékű üzletrészre vonatkozott. Összehasonlítás hiányában nem ismert, hogy milyen tevékenység eredményeként lehet három év alatt 100 millió forintot keresni, mindemellett a cég nem nyereséget, hanem veszteséget termel.
- [21] A felperes elsődlegesen a jogegységi panasz elutasítását, másodlagosan a Kúria támadott határozatának hatályban tartását, mindkét esetben a jelen eljárásban felmerült költségének megtérítését kérte. Elsődleges kérelme indokául előadta, hogy a jogegységi panasz tartalmi hiányban szenved: az I. rendű alperes pontatlanul hivatkozott a Bszi. vonatkozó rendelkezésére, a felsorolt eseti döntésekben pedig nem mutatott be a Kúria közzétett ítéleteinek gyakorlatától eltérő jogkérdést, kizárólag a bizonyítékok értékelését sérelmezte, azonban a jogegységi panasz eljárás nem tekinthető „második felülvizsgálatnak”. Másodlagos kérelme kapcsán hangsúlyozta, hogy a bizonyítási eljárás és a bizonyítékok értékelése során nem történt eljárási szabálysértés, a Kúria az általános kártérítés alkalmazásakor sem tért el a közzétett ítélkezési gyakorlatától.
- #### **A Jogegységi Panasz Tanács döntése és annak indokai**
- [22] A felperes – a jogegységi panaszban foglaltakra tett – nyilatkozatának indokai kapcsán előre bocsátja a Kúria, hogy az I. rendű alperes jogegységi panaszbeadványában (annak első oldalán, a Kúriához intézett kérelme harmadik bekezdésében) valóban pontatlanul jelölte meg az alkalmazni kért jogkövetkezmény jogszabályi alapját: a Bszi. 41/D. § (1) bekezdés c) pontja helyett a Bszi. 41/D. § c) pontjára hivatkozott. Tekintettel azonban arra, hogy ezt a hiányosságot a Bszi. 41/C. § (6) bekezdése nem említi a jogegységi panasz visszautasításának okai között, önmagában ez a pontatlanság nem eredményezheti a jogegységi panasz visszautasítását.
- [23] A Kúria az ekként befogadott jogegységi panaszt érdemben vizsgálta, azonban nem találta alaposnak.
- [24] Az I. rendű alperes a Bszi. 41/B. § (2) bekezdésére alapította jogegységi panaszát, amely rendelkezés szerint: jogegységi panaszban van helye akkor is, ha a Kúria ítélkező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésére az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor.
- [25] A jelen határozat [17]–[20] pontjai szerint az I. rendű alperes jogegységi panaszában öt, közzétett kúriai határozatot sorolt fel és előadta, hogy az e határozatokban kifejtett állásponttal ellentétben a jogegységi panasszal támadott határozat

- meghozatalát megelőzően nem folytatták le a rendelkezésre álló és célravezető bizonyítást a „kár felderítése” érdekében a felperes ténylegesen elvégzett tevékenységének mennyiségére és minőségére, emiatt a tényállás megalapozatlan és téves, emellett a kár mértéke eltúlzott, okszerűtlen és logikátlan mérlegelésen alapul.
- [26] Előjáróban hangsúlyozza a Kúria, hogy az I. rendű alperes a felülvizsgálati kérelmében nem vitatta a perben részben alaposnak talált harmadlagos kereset jogalapját, ezért ezzel a kérdéssel a Kúria ítélkező tanácsa már a felülvizsgálati eljárásban sem foglalkozhatott, és melynek következtében a harmadlagos kereset jogalapjának fennállása a jogegységi panasz eljárás során sem képezhetette a vizsgálat tárgyát.
- [27] Az I. rendű alperes jogegységi panaszában felsorolt határozatok mindegyikének meghozatala során felmerült a régi Ptk. 359. §-a szerinti „általános kártérítés” jogintézménye, amelyet a Kúria ítélkező tanácsa is alkalmazott, azonban nem állapítható meg a Bszi. 41/B. § (2) bekezdésében – a jogegységi panasz érdemi elbírálásának feltételeként – előírt jogkérdésben való eltérés.
- [28] A panaszbeadványban felsorolt határozatok indokolása – a perbelitől teljes mértékben eltérő tényállások mellett – a PK 49. számú állásfoglalásban foglaltakkal egyezően annak szükségességét hangsúlyozta, hogy „minden esetben gondosan vizsgálni kell a bíróságnak, hogy az általános kártérítés megítélhetőségének fennáll-e az a feltétele, hogy a kár mértéke pontosan nem számítható ki. Pusztán azért, mert a kár mértékének megállapítása terjedelmesebb bizonyítást kíván, nincs helye az általános kártérítés megítélésének. Ilyenkor a bizonyítást le kell folytatni, és a kár mértékét fel kell deríteni.”
- [29] Hangsúlyozza a Jogegységi Panasz Tanács: annak eldöntése, hogy a bíróság elrendeli-e a bizonyítást és milyen körben, a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelő szabad bírói mérlegelés körébe tartozó kérdés: azt, hogy a tényállás megállapításához szükséges-e és egyáltalán lehetséges-e a bizonyítás, illetve az általános kártérítés jogintézménye alkalmazható-e, a bíróságoknak mindig az adott körülmények között kell vizsgálat tárgyává tennie. A bizonyítást a döntéshez szükséges mértékben kell lefolytatni, nem feltétlenül kell kimeríteni a bizonyítási indítványok és lehetőségek teljes körét. Ha a további bizonyítástól nem várható eredmény (mert például a kár összege egzakt módon ennek eredményeként sem határozható meg), okszerű, ha a bíróság a további bizonyítást nem tekinti szükségesnek.
- [30] A jogegységi panaszbeadvány 2.a. pontjában külön kiemelt Pfv.III.21.760/2019/11. számú határozat [55] pontja – a jogegységi panaszban kifejtettekkel szemben – azt tartalmazza, hogy előfordulhat, „hogy már előre teljesen nyilvánvaló: semmiféle bizonyítás nem vezet eredményre, és nem alkalmas a kár mértékének megállapítására”. Ezzel a jogértelmezéssel nem áll ellentétben a jogegységi panasszal támadott határozat, amelynek [56] pontja kitért rá: „a felperesi munkatevékenység sem határozható meg egzaktan (munkaóra és óradíj alapján), hogy az jelen esetben a felperes elmaradt jövedelmének kiszámítása [...] összehasonlításra alkalmas adatokkal való összevetése útján vagy bizonyítása szakértői módszerrel (ilyen adatok hiányában) eleve eredménytelennek mutatkozik”.
- [31] A Kúria ítélkező tanácsa tehát – egyetértve a másodfokon eljáró bírósággal – úgy ítélte meg, hogy az adott esetben rendelkezésre állnak a döntéshez szükséges bizonyítékok, mivel az elsőfokú bíróság lefolytatta a tényállás megállapításához szükséges tanúbizonyítást és beszerezte a releváns okiratokat. Határozatában kellő indokát adta annak is, hogy a felajánlott további bizonyítás lefolytatása nem lett volna célravezető, mert a felperes speciális tevékenységére tekintettel a kár pontos összegét további bizonyítékok beszerzése esetén sem lehetne pontosan megállapítani. Mivel a bizonyítás szükségessége és lehetősége mindig az adott körülmények függvénye, a jogegységi panasszal támadott határozat a bizonyítási eljárást illetően nem áll ellentétben a panaszbeadványban ellentétesként megjelölt határozatokkal. A kifejtettekre figyelemmel csupán megjegyzi a Kúria, hogy a jogegységi panasszal támadott határozat indokolásának [56] pontja szerint az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében nem hivatkozott a régi Pp. 177. § (1) bekezdésére, melynek következtében – a felülvizsgálati eljárás korlátai miatt – már a felülvizsgálati eljárás tárgyát sem képezhetette annak vizsgálata, hogy szükséges-e a szakértői bizonyítás.
- [32] A Kúria a jogegységi panasszal támadott határozatában – e vonatkozásban is egyetértve a másodfokon eljáró bírósággal – éppen amiatt tartotta célszerűnek a régi Ptk. 359. §-a szerinti általános kártérítés alkalmazását, mert a kár mértéke sem számítható ki pontosan. A felülvizsgálati eljárásban a Kúria nem amiatt tartotta fenn hatályában a másodfokú bíróság általános kártérítésre vonatkozó rendelkezését, mert ezzel akarta elkerülni a terjedelmes bizonyítást, hanem azért, mert a kár pontos mértékét a további bizonyítékok beszerzése útján sem lehetett volna meghatározni.
- [33] A kár összegének megállapítását illetően helytállóan mutatott rá a Kúria felülvizsgálati határozatában, hogy a másodfokú bíróság okszerűen, súlyuknak megfelelően értékelt a rendelkezésre álló adatokat és körülményeket, ezek között elsősorban a felperes által végzett tevékenység innovatív, egyedülálló, speciális jellegét, és a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján – a régi Pp. 206. § (1) bekezdésében biztosított mérlegelési jogkörében – határozta meg a kár mértékét. A Bszi. 41/B. § (1) és (2) bekezdéseinek megfelelően a jogegységi panasz eljárás célja a jogkérdésben való eltéréssel okozott sérelmek kiküszöbölése, ezért a jogegységi panasz eljárásban a bizonyítékok újabb összevetésére, a kár mértékének újabb megállapítására nincsen lehetőség.
- [34] A kifejtettek szerint nem állapítható meg, hogy a jogegységi panasszal támadott határozat jogkérdésben eltérne a Kúria jogegységi panaszban felsorolt, közzétett határozataitól. Mindezek miatt a Kúria Gfv.VI.30.055/2022/14. számú ítéletével szemben benyújtott jogegységi panasz alaptalannak bizonyult, ezért azt a Jogegységi Panasz Tanács a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.

Záró rész

- [35] Az I. rendű alperes jogegységi panaszja nem vezetett eredményre, ezért a Bszi. 41/C. § (2) bekezdésének

megfelelően alkalmazott a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 82. §-a alapján – figyelemmel a Bszi. 41/C. § (4) bekezdésére is – viseli a jelen eljárásban felmerült saját költségét és az általa megfizetett illetéket, emellett köteles megfizetni a felperesnek a nyilatkozattétele kapcsán felmerült ügyvédi költségét. A Jogegységi Panasz Tanács az ügyvédi költség összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdésének alkalmazásával, a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenység arányában határozta meg.

- [36] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. január 16.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Harter Mária s.k. előadó bíró, Dr. Patyi András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt Péter s.k. bíró, Dr. Bartal Géza s.k. bíró, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Fekete Ildikó s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Nyírőné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tanczos Rita s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.062/2022/4. számú
végzése**

Rendelkező rész

A Kúria az I. és II. rendű alperesek jogegységi panaszait visszautasítja.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] Az I. és a II. rendű alperesek a Kúria Kfv.V.35.225/2022/14. számú ítéletével szemben a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján külön-külön jogegységi panaszt terjesztettek elő, amelyben kérték a Kúria ítéletének hatályon kívül helyezését és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását. Álláspontjuk szerint a Kúria ítélete eltér a Kfv.I.35.536/2018/10. számú ítéletétől.
- [2] A jogegységi panaszok érdemben nem bírálhatók el.
- [3] A jogegységi panasz eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdése alapján illetékköteles. A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *c)* pontja értelmében a jogegységi panasz tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [4] Az I. és a II. rendű alperesek a jogegységi panaszukban az Itv. 5. § (1) bekezdés *c)* pontjára hivatkozva állították, hogy teljes személyes illetékmentességben részesülnek. Az Itv. az 5. § (1) bekezdés *c)* pontja szerinti teljes személyes illetékmentesség igénybevételéhez további feltételek

teljesülését írja elő a (2)–(3) bekezdéseiben. A (2) bekezdés szerint az (1) bekezdés *c)* pontjában említett szervezetet az illetékmentesség csak akkor illeti meg, ha a vagyonszerzést, illetve az eljárás megindítását megelőző adóévben folytatott vállalkozási tevékenységéből származó jövedelme után társasági adófizetési kötelezettsége, külföldi illetőségű szervezet esetén a társasági adónak megfelelő közteherfizetési kötelezettsége, illetve – költségvetési szerv esetében – eredménye után a központi költségvetésbe befizetési kötelezettsége nem keletkezett. Mindezek fennállásáról – a (3) bekezdés alapján – a szervezetnek a bírósági eljárás kezdeményezése esetén nyilatkoznia kell.

- [5] Mivel a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa már több alkalommal rámutatott arra, hogy a jogegységi panasz eljárás jogorvoslati eljárás, de nem a per folytatása [Jpe.I.60.005/2021/5., Jpe.I.60.011/2021/3., Jpe.I.60.017/2021/4.], ezért a jogegységi panasz eljárás kezdeményezésekor a teljes személyes illetékmentességre történő hivatkozáskor szükséges az azt alátámasztó – Itv. által előírt – nyilatkozat is. Jelen ügyben a panaszosok a személyes illetékmentességet állították, azonban az Itv.-ben előírt feltételek teljesüléséről szóló nyilatkozatot nem tették meg, és eljárási illetéket sem fizettek.
- [6] A kifejtettekre figyelemmel a Kúria a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *c)* pontja alapján, az eljárási illeték határidőben történő megfizetésének elmulasztására tekintettel az I. és a II. rendű alperesek jogegységi panaszait visszautasította.
- [7] A jogegységi panasz visszautasítása miatt a panaszosok által előterjesztett azonnali jogvédelem iránti kérelemről való döntés okafogyottá vált, ezért a döntést mellőzte a Kúria.

Záró rész

- [8] Az Itv. 57. § (1) bekezdés *a)* pontjára tekintettel az eljárás illetékmentes.
- [9] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. január 9.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Patyi András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Arpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Vítal-Eigner Beáta s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.065/2022/3. számú
végzése**

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát visszautasítja.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] Az alapügy felperese (a továbbiakban: panaszos) a Kúria Mfv.VIII.10.113/2022/6. számú ítéletével szemben a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő, amelyben arra kérte a Kúriát, hogy a támadott határozatot helyezze hatályon kívül, és a Kúriát utasítsa új eljárásra és új határozat hozatalára. Álláspontja szerint a Kúria eljárás tanácsa úgy tért el a Kúria Mfv.I.10.036/2013/7. számú, Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor.
- [2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [3] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja szerint, a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [4] A jogegységi panasz eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdése értelmében illetékköteles. A Bszi. 41/C. § (2) bekezdés h) pontja értelmében ugyanakkor a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) költségkedvezményekre vonatkozó szabályai a jogegységi panasz eljárásban is irányadók. A jogegységi panasz előterjesztője csak arra vonatkozó mentesség vagy kedvezmény esetén mentesül az illetékfizetési kötelezettség alól.
- [5] A Jogegységi Panasz Tanács már több döntésében rámutatott arra, hogy a jogegységi panasz eljárás olyan rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó *sui generis* eljárás, amely a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgálja, jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Abból eredően, hogy a jogegységi panasz eljárás nem az alapügy folytatása, az alapeljárásban biztosított személyes költségkedvezmények automatikusan nem terjednek ki a jogegységi panasz eljárásra, azt a jogegységi panasz benyújtásával egyidejűleg kell az általános szabályok szerint kérelmezni. (Jpe.I.60.005/2021/5. [43] I-II.; Jpe.I.60.017/2021/4. [7]; Jpe.I.60.021/2022/3. [6]). A panaszos az eljárás korábbi szakaszában munkavállalói költségkedvezményben részesült, ez azonban nem alapozza meg azt, hogy a jogegységi eljárás illetékét ne fizesse meg (Jpe.I.60.033/2022/3. [8]). A jogegységi panasz előterjesztőjének ezért a panasz benyújtásakor vagy le kell rónia a szükséges eljárási illetéket, vagy megfelelő költségkedvezmény engedélyezése iránti kérelmet kell előterjesztenie. (Jpe.I.60.017/2021/4. [7]; Jpe.I.60.021/2022/3. [4]; Jpe.I.60.028/2021/4. [4]; Jpe.II.60.032/2022/5. [5]; Jpe.I.60.039/2022/6. [6]) Hiánypótlási felhívás kibocsátásának a jogegységi panasz eljárásban e körben sincs helye. (Jpe.I.60.017/2021/4. [7]; Jpe.I.60.021/2022/3. [6]; Jpe.II.60.042/2022/3. [7]; Jpe.II.60.050/2022/3. [10]).
- [6] A jogegységi panasz előterjesztője sem az illetékfizetési kötelezettségét nem teljesítette, s elbírálásra alkalmas költségkedvezmény iránti kérelmet sem nyújtott be.
- [7] A kifejtettekre figyelemmel a Kúria a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján a jogegységi panaszt –

hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasította.

Záró rész

- [8] A jogegységi panasz visszautasítása folytán illetékfizetési kötelezettség nem merült fel az Itv. 57. § (1) bekezdés a) pontja alapján.
- [9] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2023. január 16.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke Dr. Patyi András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró, Dr. Bartal Géza s.k. bíró, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Fekete Ildikó bíró helyett, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Harter Mária s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tánzos Rita s.k. bíró

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

54 A büntető anyagi jogi szabály sérelmét is jelenti, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás nem tartalmazza, hogy a terhelt pontosan mikor követte el az eljárás tárgyát képező cselekményt, és a tényállás alapján olyan elkövetési időpont sem zárható ki, amikor a cselekmény még nem volt bűncselekmény [Btk. 2. § (2) bek., 379. §, 400. § (1) bek., 650. § (2) bek., 659. § (1) bek.; Be. 663. § (1) bek. b) pont; Szabs. tv. 2. § (1) bek., 177. § (1) bek.].

- [1] A járásbíróóság külön eljárásban hozott büntetővégzésével a II. r. terhelttel szemben pénzmosás vétsége [Btk. 400. § (1) bek.] miatt 100 óra közérdekű munkát szabott ki, valamint vele szemben 20 000 forint összegre vagyoneklobzást rendelt el. Kötelezte 11 300 forint bűnügyi költség megfizetésére.
- [2] A büntetővégzés a II. r. terhelt vonatkozásában jogerőre emelkedett.
- [3] A II. r. terhelttel szemben a közérdekű munka végrehajtása befejeződött, valamint a 11 300 forint bűnügyi költséget megfizette. A Kúria végzésével a II. r. terhelttel szemben a vagyoneklobzás végrehajtását – a felülvizsgálati indítvány elbírálásáig – felfüggesztette.
- [4] A II. r. terhelt vonatkozásában jogerős végzésben foglalt tényállás a következő.
- [5] „Az I. r. vádlott 2018. évben szóban megállapodott Z. K.-val mint a B. Kft. képviselőjével abban, hogy használatra ingyenesen megkapja a kft. tulajdonát képező Seat Inca 1.9D Cargo típusú kisteherautót. A felek írásban nem állapodtak meg, hanem szóban abban, hogy az I. r. vádlott lesz a gépjármű üzemeltetője. Az I. r. vádlott 2018. május 3. napján került a tehergépkocsi üzemeltetőjeként bejegyzésre. Az I. r. vádlott utóbb abban is megállapodott Z. K.-val, eljárhat annak érdekében, hogy arra neki vevőt szerezzen. Ehhez képest az I. r. vádlott a megbízáson túlterjeszkedve, a kistehergépkocsival sajátjaként rendelkezett, azt a tulajdonos tudta és engedélye nélkül 2020. júniusában használatra átadta T. F.-nek, valamint a II. r. vádlottnak is.
- [6] Az I. r. vádlott előbb T. F.-t kereste abból a célból, hogy a gépjárművet eladja. Úgy egyeztek meg, hogy T. F. a későbbiekben 80 000 forintért megvásárolja I. r. vádlottól azt, melyet négy részletben fizet meg. A vevő 20 000 forintot át is adott I. r. vádlottnak, aki a birtokába adta a gépjárművet. T. F. nem tudta, hogy a megvásárolni kívánt gépjármű nem az I. r. vádlott tulajdonát képezi.
- [7] Egy-két nap elteltével a kisteherautóval kapcsolatban az I. r. vádlott a II. r. vádlottal is megegyezett arról, hogy a gépkocsit megveheti tőle. Esetében is részletekben történő fizetésben egyeztek meg, majd a II. r. vádlott vevőként átadott az I. r. vádlottnak 20 000 forintot, s úgy egyeztek meg, hogy amíg a részletek fizetése le nem telik, addig a II. r. vádlott szabadon használhatja azt.
- [8] Az I. r. vádlott a kistehergépkocsit – miután elhozták T. F.-től – átadta a II. r. vádlott részére, s azzal hitegette őt, hogy majd az adásvételi papírokat intézi. A II. r. vádlott tisztában volt azzal, hogy nem képezi az I. r. vádlott tulajdonát az általa eladásra kínált gépkocsi, azonban az I. r. vádlott őt azzal hitegette, hogy majd rendezni fogja a papírokat, s előbb vagy utóbb a nevére kerülhet az. A II. r. vádlott tudta azt is, hogy az általa az I. r. vádlottól megvett kisteherautó Z. K. tulajdona, azonban nem bizonyosodott meg arról, hogy az I. r. vádlott jogszerűen rendelkezhet azzal. Ezért annak során, hogy az I. r. vádlottól megszerezte, majd azt tovább értékesítette 25–30 000 forint körüli vételárért G. G.-nek, más által elkövetett büntetendő cselekményből eredő vagyoneklobzásában működött közre úgy, hogy könnyelműen bízott a következmények elmaradásában.
- [9] A kistehergépkocsi értékesítéskori értéke 240 000 forint volt.”
- [10] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a megyei főügyészség a II. r. terhelt javára, a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára alapított felülvizsgálati indítványt nyújtott be, a büntetővégzés II. r. terhelt vonatkozásában történő hatályon kívül helyezése, és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében.
- [11] A felülvizsgálati indítvány indokai szerint a megállapított történeti tényállás alapján II. r. terhelt a pénzmosás vétségét azzal követte el, hogy a jármű megszerzésével, majd értékesítésével más által elkövetett büntetendő cselekményből eredő vagyoneklobzásában működött közre úgy, hogy könnyelműen bízott a következmények elmaradásában. A Btk. 400. § (1) bekezdésének 2021. január 1. napjától hatályos módosítása szerint a gondatlanságból elkövetett pénzmosás vétségét az követi el, aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe vagy arról rendelkezik, és gondatlanságból nem tud a vagyoneklobzás eredetéről.
- [12] 2021. január 1. napját megelőzően azonban a más által elkövetett bűncselekményből származó vagyoneklobzásában közreműködés nem szerepelt a gondatlanságból elkövetett pénzmosás elkövetési magatartásai között. A Btk. 379. §-a 2021. január 1. napjáig az orgazdaság elkövetési magatartásaként büntetni rendelte a törvényi tényállásban felsorolt bűncselekményekből – köztük az I. r. terhelt terhére nem jogerősen megállapított sikkasztásból – származó dolog vagyoni haszon végett történő elidegenítésében közreműködést. Az orgazdaság azonban kizárólag szándékosan, mégpedig egyes szándékkal volt elkövethető, és az elkövető tudatának át kellett fognia, hogy a dolog, amelyre nézve a cselekményét kifejti, a törvényben felsorolt valamelyik alapcselekményből származik. A II. r. terhelt vonatkozásában viszont a bíróság ezzel éppen

- ellentétes tényeket rögzített, miszerint nem bizonyosodott meg arról, hogy az I. r. terhelt jogszerűen rendelkezhet-e a gépjárművel, ezért részéről gondatlan elkövetést látott megállapíthatónak. A II. r. terhelt cselekménye így gazdaságként nem értékelhető.
- [13] A történeti tényállás ugyanakkor azt nem tartalmazza, hogy a II. r. terhelt a bűncselekményt mikor követte el, és a teherautót mikor értékesítette G. G. részére. A rendelkezésre álló ügyiratok alapján az megállapítható, hogy az ügyben I. I. (a későbbi I. r. terhelt) 2020. szeptember 21. napján tett feljelentést. Ebből következően a II. r. terhelt nyilvánvalóan már ezen időpontot megelőzően adta el a gépjárművet G. G.-nek. A II. r. terhelt vonatkozásában a jogerős büntetővégzésben megállapított tényállás azonban erre vonatkozó adatot nem tartalmaz, márpedig a Be. 659. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [14] A főügyészség álláspontja szerint tehát a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás alapján nem lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy a II. r. terhelt terhére rótt cselekmény az elkövetésének időpontjában bűncselekmény volt-e. Ebből következően nem lehet állást foglalni abban a kérdésben sem, hogy a II. r. terhelt büntetőjogi felelősségére vont jogkövetkeztetés a büntető anyagi jog szabályainak megfelelő-e.
- [15] Így a II. r. terhelt vonatkozásában a jogerős ügydöntő határozatban rögzített tényállásból olyan releváns tény – a bűncselekmény elkövetési időpontja – hiányzik, amely miatt a Be. 662. § (2) bekezdése szerinti, a törvénynek megfelelő határozat meghozatalára a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség.
- [16] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt változatlan tartalommal fenntartotta. Indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítványnak adjon helyet, a támadott jogerős ügydöntő határozatot helyezze hatályon kívül, és az elsőfokú bíróságot utasítsa új eljárás lefolytatására a II. r. terhelt vonatkozásában.
- [17] A felülvizsgálati indítvány alapos.
- [20] Felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság ügydöntő határozatában a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét [Be. 649. § (1) bek. a) pont aa) alpont].
- [21] A felülvizsgálati eljárásban a Be. 650. § (2) bekezdése alapján a tényálláshoz kötöttség érvényesül. Ez azt jelenti, hogy a Kúria a felülvizsgálati eljárásban a Be. 659. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényálláshoz kötve van. A felülbírálat során a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye. Ennek megfelelően a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó és a felülvizsgálati indítványban a jogerős határozatban megállapított tényállás nem támadható. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható. A tényállás megalapozottsága nem támadható.
- [22] Nem vonható ebbe a körbe, ha a felülvizsgálati eljárásban kötelezően irányadó tényállás a terhelt cselekményének minősítésére vont jogi következtetés felülvizsgálatát nem teszi lehetővé. Amennyiben ugyanis a tényállás alapján e kérdésben nem lehet dönteni, ez – a Kúria következetes gyakorlata alapján – egyben a büntető anyagi jogi szabály sérelmét is jelenti (BH 2021.8., BH 2014.103. I., BH 2013.55. II., BH 2010.141., BH 1998.110.).
- [23] Az irányadó tényállás szerint a B. Kft. tulajdonában lévő gépkocsit 2020 júniusában a II. r. terhelt is megkapta használatra, majd az I. r. terhelt azt T. F. birtokába adta. „Egy-két nap” elteltével egyezett meg az újabb adásvételről az I. r. és a II. r. terhelt, és átadta a gépkocsit az I. r. terhelt immár a II. r. terheltnek. Ennek a pontos időpontját azonban nem tartalmazza a tényállás, ahogy annak időpontját (vagy legalább időintervallumát) sem, hogy a II. r. terhelt a gépkocsit mikor adta tovább G. G.-nek.
- [24] A II. r. terhelttel szemben a vádemelésre 2021. június 16. napján került sor.
- [25] Az irányadó tényállás alapján tehát nem állapítható meg, hogy a II. r. terhelt a gépkocsit még 2020. évben (2020 júniusában vagy azt követően) megszerezte és továbbadta, vagy arra már 2021. évben került sor (értelemszerűen a vádemelés időpontját megelőzően).
- [26] Ennek – ahogy arra a főügyészség a felülvizsgálati indítványában rámutatott – a cselekmény jogi értékelése szempontjából alapvető jelentősége van. A Btk. 2. §-a értelmében a bűncselekményt az elkövetése idején hatályban lévő büntetőtörvény szerint kell elbírálni, kivéve, ha a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő új büntetőtörvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálendő el, mert akkor az új büntetőtörvényt kell alkalmazni. Az eljárás tárgyát képező cselekmény minősítésére vonatkozóan 2021. január 1. napját megelőzően, illetve azt követően eltérő büntetőtörvény volt hatályos, ami a II. r. terhelt által elkövetett cselekmény büntetőjogi megítélését alapvetően befolyásolja a következők szerint.
- [27] A Btk. 379. §-a 2020. december 31. napjáig (így 2020 júniusában is) gazdaság címén rendelte büntetni azt, aki
- a) költségvetési csalásból származó vámellenőrzés alól elvont nem közösségi árut,
- b) jövedéki adózás alól elvont terméket, vagy
- c) lopásból, sikkasztásból, csalásból, hűtlen kezelésből, rablásból, kifosztásból, zsarolásból, jogtalan elsajátításból vagy gazdaságból származó dologt
- vagyoni haszon végett megszerez, elrejt, vagy elidegenítésében közreműködik.
- A (2) bekezdés a) pontja szerint a büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha az gazdaságot kisebb [a Btk. 459. § (6) bekezdés a) pontja alapján ötvezer-egy és ötszázezer forint közötti] értékre követik el.
- [28] A törvény bármely cselekmény gondatlanságból elkövetését csak akkor bünteti, ha a Btk. ekként rendelkezik [Btk. 4. § (1) bek., 8. §]. Az gazdaság esetében a törvény a gondatlan elkövetést nem rendelte büntetni. Vagyis akkor, ha az elkövető a törvényben felsorolt bűncselekményekből származó dolgok megszerzése, elrejtése vagy azok elidegenítésében közreműködése során gondatlanságból eredően nem tudott arról, hogy azok

- ténylegesen bűncselekményből származnak, nem volt büntethető orgazdaságért.
- [29] Változott a helyzet a büntetőtörvény 2021. január 1-jével történt módosításával. Ekkor ugyanis a jogalkotó az orgazdaság és a pénzmosás (Btk. 399. §, 400. §) törvényi tényállását újraszabályozta. Az orgazdaság alcímét (Btk. 379. §) hatályon kívül helyezte, ugyanakkor a pénzmosás elkövetési magatartásait kibővítette.
- [30] A Btk. 2021. január 1-jétől hatályos 399. § (4) bekezdése szerint pénzmosást követ el az is, aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont
 a) megszerzi, felette rendelkezési jogosultságot szerez, vagy
 b) megőrzi, elrejt, kezeli, használja, felhasználja, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik.
- [31] Az (5) bekezdés szerint a büntetés büntett miatt öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást jelentős értéket [a Btk. 459. § (6) bek. c) pontja alapján ötvenmillió forintot] meg nem haladó értékre követik el.
- [32] A jogalkotó tehát a bűncselekményt nem csupán „átnevezte”, hanem a törvényi tényállását több ponton módosította a korábbi, orgazdaságként szabályozott bűncselekményhez képest.
- [33] A törvénymódosítás miniszteri indokolása világossá tette azt a jogalkotói szándékot, hogy a korábban orgazdaság törvényi tényállásába illeszkedő cselekmények esetén a törvénymódosítást követően sem kíván büntetlenséget biztosítani: „A vagyoni érdekeket szolgáló járulékos bűncselekményekkel szembeni büntetőjogi eszközök hatékonyságának javítását a pénzmosás elkövetési tárgyának tartalmi kiterjesztése mellett átláthatóbb, összevont tényállással, az orgazdaság beolvasztásával, az uniós normaanyag által elvárt kiegészítésekkel és a minősítési rendszer átalakításával segíti” (miniszteri indokolás).
- [34] Erre utalt a Btk. 379. §-át hatályon kívül helyező törvényi rendelkezéshez fűzött miniszteri indokolás is, amely szerint a pénzmosás bűncselekményének újraszabályozása mellett az orgazdaság mint önálló bűncselekmény feleslegessé vált, ugyanakkor az e körbe tartozó cselekmények nem kerültek ki a büntetőtörvény hatálya alól mint büntetendő magatartások, hanem a pénzmosás törvényi tényállásába illeszkedtek. Így a két diszpozíció között meglévő átfedésekre is figyelemmel az újraszabályozás során az orgazdaság valamennyi elkövetési magatartását a pénzmosás bűncselekményében összevonta a jogalkotó, egyszersmind a büntetendő magatartások körét – a pénzmosás alapcselekményei és az elkövetési magatartások kibővítésével – jelentősen kiszélesítette. A törvénymódosítás miniszteri indokolása is kifejezésre juttatja, hogy az átláthatóság és a normavilágosság célja érdekében az orgazda jellegű elkövetési magatartásokat és az orgazdaság elkövetési tárgyait teljes egészében a pénzmosás alá vonja.
- [35] Ennek során valamennyi, korábban orgazdaságként büntetendő elkövetési magatartás továbbra is bűncselekmény maradt, vagyis teljesen lefedi a korábban szándékos orgazdaságként minősülő cselekményeket az új törvényi tényállás is azzal, hogy a hasznoszerzési célzat a továbbiakban már nem tényállási elem.
- [36] A módosítás során a jogalkotó – a korábbi szabályozástól eltérően – az orgazda jellegű magatartással elkövetett pénzmosás esetében a gondatlan elkövetést is büntetni rendelte.
- [37] A Btk. 2021. január 1-jétől hatályos 400. § (1) bekezdése szerint, aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe vagy arról rendelkezik és gondatlanságból nem tud a vagyon eredetéről, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- [38] A bűncselekmény gondatlan alakzatát illetően a már idézett miniszteri indokolás is hangsúlyozza, hogy a gondatlanság „a vagyon eredetére irányulhat, de az elkövetőnek a közreműködést kimerítő elkövetési magatartást szándékosan kell kifejtítenie” ennek az alakzatnak a megállapításához.
- [39] Az orgazda jellegű pénzmosás gondatlan alakzatát összevetve a felülvizsgálattal érintett büntetővégzés tényállásában foglalt azon megállapítással, hogy a II. r. terhelt nem bizonyosodott meg az I. r. terhelt által sikkasztás vétsége útján megszerzett gépkocsi adásvétele során arról, hogy azzal az I. r. terhelt jogszerűen rendelkezhetett, e cselekmény a 2021. január 1. után hatályos Btk. 400. § (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő pénzmosás vétségének megállapítására lehet alkalmas.
- [40] A büntetőtörvénynek a hatályba lépését megelőző időpontra visszaható hatálya főszabályként nincs (*nullum crimen sine lege* elve), amely alól a Btk. a terhelt javára, illetve kivételes esetben határoz meg kivételt. Így, ha a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő új büntetőtörvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálható el, akkor az új büntetőtörvényt kell alkalmazni [Btk. 2. § (2) bek.], illetve az új büntetőtörvényt visszaható hatállyal kell alkalmazni a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmény elbírálásakor, ha az az elkövetés idején a magyar büntetőtörvény szerint nem volt büntetendő [Btk. 2. § (2) bek.].
- [41] Jelen ügyben egyik eset sem merülhet fel, ezért a pontos elkövetési idő (2020. vagy 2021. év) a büntetethez szemponjtából megkerülhetetlen.
- [42] A jogerős ítéletben megállapított tényállás alapján – a már kifejtettek szerint – nem zárható ki olyan elkövetési időpont, amikor a cselekmény még nem volt büntetendő cselekmény (2021. január 1. napját megelőzően az orgazdaságnak nem volt gondatlan alakzata). A büntetővégzésben rögzített tényállás alapján a felülvizsgálati eljárásban a Kúria nem volt abban a helyzetben, hogy állást foglaljon a II. r. terhelt cselekménye büntetendőségét illetően, ami az alkalmazandó büntetőtörvénytől függő. Az ehhez szükséges adatot (az elkövetés időpontját) az irányadó tényállás nem tartalmazza pontosan, ezért nem állapítható meg, hogy az elkövetés időpontjában a II. r. terhelt cselekménye bűncselekmény volt-e.
- [43] Ahogy arra a felülvizsgálati indítvány is utalt, az iratokból megállapítható az ügyben az I. r. terhelt által tett feljelentés időpontja, ez azonban nem a tényállás része, ekként a felülvizsgálati eljárásban

- nem vehető figyelembe tényként, és nem vonható le belőle következtetés az elkövetés időpontjára sem, mivel az a bizonyítékok – felülvizsgálati eljárásban szintén tilalmazott – értékelését jelentené.
- [44] Mivel az anyagi jogi hiba kiküszöbölésére a felülvizsgálati eljárásban nem nyílt törvényes lehetőség, ezért a Be. 663. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján a jogerős ügydöntő határozat hatályon kívül helyezése, és a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező elsőfokú bíróság új eljárásra utasításának van helye.
- [45] A kifejtettek tekintetével a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős büntetővégzést a Be. 663. § (1) bekezdés *b*) pontja értelmében hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította.
- [46] A Be. 663. § (4) bekezdése értelmében a Kúria a megismételt eljárásra előírja, hogy a járásbíróság – a vád tárgyává tett cselekmény vonatkozásában – a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a minősítést megalapozó büntetőjogilag releváns tények pontos meghatározásával állapítsa meg a tényállást [Be. 163. § (1) bek.]. A vádirati tényálláson alapuló büntetővégzés nem tartalmazza a büntetőjogi felelősség megítéléséhez elengedhetetlenül szükséges adatot, ezért a bíróságnak tárgyalás kitűzésével, bizonyítás lefolytatása útján kell megállapítania az elkövetés pontos időpontját, és ehhez képest állást foglalni abban a kérdésben, hogy a II. r. terhelt cselekménye az elkövetés idején büntetendő cselekmény volt-e [Btk. 2. § (1) bek.].
- [47] Amennyiben a bizonyítás eredményeként kétséget kizáróan nem állapítható meg, hogy a II. r. terhelt cselekménye melyik évre esik, akkor a Btk. 7. § (4) bekezdésében megfogalmazott elv alapján kell az elkövetés időpontját meghatározni.
- [48] A teljesség érdekében utal arra a Kúria, hogy amennyiben a cselekmény elkövetési ideje 2020. évre esik, akkor a szabálysértési felelősség megállapítására nincs törvényes lehetőség, mert a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 2020. évben hatályos szabályozása alapján tulajdon elleni szabálysértés az gazdaság esetében csak szándékos elkövetés esetén állapítható meg.
- [49] A Szabs.tv. 177. § (1) bekezdés szerint, aki
a) ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot,
b) ötvenezer forintot meg nem haladó kárt okozva csalást, szándékos rongálást,
c) ötvenezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva hűtlen kezelést követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, szabálysértést követ el.
- [50] A Szabs.tv. 2. § (1) bekezdése alapján szabálysértés miatt az vonható felelősségre, akinek a cselekménye szándékos vagy gondatlan, kivéve, ha a szabálysértést meghatározó jogszabály csak a szándékos elkövetést bünteti.
- [51] A Szabs.tv. 29. § (1) bekezdés *k*) pontja értelmében – a törvény eltérő rendelkezésének hiányában – a Btk. 379. §-a szerinti orgazdaság tényállásának megfelelő szabálysértési tényállásra a Btk. különös részi tényállásában meghatározottakat a megfelelő tulajdon elleni szabálysértés tekintetében is alkalmazni kell. Ez azt is jelenti, hogy a Btk. szerint szándékosan, haszonszerzési céllal elkövethető bűncselekmény szabálysértésnek is kizárólag szándékos elkövetés esetén minősülhet.
- [52] A Be. 856. § (1) bekezdés *a*) pontja értelmében – a Be. 857. § (1) bekezdés *c*) pontjára figyelemmel – a Kúria visszatéríteni rendelte a II. r. terhelt által vagyonek Kobzás vagy bűnügyi költség címén megfizetett összeget a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori kamatával együtt.

(Kúria Bfv.I.529/2022/9.)

551. Embercsempészes miatt a külföldi állampolgár elkövetővel szemben a kiutasítás alkalmazása kötelező, amelynek tartama kizárólag a kiszabott szabadságvesztés kétszerese lehet [Btk. 60. § (2a) bek.]. II. Közúti járművezetéstől eltiltás akkor szabható ki, ha a közlekedési szabályszegés a bűncselekmény elkövetési magatartásának része, avagy, ha a terhelt több bűncselekmény elkövetéséhez használ gépjárművet. Ezért törvénysértő e büntetési nem alkalmazása, ha a terhelt az egy magatartással megvalósított embercsempészes elkövetéséhez használ gépjárművet, akkor is, ha annak elkövetése közben közlekedési szabályt szegett [Btk. 55. § (1) bek.].

- [1] A járásbíróság a 2022. február 3-án – bíróság elé állítás keretében – meghozott és kihirdetett ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki embercsempészes büntetében [Btk. 353. § (1) bek., (2) bek. *b*) pont]. Ezért őt 2 év 9 hónap szabadságvesztésre és 5 év 8 hónap Magyarország területéről történő kiutasításra, valamint 3 év közúti járművezetéstől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a szabadságvesztés kétharmad részének kitöltését követő napban határozta meg.
- [2] Az ítélet – fellebbezés hiányában – 2022. február 3-án jogerőre emelkedett.
- [3] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a megyei főügyészség terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a terhelt javára, a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontjában meghatározott okból. Az indítvány szerint a járásbíróság a kiutasítást törvénysértő tartamban állapította meg; ekként a Btk. más szabályainak megsértésével törvénysértő büntetést szabott ki.
- [4] Indokolásként kifejtette, hogy a Btk. 60. § (2a) bekezdésének rendelkezése szerint az embercsempészes esetén kiszabott szabadságvesztés mellett a kiutasítás nem mellőzhető. A határozott tartamú kiutasítás esetén annak tartama a kiszabott szabadságvesztés tartamának kétszerese, de legalább két év. Így a kiszabott büntetés tartamát a bíróság a Btk. 60. § (2a) bekezdése szerinti kötelező rendelkezés megsértésével, a kiszabott szabadságvesztés kétszeresét meghaladó tartamban határozta meg.
- [5] Mindezek alapján a megyei főügyészség indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítéletet a Be. 662. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján változtassa meg és a kiutasítás tartamát 5 év 6 hónapra mérsékelje.
- [6] A Legfőbb Ügyészség átiratában a megyei főügyészség felülvizsgálati indítványát kiegészítéssel tartotta fenn.

- [7] Az alapügyben eljáró bíróság a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetés mellett törvényesen szabott ki kiutasítás-büntetést is. A szabadságvesztés-büntetés 2 év 9 hónap tartamára tekintettel azonban a kiutasítás-büntetés 5 év 8 hónap tartama a kiszabott szabadságvesztés tartamának kétszeresét (5 év 6 hónap) meghaladja, ekként az törvénysértő, ami a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont II. fordulat *ba)* alpontja szerinti felülvizsgálati ok.
- [8] Ezen túlmenően a Legfőbb Ügyészség utalt arra is, hogy a jogerős ítéletben foglalt tényállás szerint az illegális migránsokat a tehergépkocsi rakterében szállító terhelt a KRESZ 46. § (1) és (2) bekezdésében írt közlekedési szabályt szegte meg, ugyanakkor a rövidített indokollással ellátott ügydöntő határozat az alkalmazott jogszabályok között a közúti járművezetéstől eltiltás jogcímeként a Btk. 55. § (1) bekezdés *b)* pontját hívta fel.
- [9] A tényállásban írt embercsempészség büntette azonban nem teszi lehetővé a közúti járművezetéstől eltiltást sem a Btk. 55. § (1) bekezdés *a)* pontja, sem *b)* pontja alapján.
- [10] Mindezek alapján a Legfőbb Ügyészség arra tett indítványt, hogy a Kúria a járásbíróság ítéletét változtassa meg és a terhelttel szemben kiszabott kiutasítás büntetés tartamát 5 év 6 hónapra mérsékelje, a közúti járművezetéstől eltiltás büntetést mellőzze, egyebekben pedig a megtámadott határozatot hatályában tartsa fenn.
- [11] A megyei főügyészség felülvizsgálati indítványa – a Legfőbb Ügyészség által kiegészített tartalommal – alapos.
- [12] Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt helye van [Be. 648. § *a)* pont]. A büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság – a bűncselekmény minősítésén túl – a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést [Be. 649. § (1) bek. *b)* pont második ford. *ba)* alpont].
- [13] A kiszabott büntetés törvényessége kérdésében csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a kiszabott büntetés, illetve annak neme és mértéke a büntetőtörvény valamely mérleget nem tűrő rendelkezésébe ütközik (BH 2012.239.).
- [14] A jogerős ítéletben megállapított tényállás szerint a terhelt 2022. január 31-én 11 óra körüli időben, Magyarország területén, Sz. melletti – pontosabban nem meghatározható időben, az általa vezetett, szerb honosságú Fiat Ducato típusú tehergépkocsi rakterébe felvette a Magyarország területére jogellenesen, érvényes úti okmány, illetve beutazási és tartózkodási engedély nélkül érkező, 18 fő, magukat afgán állampolgárnak valló személyeket, akik Szerbia felől lépték át a határt és illegálisan Ausztriába kívántak eljutni.
- [15] A terhelt a fent írtak szerint e személyeknek az ausztriai úticéljuk elérése érdekében szándékosan segítséget nyújtott a magyar–osztrák államhatár jogszabályi rendelkezések megszegésével történő átlépéséhez, őket Magyarország területén keresztül Ausztria felé szállította a tehergépkocsijával. 2022. január 31. napján 14 óra 35 perckor a terhelt által vezetett tehergépkocsit T. területén, az autópályán rendőri ellenőrzés alá vonták, a terhelt ezen cselekményét leleplezték, őt a bűncselekmény elkövetésén tetten érték.
- [16] A terhelt cselekményével megszegte a KRESZ 46. § (1) és (2) bekezdéseiben írtakat, miszerint személyt szállítani a járműnek e célra kialakított ülőhely részén szabad, továbbá a járműben a forgalmi engedélyben feltüntetett számú személy szállítható.
- [17] A terhelt magatartásával jogellenesen segítséget nyújtott 18 fő olyan migráns személynek Magyarországról Nyugat-Európába történő továbbszállításában, akik Magyarország határait a jogszabályi rendelkezések (az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény 11. §-a, a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény V. Fejezete, a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) szóló Az Európai Parlament és a Tanács 2016. március 9-i (EU) 2016/399. Rendeletének 6. cikke megszegésével lépték át.
- [18] Általános érvennyel kimondható, hogy törvénysértő büntetés címén – a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont második fordulat *ba)* alpontja szerinti – felülvizsgálati ok az olyan anyagi jogi szabály megszegése, amelynek alkalmazását a büntetés (intézkedés) meghatározása esetében a törvény az ítélőbíró számára korlátok közé szorítva biztosítja, és amelynek elvétele miatt a Be. egyszerűsített felülvizsgálat keretében (XCIV. Fejezet) nem ad jogorvoslati lehetőséget. Kétséggkívül e körbe tartozik, ha a bíróság az általa alkalmazott büntetési nem tartamát nem a törvényi keretek között, kötelező tartam meghatározása esetén pedig nem azzal egyező mértékben határozza meg.
- [19] A Btk. 60. § (2a) bekezdésének a 2020. évi XLIII. törvény 47. § (2) bekezdésével módosított, és 2021. január 1. napjától – azaz már a bűncselekmény elkövetésekor is – hatályos rendelkezése szerint az embercsempészség esetén kiszabott szabadságvesztés mellett a kiutasítás – az 59. § (2) és (4) bekezdése szerinti esetek kivételével – nem mellőzhető. A határozott tartamú kiutasítás esetén annak tartama a kiszabott szabadságvesztés tartamának kétszerese, de legalább két év. A kiutasítás tartamát években, hónapokban és napokban is meg lehet állapítani.
- [20] A Btk. 60. § (2a) bekezdése értelmében tehát az embercsempészség büntetett 2021. január 1. napjával elkövető terhelttel szembeni szabadságvesztés-büntetés kiszabásakor – a törvényi kivételektől eltekintve – a kiutasítás büntetés kiszabása nemcsak kötelező, hanem annak tartama a határozott tartamú kiutasítás esetén törvényileg is meghatározott; a kiszabott szabadságvesztés tartamának a kétszerese. E törvény által meghatározott tartamnál hosszabb kiutasítás kiszabására csak akkor kerülhet sor, ha a kétszeres eredményeként megállapított tartam a két évet nem érné el, rövidebb pedig akkor, ha az a Btk. 60. § (2) bekezdése szerinti felső határt meghaladná (BH 2019.95.). Jelen esetben egyik korlát sem áll fenn; a bíróság jogerős ítéletében a terheltet 2 év 9 hónap szabadságvesztésre ítélte, így a kiutasítás törvényes tartama kizárólag 5 év 6 hónap lehet.
- [21] A Btk. 59. § (2) bekezdése alapján nem utasítható ki az, aki számára Magyarország menedékjogot biztosít, míg ugyanezen jogszabályi hivatkozás (4) bekezdése szerint azzal szemben aki Magyarország

- területén legalább tíz éve jogszerűen tartózkodik, vagy aki Magyarország területén jogszerűen tartózkodik, és a családi élet tisztelőben tartásához való joga sérülne, csak tízévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztés kiszabása esetén lehet helye kiutasításnak, feltéve, hogy az elkövetőnek az országban tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné. E jogszabályi rendelkezések alapján a terhelt esetében a Btk. 59. § (2) és (4) bekezdésében meghatározott kivétel nem állapítható meg.
- [22] Mindezekre tekintettel a Kúria megállapította, hogy a járásbíró jogerős, vádról rendelkező ítéletében törvénysértően állapította meg a terhelttel szemben kiszabott kiutasítás tartamát, ezért azt a törvényes – a kiszabott szabadságvesztés kétszeresét kitevő – 5 év 6 hónapi tartamra mérsékelte.
- [23] Ugyancsak megfelel a felülvizsgálat Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont második fordulat *ba*) alpontja szerinti okának, ha a bíróság olyan bűncselekmény miatt szab ki járművezetéstől eltiltást, amely miatt a törvény arra nem ad lehetőséget.
- [24] A Btk. 55. § (1) bekezdése a járművezetéstől eltiltásnak két esetét szabályozza.
- [25] Az említett törvényhely *a*) pontjában írt esetben a bűncselekmény annak a következménye, hogy az elkövető megszegte az engedélyhez kötött járművezetés szabályait. E jogszabályhely alkalmazása során a járművezetési szabályok megszegése alatt nem az elkövetési módot, hanem az elkövetési magatartást kell érteni, vagyis azokat az eseteket, amikor a bűncselekmény elkövetési magatartása szükségképpen magában foglalja a közlekedési szabályok megszegését is. Ebbe a körbe tartozónak kell tekinteni a közlekedési bűncselekmények (Btk. XXII. Fejezet) mellett a közlekedés körében, közlekedési szabály megsértése útján a járművezető által megvalósított bűncselekményeket (így pl. segítségnyújtás elmulasztása, materiális veszélyeztető szándék helyett materiális sértő szándék megállapítása esetén a veszélyeztető jellegű közlekedési bűncselekmény helyett élet vagy testi épség elleni bűncselekményeket, így például közérdekű üzem működésének megzavarását, jármű hatalomba kerítését stb.) is. Az embercsempészség azonban nem tartozik ezen bűncselekmények közé; megvalósulása során a közlekedési szabály megsértése esetleges és nem áll összefüggésben a terhelt büntetőjogi felelősségével.
- [26] Az a körülmény, hogy a terhelt által választott elkövetési mód a személyszállításra vonatkozó közlekedési szabályok megszegése útján valósult meg, kizárólag absztrakt veszélyhelyzetet idézett elő, amely azonban önmagában sem közlekedési, sem közlekedés körében elkövetett bűncselekmény megállapítására nem alkalmas. Ezért a járművezetéstől eltiltás büntetés kiszabására a Btk. idézett szabálya alapján nincs törvényi lehetőség.
- [27] A KRESZ 46. §-ában foglalt személyszállításra vonatkozó előírások megszegése miatt a terhelt felelősségre vonására kizárólag szabálysértési eljárásban nyílt volna lehetőség.
- [28] A Btk. 55. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján a járművezetéstől azt lehet eltiltani, aki bűncselekmények elkövetéséhez járművet használ.
- [29] Jelen esetben a terhelt vezette a gépkocsit, amivel segítséget nyújtott a migránsok engedély nélküli határátlépéséhez, ekként kétségkívül használta azt.
- [30] A törvény szövegén alapuló következetes ítélkezési gyakorlat szerint azonban a járművezetéstől eltiltásra ítélésnek a Btk. 55. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján csak akkor van helye, ha az elkövető legalább két, egymástól elkülönülő cselekményt valósított meg (ideértve a több, önállóan is bűncselekménynek minősülő részecselekményt magában foglaló természetes vagy törvényi egységet is), egyetlen cselekmény elkövetése esetén azonban arra nem kerülhet sor (BH 2017.107., BH 1994.466.).
- [31] A jogerős ítélet – felülvizsgálatban irányadó – tényállása szerint a terhelt nem egymástól elkülönülő bűncselekményeket követett el, hanem egy alkalommal nyújtott segítséget külföldi személyeknek az illegális határátlépéshez. A járművezetéstől eltiltásnak tehát a Btk. 55. § (1) bekezdés *b*) pontjában írt törvényi feltétele sem állapítható meg.
- [32] Ezen túlmenően járművezetéstől eltiltás alkalmazását a törvény csak járművezetés ittas vagy bódult állapotban bűncselekménye esetén teszi lehetővé [Btk. 55. § (2) bek.], ami jelen ügyben közömbös.
- [33] A felülvizsgálati indítvánnyal érintett törvénysértő büntetés kiküszöbölésének főszabálya a felülvizsgálatban a törvénynek megfelelő határozat meghozatala [Be. 662. § (2) bek. *b*) pont]. Ez alól ad kivételt a Be. 663. § (1) bekezdés *b*) pontja, amely ilyen esetben is lehetővé teszi a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítást akkor, ha az érdemi határozat meghozatala az ügyiratok alapján nem lehetséges.
- [34] Jelen ügyben a kiutasítás törvényes tartamát a jogerős ítéletben kiszabott szabadságvesztés tartama mérlegelést nem tűrően meghatározza, azt egyéb körülmény nem befolyásolja, így – ezen okból – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására való utasítására nincs ok. A törvényi feltételek hiányában kiszabott járművezetéstől eltiltás pedig kizárólag annak mellőzésével orvosolható.
- [35] A kifejtettek alapján a Kúria – miután nem észlelt egyéb olyan eljárás szabálysértést sem, melynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a Be. 660. § (1) bekezdésének főszabálya alapján tanácsulésen, a Be. 655. § (1) bekezdésének főszabálya szerinti összetételben eljárva, az ügyészség felülvizsgálati indítványának helyt adott, és a megtámadott határozatot a Be. 662. § (2) bekezdés *b*) pont második fordulata szerint megváltoztatta: a terhelt Magyarország területéről történő kiutasításának tartamát a Btk. 60. § (2a) bekezdése szerint 5 év 6 hónapra mérsékelte, a törvényi feltételek hiányában kiszabott közúti járművezetéstől eltiltásra vonatkozó rendelkezést pedig mellőzte. Egyebekben a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- [36] A felülvizsgálati eljárásban felmerült bűnügyi költségéről a Be. 664. § (1) bekezdés zárófordulata alapján rendelkezett.

56I. A gyógyítás (kezelés) büntetőjogi értelemben az orvos kockázata akkor igényel vizsgálatot, amikor az orvos eltér foglalkozása szabályaitól.

Az Eütv. 126. § (1) bekezdése az orvos általános gondossági kötelezettségét fogalmazza meg, míg a 126. § (2) bekezdése a mérlegelés lehetőségéből, kötelezettségéből eredő felelősség alapját teremti meg. II. A terheltnek elvárható gondosság mellett látnia kellett volna a sértett megvizsgálásának hiányából fakadó kockázatot, így azt, hogy a korábban szívinfarktuson átesett betegnek ismét szívinfarktusa van, ehhez képest elmulasztotta a sértett ismételt vizsgálatának elvégzését, ezért nem ismerte fel a fennálló szívinfarktust. A terhelt tehát a kellő gondosságot elmulasztotta, a rá gondolás hiánya miatt nem látta előre a magatartása lehetséges következményét. Ez a terhelt büntetőjogi felelősségének alapja [Btk. 165. § (1) bek., (2) bek. a) pont].

- [1] A járásbíróóság a 2020. június 16-án kihirdetett ítéletével a terheltet foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés vétsége [Btk. 165. § (1) bek., (2) bek. a) pont] miatt 100 napi tétel, napi tételenként 2 000 forint, összesen 200 000 forint pénzbüntetésre ítélte. Rendelkezett a részletfizetésről, a bűnjelekről, az esetleges átváltoztatásról és a bűnügyi költség viseléséről.
- [2] Védelmi fellebbezés alapján eljárva a törvényszék mint másodfokú bíróság a 2021. május 20-án meghozott végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [4] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése, és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében.
- [5] Indokai szerint a bíróság megsértette a Btk. időbeli hatályára vonatkozó rendelkezést, az elbíráláskor hatályos Btk. szerint ugyanis nem bírálható el enyhébben a terhelt terhére rótt cselekmény, ezért nem alkalmazható a Btk. 2. § (2) bekezdése.
- [6] Tévedett az ügyészség, amikor nem az 1978. évi IV. törvény 171. § (1) bekezdése szerint minősülő foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés vétsége miatt emelt vádat a terhelttel szemben. Az időbeli hatály megsértésével történő vádemelés, majd ez alapján az ítélethozatal anyagi jogszabályba ütközik.
- [7] Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság úgy állapította meg, hogy a terhelt a szakma szabályainak megszegésével bűncselekményt követett el, hogy valójában fel sem tárta a vonatkozó szabályokat.
- [8] Emellett sérült a terhelt emberi méltóságához, valamint hatékony védelemhez való joga is. A bíróság másfél évig nem adta ki a nyomozati iratokat a terheltnek, aki ennek érdekében többször is személyesen megjelent az elsőfokú bíróságon. A bíróság annak ellenére körözést bocsátott ki, hogy a terhelt mind az idézési címén, mind a munkahelyén elérhető volt.
- [9] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványban foglaltakat részben alaptalannak, részben törvényben kizártnak tartotta. Kifejtette, hogy a Btk. 2. §-ának törvénysértő alkalmazása önmagában nem felülvizsgálati ok. Ez okból csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha az időbeli hatály téves alkalmazása folytán büntetés

kiszabására kerül sor felmentés helyett, vagy a kiszabott büntetés neme és mértéke ez okból törvénysértő. Jelen esetben azonban erre utalás sem történt, és erre nem is került sor.

- [10] A bíróság helyesen járt el akkor, amikor valamennyi körülmény figyelembevételével a Btk. 2. §-a alapján az elbíráláskori, enyhébb jogszabályt alkalmazta, ugyanis az elkövetéskor hatályos 1978. évi IV. törvény 51. § (3) bekezdése nem tette lehetővé a pénzbüntetés egy napi tételének 2 000 forint összegben történő megállapítását.
- [11] Az indítványban hivatkozott egyéb, az iratmegismerési jogra és a kényszerintézkedésre vonatkozó kifogások nem képeznek felülvizsgálati okot.
- [12] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat hatályában tartsa fenn.
- [13] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen bírálta el.
- [14] A terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa nem alapos.
- [15] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben jogi – nem ténybeli – okból terjeszthető elő. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [16] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [17] Az indítvány szerint az irányadó tényállásban nem szerepelnek a felrótt bűncselekmény törvényi tényállási elemei, jelen esetben az, hogy a terhelt milyen foglalkozási szabályszegést követett el. Ekként az indítvány tartalma szerint a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont szerinti okra is hivatkozó.
- [18] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [19] A Btk. 165. § (1) bekezdése szerint: aki foglalkozási szabály megszegésével más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi sértést okoz, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A (2) bekezdés a) pontja alapján a büntetés három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény maradandó fogyatékoságot, súlyos egészségromlást vagy tömegszerencsétlenséget okoz.
- [20] A bűncselekmény elkövetési magatartása a foglalkozási szabályszegés, amely lehet akár szándékos, akár a kötelezettség elhanyagolásában jelentkező gondatlan magatartás. A szabályszegés megvalósulhat aktív, tevőleges magatartással vagy mulasztással is.
- [21] Az elkövető büntetőjogi felelőssége akkor állapítható meg, ha a foglalkozási szabályt szándékosan vagy gondatlanul megszegő tevékenységével okozati összefüggésben áll elő más (mások) életének, testi épségének közvetlen veszélybe kerülése vagy testi sérülése (halála), illetve az elkövető szabályszegő mulasztása folytán – bár erre lehetősége volt – nem

- akadályozza meg a tényállásszerű eredmény bekövetkezését, feltéve, hogy a káros következmény tekintetében gondatlan bűnössége fennáll.
- [22] A Btk. 165. §-a szerinti törvényi tényállás ún. keretdiszpozíció, annak tartalmát az egyes foglalkozási szabályok töltik ki. A törvényi tényállás alapján foglalkozás alatt az a tevékenység értendő, amelyet az elkövető éppen végez.
- [23] A foglalkozási szabályok tartalmát írott jogi normák, igazgatási szabályok, rendeletek, utasítások, de a szakma általánosságban elfogadott íratlan, szokásszerű szabályai is meghatározhatják.
- [24] A védő állításával szemben az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti a következőket:
- A terhelt orvos, aki jelen ügy idején ügyeleti feladatot látott el.
  - A sértettnek korábban szívizom infarktusa volt (2011. július 16.).
  - A sértettnek 2012. szeptember 22. napján 4 óra 30 perckor ismételt szívinfarktusra utaló panaszai voltak.
  - Hívásra ügyeletes orvosként a terhelt érkezett hozzá, akit a sértett tájékoztatott a korábbi szívinfarktusról és a jelenlegi hasonló tüneteiről.
  - A terhelt ekkor (5 óra 40 perckor) a szakma szabályai szerint megvizsgálta a sértettet (vényomás, EKG, vér oxigénszint), azonban téves diagnózist állított fel, a sértettnél refluxbetegséget véleményezett, No-Spa injekciót adott, és gyógyszert írt fel.
  - A sértett állapotában nem következett javulás, hat óra elteltével hozzátartozója ismételtlen kihívta az orvosi ügyeletet.
  - A terhelt a 10 óra 30 perckor történt hívást követően csupán 13 óra 55 perckor érkezett ki ismét a sértetthez.
  - Ezen alkalommal azonban a terhelt mint ügyeletes orvos a beteget nem vizsgálta meg annak ellenére, hogy a sértett rosszulléte fennállt.
  - Allította továbbá, hogy a korábban szívinfarktuson már átesett betegnek nincsen infarktusa, panaszait csupán refluxbetegsége okozza.
  - A terhelt kórházi beutalót írt a sértettnek, és közölte a hozzátartozóival, hogy amennyiben a sértett rosszabbul lenne, szállítsák kórházba.
  - A sértett állapota nem javult, ezért a férje 2012. szeptember 23. napján 10 óra 41 perckor bevitte a megyei kórházba, onnan az egyetemi kardiológiai központba szállították tovább, ahol 2012. szeptember 23. napján 15 órakor 30 órás ellátatlan szívinfarktust és heveny szívizomelhalást állapítottak meg a sértettnél.
  - Amennyiben a sértett a kritikus első tizenkét órán belül megfelelő színvonalú kórházi ellátásban részesült volna, úgy a szívizomkárosodás kialakulásának esélye vagy mértéke érdemlegesen csökkenthető lett volna.
  - A terhelt a magatartásával közvetlen módon hatott közre abban, hogy a sértettnél maradandó fogyatékoságnak minősülő, falmozgás-zavarral járó szívizomhegesedés alakult ki, amely visszafordíthatatlan szívizomkárosodás. A terhelt mulasztása és a maradandó fogyatékoság mint eredmény között közvetlen ok–okozati összefüggés áll fenn.
  - A terhelt ekként megszegte az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban Eütv.)
126. § (1)–(4) bekezdésében szereplő foglalkozási szabályokat, ezzel a sértett életét, egészségét közvetlen veszélynek tette ki.
- [25] Mindezek alapján az eljáró bíróság megállapította, hogy a terhelt terhére rótt foglalkozási szabályszegés abban merült ki, hogy a terhelt a második alkalommal történt orvosi vizit során az infarktos előzmény, a sértett változatlan tünetei által indokolt helyszíni vizsgálatokat nem végezte el ismételtlen, ezzel eltért az indokolt orvosszakmai protokolltól, emiatt nem került abba a helyzetbe, hogy valamennyi vizsgálati eredmény ismeretében kialakíthassa a megfelelő diagnózist. A terhelt tehát megszegte az Eütv. 126. § (1)–(4) bekezdésében szereplő foglalkozási szabályokat, ezzel a sértett életét, egészségét közvetlen veszélynek tette ki.
- [26] Az eljáró bíróság helyesen vette számba a konkrét tevékenység végzéséhez szükséges foglalkozási szabályt, illetve állapította meg a szabályszegést, amely alapján a terhelttől mint ügyeletes orvostól, az adott helyzetben tanúsított magatartás számonkérhető.
- [27] A szabályszegés azonban nem önmagában, objektíve tesz felelőssé, a bűnösség azt jelenti, hogy az alany tehet a bűncselekményt megvalósító magatartás tanúsításáról és a magatartásával előidézett következményekről. Ekként tehet arról, mert az elkövetéskor belátta, felismerte magatartása jellegét és annak lehetséges következményét (eredményét), illetőleg tehet arról, mert beláthatta volna, felismerhette volna cselekménye jellegét, lehetséges következményeit. A bűnösség a törvényi tényállás tárgyához és tárgyi oldalához fűződő aktuális, pszichikus viszony.
- [28] Ez a kapcsolat a rá gondolásban fejeződik ki. Az alany akkor bűnös, ha az elkövetési magatartás tanúsításakor rá gondol a magatartás jellegére és következményére, és ebben a tudatban végrehajtja.
- [29] A bűnösség azonban nem csak az aktív rá gondolásban, hanem a rá gondolás hiányában is kifejeződik; ha az elkövető az eredményt éppen azért okozza, mert nem gondol magatartása lehetséges következményeire, pedig gondolnia kellett volna. Ez esetben a megkívánt és elvárható rá gondolás hiánya róható fel. A szándékosság és a tudatos gondatlanság esetében tehát a rá gondolás kimutatható, míg a hanyag gondatlanság esetében éppen a megkövetelt rá gondolás hiányáról van szó.
- [30] Tudatos gondatlanság, ha az elkövető előre látja magatartása következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában. Hanyag gondatlanság pedig, ha azért nem látja előre magatartása következményeit, mert a tőle elvárható körülményekinté elmulasztja.
- [31] A könnyelműség és a hanyagság egyaránt bírói értékelés alá eső kategória. A könnyelműség az alappal bizakodás és az alaptalan bizakodás között helyezkedik el.
- [32] A könnyelműség (tehát a tudatos gondatlanság) jellemzője, hogy az eredmény lehetőségével számol, de azt nem veszi komolyan; vagy bár komolyan veszi, de el akarja kerülni, ami kifejezésre is jut, viszont magatartása mégis előidézi a sérelmet. A hanyagság esetében az elkövető nem azért bűnös, mert az eredményt nem látta előre, hanem azért, mert előre kellett volna látnia és előre lehetett volna látnia.
- [33] A tudatosan gondatlanul cselekvő tudata értelmi oldalon, ekként az előrelátása, kiterjed

- az elkövetési tárgyra (passzív alanyra), valamint
– a tárgyi oldali ismérvekre, ekként a cselekményre, az azzal elindított okozati kapcsolatra és az eredményre.
- [34] Az utóbbi kettőre kiterjedő tudat jelentősége a tudatos gondatlanság esetében alapvető. Az ilyen elkövető előre látja a törvényi tényállás szerinti eredmény bekövetkezésének lehetőségét, és a magatartásával elindított okozati folyamat lehetséges alakulását. Egyszóval tárgyszerű – ekként uralma alatt tartható – alapja van könnyelműségének, vagyis választási lehetősége észszerűen adott. Ha hiányzik a következmény tényleges előrelátása, akkor legfeljebb a hanyag gondatlanság jöhet szóba, amely a rá gondolás hiánya, a tudatlanság, amikor tehát nincs tudat, viszont kellő figyelem és körültekintés mellett megvan a lehetősége.
- [35] A bűnösség megállapítására vonatkozó kifogások esetében arra kell választ adni, hogy volt-e, és ha igen, mi volt a terhelttől elvárható.
- [36] Az elvárás lényege bármely – testi erővel, eszközzel végrehajtott – emberi magatartás esetén: tartsd uralmad alatt, ne sértsd mást. Ez a maximuma a büntetőjog egészének, és a jognak is főparancsa.
- [37] Azt, hogy a terhelttől milyen figyelem volt elvárható, illetve, hogy a terhelt az elvárható figyelem vagy körültekintés tanúsítása esetén milyen következményt láthatott előre, kétlépcsős gondolati folyamatban fogható meg.
- [38] Az első egy objektív mérce, az objektív gondossági kötelesség. E mérce körülhatárolása más akkor, amikor valamely foglalkozásról és más, ha magánemberi viszonylatról, tevékenységről van szó. Ehhez képest fogalmazható meg az e törvényi tényállásra tartozó elvárhatóság.
- [39] Ezzel kapcsolatos elvárhatóság pedig az, hogy legyen biztonságos; biztonságos pedig az, ami nem kockázatos a másakra. Nem kockázatos az, ami nem tesz ki közvetlen veszélynek mást.
- [40] Közvetlen veszély akkor valósul meg, amikor az élet, testi épség vagy az egészség sérelmének a helyzetre és a személyre konkretizált reális lehetősége jelentkezik; ha pedig sérülés is bekövetkezik, akkor ez értelemszerűen fennáll.
- [41] Az orvosi tevékenység (gyógykezelés) során fellépő esetleges káros következmények nem csupán a foglalkozás szabályainak megszegéséből, hanem abból a tényből is adódhatnak, hogy szinte minden orvosi beavatkozásnak különböző mértékű kockázata van.
- [42] Alapvető jelentőségű tehát annak eldöntése, hogy az adott káros következmény szabályszegés folytán jött-e létre, vagy pedig a gyógyítással együtt járó kockázatból ered-e. Ez utóbbi esetben ugyanis az orvos büntetőjogi felelőssége nem állapítható meg.
- [43] Jelen ügyben az indítvány indokai részben erre is vonatkoznak. Ezzel összefüggésben a Kúria rámutat a következőkre.
- [44] A gyógyítás kockázata a beteg életének, egészségének vagy testi károsodásának azt az objektíve meglévő, akár előre látható, akár rejtett veszélyét jelenti, amellyel az adott beavatkozás az orvosi foglalkozás szabályainak megtartása mellett járhat.
- [45] A gyógyítás (kezelés) büntetőjogi értelemben vett kockázata akkor igényel tehát vizsgálatot, amikor az orvos eltér foglalkozása szabályaitól.
- [46] Az Eütv. 126. § (1) bekezdése szerint a területi ellátási kötelezettség körében az egészségügyi dolgozó munkaidejében az e minőségében hozzáforduló beteg megfelelő ellátása iránt – a (2) és (5) bekezdésekben foglaltaknak, illetve szakmai kompetenciájának és felkészültségének megfelelő módon – intézkedik.
- [47] Az Eütv. 126. § (2) bekezdése szerint az orvos – feltéve, ha szakmai kompetenciája és felkészültsége alapján erre jogosult – a hozzá forduló beteget megvizsgálja. A vizsgálat megállapításaitól függően a beteget ellátja, vagy – a megfelelő tárgyi és személyi feltételek hiánya esetén – a megfelelő feltételekkel rendelkező orvoshoz, illetve egészségügyi szolgáltatóhoz irányítja. A (3) bekezdés akként rendelkezik, hogy a beteg vizsgálata kiterjed a kezelőorvos tudomására jutott valamennyi panaszra, a kórelőzményre és a beteg gyógyulását befolyásoló egyéni körülmények feltárására.
- [48] Az orvos joga a vizsgálati módszerek megválasztása, jelen esetben a sértett panaszainak kivizsgálásáról, ellátásáról való döntés, felelős az általa választott vizsgálatokért, azok elvégzéséért és azért, hogy azok a szakmai szabályok szerint történtek-e.
- [49] Az Eütv. 126. § (1) bekezdése az orvos általános gondossági kötelezettségét fogalmazza meg, míg a 126. § (2) bekezdése a mérlegelés lehetőségéből, kötelezettségéből eredő felelősség alapját teremti meg.
- [50] Mindezek vizsgálatát megelőzi azonban a felrótt magatartás és a bekövetkezett eredmény (közvetlen veszély) közti okozati összefüggés vizsgálata.
- [51] Jelen ügyben jelentősége a közvetlen veszélyhelyzet (jogi) fogalma mikénti meghatározásának, másfelől a büntetőjogi értelemben vett okozatosság helyes értelmezésének van.
- [52] A bíróság jogi álláspontja szerint a terhelt mulasztása és a maradandó fogyatékoság mint eredmény között közvetlen ok-okozati összefüggés áll fenn.
- [53] A Kúria ezzel egyetértett.
- [54] A következetes bírói gyakorlat az okozatossági elméletek közül a feltételek egyenértékűségének (*conditio sine qua non*) elméletét fogadja el. Ennek lényege szerint minden szükséges feltétel ok, vagyis ok az eredménynek minden olyan előzménye, amely nélkül nem következett volna be az eredmény úgy és akkor, mint ahogyan és amikor bekövetkezett.
- [55] Az okozati láncolat alakulásában azonban az okként vizsgált emberi magatartáson túl számtalan feltétel, egyéb ok is szerepet játszhat. Így más személyek magatartása vagy külső körülmények (közreható okok).
- [56] Kétségtelen, hogy a hétköznapi, fizikai oksági kapcsolat és a büntetőjogi okozatosság nem azonos; utóbbi objektíve és szubjektíve is okozatos. Másképpen szólva objektíve előre látható, szubjektíve felróható.
- [57] A terhelt terhére rótt foglalkozási szabályszegés alkalmas a már kifejtett értelemben vett közvetlen veszély (mint eredmény) előidézésére, és a bekövetkezett eredménnyel okozati összefüggésben áll.
- [58] Ami a szubjektíve felróhatóságot illeti: a terheltnek a konkrét esetben a kapott tájékoztatás tartalmára tekintettel, az előzmények (a sértett korábbi szívinfarktusa) ismeretében, az ismételt ügyeleti hívás, a változatlan sértetti állapot alapján az

- elvárható figyelem és körültekintés mellett előre látnia kellett volna a tőle függetlenül megindult okfolyamat mikénti alakulását.
- [59] Másképpen szólva nem fejtette ki azt a gondosságot, amelyre orvosként kötelezve volt, és amely tőle az adott tények mellett elvárható volt.
- [60] Az eljáró bíróság tehát helyesen állapította meg – a konkrét foglalkozási szabály megszegését rögzítve – az elvárhatóságokat, ami egyben azt is jelenti, hogy azok elmulasztása valójában tényállásszerű magatartást eredményező.
- [61] A terheltnek ugyanis elvárható gondosság mellett látnia kellett volna a sértett megvizsgálásának hiányából fakadó kockázatot, így azt, hogy a korábban szívinfarktuson átesett betegnek ismét szívinfarktusa van, ehhez képest elmulasztotta a sértett ismételt vizsgálatának elvégzését, ezért nem ismerte fel a fennálló szívinfarktust.
- [62] A terhelt tehát a kellő gondosságot elmulasztotta, a rágondolás hiánya miatt nem látta előre a magatartása lehetséges következményét. Jelen esetben a bűnösség a felülvizsgálatban irányadó jogerős tényállás szerint nem az aktív rágondolásban, hanem a rágondolás hiányában állapítható meg; azaz az elkövető az eredményt azért okozza, mert nem gondol magatartása lehetséges következményeire, pedig gondolnia kellett volna. Ez esetben tehát a megkívánt és elvárható rágondolás hiánya róható fel a terheltnek.
- [63] Ez a terhelt büntetőjogi felelősségének alapja.
- [64] Ekként nem sértett törvényt az eljáró bíróság, amikor a terhelt bűnösségét foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés vétségében [Btk. 165. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *a*) pont] megállapította, és törvényes a cselekmény minősítése is.
- [65] A Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontja alapján felülvizsgálatnak akkor van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki
- [66] A Btk. 2. § (1) és (2) bekezdése (az 1978. évi IV. törvény 2. §-ával egyezően) kimondja, hogy a bűncselekményt az elkövetés idején hatályban lévő büntetőtörvény szerint kell elbírálni. Ha a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő új büntetőtörvény szerint már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálandó el, akkor az új büntetőtörvényt kell alkalmazni.
- [67] Az elkövetés idején hatályos, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 51. § (1) bekezdése szerint a pénzbüntetést úgy kell kiszabni, hogy – figyelemmel a cselekménnyel elért vagy elérni kívánt anyagi előnyre is – meg kell állapítani a pénzbüntetés napi tételeinek számát, és – az elkövető vagyoni, jövedelmi, személyi viszonyaihoz és életviteléhez mérten – az egy napi tételnek megfelelő összeget.
- [68] A (3) bekezdés szerint a pénzbüntetés legkisebb mértéke 30, legnagyobb mértéke 540 napi tétel. Egy napi tétel összegét legalább 2 500 és legfeljebb 200 000 forintban kell meghatározni.
- [69] Az elbírálásakor hatályos Btk. 50. § (1) bekezdése kimondja, hogy a pénzbüntetést úgy kell kiszabni, hogy – figyelemmel a bűncselekmény tárgyi súlyára – meg kell állapítani a pénzbüntetés napi tételeinek számát, és – az elkövető vagyoni, jövedelmi, személyi viszonyaihoz és életviteléhez mérten – az egy napi tételnek megfelelő összeget.
- [70] A (3) bekezdés szerint pedig a pénzbüntetés legkisebb mértéke 30, legnagyobb mértéke 540 napi tétel. Egy napi tétel összegét legalább 1 000, legfeljebb 500 000 forintban kell meghatározni.
- [71] A büntetőtörvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezés megsértése a jogerős határozatban felülvizsgálati eljárás alapja lehet.
- [72] Ugyanakkor, ha a büntetőtörvény megválasztásának kérdése az enyhébb elbírálás szempontjából merül fel, az ebben való esetleges tévedés nem feltétlenül alapoz meg minden esetben felülvizsgálati okot. Az alkalmazandó jogszabály téves megválasztása (a büntetőjog más szabályának megsértése révén) csak akkor vezethet a felülvizsgálati eljárásban eredményre, ha az egyúttal törvénysértő büntetés kiszabását is eredményezte [Be. 649. § (1) bek. *b*) pont *ba*) alpont].
- [73] Ez utóbbi feltétel – törvénysértő büntetés kiszabása – érvényesülése a Btk. 2. §-ával összefüggésben egyben azt is jelenti, hogy a törvényválasztás folytán az alkalmazott büntetés neve vagy mértéke kerülne összeütközésbe a törvény rendelkezéseivel. Ez esetben is csak akkor, ha a konkrét büntetési nem az adott jogszabálysértés kiküszöbölése mellett nem alkalmazható, vagy a bűncselekmény minősítéséhez kapcsolódó büntetési tételkeret megsértésével, vagy a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütköző módon került kiszabásra. Ez pedig jelen ügyben nem állapítható meg.
- [74] Az elkövetés idején hatályos 1978. évi IV. törvény 51. § (3) bekezdése szerint a pénzbüntetés egy napi tételének legkisebb összege 2 500 forint, a Btk. elbírálás idején hatályos 50. § (3) bekezdése szerint pedig 1 000 forint volt.
- [75] Nem kétséges, hogy az alkalmazott joghátrányra tekintettel a büntetőtörvény rendelkezései az elbírálásakor enyhébbek. Ezért törvényes az elbírálás idején hatályos Btk. alkalmazása.
- [76] A Kúria a védő által hivatkozott eljárási szabálysértések kapcsán a következőkre mutat rá.
- [77] A Be. 649. § (2) bekezdése taxatív felsorolja azon eljárási szabálysértéseket, amelyek felülvizsgálat alapjául szolgálhatnak. A *d*) pont szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen akkor van helye, ha a bíróság határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg.
- [78] A Be. 608. § (1) bekezdés a következő eljárási szabálysértéseket tekinti hatályon kívül helyezési oknak:
- a bíróság nem volt törvényesen megalakítva, vagy a tárgyaláson a tanács tagjai nem voltak mindvégig jelen,
  - az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt,
  - a bíróság a hatáskörét túllépte, katonai büntetőeljárásra vagy más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozó ügyet bírált el,
  - a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező,
  - a bíróság a 492. § (1) bekezdés *c*)–*d*) és *i*) pontjában, valamint a (2) bekezdésében vagy az 567. § (1) bekezdés *a*)–*b*) és *g*) pontjában,

valamint a (2) bekezdésben meghatározott valamely ok törvénysértő megállapítása miatt az eljárást megszüntette,

– az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes,

– az ítélet szóbeli indokolása során elhangzott és az írásba foglalt ítélet tényállási elemei a bűncselekmény minősítését befolyásoló mértékben térnek el egymástól, és a fellebbezést az 583. § (3) bekezdése alapján jelentették be vagy az eltérés az 584. § (2) bekezdése szerinti fellebbezés esetén a fellebbezéssel nem érintett cselekményre vonatkozik,

– az elsőfokú bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot az 504. § (2) bekezdésében meghatározott feltételek hiányában fogadta el, vagy az írásba foglalt ítélet tényállási elemei a bűncselekmény minősítését befolyásoló mértékben térnek el a vádirati tényállástól.

[79] Sem az iratmáskérés késedelmes teljesítése, sem a terhelttel szemben kiadott elfogatóparancs nem alapozhat meg a Be. 608. § (1) bekezdése szerinti abszolút hatályon kívül helyezési okot. Másképpen szólva az indítványban kifogásolt szabálysértések legfeljebb relatív eljárási szabálysértések lehetnek, amelyek nem tartoznak a kimerítően felsorolt, a felülvizsgálat alapjául szolgáló eljárási szabálysértések körébe, így nem képezik felülvizsgálat tárgyát.

[80] Ekként a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyet, és a megtámadott határozatokat a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.1.166/2021/5.)

571. A kábítószer birtoklása vétségének a Btk. 178. § (6) bekezdés II. fordulatában szabályozott törvényi tényállásában megfogalmazott célzatra tekintettel a kábítószernek az észlelhetőség határán lévő anyagmaradványa (szennyeződés valamely tárgyon, ruhán stb.) „megszerzése” önmagában elkövetési magatartásként nem értelmezhető, ilyen anyagmaradványnak a „tartása” pedig e bűncselekmény megállapítására nem alkalmas.

II. Ha a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás alapján nem állapítható meg, hogy a nem magyar állampolgár terhelt a csekély mennyiségű, már elfogyasztott kábítószer Magyarországon területén szerezte meg, illetve fogyasztotta el, az ő vonatkozásában a joghatóság megállapításakor sem a személyi elv, sem a területi elv nem alkalmazható. A cselekmény vonatkozásában a Btk. 3. § (2) és (3) bekezdésében foglaltak teljesülését kell vizsgálni annak eldöntéséhez, hogy az ügyben a magyar joghatóság megállapítható-e. Amennyiben a legfőbb ügyész a büntetőeljárás lefolytatása iránt nem intézkedett, az eljárás megszüntetésének van helye büntetethez kizáró okból [Btk. 3. § (1)–(3) bek., 178. § (1) és (6) bek.; Be. 663. § (2) bek.].

[1] A kerületi bíróság a külön eljárás keretében meghozott büntetővégzésével a külföldi állampolgárságú terhelttel – mint különös visszaesővel – szemben kábítószer birtoklásának

vétsége [Btk. 178. § (6) bek.] miatt 1 év 8 hónap, végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett, börtön végrehajtási fokozatú szabadságvesztést szabott ki azzal, hogy a végrehajtásának utólagos elrendelése esetén legkorábban a szabadságvesztés-büntetés háromnegyed részének kitöltése után bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett a bűnjelként lefoglalt ópiumpipa elkobzásáról, az eljárás során felmerült büntető költségéből 164 081 forint megfizetésére kötelezte a terheltet, míg 90 000 forint büntető költség tekintetében úgy rendelkezett, hogy azt az állam viseli.

[2] A büntetővégzés tárgyalás tartása iránti kérelem hiányában 2019. április 23. napján jogerőre emelkedett.

[4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt védője a Be. 649. § (2) bekezdésére alapított felülvizsgálati indítványt nyújtott be, a büntetővégzés hatályon kívül helyezése, és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében.

[5] A felülvizsgálati indítvány indokai szerint az ítéleti tényállás nem tartalmazza, hogy a terhelt pontosan mikor hagyta el Magyarországot, illetve mikor lépett be újra Magyarország területére. Erre vonatkozóan csak a nyomozati iratok tartalmaznak támpontot, miszerint a büntetőügyi információ arról szólt, hogy a terhelt Csehországban beszerzett kábítószer próbál Magyarországra illegálisan behozni. A tényállás nem tartalmaz olyan szakértői megállapításra utalást sem, amelyből következtetni lehetne a csekély mennyiség felső határát el nem érő kábítószer fogyasztásának legalább hozzávetőleges idejére. A tényállásból az állapítható meg, hogy a terhelt a Magyarországra érkezését megelőzően külföldön, ténylegesen Csehországban tartózkodott, ekkor lehetősége volt kábítószer birtoklására és fogyasztására, Magyarország területére belépésekor viszont nem birtokolt bizonyítható módon kábítószerrel, csak a szervezetében volt a korábbi kábítószerfogyasztásból származó amfetamin- és metamfetamin-maradvány. Az ítéleti tényállás tehát „nem mondja ki”, hogy a kábítószer megszerzésére, birtoklására, majd elfogyasztására Magyarországon került volna sor. Sőt, a tényállás megfogalmazásából következtethetően ezekre a cselekedetekre külföldön, vélhetőleg Csehországban került sor.

[6] A védő felhívta a Btk. 3. § (2) bekezdését, amely szerint külföldi állampolgár, külföldön elkövetett bűncselekménye miatt csak akkor büntethető, ha a (2) bekezdés a) pontja alapján, taxatíván felsorolt bűncselekmények valamelyikét követte el. A csekély mennyiségű kábítószer megszerzése, birtoklása, fogyasztása nem tartozik e körbe. Ezért a bíróság a Be. 649. § (2) bekezdés a) pontjában felülvizsgálati okként meghatározott eljárási szabálysértéssel, joghatóság hiányában ítélte el a vietnami állampolgár terheltet a külföldön elkövetett bűncselekmény miatt.

[7] Hivatkozott arra is, hogy a terhelt anyanyelvén, vietnami nyelvre fordítva a vádiratot nem kapta meg, így azzal kapcsolatos észrevételeit, indítványait sem tehette meg. Ezen túl a büntetővégzést sem kapta meg fordításban. Ezzel az anyanyelv használatának joga olyan súlyosan sérült, ami önmagában indokolja a felülvizsgálattal támadott határozat hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását.

- [8] Álláspontja szerint a bíróság egészen más bűncselekmény miatt mondta ki a terhelt bűnösségét a büntetővégzés rendelkező részében és indoklásában. Míg a rendelkező rész szerint kábítószer birtoklásának vétsége miatt mondta ki bűnösnek, az indoklás szerint „A bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján kétséget kizáróan bizonyítottan látta, hogy a fenti szándékos cselekménnyel a vádlott mint különös visszaeső, elkövette a Btk. 178. § (6) bekezdésbe ütköző és aszerint minősülő súlyos testi sértés büntetést”. Ezzel az ítélet indokolása ellentétessé vált a rendelkező résszel, ami a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontja és a Be. 608. § (1) bekezdés *f*) pontja szerint felülvizsgálati ok.
- [9] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt részben a törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [10] Átiratában utalt arra, hogy a felülvizsgálati indítványnak az irányadó tényállást vitató része felülvizsgálat alapjául nem szolgálhat, az indítvány ezen részében törvényben kizárt.
- [11] A védőnek a terhelt anyanyelv használatához fűződő jogának sérelmére hivatkozása nem alapozza meg a felülvizsgálat – Be. 608. § (1) bekezdés *d*) pontjának megsértése miatti – Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontja szerinti okát. A vietnámi állampolgárságú terhelt ugyanis a büntetőügyben 2018. augusztus 23. napján foganasított gyanúsítottkénti kihallgatása során úgy nyilatkozott, hogy magyar anyanyelvű. A kerületi bíróságon a terhelt elfogását követően felvett jegyzőkönyv szerint a terhelt akként nyilatkozott, hogy érti és beszél a magyar nyelvet, tolmács közreműködését nem tartja szükségesnek. A vádirat kifejezetten utalt arra, hogy a terhelt úgy nyilatkozott, hogy a magyar nyelvet írja, olvassa, megérti és beszél. Ugyanezen jegyzőkönyv szerint pedig a kerületi bíróság az elfogás után bíróság elé állított terhelt részére kézbesítette a terhelt anyanyelvére lefordított büntetővégzést, ezért a felülvizsgálati indítvány ezzel ellentétes hivatkozása az iratok tartalmának nem felel meg.
- [12] A büntetővégzés indoklásával kapcsolatos kifogásra előadta, hogy a bűncselekmény büntetővégzés indoklása szerinti megnevezése („súlyos testi sértés büntette”) olyan nyilvánvaló elírás, amely a védő által hivatkozott, az elsőfokú ítélet indokolása és annak rendelkező része közötti teljes ellentétet, ekként felülvizsgálati okot nem alapoz meg.
- [13] A terhelt cselekményével kapcsolatban kifejtette, hogy az irányadó tényállás alapján megállapítható: a terheltnél, a vele szemben B.-n foganasított rendőri intézkedés során, a csomagijában – a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pontja alapján kábítószernek minősülő – metamfetaminnal szennyezett ópiumpipát és annak tartozékait találták, amely már önmagában megalapozta a magyar bíróság joghatóságát. Önmagában a kábítószerrel szennyezett tárgyak birtoklása, tartása vagy ahogy jelen ügyben is történt, az országba történő behozatala – amely értelemszerűen magyarországi elkövetést, ekként magyar joghatóságot is feltételez – a Btk. 178. § (1) bekezdése szerinti kábítószer birtoklása törvényi tényállási elemeit kimerítette.
- [14] A terhelt észrevételében – ismételten, a korábbi felülvizsgálati indítványában foglaltakkal egyezően – kifogásolta, hogy különös visszaesőként ítélte el a bíróság. Emellett személyi körülményeire hivatkozott azzal, hogy egy kiskorú gyermekéről, illetve idős, beteg szüleiéről és három kiskorú testvéréről kell gondoskodnia. A terhelt a védői indítvánnyal egyezően a büntetővégzés hatályon kívül helyezését és a bíróság új eljárás lefolytatására utasítását indítványozta.
- [15] A felülvizsgálati indítvány alapos.
- [16] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, melynek a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése és eljárási szabálysértés miatt van helye [Be. 648. § *a*), *b*) pont].
- [17] A büntetővégzés ügydöntő határozat. A büntetővégzésre – ha a Be. másképp nem rendelkezik – az ítéletre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni [Be. 739. § (2) bek.].
- [18] A Kúria a jogerős ügydöntő határozatot – a Be. 659. § (6) bekezdésben meghatározott kivétellel – csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül [Be. 659. § (5) bek.].
- [19] A felülvizsgálati indítványt – a (3)–(4) bekezdésben meghatározott kivétellel – a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni [Be. 659. § (2) bek.], amely jelen ügyben a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény és a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény volt.
- [21] A védő álláspontja szerint a vietnámi állampolgárságú terhelt az amfetamint és metamfetamint tartalmazó kábítószer Csehországban fogyasztotta el, ekként a cselekmény külföldön elkövetett. Ezen túl a terhelt által elkövetett bűncselekmény, a csekély mennyiségű kábítószer fogyasztása [Btk. 178. § (6) bek.] pedig nem tartozik a Btk. 3. § (2) bekezdés *a*) pont *aa*–*ac*) alpontjaiban megjelölt bűncselekmények közé, ekként azt a kerületi bíróság joghatóság hiányában bírálta el.
- [22] A Be. 649. § (2) bekezdés *a*) pontja szerint, eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát joghatóság hiányában hozta meg, a (2) bekezdés *b*) pontja szerint pedig akkor is, ha a magánindítvány, a feljelentés vagy a legfőbb ügyésznek a 4. § (9) bekezdésében vagy a Btk. 3. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezése hiányában született az ügydöntő határozat.
- [23] A Btk. 178. § (6) bekezdése szerint kábítószer birtoklása vétségét követi el, aki kábítószer fogyaszt, illetve csekély mennyiségű kábítószer fogyasztás céljából megszerez vagy tart, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg (a kábítószer birtoklás bűncselekmény ún. privilegizált, enyhébb elbírálás alá eső esete).
- [24] A járásbíróság által a büntetővégzésben rögzített, irányadó tényállás a következő.
- [25] A külföldi állampolgárságú terhelt a Magyarországon vele szemben foganasított rendőri intézkedést „megelőzően – közelebből pontosan meg nem határozható időpontban és ismeretlen körülmények között – csekély mennyiségű kábítószer szerzett, amelyet elfogyasztott”. A terheltet – előzetes büntügyi információ alapján – a b.-i buszpályaudvaron az oda

- Csehországból érkező autóbusról leszállva rendőri intézkedés alá vonták.
- [26] A vele szemben foganatosított ruházat- és csomagátvizsgálás alkalmával, csomagjából metamfetaminnal szennyezett ópiumpipa és annak tartozékai kerültek elő, ezért a terheltet vizeletmintavétel biztosítása végett előállították. A terhelt vizeletéből kábítószer fogyasztásából eredően metamfetamin és amfetamin volt kimutatható. Az amfetamin és a metamfetamin a Btk. 459. § (1) bekezdés 18. pontja alapján kábítószernek minősül. A terhelt által megszerzett és elfogyasztott kábítószer tiszta hatóanyagtartalma nem érte el a csekély mennyiség felső határát.
- [27] A fenti, a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás nem tartalmazza azt, hogy a terhelt mikor, hol, kitől és milyen körülmények között szerezte meg kábítószerrel és azt mikor és hol fogyasztotta el. Az azonban, hogy a tényállás az elkövetési időpontot (tehát a rendőri intézkedés napját) megelőző időre teszi, kizárja, hogy a tényállásban rögzítettek szerinti Magyarországra érkezését követően történt volna a kábítószer megszerzése és elfogyasztása.
- [28] A Kúria ezért megállapította, hogy az irányadó tényállás alapján nem vonható le olyan ténybeli következtetés, hogy a nem magyar állampolgár terhelt a kábítószerrel Magyarországi területén szerezte meg, illetve fogyasztotta volna el.
- [29] Nem értett egyet a Kúria a Legfőbb Ügyészség azon érvelésével, hogy a magyar joghatóság fennáll, mivel az irányadó tényállás alapján nem állapítható meg az, hogy a terhelt a csekély mennyiségű kábítószerrel nem Magyarországi területén, hanem külföldön, esetleg Csehországban fogyasztotta el. A joghatóság kérdése ugyanis nem alapulhat feltételezésen, az abban való döntésnek, hogy egy adott cselekmény elbírálása magyar joghatóság alá tartozik-e vagy sem, tényeken kell alapulnia, az elkövetés helyében való kétség esetén a Magyarországon való elkövetés (és így a magyar joghatóság) nem vélelmezhető. Ebben az esetben a Btk. 3. § (2) bekezdés a) pontja alapján, az ott írt feltételek mellett érvényesülhet a magyar joghatóság.
- [30] A jelen ügyben pedig az elkövetés helye az irányadó tényállás alapján nem állapítható meg. Miután a Csehországból a b.-i autóbusz-pályaúdvarrára éppen megérkező járműről leszállva a terheltet azonnal rendőri intézkedés alá vonták, alappal arra lehet következtetni, hogy az amfetamint még Csehországban szerezte meg és ott is fogyasztotta el.
- [31] A Btk. 3. §-a rendelkezik a büntetőtörvény személyi és területi hatályáról, arról, hogy mely személyek által és mely földrajzi területen elkövetett bűncselekmények vonatkozásában járhatnak el a magyar igazságszolgáltatási szervek.
- [32] E szerint a magyar büntetőtörvényt kell alkalmazni [Btk. 3. § (1) bek.]:
- a) a belföldön (Magyarország területén) elkövetett bűncselekményre (ún. területi elv),
- b) a Magyarország területén kívül tartózkodó magyar felségjelű úszólétesítményen vagy magyar felségjelű légi járművön elkövetett bűncselekményre (ún. kvázi területi elv),
- c) a magyar állampolgár által külföldön elkövetett olyan cselekményre, amely a magyar törvény szerint bűncselekmény (ún. aktív személyi elv).
- [33] A magyar büntetőtörvényt kell alkalmazni ezeken kívül [Btk. 3. § (2) bek.]:
- a) a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekményre is, ha az
- aa) a magyar törvény szerint bűncselekmény, és az elkövetés helyének törvénye szerint is büntetendő (kettős inkrimináció elve),
- ab) állam elleni bűncselekmény, – kivéve a szövetséges fegyveres erő ellen elkövetett kémkedést és a kémkedést az Európai Unió intézményei ellen – tekintet nélkül arra, hogy az az elkövetés helyének törvénye szerint büntetendő-e (ún. állami önvédelem elve),
- ac) a XIII. vagy a XIV. Fejezetben meghatározott bűncselekmény, vagy egyéb olyan bűncselekmény, amelynek üldözését törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés írja elő (ún. feltétlen büntetőhatalom elve),
- b) a magyar állampolgár, a magyar jog alapján létrejött jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező egyéb jogalany sérelmére nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett olyan cselekményre is, amely a magyar törvény szerint büntetendő (ún. passzív személyi elv).
- [34] Azonban a Btk. 3. § (2) bekezdésben meghatározott egyes feltételek fennállása esetén is csak akkor folytatható le a büntetőeljárás, ha a megindítását a legfőbb ügyész rendeli el [Btk. 3. § (3) bek.].
- [35] A terhelt külföldi állampolgár, magyar állampolgársággal nem rendelkezik. Mivel nem állapítható meg, hogy a nem magyar állampolgár terhelt a kábítószerrel Magyarországi területén szerezte meg, illetve fogyasztotta el, ezért az ő vonatkozásában a joghatóság megállapításakor sem a személyi elv, sem a területi elv nem alkalmazható. A cselekmény vonatkozásában a Btk. 3. § (2) és (3) bekezdésében foglaltak teljesülését kellett vizsgálni annak eldöntéséhez, hogy az ügyben a magyar joghatóság megállapítható-e.
- [36] A Btk. 3. § (2) bekezdés a) pont aa) alpont szerint a magyar büntetőtörvényt kell alkalmazni a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekményre is, ha az a magyar törvény szerint bűncselekmény és egyben az elkövetés helyének törvénye szerint is büntetendő. Ennek azonban – a kettős inkrimináció fennállása mellett – az is feltétele, hogy a büntetőeljárás megindítását meghatározott hatóság vezetője, Magyarországon a legfőbb ügyész rendelje el.
- [37] Jelen ügyben megállapítható, hogy a vád tárgyává tett cselekmény vonatkozásában a legfőbb ügyész intézkedésére a büntetőeljárás lefolytatására nem került sor, erre való utalást a vádirat és a büntetővégzés sem tartalmaz.
- [38] Az ügyben a nyomozás az terhelt elfogását követő napon elrendelésre került, ezt követően pedig a Legfőbb Ügyészség – utólagos – megkeresésére nem került sor.
- [39] Azzal tehát, hogy a külföldi terhelt által Magyarország területén kívül elkövetett bűncselekmény miatt, az erre vonatkozó eljárási szabályok megsértésével magyar bíróság járt el és bírálta el a cselekményt, a büntető joghatóságra vonatkozó szabályokat megsértette.
- [40] A büntetőeljárás jogszerű elrendelésének és így törvényes lefolytatásának hiányában a Btk. 15. § h)

- pontja szerinti büntetethez képest kizáró ok áll fenn a terhelt vonatkozásában.
- [41] A cselekménynek a Cseh Köztársaság területén hatályos büntetőtörvény szerinti büntetendőségére [Btk. 3. § (2) bek. a) pont aa) alpont] ugyan nincs adat, de a már kifejtett büntetethez képest kizáró okra figyelemmel, ennek az ügyben nem volt jelentősége.
- [42] Nem foghatott helyt a Legfőbb Ügyészség indítványában foglalt érvelés a bűncselekmény – kábítószerrel szennyezett ópiumpipa tartásával, Magyarország területén – megvalósulását illetően, az alábbiak miatt.
- [43] Kétségtelen, hogy a terhelt a kábítószerrel szennyezett ópiumpipát Magyarország területén is, szándékosan magánál tartotta, azt le is foglalták tőle.
- [44] A Btk. 178. § (6) bekezdésének törvényi tényállása a fogyasztás esetében a szándékosság formáját nem határozza meg (az lehet egyenes vagy eshetőleges is), a megszerzés és tartás fordulata azonban célzatot fogalmaz meg azzal, hogy az elkövető a csekély mennyiségű kábítószerrel az elfogyasztás céljával szerzi meg illetve tartja.
- [45] Ez egyben azt is jelenti, hogy a kábítószer olyan mennyiségű, amely fogyasztásra alkalmas. A kábítószerrel szennyezett eszköz – jelen esetben, amelynek segítségével korábban kábítószerrel fogyasztottak – már csak nyomokban tartalmazott kábítószerrel (vegyész szakértői vélemény). Értelmszerűen ennek tényleges mennyiségét, hatóanyagtartalmát az eljárás során nem határozta meg a szakértő, ebből következően erre vonatkozó ténymegállapítást a jogerős büntetővégzésben megállapított tényállás sem tartalmaz.
- [46] A törvényi tényállásban megfogalmazott célzatra tekintettel a kábítószernek az észlelhetőség határán lévő anyagmaradványa (szennyeződés valamely tárgyon, ruhán stb.) „megszerzése” önmagában elkövetési magatartásként nem értelmezhető, ezért a „tartása” a Btk. 178. § (6) bekezdése szerinti kábítószer birtoklása vétség megállapítására nem alkalmas.
- [47] Kábítószerfogyasztás esetében – mivel a cselekmény ezen elkövetési magatartása eshetőleges szándékkal is elkövethető – ilyen megkötés nem tehető. Azonban a már kifejtettek szerint a terhelt szervezetéből kimutatott kábítószer elfogyasztása a történeti tényállás szerint nem Magyarország területén történt.
- [48] Kétségtelen, hogy a terheltől Magyarország területén vett vizeletmintából korábbi kábítószerfogyasztásra utaló anyagot, amfetamint és metamfetamint mutattak ki. Az azonban, hogy az elkövető szervezetében a kábítószer-használatból eredő, még le nem bomlott anyagmaradvány mutatható ki, önmagában nem tekinthető a mintavétel helyén és idejében történt „fogyasztásnak”, hanem csak a korábbi – a tényállás szerint ismeretlen időpontban és helyen történt – kábítószer-fogyasztás tényét igazolja. Erről pedig nem igazolható, hogy belföldön történt, ami a magyar bíróság joghatóságát – a fentiek szerint – nem alapozza meg.
- [49] Hangsúlyozza a Kúria, hogy a kábítószer anyagmaradvány bizonyítékként értékelve – és az egyéb bizonyítékokkal együtt mérlegelve – vezethet annak ténybeli megállapításához, hogy az elkövető ennél nagyobb (fogyasztásra alkalmas) mennyiségű kábítószerrel szerzett meg, tartott vagy fogyasztott el.
- Jelen ügyben azonban az a joghatóság korlátai miatt nem vizsgálható.
- [50] Mindezek alapján a Kúria megállapította, hogy a kerületi bíróság a támadott jogerős büntetővégzést a Be. 649. § (2) bekezdés a) pontjában nevesített eljárási szabálysértéssel – joghatóság hiányában – hozta meg.
- [51] A Be. 653. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárás lefolytatására a harmadfokú bírósági eljárás szabályait a Be. XC. Fejezetében foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A Be. 617. §-a értelmében a harmadfokú bírósági eljárásban a másodfokú bírósági eljárásra vonatkozó rendelkezéseket a Be. Tizenhatodik Részben (A harmadfokú bírósági eljárás) foglalt eltérésekkel kell értelmszerűen alkalmazni, míg a Be. 589. §-a kimondja, hogy a Be. Tizenegyedik Részben megállapított rendelkezéseket a másodfokú bírósági eljárásban is alkalmazni kell a Be. Tizenötödik részében (A másodfokú bírósági eljárás) foglalt eltérésekkel. A Be. (Tizenegyedik Rész) 567. § (2) bekezdés f) pontja értelmében a bíróság nem ügydöntő végzésével az eljárást megszünteti, ha az ügy nem tartozik magyar büntető joghatóság alá, ettől eltérő rendelkezést sem a Be. Tizenötödik, sem a Tizenhatodik része, sem a Be. XC. Fejezet nem tartalmaz.
- [52] Az eljárás feltétlen megszüntetését eredményező okra figyelemmel a Kúria nem vizsgálta a felülvizsgálati indítványban foglalt egyéb – eljárási jellegű – kifogásokat.
- [53] A kifejtettek alapján a támadott határozatot a Be. 662. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel, a Be. 663. § (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az eljárást megszüntette.
- [54] A járásbíró által elkobozni rendelt bűnjel tekintetében a Kúria a rendelkezést nem érintette, mivel a kábítószerrel szennyezett eszköz elkobzásnak a büntetőeljárás megszüntetése ellenére helye van [Btk. 72. § (1) bek. d) pont 2. ford., (4) bek. a) pont].
- [55] A Be. 856. § (1) bekezdés c) pontja szerint a büntetőjogi költséget a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkor törvényes kamatával együtt a terheltnek vissza kell téríteni, ha rendkívüli jogorvoslat folytán vele szemben az eljárást megszüntette. A Be. 857. § (1) bekezdése pedig előírja, hogy a visszatérítést felülvizsgálat esetén a Kúria rendeli el. A Kúria ezért elrendelte a terhelt által az eddig esetlegesen megfizetett büntetőjogi költség mindenkor törvényes kamatával történő visszatérítését.
- [56] A Be. 664. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban felmerült büntetőjogi költséget az állam viseli.

(Kúria Bfv.I.168/2022/9.)

58 A rágalmasz szükségképpen tényállási eleme a becsület csorbítására alkalmas közlés más előtűtése. Ezért anyagi jogi sérelem, ha a büntetővégzésben megállapított tényállás erre vonatkozóan ellentmondásos adatokat tartalmaz és emiatt a cselekmény tényállásszerűsége nem ítéhető meg [Btk. 226. § (1) bek.].

- [1] A bíróság a 2021. szeptember 1. napján meghozott büntetővégzésével a terheltet rágalmazás vétsége [Btk. 226. § (1) bek.] miatt megrovásban részesítette.
- [2] A terhelt 2021. október 21. napján előterjesztett tárgyalás tartása iránti indítványát a bíróság a 2021. november 29. napján meghozott végzésével, elkésettség okán elutasította. Az elsőfokú bíróság e végzése a törvényszék mint másodfokú bíróság helybenhagyó végzése folytán 2022. január 14. napján véglegessé vált.
- [3] Az alapügyben eljáró bíróság a jogerős ügydöntő határozatában a tényállást az alábbiak szerint állapította meg:
A terhelt és a feljelentő szomszédok. A feljelentő a feljelentését 2021. március 15. napján tette meg, az illetéket 2021. május 31. napján lerőta. 2021. március 14. napján a terhelt azt állította a magánvádlóról, hogy közműtolvaj, lopja a vizet, a gázt és az áramot, továbbá „kurva” megszólítással is illette őt. Mindezeket a saját kertjéből a szomszédhoz a szomszéd – magánvádló – kertjébe intézve. A személyes meghallgatás során a terhelt előadta, hogy „fogja be a száját közműtolvaj, nem szégyelli magát, hogy itt lopnak már évek óta” is elhangzott tőle a feljelentő irányába. Valamint azt is előadta, hogy vagy a feljelentőnek vagy a férjének mondta mindezeket.
- [4] A terhelt a törvényszékhez címzett beadványában a büntetővégzés semmisségének megállapítását kérte a végzés törvénysértő jellege okán. Részletes indokait a későbbiekben – ugyan törvényi hivatkozás megjelölése nélkül – már felülvizsgálati kérelem tárgy megjelöléssel a Kúriának címzett beadványaiban fejtette ki, melyben elsősorban és túlnyomórészt a büntetőjogi felelőssége megállapítását sérelmezte.
- [5] Kifejtette, hogy a büntetővégzés tartalmilag nem helyes, miután hamis az az állítás, hogy a magánvádlót „kurvának” nevezte, de jogilag sem helytálló, mivel a rágalmazás vétségét kizárólag „más előtt” lehet elkövetni, márpedig a 2021. március 14-i eseménykor a kertjeikben, rajtuk kívül külső személyek nem, csak mindkettőjük részéről a családtagjaik voltak jelen. A „más előtt” tényállási elem tehát hiányzott, melyet a bíróság a büntetővégzésben nem vett figyelembe, végzése ezáltal jogszabálysértő. Utalt arra is, hogy a büntetővégzés szembe megy a joggyakorlattal is, hiszen az általános utalás vagy az általánosságban használt szidalmazó jellegű, negatív megítélésű tulajdonságra utaló kifejezés nem valósít meg rágalmazást.
- [6] Kifejtette továbbá, hogy a végzés a hátrányos megkülönböztetés tilalmát is sérti, miután a bíróság – szemben övele – a magánvádlót és annak férjét nem büntette meg, holott válaszként tőlük is trágárságok és fenyegetések hangzottak el.
- [7] Sérelmezte, hogy a bíróság sem az általa az ügygel összefüggésben, sem a férje által 2021. augusztus 24-én benyújtott beadványát nem vette figyelembe, holott ezen esetben ő volt sértettje a magánvádló családja által elkövetett verbális támadásnak. Ezzel összefüggésben azt is előadta, hogy a feljelentő és családja által évek óta rendszeresen tartó zaklatások miatt már feljelentést tett a rendőrkapitánynál, a magánvádló lánya pedig – a magánvádló felbujtására – őt több alkalommal fizikailag és verbálisan is bántalmazta.
- [8] Előadta, hogy az ügyben eljáró bírósági titkár félrevezető tájékoztatással azzal hívta fel, hogy az általa a magánvádló támadása miatt 2021. október 20-án tett feljelentése alapján indult ügy és a magánvádló feljelentése alapján indult tárgybéli ügyben hozott döntéssel szemben tett panasza együtt kerül elbírálásra, de ez az állítás is hamisnak bizonyult.
- [9] A bíróság eljárását érintően több alkalommal az eljárás koncepciójára hangsúlyozta azzal, hogy a bíróság bizonyíték nélkül, az összes körülményt mellőzve, tanúk meghallgatása nélkül hozott döntést az ő megbüntetésével. Kifogásolta, hogy az ügy tárgyát képező esetet érintő beadványait a bíróság nem tekintette ellenfeljelentésnek, viszont emelése ellenére a magánvádlót vádlottként nem hallgatta meg, a magánvádló által hivatkozott videó bizonyítékként történő benyújtását nem kérte, a bíróság a személyes meghallgatásról készült jegyzőkönyvet számára nem küldte meg.
- [10] Mindezek alapján a hamis tartalmú büntetővégzés semmisségének tekintését, valóság bizonyítás elrendelését kérte, továbbá a bíróság arra történő felszólítását, hogy további kérelmek alapján koncepció eljárás megindítására ne kerüljön sor, továbbá a magánvádló felhívását a további büncselekmények elkövetésétől való tartózkodásra.
- [11] A magánvádló több beadványában is részletesen beszámolt a nevében, illetve a vele szemben, a támadott jogerős végzés tárgyát képező eseményt követően a bíróságon indult büntető (S. I., S. J. feljelentése és a magánvádló újabb feljelentése) és (3 200 000 forint összegű sérelemdíj megfizetése) polgári eljárásokról, mellékként pedig korábbi, más szervek részére e-mailben megküldött levelezéseket is csatolt.
- [12] A terhelt megküldte, ugyancsak e-mail formátumban a bíróság elnökének és eljáró bírójának címzett leveleit is, valamint olyanokat is, amelyek aláírójaként férje neve szerepelt.
- [13] A magánvádló a terhelt indítványára tett észrevételében érdemi nyilatkozatot tenni nem kívánt, annyi megjegyzést tett, hogy a terhelt az elmarasztalását sérelmezi, miután nem képes elfogadni a határozatot, erre tekintettel megfelelő döntés meghozatalát indítványozta.
- [14] A terhelt felülvizsgálati indítványa – az alábbiak – szerint alapos.
- [15] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a értelmében kizárólag a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen, a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárási okokból vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényben meghatározott köre nem bővíthető, az ott meghatározottakon kívül más okból felülvizsgálatnak nincs helye.
- [16] A Kúria, miután a terhelt indítványa a felülvizsgálati eljárás okára vonatkozó törvényi hivatkozást nem tartalmazott (Be. 649. §), azt tartalma szerint vizsgálta meg, amely érdemét tekintve a bűnössége megállapításának sérelmezéseként volt azonosítható.
- [17] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján valóban felülvizsgálati ok, ha a bíróság jogerős ítéletében a terhelt büntetőjogi felelősségét a büntető anyagi jog szabályainak a megsértésével

- állapította meg. E felülvizsgálati ok akkor valósul meg, ha a jogerős ítéleti tényállásban foglalt terhelti magatartás nem meríti ki bűncselekmény törvényi tényállási elemeit, avagy – ugyancsak az irányadó tényállásból kitűnően – büntethetőséget kizáró (például jogos védelem) vagy megszüntető ok ellenében került sor a terhelt elítélésére. Ilyen esetben az indítvány célja a terhelt felmentése vagy vele szemben az eljárás megszüntetése.
- [18] A jelen ügyben a bíróság büntetővégzésben határozott a büntetőjogi felelősségről és a szankcionálásról. A Be. 739. § (2) bekezdése szerint a büntetővégzés ügydöntő határozat. A büntetővégzésre – ha e törvény másképp nem rendelkezik – az ítéltre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.
- [19] Ugyanakkor előre kell bocsátani, hogy a felülvizsgálati eljárásban alapvető jelentőségű szabály, miszerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.], továbbá a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.].
- [20] A jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás irányadósága azt jelenti, hogy a felülvizsgálat során nem csak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Ennek megfelelően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének vitatására sem.
- [21] A fenti törvényi rendelkezések a tényállás vitatását kivételt nem tűrően zárják ki a felülvizsgálati eljárásban. Ennek megfelelően az ügydöntő határozat tényállásban nem szereplő, illetve attól eltérő tény a Kúria a felülvizsgálati eljárás során ilyen esetben sem vehet figyelembe.
- [22] A fentiekre tekintettel a jelen esetben az indítványnak a jogerős határozatban megállapított tényállásban rögzített kinyilatkoztatások, egyes tények állítását kétségbe vonó, illetve azok bizonyítatlanságát állító kifogásai alapján felülvizsgálatnak helye nincs, azokat az indítvány elbírálása során figyelmen kívül kell hagyni. Így az indítványnak a tényállásban foglalt állítások mibenlétét, tartalmát, ezentúl a bíróság bizonyítási eljárását, vizonvád alapján a magánvádló vádltkénti vagy indítványozott tanú kihallgatásának, továbbá kép- és hangfelvétel bekérésének elmulasztását sérelmező részei kapcsán a felülvizsgálat a törvényben kizárt. Nem fogadható el tényként az sem, hogy a magánvádló vagy hozzátartozója részéről hangzott-e el és ha igen, milyen tartalmú, a terheltet érintő állítás.
- [23] Ugyanakkor a bűnösség megállapításának a feltétele, hogy a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállásból a terhelt terhére rótt bűncselekmény törvényi tényállási elemei maradéktalanul felismerhetők legyenek. Ez lehet a felülvizsgálat tárgya.
- [24] A bíróság a terhelt büntetőjogi felelősségét a Btk. 226. §-ában meghatározott rágalmazás vétségében állapította meg.
- [25] A Btk. 226. § (1) bekezdése alapján rágalmazást követ el, aki valakiról, más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényt állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ.
- [26] A bűncselekmény jogi tárgya – a becsületjog által védett – a személyiségi jogok részét képező becsület; ezáltal büntetőjogi védelmet élvez a társadalmi megbecsülés és az emberi méltóság; elkövetési magatartása pedig a becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelés, ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata.
- [27] A társadalmi megbecsülés a személyről kialakult kedvező megítélés, a személy tulajdonságának, magatartásának környezetében meglévő elismertsége. A méltóság az embert adottságától függetlenül megillető bánásmód igénye [64/1991. (XII. 17.) AB határozat indokolás D/2/b) pontja], az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében deklarált méltósághoz való jog egyik funkciója az egyenlőség biztosítása [34/1992. (VI. 1.) AB határozat indokolás III/4/3. pontja; vö. Alaptörvény (2011. április 25.) Szabadság és Felelősség Részének II. cikke].
- [28] A rágalmazás megvalósulásához szükséges tényállításon olyan – a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó – nyilatkozatot, kijelentést kell érteni, amelynek tartalma valamely múltban megtörtént vagy jelenben történő esemény, jelenség, állapot (BH 2009.135.).
- [29] A rágalmazás elkövetési módja a tényállításnak, híresztelésnek vagy a tényre közvetlenül utaló kifejezésnek a sértettől különböző, más személy előtti használata; a tényállásszerűséghez az szükséges, hogy a becsület csorbítására alkalmas tényállítás – a sértetten kívül – más személy tudomására jusson.
- [30] Általában becsület csorbítására alkalmas az olyan tény állítása, híresztelése, amely valósága esetén büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen (EBH 2014.B.16., BH 2011.186.).
- [31] A felülvizsgálati eljárás előírt rendelkezései alapján a Kúriának az indítvány jogi kifogásait a jogerős büntetővégzésben megállapított tényállás alapulvételével kellett elbírálnia.
- [32] A Kúria előrebocsátja – és ennek e vizsgálat szempontjából jelentősége van – hogy a támadott határozat büntetővégzés, amelyet a bíróság tárgyalás mellőzésével hozott meg.
- [33] A büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás külön eljárási forma, lényege, hogy a bíróság – ha a törvényi feltételek fennállnak – bizonyítás felvétele nélkül, kizárólag a nyomozás során keletkezett ügyiratok alapján dönt a büntetőjogi felelősségről és a törvényben meghatározott korlátozott súlyú joghátrányt alkalmaz.
- [34] A bíróság döntésének formája ügydöntő végzés, tartalmára a törvény az ügydöntő határozatra irányadó általános szabályokhoz (Be. 561. §) képest eltérő rendelkezéseket állapít meg. A jelen ügy szempontjából az lényeges, hogy a büntetővégzés indokolása az általános szabályokhoz [Be. 561. § (3) bek.] képest speciális, egyszerűsítő tartalmi követelményeket határoz meg; a megállapított tényállást, a vádra és a büntetővégzés feltételeinek

- fennállására való utalást, valamint az alkalmazott jogszabályok megjelölését kell tartalmaznia [Be. 741. § (4) bek.].
- [35] Az elsőfokú bíróság jogerős végzésének indokolása messze elmarad a követelményeknek való megfeleléstől mind szerkesztését tekintve, mind akkor, amikor ténybeli és jogi – anyagi és eljárásjogi – tartalmakat, követhető logika nélkül vegyít.
- [36] A jogerős végzés [4] bekezdése a következőket tartalmazza: „A bíróság a rendelkezésre álló ügyiratok adatai alapján a következő tényállást állapította meg.” Ezt követően a bíróság az általa megállapított tényállást a határozata [5]–[7] bekezdéseiben rögzítette.
- [37] A Kúria – általánosságban – a tényállás mibenlétével összefüggésben rámutat, hogy a bíróság által megállapított tényállás nem más, mint azoknak a tényeknek az összessége, amelyeket a bíróság a vád keretei között megtörténtként állapított meg, vagyis maga az eset, esemény, amelynek a törvényi tényállásba illeszkedése a büntetőeljárás fő kérdése.
- [38] A Kúria már több határozatában kifejtette, hogy a tényállás része csak ténymegállapítás lehet; ellenben nem ténymegállapítás, és így nem is a tényállás része, amikor a bíróság határozatának indokolásában bizonyíték tartalmát idézi, avagy jogi értékelést végez (BH 2019.19.II., Kúria Bfv.II.925/2019/6. indokolás [51]).
- [39] A büntetővégzés esetében a törvény azonban nemhogy a bizonyítékok tartalmára való utalást vagy a bizonyítékok értékelését, de még az azok felsorolását sem kívánja meg.
- [40] A határozat tartalmi követelményeinek általános szabályai szerint valóban az indokolásra tartozik a bíróság által megállapított tényállás szerinti cselekmény jogi minősítésének indokolása, mindez büntetővégzés esetén – az eltérő szabályozásra tekintettel – nem indokolt, miután a normaszöveg szerint a büntetővégzés indokolása a megállapított tényállást, a vádra és a büntetővégzés feltételeinek fennállására való utalást, valamint az alkalmazott jogszabályok megjelölését tartalmazza. Bár az eljáró bíróság határozatának indokolásában azzá tette, nyilvánvalóan nem tényállásra tartozik az eljárás megindításával összefüggő illeték megfizetésére vonatkozó adat, de magára egy, az adott eljárási eseményre való utalás sem.
- [41] A jogerős határozatot hozó bíróság által tényállássá tettek azonban a következők:
– 2021. március 14. napján a terhelt azt állította a magánvádlóról, hogy közműtolvaj, lopja a vizet a gázt és az áramot, továbbá kurva megszólítással is illette őt. Mindezeket a saját kertjéből a szomszédhoz a szomszéd – magánvádló – kertjébe intézve.
– A terhelt előadta, hogy „fogja be a száját közműtolvaj, nem szégyelli magát, hogy itt lopnak már évek óta” is elhangzott tőle a feljelentő irányába. Valamint azt is előadta, hogy vagy a feljelentőnek vagy a férjének mondta mindezeket.
- [42] A jogerős határozat tényállása alapján mindössze tehát az állapítható meg kétségtől, hogy a terhelt részéről a vádbeli helyen és időben az ott meghatározott kijelentések a magánvádló kertje irányába elhangzottak. Ezt követően azonban a bíróság nem a vádbeli helyen és időben (a felrótt elkövetési magatartás tanúsítása során) történteket rögzített, hanem azt, hogy a terhelt az eljárás során milyen nyilatkozatot tett. Az eljáró bíróság ugyanis a tényállásban tüntette fel a terhelt azon előadását, hogy a feljelentőnek vagy a férjének mondta kijelentéseit, de nem foglalt állást abban, hogy ezek közül melyik történt meg, mindez pedig a cselekmény tényállásszerűségét alapjaiban meghatározza. A magánvádló férje ugyanis kétségtől a terheltre és a sértetthez képest „más”, míg a magánvádló nem, azt pedig ugyancsak nem tartalmazza a tényállás, hogy a közlés címzettjén kívül tartózkodott-e más is a helyszínen. A felülvizsgálati indítvány tehát ebben a körben helytálló.
- [43] A rágalmozás tényállásszerűségének – a fent már ismertetett követelménye – a becsület csorbításra alkalmas tényállításként a sértettől különböző, más személy előtti használata. A becsület csorbításra alkalmas kijelentés sértettel szembeni használata más személy előtt, rágalmozás megállapítására, anélkül – így négyesemközti közléssel – becsületsértés megállapítására vezethet. Ez utóbbi esetben pedig tovább vizsgálendő, hogy a becsületsértés büncselekményi alakzata megvalósulásához szükséges többlet törvényi feltétel (a sértett munkakörének ellátásával, közmegbízatásának teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben vagy nagy nyilvánosság előtt elkövetés) fennáll-e, ez határozza ugyanis meg azt, hogy a becsület csorbításra alkalmas tényállításként való felelősség büntetőjogi vagy szabálysértési elbírálást von maga után.
- [44] A Kúria következetes gyakorlata szerint anyagi jogi sérelem az is, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapján a bűnösség kérdése nem ítéltető meg (BH 2014.103.I., BH 2013.55.II., BH 2010.141., BH 1998.110.). Jelen esetben ez a helyzet, mert az irányadó tényállásból nem állapítható meg, hogy a terhelt a becsület csorbítására alkalmas tényállítást – egyidejű jelenlétük mellett vagy sem – kizárólag a magánvádló vagy annak férje felé intézte. Így azonban a büntetőjogi felelősségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével került sor, az irányadó tényállás alapján a terhelt büntetőjogi felelőssége nem dönthető el. Ez esetben pedig felülvizsgálati eljárásban a Kúria csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozat hatályon kívül helyezéséről és az alapügyben eljáró bíróság új eljárásra utasításáról rendelkező határozatot hozhat; a terhelt büntetőjogi felelősségéről az alapügyben eljáró bíróságnak megismételt eljárás keretében kell döntést hoznia.
- [45] A Kúria a terhelt által a felülvizsgálati eljárásban előterjesztett nagyszámú és tartalmilag is terjedelmes beadványaival összefüggésben megjegyzi, hogy a felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat jellege éppen abban áll, hogy annak tárgya kizárólag a megtámadott jogerős ügydöntő határozat lehet, kizárólag – a hivatalból is vizsgálendő eljárási szabálysértések kivételével – a sérelem által megjelölt körben [Be. 659. § (5) és (6) bek.].
- [46] E törvényi kötelezettségre tekintettel a Kúria nem foglalkozhatott a terhelt által előterjesztett olyan beadványokkal, illetve a beadványok azon részeivel, amelyek a támadott határozat tényállásában rögzített cselekménytől különböző – akár a terhelt álláspontja szerint azzal közvetlenül vagy közvetve összefüggő,

- időben előtte vagy utána történt – eseményekre vonatkozóan, vagy amelyek tárgya a terhelttel szembeni – a felülvizsgálat tárgyát képező ügytől eltérő – más büntető vagy polgári eljárás, vagy más címzettnek szól. Nem volt az sem vizsgálható, ami a járásbíróság működésére vonatkozó kifogásokat tartalmazott, vagy amik a jelen és más, a terhelttel szembeni ügyek kezdeményezésére vezető koncepcionális elképzelésekről szólt, valamint azok sem, amelyeket a terhelt mellékletként a férjétől származó ügyiratként csatolt.
- [47] A terhelt beadványaiban a bíróság eljárásában megvalósult olyan eljárási hibákat is – egyesítés elmaradása, jegyzőkönyv megküldésének elmulasztása, a bírósági eljárásban közreműködők tevékenysége – kifogásolt, amely vizsgálatára – miután az a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott, pontosan meghatározott eljárásjogi okok között nem szerepel – a felülvizsgálati eljárás keretében nincs törvényes lehetőség.
- [48] Az eljárási szabálysértéseket érintően, bár a terhelt ilyen kifogással nem élt, és nem is alapoz meg felülvizsgálatot, azt a Kúria észlelte, hogy a büntetővégzés meghozatalára a törvényben írt határidőn túl került sor. Bár az alapügyben eljáró bíróság azt rögzítette, hogy a büntetővégzés meghozatalának a Be. 740. § (1) bekezdésében írt, továbbá a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 215. § (1) és (2) bekezdésében foglalt feltételei fennállnak, a jogszabályi előírást hiányosan és tévesen értelmezte.
- [49] A büntetővégzés meghozatalára irányuló külön eljárás általános szabályai alapján a bíróság a büntetővégzést az ügy érkezését követő egy hónapon belül hozza meg [Be. 741. § (1) bek.]. A magánvádas eljárásban e határidő számítását speciális rendelkezés írja felül; a Be. 786. § (4) bekezdés a) pontja szerint a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásban a végzés meghozatalára meghatározott egy hónapos határidőt a személyes meghallgatás napjától kell számítani.
- [50] Jelen ügyben a jogerős határozat meghozatala idején a fenti szabályoktól részben eltérő rendelkezéseket tartalmazott (a jelen felülvizsgálat időpontjában is még hatályos) a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvénynek (a továbbiakban: kivezető törvény) a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény rendelkezéseinek alkalmazására vonatkozó átmeneti szabályok alcíme, amely a Kormány által, a 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelettel 2020. március 11. napjával kihirdetett veszélyhelyzet megszűnésével egyidejűleg, 2020. június 18. napján lépett hatályba.
- [51] A kivezető törvény 215. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a bíróság a büntetővégzést az ügy érkezését követő három hónapon belül hozza meg. E rendelkezést azonban az alapügyben eljáró bíróság tévesen alkalmazta a magánvádas külön eljárásban.
- [52] A kivezető törvény szerkezeti megoldása ugyanis ténylegesen a Be. külön eljárások szerkezeti felépítését követi. A teljesség igénye nélkül, a kivezető törvény 213. §-a fiatalkorú elleni büntetőeljárás, 214. §-a a bíróság elé állítás, 215. §-a a büntetővégzés, 216. §-a az eljárás a külföldön tartózkodó terhelt távollétében, 217. §-a a határozással kapcsolatos bűncselekmények miatti eljárás – Be.-től eltérő – szabályait rögzíti.
- [53] Míg a kivezető törvény a fiatalkorú elleni külön eljárásban a büntetővégzés meghozatalát érintő eltérő rendelkezést tartalmaz (kivezető törvény 213. §), addig a magánvádas külön eljárás szabályaitól ilyen eltérést nem alkotott. A kivezető törvény 215. §-a kizárólag a Be. C. Fejezete szerinti büntetővégzés meghozatalára irányuló (kvázi) általános eljárásra értelmezhető; ezt az is alátámasztja, hogy ugyanezen jogszabályi hivatkozás, vagyis a 215. § (2) bekezdése már a Be. C. Fejezetre utalást is tartalmazza. Mindennek a jelen felülvizsgálat szempontjából – ahogyan arra fentebb utalás történt – jelentősége nincs, hiszen ezen eljárási szabálysértés felülvizsgálatot nem alapozna meg.
- [54] A kifejtettek alapján a Kúria – a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tartott tanácsülésen, a Be. 655. § (1) bekezdése szerinti összetételben eljárva – a megtámadott határozatot a Be. 662. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel, a Be. 663. § (1) bekezdés b) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította.

(Kúria Bfv.II.322/2022/33.)

59 Az az elkövető, aki akár büntető-, akár polgári perben hamis bizonyítási eszközt, ezen belül okiratot szolgáltat, és annak hamis voltáról tudomással bír, megvalósítja a hamis tanúzás hamis okirat szolgáltatásával elkövetett bűncselekményét, és a bűncselekmény ezen fordulat szerinti elkövetési magatartása független attól, hogy a perben szolgáltatott hamis bizonyítási eszköz az ügy lényeges körülményeire vonatkozik-e [Btk. 272. § (2) bek. c) pont].

- [1] A kerületi bíróság a 2020. június 30. napján, előkészítő ülésen kihirdetett ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki hamis tanúzás büntetésében [Btk. 272. § (2) bek. c) pont, (5) bek. I. ford.] és hamis tanúzás büntetésében [Btk. 272. § (2) bek. c) pont, (4) bek. I. ford.]. Ezért a többszörös visszaeső terheltet halmazati büntetésül 2 év szabadságvesztés-büntetésre és 3 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata fegyház, és a terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható. Rendelkezett továbbá az előzetes fogvatartásban töltött idő szabadságvesztés-büntetésbe történő beszámításáról és a bűnügyi költségről.
- [2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a törvényszék mint másodfokú bíróság a 2021. március 5. napján meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetést 2 év 6 hónapra súlyosította, rendelkezett a járulékos kérdésekről.
- [3] Az irányadó tényállás lényege a következő.
I. tényállási pont:
A terhelt 2016. február 10. napján a D. I. P. felperes és A. A. alperes között házasság felbontása és járulékai tárgyában a kerületi bíróságon folyamatban volt polgári perben az alperes jogi képviselőre vonatkozóan egy – általa tudottan – hamis „Megbízás” elnevezésű ügyvédi meghatalmazást csatolt be, melyet a dr. S. A. és Társai Egyéni Ügyvédek Irodája képviselőjeként, ügyvédi

minőségben, a saját nevében aláírt. Az okiraton az alperesi jogi képviselőnek ellátására jogosultként feltüntetett ügyvéd és az ügyvédjelölték, közöttük a terhelt a Magyar Ügyvédi Kamara nyilvántartásában nem szerepelnek, ügyvédi tevékenység folytatására, illetve a hivatkozott polgári perben jogi képviselő ellátására nem jogosultak.

2. tényállási pont:

A terhelt a lopás büntette miatt B. I. és társai ellen az S.-i Járásbíróság előtt folyamatban volt büntetőügyben 2016. szeptember 9. napján B. I. terhelt védelmében, általa tudottan hamis, 2016. szeptember 1-jei keltezéssel ellátott „Tisztelt Bíróság! Tisztelt Bírónő!” kezdetű beadványt, 2016. augusztus 30-i keltezéssel ellátott „Meghatalmazás” elnevezésű okiratot és 2016. szeptember 1-jei keltezéssel ellátott „Enyhébb kényszerintézkedés elrendelésére kérelem” elnevezésű okiratot csatolt be, melyeket valótlanul a „B. és Társai Egyéni Ügyvédek Irodája” fejléccel és képviselőként, B. I. terhelt védőjeként ügyvédi minőségben mint dr. B. L. ügyvéd írt alá.

A terhelt 2016. szeptember 16. napján B. I. terhelt védelmében, általa tudottan hamis, 2016. szeptember 15-i keltezéssel ellátott „Tisztelt Járásbíróság! Tisztelt Bírónő!” kezdetű beadványt csatolt be, melyet valótlanul, a „B. és Társai Egyéni Ügyvédek Irodája” fejléccel és képviselőként, B. I. terhelt védőjeként ügyvédi minőségben mint dr. B. L. ügyvéd írt alá.

A terhelt 2016. szeptember 29. napján B. I. terhelt védelmében, általa tudottan hamis, 2016. szeptember 26-i keltezéssel ellátott „Tisztelt Járásbíróság!” kezdetű bejelentést csatolt be, melyet valótlanul, a „B. és Társai Egyéni Ügyvédek Irodája” fejléccel és képviselőként, a terhelt védőjeként ügyvédi minőségben mint dr. B. L. ügyvéd írt alá.

A terhelt 2016. november 16. napján B. I. terhelt védelmében, általa tudottan hamis, 2016. november 14-i keltezéssel ellátott kérelmet csatolt be B. I. terhelt vonatkozásában elrendelt személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés enyhítése érdekében, melyet valótlanul, a „B. és Társai Egyéni Ügyvédek Irodája” fejléccel és képviselőként, B. I. terhelt védőjeként ügyvédi minőségben mint dr. B. L. ügyvéd írt alá.

A terhelt 2016. december 6. napján B. I. terhelt képviselőként, általa tudottan hamis, 2016. december 6-i keltezéssel ellátott „Tisztelt Bíróság!” kezdetű értesítést csatolt be, melyet valótlanul, a „B. és Társai Egyéni Ügyvédek Irodája” fejléccel látott el és mint az ügyvédi iroda tanácsadója írt alá. Ugyanezen a napon, azonos tartalommal e-mailt is küldött a bíróság részére, melyet valótlanul dr. B. L. ügyvéd helyett, az iroda alkalmazottjaként írt alá.

A terhelt által az okiratokon B. I. terhelt jogi képviselőnek ellátására jogosultként feltüntetett ügyvéd, dr. B. L. a Magyar Ügyvédi Kamara nyilvántartásában 2016. évben nem szerepelt, ebben az időben ilyen elnevezésű személy ügyvédi tevékenység folytatására, illetve a hivatkozott büntetőügyben jogi képviselő ellátására nem volt jogosult. „B. és Társai Egyéni Ügyvédek Irodája” elnevezésű ügyvédi iroda a fenti cselekmények ideje alatt nem létezett.

- [4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt terjesztett elő felülvizsgálati

indítványt – a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alaptjárja és a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjárja alaptól – az első- és a másodfokú határozat hatályon kívül helyezése, és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében.

- [5] Indokai szerint semmilyen hatóság előtt nem követett el hamis tanúzás, és nem található az ügyiratban olyan irat, ahol ő akár büntető-, akár polgári ügyben tanúvallomást tett volna.
- [6] Kifejtette, hogy a bíróság nem foglalkozott azzal, hogy a cselekmény az ő, és a sértett gyógykezelése alatt történt.
- [7] Álláspontja szerint törvényt sértett az eljáró bíróság, mert mértékes indítvány hiányában hozta meg az ítéletet az előkészítő ülésen, így neki az ügyészi indítvány megismerése nélkül kellett a bűnösség elismeréséről és a tárgyalásról való lemondásról nyilatkoznia. Kifogásolta, hogy az előkészítő ülésen a tárgyaláshoz való jogáról lemondó terhelt esetében a bíróság nem vizsgálja a bűnösséget vagy az ártatlanságot, melyet alaptörvényellenesnek tartott.
- [8] Hivatkozott arra is, hogy a másodfokú bírósághoz bejelentette: részt kíván venni a tárgyaláson, azonban a sajtóból úgy értesült, hogy a Covid-vírus okozta járvány miatti lezárások okán a bíróságra nem lehet bemenni, ezért nem ment el. Kifogásolta, hogy a nyilvános ülésen megjelent védőjével soha nem beszélt, és soha nem is látta. A másodfokú bíróság pedig az ügyészi indítványnak megfelelően, a többszörösen büntetett előéletére figyelemmel annak ellenére súlyosította a büntetését, hogy az ítéletében a kétszeres értékelés tilalmára tekintettel a többszörös visszaesői minőséget a súlyosító körülmények közül mellőzte.
- [9] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában a terhelt felülvizsgálati indítványát – más indokból – alaposnak tartotta.
- [10] Kifejtette, hogy a Btk. 272. § (1) bekezdése szerinti hamis tanúzás akkor valósul meg, ha a valótlan tartalmú vallomás az ügy lényegi körülményeire vonatkozik. Mivel a Btk. 272. § (2) bekezdése a hamis tanúzásra vonatkozó rendelkezések alkalmazását írja elő a hamis szakvéleményt vagy hamis felvilágosítást adó szakértőre, szaktanácsadóra, a hamisan fordító tolmácsra vagy fordítóra, illetve a hamis okirat vagy tárgyi bizonyítási eszközt szolgáltató elkövetőre, ezen elkövetési magatartásoknak is az ügy lényegi körülményeire kell vonatkoznia.
- [11] Ennek megfelelően az I. tényállási pontban írt cselekmény esetében a terhelt nem tett mást, mint hogy a polgári ügyben egy hamis meghatalmazást csatolt, így nem készített okiratot, beadványt az ügy érdemére vonatkozóan, az ügyben ténylegesen nem járt el. A kereset mikénti elbírálását mindez nem befolyásolta, a hamis meghatalmazás becsatolása önmagában nem érintette a polgári eljárási szabályok alkalmazása szempontjából jelentős körülményeket. Az általa csatolt okirat hamis volt ugyan, hiszen az alperesi képviselőre való jogosultságát kívánta ezzel igazolni, ez azonban nem vonatkozott a polgári ügy lényeges körülményeire. Ekként a terhelt ezen cselekménye a hamis tanúzás büntette helyett hamis magánokirat felhasználása vétségének minősül.
- [12] A 2. tényállási pontban írt cselekmény ehhez képest annyiban eltérő, hogy a terhelt nem csupán a hamis ügyvédi meghatalmazást nyújtotta be a bíróságon,

- hanem beadványokat, indítványokat is megfogalmazott a bíróságnak címezve, mintha az alapügy egyik terheltjének védője lenne. A beadványainak tárgya tekintetében az irányadó tényállásból azonban csak az állapítható meg, hogy ez két alkalommal, a 2016. szeptember 9. napján és a 2016. november 16. napján benyújtott beadványok esetében irányult a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés enyhítésére, egyebekben a beadványok tárgyára, tartalmára nézve az ítélet további ténymegállapítást nem tartalmaz. A 2016. szeptember 16. és 29. napján, valamint a 2016. december 6. napján benyújtott, ám konkrétan meg nem jelölt tárgyú beadványok esetében tehát nem lehet következtetést vonni arra, hogy azok a büntetőügy lényeges körülményeire vonatkoznának.
- [13] Álláspontja szerint a hamis okirat szolgáltatásával elkövetett hamis tanúzás büntette akkor valósult volna meg, ha a terhelt álnéven eljárva nemcsak a kényszerintézkedés megszüntetésére tett volna indítványt B. I. terhelt tekintetében, hanem ezt valótlan tartalmú okiratok csatolásával kívánta volna alátámasztani. Ebben az esetben ugyanis a kényszerintézkedés indokoltága szempontjából jelentős tényekre vonatkozott volna a hamis okirat. Ilyen tényeket azonban a jogerős ítélet nem tartalmaz.
- [14] Az irányadó tényállásban pedig nincs adat arra, hogy a terhelt bármelyik beadványát, így akár az enyhébb kényszerintézkedés elrendelésére irányuló indítványát is valótlan adatokkal kívánta volna alátámasztani. Az általa benyújtott okiratok hamis volta egyedül abban nyilvánult meg, hogy álnéven, egy nem létező ügyvédi iroda nevében azokat aláírta.
- [15] Ezen túl az ügy – akár anyagi, akár eljárásjogi szempontból – lényeges körülményeire vonatkozóan a beadványok az irányadó tényállás szerint valótlan adatot nem tartalmaztak.
- [16] Ezért a terhelt 2. tényállási pontban írt cselekménye hamis tanúzás büntette helyett folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségének minősül.
- [17] Következésképpen a többszörös visszaesőnek minősülő terhelttel szemben a helyes minősítés mellett kiszabható halmazati büntetési tételkeret felső határa 2 év 3 hónap szabadságvesztés, azaz a jogerős ügydöntő határozattal kiszabott 2 év 6 hónap fegyház fokozatú szabadságvesztés törvénysértő.
- [18] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria az első- és a másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg, a terhelt cselekményét 2 rendbeli – egy esetben folytatólagosan elkövetett – hamis magánokirat felhasználása vétségének minősítse, a kiszabott szabadságvesztés-büntetés tartamát enyhítse, annak végrehajtási fokozatát börtönben határozza meg és állapítsa meg, hogy a terhelt legkorábban a büntetés háromnegyed részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.
- [19] A védő a felülvizsgálati indítványra és a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára tett észrevételében egyetértett a cselekmény minősítésével kapcsolatos ügyészi állásponttal, illetve a terhelt azon kifogásával, hogy az eljárás során nem vizsgálták az elmeállapotát. Álláspontja szerint nem az ő hibájára vezethető vissza, hogy a terhelt nem tudta vele felvenni a kapcsolatot tekintettel arra, hogy szabadlábon védekezett, és ismerte az elérhetőségeit.
- [20] A Legfőbb Ügyészség álláspontjára tett észrevételében a terhelt akként nyilatkozott, hogy azzal egyetért. Indítványozta, hogy a büntetés kiszabása során a Kúria nyomatékos enyhítő körülményként értékelje a nagyfokú időmúlást, a megromlott egészségi állapotát, illetve azt, hogy betegségei elviselését a fogvatartási körülmények jelentősen nehezítik.
- [21] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [22] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja.
- [23] A Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, hogy felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen van helye, és a jogerős bírósági határozatban rögzített tényállás alapulvételével, kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [24] A Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. Ilyen feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés a Be. 608. § (1) bekezdés *d*) pontja értelmében, ha a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező.
- [25] Értelemszerűen e körbe tartozik, ha a bíróság a tárgyalást (nyilvános ülést) a terhelt távollétében úgy tartotta meg, hogy azon a jelenléte kötelező lett volna.
- [26] A Be. 599. § (1) bekezdése alapján a másodfokú bíróság a fellebbezés elintézésére nyilvános ülést tart, kivéve, ha az ügy tanácsüléssel intézhető el, vagy tárgyalást kell tartani. A Be. 599. § (4) bekezdése szerint a nyilvános ülésen az ügyész és a vádlott jelenléte nem kötelező, kivéve, ha a bíróság az ügyben a vádlottat a büntetéskiszabási körülmények további tisztázása érdekében meghallgatja. A Be. 599. § (5) bekezdése alapján a fellebbezés a szabályszerűen idézett vádlott távollétében akkor is elbírálgatható, ha a nyilvános ülés eredményeként megállapítható, hogy a meghallgatása nem szükséges.
- [27] Mindezekből következően jelen ügyben a felülvizsgálati indítvány által hivatkozott abszolút eljárási szabálysértés fel sem merül tekintettel arra, hogy a szabályszerűen értesített terhelt a nyilvános ülésen nem jelent meg, és meghallgatását a másodfokú bíróság sem tartotta szükségesnek.
- [28] A nyilvános ülés elmulasztása miatt pedig utólag nincs helye igazolásnak [Be. 425. § (3) bek., Be. 600. § (4) bek.].
- [29] A Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja értelmében a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét, a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontja szerint pedig akkor is, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [30] A terhelt a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára tett észrevételében az abban foglaltakkal egyetértett, és

- az enyhítő körülmények felsorolásával valójában a továbbiakban a kiszabott büntetés felülvizsgálatát is kérte, ezért a felülvizsgálati indítvány a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja szerinti okból is előterjesztett.
- [31] A Btk. 272. § (1) bekezdés szerint hamis tanúzást követ el az a tanú, aki hatóság előtt az ügy lényeges körülményére valótlán vallomást tesz, vagy a valót elhallgatja.
- [32] A 272. § (2) bekezdése szerint a hamis tanúzásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni arra, aki *a)* mint szakértő hamis szakvéleményt vagy mint szaktanácsadó hamis felvilágosítást ad, *b)* mint tolmács vagy fordító hamisan fordít, *c)* a 268. § (1) bekezdés *b)* pontja esetén kívül büntető- vagy polgári ügyben hamis okiratot vagy hamis tárgyi bizonyítási eszközt szolgáltat.
- [33] A Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványra tett észrevétele szerint a Btk. 272. § (2) bekezdése visszautal az (1) bekezdésre, ekként a (2) bekezdésben írt elkövetési magatartások is csak akkor minősülnek bűncselekménynek, ha azok az ügy lényeges körülményére vonatkoznak. Ekként ez irányadó jelen ügyben is a terhelt terhére rótt, a Btk. 272. § (2) bekezdés *c)* pontja szerinti cselekményekre is.
- [34] Ez az álláspont azonban téves.
- [35] A Btk. 272. § (2) bekezdése a hamis tanúzásnak tekintendő más cselekményeket önállóan határozza meg, amelyek a hamis vallomástételtől, és ekként a hamis vallomástétel büntethetőségének törvényi feltételeitől is függetlenek.
- [36] A Btk. 272. § (1) bekezdésében meghatározott elkövetési magatartás a tanú által tett valótlán vallomás vagy a való elhallgatása, amely a törvény kifejezett rendelkezése alapján csak akkor büntethető, ha az lényeges körülményekre vonatkozik. A Btk. 272. § (2) bekezdése azonban ettől eltérő, és nem utal a lényeges körülményre. Az a megfogalmazás, mely szerint a (2) bekezdésben meghatározott elkövetési magatartásokra is a hamis tanúzásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, a cselekmény minősítésének és a jogkövetkezmények azonosságát jelenti.
- [37] Ez pedig jelen esetben azt jelenti, hogy a Btk. 272. § (2) bekezdés *c)* pontja szerinti bűncselekmény megállapításának feltétele a szolgáltatott okirat hamis volta, az, hogy azt polgári vagy büntetőperben szolgáltatassák, és a bizonyítási eszköz hamis voltáról az elkövető tudomással bírjon. Ekként minden további törvényi feltétel nélkül, a hamis okirat szolgáltatásával a hamis tanúzás büntette befejezetté válik azzal, hogy a hamis okiratról a bíróság tudomást szerez.
- [38] Így tehát az az elkövető, aki akár büntető-, akár polgári perben hamis bizonyítási eszközt, ezen belül okiratot szolgáltat, és annak hamis voltáról tudomással bír, megvalósítja a tanúzás hamis okirat szolgáltatásával elkövetett bűncselekményét, és a bűncselekmény ezen fordulat szerinti elkövetési magatartása független attól, hogy a perben szolgáltatott hamis bizonyítási eszköz az ügy lényeges körülményeire vonatkozik-e (EBH 2016.B.10. [28], [29]; Bfv.I.1773/2015.; Bfv.I.1751/2015.).
- [39] Ehhez képest az irányadó tényállás rögzíti azt, hogy – a terhelt 2016. február 10. napján házasság felbontása és járulékai tárgyában folytatott polgári perben az alperes jogi képviselőjére vonatkozóan a bíróságra egy általa tudottan hamis „Megbízás” elnevezésű ügyvédi meghatalmazást csatolt be; – a terhelt a lopás büntette miatt B. I. terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben, e terhelt védelmében a bíróságra 2016. szeptember 9. napján három, 2016. szeptember 16. napján, 2016. szeptember 29. napján, 2016. november 16. napján és 2016. december 6. napján további egy-egy, általa tudottan hamis okiratot csatolt be.
- [40] Nem tévedett tehát az eljáró bíróság, amikor a terhelt cselekményeit polgári ügyben elkövetett hamis tanúzás büntették [Btk. 272. § (2) bek. *c)* pont, (5) bek. I. ford.] és büntetőügyben elkövetett hamis tanúzás büntették [Btk. 272. § (2) bek. *c)* pont, (4) bek. I. ford.] minősítette, és ekként törvényes a terhelttel szemben kiszabott büntetés is.
- [41] A terhelt indítványában azért kifogásolta a hamis tanúzás büntetésének megállapítását, mert sem büntető-, sem polgári ügyben nem tett vallomást.
- [42] A kifejtetteknek megfelelően azonban nyilvánvaló, hogy hamis tanúzást nem csupán hamis vallomástétellel lehet elkövetni, hanem hamis okirat szolgáltatásával is, mint ahogyan az jelen ügyben is történt.
- [43] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [44] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a minősítéssel kapcsolatos vagy más büntető anyagi jogszabály sérelme nélkül a kiszabott büntetés, illetve annak mértékének vitatására. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [45] Az indítvány valójában a jogerős ítéleti tényállást támadta, amikor kifogásolta, hogy a bíróság nem foglalkozott azzal, hogy a cselekmény elkövetésekor a terhelt pszichiátriai kezelés alatt állt. Ily módon valójában tényálláson kívüli körülményekre hivatkozással eltérő tényállás megállapítását szorgalmazta. Erre azonban felülvizsgálati eljárásban nincs mód. A Be. 650. § (2) bekezdése szerint ugyanis a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható.
- [46] A Kúria megjegyzi, hogy a terhelt erre sem az első-, sem a másodfokú eljárás során nem hivatkozott.
- [47] A felülvizsgálati indítvány enyhébb büntetés kiszabását is célozta, azonban felülvizsgálat alapjául ez nem szolgálhat.
- [48] A bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy konkrét ügyben, illetve adott terhelt esetében mit tekint enyhítő vagy súlyosító körülménynek, s azt miként értékeli.
- [49] Ennek során a bíróságnak figyelemmel kell lennie a büntetés törvényben rögzített céljára (Btk. 79. §) és a büntetés kiszabásának elveire (Btk. 80. §), valamint

- a büntetés kiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56/2007. BK véleményben foglaltakra. Nyilvánvaló, hogy ezek a büntetés kiszabási tevékenység mérlegelendő, mérlegelésre váró szempontjai. Miután pedig az anyagi jogi felülvizsgálat tárgyát sem a bíróság bizonyítékokat mérlegelő tevékenysége, sem a büntetés kiszabási tényezők értékelése nem képezheti, így felülvizsgálatban az sem támadható, hogy az eljárás bíróság miként vette figyelembe a Btk. 79. és 80. §-ait, valamint az 56/2007. BK véleményben foglaltakat.
- [50] A felülvizsgálati indítványban a terhelt hivatkozott arra is, hogy az előkészítő ülésen úgy tett beismerő vallomást és úgy nyilatkozott arról, hogy lemond a tárgyaláshoz való jogáról, hogy az ügyészség a vádiratban nem tett indítványt a büntetés vagy intézkedés mértékére arra az esetre, ha az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri, és ilyen indítvány megtételére az előkészítő ülésen sem került sor. Ez azonban felülvizsgálat alapjául nem szolgálhat.
- [51] A Kúria rámutat arra, hogy a Be. 422. § (3) bekezdése és a Be. 502. § (1) bekezdése szerint az ügyészség a vádiratban, illetve az előkészítő ülésen az előkészítő ülésen történő beismerés esetére indítványt tehet a büntetés vagy intézkedés mértékére, az azonban nem törvényi kötelezettség, csupán lehetőség. A törvényszék ezt rögzítette is a másodfokú határozatában.
- [52] Nem felülvizsgálati ok az előkészítő ülés törvényi szabályozása sem.
- [53] A terhelt védelme az eljárás során biztosított volt, abszolút eljárási szabálysértés ennek kapcsán nem merült fel.
- [54] A felülvizsgálati eljárásban a kirendelt védőt az észrevételért felkészülési díj illeti meg, amennyiben a felülvizsgálati indítványt nem ő készítette és eljárási cselekményre (nyilvános ülés tartására) nem került sor (BH 2020.287.IV.). A felülvizsgálati indítványra észrevételt szerkesztő kirendelt védő felkészülési díját a Kúria a pártfogó ügyvéd, az ügygondnok és a kirendelt védő részére megállapítható díjról szóló 32/2017. (XII. 27.) IM rendelet 7. § (3) bekezdésére figyelemmel állapította meg.
- [55] Ekként a Kúria a terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelyek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- (Kúria Bfv.III.317/2022/18.)
- 60** Korlátozott fellebbezés esetén a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletben megállapított tényállást nem módosíthatja és nem egészítheti ki. Ebben az esetben, ha az ítéleti tényállás alapján a cselekmény helyes minősítése nem dönthető el, a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésének és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasításának van helye [Btk. 365. § (1) bek. a) pont, 370. § (1) bek.; Be. 592. § (1) bek. a) pont].
- [1] A járásbíróság a 2021. május 5-én kihirdetett ítéletével az I. r. terheltet 3 rendbeli lopás vétsége [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. b) pont *bb*), *bc*) és *be*) alpont] miatt mint különös visszaesőt halmazati büntetésül 1 év 6 hónap, börtönben végrehajtani rendelt szabadságvesztésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy az I. r. terhelt a kiszabott szabadságvesztésből legkorábban a büntetés háromnegyed részének a kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.
- [2] Az ítélet ellen az I. r. terhelt és a védő által kizárólag a büntetés enyhítése érdekében bejelentett fellebbezés folytán eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság a 2022. január 12-én meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság határozatát megváltoztatta, és az I. r. terheltnek a tényállás 2. pontjában írt cselekményét rablás büntették [Btk. 365. § (1) bek., (2) bek. I. ford.], a lopás vétségeként értékelt cselekményeit 2 rendbeli lopás vétségének [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek., egy esetben *bb*) és *bc*) pont, egy esetben *be*) pont] minősítette. Megállapította, hogy az I. r. terhelt a kiszabott szabadságvesztésből nem bocsátható feltételes szabadságra, és a vele szemben a járásbíróság ítéletével kiszabott 5 hónap, börtönben végrehajtani rendelt szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadságot megszüntette, egyebekben pedig a járásbíróság ítéletét helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás 2. pontja szerint az I. r. terhelt 2018. december 29-én 12 óra 11 perc körüli időpontban K.-n, a B. utca 37. szám alatti gyógyszerárban jogtalan eltulajdonítási szándékkal a ruházatába rejtett 5 db szemcseppet és 3 db szemsprayt, összesen 27 162 forint értékben.
- [4] A gyógyszerár alkalmazottja észlelte az I. r. terhelt cselekményét, és felszólította őt, hogy pakolja ki a magához vett árucikkeket. Az I. r. terhelt a felszólításnak nem tett eleget, hanem kiszaladt a bejárati ajtón. A gyógyszerár alkalmazottja a kabátját megragadva megkísérelte az I. r. terheltet visszatartani, azonban az I. r. terhelt kibújt a fogása alól, és a menekülése érdekében a gyógyszerár alkalmazottját kis erővel meglökve a jogtalanul eltulajdonított gyógyszerekkel elmenekült a patikából.
- [5] A bűncselekménnyel okozott kár az eljárás során nem térült meg.
- [6] A jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozat ellen a megyei főügyészség terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontjának II. fordulatában írt okból, a terhelt terhére.
- [7] Indítványában kifejtette, hogy a jogerős ügydöntő határozatában helyesen minősített, rablás büntették alapesetként értékelt bűncselekmény két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- [8] Ehhez képest az I. r. terhelttel szemben a járásbíróság által kiszabott, és a másodfokú eljárásban érvényesülő súlyosítási tilalom folytán a törvényszék által sem érintett 1 év 6 hónap szabadságvesztést törvénysértőnek ítélte, kitérve arra is, hogy a különös visszaeső I. r. terhelttel szemben a büntetési tételkeret alsó határánál rövidebb tartamú szabadságvesztés kiszabására alapot adó Btk. 82. § (1) bekezdésének alkalmazására a Btk. 89. § (2) bekezdésében írtak szerint csak különös méltánylást érdemlő esetben

- kerülhetne sor. Ilyen, különös méltánylást érdemlő körülmény fennállását azonban a másodfokon eljárt törvényszék ítéletének [26] bekezdésében kifejezetten elvetette.
- [9] Indokai alapján indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítéletet megváltoztatva súlyosítsa az I. r. terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát.
- [10] A Legfőbb Ügyészség átiratában a főügyészség felülvizsgálati indítványát módosított tartalommal tartotta fenn.
- [11] Álláspontja szerint a törvényszék indokoltan állapította meg, hogy az I. r. terheltnek az ítéleti tényállás 2. pontjában írt cselekménye a Btk. 365. § (2) bekezdésében írt rablás büntettének valamennyi törvényi tényállási elemét kimeríti.
- [12] Jelentőséget tulajdonított ugyanakkor annak a körülménynek, hogy az I. r. terhelt a bűncselekményt a gyógyszerár alkalmazottjának a sérelmére valósította meg.
- [13] A gyógyszerár alkalmazottja ugyanis a Btk. 459. § (1) bekezdés 12. f) pontjának az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 3. § c), d), e), f) és y) pontjában írt értelmező rendelkezéseinek összevetésével közfeladatot ellátó személy, következképpen a sérelmére a feladata teljesítése során elkövetett rablás a Btk. 365. § (3) bekezdés f) pontja szerint minősül.
- [14] A rablás büntettének e minősített esete öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Erre figyelemmel pedig az I. r. terhelttel szemben a Legfőbb Ügyészség által törvényesnek tartott jogi minősítés büntetési tételkeretének figyelembevételével, kizárólag a Btk. 82. § (4) bekezdése által biztosított ún. kétszeres enyhítés mellett lett volna kiszabható 1 év 6 hónap szabadságvesztés. A Btk. 82. § (4) bekezdésének alkalmazására azonban nincs törvényes alap, mert az I. r. terhelt által elkövetett rablás a helyesnek ítélt minősítés szerint sem rekedt kísérleti szakban, és azt az I. r. terhelt nem is bűnsegédként valósította meg.
- [15] Indítványozta ezért, hogy a Kúria az alapügyben hozott első- és másodfokú ítéletet változtassa meg, az I. r. terhelt 2. tényállási pontban írt cselekményét minősítse a Btk. 365. § (2) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés f) pont III. fordulata szerint minősülő rablás büntettének; az I. r. terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát emelje fel, egyebekben pedig a megtámadott határozatot hatályában tartsa fenn.
- [16] A felülvizsgálati indítvány – eltérő indokok mentén – alapos.
- [17] A törvényszék 2022. január 25-én kézbesítette az ügyészség részére a jogerős ügyszózatot, amelyhez képest a megyei főügyészség a Be. 652. § (3) bekezdésében meghatározott határidőn belül, 2022. március 8-án, ekként joghatályosan nyújtotta be a terhelt terhére szóló felülvizsgálati indítványt.
- [18] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a alapján csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügyszózat ellen, és kizárólag a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek.
- [19] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése (első fordulat) miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével (második fordulat) szabott ki törvénysértő büntetést.
- [20] A megyei főügyészség felülvizsgálati indítványa a büntetőjog más szabályának megsértése miatt kifogásolta az álláspontja szerint törvénysértő büntetés kiszabását, tehát a vizsgált felülvizsgálati ok második fordulatát látta megvalósulni.
- [21] Ehhez képest a Legfőbb Ügyészség átiratában nem csupán indokait illetően módosította a főügyészség felülvizsgálati indítványát, de a büntetőjog más szabályának a megsértése helyett immár a cselekmény törvénysértő minősítéséből eredeztette a kiszabott büntetés törvénysértő jellegét.
- [22] Noha a Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálat alapjául szolgáló törvényi okot nem pontosította érvelésének megfelelően, az előbbiek azt is jelentik, hogy a Kúriának a felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpont I. fordulatában meghatározott okból, és pedig a tényállás 2. pontjában írt bűncselekmény törvénysértő minősítését vizsgálva kellett felülbírálnia [Be. 659. § (5) bek.].
- [23] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában írt felülvizsgálati ok első és második fordulatának megkülönböztetése jelentőséggel bír, ugyanis e két fordulat alapján a Kúria felülbírálati és döntési jogköre némiképp eltérő.
- [24] Az első fordulat szerinti felülvizsgálati ok (törvénysértő minősítés) esetén ugyanis a hatályos eljárási törvény nem tartalmaz olyan szűkítő rendelkezést, amelynek értelmében törvénysértő minősítés esetén nincs helye felülvizsgálatnak, ha a büntetést a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között szabták ki.
- [25] Ebből következően a hatályos eljárási törvény szerint felülvizsgálati eljárásban megállapított törvénysértő minősítés esetén a büntetés abban az esetben is lehet törvénysértő, ha azt a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tételkereten belül marad. Mivel a büntetési tételhatárok között a büntetést annak céljához igazítva, egyéniesítve, a cselekmény tárgyi súlyához, a belső arányossághoz igazodva kell kiszabni, ezért a törvénysértő minősítés érintheti a büntetés törvényességét akkor is, ha a kiszabott büntetés a helyesbített minősítéshez tartozó büntetési tételkereten belül marad, ám nem felel meg a helyes minősítésű bűncselekmény tárgyi súlyának, az alanyi minőség fokának. A Be. szerinti szabályozás helyes értelme szerint ekként törvénysértő minősítés esetében akkor is szükséges a kiszabott büntetés vizsgálata, ha az a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretén belül.
- [26] Az előbbiekkal szemben a második fordulat szerinti felülvizsgálati ok (a büntetőjog – a cselekmény minősítésén kívül eső – más szabályának megsértése) az olyan büntető anyagi jogi szabály megszegését jelenti, amelynek alkalmazását a büntetés meghatározása körében a törvény az ítélőbíró számára korlátok közé szorítva biztosítja, és elvételé miatt a Be. XCIV. Fejezete nem nyújt jogorvoslati lehetőséget. Ilyen esetben a büntetés nem illeszkedik a törvénybe, azaz ilyen büntetést a törvény nem tesz lehetővé. A büntetőjog más szabályának megsértése miatt tehát csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a kiszabott büntetés,

- illetve annak neme és mértéke a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik.
- [27] Csupán a főügyészség eredetileg benyújtott indítványára tekintettel, és csak röviden utal rá a Kúria, hogy a jogerős ítéletben a két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett rablás büntette [Btk. 365. § (2) bek.] miatt kiszabott 1 év 6 hónap tartamú szabadságvesztés nem törvénysértő, mert a különös visszaeső I. r. terhelttel szemben a Btk. 89. § (2) bekezdésére figyelemmel, a Btk. 82. § (1) bekezdés és a (2) bekezdés c) pontjának alkalmazásával kiszabható volt. A különös méltánylást érdemlő eset fennállása, és ehhez képest az enyhítő szakasz alkalmazásának indokoltsága, kifejezetten mérlegelést igénylő kérdés, ekként értelemszerűen mérlegelést nem tűrő törvényi rendelkezés sérelmét sem veheti fel, így felülvizsgálat tárgyát sem képezheti.
- [28] Felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.]. Ezzel összhangban a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.]. A jogkövetkeztetések helyessége tehát kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével ítéltető meg.
- [29] Ennek megfelelően a Kúria a felülvizsgálati eljárás során is irányadó tényállás alapján tette jogi értékelés tárgyává az ott szerepeltetett életbeli tényeket.
- [30] E jogi értékelő tevékenység első lépcsőfokaként a Kúria vizsgálta, hogy a tényállásból a Btk. 365. § (2) bekezdésébe ütköző rablás büntettének törvényi tényállási elemei hiánytalanul kitűnnek-e.
- [31] A rablás e fordulata kétmozzanátú: az első mozzanat a dologelvétellel valósul meg, míg a második mozzanatban az elkövető a lopott dolog megtartása érdekében kifejtett cselekvőséggel a passzív alannal szemben, melyeknek közös jegye az, hogy erőszakkal, avagy az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazásával mennek végbe.
- [32] Az irányadó tényállás szerint a gyógyszerárban forgalmazott mintegy 27 000 forint értékű szemcseppeket és szemsprayt a ruházatába rejtő I. r. terhelt – cselekményének a gyógyszerári alkalmazott általi leleplezését és a magához vett dolgok visszaadására való felhívását követően – nem vitásan tetten ért tolvajnak minősült.
- [33] Az sem kétséges, hogy amikor az I. r. terhelt kibújt a kabátját megragadó gyógyszerári alkalmazott fogása alól, e magatartása nem értékelhető erőszakként.
- [34] Részletesebb elmélyülést így csupán az a körülmény igényel, hogy
– az I. r. terhelt részéről ezt követően megvalósított kis erejű lökés az adott helyzetben szükségképpen erőszakot jelentett-e,
– ha igen, az erőszak a gyógyszerári alkalmazott ellenállását megtörő jellegű volt-e, és
– azt az I. r. terhelt a dolog megtartása végett fejtette-e ki.
- [35] Általánosságban, a rablás megállapítására vezető erőszak alatt személy ellen irányuló olyan fizikai erő kifejtését kell érteni, amely fizikai ráhatás alkalmas arra, hogy a megtámadott személy fizikai ellenállását leküzdje. A rablási erőszak lenyűgöző erejű, akaratot bénító, amely a sértett akaratának megtörését célozza, és arra alkalmas. Az ilyen mérvű erőszak nem teszi lehetővé, hogy a megtámadott az ellenállás és az engedelmesség között választhasson, és arra kényszerül, hogy a dolog elvételét tűrje.
- [36] A rablás tényállásszerűségéhez szükséges, a sértett ellenállásának megtörésére alkalmas erőszak (avagy az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetés) megállapíthatóságát mindenkor a terhelt és a sértett viszonylatában, az elkövetés konkrét körülményeinek figyelembevételével kell vizsgálni. Az akaratbénító erőszak tehát nem abszolút, hanem relatív természetű.
- [37] Ez azt jelenti, hogy az erőszak (vagy a fenyegetés) viszonylag csekélyebb foka is elegendő lehet a rablás megállapításához, ha az adott körülmények között a sértettre lenyűgöző hatást gyakorolt.
- [38] A másik oldalról viszont az is elégséges, ha az elkövető által kifejtett erőszak alkalmas a sértett ellenállásának megtörésére, így az már nem követelmény, hogy az ellenszegülést ténylegesen is letörje. Nem zárja ezért ki a rablási erőszak megállapítását, hogy a bűncselekmény befejezettsége a sértett ellenállása miatt marad el. A rablás büntettének tényállásszerűségéhez megkívánt erőszak akaratot megtörő jellege tehát nem jelenti a védekezés kizártságát, elháríthatatlanságát. A megtámadottnak elvitathatatlan joga a védekezés. A támadás lenyűgöző jellege nem az ellene kifejtett védekezés eredményességének vagy eredménytelenségének függvénye.
- [39] Ekként nem arról van szó, hogy az elkövető által alkalmazott erőszak eleve kizárja az adott sértett (vagy harmadik személy) akármilyen mértékű ellenállását, hanem arról, hogy az elkövető – a tetten ért tolvaj – erőszakos (avagy az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegető) magatartásának hatására a sértettnek esik vagy megszűnik a tőle már elvett dolog visszavételére irányuló akarata (BH 2014.267. [53]).
- [40] Az irányadó tényállás rendkívül szűkszavú megfogalmazása azonban elégtelen következtetési alapul szolgál annak megítéléséhez, hogy az I. r. terhelt magatartása megfeleltethető-e a vázolt ismérveket teljesítő, akaratbénító hatású erőszaknak.
- [41] Ez abból fakad, hogy a tényállás csupán azt rögzíti, miszerint az I. r. terhelt „kis erővel meglökte” a gyógyszerár alkalmazottját, ami részletesebb leírás hiányában többféle büntető anyagi jogi következtetés levonását is lehetővé teszi.
- [42] Az erőszak ugyanis a joggyakorlatot formáló kúriai döntésekben kifejtett módon relatív természetű. Az irányadó tényállásból pedig nem tűnik ki, hogy az I. r. terhelt által végrehajtott, pontosan nem részletezett módon megnyilvánult „kis erejű lökés” az adott szituációban, az adott fizikai jellemzőkkel bíró terhelt és a sértett viszonylatában, illetve az egyéb, a konkrét eset megkülönböztető jegyeinek függvényében potenciálisan jelentőséggel bíró körülmények ismeretében hiányában akaratbénító hatással bírt-e a gyógyszerári alkalmazott irányában.
- [43] Megjegyzendő e körben, hogy a kis erővel meglökés fogalmába akár az is beleérthető, hogy az I. r. terhelt a menekülés során az alkalmazott mellett elfutva, vele testi kontaktusba kerülve mintegy elsodorta őt. Az események a tényállás alapján nem kizárható e

- lehetséges végbemenetele ráadásul már a tényállás önellentmondásos jellegét is eredményezheti, hiszen az I. r. terhelt meghatározott cél: a menekülés érdekében véghezvitt, azaz szándékos magatartását rögzíti, míg a vázolt lehetőség szerinti kis erejű lökés nyilvánvalóan nélküli a szándékosságot.
- [44] Ilyen körülmények között pedig a tényállás a kis erejű lökés pontos mibenlétének függvényében az I. r. terhelt cselekményének háromféle elbírálását is maga után vonhatja.
- [45] Ha az I. r. terhelt részéről a kis erejű lökés az előbbieknél megfelelően a gyógyszerügyi alkalmazott menekülés közben történt – vértlen vagy gondatlan – elsodrását jelenti, úgy a fogalmilag szándékosságot feltételező erőszak tanúsítása sem kerülhet szóba. A vértlen vagy gondatlan testi kontaktus útján a sértettre gyakorolt erőbehatás nem erőszak. Erőszak hiányában pedig az I. r. terhelt cselekménye lopásként minősülhet.
- [46] Ha viszont a kis erejű lökés a körülményekből kitűnő szándékos jellege folytán erőszakot valósított is meg, az csupán szükséges, de nem elégséges feltétele a rablás megállapításának.
- [47] Létezik ugyanis olyan vagyoni elleni erőszakos bűncselekmény is, amely megvalósítható a rablás törvényi tényállásában megkívántakhoz képest kisebb mérvű erőszakkal is. Ez a bűncselekmény a zsarolás, amely az akaratot megtörő erőszak hiányában, csupán akarathajlító erőszak tanúsításával is tényállásszerű.
- [48] Zsarolás megállapítására vezet ezért, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett – akaratot hajlító erőszakban megnyilvánuló – kényszerítő magatartást fejt ki, arra készítetve a sértettet, hogy a lopott dolog elkövető birtokában maradását tűrje. A lopott dolog megtartása, elvitele, az egyik oldalról az elkövető számára jogtalan hasznot, a másik oldalról a sértett számára pedig kárt jelent.
- [49] Amennyiben tehát a tetten ért tolvaj a menekülés és az ellopott dolgok megtartása végett az üzlet alkalmazottjával szemben tettelesen fellép, elengedhetetlen annak vizsgálata, hogy az erőszak elérte-e a rabláshoz szükséges szintet.
- [50] A jogerős határozatban írt tényállásból ekként nem olvasható ki, hogy az I. r. terhelt a gyógyszerügyi alkalmazott kis erejű meglökésével (illetve a nem részletezett „lökés” leírásába beleérthető, a menekülés közben történt esetleges elsodrásával) egyáltalán erőszakot alkalmazott-e, és ha igen, az általa tanúsított erőszak az adott körülmények között akarathajlító vagy akaratot megtörő jellegűként értékelhető-e. Ehhez képest az irányadó tényállás alapján nem vonható egyértelmű jogi következtetés, hogy a felvetett kérdések, illetőleg az e kérdésekre adandó válaszok tükrében lopás, zsarolás vagy rablás miatt indokolt-e a büntetőjogi felelősségre vonása.
- [51] Ha a tényállásban nem részletezett, kis erejű lökésnek jellemezett testi kontaktus erőszakot valósított meg, úgy további vizsgálatra szorul, hogy az alkalmazott erőszak a dolog megtartását célozta-e.
- [52] E problémakört illetően az irányadó tényállás úgy fogalmaz, hogy az I. r. terhelt a menekülése érdekében lökte meg a gyógyszerész alkalmazottját kis erővel.
- [53] Ehhez képest a másodfokú bíróság ítélete [14] bekezdésében a tényállást akként összegezte, hogy az I. r. terhelt az eltulajdonított dolgok megtartása, valamint a menekülése érdekében lökte meg a gyógyszerügyi alkalmazottat.
- [54] Amint arra a másodfokú bíróság is utalt, a járásbíróság ítéletével szemben a jogosultak a Be. 583. § (3) bekezdés *a*) pontja szerint, kizárólag a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezések ellen jelentettek be fellebbezést, ezért a másodfokú bíróságnak határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra kellett alapítania, mellőzve megalapozottságának vizsgálatát is [Be. 591. § (2) bek. *a*) pont].
- [55] A másodfokú eljárásban ekként rögzült ítéleti tényállás megállapításai pedig nem kizárólag fizikai jellegű külső történések, de ún. belső történések, tudati tények is lehetnek. A tudattartalom megállapítása tehát a tényállás része lehet, és ezért a tudati tények a felülvizsgálati eljárásban sem vitathatók. A tényállás részévé tett tudati tények vitathatósága azonban csak akkor eshet el, ha a szűkebb értelemben vett tényállásba tartozó külső, a külvilágban megjelenő tényekből, életbeli jelenségekből a belső tények valóban következnek.
- [56] Jelen esetben az elsőfokú ítélet ilyen tudati tényként rögzítette, hogy az I. r. terhelt a menekülés érdekében fejtett ki erőszakot a gyógyszerügyi alkalmazottal szemben, miközben a tényállás azt a tudati tényt már nem tartalmazta, hogy a kis erejű lökés egyidejűleg az eltulajdonított dolgok megtartását is célozta.
- [57] Következésképpen, amikor a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletben megállapított tényállást olyan tartalommal ismertette, mintha a tényállás ez utóbbi tudati tényt is rögzítette volna, valójában a Be. 591. § (2) bekezdés *a*) pontjában írt szabályokat kerülte meg.
- [58] Az elsőfokú bíróság által meg nem állapított tudati tény rögzítésére ráadásul még szükség sem volt ahhoz, hogy a törvényszék a tényállásban írt erőszak alkalmazását az eltulajdonított dolgok megtartása végett kifejtettként értékelhesse.
- [59] A terhelt szándékára vont következtetés ugyanis jogi következtetés, amely következtetés alapját mindenkor a megállapított tények képezik. Az irányadó tényállás pedig rögzíti, hogy az I. r. terhelt a gyógyszerügyi alkalmazott kis erővel történt meglökését követően a jogtalanul eltulajdonított gyógyszerekkel együtt menekült a patikából.
- [60] A régóta kiforrott ítélkezési gyakorlat szerint nem zárja ki az elkövető által alkalmazott erőszaknak a dolog megtartása végett való értékelését, ha az egyidejűleg a menekülés lehetővé tételét is célozta. Rablás megállapításának van tehát helye, ha a tetten ért tolvaj részben a dolog megtartása érdekében, részben a menekülés érdekében alkalmaz – lenyűgöző hatású, az ellenállás megtörésére alkalmas – erőszakot.
- [61] Ha pedig a tetten ért tolvaj a lopott dolog birtokában alkalmaz a rabláshoz megkívánt mérvű erőszakot a sértettel szemben, az általában lehetővé teszi annak a jogi – és nem ténybeli – következtetésnek a leszűrését, hogy az erőszak – akár a menekülés biztosításával egyidejűleg – a lopott dolog megtartását célozta.
- [62] A másodfokú bíróság tehát a rögzült ítéleti tényállás „kiegészítése” nélkül is, a perrendi szabályokkal összhangban helyezkedhetett volna arra az álláspontra, hogy az I. r. terhelt a sértett kis erejű

- meglökése révén a menekülésen túl az eltulajdonított dolgok megtartását is biztosítani akarta.
- [63] Ismételt hangsúlyozandó módon azonban a terhelti szándék e szempont mentén való vizsgálatának szükségessége kizárólag az alapkérdés: a kis erejű lökés pontos mibenlétének tisztázását követően merülhet fel. Ha ugyanis a kis erejű lökessel az I. r. terhelt erőszakként nem értékelhető erőhatást gyakorolt a sértettre, e vétkes gondatlanságból eredő testi kontaktusnak fogalmilag nem lehetett célzata.
- [64] A Kúria következetes gyakorlata szerint a büntető anyagi jog szabályainak sérelmét jelenti, ha az irányadó tényállás alapján a terhelt büntetőjogi felelőssége nem dönthető el. Ugyancsak a büntető anyagi jog szabályait sérti, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapján nem lehetséges a megalapozott állásfoglalás a terhelt cselekményének törvényes minősítése, következésképpen a büntetés kiszabása kérdésében.
- [65] Jelen esetben is ez a helyzet.
- [66] A fentebb kifejtettek szerint ugyanis a jogerős ítéletben foglalt tényállás alapján nem állapítható meg, hogy az I. r. terhelt által kifejtett kis erejű lökés az adott körülmények között erőszaknak – célzottan a gyógyszerári alkalmazott ellen irányított erőkiújításnak – minősült-e, és ha igen, az eset összes körülményeinek ismeretében ez a sértett ellenállásának megtörésére alkalmas volt-e.
- [67] Ekként e tényállás alapján az I. r. terheltnek felrótt cselekmény büntetőjogi minősítése nem végezhető el.
- [68] A kifejtett érvek mentén a Kúria – a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen, a Be. 655. § (1) bekezdés szerinti összetételben – a megtámadott első- és másodfokú határozatot a Be. 662. § (2) bekezdés *b)* pontjára tekintettel, a Be. 663. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.
- [69] A Kúria a Be. 663. § (3) bekezdése szerinti utasításként írja elő, hogy a járásbíróság a megismételt eljárásban a vádiratban az I. r. terhelt terhére rótt „kis erejű lökés” körülményeinek, az I. r. terhelt és a sértett erőviszonyainak, valamint a cselekmény külső tényezőinek minden részletre kiterjedő tisztázásával állapítsa meg az ítélezés alapjául szolgáló tényállást, és e tényállás függvényében elemezze, hogy a megállapított cselekmény vagyon elleni avagy vagyon elleni erőszakos bűncselekmény megállapítását vonja-e maga után.
- [70] A Be. 856. § (1) bekezdés *a)* pontja szerint a bűnügyi költséget a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori törvényes kamatával együtt a terheltnek vissza kell téríteni, ha rendkívüli jogorvoslat folytán a jogerős ügydöntő határozatot a bíróság hatályon kívül helyezte, és megismételt eljárást kell lefolytatni. A (3) bekezdés alapján e rendelkezések irányadók a terhelttel szemben elrendelt vagyonek Kobzás esetén is. A Be. 857. § (1) bekezdése alapján a visszatérítésről felülvizsgálat esetén a Kúria rendelkezik.
- [71] Ennek megfelelően a Kúria elrendelte az I. r. terhelt részére az általa eddig esetlegesen megfizetett bűnügyi költség, illetve a vele szemben elrendelt, és általa eddig esetlegesen megfizetett vagyonek Kobzás

összegének mindenkori törvényes kamatával történő visszatérítését.

(Kúria Bfv.II.350/2022/8.)

61 I. A távollévő terhelt elleni külön eljárás lefolytatására kizárólag a Be. CI. Fejezetében írt feltételek megléte esetén van törvényes lehetőség. Ennek hiányában a terhelt hirdetményi idézése alapján az elsőfokú tárgyalás megtartása törvénytört.

II. Az elsőfokú bíróság által vétett feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés ellenére bírálja el a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet elleni fellebbezést, ha az elsőfokú bíróság törvényi feltételek hiányában folytatta le az eljárást a terhelt távollétében.

III. A másodfokú tanácsulés megtartásának törvényi feltétele hiányzik, ha a fellebbeviteli bíróság a nem ismeretlen helyen, hanem fogvatartásban lévő terheltet hirdetményi úton tájékoztatja a tanácsulés megtartásáról és ebből eredően – a szabályszerű tájékoztatás hiányában – a terhelt a nyilvános ülés vagy tárgyalás megtartására indítványt nem tehet [Be. 39. § (1) bek. h) pont, 425. § (3) bek., 428. § (1) bek. a) pont, 583. § (3) bek. a), c) pont, 598. § (2) és (4) bek., 608. § (1) bek. d) pont, 747. § (3) bek.].

- [1] A járásbíróság a nyilvános tárgyaláson meghozott ítéletével az ítélet szerint ismeretlen helyen tartózkodó II. r. terheltet bűnösnek mondta ki lopás vétségében mint társtettet [Btk. 370. § (1)–(2) bek. *b)* pont *bc)* alpont], 2 rendbeli kifosztás büntetésében mint társtettet [Btk. 366. § (1) bek. *c)* pont] és lopás vétségében [Btk. 370. § (1)–(2) bek. *b)* pont *bb)* alpont]. Ezért öt halmazati büntetésül 1 év szabadságvesztésre és 1 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben állapította meg. Rendelkezett arról, hogy a II. r. terhelt a szabadságvesztésből annak kétharmad része kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Elrendelte a K. Járásbíróság ítéletével kiszabott 1 év 10 hónap fiatakorúak fogháza büntetés végrehajtását. A magánfelek polgári jogi igényének érvényesítését egyéb törvényes útra utasította. Rendelkezett a bűnjelekről és kötelezte a II. r. terheltet az eljárás során felmerült bűnügyi költség állam javára történő megfizetésére.
- [2] Az elsőfokú ítélet ellen az ügyészség által a II. r. terhelt terhére, a büntetés súlyosítása érdekében, míg a II. r. terhelt védője által enyhítés érdekében bejelentett fellebbezés folytán eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság a tanácsulésen meghozott ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét a II. r. terhelt érintő részében megváltoztatta, a társtettesként elkövetett lopás vétségeként [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. *b)* pont *bc)* alpont] értékelt cselekményt a Btk. 370. § (2) bekezdés *bb)* alpontja szerint is minősítette. A kifosztás büntetéként értékelt cselekményt 1 rendbelinek minősítette, emellett a cselekményt okirattal visszaélés vétségének [Btk. 346. § (1) bek. *c)* pont] is minősítette. A lopás vétségeként [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. *b)* pont *bb)* alpont] értékelt cselekményt kísérletként elkövetettnek minősítette. A K. Járásbíróság ítéletével kiszabott, végrehajtásában 5 év próbaidőre felfüggesztett 1 év 10 hónap fiatakorúak fogháza büntetés végrehajtásának elrendelését mellőzte. Az

- elsőfokú bíróság ítéletének egyéb rendelkezéseit a II. r. terhelt vonatkozásában helybenhagyta.
- [3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség nyújtott be felülvizsgálati indítványt a II. r. terhelt tekintetében a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontjában foglalt okból a Be. 608. § (1) bekezdés *d*) pontjában meghatározott eljárási szabálysértés miatt. A felülvizsgálati indítvány indoka az, hogy az eljárás során II. r. terhelt tartózkodási helye ténylegesen nem volt ismeretlen, mert az elsőfokú és a másodfokú ítélet meghozatalakor is jogerős szabadságvesztés-büntetését töltötte. A Be. 39. § (1) bekezdés *h*) pontja értelmében – a Be. 425. § (3) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel – mind az elsőfokú bíróság által megtartott tárgyaláson, mind a másodfokú bíróság által megtartott nyilvános ülésen a terhelt jelenléte kötelező, és a Be. 430. § (7) bekezdésében foglalt kivétel (a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondott és őt a bíróság nem kötelezte tárgyaláson való jelenlétre) hiányában a tárgyalást és a nyilvános ülést a terhelt távollétében nem lehet megtartani. A Legfőbb Ügyészség hivatkozott arra, hogy a másodfokú bíróság tanácsulást csak abban az esetben tarthatott volna az ügyben, ha a Be. 598. § (4) és (5) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a terhelt élhetett volna azzal a jogával, hogy a tanácsulásról szóló tájékoztatást követően 8 napon belül nyilvános ülés tartását kéri. Emiatt a tanácsulást megtartásának nem volt helye. Az elsőfokú ítélet elleni fellebbezések tanácsuláson csak abban az esetben lettek volna elbírálhatók, amennyiben a másodfokú bíróság észleli az elsőfokú bíróságnak a Be. 608. § (1) bekezdés *d*) pontja szerinti eljárási szabálysértését [Be. 598. § (1) bek. *d*) pont], illetve, ha a büntetés súlyosítására irányuló fellebbezés mellett sem az ügyész, sem a terhelt, sem a védő nem indítványozza nyilvános ülés vagy tárgyalás tartását [Be. 598. § (2) bek.]. Ilyen indítványt a terhelt az erről szóló tájékoztatás szabályszerű kézbesítése hiányában nem tehetett.
- [4] A Legfőbb Ügyészség indítványozta, hogy a Kúria a Be. 663. § (2) bekezdése alapján felülvizsgálati indítvánnyal támadott első-, és másodfokú ítéletet II. r. terhelt tekintetében helyezze hatályon kívül, és a járásbíróságot utasítsa új eljárásra.
- [6] A felülvizsgálati indítvány megalapozott.
- [7] A Be. 648. § *b*) pontja szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen eljárási szabálysértés miatt is van helye.
- [8] A Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontja értelmében eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. A Be. 608. § (1) bekezdés *d*) pontja alapján hatályon kívül helyezési ok, ha a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező.
- [9] A Be. 651. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *a*) pontja értelmében az ügyészség mind a terhelt terhére, mind pedig javára terjeszthet elő felülvizsgálati indítványt. A felülvizsgálati indítvány mind a Be. 652. § (3), mind a (4) bekezdése alapján határidőben benyújtottnak tekintendő. A Kúria az 1/2021. számú BJE határozatban kimondta, hogy az eljárási szabálysértés [Be. 649. § (2) bek.] miatt előterjesztett felülvizsgálati indítványnak nincs iránya.
- [13] A Be. 39. § (1) bekezdés *h*) pontja alapján a terhelt jogosult arra, hogy a tárgyaláson és a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés tárgyában tartandó ülésen jelen legyen és az e törvényben meghatározottak szerint kérdéseket tegyen fel.
- [14] A Be. 747. § (3) bekezdése értelmében a bírósági eljárás során távollévő terhelttel szemben eljárásnak akkor van helye, ha a terhelt az eljárás során elszökött, elrejtőzött, vagy megalapozottan feltehető, hogy a büntetőeljárás elkerülése érdekében más módon elérhetetlenné vált; a terhelt felkutatása érdekében tett intézkedések észszerű időn belül nem vezettek eredményre és azt a bűncselekmény tárgyi súlya vagy az ügy megítélése indokolja.
- [15] A Be. 749. § (1) bekezdése szerint a bíróság a távollévő terhelttel szemben az ügyészség erre irányuló indítványára jár el, az eljárási cselekményre (tárgyalásra) a távollévő terheltet hirdetményi úton idézi [Be. 135. § (1) bek. *a*) pont] és szabályszerű hirdetményi kézbesítés esetén a tárgyalás megtartásának nincs akadálya.
- [16] A Be. 425. § (3) bekezdése szerint a nyilvános ülésre az e törvényben megállapított eltérésekkel a tárgyalásra vonatkozó rendelkezések az irányadók.
- [17] A Be. 428. § (1) bekezdés *a*) és *b*) pontja alapján a vádlott jelenléte a tárgyaláson kötelező, ha a tárgyaláson való jelenlét jogáról a 430. § (1) bekezdése szerint nem mondott le, illetve a bíróság őt a tárgyaláson való jelenlétre kötelezte.
- [18] Az iratok alapján megállapítható, hogy a járásbíróság az ismeretlen helyen tartózkodó II. r. terhelttel szemben elfogatóparancsot bocsátott ki, ezt követően 21 nappal a járási ügyészség indítványozta az eljárás II. r. terhelt távollétében történő, a járásbíróság a II. r. terheltet hirdetményi úton szabályszerűen idézte a tárgyalásra
- [19] A másodfokú bíróság a II. r. terhelt részére hirdetményi úton adta ki a tájékoztatásról arról, hogy a fellebbviteli bíróság tanácsuláson bírálja el az ügyet, ezt követően – ugyancsak hirdetményi úton – közölte vele a tanácsulási időpontját.
- [20] Ugyanakkor az törvényszék iratai között elfekszik a II. r. terhelt erkölcsi bizonyítványa, mely tartalmazza, hogy a törvényszék büntetés-végrehajtási csoportja a határozatával elrendelte a járásbíróság, valamint a törvényszék. ítéletével a II. r. terhelttel szemben kiszabott 1 év 10 hónap – végrehajtásában 5 év próbaidőre felfüggesztett – fk. fogházbüntetés utólagos végrehajtását. A II. r. terhelt e büntetését a jelen ügyben megtartott elsőfokú tárgyalást megelőző időponttól töltötte a bv. intézetben, melyből kitöltve a jelen ügyben másodfokon meghozott ítéletet követően szabadult.
- [21] Fentiek alapján megállapítható tehát, hogy mind az elsőfokú bíróság ítéletének meghozatalakor, mind a másodfokú bíróság által tartott tanácsulási időpontjában a II. r. terhelt nem ismeretlen helyen, hanem ismert helyen, büntetés-végrehajtási intézetben tartózkodott. Ebből következően mind az első-, mind a másodfokú bíróság törvénysértően folytatta le az eljárását a Be. CI. Fejezetében szabályozott eljárás a távollévő terhelttel szemben külön eljárás szabályai alapján. Így az elsőfokú

- bíróági eljárásban nem volt törvényes lehetőség a tárgyalást a II. r. terhelt távollétében való megtartására.
- [22] A teljesség érdekében a Kúria utal arra, hogy a Be. 430. § (1) bekezdése értelmében a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról a vádemelés után bármikor lemondhat, ha védővel rendelkezik, és a védőt megbízza a kézbesítési megbízotti feladatok ellátásával. A Be. 430. § (7) bekezdése szerint, ha a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondott és őt a bíróság nem kötelezte a tárgyaláson való jelenlétre, a tárgyalást a vádlott távollétében is meg kell tartani. Ebben az esetben a bíróság az eljárást a meg nem jelent vádlottal szemben befejezheti.
- [23] Az iratok alapján megállapítható, hogy a II. r. terhelt a tárgyaláson való jelenlét jogáról az elsőfokú eljárásban nem mondott le, ebből következően az ő jelenléte a tárgyaláson kötelező lett volna, az elsőfokú bíróság azzal, hogy az ítéletet a II. r. terhelt távollétében hozta meg, megvalósította a Be. 608. § (1) bekezdés *d)* pontjában írt eljárási szabálysértést, melynek eredményeként a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül kellett volna helyezni, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra kellett volna utasítania. E feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés megvalósulása mellett a másodfokú bíróság érdemben az elsőfokú bíróság határozatát nem bírálhatta volna felül. Ez önmagában megalapozza a másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését is.
- [24] A Be. 598. § (2) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság tanácsülésen határoz akkor is, ha az ítélet ellen a vádlott terhére nem jelentettek be fellebbezést és a tényállás megalapozott, vagy a vádlott terhére bejelentett fellebbezés kizárólag az 583. § (3) bekezdés *a)* vagy *c)* pontján alapszik, és nyilvános ülés vagy tárgyalás kitűzését az ügyészség, a vádlott, a védő vagy a fellebbező nem indítványozza. A Be. 598. § (4) bekezdése előírja, hogy a tanács elnöke a Be. 598. § (2) bekezdése szerinti esetben az ügyészséget, a vádlottat, a védőt és a fellebbezőt értesíti a tanácsülés kitűzéséről, a tanács összetételéről, a tanácsülés időpontjáról, és tájékoztatja arról, hogy nyolc napon belül a más által bejelentett fellebbezésre, indítványra vagy nyilatkozatra észrevételeket tehetnek.
- [25] A Kúria a BH 2022.70. számon közzétett döntésében kifejtette, a Be. 598. § (2) bekezdésében – a tanácsülés megtarthatóságát illetően – meghatározott feltételek közül az első kettő vagylagos (a tényállás megalapozott, vagy a vádlott terhére bejelentett fellebbezés kizárólag az 583. § (3) bekezdés *a)* pontján alapszik), míg a harmadik (a nyilvános ülés vagy tárgyalás kitűzését az ügyészség, a vádlott, a védő vagy a fellebbező nem indítványozza) ezekhez kapcsolódóan konjunktív, azaz a harmadik feltétel hiányában a fellebbezés nem bírálható el tanácsülésen annak ellenére, ha az első két feltétel valamelyike teljesül.
- [26] Ha a másodfokú eljárásban a terhelt szabályszerű értesítése nem történik meg, nem tekinthető szabályszerűnek a nyilvános ülés vagy tárgyalás kitűzése indítványozásának lehetőségére és határidejére vonatkozó tájékoztatás sem, emiatt annak jogkövetkezményei nem alkalmazhatók. A terhelt a tárgyalás, illetve másodlagosan a nyilvános ülés megtartására irányuló indítványtételi jogát nem gyakorolhatta, így a szabályszerű értesítése nélkül a fellebbezés tanácsülésen való elbírálása esetén a Be. 608. § (1) bekezdés *d)* pontja szerinti feltétlen eljárási szabálysértés megvalósul.
- [27] Mindez a Be. 599. § (4) bekezdésének 2021. január 1-jétől – és így a másodfokú eljárás során is – hatályos módosítását követően is irányadó.
- [28] A Be. 599. § (4) bekezdésének szövege 2021. január 1-jétől azt tartalmazza, hogy a nyilvános ülésen az ügyész és – a (2) bekezdés *b)* pontjában meghatározott eseten kívül – a vádlott jelenléte nem kötelező.
- [29] A Be. 599. § (2) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság a nyilvános ülésen az ügyben a vádlottat a büntetékiszabási körülmények további tisztázása érdekében meghallgathatja.
- [30] Változatlan a Be. 599. § (5) bekezdése szabályozása, mely szerint a fellebbezés a szabályszerűen idézett vádlott távollétében akkor is elbírálható, ha a nyilvános ülés eredményeként megállapítható, hogy a meghallgatása nem szükséges.
- [31] Az a módosítás, amely nyilvános ülésen való vádlotti részvételt már nem teszi kötelezővé, egyfelől kizárólag arra az esetre vonatkozik, ha a nyilvános ülés kitűzésekor a másodfokú bíróság úgy ítéli meg, hogy az ügyben a vádlott büntetékiszabási körülmények további tisztázása érdekében történő meghallgatása nem szükséges, ezt rögzíti és ennek megfelelően a vádlottat a nyilvános ülésre nem idézi, csak értesíti; másfelől ha a vádlott meghallgatását indokoltnak tartja, s ennek rögzítése mellett a vádlottat a nyilvános ülésre idézi, de a nyilvános ülésen azt állapítja meg, hogy a nyilvános ülésen a meghallgatása mégsem szükséges. Ugyanakkor a nyilvános ülésnek a vádlott távollétében történő megtartása továbbra is csak abban az esetben lehetséges, ha a terhelt saját elhatározásán alapuló meg nem jelenése folytán kerül a bíróság abba a helyzetbe, hogy a nyilvános ülésnek a terhelt távollétében történő megtartásáról döntsön. A másodfokú bíróság a nyilvános ülésre megidézett – illetve az előállítani rendelt, fogva lévő – terhelt nyilatkozatához kötve van, annak figyelembevételével kell eljárnia. A nyilatkozat gyakorlásának feltétele pedig az ő szabályszerű értesítése vagy idézése. A Be. 599. § (4) bekezdésében foglalt, a tárgyalás kötelező jelenlétéhez képest a másodfokú nyilvános ülésre vonatkozó eltérő szabály csak abban az esetben alkalmazható, ha a nyilvános ülésről a vádlottat – a (2) bekezdés *b)* pontjában meghatározott eseten kívül – szabályszerűen értesítették.
- [32] Mindezek alapján a tanácsülés megtarthatóságának továbbra is feltétele az, hogy nyilvános ülés vagy tárgyalás kitűzését a vádlott, védő vagy a fellebbező ne indítványozza. Így annak megítélése, hogy az ügyben nyilvános ülés vagy tárgyalás tartása szükséges-e, vagy az ügy tanácsülésen elbírálható, továbbra is ahhoz kötött, hogy a tanácsülés megtartásáról a jogosult értesüljön, és a szabályszerű tájékoztatást követően lehetsége legyen az ügyben nyilvános ülés vagy tárgyalás tartását indítványozni.
- [33] Jelen ügyben a fogva lévő II. r. terhelt a tanácsülés megtartásáról szabályszerű tájékoztatást nem kapott, így nyilvános ülés vagy tárgyalás megtartására indítványt nem tehetett, ezen jogának korlátozása miatt a tanácsülés megtartásának törvényi feltétele

- hiányzott, így az ügy másodfokú elbírálására tanácsulésen nem kerülhetett volna sor.
- [34] A Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal támadott első- és a másodfokú ítéletet a Be. 663. § (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította, mert az alapügyben eljáró bíróságok ügydöntő határozatukat a 649. § (2) bekezdés *d)* pontjában meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg.
- [35] A Kúria a Be. 663. § (3) bekezdése értelmében a megismételt eljárásra előírja, hogy a bíróság a terhelt jelenléti jogának maradéktalan biztosításával folytassa le az eljárást és a Be. CI. Fejezetben szabályozott külön eljárásra kizárólag a Be. 747. § (3) és (4) bekezdésében írt feltételek megléte esetén van törvényes lehetősége.
- [36] A Kúria a Be. 856. § (1) bekezdés *a)* pontjára figyelemmel, a 857. § (1) bekezdés *c)* pontjára tekintettel rendelkezett a jogerős ügydöntő határozatban kiszabott, II. r. terheltet terhelő büntügyi költség címén esetlegesen befizetett összegnek a visszatérítéséről.
- (Kúria Bfv.I.1520/2021/8.)
- 62** A terhelt a védő eljárása iránti igényét védő meghatalmazásával is kifejezheti; ebben az esetben a védő részvétele az eljárásban – egyéb törvényi ok hiányában is – kötelező. Ezért feltétlen eljárási szabálysértés valósul meg, ha ilyen esetben a másodfokú bíróság a védőt a tanácsulés kitűzéséről és a nyilvános ülés indítványozása iránti jogáról nem értesíti [Be. 44. § f) pont, 598. § (5) bek., 608. § (1) bek. d) pont].
- [1] A járásbíróság a 2021. október 4-én kihirdetett ítéletével a terheltet járművezetés ittas állapotban vétsége [Btk. 236. § (1) bek.] miatt 1 év 2 hónap, fogházban végrehajtani rendelt szabadságvesztésre, 4 év közúti járművezetéstől eltiltásra és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a terhelt a kiszabott szabadságvesztésből legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Elrendelte továbbá a járásbíróság ítéletével kiszabott 10 hónap – eredetileg végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett – szabadságvesztés végrehajtását.
- [2] Az ítélet ellen a terhelt által bejelentett fellebbezés folytán eljárta a törvényszék mint másodfokú bíróság a 2022. február 8-án meghozott végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [3] A jogerős ügydöntő határozat ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.
- [4] Indítványában kifejtette, hogy a védelem ellátására szóló meghatalmazását a nem jogerős ítélet meghozatalát követően az első fokon eljáró bíróságnál csatolta be, majd fellebbezését ugyancsak itt nyújtotta be. A járásbíróság azonban a meghatalmazást elmulasztotta felterjeszteni a megyei főügyészség útján a törvényszék részére, az elsőfokú bíróság által felterjeszteni rendelt fellebbezést pedig a főügyészség mulasztotta el továbbítani a másodfokú bíróságnak.
- [5] E mulasztások nyomán a másodfokú bíróság nem kézbesítette részére a főügyészség indítványát sem, miként a tanácsulés vagy nyilvános ülés időpontjáról sem kapott értesítést.
- [6] Megítélése szerint feltétlen eljárási szabálysértést valósít meg, ekként kötelezően hatályon kívül helyezést és új eljárásra utasítást von maga után, ha a védő törvényes jogait és kötelezettségeit a bíróság mulasztása miatt nem gyakorolhatta.
- [7] Indítványozta ezért, hogy a Kúria a törvényszék végzését helyezze hatályon kívül, és a másodfokú bíróságot utasítsa új eljárásra.
- [8] A Legfőbb Ügyészség átiratában a védő felülvizsgálati indítványát alaposnak tartotta.
- [9] Átiratában arra az álláspontra helyezkedett, hogy a védői meghatalmazás csatolására a Be. 582. § (1) bekezdésében, illetve (3) bekezdésében meghatározott határidő leteltét követően került sor, így a védő fellebbezés bejelentésére nem volt jogosult. E megnevezéssel benyújtott beadványát tartalma szerint észrevételnek kellett tekinteni, amelyet a járásbíróság helyesen rendelt felterjeszteni a főügyészség útján a másodfokú bíróságra.
- [10] A másodfokú bíróság azonban a fellebbezés elbírálásáig nem szerzett tudomást a védői meghatalmazásról, ekként a védő részére sem idézés, sem értesítés kiadása iránt nem intézkedett. Ekként a védő nem tudta gyakorolni az őt a meghatalmazás folytán megillető jogokat, amelyek a nyilvános ülés, illetve az észrevétel tartalma alapján tárgyalás kitűzésének indítványozására is kiterjedtek.
- [11] A BH 2017.45. számon közzétett eseti felhívásával amellet érvelt, hogy a védő tárgyalási távollétére alapított abszolút eljárási szabálysértésre való hivatkozás csak kötelező védelem mellett lehet alapos, ugyanakkor következetesnek ítélte a bírói gyakorlatot, hogy a tanácsulés megtartásának is alapvető feltétele a terhelt, illetve a védő szabályszerű értesítése. Ennek hiányában pedig az abszolút hatályú eljárási szabálysértés beállt.
- [12] Indokai alapján indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét helyezze hatályon kívül, és a törvényszéket utasítsa új eljárásra.
- [13] A Kúria a 2022. július 19-én kelt Bfv.II.573/2022/5. számú végzésével a jogerős ítéletben kiszabott, valamint az abban végrehajtani rendelt szabadságvesztések végrehajtását felfüggesztette.
- [14] A felülvizsgálati indítvány alapos.
- [15] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a alapján csak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen, és kizárólag a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt anyagi és eljárási jogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárási jogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek.
- [16] A Be. 649. § (2) bekezdés *d)* pontja szerint felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. A Be. 608. § (1) bekezdés *d)* pontja alapján feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértést valósít meg, ha a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező.
- [17] A felülvizsgálati indítvány szerint e feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértés a másodfokú bíróság által kitűzött tanácsulésre szóló értesítés elmulasztása okán állt be.
- [18] Az ügyiratokból kitűnően a járásbíróság az ítélet írásba foglalását követően 2021. október 20-án

- rendelte felterjeszteni az iratokat a megyei főügyészség útján a törvényszékre, ahova azok 2021. november 11-én érkeztek meg. A másodfokú bíróság a 3. sorszámú végzésével még e napon akként rendelkezett, hogy a „büntetőügyet” – helyesen az ítéletet – tanácsülésen bírálja felül. Tájékoztatni rendelte továbbá a terheltet, hogy a tájékoztatás kézbesítésétől számított 15 napon belül nyilvános ülés kitűzését kérheti.
- [19] A másodfokú bíróság terheltnek kézbesített végzése „nem kereste” jelzéssel érkezett vissza a törvényszékre.
- [20] Ezt követően a törvényszék a 8. sorszámú végzésével a tanácsulést 2022. január 20. napjára tűzte ki, amely napon a büntetőügyet jogerősen befejezte.
- [21] Ezzel párhuzamosan dr. J. Á. 2021. november 16-án, elektronikus úton nyújtotta be meghatalmazását a járásbírósághoz, kérve egyúttal iratmásolat kiadását is. Az elsőfokú bíróság november 17-én intézkedett az iratmásolat kiadása iránt, ugyanakkor a meghatalmazás másodfokú bíróság felé történő felterjesztése elmaradt.
- [22] Ezt követően a védő 2022. január 19-én „fellebbezés” megnevezéssel, tartalmában észrevételként értékelendő beadványt nyújtott be az elsőfokú bírósághoz. A járásbíróság a beadványt felterjeszteni rendelte a megyei főügyészség útján a törvényszékre, azonban a Kúriára felterjesztett iratok, illetve a BIR-O rendszer tanúsága szerint az a mai napig nem érkezett meg a másodfokú bíróságra.
- [23] Ekként a járásbíróság mulasztásként értékelhetően nem intézkedett nyomban a védői meghatalmazás felterjesztése iránt a másodfokú bírósághoz, noha a védő a meghatalmazása alapján, annak benyújtásától kezdve jogosult volt eljárni – az akkor már másodfokon folyamatban lévő – eljárásban [Be. 45. § (2) bek. első mondata].
- [24] Ugyancsak mulasztott az elsőfokú bíróság, amikor az elektronikus úton érkezett védői észrevételt csupán papír alapon rendelte felterjeszteni a másodfokú bírósághoz. A bíróságok egységes iratkezelési szabályzatáról szóló 17/2014. (XII. 23.) OBH utasítás (Beisz.) 100. § (2a) bekezdése ugyanis az elektronikus kapcsolattartás útján érkezett elektronikus iratok BIIR-O útján történő, a felterjesztéssel egyidejű továbbítását írja elő. E rendelkezés értelemszerűen irányadó az utóbb érkezett, de a fellebbezés elbírálásához szükséges elektronikus iratok pótlólagos felterjesztése esetén is, ennek teljesítése azonban a jelen esetben elmaradt.
- [25] Végül, a járásbíróság abban is hibázott, hogy az iratok felterjesztését követő három hónap elteltével benyújtott védői beadványt a megyei főügyészség útján terjesztette fel a törvényszékre, noha az egyszerű megítélésű ügyben a Be. 588. § (4) bekezdésében szabott határidő elteltével az ügyiratoknak már szükségképpen a másodfokú bíróság rendelkezésére kellett állniuk.
- [26] A BIR-O program ráadásul a „kapcsolatok” fül alatt a másodfokú ügyszámot is rögzíti, így az elsőfokú bíróság rövid tájékozódás eredményeként már a védői meghatalmazás beérkezésekor meggyőződhetett volna, hogy a felterjesztett iratok már ekkor megérkeztek a törvényszékre. Ekként az iratexport funkció használatával az elektronikus úton benyújtott védői meghatalmazás akár e napon továbbítható lett volna a másodfokú bíróság részére, biztosítva egyúttal a védői részvételt a másodfokú eljárásban.
- [27] Az eljárás tényeinek illetően tisztázását követően válhat lehetségessé az állásfoglalás a felülvizsgálati indítvány középpontjában álló jogkérdést illetően.
- [28] A Be. 599. § (1) bekezdése az ítélet ellen bejelentett fellebbezés elbírálásának eljárási formájaként a nyilvános ülés tartását határozza meg főszabályként, és a Be. 598. § (1) és (2) bekezdésében felsorolt esetekben teszi lehetővé a tanácsülés tartását.
- [29] Következésképpen, a felülvizsgálati indítvány megítélése azon áll, hogy a Be. az adott esetben lehetőséget biztosított-e a járásbíróság elsőfokú ítéletének tanácsülésen való felülbírlatára.
- [30] E törvényi feltételek meglétét pedig a törvényszék jogerős ítéletének meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbíralni [Be. 659. § (2) bek.].
- [31] A 2021. május 26-án hatályos Be. 598. § (2) bekezdése – az (1) bekezdésben foglalt, és a jelen ügy elbírálása szempontjából közömbös esetkörön túl – a másodfokú bíróság számára akkor biztosította a tanácsülésen való határozathozatal lehetőségét, ha az ítélet ellen a vádlott terhére nem jelentettek be fellebbezést és a tényállás megalapozott, vagy a vádlott terhére bejelentett fellebbezés kizárólag a Be. 583. § (3) bekezdés a) vagy c) pontján alapszik, és nyilvános ülés vagy tárgyalás kitűzését az ügyészség, a vádlott, a védő vagy a fellebbező nem indítványozza.
- [32] Jelen esetben az első két feltétel teljesült, mert az ügyészség nem jelentett be fellebbezést, és a másodfokú bíróság a tényállást megalapozottnak ítélte. A törvényben megkívánt feltételrendszer harmadik eleme azonban konjunktív, azaz, a fellebbezés az ítélet feltételek megléte mellett sem bírálható el tanácsülésen, ha a nyilvános ülés kitűzését az ügyészség, a terhelt vagy a védő indítványozza (BH 2022.70.1.).
- [33] Ezzel összefüggésben a törvény kötelezettségként írta elő a másodfokú bíróság számára, hogy az ügyészséget, a vádlottat és a védőt értesítse a tanácsülés kitűzéséről, a tanács összetételéről és a tanácsülés időpontjáról. A másodfokú bíróságnak egyúttal tájékoztatást kellett nyújtania arról, hogy az értesítés címzettjei a más által bejelentett fellebbezésre, indítványra vagy nyilatkozatra – a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 211. § (6) bekezdésére is figyelemmel tizenöt napon belül – észrevételeket tehetnek [Be. 598. § (4) bek.]. A Be. 598. § (2) bekezdésének alkalmazásával kitűzött tanácsülés esetén e tájékoztatásnak arra is ki kellett terjednie, hogy az észrevétel előterjesztésére rendelkezésre álló határidő alatt nyilvános ülés vagy tárgyalás kitűzése indítványozható [Be. 598. § (5) bek.].
- [34] Az értesítés biztosítja tehát a terhelt és a védő számára, hogy olyan eljárásjogi formát indítványozhasson, amely mellett a személyes jelenléte biztosított. A nyilvános ülés tartására irányuló kérelem a fellebbezés nyilvános ülésen való elbírálásához – kizárólag ehhez – alanyi jogosultságot teremt (Bfv.I.1035/2021/6.).
- [35] Ebből következően, ha a terhelt vagy a védő él a nyilvános ülés kitűzésének indítványozásához fűződő, a Be. 598. § (4) és (5) bekezdésében

- biztosított alanyi jogosultságával, nyilatkozata egyúttal kötelezettséget jelent a másodfokú bíróság számára a nyilvános ülés kitűzésére. Következésképpen, ha a másodfokú bíróság a nyilvános ülés kitűzésének mellőzésével a törvényi feltételek hiányában megtartott tanácsülésen hozza meg ügydöntő határozatát, az egy tekintet alá esik azzal, mintha a nyilvános ülést szabályszerű idézés hiányában tartotta volna meg a terhelt vagy a kötelező jelenléttel érintett védő távollétében (BH 2014.333., BH 2018.40., BH 2021.100., BH 2021.132., BH 2022.70.I.).
- [36] Jelen ügyben is pontosan ez történt.
- [37] Dr. J. Á. 2021. november 16-án nyújtotta be meghatalmazását a járásbírósághoz, így a Be. 45. § (2) bekezdése alapján e naptól fogva volt jogosult védőként eljárni. Ezzel párhuzamosan a törvényszék előtt folyamatban lévő másodfokú eljárásban megillette a Be. 598. § (5) bekezdésében biztosított jogosultság a nyilvános ülés kitűzésének indítványozására. Az indítvány előterjesztésének előfeltételeként jelentkező értesítése azonban nem történt meg, mert a törvényszék a védői meghatalmazás benyújtásáról nem szerzett tudomást. Az értesítés elmaradása pedig elzárta a védőt a személyes részvételével megtartott nyilvános ülés kitűzésének indítványozásától.
- [38] Az elmaradt értesítés szabályszerű megtörténtét követően a törvényi határidőben megtett esetleges indítvány nyomán kitűzendő nyilvános ülésen pedig a védő jelenléte a törvény helyes értelme szerint kötelező lett volna.
- [39] A védő jelenléte a tárgyaláson ugyanis – egyebek mellett – akkor kötelező, ha a büntetőeljárásban a védői részvétel kötelező (Be. 434. §). Mivel pedig a Be. 425. § (3) bekezdése szerint a nyilvános ülésre a Be.-ben megállapított eltérésekkel a tárgyalásra vonatkozó rendelkezések az irányadók, ezért a kötelező védői részvétel Be. 44. §-ában felsorolt eseteiben a védő jelenléte a nyilvános ülésen – a Be. eltérő szabályának hiányában – ugyancsak kötelező.
- [40] A büntetőeljárásban kötelező a védő részvétele, ha a bíróság a terhelt indítványára vagy azért, mert egyéb okból szükségesnek tartja, védőt rendelt ki [Be. 44. § *f*) pont]. Ha tehát a terhelt a védő kirendelésére indítványt tesz, és nincs meghatalmazott védője, úgy a védő kirendelését nem lehet megtagadni; a védő kirendelését követően pedig a védő részvétele az eljárásban, jelenléte a tárgyaláson – és a másodfokú nyilvános ülésen – kötelező (BH 2022.92.I.). Amennyiben az eljárás során egyébként nem kötelező a védelem, azonban mégis védő kirendelésére kerül sor, ezt követően a továbbiakban éppúgy kötelező a kirendelt védő részvétele az eljárásban, mint annak a törvényben meghatározott egyéb eseteiben (BH 2020.136.).
- [41] Következésképp a terhelt védő kirendelése iránt előterjesztett indítványa a védő részvételét az eljárásban a Be. 44. § *a)–e*) és *g*) pontjában írt eseteken túl is kötelezővé teszi. Másképpen fogalmazva, ha a büntetőeljárásban bármely okból védő kirendelésére került sor, a továbbiakban a tárgyalás – és eltérő rendelkezés hiányában a nyilvános ülés – nem tartható meg a védő távollétében.
- [42] A terhelt a védői részvétel iránti igényét azonban nem kizárólag a védő kirendelésének indítványozásával tudja kifejezni, hanem a védelem ellátására szóló ügyvédi meghatalmazás útján is.
- [43] A védő meghatalmazása pontosan ugyanazt a terhelti akaratot tükrözi, mint a védő kirendelése iránti indítványtétel. Mind a kirendelés iránti indítvány, mind a meghatalmazás ugyanarra az eredményre vezet: az indítvány teljesítése, illetve a meghatalmazás csatolása nyomán a továbbiakban védő jár el a terhelt védelmében.
- [44] Különbség legfeljebb annyi lehet, hogy mivel a meghatalmazás a terhelt akaratához kötött, amennyiben a védő nem jelenik meg a részvétel lehetőségével járó eljárási cselekményen vagy egyébként nem jár el, a terhelt attól – kifejezett nyilatkozattal – eltekinthet. Jelen esetben azonban erre nem került sor.
- [45] A kirendelt és a meghatalmazott védő eljárási jogai és kötelezettségei pedig azonosak. Következésképpen, azonos eljárásjogi következményekkel jár, ha a másodfokú bíróság – akár adminisztratív okból, önhibáján kívül – elmulasztja értesíteni a védőt az elsőfokú ítélet ellen bejelentett fellebbezés(ek) tanácsülésen történő elbírálásáról és a tanácsülés kitűzéséről, egyúttal a nyilvános ülés vagy tárgyalás tartásának indítványozása iránti jogáról, legyen szó akár kirendelt, akár meghatalmazott védőről.
- [46] Amiként tehát a védő kirendelése érdekében megtett indítvány nyomán a védői részvétel a büntetőeljárásban a Be. 44. § *a)–e*) és *g*) pontjában meghatározott esetkörökön túl is kötelezővé lesz, a védői meghatalmazás csatolása is ugyanezen a következménnyel jár. A védői megbízás fennállása alatt a tárgyalás vagy a nyilvános ülés védő távollétében való megtartása szükségképpen sérti a büntetőeljárás szabályait.
- [47] A Be. 598. § (5) bekezdésében írt értesítés elmaradásával ezért a védő olyan eljárási cselekmény – nyilvános ülés – kitűzésének indítványozásától esett el, amely nyilvános ülés a távollétében nem lett volna megtartható, azaz, amelyen a jelenléte kötelező lett volna.
- [48] A védő értesítésének elmulasztása ezért a jelen esetben a Be. 608. § (1) bekezdés *d*) pontjában meghatározott eljárási szabálysértést, egyúttal a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontjában írt felülvizsgálati okot valósította meg.
- [49] A kifejtett érvek mentén a Kúria – a Be. 660. § (1) bekezdésének főszabálya szerinti tanácsülésen, a Be. 655. § (1) bekezdésének főszabálya szerinti összetételben – a törvényszék végzését a Be. 663. § (2) bekezdése és a (4) bekezdés *a*) pont első fordulata alapján hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.
- [50] A Kúria a Be. 663. § (3) bekezdése szerinti utasításként írja elő, hogy a törvényszék a megismételt eljárást a terhelt és a védő jelenlétre vonatkozó rendelkezési jogát tiszteletben tartva folytassa le, a Be. 598. § (2) bekezdése szerinti tanácsülés kitűzése esetén kiemelten ügyelve a tanácsülés megtartásához a Be. 598. § (4) és (5) bekezdésében állított feltételek teljesülésére.
- [51] A Be. 856. § (1) bekezdés *a*) pontja szerint a büntügyi költséget a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkor törvényes kamatával együtt a terheltnek vissza kell téríteni, ha rendkívüli jogorvoslat folytán a jogerős ügydöntő

határozatot a bíróság hatályaon kívül helyezte, és megismételt eljárást kell lefolytatni. A Be. 857. § (1) bekezdése pedig előírja, hogy a visszatérítést felülvizsgálat esetén a Kúria rendeli el. Ennek megfelelően a Kúria elrendelte a terhelt részére az általa eddig esetlegesen megfizetett büntügyi költség mindenkori törvényes kamatával történő visszatérítését.

(Kúria Bfv.II.573/2022/10.)

63 A pótmagánvádló igazolási kérelmében arra hivatkozott, hogy a fellebbezését határidőben postára adta, azt azonban a Magyar Posta visszakézbcsítette. Az igazolási kérelmet aznap előterjesztette és a korábban már elküldött fellebbezést ismét benyújtotta. Mivel a benyújtott fellebbezés rajta kívül álló okból, a Magyar Posta eljárása miatt nem jutott el a címzett törvényszékhez, ez a pótmagánvádlónak fel nem róható, melyből pedig az következik, hogy az igazolási kérelme alapos, így az általa benyújtott fellebbezés érdemi vizsgálatának van helye [Be. 139. § (1), (2), (3) bek. 140., § (2) bek.].

- [1] Dr. Sz. D. sértetti jogutód, pótmagánvádló a jogi képviselője útján a megyei főügyészséghez 2021. november 4. napján benyújtott, a törvényszékhez 2021. november 17. napján érkezett vádindítványában a terheltet emberölés büntetével [Btk. 160. § (1) bek., (2) bek. a), b), d) és j) pont] vádolta.
- [2] A törvényszék a 2022. január 17. napján meghozott végzésével a vádindítványt elutasította.
- [3] A vádindítványt elutasító végzést a törvényszék kézbesítette a pótmagánvádlónak, aki azt 2022. február 8. napján átvette.
- [4] Figyelemmel arra, hogy a törvényszékhez nem érkezett fellebbezés a végzéssel szemben, a törvényszék megállapította, hogy az 2022. február 16. napján véglegessé vált.
- [5] A pótmagánvádló a 2022. április 14. napján kelt és a törvényszékhez 2022. április 19. napján érkezett igazolási kérelmében arra hivatkozott, hogy a fellebbezését határidőben postára adta, azt azonban a Magyar Posta visszakézbcsítette. Erről pedig csak 2022. április 14. napján szerzett tudomást, amikor a levélszekrények közelében lévő, belső udvarnál lévő fali beugrónál megtalálta a küldeményt. Az igazolási kérelméhez mellékelte a fellebbezést is.
- [6] Az ítéletábla a 2022. május 23. napján meghozott végzésével a pótmagánvádló igazolási kérelmét és fellebbezését – elkészttség okán – elutasította.
- [7] Indokai szerint a pótmagánvádló jogi képviselője 2022. március 7. napján töltötte le a törvényszék véglegessé vált végzését, aki a képviseletnek az ügyvédekről szóló törvényben foglaltaknak megfelelő, a jogszabályok és a legjobb tudása szerinti, lelkiismeretes ellátására vállalt kötelezettséget.
- [8] Hivatkozott arra, hogy e kötelezettségvállalás alapján megállapítható, hogy a véglegessé vált végzéstől a pótmagánvádló és a pótmagánvádló jogi képviselője 2022. március 7. napján egyaránt tudomást szereztek, így az igazolási kérelem előterjesztésére nyitva álló határidő 2022. március 16. napján a pótmagánvádló vonatkozásában is eltelt. Ehhez képest a pótmagánvádló által 2022. április 19. napján előterjesztett igazolási kérelem elkészt.
- [9] A végzés ellen a pótmagánvádló jelentett be fellebbezést annak hatályaon kívül helyezése érdekében.
- [10] A fellebbezés igazolási kérelem elutasításával kapcsolatos indokai szerint a pótmagánvádló 2022. február 8. napján valóban kézhez vette a törvényszék vádindítványt elutasító végzését, amely ellen a fellebbezést már aznap – tehát határidőben – postára adta. A posta azonban annak ellenére kézbesítette vissza a küldeményt, hogy azon a törvényszék valamennyi adata szerepelt.
- [11] A visszakézbcsítés tényéről 2022. április 14. napján szerzett tudomást, és még aznap ismét benyújtotta a 2022. február 8. napján már előterjesztett fellebbezést.
- [12] Hivatkozott arra, hogy a vádindítványt elutasító végzést a törvényszék nem szabályszerűen kézbesítette a számára, mert annak ellenére postai úton kapta meg, hogy vállalta az elektronikus kapcsolattartást.
- [13] Álláspontja szerint törvényellenesen járt el a törvényszék és az ítéletábla is, mert a határozataikat csak P.-né dr. B. É. jogi képviselőnek küldték meg, nem kézbesítették azonban a pótmagánvádló jogi képviselőjeként szintén eljáró Dr. Sz. Ügyvédi Irodának. Ezzel pedig az eljárási bíróságok jogorvoslati jogot vontak el.
- [14] A fellebbezés alapos.
- [15] A Be. 139. § (1) bekezdése alapján, ha a terhelt, a védő, a sértett, a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt, valamint a bírósági eljárásban az ügyészség határidőt vagy határnapot önhibáján kívül mulasztott – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – igazolásnak van helye.
- [16] E rendelkezés értelemszerűen az elhunyt sértett jogutódjaként a Be. 52. § (1) bekezdés a) pontja alapján eljáró pótmagánvádlóra is vonatkozik.
- [17] A Be. 139. § (2) bekezdése alapján az igazolási kérelmet az elmulasztott határidő utolsó napjától, illetve az elmulasztott határnaptól számított nyolc napon belül lehet előterjeszteni. Ha a mulasztás később jutott a mulasztó tudomására, vagy az akadály később szűnt meg, az igazolási kérelem határideje a tudomásszerzéssel, illetve az akadály megszűnésével kezdődik. Három hónapon túl igazolási kérelmet nem lehet előterjeszteni.
- [18] Jelen ügyben a pótmagánvádló 2022. február 8. napján vette kézhez a törvényszék vádindítványt elutasító végzését, a fellebbezésre nyitva határidő 2022. február 16. napján járt le.
- [19] Hivatkozása szerint 2022. április 14. napján jutott a tudomására, hogy elmulasztotta a fellebbezési határidő utolsó napját azzal, hogy a Magyar Posta visszakézbcsítette a határidőben előterjesztett fellebbezését. Ehhez képest az igazolási kérelmet aznap előterjesztette és a korábban már elküldött fellebbezést ismét benyújtotta.
- [20] A Be. 139. § (3) bekezdése alapján az igazolási kérelemben elő kell adni a mulasztás okát és azokat a körülményeket, amelyek a mulasztás vétségét valószínűsítik. Határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelem előterjesztésével együtt az elmulasztott cselekményt is pótolni kell.

- [21] A Be. 140. § (2) bekezdése alapján az igazolási kérelmet a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság méltányosan bírálja el.
- [22] A pótmagánvádló az igazolási kérelem mellékleteként csatolt egy borítékmásolatot, amelyen címzettként a törvényszék, feladóként pedig ő szerepel. A postai bélyegző szerint a levélküldemény feladása 2022. február 8. napján valóban megtörtént. A címzés pontos, az megegyezik a törvényszék közzétett postai elérhetőségével. A visszaküldés oka nincs feltüntetve.
- [23] E tények a pótmagánvádló fellebbezés benyújtására vonatkozó állítását támasztják alá. Kétségtelen, hogy a visszakézbcsített küldemény feltalálásának időpontja csupán valószínűsített, az igazolási kérelem azonban a három hónapos jogvesztő határidőn belül előterjesztett.
- [24] A Kúria megjegyzi a következőket.
- [25] Az eljárás során arra vonatkozóan nem merült fel tény, hogy a pótmagánvádló valóban tudomást szerzett a vádindítványt elutasító végzés véglegessé válásáról, ezt ugyanis az ügyiratok nem támasztják alá.
- [26] Az ítéletábla álláspontjával szemben a pótmagánvádló jogi képviselőjének a végzés véglegessé válásáról való igazolt tudomásszerzéséből nem következik automatikusan az, hogy e tényt a pótmagánvádló is megismerte, és ekként a fellebbezési határidő elmulasztását felismerte (ami valójában a posta általi visszaküldés tényéből következik).
- [27] Az igazolási kérelem méltányos elbírálásának követelményéből adódik, hogy ellentétes adat vagy erre utaló körülmény hiányában a mulasztás felismerésének pótmagánvádló által valószínűsített időpontját (a visszakézbcsített irat feltalálásának napját) el kell fogadni.
- [28] Az ekként határidőben előterjesztettnek tekintendő igazolási kérelem lényege, hogy az általa benyújtott fellebbezés rajta kívül álló okból, a Magyar Posta eljárása miatt nem jutott el a címzett törvényszékhez.
- [29] Kétségtelen, hogy ez a pótmagánvádlónak fel nem róható, melyből pedig az következik, hogy az igazolási kérelme alapos, így az általa benyújtott fellebbezés érdemi vizsgálatának van helye, amelyet az ítéletáblának kell lefolytatnia.
- [30] Ekként a Kúria a megtámadott határozatot a Be. 614. § (3) bekezdés *b*) pontjára figyelemmel, a 614. § (4) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, – a Be. 579. § (3) bekezdése folytán irányadó – a Be. 606. § (1) bekezdése alapján megváltoztatta, az igazolási kérelemnek helyt adott és az ítéletáblát a fellebbezés érdemi elbírálására hívta fel.

(Kúria Bpkf.III.754/2022/2.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

POLGÁRI SZAKÁG

64 Ha az adatkezelő előzetesen nem köti a közérdekű adatigény teljesítését költségtérítés megfizetéséhez, vagy az előzetesen közölt költségtérítés mértékénél magasabb mértékű költségtérítést igényel a közérdekű adat kiadása iránti perben, ennek érvényesítéséhez nem kell viszontkereset előterjesztene [2011. évi CXII. törvény (Infotv.) 29. § (3)–(5) bek., 31. § (1)–(2) bek.; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 267. §, 279. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2021. január 6-án az alperes jogelődjétől elektronikus úton közérdekű adatok kiadása címén kérte az alperes jogelődje tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó Zrt.-re vonatkozó, 2019. január 1. és 2020. december 31. között hozott tulajdonosi jogot gyakorló határozatok (egyedüli részvényesi határozatok) megküldését.
- [2] Az alperes jogelődje 2021. január 22-én tájékoztatta a felperest a teljesítési határidő 45 nappal történő meghosszabbításáról. A 2021. február 22-i válaszelevelében az adatigénylés teljesítését 259 000 forint költségtérítés megfizetéséhez kötötte. Érvélese szerint a kiadni kért dokumentumok olyan adatokat is tartalmaznak, amelyek nyilvánosságra hozatala az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) és a köztulajdonban álló gazdasági társaságok takarékosabb működéséről szóló 2009. évi CXXII. törvény alapján tiltott, ezért gondoskodnia kell ezeknek az adatoknak a felismerhetetlenné tételéről. A költségtérítés mértéke tárgyában arra hivatkozott, hogy az adatok kitakarása a határozatok nagy száma miatt jelentős költséggel járó jogi és adminisztratív munkát igényelt, a költségtérítés összege a jogi szakértők munkájának, illetve az adminisztratív munkakörben dolgozó alkalmazottak tevékenységének és a papírhasználati igénynek az ellenértékét foglalja magában.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperes keresetében a pert megelőző adatmegismerési igényével egyezően – 54 416 forint költségtérítés megfizetése mellett – kérte az alperest kötelezni a közérdekű adatok kiadására. Az alperes által meghatározott költségtérítés összegéből 4 416 forint másolási díjat és 50 000 forint munkadíjat elismert a 301/2016. (IX. 30.) Korm. rendelet alapján, ezt meghaladóan annak felszámítását jogszabályellenesnek tartotta.
- [4] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Állította, hogy az adatigénylés teljesítéséhez 368 oldal terjedelmű részvényesi határozatot kellett átvizsgálnia, mivel azok üzleti titoknak, államtitoknak és ún. tükröződő államtitoknak minősülő adatokat is tartalmaznak. Ezek meghatározása és felismerhetetlenné tétele jelentős jogi szakértelmet és adminisztratív

tevékenységet igényel, amellyel kapcsolatban a jogi képviselővel kötött megbízási szerződés alapján 7 és fél órára 35 000 forint + áfa/óra ügyvédi munkadíjjal számolva 333 375 forint ügyvédi munkadíjból, további a két alkalmazottja 20 órai tevékenysége miatt 88 000 forint többletmunkabér, összesen 421 375 forint személyi költsége és további 4 416 forint másolási költsége, összesen 425 791 forint költsége merült fel. Ezért a felperes közérdekű adatigénylésének teljesítésére csak 425 791 forint költségtérítés megfizetése mellett köteles. Értelmezése szerint a költségtérítés az adatigénylés teljesítése megtagadásának speciális indoka, ezért a megelőző eljárásban igényelt 259 000 forintot meghaladó összeget is érvényesítheti.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletében kötelezte az alperest, hogy a felperes email címére – 54 416 forint költségtérítés megfizetése ellenében – adja ki a felperesnek az alperes jogelődje tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó Zrt.-re vonatkozó 2019. január 1. és 2020. december 31. között hozott tulajdonosi joggyakorló határozatokat (egyedi részvényesi határozatokat).
- [6] Az elsőfokú bíróság indokolása szerint a felperes adatigénylésében meghatározott adatok az Infotv. 3. § 5. pontja alapján az alperes kezelésében álló közérdekű adatok. Az alperes az adatigénylés teljesítéséért költségtérítést állapíthat meg, azonban a költségtérítés megfizetésének elmulasztása vagy megtagadása az adatigénylés teljesítésének megtagadása helyett a kötelezettség teljesítését akadályozó körülmény. Kiemelte, hogy az Infotv. 31. §-a alapján az adatkezelő akkor is kérhet költségtérítést, ha azt a pert megelőzően nem közölte, azonban a megelőző eljárásban megjelölt 259 000 forintnál magasabb költségtérítést már nem érvényesíthet. A perben ugyanis nem változtatható meg a felperes igényérvényesítésének a ténybeli alapja. A bírói gyakorlatra hivatkozással rámutatott arra, hogy az adatigénylés teljesítéséért kért költségtérítés összegének megalapozottságát az adatkezelőnek kell bizonyítania és részletes, az igénylés teljesítéséhez szükséges munkafázisokra lebontott kimutatást kell előterjesztene. Az alperes ezt elmulasztotta, csupán általánosságban hivatkozott a költségtérítés szükségességére.
- [7] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [8] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a perindítást megelőzően meghatározott költségtérítés összege – viszontkereset előterjesztése nélkül – az Infotv. 31. § (1) bekezdésére figyelemmel nem emelhető fel a perben. Az adatkezelő ugyan megváltoztathatja a nyilatkozatát az adatigénylés megtagadását

megalapozó tények tekintetében, a költségtérítés összegének felülvizsgálata iránti perben azonban ez a lehetősége már nem áll fenn, mivel ez nem tartozik a megtagadási okok megváltoztatásának körébe.

- [9] A másodfokú bíróság megítélése szerint az elsőfokú bíróságot nem terhelte anyagi pervezetési kötelezettség az alperes tényállítása és a bizonyítási érdeke tekintetében. Az alperes előadása szerint ugyanis az előzetes eljárásban közölt 259 000 forint költségtérítés nem nála, hanem a Zrt.-nél felmerült költség, amelyet saját költségként nem érvényesíthet. Kiemelte: az alperes csupán általánosságban hivatkozott a jogi szakértők és alkalmazottak magas költségeire, az iratokban rögzített – pontosabban meg nem jelölt – nem nyilvános adatokra nem mint megtagadási okokra hivatkozott. Viszontkereset előterjesztése nélkül nyilatkozott úgy, hogy az elsőfokú bíróság kötelezze a felperest az adatok kiadása fejében 425 791 forint megfizetésére. A kereset elutasítását abban az esetben kérte, ha a felperes nem fizeti meg ezt a költséget.
- [10] Ezért az elsőfokú bíróság ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [11] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a kereset elutasítását kérte. Megsértett jogszabályként az Infotv. 29. § (3) és (5) bekezdését, az Infotv. 31. § (2) bekezdését, a Pp. 267. §-át, a Pp. 279. § (1) bekezdését, a Pp. 369. § (3) bekezdésének a) és c) pontját jelölte meg.
- [12] Felülvizsgálati álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a megjelölt jogszabályokat megsértve mellőzte a költségtérítés mértékének igazolására csatolt bizonyítékok (az ellenkérelem mellékleteként a teljesítésigazolások és az alapítói határozatok listája) vizsgálatát és értékelését a költségtérítési igénye megalapozottságának vizsgálata során. Ezt a másodfokú bíróság is elmulasztotta, ezért a bizonyítékok mérlegelése kirívóan okszerűtlen, sérti az Infotv. 31. § (2) bekezdésére is figyelemmel a Pp. 267. §-át és a Pp. 279. § (1) bekezdését.
- [13] Érvelése szerint a másodfokú bíróság kirívóan okszerűtlenül mellőzte a bizonyítékai értékelését arra hivatkozással is, hogy a Zrt. költségeit kívánta érvényesíteni. Az adatigénylés teljesítésére adott válaszában ugyanis a 259 000 forintot saját költségeként jelölte meg, mert arra számított, hogy a felperes – a korábbi gyakorlatának megfelelően – a perben majd a Zrt.-t kéri kötelezni az adatigény teljesítésére. Hangsúlyozta: az okirattal igazolt költségeit a felperes nem vonta kétségbe, annak mértékét csupán azért vitatta, mert magasabb összegben határozta meg az előzetesen közölt összegnél.
- [14] Bejelentette, hogy a felperes adatigénylése miatt elkészítette az igényelt közérdekű adatokat tartalmazó adathordozók másolatát és kitakarta az alapítói határozatok személyes adat, banktitok, üzleti titok tartalmát, illetőleg azokat az adatokat is, amelyek minősített adatok vagy ilyen minősített adatokra utalnak. A perben ennek költségét jelölte meg 421 375 forintban, amelynek az

érvényesítéséhez nem szükséges viszontkereset előterjesztése. A felperesnek kell a keresetében kérnie az igényelt költségtérítés bíróság általi felülvizsgálatát.

- [15] A felperes joghatályosan nem terjesztett elő felülvizsgálati ellenkérelmet.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [16] A Kúria a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet – eljárási szabálysértés miatt – az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő, nem alkalmas érdemi felülbírálatra a következők miatt.
- [17] A felülvizsgálati eljárásban az nem volt vitatott, hogy az alperes az adatkezelője a felperes adatigénylésében megjelölt közérdekű adatoknak. A peres felek között az alperes által érvényesített költségtérítés mértéke volt vitatott. Ezért a Kúriának azt kellett megítélnie, hogy az eljárás bíróságok helytállóan állapították-e meg annak mértékét csupán a felperes által elismert összegben.
- [18] Az Infotv. 31. § (1) bekezdése szerint az igénylő a közérdekű adat megismerésére vonatkozó igény elutasítása vagy a teljesítésre nyitva álló, vagy az adatkezelő által a 29. § (2) bekezdése szerint meghosszabbított határidő eredménytelen eltelte esetén, valamint az adatigénylés teljesítéséért megállapított költségtérítés összegének felülvizsgálata érdekében bírósághoz fordulhat. Az Infotv. 31. § (2) bekezdése értelmében a megtagadás jogszerűségét és a megtagadás indokait, illetve az adatigénylés teljesítéséért megállapított költségtérítés összegének megalapozottságát az adatkezelőnek kell bizonyítania.
- [19] A Kúria irányadó joggyakorlata szerint a kiadni kért adatok körét illetően a jogvita kereteit az előzetes adatmegismerés iránti kérelem határozza meg (Kúria Pfv.IV.21.493/2021/5.). A bíróság az alperest olyan közérdekű adat kiadására kötelezheti, amelyet a felperes a pert megelőzően az adatkezelőtől kért (Kúria Pfv.IV.20.993/2018/5.). A Kúria megítélése szerint azonban ebből nem következik az eljárás bíróságok olyan jogértelmezése, hogyha az adatigény teljesítését az adatkezelő előzetesen nem köti költségtérítés megfizetéséhez, vagy az előzetesen közölt költségtérítés mértékénél magasabb mértékűt igényel a perben, ennek érvényesítéséhez viszontkeresetet kell előterjesztetni. Az Infotv. nem tartalmaz ilyen feltételt, illetve igényérvényesítési kötelezettséget.
- [20] A közérdekű adat kiadása iránti perekben a költségtérítés érvényesítéséhez az Infotv. eljárásjogi rendelkezései miatt a Pp. 204. § (1) bekezdésében meghatározott viszontkereset előterjesztésének szükségessége nem merül fel. Ezeknek a pereknek a tárgya – többek között – az adatigénylés teljesítésért igényelt költségtérítés mértékének felülvizsgálata. Az adatkezelőt az Infotv. 29. § (3)–(5) bekezdései jogosítják fel arra, hogy az adatigénylés teljesítését az azzal kapcsolatban felmerült költségek előzetes megtérítésének feltételéhez kösse. Az eljárás bíróságok által alkalmazott kiterjesztő jogértelmezés ellentétes a Kúria Pfv.IV.20.877/2018/4. számú precedens ítéletében kifejtett jogértelmezéssel is, amely szerint a peres eljárásban lehetséges olyan

megtagadási okra is hivatkozni, amely a korábbiakban nem merült fel. Ilyennek minősül az is, ha az adatkezelő csak a perben jelöli meg a költségtérítés iránti igényét, vagy azt az előzetesen közölt összegnél magasabb mértékben határozza meg. Az Infotv. 31. § (7) bekezdése ehhez kapcsolódóan tartalmaz egyértelmű rendelkezést: ha a bíróság a közérdekű adat igénylésére irányuló kérelemnek helyt ad, határozatában az adatkezelőt – az adatigénylés teljesítésére rendelkezésre álló határidő meghatározásával – a kért közérdekű adat közlésére az adatigénylés teljesítéséért megállapított költségtérítés összegének megfizetése mellett kötelezi.

- [21] A bíróságnak az alperes által érvényesített költségtérítés mértékét a kormányrendelet keretei között, az alperes által csatolt bizonyítékok alapján kell meghatározni. Az eljárás bíróságok arra helytállóan hivatkoztak, hogy a közérdekű adat kiadása iránti perben, amennyiben az adatkezelő a kérelem teljesítését költségtérítés előzetes megfizetéséhez köti, vita esetén a költségtérítés indokoltságát és összezszerűségét az adatkezelő köteles bizonyítani. Nem minősül ebben a körben megfelelő bizonyításnak az aránytalan munkaerő-ráfordításra való konkrétumok nélküli, általános hivatkozás (Kúria Pfv.IV.20.901/2020/12.).
- [22] Az alperes nem csupán általánosságban jelölte meg az Infotv. 29. § (3)–(5) bekezdései alapján igényelt költségtérítés mértékét, hanem azt részben okirattal kívánta igazolni: csatolta az adatigénylésbe bevont jogi szakértőnek (az alperes jogi képviselőjének) az adatigénylés teljesítésére fordított munkájával kapcsolatos teljesítésigazolásokat 7,5 óra tekintetében, valamint a 2019. és 2020. évi 148 darab alapítói határozat listáját, amely állítása szerint 368 oldal. Az eljárás bíróságok ezekre az igazolni kívánt tényekre – eltérő jogi álláspontjuk miatt – nem nyilatkoztatták meg a felperest. A felperesnek a perfelvételi tárgyaláson módosított nyilatkozatából (8. jegyzőkönyv 2. oldal) pedig nem állapítható meg az, hogy az elismert 50 000 forint mit foglal magában, mit ismert el ténylegesen felmerült költségként. Az eljárás bíróságok ennek ellenére nem pontosították a felperes nyilatkozatát, mellőzték az alperes által igényelt költségtérítés igazolására csatolt bizonyítékok vizsgálatát és értékelését, ezzel megsértették a Pp. 267. §-át és a Pp. 279. § (1) bekezdésében meghatározott kötelezettségüket. Ez pedig olyan lényeges eljárási szabálysértés, amely kihat az ügy érdemére, a Pp. 422. §-ában meghatározott korlátozás miatt a felülvizsgálati eljárásban nem pótolható.
- [23] Mivel a jogerős ítélet a kifejtettek alapján az eljárási szabályok megsértése miatt az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő, a Kúria a jogerős ítéletet – az elsőfokú ítéletre is kiterjedően – hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

(Kúria Pfv.IV.20.478/2022/10.)

65 Az érintett természetes személy teljes nevét tartalmazó, saját használatú e-mail címe személyes adatnak minősül. A személyes adat jogellenes kezelése önmagában, egyéb tényállási elem hiányában azonban nem valósítja meg automatikusan

a személyes adatok védelméhez fűződő személyiségi jog megsértését [2011. évi CXII. tv. (Infotv.) 3. §; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:42. § (1) bek., 2:43. § e) pont; az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 27-i (EU) 2016/679 Rendelete (GDPR) 4. Cikk 1–2., 6. Cikk].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2004 óta használja személyes elektronikus levelezési címeiként ... e-mail címet. Az alperes a cégbíróságnál – jogi képviselője útján – előterjesztett változásbejegyzési kérelme alapján elektronikus címeiként téves, nem az alperes által használt e-mail címet, hanem egy másik, egy karakter (pont) kivételével a felperesével megegyező címet tett közzé 2015. szeptember 1-jei hatállyal, amelyet onnan 2020. december 8-i hatállyal töröltetett.
- [2] A levelező szolgáltató rendszerében a nevek között elhelyezett pontot az e-mail cím részeként a rendszer nem érzékeli, ezért az alperes által bejelentett e-mail címre küldött elektronikus leveleket több esetben a felperes e-mail címére kézbesítette a rendszer. A felperes 2020-ban szerzett tudomást arról, hogy a vállalkozásnak címzett levelek címzettje az alperes, a kialakult helyzetről tájékoztatta az alperes törvényes képviselőjét, majd 2020. november 20-án jogi képviselője útján levélben szolgáltatta fel az alperest a jogsértés abbahagyására és 150 000 forint anyagi kompenzáció nyújtására, valamint kérte, hogy az alperes értesítse a levelezőpartnerit arról, hogy téves e-mail címet jegyeztetett be a cégnyilvántartásba. Az alperes a cégnyilvántartásban 2020. december 18-i hatállyal módosította a hivatalos elérhetőségként bejegyzett e-mail címet, a felperes további követeléseinek nem tett eleget.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [3] A felperes a fizetési meghagyással indult, perré alakult eljárásban előterjesztett keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 300 000 forint sérelemdíj és ennek 2020. december 12. napjától járó késedelmi kamata, valamint a perköltség megfizetésére. Keresetének jogalapját a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42. § (1)–(3) bekezdéseire, a 2:52. § (1)–(2) bekezdéseire, a 2:43. § e) pontjára, valamint Az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 27-i (EU) 2016/679 Rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban: GDPR) 6. cikk (1) bekezdésére alapította. Keresetének indokolásában előadta, hogy az alperes mulasztása miatt számos kéretlen elektronikus levelet kapott, amelyek kezelése és eltávolítása számára kellemetlenséget okozott.
- [4] Az alperes elsődlegesen az eljárás megszüntetését, érdemben a kereset elutasítását kérte. Nem vitatta, hogy a képviselőjében eljáró ügyvéd a változásbejegyzési eljárásban a taggyűlési határozatban szereplő cím helyett tévesen más e-mail címet tüntetett fel. Előadta, hogy üzleti partnerei a valós e-mail címet ismerték, így a pontatlanság számára nem tűnt fel, a tévedésről akkor szerzett tudomást, amikor a felperes 2020. augusztus végén megkereste törvényes képviselőjét az ügyben telefonon. Az írásbeli felszólítást követően

haladéktalanul intézkedett a cégbíróságnál az e-mail cím kijavítása iránt. Álláspontja szerint a kereset jogalapja hiányzik, mert nem sértette meg a felperes személyiségi jogait. Hivatkozott a felperes mint károsult közrehatására is, tekintettel arra, hogy már 2015-ben észlelte az elírást, mégis csak 2020 augusztusában kereste meg először az ügyben a törvényes képviselőjét.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság – kijavított – ítéletében kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 300 000 forintot, és annak 2020. december 12. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamatát.
- [6] Ítéletének indokolásában megállapította, hogy a felperes személyes használatú e-mail címe személyes adatnak minősül, és miután a levelezőrendszer a címbe a vezetéknev után elhelyezett pontot külön nem érzékeli, a tévesen bejelentett e-mail cím a felperes személyes adatának kezelését, felhasználását jelenti, amelyre az alperesnek nem volt jogosultsága, ezért a jogsértést a Ptk. 2:43. § e) pontjára figyelemmel a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés a) pontja alapján megállapította. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperes e-mail címének jogsértő nyilvános közzététele nem csupán absztrakt jogsérelmet okozott, hanem a jogsértéssel okozati összefüggésben hátrányos következmények is jelentkeztek, a jogsértés több mint öt évig fennállt, ennek ideje alatt a felperes számos kértlen e-mail üzenetet kapott, ezért a felperes a Ptk. 2:52. §-a alapján sérelemdíjra jogosult, amelynek összegét az elsőfokú bíróság a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésének alkalmazásával mérlegeléssel határozta meg.
- [7] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította, valamint kötelezte a felperest az első- és a másodfokú perköltség megfizetésére.
- [8] A jogerős ítélet indokolása szerint a „személyes adat” és az „adatkezelés” fogalmát meghatározó GDPR 4. cikk 1. és 2. pontja alapján a felperes perbeli e-mail címe nem tekinthető személyes adatnak, mert egyedi azonosításra alkalmas elemet nem tartalmaz. A felperes és az alperes törvényes képviselőjének neve nagyobb részt megegyezik, a különbség csupán annyi, hogy az alperes törvényes képviselőjének második keresztnéve is van, továbbá az adatokból megállapítható volt, hogy más személy is a felperessel egyező személynevet használhat. Az alperes jogsértő adatkezelést sem végzett, mert nem a felperes – személyes adatnak nem minősülő – e-mail címét, hanem egy másik e-mail címet közölt a cégbírósággal, amely nem azonos a felperes perbeli e-mail címével még abban az esetben sem, ha a levelezőprogram nem tesz különbséget a különleges írásjelet tartalmazó és az illet nem tartalmazó e-mail címek között. A másodfokú bíróság a kereset jogalapjának hiányában a jogkövetkezményként alkalmazható sérelemdíj iránti igényt is alaptalannak találta.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [9] A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet

hatályon kívül helyezését és a keresetnek helyt adó ítélet meghozatalát kérte.

- [10] Megsértett jogszabályként hivatkozott a Ptk. 2:42. § (1) bekezdésére, a 2:43. § e) pontjára, valamint a Ptk. 2:52. § (1)–(3) bekezdéseire. Felülvizsgálati álláspontja szerint a kialakult ítélkezési gyakorlat, valamint a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság gyakorlata szerint valakinek az e-mail címe egyértelműen személyes adatnak minősül. Ezt támasztja alá az Európai Bizottság 29. cikk alapján létrehozott munkacsoportjának 4/2007. véleménye is, amely szerint mind a vállalati, mind a privát levélcím személyes adatnak minősül. A másodfokú bíróság helytelenül állapította meg, hogy az e-mail címe nem személyes adat arra hivatkozással, hogy azonos személynévvel mások is rendelkezhetnek, ezért az egyedi azonosításra nem alkalmas. A perbeli e-mail címhez csak ő férhet hozzá, ezért a helytelen e-mail cím közzétételével ténylegesen csak őt érthette sérelem.
- [11] Az alperes a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [12] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint alaptalan.
- [13] A felülvizsgálati kérelem alapján a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a felperes teljes nevét tartalmazó e-mail címével – egy írásjel kivételével – azonos, a cégbírósághoz az elektronikus elérhetőséget biztosító cím téves bejelentésével az alperes megsértette-e a felperes személyes adatok védelméhez fűződő személyiségi jogát.
- [14] Az eljáró bíróságok eltérően foglaltak állást annak megítélésében, hogy a felperes nevét tartalmazó e-mail címe önmagában a felperes személyes adatának minősül-e. A Kúria érdemben, eltérő indokolás mellett a másodfokú bíróság döntésével értett egyet.
- [15] A GDPR 4. cikk 1. pontja szerint személyes adat az azonosított vagy azonosítható természetes személyre (érintett) vonatkozó bármely információ; azonosítható az a természetes személy, aki közvetlen vagy közvetett módon, különösen valamely azonosító, például név, szám, helymeghatározó adat, online-azonosító vagy a természetes személy testi, fiziológiai, genetikai, szellemi, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára vonatkozó, egy vagy több tényező alapján azonosítható. A 2. pont szerint adatkezelésnek minősül a személyes adatokon vagy adatállományokon automatizált vagy nem automatizált módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így a gyűjtés, rögzítés, rendszerezés, tagolás, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás, lekérdezés, betekintés, felhasználás, közlés, továbbítás, terjesztés vagy egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel útján, összehangolás vagy összekapcsolás, korlátozás, törlés, illetve a megsemmisítés.
- [16] A per nem vitás adatai szerint a felperes személyes használatú e-mail címe, valamint az alperesnek a cégbírósághoz – az alperes cég törvényes képviselőjének a felperesével azonos nevét tartalmazó – pontatlanul bejelentett és nyilvántartásba vett e-mail címe azonosnak tekinthető, arra is figyelemmel, hogy az adott

- levelezőrendszer a szavakat elválasztó pont tekintetében nem tesz megkülönböztetést.
- [17] A fent ismertetett GDPR 4. cikk 1. pontja értelmében a természetes személy teljes nevét tartalmazó e-mail címe személyes adatnak minősül, ezért ennek ellenkezőjét tévesen állapította meg a másodfokú bíróság.
- [18] Ezt az álláspontot támasztja alá a GDPR Preambulumának [30] bekezdése is, amely szerint a természetes személyek összefüggésbe hozhatók az általuk használt készülékek, alkalmazások, eszközök és protokollok által rendelkezésre bocsátott online-azonosítókkal, például IP-címekkel és azokkal a cookie-azonosítókkal, valamint egyéb azonosítókkal, például rádiófrekvenciás címkékkel. Ezáltal olyan nyomok keletkezhetnek, amelyek egyedi azonosítókkal és a szerverek által fogadott egyéb információkkal összekapcsolva felhasználhatók a természetes személyek profiljának létrehozására és az adott személy azonosítására.
- [19] Minderre figyelemmel önmagában az a körülmény, hogy a felperes neve az adott esetben gyakorinak tekinthető és az országban több, vele azonos nevű személy is létezik, a teljes nevét tartalmazó e-mail címének személyes adat jellegét nem zárja ki, legfeljebb az „érintett” (felperes) közvetlen azonosításához az egyéb személyes adata kapcsolását teszi szükségessé.
- [20] A felperes személyiségi jogának sérelmét abban jelölte meg, hogy saját, személyes használatú elektronikus levelezési címe éveken keresztül az alperesnek szóló, kéretlen elektronikus levelek érkeztek, amelyeket kénytelen volt eltűnri, illetve kezelni, mindez számára folyamatosan kellemetlenséget okozott. Az alperes érvelése szerint a téves bejelentéssel jogsértő szándéka nem volt, a felperes személyéről és e-mail címének a cégnyilvántartásba történt téves bejelentéséről, valamint a tévedéssel okozott problémáról a felperes személyes jelentkezéséig tudomása sem volt.
- [21] A Ptk. 2:42. § (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét, így különösen a magán- és családi élet, az otthon, a másokkal való – bármilyen módon, illetve eszközzel történő – kapcsolattartás és a jóhírnév tiszteletben tartásához való jogát szabadon érvényesíthesse, és hogy abban őt senki ne gátolja. A (2) bekezdés értelmében az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani; a személyiségi jogok e törvény védelme alatt állnak. A Ptk. 2:43. § e) pontja alapján a személyiségi jogok sérelmét jelentik különösen a magántitokhoz és a személyes adathoz védelméhez való jog megsértése.
- [22] E rendelkezések a természetes személy személyisége ellen irányuló, az emberi méltóságból fakadó valamely személyiségi jogát sértő közvetlen támadás ellen nyújtanak jogvédelmet. Ebből következik, hogy a személyes adat jogosulatlan kezelése önmagában, további tényállási elem hiányában személyiségvédelmet nem alapoz meg.
- [23] A Kúria több határozatában is kifejtette, hogy a személyes adat jogellenes kezelése nem eredményezi automatikusan a személyiségi jog, ezen belül a Ptk. 2:43. § e) pontjában írt személyes adatok védelméhez fűződő jog megsértését. Az Infotv. és a GDPR, valamint a Ptk. is oltalmazza – a személyes adatok védelme útján – a személyiséget, azonban azt más szempontból szabályozza, a védelmi körök terjedelme különböző, amely a hivatkozott jogszabályok eltérő személyi és tárgyi hatályával áll összefüggésben. Az adatvédelmi szabályok esetleges megsértése tehát nem eredményezi automatikusan azt, hogy a jogsérelem az érintett magánszférájába is olyan mértékű tiltott beavatkozást jelent, amely egyben a Ptk. alapján személyiségi jogsértést is megvalósít (Kúria Pfv.IV.21.084/2020/4. Indokolás [30], Kúria Pfv.IV.20.651/2022/5. Indokolás [39]).
- [24] A felperes kizárólag az e-mail cím téves bejelentése következtében, annak a cégbírósági nyilvántartásban történő közzétételével határozta meg az alperes jogsértő magatartását. Az alperes – képviselője útján tett – bejelentésében a nyilvánvalóan elírásból eredő téves e-mail cím rögzítése nem irányult a felperes személye, személyisége ellen. A tévedésről való tudomásszerzést követően pedig az alperes intézkedett az elírás javítása iránt. Ezért önmagában a felperes személyes adatának a téves írásmódból eredő kezelése attól függetlenül nem eredményezi a személyiségi jog megsértését, hogy a felperes e-mail címére kéretlen levelek érkeztek és azok számára kellemetlenséget okoztak.
- [25] Mindezekre figyelemmel a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet nem sértette meg a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat, ezért azt – eltérő indokolással – hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.IV.20.730/2022/7.)

66 A jogosult irányában egyetemleges fizetésre kötelező vámhatósági (hatósági) határozat az egymáshoz képest mellrendelt pozícióban lévő adóstársak egymás közötti relációjában – az egyetemlegesség fogalmából, lényegéből fakadón – polgári (kötelmi) jogi jogviszonyt keletkeztet. Annak a mozzanatnak a bekövetkezésével és időpontjában, amikor az egyik adóstárs a saját kötelezettségét meghaladóan, a vámhatározatban kirótt teljes fizetési kötelezettségnek egyedül tesz eleget a jogosult irányában, többletteljesítése tekintetében a többi egyetemleges adóstárs addig csupán potenciálisan létező megtérítési kötelezettsége esedékessé, és – az igény állapotába kerülve – a felperes részéről ekként érvényesíthetővé válik [2013. évi V. törvény (Ptk.) 1:1. §, 6:2. § (3) bek., 6:30. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Nemzeti Adó- és Vámhivatal ... Igazgatósága (a továbbiakban: vámhatóság) utólagos ellenőrzést folytatott le a 2011. szeptember 23. és 2013. augusztus 1. közötti időszakban az Európai Uniót kívüli országokból importált zöldség és gyümölcs áruknak az Európai Unióba való beérkezése után közösségi külső árutovábbítás eljárás keretében a NAV ... szolgálati helyre, K.-ra való beszállítása tárgyában. A vámhatóság megállapította, hogy az árutovábbítási eljárásban az áruk és a hozzájuk kapcsolódó iratok elváltak egymástól, az eljárás lezárása és a szabadforgalomba bocsátási eljárás úgy történt meg, hogy az áruk fizikailag nem érkeztek meg a NAV k.-i szolgálati helyére, azokat a fuvarozók a szállítási okmányokon egyértelműen megjelölt kecskeméti vámhivatal rendeltetési hely

- helyett A.-ban pakolták le. Az iratokat eljuttatták K.-ra a felperes munkavállalója által kezdeményezve az eljárás lezárását, annak ellenére, hogy tudomása volt arról, az árukat nem tudja vám elé állítani, csak a vámokmányokat nyújthatta be a hatóság részére.
- [2] A vámhatóság határozataiban összesen 23 esetben kötelezett több személyt – mások mellett a felperest és a II. rendű alperest – vám és áfa egyetemleges megfizetésére. A marasztalási összegeket kizárólag a felperes fizette meg.
- A kereseti kérelem és a II. rendű alperes védekezése**
- [3] A felperes keresetében az egyetemleges kötelezettség alapján általa kifizetett vám és áfa arányos része megtérítéseként 19 633 186 forint és késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni a II. rendű alperest a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK rendelet (a továbbiakban: Vámkódex) 96. cikk (2) bekezdése, 213. cikke és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:30. § (1) bekezdése alapján.
- [4] A II. rendű alperes ellenkérelme a kereset elutasítását célozta. Vitatta, hogy megtérítési kötelezettsége állna fenn a felperessel szemben. Hangsúlyozta, hogy tevékenységi köre vámügynöki tevékenység, melynek keretében elsődlegesen vámkezeléssel nyújtott. Állította továbbá, hogy az érintett esetekkel összefüggésben magatartásának felróhatósága nem állapítható meg.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [5] Az elsőfokú bíróság az ítéletében a kereset szerint marasztalta a II. rendű alperest.
- [6] Határozata indokolásában a Vámkódex rendelkezéseire utalva kiemelte, hogy a II. rendű alperes és a felperes között polgári jogi jogviszony nem állt fenn, a II. rendű alperes a felperes adóssá válása esetére a kötelezettségeinek teljesítéséért kezességet nem vállalt, és ilyen rendelkezést a Vámkódex sem tartalmaz. A II. rendű alperes főkötelezetti pozíciójából pedig nem mögöttes helytállási kötelezettség, hanem éppen adóssá válása következik, így a felperes teljesítésével a II. rendű alperes megtérítési kötelezettsége a kezességre hivatkozással nem szűnt meg.
- [7] Az elsőfokú bíróság szerint a felperes és a II. rendű alperes között a polgári jogi jogviszonyt az keletkeztette, hogy a felperes a vámhatósági határozatokban rögzített teljes összeget megfizette, a felperesnek így a Ptk. 6:30. § (1) bekezdése szerint megtérítési igénye keletkezett az egyes vámhatósági határozatokban megjelölt további egyetemleges fizetésre kötelezett személyekkel, így a II. rendű alperessel szemben is. Önmagában a hatósági határozatokban megjelölt egyetemleges fizetési kötelezettség nem eredményezi azt, hogy a fizetési kötelezettséggel terhelt felek a saját polgári jogviszonyukban is automatikusan egyenlő arányban kötelesek viselni a kiszabott vámterhet. Rámutatott, hogy a Vámkódex nem szabályozza az egyetemleges adósok belső jogviszonyát, arra a Ptk. rendelkezései irányadók. E körben az elsőfokú bíróság indokoltan tartotta a felek magatartása, és annak felróhatósága vizsgálatát annak megállapításához, hogy milyen arányban kell viselniük a fizetési kötelezettséget.
- [8] Rámutatott, hogy a II. rendű alperes kötelezettsége a Vámkódex 96. cikk (1) bekezdésén alapult, tevőleges magatartása abban állt, hogy a fuvarozó részére az árut rendelkezésre bocsátotta, a szükséges okmányokkal ellátta. A külső árutovábbítási eljárás azonban nem ezzel fejeződött be. Az árubemutatói kötelezettség a II. rendű alperest terhelte, akitől az elsőfokú bíróság megítélése szerint várható lett volna, hogy az árutovábbítási eljárás és a fuvarozás menetét az okmányok és az áru fuvarozó részére történt átadását követően is folyamatosan ellenőrizze annak érdekében, hogy saját árubemutatói kötelezettségének eleget tudjon tenni, melyre több lehetősége lett volna, azonban ezek közül egyet sem vett igénybe. Ez a mulasztás a Ptk. 1:4. § (2) bekezdése alapján felróható magatartásként értékelendő. Az ellenőrzés körében elkövetett mulasztásával a II. rendű alperes hozzájárult ahhoz, hogy a kérdéses árukat a vámfelügyelet alól jogellenesen elvonták, emiatt a megtérítési kötelezettség alól nem mentesülhet. Mindezek alapján a Ptk. 6:30. § (1) bekezdésében rögzített főszabálytól való eltérést nem tartotta indokoltnak.
- [9] A II. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján – részben eltérő indokolással – helybenhagyta.
- [10] Elfogadta az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást és – a jogellenesség/felróhatóság vizsgálatával kapcsolatban kifejtettek kivételével – az abból levont következtetéseit is.
- [11] A jogerős ítélet indokolása szerint tény, hogy azoknak a nem közösségi áruknak a szabad forgalomba hozatalával kapcsolatban, amelyekkel összefüggésben hozott határozataiban a vámhatóság vám és áfa egyetemleges megfizetésére kötelezte a felperest, a II. rendű alperest, valamint további személyeket, a felperes és a II. rendű alperes között nem volt jogviszony, azt közöttük a vámhatósági határozatok teremtettek.
- [12] A másodfokú bíróság helytállónak ítélte az elsőfokú bíróság álláspontját egyrészt abban a tekintetben, hogy a jelen polgári perben a vámhatósági határozatok és az abban foglalt megállapítások nem voltak felülbírálatok, a Vámkódex rendelkezéseinek a vámhatóság által megállapított megszegése és így a jogellenesség kérdése nem volt vizsgálható, másrészt a II. rendű alperes kezesi, illetve mögöttes helytállási kötelezettséggel kapcsolatos hivatkozásainak alaptalanságát illetően.
- [13] Kiemelte: olyan jogviszony hiányában, amely okot szolgáltatna a Ptk. 6:30. § (1) bekezdés első mondatának főszabályától való eltérésre, az említett rendelkezés értelmében az egyetemleges kötelezettek között egyenlően oszlik meg a felelősség. A felperes – mint aki az őt terhelő részt meghaladóan teljesített – ugyanezen rendelkezés második mondata alapján arányos megtérítést követelhet.
- [14] Erre tekintettel alaptalannak tartotta a II. rendű alperes hivatkozását, miszerint a határozatok alapján keletkezett fizetési kötelezettség nem az ő, hanem a felperes alkalmazottjának a jogellenes és felróható magatartására vezethető vissza. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy ennek a körülménynek csupán kárkötelelem fennállása esetén lenne ügödöntő

- jelentősége, azonban a felperes perbeli követelése nem kártérítésen, hanem a hatósági határozatnak – mások mellett – őt és a II. rendű alperest egyetemlegesen kötelező rendelkezésén alapul. A vámhatóság határozata szerinti fizetési kötelezettséget pedig a Vámkódex rendelkezései írták elő. A felperes a vámhatározat szerinti kötelezés teljesítésére alapította a perbeli követelését, azaz nem ettől független (felelősségi) alapon kért marasztalást.
- [15] Mindezekből következően a másodfokú bíróság szerint a II. rendű alperes a Ptk. 6:30. § (1) bekezdésének főszabálya szerint köteles arányos teljesítésre a felperessel szemben. A felek közötti jogviszony hiányában a fentiekből az is következik, hogy nincs jelentősége a felróhatóságnak, ezért szükségtelen volt annak vizsgálata.
- [16] A II. rendű alperes összecszerúséget érintő fellebbezési hivatkozásával összefüggésben a másodfokú bíróság rámutatott: mindazokban az eljárásokban, amelyekben őt személy egyetemleges kötelezésre került sor, a felperes a II. rendű alperestől a kifizetett összeg ötödét, azokban az eljárásokban, ahol négy személyt kötelezett egyetemlegesen a vámhatóság, ott egynegyed részben igényelhet megtérítést a II. rendű alperestől.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [17] A jogerős ítélet ellen a II. rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezése és elsődlegesen a keresetet elutasító új határozat hozatala, másodlagosan a másodfokú, míg harmadlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása érdekében.
- [18] Megsértett jogszabályhelyként – egyebek mellett – a Ptk. 1:1. §-át, 6:2. § (3) bekezdését, 6:30. §-át jelölte meg.
- [19] A II. rendű alperes elsődlegesen a peres felek közötti magánjogi jogviszony létét vitatta. E körben hangsúlyozta, hogy a vámhatározatok „kifelé”, a jogosulttal szembeni kötelezettség körében keletkeztek egyetemlegességet az adósok között, míg egymás közötti (belső) jogviszonyukban nem. A közigazgatási szerv felé felperes által történt teljesítéssel azonban a tartozás, ezzel a közigazgatási jogviszony megszűnt. A Ptk. 6:1. § (1) bekezdésére, a 6:2. § (1) bekezdésére és a 6:3. § a) pontjára utalva kifejtette, hogy hatósági határozatból csak akkor keletkezik kötelelem, ha azt az adott jogi aktus így rendeli, meghatározva a kötelelem lényeges elemeit: alanyait és tárgyát. A jogerős ítéletben foglaltak szerint az adósok között kötelmi jogviszonyt létrehozó vámhatározatok azonban csak közjogi kötelezést tartalmaznak, az adósok egymás közötti, mellérendelt viszonyában viszont semmilyen relatív szerkezetű jogviszonyt nem keletkeztek. A felperes teljesítésével megszűnt vámtartozást illetően így – polgári jogi kötelelem hiányában – a felperes a Ptk. 6:30. §-a alapján megtérítési igényt alappal nem érvényesíthetett vele szemben.
- [20] Ezzel ellentétes álláspont esetére előadta, hogy akár a vámhatósági határozatok, akár a felperesi teljesítés hozott volna létre polgári jogi jogviszonyt a peres felek között, úgy téves a másodfokú bíróság jogerős ítéletben foglalt álláspontja a tekintetben, hogy a Ptk. 6:30. § (1) bekezdés első mondatának főszabályától való eltérésre nincs ok, ezért egyenlően oszlik meg közöttük a fizetési kötelezettség. Kiemelte, ilyen esetben a kötelezettek közötti alapjogviszony az irányadó, mely szerinte magatartásuk felróhatóságának vizsgálatát jelenti a Vámkódex hivatkozott cikkei, valamint a Ptk. 1:4. §-a alapján, az elsőfokú bíróság okfejtésével egyezően.
- [21] A fentiekből kiindulva a II. rendű alperes arra is hivatkozott, hogy az eljárás bíróságoknak a peres felek viszonyában tisztázniuk kellett volna a jogellenesség (jogsértés), a felelősség, és felróhatóság kérdéseit és ezzel összefüggésben a Vámkódex rendszerében a főkötelezetti-vámadósi minőséget. Fenntartotta a saját „mögöttes” felelősségére és ebből eredő mentesülésére, valamint felróhatósága hiányára vonatkozóan korábban előadottakat. Utóbbi körben sereglmezte a törvényes képviselője meghallgatására tett indítványának mellőzését, mellyel összefüggésben álláspontja szerint a Pp. 191. és 192. §-ában foglaltak a perkonzentráció elve mellett is lehetőséget adtak volna a perfelvételi tárgyalás emiatt történő elhalasztására.
- [22] A felperesi követelés összecszerúségével összefüggésben a II. rendű alperes a Ptk. 6:3. § c) pontjára és 3:48. § (3) bekezdésére utalva kifejtette, hogy szerinte a vámhatározatoknak az adósok körének azonosítására vonatkozó rendelkezései relevánsak. Így az a körülmény, hogy a megszűnése miatt az adóstársak közül „kiesett” céggel szemben a vámhatóság nem tudott, illetve nem kívánt igényt érvényesíteni, nem jelentheti a többi adóstárs helytállási kötelezettségének megnövekedését, a vele szemben fennálló követelések a jogi személy jogutód nélküli megszűnésére vonatkozó szabályok szerint volt tagjaival szemben (lennének) érvényesíthetők.
- [24] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme elsődlegesen a jogerős ítélet helybenhagyását, másodlagosan annak esetleges hatályon kívül helyezése esetén az elsőfokú ítélet helybenhagyását célozta, felülvizsgálati eljárási költségeinek a csatolt megállapodás szerinti megállapítása mellett.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [28] A Kúria a felülvizsgálat eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt és érdemben vizsgálható okokból nem jogszabálysértő, ezért a felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [29] Téves a II. rendű alperes jogi álláspontja a peres felek közötti polgári jogi (magánjogi) jogviszony hiányát illetően. E körben a Kúria az alábbiakat emeli ki.
- [30] Az eljárás bíróságok helytállón indultak ki abból, hogy a felperes és a II. rendű alperes – továbbá a perben nem érintett, de a vámhatározatokban egyetemleges adóstársakként marasztalt további személyek – eredetileg egy közjogi folyamat egymástól polgári jogi értelemben független alanyai voltak. Közöttük polgári jogi (magánjogi), azon belül kötelmi jogviszonyt – amint arra a másodfokú bíróság is helyesen mutatott rá jogerős ítéletének [10] pontjában – a vámhatósági határozatok keletkeztek, amikor a vámhivatal egyetemleges fizetési kötelezettségüket állapította meg. Ez a kötelezettség kétirányú volt.
- [31] Egyrésztől közjogi értelemben, a Vámkódex 213. cikke alapján a vámtartozás tekintetében teremtett egyetemleges fizetési kötelezettséget a határozatokban köteleztként érintett adósok között a jogosult irányában, az egyetemlegesség lényegéből

- következően azzal a következménnyel, hogy a vámhatóság a tartozás egésze kifizetését bármelyik adóstársától követelhet.
- [32] Másrészt az egymáshoz képest mellérendelt pozícióban lévő adóstársak között közjogi jogviszony nyilvánvalóan nem jött (nem jöhetett) létre, viszont egymás közötti relációjukban – ugyancsak az egyetemlegesség fogalmából, lényegéből fakadóan – beállt egy feltételes kötelezettség, amely az adóstársak vagyoni viszonyait érintette, így a Ptk. 1:1. §-ának értelmében e törvény hatálya alá tartozó polgári jogi, azon belül kötelmi jogviszonynak minősül, figyelemmel a Ptk. 6:2. § (3) bekezdésének első mondatára, melynek értelmében kötelelem – egyebek mellett – hatósági határozatból akkor keletkezik, ha a hatósági határozat így rendelkezik, és a kötelezettet, a jogosultat és a szolgáltatást meghatározza. A Kúria rámutat: valamennyi vámhatósági határozat egyértelműen egyetemleges fizetési kötelezettséget írt elő az adóstársakra, konkrétan meghatározva őket mint kötelezetteket, továbbá a jogosult személyét és a szolgáltatást is. Erre tekintettel nem foghatott helyt a II. rendű alperes ezzel ellentétes felülvizsgálati hivatkozása.
- [33] A vámhatározatokkal létrejött – a fentebb írtak szerint polgári kötelmi jogi és egymás közötti viszonyukban feltételes – egyetemleges kötelezettség a konkrét megtérítési igény fázisába akkor kerülhetett, amikor egyikük (az adott esetben a felperes) a saját kötelezettségét meghaladó szolgáltatást teljesített a jogosult irányában, melynek bekövetkeztéig az adóstársak egymás közötti jogviszonyában fennálló kötelezettség csak potenciális lehetőségként létezett. Ez következik nyelvtani értelmezés útján a Ptk. 6:30. § (1) bekezdés második mondatának feltételes módban történt megfogalmazásából: „Ha a kötelezett kötelezettségét meghaladó szolgáltatást teljesített a jogosultnak, a többi kötelezettől a követelésnek őket terhelő része erejéig az általa nyújtott többszolgáltatás megtérítését kérheti.”
- [34] Annak a mozzanatnak a bekövetkezésével és időpontjában, amikor a felperes a perbeli vámhatározatokban kirótt teljes fizetési kötelezettségnek a jogosult irányában egyedül tett eleget, a többi egyetemleges adóstárs addig csupán potenciálisan létező kötelezettsége esedékessé, és – az igény állapotába kerülve – a felperes részéről ekként érvényesíthetővé vált.
- [35] Nem helytálló a II. rendű alperesnek a Ptk. 6:30. § (1) bekezdés első mondatával kapcsolatos, a megtérítési arányra vonatkozó érvelése sem. Az egyetemleges adóstársakat az e jogszabályhely főszabálya szerint egymás között egyenlő arányban terhelő helytállási kötelezettségtől való eltérésre ugyanis csak akkor van lehetőség, ha jogviszonyukból más következik.
- [36] A nem vitatott, így a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint a peres felek – és perben nem állt további egyetemleges adóstársaik – között a vámhatározatok meghozatala előtt jogviszony nem volt, nem létező jogviszonyból pedig nem következhet a főszabálytól eltérő arányú fizetési (helytállási) kötelezettség. A Kúria kitér arra, a főszabály szerinti egyenlő arányú kötelezettségtől való eltérésre a felek között fennálló polgári jogi (alap) jogviszony jellemzői alapján lehet mód: így például közös tulajdonban lévő dolog tulajdonostársait érintő egyetemleges kötelezettség tulajdonuk arányában (Ptk. 5:75. §) terheli őket; deliktuális kártérítési felelősség körében a többek közös károkozása esetén a károkozók egymás között magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem állapítható meg, közrehatásuk arányában viselik a kárt, és ha ez utóbbit sem lehet megállapítani, akkor áll fenn egyenlő arányban a kötelezettségük [Ptk. 6:524. § (3) bekezdés]. A Kúria rámutat, hogy a II. rendű alperes – és az elsőfokú bíróság – az utóbbihoz, a többek közös károkozásához hasonló logika mentén tartotta szükségesnek az adósok egymás közötti viszonyában felróhatóságuk vizsgálatát, amelyre azonban az adott ügy tényállása mellett – miután nem harmadik félnek okozott kár megtérítéséről volt szó – nem volt jogszabályi lehetőség.
- [37] A II. rendű alperes alaptalanul hivatkozott az összecszerűség körében a határozatok egy részében adóstársként nem kötelezett cég figyelembevételére, tekintettel arra, hogy a megtérítési igény összege szempontjából a vámhatározatok kötelezést megállapító rendelkező részei a relevánsak. Azon határozatokban, amelyekben a fenti céget adóstársként marasztalta a vámhatóság, az ő személye is figyelembe veendő az egyenlő arányú megtérítés konkrét összege meghatározásakor, ellenben azon határozatokban, amelyekben adóstársként a vámhatóság nem kötelezte – azaz egyetemleges fizetési kötelezettséget személyét érintően nem hozott létre –, nyilvánvalóan nem volt figyelembe vehető.
- [38] A kifejtettekre figyelemmel a Kúria a nem jogszabálysértő jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.V.20.486/2022/6.)

67 Az útszolgálat elbirtoklását megalapozza az a körülmény is, ha a szolgálat elbirtoklására hivatkozó fél mellett az ingatlana rendeltetéséből és tényleges használatából adódóan a perrel érintett útvonalon az elbirtoklás időtartama alatt az ingatlanon elérhető szolgáltatást – ebben az ügyben a benzinkutat – igénybe vevők (gépjárművekkel és egyéb szállító járművekkel stb.) is átjártak [Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régí Ptk.) 166. § (1) bekezdés, 166. § (1) bek., 168. § (2) bekezdés].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az sz.-i külterület .../4. helyrajzi számú, 1813 m² területű, „kivett benzinkút” megjelölésű ingatlan (a továbbiakban: a felperes ingatlana) a felperes tulajdona. A vele szomszédos .../9. helyrajzi számú (korábban: .../5. helyrajzi számú) „kivett udvar” megjelölésű ingatlan (a továbbiakban: az I. rendű alperes ingatlana) az I. rendű alperes tulajdona, amelyet a II. rendű alperes bányaszolgalmi joga terhel.
- [2] Az I. rendű alperes ingatlana 2007-ben telekalakítás folytán az sz.-i, .../2. helyrajzi számú ingatlanból lett kialakítva. Azt megelőzően a .../2. helyrajzi számú ingatlan tulajdonosa, V. Gy. és a felperes 2003. július 9-én a felperes ingatlana javára és a .../2. helyrajzi számú ingatlan terhére átjárású útszolgalmat alapított 2 800 000 forint ellenérték fejében. A földhivatal a

- szolgalmi jogot mindkét ingatlan vonatkozásában bejegyezte az ingatlan-nyilvántartásba.
- [3] Az I. rendű alperes ingatlanának önálló kialakítása során a korábban a .../2. helyrajzi számú ingatlant terhelő átjárási szolgalmat az ingatlan tulajdoni lapjára nem vezették át. Később a földhivatal a felek kérelmére határozatával az útszolgalmi jogot az I. rendű alperes ingatlanára is bejegyezte.
- [4] Az I. rendű alperes a .../9. helyrajzi számú ingatlan tulajdonjogát 2012-ben adásvétel címén megszerezte. A tulajdonjogát a földhivatal bejegyezte, majd ezt követően törölte az ingatlant terhelő útszolgalmi jogot. Utóbb a felperes kérte a bejegyzés kijavítását. A földhivatal az eljárást a 2018. január 25-én kelt határozatával arra hivatkozással szüntette meg, hogy időközben harmadik személy szerezte meg az ingatlan tulajdonjogát, és a felperes az új tulajdonos hozzájárulását felhívás ellenére nem csatolta. Az I. rendű alperes az ingatlan tulajdonjogát 2018-ban adásvételi szerződéssel a III. rendű alperesre ruházta át, amely szerződést később a felek felbontották, így az ingatlan tulajdonjoga a földhivatal 2019. november 22-én kelt bejegyző határozata alapján visszakerült az I. rendű alpereshez.
- [5] Amikor a felperes a .../4. helyrajzi számú ingatlan tulajdonjogát megszerezte, az I. rendű alperes ingatlanán – már a telekalakítást megelőzően is – betonozott út volt kialakítva, amelyen a felperes benzinkútjára jártak át gépjárművek. A felperes ingatlanra országos közútról, továbbá a .../2., a .../3. és a .../1. helyrajzi számú ingatlan igénybevitelével is megközelíthető. A .../1. helyrajzi számú ingatlanról nyergesvontatóval oly módon lehet megközelíteni a felperes ingatlanán működő benzinkutat, hogy azzal a felperes ingatlan területén megfordulni, majd a becsatlakozó út használatával az ingatlant elhagyni lehessen.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [6] A felperes a keresetében elsődlegesen szükségbeli útszolgalmat létrehozását kérte a csatolt változási vázrajz szerinti 542 m² területre. Másodlagosan annak megállapítását kérte, hogy a korábban bejegyzett átjárási szolgalmi jog az ingatlan-nyilvántartásból való törlés ellenére nem szűnt meg, kérte egyúttal a földhivatal megkeresését az útszolgalmi jog visszajegyzése érdekében. Harmadlagos keresete arra irányult, hogy elbirtoklással útszolgalmat szerzett.
- [7] Az alapeljárásban az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a .../4. helyrajzi számú ingatlan mindenkori birtokosa elbirtoklás címén megszerezte az I. rendű alperes ingatlanát terhelő és az ítélet mellékletét képező változási vázrajz szerinti 542 m² területű átjárási szolgalmi jogot 2001. október 24-én, az alpereseket ennek túsérésére kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [8] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és a keresetet elutasította. Az elsődleges és másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában az elsőfokú bíróság ítéletét helytállónak találta, a harmadlagos kereseti kérelem kapcsán azonban kifejtette, hogy a telki szolgalmat elbirtoklására csak szolgálomszerű használat esetén van lehetőség. Álláspontja szerint nem tekinthető ilyennek a joggyakorlás, ha a tulajdonos – mint a perbeli esetben is – az átjárást a nagyközönség számára is lehetővé teszi. Ilyen esetben ugyanis – tette hozzá – a joggyakorlásra egyik használó részéről sem kizárólagos jelleggel és a szolgalmi jog megszerzésére irányuló szándékkal kerül sor.
- [9] A felperes felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria végzésével a jogerős ítéletet – az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően – hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Végzésében a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 275. § (5) bekezdése alapján meghagyta az elsőfokú bíróságnak, hogy a felperes másodlagos keresetét mint kiigazítási keresetet érdemben bírálja el, és a szükségesnek mutatókat további bizonyítást folytassa le.
- [10] A harmadlagos kereseti kérelem kapcsán rámutatott arra, hogy bár a Pfv.I.21.733/2012/15. számú (megjelent: BH 2013.239.) határozatában valóban úgy foglalt állást: a telki szolgalmat lényege, hogy azt – abszolút jelleggel folytán – csak másokat kizáró módon lehet gyakorolni, utóbb a Pfv.I.20.414/2018/5. számú határozatában azonban a korábbi határozatban foglaltakat pontosította és kifejtette, hogy az átjárási szolgalmat nem zárja ki, hogy a szolgáló telket mások is hasonló céllal használhassák, az átjárást szintén szolgálomszerűen gyakorolhassák. Kiemelte, hogy ebből következően ugyanazon az ingatlanon több szomszédos telek mindenkori birtokosa javára is szerzhető elbirtoklással útszolgalmat. Utalt arra is, hogy az a tény, miszerint ez utóbbi ügyben megállapított tényállás szerint a helyi lakosok és mások – az ottani per felperesétől eltérően – nem a szomszédosnak minősülő ingatlanok célszerűbb használata okából, hanem egyéb kényelmi okból járnak át az alperesek ingatlanán, a részükre útszolgalmat elbirtoklására nem alkalmas, a telki szolgalmat elbirtoklás útján való megszerzése az uralkodó és szolgáló telek birtokosai között hoz létre dologi jogi viszonyt.
- [11] A hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban a felperes módosított keresetében kérte, hogy a bíróság – a téves törlésre tekintettel – ingatlan-nyilvántartási bejegyzés kiigazítása jogcímén rögzítse: a felperes ingatlanát a megjelölt terület tekintetében átjárási szolgalmi jog illeti meg a .../9. helyrajzi számú ingatlan terhére. Másodlagosan annak megállapítását kérte, hogy a .../9. helyrajzi számú ingatlanon elbirtoklás címén a keresetében megjelölt területen útszolgalmat szerzett. Mindkét keresetében kérte az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzés érdekében a földhivatal megkeresését, valamint az alperesek túsérésre kötelezését.
- [12] A másodlagos keresetével kapcsolatban előadta, hogy a tulajdonjoga ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése óta a tulajdonában álló ingatlanon a benzinkút folyamatosan üzemel, a kialakult útvonalon senki nem akadályozta őt az áthaladásban, részéről az úthasználat folyamatos és szakadatlan volt.
- [13] Az alperesek a kereset elutasítását kérték. A másodlagos kereseti kérelem kapcsán azzal védekeztek: az a tény, hogy a felperes ingatlanára javára az útszolgalmat korábban megállapítás alapján az ingatlan-nyilvántartásba be volt jegyezve, kizárja az útszolgalmat elbirtoklás címén való megszerzését.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [14] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a felperes ingatlanát megilleti és az I. rendű alperes ingatlanát terheli az ítélet mellékletét képező változási vázrajz szerinti, 542 m² „alapterületű” átjárási szolgalmi jog. Megkeresni rendelte a földhivatalt a felperes ingatlanára – mint jogosult ingatlanra – kiigazítási igény címén az I. rendű alperes ingatlanát terhelő átjárási szolgalmi jog ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésére, az alpereseket ennek térése kötelezte.
- [15] Indokolásában az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (Inyvtv.) 62. § (1) bekezdés d) pontjára és (2) bekezdésére hivatkozva kifejtette, hogy miután a felperes kiigazítási igénye a közigazgatási eljárásban azért nem vezetett eredményre, mert a III. rendű alperestől a jog bejegyzésére irányuló hozzájáruló nyilatkozatot nem tudta beszerezni, ebben a perben a keresetindítási jogosultsága fennáll, és mivel az őt ért jogserlem csak bírói út igénybevételével orvosolható, az elsődleges keresetet alaposnak ítélte.
- [16] A másodlagos kereseti kérelem kapcsán a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 168. § (2) bekezdésével összefüggésben utalt arra, hogy a felperes tulajdonjogának ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére 1991. január 30-án került sor, a III. rendű alperes pedig nem tette vitássá, hogy azt a felperes – a helyszíni tárgyaláson tapasztaltaknak megfelelően – a „peresített út” igénybevételével használja.
- [17] Rámutatott, hogy a III. rendű alperes bírói felhívásra nem igazolta, hogy maga vagy jogelődje a felperes ezen használata ellen tiltakozott volna, avagy az csupán szívességből vagy visszavonásig engedélyezett joggyakorlás lett volna, így megállapítható, hogy a felperes a III. rendű alperes (később az I. rendű alperes) ingatlanát a változási vázrajz szerinti terület vonatkozásában tulajdonjoga ingatlan nyilvántartási bejegyzésétől kezdődően szakadatlanul, több mint tíz éven át használta. Álláspontja szerint irreleváns a III. rendű alperesnek az a hivatkozása, amely szerint az elbirtoklás megállapítását kizárja az a tény, hogy a „peresített jog” korábban az ingatlan-nyilvántartásba be volt jegyezve, tekintettel arra, hogy az elbirtoklási idő letelte megelőzi a szolgalmi jog 2003. december 23-i ingatlan nyilvántartási bejegyzését.
- [18] Az I. és a III. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletének megfellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta: a felperes ingatlanát illető átjárási szolgalmi jogot elbirtoklás címén rendelte bejegyezni az ingatlan-nyilvántartásba az ítélethozatalkor már az I. rendű alperes tulajdonában álló .../9. helyrajzi számú ingatlant terhelően.
- [19] Az elsődleges kereseti kérelem tárgyában nem osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját: indokolása szerint miután a felperes sérelme orvoslása érdekében nem tett lépéseket, azt igazolhatóan nem kísérte meg az ingatlanügyi hatósági eljárásban, ebben a perben a kiigazítási igényen alapuló kiigazítási keresete előterjesztésének törvényi feltételei hiányoztak.
- [20] A másodlagos keresettel összefüggésben – utalással arra, hogy az elsőfokú bíróság szerinte helyesen állapította meg a tényállást – kifejtette, hogy a felperes tulajdonjogának 1991. január 30-i ingatlan-nyilvántartási bejegyzése óta az I. rendű alperes ingatlanát a perbeli út igénybevételével használja, és a III. rendű alperes bírói felhívás ellenére nem igazolta, hogy maga vagy jogelődje a használat ellen tiltakozott volna, sem azt, hogy az csupán szívességből vagy visszavonásig engedett joggyakorlás lett volna. Indokolása szerint az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés időpontjától számított több mint tíz éven át tartó, szakadatlan használat miatt ezért a felperes a régi Ptk. 168. § (2) bekezdése alapján a keresettel érintett terület használatára vonatkozóan elbirtoklás útján szolgalmi jogot szerzett.
- [21] Ehhez kapcsolódóan hangsúlyozta, hogy a Kúria több határozatában is rámutatott arra, hogy a szolgalmi elbirtoklással való megszerzése ugyan sok hasonlóságot mutat a tulajdonjog megszerzésére irányuló elbirtoklással [rég. Ptk. 121. § (1) bekezdés], a két jogintézmény között azonban indokolt különbséget tenni. Kiemelte, hogy a szolgalmi elbirtoklásának nem az a feltétele, hogy az elbirtoklást állító fél véglegesnek tekintse a maga birtoklását, hanem a tíz éves, szolgalmi szolgalmi ingatlanhasználat (Kúria Pfv.20.406/2020/10., Pfv.20.583/2020/9.). Utalt arra, hogy a felperes által sikerrel bizonyított tíz éves szolgalmi szolgalmi, vagyis a régi Ptk. 166. § (2) bekezdése szerinti célból gyakorolt ingatlanhasználat szemben az I. és a III. rendű alperes elbirtoklást kizáró körülményt – így a szívességi engedély, illetve visszavonásig szóló engedély meglétét – nem bizonyított; a szolgalmi jog gyakorlására vonatkozóan 2003-ban létrejött megállapodás megkötésének időpontjáig pedig a felperes az útszolgalmat elbirtoklás útján már megszerezte. A Kúria Pfv.20.145/2020/9. számú eseti döntésére hivatkozással kifejtette, hogy a korábban már megvalósult elbirtoklás tényét önmagában nem zárja ki az a körülmény, hogy a felperes utóbb, 2003-tól kezdődően már abban a hiszemben volt, hogy a használatra érvényes jogcímmel rendelkezik.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [22] A jogerős ítélet ellen az I. rendű alperes terjesztett előfelülvizsgálati kérelmet, amelyben – annak tartalma szerint – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereset elutasítását kérte.
- [23] Megsértett jogszabályhelyként a régi Ptk. 168. § (2) bekezdését jelölte meg. Álláspontja szerint a szolgalmi elbirtoklásának több jogszabályi feltétele hiányzik.
- [24] Kifejtette: a felperes jogelődje és az I. és a III. rendű alperes jogelődje között először 2003. július 9-én megállapodás jött létre szolgalmi jog alapítására, amelyet az I. rendű alperes ingatlanának korábbi tulajdonosa útszolgalmi jogot alapító, 2008. január 25-én kelt nyilatkozatával megerősített. Okfejtése szerint mivel bizonyítottan – később a nyilatkozattal külön is megerősített – megállapodás jött létre a felek között, az elbirtoklás fogalmilag kizárt, függetlenül attól, hogy azt az elbirtoklásra megállapított időszakot követően kötötték meg. Érvései szerint a felperes ugyanis számolt azzal, hogy a szolgalmi jog gyakorlását tőle bármikor visszakövetelhetik, azt

- visszavonhatják, és mivel a szolgalm elbirtoklását az I. rendű alperes jogelődje nem vette tudomásul, ezért jött létre a megállapodás, ezáltal az elbirtoklás lényegét képező véglegesség nem képezte a felperes jogelődjének tudattartalmát.
- [25] Utalt arra, hogy a Kúria a Pfv.20.406/2020/10. számú, szolgalm elbirtoklása tárgyában hozott határozatában azt a megállapítást tette a szolgalmi jog vonatkozásában, hogy a szerződésen alapuló használat ténye kizárja az elbirtoklást. Hivatkozott a dr. Wellmann György által szerkesztett *Polgári jog kommentár a gyakorlat számára* hatodik kiadására is, amely szerint nemcsak a szívésségből vagy visszavonásig engedett használat zárja ki a szolgalm elbirtoklását, hanem minden – akár határozott, akár határozatlan időre kötött – egyéb szerződésen alapuló ingatlanhasználat is.
- [26] Kiemelte továbbá, hogy a Kúriának a másodfokú bíróság által hivatkozott Pfv.20.583/2020/9. számú határozatában is szerepel az a megállapítás, hogy a szerződésen alapuló használat ténye kizárja az elbirtoklást. A Kúria Pfv.20.145/2020/9. számú határozatához képest lényeges különbségként értékelte, hogy a határozat alapjául szolgáló tényállás esetén a konstitutív hatályú bejegyzés elmaradt, míg a jelen ügyben a szolgalmi jog ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése megtörtént, vagyis az kétséget kizáróan létrejött, ami szerinte kizárja az elbirtoklást.
- [27] Okfejtése szerint a kizárólagosság hiánya, a joggyakorlás lehetővé tétele a nagyközönség számára, az elbirtoklásra irányuló szándék hiánya miatt a szolgalmoszerű használat nem állapítható meg. E vonatkozásban utalt a Kúria hatályon kívül helyező végzésében is említett, a Kúria Pfv.I.21.733/2012. számú ügyében közzétett határozatára (megjelent: BH 2013.9.239.), amely szerint „nem tekinthető szolgalmoszerűnek a joggyakorlás, ha a tulajdonos az átjárást a nagyközönség számára is lehetővé tette, ezért arra egyik használó részéről nem kizárólagos jelleggel és a szolgalmi jog megszerzésére irányuló szándékkal került sor”. Álláspontja szerint ebből következően nem vezet elbirtoklásra az idegen telek olyan módon való használata, hogy a kizárólagosság nem áll fenn, azaz az átjárást mások is gyakorolják, ugyanis szerinte szolgalmat csak az gyakorol, aki ezt abszolút módon is kifejezésre juttatja, vagyis abból mindenki mást kizár. Utalt arra, hogy a Kúria Pfv.21405/2016/9. számú határozatában „tovább cizellálta” a szolgalmi jog elbirtoklás feltételrendszerét és megállapította, hogy az alkalmoszerű igénybevétel a szolgalm elbirtoklással történő megszerzésének nem akadálya, azonban – tette hozzá – a jelen esetben is fennáll és a felek által egyezően előadott, mások általi rendszeres használat kizárja a kizárólagosságot, továbbá a szolgalmi jog megszerzésére irányuló szándék fennállását.
- [28] Hangsúlyozta: a kérdéses időszakban a benzinkút ügyfelei, a szomszédos csárda vendégei és mások is (például a közeli kemping ügyfelei is), azaz a „nagyközönség” is használta a perbeli utat, ezáltal a felperes jogelődjének a szolgalmi jog megszerzésére irányuló szándéka nem volt felismerhető az ingatlanon bonyolított jelentős forgalom (átjárás) miatt. Kiemelte, hogy mivel a felperes mint tulajdonos az átjárást a nagyközönség számára maga is lehetővé tette, a joggyakorlás egyik használó részéről sem valósult meg kizárólagos jelleggel és a szolgalmi jog megszerzésére irányuló szándékkal.
- [29] Érvéle szerint az elbirtoklási szándék hiányát önmagában az a tény is alátámasztja, hogy a felperes jogelődje megállapodást kötött később a szolgalmi jog tárgyában: neki ugyanis lett volna lehetősége az elbirtoklás iránt pert indítani az elbirtoklási idő lejártakor, ennek ellenére ő megállapodást kötött az I. rendű alperes jogelődjével, amivel elismerte, hogy az elbirtoklás nem valósult meg.
- [30] A BH 2019.166. számon megjelent eseti döntés (Kúria Pfv.I.20.414/2018/6.) kapcsán kiemelte, hogy álláspontja szerint az a döntés eltérő tényállásra és jogi helyzetre vonatkozik. Aszerint a már megszerzett átjárási szolgalm nem zárja ki, hogy a szolgáló telket mások is hasonló céllal használhassák, vagyis az átjárást szintén szolgalmoszerűen gyakorolhassák, amiből következően ugyanazon ingatlanon több szomszédos telek mindenkori birtokosa javára is szerezhető elbirtoklással útszolgalm, továbbá az a tény, hogy a helyi lakosok és mások átjárnak az ingatlanon, útszolgalm elbirtoklására részükről nem alkalmas. Érvéle szerint azonban ennek a pernek nem tárgya sem a több szomszédos telek mindenkori birtokosa általi elbirtoklás, sem pedig az, hogy az adott ingatlanon átjáró helyi lakosok és mások átjárása útszolgalm elbirtoklására alkalmas-e.
- [31] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte.
- [32] Álláspontja szerint a régi Ptk. 168. § (2) bekezdése szerinti feltételek fennálltak, az elbirtoklás 2001-ben bekövetkezett. Kiemelte, hogy a felperes ingatlanának birtokosa 1991 óta szakadatlanul használta átjárás céljából az I. rendű alperes ingatlanát, és ez ellen annak birtokosa a tíz éves elbirtoklási idő alatt soha nem tiltakozott, az I. és a III. rendű alperes pedig szívésségből vagy visszavonásig engedett használatot nem bizonyított, mert ilyen nem is volt. Hangsúlyozta, hogy mivel az I. rendű alperes nyilatkozata szerint először 2003. július 9-én jött létre megállapodás az útszolgalmi jogról, ennek a megállapodásnak a per eldöntése szempontjából nincsen jelentősége, mivel az elbirtoklás már azt megelőzően, 2001-ben bekövetkezett.
- [33] A szolgalmoszerűség, a kizárólagosság hiányára alapított felülvizsgálati érveléssel szemben arra hivatkozott, hogy e kérdéssel kapcsolatosan ebben a perben a Kúria – a Pfv.I.21.733/2012/15. és Pfv.I.20.414/2018/5. számú határozatát is elemezve – a 2020. szeptember 30-án kelt végzésében részletesen kifejtette az útszolgalmi joggal kapcsolatos jogi álláspontját, majd mintegy összegezte azt a [47] bekezdésben. Erre hivatkozással kifejtette: az a körülmény, hogy az ingatlanának a rendeltetéséből és a tényleges használatból adódóan a perrel érintett útvonalon az adott ingatlanon elérhető szolgáltatást – az adott ügyben benzinkutat – igénybe vevők (más gépjárművek és egyéb szállítójárművek) is átjártak, önmagában a részéről a szolgalmoszerű használatot és így az útszolgalm elbirtoklását még nem zárja ki. Mindezekből álláspontja szerint megállapítható,

hogy a telki szolgáltatást nem csak másokat kizáró módon lehet gyakorolni.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [34] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [35] A régi Pp. 270. § (2) bekezdésének és 275. § (3) és (4) bekezdéseinek együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja lehet valamely anyagi jogi vagy eljárási szabálysértés, utóbbi azonban csak akkor, ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása van.
- [36] A Kúria előrebocsátja, hogy a felülvizsgálati eljárás mint rendkívüli perorvoslati eljárás során a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (2) bekezdésének megfelelően kizárólag a felülvizsgálati kérelem korlátai között, a kérelemben támadott rendelkezések vonatkozásában bírálhatta felül. Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletet kizárólag anyagi jogi jogszabálysértésre hivatkozással támadta, a többirányú keresetből a felülvizsgálat tárgya pedig már kizárólag a szolgálat elbirtoklása volt, ebből következően a Kúria kizárólag ebben a körben vizsgálhatta a jogerős ítélet esetleges jogszabálysértő voltát.
- [37] A régi Ptk. 168. § (2) bekezdése szerint elbirtoklással szerzi meg a telki szolgáltatást az ingatlan birtokosa, ha a másik ingatlan használatára ellen annak birtokosa tíz éven át nem tiltakozott. A szívességből vagy visszavonásig engedett jog gyakorlása nem vezet elbirtoklásra.
- [38] A másodfokú bíróság helytállóan rögzítette: a felek között nem volt vitás, hogy a felperes tulajdonjogának 1991-ben történt bejegyzése óta a perbeli út igénybevételevel használja az ingatlanát, nem volt vitatott a használat időbeli, térbeli terjedelme, annak módja sem, és nem bizonyították, hogy az I., a III. rendű alperes vagy jogelődje a használat ellen tiltakozott volna, illetve az csupán szívességből vagy visszavonásig engedett joggyakorlás lett volna.
- [39] Mindezekhez képest a felülvizsgálati kérelemben felvetett jogkérdés: egyrészt az, hogy volt-e olyan használati megállapodás, amely kizárja a szolgálat elbirtoklását; másrészt pedig az, hogy a kizárólagos használat feltétele-e a szolgálat elbirtoklásának.
- [40] Az első kérdést illetően kétségtelen, hogy a perrel érintett terület használatára – közelebről: átjárási útszolgálat alapítására – irányuló megállapodás jött létre a felperes és az I. rendű alperes jogelődje között, de annak megkötésére akkor került sor, amikor a szolgálat elbirtoklással megszerzéséhez szükséges tíz éves idő már eltelt. Ebből kifolyólag az elbirtoklási idő elteltét követően, 2003-ban kötött szerződés a szolgálat elbirtoklással történő megszerzését kizáró körülményként nem vehető figyelembe. A Kúria maradéktalanul egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy az a körülmény, miszerint a felperes utóbb, 2003-tól kezdődően már abban a hiszemben volt, hogy a használatra érvényes jogcímmel rendelkezik, a korábban a régi Ptk. 168. § (2) bekezdésében írt feltételeknek megfelelően már megvalósult elbirtoklás tényét önmagában nem zárja ki. Mindezekre figyelemmel a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott Pfv.I.20.406/2020/10. és Pfv.I.20.583/2020/9. számú eseti döntéseket az adott ügyben – a felperes keresetében megjelölt elbirtoklási időre eső szerződésen alapuló használat tényének hiányában – nem kellett figyelembe venni.
- [41] Ami a kizárólagos használatlalt összefüggésben előadott felülvizsgálati érvelést illeti, a Kúria a következőkre mutat rá.
- [42] A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) hatályos rendelkezései alapján amennyiben a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltérne a Kúria álláspontja, az megkívánná, hogy a Bszi. § 32. § (1) bekezdés b) pontjával összhangban a Kúria ítélező tanácsa előzetes döntéshozatali indítvánnyal jogegységi eljárást kezdeményezzen. Ennek azonban az a feltétele, hogy összevethető határozatról legyen szó, mert kizárólag ebben az esetben merülhet fel, hogy követhető-e a Kúria által korábban kifejtett jogi álláspont vagy attól el kell térni.
- [43] A fentiek szem előtt tartásával a Kúria kiemeli: a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott Pfv.I.21.733/2012. számú és a jelenlegi ügy nem összevethető a tényállások lényeges, az értelmezendő jog szempontjából meghatározó különbségük okán. A régi Ptk. 166. § (1) bekezdése értelmében a telki szolgálat olyan dologi jog, amely alapján egy ingatlan mindenkor birtokosa jogosult a más tulajdonában lévő ingatlan meghatározott terjedelmű használatára, amely használatnak a 166. § (2) bekezdése szerint meghatározott célja van. Ez a meghatározott cél a felperes esetében az, hogy ő az uralkodó telken benzinkutat üzemeltet, az ennek megfelelő üzemeltetés pedig értelemszerűen – annak jellege miatt – megkívánja, hogy a benzinkutat igénybe venni kívánók gépjárművekkel oda be- és onnan kihajtsanak, azaz használják az odavezető utat.
- [44] A szolgálat jogosultja a régi Ptk. 166. § (1) bekezdése értelmében sem a tulajdonoshoz, hanem a mindenkor birtokoshoz kötődik, bár e két kategória kétségtelenül gyakran egybeesik. Az adott esetben, a szolgáltatás jellege – a benzinkút működtetése – okán a „mindenkori birtokos” fogalmi körébe beleértendő az is, aki az uralkodó telek gazdasági rendeltetése és tényleges használatára érdekében a szolgálatot a szolgálati utat igénybe veszi.
- [45] Mindazonáltal a benzinkút megközelítése céljából az I. rendű alperes ingatlanán kialakított utat használók nem azonosíthatók a „nagyközséggel”, akik az I. rendű alperes által – referenciaként – hivatkozott Pfv.I.21.733/2012/15. számú eseti döntés alapján szolgálati ügyben nem az uralkodó telek rendeltetéséhez és tényleges használatához fűződő célból és ezáltal nem a magát az uralkodó telek birtokosának állító felperes érdekkörében, hanem teljesen más – nem az uralkodó telek használatához köthető – céllal jártak azon az úton. Nincs jelentősége annak sem, ha a közeli csárda és kemping vendégei szintén igénybe vették ezt az utat, miután az átjárásukra – hivatkozása szerint – az I. rendű alperes engedélyével kerül sor.
- [46] A kifejtettre tekintettel – a tényállásoknak a megítélendő jogkérdés szempontjából meghatározó különbségei miatt – nem merül fel a Kúria közzétett határozatától való eltérés, és így jogegységi eljárás kezdeményezésének szükségessége sem. Az ebben az ügyben irányadó tényállás alapján értelmezve a felülvizsgálattal támadott anyagi jogi jogszabályhelyet, a Kúria arra a következtetésre

- jutott, hogy az I. rendű alperes által megjelölt okból a jogerős ítélet nem jogsabálysértő.
- [47] A Kúria utal arra, hogy az I. rendű alperes által hivatkozott Pfv.I.21.733/2012/15. számú döntésében foglalt elvi megállapítást a Kúria a később meghozott, Pfv.I.21.405/2016/9. számú és Pfv.I.20.414/2018/6. számú határozataiban – az adott tényállásokhoz igazodóan – a kizárólagosság fogalmát érintően pontosította. Ez az érvelés a fent kifejtettek tekintetével – mivel ebben az ügyben a benzinkút használói a benzinkút tulajdonosa (mindenkori birtokosa) érdekkörében, az uralkodó telek használatához fűződő gazdasági célhoz kapcsolódóan veszik igénybe átjárásra a szolgáló telken kialakított utat – ennek az ügynek az eldöntése szempontjából nem bírt jelentőséggel.
- [48] Az I. rendű alperes által hivatkozott Pfv.I.20.983/2018/7. számú eseti döntéssel összefüggésben utal arra a Kúria, hogy abban az ügyben az első- és másodfokú bíróság valóban vizsgálta a használat kizárólagosságát, de a felülvizsgálat tárgya már a szolgáltatás szerszerű használat folyamatossága volt, így az a kúriai döntés ennek a jogvitának az elbírálása szempontjából a Kúria vizsgálódási körén kívül esik.
- [49] Mindezeket egybevetve a Kúria a nem jogsabálysértő jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.VII.20.836/2022/9.)

68A társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (Tht.) 24. § (1) bekezdése nem tiltja a tulajdonostársak olyan megállapodását (alapító okirat) vagy határozatát (SZMSZ), amely a korábbi tulajdonos által felhalmozott közös költség hátralék megfizetésére a hátralékos tulajdonos és jogutóda egyetemleges helytállását írja elő [a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (Tht.) 13. § (2) bek. b) pont; 24. § (1) bek.; 46. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes által a 2019. március 13-án kelt adásvételi szerződéssel megszerzett társasházi ingatlan közös költségét a korábbi tulajdonos 2018. november 1. óta nem fizette. A hátralék az alperes tulajdonszerzése után is tovább növekedett, 2020. május 31. napjával 525 077 forint összegű volt. A felperes társasház alapító okirata a tulajdonostársak egymás közötti jogviszonyáról szóló rendelkezései között a 14. oldal f) pontjában úgy rendelkezik, hogy a közös költség tartozásért a tulajdonos jogutóda a volt tulajdonossal egyetemlegesen felelős, míg a Szervezeti és Működési Szabályzat (SZMSZ) a 9. oldal B/10.) pontjában ezzel azonosan rögzíti az eladó és a vevő egyetemleges felelőségét.
- [2] A felperes a tartozás megfizetésére a 2020. július 1-jén kelt levelében az alperest szólította fel, majd ennek eredménytelensége miatt a perbeli, 2019. március 1. és 2020. augusztus 31. közötti időszakra 609 898 forint és járulékai erejéig fizetési meghagyás kibocsátása útján érvényesítette az igényét.
- [3] Az alperes a fizetési meghagyás kibocsátása után, 2020. szeptember 25-én a felperesnek 491 315 forintot megfizetett, ezt meghaladóan azonban az eljárás az ellentmondása folytán a fennmaradó 140 668 forint és járulékai erejéig perré alakult.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes keresetet tartalmazó iratában az alperest 140 668 forint közös költség és kamatai megfizetésére kérte kötelezni. Követelése jogalapjaként a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:75. §-át, az 5:85. § (5) bekezdését, a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Tht.) 24. § (1) bekezdését, az alapító okirat 14. oldal f) pontját, az SZMSZ 9. oldal 10. pontját, valamint a közös költség viselési kötelezettség arányát meghatározó 7. oldal 4. pontját jelölte meg, a „középarányosan”, 2019. október 16-tól a kifizetésig érvényesített kamatigénye tekintetében pedig a Ptk. 6:48. § (1) bekezdését.
- [5] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a perbeli tartozást jogelődei halmozták fel, ezért az velük szemben érvényesíthető. A Tht. 22. § (1) bekezdés a) pontjára is hivatkozott, amely rendelkezés alapján a társasházi jogviszony lezárása a régi tulajdonos kötelezettsége. Hangsúlyozta, hogy a hátralék miatti jelzálogjog bejegyeztetéséig a közös költség fizetési kötelezettség nem az ingatlanhoz, hanem a tulajdonos személyéhez kötődik, a perbeli esetben viszont jelzálogjog bejegyeztetésére nem került sor, így tulajdonjoga fennállásának idejére a kötelezettség a jogelődöt terheli. Előadta, hogy az alapító okirat és az SZMSZ tartalmáról ingatlan megvásárlásakor nem szerezhetett tudomást; az egyetemlegesség előírása egyebekben a Tht. 22. § (6) bekezdését sérti, e rendelkezések a jogsértés miatt sem alkalmazhatók.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság az alperest az alapító okirat és az SZMSZ egyetemleges felelőséget előíró rendelkezései alapján a keresettel egyezően marasztalta. Indokai szerint annak vizsgálata, hogy az alapító okirat vagy az SZMSZ ellentétes-e a jogszabályok rendelkezéseivel, törvényességi felügyeleti eljárás tárgya lehet, hatáskör hiányában a bíróság azzal nem foglalkozhatott. Az alperes az adásvétellel a társasházi jogviszonyba jogutódként lépett, ezzel a jogelődjét illető jogok és az őt terhelő kötelezettségek alanya is lett, függetlenül attól, hogy a társasház által alkotott szabályokat (alapító okirat, SZMSZ) a szerződéskötés előtt ismerte vagy sem.
- [7] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatva a marasztalás összegét 22 085 forintra és annak 2020. október 1-jétől a kifizetésig járó kamatára leszállította, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Megváltoztató ítéleti döntését azzal indokolta, hogy a közös költség fizetési kötelezettség kötelmi jellegű, ekként tulajdoni jogviszonya megszűnéséig terheli a tulajdonost. A Kúria Pfv.X.20.288/2011/5. számú határozatára hivatkozott, amely szerint az új tulajdonos csak akkor marasztalható, ha a fennálló közös költség hátralék miatt a jelzálogjog ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére került sor vagy a tartozást jogelődjétől átvállalta. Az elsőfokú bírósággal ellentétben mind az alapító okiratot, mind az SZMSZ-t vizsgálhatónak találta, és úgy foglalt állást, hogy jogszabállyal ellentétes rendelkezéseket a társasház nem alkalmazhat, egyebekben azok nem is hatályosak az új tulajdonossal szemben. Mivel álláspontja szerint

az SZMSZ kizárólag a társasház tagjaira vonatkozik és az alperes fizetési kötelezettsége a Tht. 46. § (2) bekezdéséből, valamint a Ptk. tulajdonjogi szabályaiból sem vezethető le, úgy ítélte meg, hogy az alperes csak a tulajdonszerzését követő időszakban keletkezett tartozás megfizetésére volt kötelezhető.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [8] A Kúria a felperes kérelmére a jogerős ítélet felülvizsgálatát a Pfv.I.20.817/2022/2. számú végzésével a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontja alapján engedélyezte.
- [9] Felülvizsgálati kérelmében a felperes a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. A felülvizsgálati tárgyaláson pontosított kérelme szerint a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet helybenhagyását kizárólag az elutasító rendelkezések, valamint a perköltség mérséklése tekintetében tartotta fenn.
- [10] Arra hivatkozott, hogy az alapító okiratnak és az SZMSZ-nek a volt tulajdonos és jogutóda egyetemleges felelősségét kimondó szabálya az alperest is kötelezi, így a vele szemben érvényesített igénye alapos, e dokumentumok kötelező ereje a mindenkori tulajdonosra terjed ki. Hangsúlyozta, hogy az alapító okirat, illetve az SZMSZ rendelkezése jogszabályt nem sért, az egyetemlegesség a Kúria határozata (Kúria Pfv.X.20.288/2011/5.) szerint is csak árverés esetén nem értelmezhető. Érvélése szerint a Tht. 24. § (1) bekezdéséből és a 46. § (2) bekezdéséből ugyancsak az vezethető le, hogy a közös költség tartozásért a mindenkori tulajdonos felel, a Tht. 22. § (6) bekezdése pedig csak lehetőséget ad a korábbi tulajdonosnak a tartozás kifizetésére, ez azonban nem jelenti azt, hogy kizárólagos helytállásra lenne köteles. Utalt arra, hogy a Tht. és az SZMSZ nem teszi kötelezővé a jelzálog bejegyeztetését, így nem róható a terhére annak elmaradása, figyelemmel arra is, hogy a megváltozott jogszabályi környezetben [az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29) FVM rendelet 68/D. §] a jelzálogjog bejegyeztetése szinte lehetetlen, és az eset körülményeitől függően értelme sincs. Nézete szerint az elsőfokú bíróság azt is helyesen állapította meg, hogy a jegyző eljárásának a perbeli esetben nem volt helye.
- [11] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult. Az alperes álláspontja szerint jogszabálysértés nem történt. Utalt a Kúria Pfv.I.20.533/2019/5. számú határozatára, amelyben a felülvizsgálati bíróság is úgy foglalt állást, hogy a közös költséget a perbeli időszakban tulajdonjoggal rendelkező félnek kell megfizetnie, és a már hivatkozott Pfv.X.20.288/2011/5. számú határozatból sem következik, hogy az alapító okirat egyetemleges felelősséget írhatna elő. Vitatta, hogy a jelzálogjog bejegyeztetése jelentős terhet ró a társasházakra; ugyanakkor szerinte ez a hozzáállás eredményezi a közös költség hátralék felhalmozódását. A társasháztól – mutatott rá – elvárható, hogy mindent megtegyen a teljesítés előmozdítása érdekében, ha nem ennek megfelelően jár el, felróhatóan közrehat a tartozás gyarapodásában.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [12] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [13] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 406. § (1) bekezdése értelmében felülvizsgálatnak az ügy érdemére kiható jogszabálysértés, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés miatt van helye. Az adott esetben a felperes a Tht. 24. § (1) bekezdésének megsértését, téves alkalmazását róta fel a jogerős ítéletet hozó másodfokú bíróságnak.
- [14] A felülvizsgálati kérelem elbírálásához a Kúriának elsődlegesen abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a perben érvényesített igény tekintetében rendelkezésre áll-e precedensértékű – azaz a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (BHGY) 2012. január 1-jét követően közzétett – kúriai határozat. Az attól való eltérésre ugyanis csak előzetes döntéshozatali indítvány alapján, az eljáró tanács elnöke által kezdeményezett jogegységi eljárás eredményeként van mód [a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 32. § (1) bekezdés b) pont].
- [15] Az alperes által hivatkozott Pfv.X.20.288/2011/5. számú, 2012. február 2-án kelt, a BHGY-ban közzétett ítélet az előzőek értelmében precedensképes határozat. A következő lépés ezért annak eldöntése, hogy fennáll-e ún. ügyazonosság a jelen ügy és a hivatkozott határozat tárgya között, azonosság hiányában ugyanis a Kúria korábban közzétett ítélete értelemszerűen nem köti a jelen ügyben eljáró felülvizsgálati tanácsot.
- [16] Az ügyazonosságot minden esetben a konkrét ügyszöveghez kapcsolódva, az anyagi jogi szabály és a jogértelmezés szempontjából jelentős tények lényegi hasonlósága alapján kell vizsgálni (Kúria Jpe.I.60.002/2021/7. számú határozat [20] pont). Ennek eredményeként lehet állást foglalni az ügyek irányadó azonosságáról vagy eltéréséről.
- [17] Az adott esetben a Kúria a két ügy közötti azonosságot a következők miatt nem találta megállapíthatónak. Az érvényesített jog – az előző tulajdonos által felhalmozott közös költség hátralék viselése, illetve a megfizetése alóli mentesülés a viszontkereset alapján – mindkét ügyben azonos volt, és az is egyezett, hogy az alapító okirat, illetve az SZMSZ a hátralékért a korábbi és az új tulajdonos egyetemleges helytállását írta elő. Ami az ún. ügyazonosságot, azaz az eldöntendő jogkérdést illetően a két határozat összevethetőségét mégis kizárta, az a tulajdonjog megszerzésének módja volt. A Pfv.X.20.288/2011. számú eljárásban árverés – eredeti szerzés –, míg a perbeli esetben adásvétel – származékos szerzésnek minősülő átruházás – volt a tulajdonszerzés jogcíme. Tekintve, hogy az árverési vevő nem jogutóda a korábbi tulajdonosnak és tulajdonjogát csak a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 137. § (1) bekezdésében nevesített jogok terhelhetik, a korábbi ügy tényállása – és ebből fakadó jogi megítélése – nem vethető össze a jelen ügyben adásvétellel szerző alperes jogi helyzetével. Az eldönthető jogkérdés szempontjából ez olyan lényegi különbség, amely miatt a két ügy között azonosság nem áll fenn, a jelen

- ügy elbírálására a Kúria Pfv.X.20.288/2011/5. számú ítéletében kifejtettek nem irányadók.
- [18] A Kúria utal arra, hogy a másik – az alperes által hivatkozott – határozat a (Pfv.I.20.533/2019/5. számú ítélet) esetében az érvényesített jog is eltérő volt. A bíróság abban az ügyben adásvételi szerződés érvénytelenné nyilvánítása és az eredeti állapot helyreállítása folytán keletkező helytállási kötelezettséget bírálta el az alapító okirat, illetve az SZMSZ egyetemlegességet előíró rendelkezése hiányában. A kifejtettek miatt „precedensképző” ügyszemélyesség ez utóbbi esetben sem volt megállapítható.
- [19] A fentiekből következően a Kúria a jelen perben érvényesített jogról az eladó által felhalmozott közös költség tartozás viseléséről az alapító okirat és az SZMSZ egyetemlegességet előíró szabálya esetén még nem foglalt állást. Nincs olyan kötelező erejű kúriai döntés, amely a felülvizsgálati tanács érdemi döntésének kereteit kijelölné, illetve, amelytől való eltérés esetére a jogegységi panasz tanács eljárását kellene kezdeményezni [Bsz. 32. § (1) bekezdés b) pont].
- [20] A Kúria a perbe vitt igény – ezen belül az érvényesített jog – tekintetében az elsőfokú bíróság álláspontját tartotta helyesnek. Túlnyomórészt – a következő kiegészítésekkel – a jogi indokaival is egyetértett.
- [21] A tulajdonjogból fakadó jogok és kötelezettségek szabályozását a Ptk. tartalmazza, mindenkor háttérjoganyagát képezve a társasház tulajdon mint különleges tulajdonjogi alakzat szabályait meghatározó társasházi törvénynek. A Tht. rendelkezései általában kógensek – sok esetben imperatívák –, diszpozitivitásra általában a törvény megengedő szabályaiból lehet következtetni. A társasház működése – ezen belül a tulajdonostársak egymás közötti és a társasház irányába fennálló jogai és kötelezettségei – körében a Tht. lehetőséget ad saját szabályozó rendszer – SZMSZ – megalkotására. Ebben a tulajdonostársak a jogszabályok keretei között a működőképesség érdekében a törvényi szabályoknál szigorúbb kötelezettségeket is vállalhatnak, tovább korlátozva ezzel a tulajdonjog alapján őket egyébként megillető jogosítványikat.
- [22] Az alapító okirat ugyancsak sajátos, a társasházi tulajdonosok mindenkor dologi jogi helyzetét meghatározó polgári jogi szerződés. E sajátosságánál fogva úgynevezett „státus aktus”: a tulajdonjog kereteit az adott társasházi „albetétre” – külön tulajdon és a hozzá tartozó közös tulajdoni hányad – kijelölő megállapodás. Ennél fogva az aláíró tulajdonost és jogutódait is köti, függetlenül attól, hogy utóbbiak az okiratot már nem írták alá. Tekintettel arra, hogy ezek a szabályozók a társasház mint dologi jogi egység működését biztosítják, a másodfokú bíróság álláspontjával szemben az alapító okirat, az SZMSZ, de az egyedi kérdésekben hozott közgyűlési határozatok is kötelezik a társasház-közösséghez utóbb csatlakozó tulajdonostársat.
- [23] Helytállóan utalt tehát arra az elsőfokú bíróság, hogy a társasházi ingatlan vevője nem egyszerűen egy ingatlan-nyilvántartási egységet vásárol, hanem jogutóddá válik az eladó társasházban elfoglalt pozíciójának is, amelyet az alapító okirat, az SZMSZ és a közgyűlési határozatok együttesen írnak körül. Tekintve, hogy mind az alapító okirat, mind az SZMSZ az ingatlan-nyilvántartásban megtekinthető, a közgyűlés határozatait pedig a közös képviselő tartja nyilván, a vevő ezen okiratok ismeretének hiányára hivatkozva nem mentesülhet a jogelőddel szemben hatályosult társasházi előírásokból reá háruló kötelezettségek viselése alól.
- [24] A Kúria a továbbiakban azt vizsgálta, hogy a társasházi törvény rendelkezéseinek kógenziáját figyelembe véve az alapító okirat, illetve az SZMSZ rendelkezhet-e úgy, hogy a közös költséget a korábbi – a közös költség hátralékot felhalmozó – és a tulajdonjogot tőle megszerző vevő egyetemlegesen viselik.
- [25] A Tht. 24. § (1) bekezdésének szűkszavú rendelkezése szerint a közös költség a tulajdonost terheli, kifejezett eltérési lehetőséget a törvényhely csak a költségviselés arányára fogalmaz meg, lehetővé téve, hogy a tulajdonosok az SZMSZ-ben a tulajdoni hányaddal arányos költségviselésről eltérjenek. A Tht. 24. § (1) bekezdésének szabályát a Ptk. rendelkezéseivel összevetve elsődlegesen valóban az a következtetés adódik, hogy a tulajdonost a költségek viselése jogviszonya fennállásának idejére terheli: kötelezettsége a tulajdonjoga keletkezésével kezdődik és annak megszűnésével ér véget. E szabályok alapján tehát a tartozást felhalmozó tulajdonos – az eladó – helytállási kötelezettsége vezethető le. A Tht. 24. § (1) bekezdése mint speciális rendelkezés ugyanakkor nem tiltja az eltérést és bár nem rögzít tulajdonosváltozás esetére irányadó szabályt, nem hagyható figyelmen kívül a Tht. 46. § (2) bekezdése, amely a vevő helytállására utal. Mindezekből az következik, hogy a törvény nem zárja ki a korábbi és az új tulajdonos egyetemleges kötelezettségét kimondó társasházi – alapító okiratban, SZMSZ-ben megjelenő – szabályozást. Amennyiben a társasház ilyen szabályt alkot, a társasházi jogviszonyba lépő új tulajdonosnak a kifejtettek szerint számolnia kell azzal, hogy a felhalmozott közös költség tartozásért az egyetemlegesség szabályai szerint maga is helytállásra köteles. A Tht. hivatkozott 46. § (2) bekezdése is ebben az összefüggésben nyer értelmet: a kifejezetten a közös költség hátralék tekintetében megfogalmazott szavatossági rendelkezés arra utal, hogy az esetleges közös költség tartozásért – ilyen tartalmú társasházi szabályozás esetén – fennállhat a jogutód tulajdonos helytállási kötelezettsége.
- [26] A kifejtettek alapján nem volt akadály annak, hogy a felperes társasház az új tulajdonosra is kötelező egyetemleges helytállási kötelezettséget foglaljon az alapító okiratba, illetve az SZMSZ-be. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság ítélte meg helyesen a felmerült jogkérdést: a keresettel egyezően kötelezve az új tulajdonos alperest. A jogerős ítélet megváltoztató rendelkezése ezzel szemben jogszabálysértő módon szűkítette a Tht. 24. § (1) bekezdésének költségviselési szabályát. A Kúria ezért a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal támadott rendelkezése tekintetében, a per fő tárgyára vonatkozóan hatályon kívül helyezte és ebben a körben az elsőfokú ítéletet a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján, a Pp. 383. § (2) bekezdésének alkalmazásával helyben hagyta. A perköltséget illetően a jogerős ítéletet egészében hatályon kívül helyezte, és a pereszes alperes által a felperesnek

fizetendő perköltség összegét a rendelkező részben foglaltak szerint állapította meg.

(Kúria Pfv. VII.20.817/2022/7.)

69 A jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére okot adó lényeges eljárási szabálysértésnek minősül, ha a másodfokú bíróság az eljárása során nem biztosítja a peres felek tárgyaláshoz való jogát [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 377. § (1) bek., 378. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felhasználó felperes és a kereskedő alperes között 2018. április 19-én fix áras, teljes ellátásról szóló villamos energia adásvételi szerződés jött létre a 2019. évre. A szerződés elválaszthatatlan részét képezték a kereskedő Üzletszabályzata (a továbbiakban: ÜSZ) alapján kidolgozott mindenkor általános szerződési feltételek (a továbbiakban: ÁSZF). Az ÁSZF 11. pontja tartalmazta, hogy a felek az ÜSZ-t a szerződés részének, a jogviszonyukra irányadónak tekintik.
- [2] A felek szerződéskötésekor hatályos 4. számú módosítás szerinti ÜSZ c.2.4. pontja alapján az alperes legfeljebb az árfolyamváltozás mértékének megfelelő mértékben korrigálhatta az árváltozást kiváltó naptári hónap első napjától a HUF alapon és fix értéken meghatározott villamos energia díját (egységárát). Az ÜSZ c.2.5. pontja szerint az árakat az alperes közös megegyezésen alapuló megállapodás vagy az ÜSZ rendelkezései alapján volt jogosult megváltoztatni.
- [3] Az ÜSZ 5. számú módosítása folytán a c.2.4. pont lehetővé tette az alperes számára a piaci átlagár változására alapított szerződésmódosítást. Az ÜSZ a.3.3. pontja tartalmazta, hogy az 5. számú módosításnak megfelelő ÜSZ a módosítás hatálybalépéséről és a módosításnak megfelelő ÜSZ tartalmáról való tájékoztatás megtörténtének időpontjától hatályosul a szerződéses kapcsolatokban. A tájékoztatás megtörténtével – eltérő megállapodás hiányában – a módosításokat elfogadottnak kell tekinteni és azokat a hatálybalépés előtti jogviszonyokra és/vagy a hatálybalépés előtt megkötött szerződésekre is alkalmazni kell.
- [4] Az alperes a 2018. november 9-én kelt levelében értesítette a felperest, hogy az ÜSZ – ÁSZF módosítására is kiterjedő – 2018. október 12-én hatályba lépett 5. számú módosítása a felek jogviszonyában is hatályos.
- [5] A 2018. december 7-én kelt levelében az alperes közölte a felperessel, hogy a fix árhoz képest az átlagárak több mint 2%-kal történő eltérése miatt árkorrekciót hajtott végre; 2019. január 1-jétől kezdődően az új ár nettó 22,71 HUF/kWh; felmondó nyilatkozat hiányában az új egységárat elfogadottnak tekinti. A felperes a 2018. december 17-én kelt levelében kifogásolta az alperes egyoldalú ármódosítását.
- [6] A 2019. évi fogyasztásról az árkorrekció szerint kiállított számlákat a felperes kiegyenlítette, majd felszólította az alperest a jogalap nélküli gazdagodás visszafizetésére.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [7] A felperes keresetében 23 456 688 forint és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest. A kereset

elsődleges jogalapjaként a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:579. § (1) bekezdését jelölte meg. A másodlagos jogalapként a szerződésszegéssel okozott kárra hivatkozott. Előadta, hogy az alperessel kötött szerződése fix árat tartalmazott és a megkötésekor hatályos ÁSZF, valamint az ÜSZ 4. számú módosítása a fix áras szerződések módosítását nem tette lehetővé a piaci viszonyok (átlagárak) megváltozása esetére. Az alperes a szerződés, az ÁSZF és az ÜSZ 5. számú módosítása alapján nem volt jogosult a felek között rögzített árat egyoldalúan felemelni. Fel kellett volna külön hívnia a figyelmét arra, hogy az ÁSZF vagy az ÜSZ módosítása útján a szerződés lényeges elemét, az árat egyoldalúan meg kívánja változtatni, és az ármódosítás csak akkor válhatott volna a szerződés részévé, ha azt a tájékoztatást követően kifejezetten elfogadta volna [Ptk. 6:78. § (2)–(3) bekezdés].

- [8] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [9] A felperes fellebbezése és az alperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság megváltoztatta a kereset elutasító elsőfokú ítéletet és az alperest 23 456 688 forint, valamint járulékai megfizetésére kötelezte.
- [10] A jogerős ítélet indokolásában kiegészített tényállás szerint a felperes a villamos energiát középvezetésen vételezi, nem egyetemes szolgáltatásra jogosult felhasználó. A másodfokú bíróság rámutatott, hogy erre tekintettel a perbeli szerződés vonatkozásában nem alkalmazhatók a 2007. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: Vet.) 73. § (2) bekezdésének, a 62. § (3) bekezdésének, a 145. § (6) bekezdésének rendelkezései.
- [11] A jogerős ítélet értelmében a Ptk. 6:78. § (2)–(3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően nem vált a szerződés részévé az ÜSZ-nek a szerződés piaci átlagár változására alapított módosítását lehetővé tevő módosított c.2.4. pontja. Az alperesnek 2019. január 1-jétől a nettó 15,40 HUF/kWh egységárat kellett volna alkalmaznia, a 22,71 HUF/kWh egységár helyett. A kettő különbözetként meghatározott villamos energia díj megfizetését jogalap nélkül követelte a felperestől, ezért a megfizetett különbözetet a Ptk. 6:579. § (1) bekezdése alapján köteles visszatéríteni. A felek között fennálló szerződéses jogviszony önmagában nem zárja ki a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazását, ugyanis az indokolatlan vagyoneletelődést e szabályok alkalmazásával kell rendezni, ha a vagyoneletelődés orvoslására a szerződéses kapcsolat nem ad megfelelő alapot. A különbözetet a felperes áfával növelt összegben fizette meg, így az alperes a teljes összeggel gazdagodott jogalap nélkül.
- [12] Az elsőfokú ítélet megváltoztatására tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet [43] pontja mellőzésére irányuló csatlakozó fellebbezést érdemben nem vizsgálta.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [13] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.

- [14] Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti – egyebek mellett – a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. § (2) bekezdését, 377. § (1) bekezdését, 378. § (2) bekezdését.
- [15] Az eljárási szabálysértés vonatkozásában az alperes előadta: a 2021. augusztus 5-én meghozott 3. sorszámú végzésben tájékoztatást kapott, hogy a Pp. 376. § (2) bekezdése alapján kérheti tárgyalás tartását, amelyet a 2021. szeptember 17-i fellebbezési ellenkérelemben kért, a másodfokú bíróság ennek ellenére 2021. december 7-én tárgyaláson kívül hozott ítéletet.
- [16] A felperes érvelése értelmében nem lehetett helye a 647/2021. (XI. 30.) Korm. rendelet alapján 2021. december 1-jétől hatálytalan 112/2021. (III. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Veir. II.) 27. § (1) bekezdése alkalmazásának, azaz a tárgyalás mellőzésének. A másodfokú bíróság felhívására ügy nyilatkozott, hogy tárgyalás tartását kéri. A nyilatkozatát nem módosította, nem vonta vissza, így az az ítélet meghozatalának idején is hatályban volt. A másodfokú bíróság azzal, hogy tárgyaláson kívül hozott ítéletet, megsértette a kérelemhez kötöttség alapelvét [Pp. 2. § (2) bekezdés], a másodfokú eljárás törvényességét, azt a jogát, hogy a tárgyaláson nyilatkozatot tegyen [a Pp. 377. § (1) bekezdés, Pp. 378. § (1) bekezdés]. E lényeges eljárási szabálysértések az ügy érdemére is kihatottak.
- [19] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.
- [20] Álláspontja szerint az ügyben nem történt eljárási szabálysértés. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (Jat.) 15. § (2) bekezdés *b*) pontja szerint a jogszabályi rendelkezést – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatálya alatt megkezdett eljárási cselekményekre a jogszabályi rendelkezés hatályvesztését követően is alkalmazni kell. Ebből következően a Veir. II. hatálya alatt indult ügyben helyesen járt el a másodfokú bíróság amikor a jogerős ítéletet tárgyaláson kívül hozta meg.
- [21] Az alperes rámutatott, hogy a Pp. 406. § (1) bekezdése és 424. § (1) bekezdése alapján csak olyan eljárási szabálysértések eredményezhetik a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, amelyeknek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása van. A jelen esetben a másodfokú bíróság ítéletének meghozatalát megelőzően mindkét fél kifejtette jogi álláspontját az ügy minden részletét illetően. A felülvizsgálati kérelemben maga az alperes sem hivatkozik olyan konkrét érvelésre, amely az érdemi elbírálásra lényeges kihatással bírt volna.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [26] A Kúria megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem alapos, a jogerős ítélet ugyanis sérti a Pp. 377. § (1) bekezdésében és a 378. § (2) bekezdésében foglaltakat.
- [27] A jelen esetben a Veir. II. hatályba lépésének napján folyamatban lévő eljárásban a felperes a szigorított védekezés 2021. március 8-tól 2021. április 19-ig tartó időszakát követően terjesztett elő fellebbezést. Nem volt olyan jogszabály, amely e fellebbezés elbírálására a Pp. fellebbezés elbírálására vonatkozó rendelkezéseit eltérésekkel rendelte volna alkalmazni. Az alperest a Pp. 376. § (2) bekezdésére hivatkozással kellett figyelmeztetni, hogy tárgyalás tartását kérheti. A másodfokú bíróság is e szerint járt el.
- [28] Az alperes a törvényes határidőn belül tárgyalás tartását kérte. A másodfokú bíróság ennek ellenére az ügyben nem tartott tárgyalást. Ítéletének bevezető része tartalmazza, hogy a döntését tárgyaláson kívül hozta, a jogi indokolásban azonban nem tüntette fel ennek jogszabályi alapjait.
- [29] A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 14. cikke deklarálja: mindkinek joga van ahhoz, hogy valamely perben a jogait és kötelezettségeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el. Az Alaptörvény XXVIII. cikke a bírósági eljárás alkotmányos garanciájaként biztosítja a tisztességes eljáráshoz való jogot. A tisztességes eljáráshoz való jog az Alkotmánybíróság 7/2013. (III. 1.) AB határozatban megerősített korábbi gyakorlata és a 3027/2018. (II. 6.) AB határozat szerint is a bírósághoz való jog valamennyi feltételét magában foglalja.
- [30] Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az Alaptörvény XXVIII. cikkéből az következik, hogy a bíróságnak a jogvitát nyilvános tárgyaláson kell elbírálnia. A Pp. preambuluma utalást tartalmaz arra, hogy a jogalkotó a polgári perrendtartást a magánjogi jogviták tisztességes eljárás elvén nyugvó rendezése érdekében alkotta meg. Mivel a törvényi szabályozás értelmében a bíróság a tárgyalás tartására irányuló kérelem teljesítését nem tagadhatja meg, e kérelem léte vagy hiánya döntő jelentőségű annak megítélésénél sérült-e a tisztességes eljáráshoz való jog (3027/2018. (II. 6.) AB határozat [28] bekezdés).
- [31] A Kúria megítélése szerint a tárgyalás mellőzése olyan lényeges eljárási szabálysértés, amely nem orvosolható, ezért a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését alapozza meg.
- [32] A Kúria mindezekre tekintettel a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [33] Az új eljárás során a másodfokú bíróságnak tárgyaláson kell elbírálnia a fellebbezést és a fellebbezési ellenkérelmet. A tárgyalás alapján hozhatja meg az ügy érdemében a határozatát.

(Kúria Pfv.V.20.362/2022/5.)

70 Ha a fellebbezés a valódi tárgyi keresethalmazatban előterjesztett két kereset közül csak az elsőfokú bíróság ítéletét, akkor a másik keresetet elbíráló rész nem támadható csatlakozó fellebbezéssel [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 358. § (5) bek., 372. § (1) bek., 372. § (3) bek.].

- [1] A felperes 26 220 000 forint vételár és közműfejlesztési hozzájárulás visszafizetésére, valamint 5 100 000 forint kötbér megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Az alperes kérte a kereset elutasítását.
- [2] Az elsőfokú bíróság a vételár és a közműfejlesztési hozzájárulás visszafizetésére kötelezte az alperest, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A perköltség viseléséről a pernyertesség és pervesztesség arányára figyelemmel döntött.
- [3] Az alperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását és – 5 100 000

- forint kötbér levonásával – a marasztalás összegének a leszállítását, másodlagosan – az elsődleges kérelem alaptalansága esetén – a perköltség összegének a mérséklését kérte.
- [4] A felperes csatlakozó fellebbezést terjesztett elő, amelyben az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatásával 5 100 000 forint kötbér és 300 000 forint fizetési meghagyás díja megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [5] Az ítéletábla végzésével a felperes csatlakozó fellebbezését visszautasította a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 372. § (3) bekezdése alapján. Indokolása szerint a felperes tárgyi keresethalmazatban két keresetet terjesztett elő. Az elsőfokú bíróság mindkét keresetet elbírálva a vételár és a közműfejlesztési hozzájárulás visszafizetésére irányuló keresetet alaposnak ítélte, ugyanakkor a kötbér megfizetésére irányuló keresetet elutasította. Az alperes fellebbezése kizárólag a vételár és a közműfejlesztési hozzájárulás visszafizetésére irányuló kereset alapján marasztaló ítéleti rendelkezést érinti, a kötbér megfizetésére irányuló keresetet elutasító döntést nem. A Pp. 372. § (1) bekezdése alapján ezért nincs helye csatlakozó fellebbezésnek a kötbér megfizetésére irányuló keresetet elutasító rendelkezéssel szemben, ebben a részben az elsőfokú bíróság ítélete jogerőre emelkedett.
- [6] A felperes fellebbezésében kérte az ítéletábla végzésének a megváltoztatását és a csatlakozó fellebbezésnek való helyt adást. Indokolása szerint a végzés sérti a Pp. 372. § (1) bekezdését, mert a jelen esetben nem kizárt a csatlakozó fellebbezés. Az alperes fellebbezése közvetetten érinti az elsőfokú bíróság által elutasított kötbérigényt, mert annak összegével kéri leszállítani a vételár és a közműfejlesztési hozzájárulás visszafizetése körében megítélt marasztalási összeget. A Legfelsőbb Bíróság határozataira és kommentár irodalomra hivatkozva állította, mivel az alperesi fellebbezés érinti a per főtárgyát, ezért a kötbérigény vonatkozásában is helye van csatlakozó fellebbezésnek.
- [7] Az alperes észrevételében az ítéletábla végzésének a helybenhagyását kérte helyes indokai alapján.
- [8] A fellebbezés alaptalan.
- [9] A felperes fellebbezésében az ítéletábla végzésének a megváltoztatását és a csatlakozó fellebbezésnek való helyt adást kérte. E kérelem alakszerű megjelölése szerint a csatlakozó fellebbezés érdemi elbírálására vonatkozik. A felperes fellebbezését ugyanakkor arra alapította, hogy nem kizárt a csatlakozó fellebbezés, így nincs helye a visszautasításnak. A Kúria ezért a tartalom szerinti elbírálás elve alkalmazásával [Pp. 110. § (3) bekezdés] a fellebbezési kérelmet ilyen tartalommal vette figyelembe (1/2019. PJE).
- [10] A felperes csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását a kötbér megfizetésére vonatkozó kereset és a perköltség ellenében is kérte. Az ítéletábla végzése elleni fellebbezését ugyanakkor csak arra alapította, hogy a kötbér megfizetésére vonatkozó keresettel összefüggésben nem kizárt a csatlakozó fellebbezés, ezért a Kúria felülbírálati jogkörében csak ezt bírálhatta el [Pp. 370. § (1) bekezdés, 371. § (1) bekezdés *b)* és *d)* pont].
- [11] A Kúria az ítéletábla döntésével és annak indokaival egyetért, amelyekre utal a Pp. 389. §-a értelmében alkalmazandó Pp. 386. § (4) bekezdése alapján. A fellebbezésben írtakra figyelemmel az alábbiakat hangsúlyozza.
- [12] A jelen ügyben nem alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 244. § (1) bekezdése a csatlakozó fellebbezés kizártságát úgy szabályozta, hogy ha a fellebbezés nem érinti a per főtárgyát, akkor nincs helye a per főtárgyára vonatkozóan csatlakozó fellebbezésnek. A jelen ügyben alkalmazandó Pp. 372. § (1) bekezdése ettől eltérően úgy szabályoz, hogy csatlakozó fellebbezéssel az ítéletnek csak az a része támadható, amelyet a fellebbezés érint. A Pp. 372. § (1) bekezdése alkalmazásában tehát nem annak van jelentősége, hogy a fellebbezés a per főtárgyát érinti-e, hanem annak, hogy a fellebbezés az elsőfokú ítéletnek melyik részét támadja.
- [13] A felperes valódi tárgyi keresethalmazatban két keresetet terjesztett elő. Egyrészt a megfizetett vételár és közműfejlesztési hozzájárulás visszafizetését kérte elállása miatt. Másrészt az előszerződés 38. pontja alapján meghíusulási kötbér megfizetését kérte az adásvételi szerződés megkötésének elmaradása miatt. Az elsőfokú bíróság a vételár és a közműfejlesztési hozzájárulás visszafizetésére irányuló keresetet alaposnak ítélte, így ennek megfelelően kötelezte az alperest, míg a kötbér megfizetése iránti keresetet alaptalannak ítélve ezt a keresetet elutasította. Az alperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének csak az őt marasztaló rendelkezését támadta. A fellebbezés nem érinti a kötbér megfizetésére irányuló kereset elbírálását, így ebben a részben az elsőfokú bíróság ítélete jogerőre emelkedett [Pp. 358. (5) bekezdés]. Csatlakozó fellebbezésnek akkor van helye, ha egy keresettel összefüggésben jut a bíróság arra a következtetésre, hogy az részben alapos, részben alaptalan, így annak részben helyt ad, részben elutasítja, a fellebbezés pedig az erre vonatkozó egyik rendelkezést támadja (Kúria Gfv.V.30.250/2021/5.). Mivel a jelen esetben a fellebbezés a valódi tárgyi keresethalmazatban előterjesztett két kereset közül csak az egyik elbírálását tartalmazó részben támadja az elsőfokú bíróság ítéletét, ezért a másik keresetet elbíráló rész nem támadható csatlakozó fellebbezéssel.
- [14] Mindezekre figyelemmel a Kúria az ítéletábla végzését a Pp. 389. §-a értelmében alkalmazandó Pp. 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

(Kúria Pf.I.24.933/2022/2.)

71 A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemnek nélkülözhetetlen tartalmi eleme a jogértelmezést igénylő „elvi jelentőségű jogkérdés” megfogalmazása. A felülvizsgálat engedélyezése körében elvi jelentőségű jogkérdésnek az a jogkérdés minősül, amely egy jogszabály rendelkezésének értelmezésével, az alkalmazandó norma alapvető tartalmával és az ahhoz kapcsolódó esetleges jogkövetkezményekkel függ össze. Ehhez képest ténykérdés, illetve szerződésértelmezési kérdés a felülvizsgálat engedélyezését nem alapozza meg [2016. évi CXXX.

törvény (Pp.) 408. § (1) bek., 409. § (1) bek., (2) bek. a)–b) pont, 411. § (1)–(2) bek.].

- [1] A felperes és az alperes jogelődje között 2016-ban létrejött mezőgazdasági támogatási szerződés alapján az alperes jogelődje vissza nem térítendő támogatás nyújtását, a felperes a támogatásnak a támogatói okiratban foglalt kötelezettségei teljesítésére fordítását vállalta. A szerződés részévé vált a támogatási kérelem, amelyben a felperes kijelentette, hogy az igényelt támogatásra vonatkozó általános, és a támogatás igénybevételeének részletes feltételeit meghatározó jogszabályok, felhívás, az utóbbihoz tartozó általános útmutató, valamint az alperes által alkalmazott Általános Szerződési Feltételek (ÁSZF) által előírt valamennyi feltételt megismerte és betartja. A felhívás – egyebek mellett – rögzítette az ún. *vis maior* esetek miatti részleges visszavonás (RV) esetén követendő eljárásrendet, a visszavonási kérelem benyújtásának rendjét. Az ÁSZF előírta az adatok bármelyikében bekövetkező változás bejelentésének, az ún. Felhasználói kézikönyv a visszavonási és kifizetési kérelmek benyújtásának eljárásrendjét. A felperes 2016-ban elsőéves kifizetési kérelmet, 2017-ben *vis maior* miatti ún. RV kérelmet nyújtott be. Utóbbi az alperes jóváhagyta, a Magyar Államkincstár kifizető az előlegként folyósított és a kifizetési döntésben megállapított összeg különbözeteként 1 042 364 forint visszafizetésére kötelezte a felperest, aki e döntés ellen kifogást terjesztett elő, amelyet az alperes elutasított.
- [2] A felperes keresetében az alperes 1 508 647 forint megfizetésére kötelezését kérte. A kereset összecszerúsége körében arra hivatkozott, hogy az eredeti támogatói okirat alapján 2016. évre 6 760 664 forintba lett volna jogosult, azonban előlegként csak 5 252 017 forintot kapott, ezért keresetét a kettő különbözetének megfizetése érdekében terjesztette elő.
- [3] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Védekezése értelmében a felperes a visszavonási kérelem benyújtását követően köteles lett volna a kifizetési kérelme tekintetében is adatváltozási kérelmet előterjeszteni, amelyre az útmutatóban is felhívta a figyelmet, továbbá az ezzel kapcsolatos kötelezettséget a Felhasználói kézikönyv is rögzítette. Erre tekintettel a Magyar Államkincstár döntése kizárólag a felperes önhibából fakadó mulasztására vezethető vissza. Vítatta a kereset összecszerúségét is.
- [4] Az elsőfokú bíróság ítéletében a keresetet elutasította.
- [5] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az ítéletet megváltoztatta és az alperest a keresettel egyezően marasztalta.
- [6] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.
- [7] Megsértett jogszabályhelyként kizárólag a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. (1) bekezdését (tanúvallomás téves értékelése miatt) 326. §-át (általában okiratok tartalmából téves következtetés levonása miatt) és 346. (5) bekezdését (tanúvallomás mellőzéséhez kapcsolódó indokolási hiány miatt) jelölte meg.
- [8] A felülvizsgálat értékhatár miatti kizártsága okán az alperes külön beadványban a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is előterjesztett, amelyben – tartalmát tekintve [Pp. 110. § (3) bekezdés] – kérte, hogy a Kúria a Pp. 409 § (2) bekezdés a) pont első fordulata (a joggyakorlat egységének biztosítása), illetve a Pp. 409. § (2) bekezdés b) pont második fordulata (a felvetett jogkérdés társadalmi jelentősége) alapján engedélyezze a jogerős ítélet felülvizsgálatát.
- [9] A felülvizsgálat engedélyezése okának és a felvetett elvi jelentőségű jogkérdésnek a meghatározása körében előadta, hogy „a felülvizsgálati kérelem alapját annak a kérdésnek az elbírálása képezi, hogy a támogatásra jogosult személy által utóbb – jogszerű földhasználat hiányára alapított – területesökkenés eredményeként a kedvezményezett köteles-e támogatási kérelme mellett kifizetési kérelmét is megfélelően módosítani, illetve a jogvita alapját képező tényköriülmények értékelése alapján alperes mint irányító hatóság, valamint a Magyar Államkincstár mint kifizető ügynökség és a támogatási jogviszonyban alperes teljesítési segédje eleget tett-e az adatváltozási kérelem előterjesztendőségére vonatkozó tájékoztatási kötelezettségének”.
- [10] Arra hivatkozott, hogy a felek közötti támogatási jogviszony kiemelt társadalmi jelentőséggel bír az agrárszektor szereplői, gazdálkodói számára, az Európai Unió költségvetéséből finanszírozott agrártámogatások jelentősége és a támogatásban részesülő személyek nagy száma alátámasztja a kérdés kiemelt társadalmi jelentőségét. A jogkérdés nagy számban előforduló, hasonló ténybeli alapon nyugvó ügyben merül fel, irányító hatóságként számos olyan peres eljárás alperese, amelyben a jogvita lényege ennek a kérdésnek az eldöntése, és amely eljárásokban – a hasonló ténybeli alap ellenére – az azonos jogkérdés elbírálása során az eljáró bíróságok eltérő tartalmú döntéseket hoztak. Ilyen eltérő tartalmú döntésként a Pesti Központi Kerületi Bíróság 28.P.87.957/2021., 21.P.85.573/2021/25. számú és a Fővárosi Törvényszék 52.Pf.632.897/2022/8., 72.Pf.632.941/2022/4. és 72.Pf.637.066/2021/4. számú határozatait jelölte meg.
- [11] Az alperes felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelme nem megalapozott.
- [12] A felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 1. pontja által is megerősítetten a Kúria a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pont első fordulata alapján, a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria jogegységi határozatban, az általa a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett eseti határozatban még nem foglalt állást, feltéve, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn. Lényeges továbbá, hogy a fél az engedélyezés alapjául szolgáló határozatokat a felülvizsgálat

- engedélyezése iránti kérelmében köteles pontosan megjelölni, azzal, hogy engedélyezés iránti kérelmében elsőfokon jogerőre emelkedett határozatra nem, kizárólag másodfokon jogerőre emelkedett, vagy legfelsőbb bírósági döntésekre hivatkozhat, kizárva ezzel annak a lehetőségét, hogy a nem végleges, a perorvoslati bíróság hatására utóbb változó ítéletek alapozzák meg a felülvizsgálat engedélyezését. Erre tekintettel a Pesti Központi Kerületi Bíróság határozataira hivatkozással a felülvizsgálat kizárt.
- [13] A Kúria rámutat: a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemnek nélkülözhetetlen tartalmi eleme a jogértelmezést igénylő „elvi jelentőségű jogkérdés” megfogalmazása. A felülvizsgálat engedélyezése körében elvi jelentőségű jogkérdésnek az a jogkérdés minősül, amely egy jogszabály rendelkezésének értelmezésével, az alkalmazandó norma alapvető tartalmával és az ahhoz kapcsolódó esetleges jogkövetkezményekkel függ össze (PK vélemény 1. pont indokolása).
- [14] Ehhez képest az alperes által a fentebb rögzítettek szerint elvi jelentőségű jogkérdésként megfogalmazott kérdés egyik része („a jogvita alapját képező ténykörülmények értékelése alapján mint irányító hatóság, valamint a Magyar Államkincstár mint kifizető ügynökség és a támogatási jogviszonyban a teljesítési segédje eleget tett-e az adatváltozási kérelem „előterjesztendőségére” vonatkozó tájékoztatási kötelezettségének”) nem jog-, hanem ténykérdés, amelyhez kapcsolódnak a felülvizsgálati kérelmében megjelölt – kizárólag eljárás, azon belül az eljárás bíróság bizonyíték értékelési, mérlegelési tevékenységével és indokolásával kapcsolatban állított – szabálysértések. E részkerdés tehát nem vetett fel jogszabály rendelkezésének értelmezésével, az alkalmazandó norma alapvető tartalmával és az ahhoz kapcsolódó esetleges jogkövetkezményekkel kapcsolatos jogkérdést, így a felülvizsgálat engedélyezését nem alapozhatja meg.
- [15] Az alperes által további részkerdésként megfogalmazottak pedig („a támogatásra jogosult személy által utóbb – jogszerű földhasználat hiányára alapított – területcsökkenés eredményeként a kedvezményezett köteles-e támogatási kérelme mellett kifizetési kérelmét is megfelelően módosítani”) nem jogszabály értelmezési, hanem szerződés értelmezési kérdést jelentenek, amely egyrésztől ugyancsak nem tekinthető elvi jelentőségű jogkérdésnek, másrésztől ehhez adekvát jogszabályi hivatkozást az alperes nem adott elő engedélyezés iránti kérelmében.
- [16] Mindebből következően a felülvizsgálat engedélye alapjául szolgáló elvi jelentőségű jogkérdés hiányában az alperes jogegység hiányával, illetve a – meg nem jelölt – jogkérdés társadalmi jelentőségével kapcsolatos hivatkozásai sem voltak értelmezhetőek.
- [17] A Kúria rámutat arra is, hogy a felülvizsgálati kérelemben az alperes által megsértettként megjelölt jogszabályhelyek közül azok szabályozási tárgyára figyelemmel egyik norma sem áll összefüggésben az alperes által előadott – a fentiekre tekintettel elvi jelentőségű jogkérdésnek nem minősülő – kérdésekkel: a Pp. 279. (1) bekezdése a bizonyítás eredményének mérlegelését szabályozza, a Pp. 326. §-a az egyszerű magánokiratra vonatkozik, míg a Pp.
346. § (5) bekezdése az ítélet szerkezeti elemei közül a jogi indokolást részletezi. A fenti kérdések értelmezéséhez az adott támogatást szabályozó speciális jogszabálynak a támogatási, kifizetési kérelem tartalmára, módosítására vonatkozó, illetve a feleket terhelő tájékoztatási kötelezettséget előíró rendelkezéseinek a feltüntetése lett volna szükséges, az alperes azonban ezeket nem jelölte meg.
- [18] Mindezek okán a felülvizsgálat a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pont első fordulata alapján, a joggyakorlat egysége érdekében a Fővárosi Törvényszék alperes által hivatkozott másodfokú határozataira tekintettel sem volt engedélyezhető.
- [19] A Pp. 409. § (2) bekezdés b) pontja második fordulata szerinti engedélyezési okkal (a felvetett jogkérdés társadalmi jelentőségével) összefüggésben a Kúria hangsúlyozza, hogy a felhívott PK vélemény 3. pontja értelmében a felvetett jogkérdés társadalmi jelentőségére figyelemmel különösen akkor engedélyezhető a felülvizsgálat, ha a – jelen esetben meg nem határozott – jogkérdés a jogalanyok széles körét érinti, és ebben az esetben is csak akkor, ha a Kúria az adott jogkérdésben korábban még nem foglalt állást közzétett ítélkezési gyakorlatában.
- [20] E körben a Kúria – az elvi jelentőségű jogkérdés és ahhoz kapcsolódó adekvát jogszabályhely értelmezési szükséglet mint alapfeltétel megjelölésének hiánya mellett – rámutat arra is, hogy a felsorolt eljárási szabályoknak nem volt az adott egyedi ügyön túlmutató, attól elrugaszkodó, a Pp. felhívott szakaszainak alkalmazásában rejlő, általánosítható és a felülvizsgálati eljárás során vizsgálható értelmezési kérdése, ezért a felülvizsgálat az alperes által megjelölt ezen okokból sem volt engedélyezhető (Kúria Pfv.V.21.246/2022/2.).
- [21] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálatát megtagadta.

(Kúria Pfv.V.21.323/2022/2.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

GAZDASÁGI SZAKÁG

72I. A békéltető testület hatáskörébe tartozó fogyasztói jogvitának minősül a víziközműszolgáltatásra létrejött közszolgáltatási szerződés teljesítésével kapcsolatos vitás ügyben a felhasználónak az a kártérítés iránti igénye, amely a részére szolgáltatást nyújtó vállalkozás üzemeltetésében álló és az ivóvízszolgáltatás nyújtásához elengedhetetlen ivóvíz-bekötővezetéken bekövetkezett káreseményből ered [1997. évi CLV. törvény (Fgytv.) 2. § s) pont, 18. § (1) bek.; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:146. §.]

II. A szerződés teljesítése során a jogosult vagyonában okozott kárt ugyan nem a szerződésszegés okozza, a Ptk. azonban a szerződésszegésnél indokoltnak tartott kockázatosztás szempontjait az ilyen károkra is kiterjeszti, és azokra a szerződésszegéssel okozott kártérítés szabályainak alkalmazását írja elő [Ptk. 6:137. §, 6:146. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes az ellátásért felelős önkormányzat tulajdonát képező víziközművek szerződéses üzemeltetője. E minőségében kötött szolgáltatóként 2012. január 1-jén ivóvízszolgáltatásra közszolgáltatási szerződést P. M.-el (a továbbiakban: felhasználó) a tulajdonában álló felhasználási helyre.
- [2] A felhasználási helyen 2020. február 12-én csőtörés történt az utcai víznyomócső elágazása és az ingatlan vízmérő aknája közti vízvezeték szakasz meghibásodása miatt.
- [3] A felhasználó a káresemény miatt 2020. szeptember 3-án békéltető testületi eljárás lefolytatását kérte az alperestől. Kérelmében előadta, a 2020. február 12-i csőtörés miatt a vízóra megtelt vízzel, a mellette lévő előkert és a betonlappal rendelkező kerítés megsüllyedt, a kerítés megsüllyedése miatt a kiskapu használhatatlanná vált. A helyreállítás költségeiről szakvéleményt készített. Kérte, hogy a felperes térítse meg az okozott kárt, amely a becsatolt szakértői vélemény szerint 770 044 forint és a felmerült 60 000 forint szakértői díjat.
- [4] A felperes 2020. október 5-i iratában bejelentette, hogy az eljárás tárgyává tett szerződésen kívüli kártérítés iránti igény polgári perben érvényesíthető, a kérelem elbírálása nem tartozik fogyasztóvédelmi hatáskörbe. Álláspontját a 2020. október 16-i meghallgatáson fenntartotta.
- [5] Az alperes a 2020. október 26-án ajánlás jellegű határozatot (a továbbiakban: ajánlás) hozott: döntésében azt ajánlotta a felperesnek, hogy fizessen meg a kérelmezőnek 389 293 forint kártérítést és a 60 000 forint szakértői díjat.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [6] A felperes keresetében az alperes ajánlásának hatályon kívül helyezését kérte a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fgytv.) 34. § (3) bekezdés b) pontja

alapján az alperes hatáskörébe tartozó fogyasztói jogvita hiánya miatt.

- [7] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú határozat

- [8] Az elsőfokú bíróság ítéletével hatályon kívül helyezte az alperes keresettel támadott ajánlását.
- [9] Az alperes fellebbezése alapján eljárás másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetet elutasította.
- [10] A jogerős ítélet indokolásában rögzítette: az Fgytv. 34. § (3) bekezdés b) pontja értelmében helye van a békéltető testület ajánlása hatályon kívül helyezésének, amennyiben a békéltető testületnek nem volt hatásköre az eljárásra. Az Fgytv. 18. § (1) bekezdése a békéltető testület hatáskörébe a fogyasztói jogvita bírósági eljárásán kívüli rendezését utalja, a fogyasztói jogvita fogalmát pedig a 2. § s) pontja a fogyasztó és a vállalkozás közti adásvételi vagy szolgáltatási szerződés megkötésével és teljesítésével kapcsolatos vitás ügyként, valamint a fogyasztó és a vállalkozás között külön megkötésre kerülő adásvételi vagy szolgáltatási szerződés hiányában a termék minőségével, biztonságosságával, a termékfelelősségi szabályok alkalmazásával, a szolgáltatás minőségével összefüggő vitás ügyként határozza meg.
- [11] A másodfokú bíróság kiemelte: az adott ügyben a felperes vállalkozásnak [Fgytv. 2. § b) pont], míg az alperes eljárását kérelmező személy fogyasztónak [Fgytv. 2. § a) pont] minősült; közöttük ivóvízszolgáltatás nyújtására közszolgáltatási szerződés állt fenn. A fogyasztó az alperes előtt kezdeményezett eljárásban igényét az utcai gerincvezeték elágazása és az ingatlanán lévő vízmérő akna közti vezeték szakasz meghibásodása miatt őt ért kár megtérítésére terjesztette elő, amellyel kapcsolatban a másodfokú bíróság – a következők értékelésével – arra jutott, hogy a vitás ügy a közszolgáltatási szerződés teljesítésével kapcsolatos volt, ezért fogyasztói jogvitának minősült.
- [12] A Kúria jelen ügyben irányadó Pfv.V.20.904/2018/9. számú határozata alapján leszögezte: az Fgytv. 2. § s) pontja nem tartalmaz a fogyasztói jogvitát illetően sem anyagi jogi, sem egyéb szempontú megkülönböztetést a jogvita körében érvényesíthető konkrét fogyasztói jogok tekintetében, emiatt a vitás ügy fogalmába beletartozik a nem szerződésszerű teljesítés, azaz a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerződésszegésre vonatkozó X. címe alatt a XXII–XXV. Fejezetekben szabályozott valamennyi esetkör is. Az alperes hatásköre kiterjed a kártérítési igény elbírálására is.
- [13] Rámutatott, a szerződésszegés szabályai között a Ptk. 6:146. §-a azzal, hogy a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint biztosítja a

- jogosult számára a vagyoniában a szerződés teljesítése során a kötelezett által okozott kár megtérítését, kiterjeszti a nem szerződésszegéssel okozott károkra a szerződésszegésnél kívánatos kockázatosztás szempontjait. A teljesítéssel összefüggő károkra tehát a kontraktuális kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni, és nem a deliktális felelősségi szabályokat. A Ptk. ezzel a megoldással elkerüli, hogy különböző felelősségi rendszerben kelljen megítélni ugyanazon alapjogviszony eltérő káreseményeinek következményeit, attól függően, hogy a jogosult teljesítési vagy oltalmi érdeke sérül.
- [14] Mindebből a másodfokú bíróság arra következtetett, hogy a nem szerződésszegéssel, de a fogyasztó és a vállalkozás közti szerződés teljesítése során okozott kár megtérítése iránti igény elbírálására is van hatásköre a békéltető testületnek. A kár abban az esetben minősül a teljesítés során okozottnak, ha arra a szerződés teljesítése teremtett lehetőséget.
- [15] Mindezt a perbeli esetre konkretizálva megállapította, a csőtörés az utcai gerinchálózat leágazása és a fogyasztó ingatlanán található vízmérő akna között, a felperes üzemeltetésében lévő szakaszon történt. A vízvezeték adott szakasza kifejezetten a fogyasztó ingatlanának ivóvízellátását szolgálta, ezáltal a felperes és a fogyasztó közötti közszolgáltatási szerződés teljesítéséhez volt szükséges, anélkül a felperes szerződéses kötelezettségének nem tudott volna eleget tenni.
- [16] Mindebből következően a vízvezeték vizsgált meghibásodásával a fogyasztónak okozott kár a közszolgáltatási szerződés teljesítésével összefüggő volt, megtérítésére a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályait kellett alkalmazni (Ptk. 6:146. §). A vitás ügy az Fgytv. 2. § *s*) pontja szerinti fogyasztói jogvitának minősült, az alperes a hozzá előterjesztett kérelem elbírálására hatáskörrel rendelkezett. A keresettel támadott ajánlás jellegű határozat hatályon kívül helyezésének oka az Fgytv. 34. § (3) bekezdés *b*) pontja szerint nem állt fenn.
- Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem**
- [17] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.
- [18] Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet az Fgytv. 2. § *a*), *b*), *h*), *k*) és *s*) pontjaiba, a 18. § (1) bekezdésébe, a 32. § *b*) pontjába, a 34. § (2) bekezdésébe, a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény (a továbbiakban: Vksztv.) 2. § 11., 12., 20., 22., 23., 24., 26. pontjaiba, a 15. § (2) bekezdésébe, a 30. § (1) és (2) bekezdésébe, az 51. § (3) bekezdésébe, a Vksztv. egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 58/2013. (XI. 27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 1. § 37. pontjába, az 57. § (1), (1a) és (3) bekezdésébe, a Ptk. 6:256. § (1)–(3) bekezdéseibe és a Ptk. 6:519. §-ába ütközően jogszabálysértő.
- [19] Állította, hogy a perben felmerült jogkérdésben az elsőfokú bíróság álláspontja a helyes. Az ivóvíz-törzshálózaton bekövetkezett meghibásodásból eredő kár a közszolgáltatási szerződés körén kívül esett, nem képezhetette fogyasztói jogvita tárgyát, ennél fogva nem tartozott az alperes hatáskörébe. A békéltető testületi eljárásra terelt kár nem a közszolgáltatási szerződésből eredő kötelezettségek
- szolgáltatói megszegéséből eredt. A felperes a fogyasztóval kötött közszolgáltatási szerződést szerződészerűen teljesítette.
- [20] A Vksztv.-nek az ivóvíz-bekötővezetékre, a bekötési vízmérőre, ivóvíz-törzshálózatra, víziközműre, közműves szennyvízelvezetésre, víziközmű-működtetésre, víziközmű-rendszerre, -üzemeltetésre, ivóvíz-szolgáltatási pontra vonatkozó rendelkezései mellett kiemelte, a víziközmű-szolgáltató szolgáltatási kötelezettsége a közműves ivóvízellátás esetében a szolgáltatási pontig, közműves szennyvízelvezetés és -tisztítás esetében a szolgáltatási ponttól a tisztított szennyvíz-befogadóba, illetve az átvevő rendszerébe történő bevezetéséig áll fenn. A víziközmű szolgáltató felelőssége arra vonatkozik, hogy a szolgáltatott ivóvíz minősége az ivóvízvételi helyen biztosított legyen. Nem állapítható meg a szolgáltatás minőségéért való felelőssége, ha a szolgáltatási ponton az ivóvíz minősége megfelel a jogszabályi előírásoknak. Utalt a Vhr. 57. § (3) bekezdésére, amely a felhasználó feladatává teszi a tulajdonában lévő házi ivóvíz- és szennyvízhálózat, illetve a csatlakozó hálózat műszaki állapotának rendszeres ellenőrzését és az észlelt hibák kijavítását.
- [21] Hangsúlyozta, hogy az ivóvíz-bekötővezeték, amelyen a perbeli csőtörés bekövetkezett, az ivóvíz-törzshálózat részét képezi. A fogyasztó ingatlanának ivóvíz ellátását a teljes ivóvíz-törzshálózat szolgálja. A felperes és a fogyasztó közszolgáltatási szerződésének teljesítéséhez az ivóvíz-törzshálózat teljes egésze szükséges.
- [22] A jogszabály azáltal, hogy meghatározza a felperes által teljesített közszolgáltatás vonatkozásában a szolgáltatási pontot (ivóvíz szolgáltatás esetén az ivóvíz-bekötővezetéknek a felhasználó felőli végpontja), meghatározza egyben a felperesnek a szolgáltatásért fennálló felelősségét is. A szolgáltató kizárólag azért felel, hogy a szolgáltatott ivóvíz minősége a jogszabályi előírásoknak megfelelően.
- [23] Álláspontja szerint a jogerős ítélet tévesen emelte ki az ivóvíz törzshálózatból a bekötővezeték, és tekintette olyan vezeték szakasznak, amelyen bekövetkezett meghibásodásból eredő kár a közszolgáltatási szerződés teljesítésével összefügg. A másodfokú bíróság logikája szerint ugyanakkor az ivóvíz-törzshálózat részét képező ivóvízfőnyomóvezetéken bekövetkező károkra a deliktális kárfelelősségi szabályok irányadók.
- [24] Állította, hogy nem tekinthető az alperes hatáskörébe tartozó fogyasztói jogvitának – vagyis fogyasztó és vállalkozó közti szolgáltatási szerződés teljesítésével kapcsolatos vitás ügynek –, ha a felperes és a fogyasztó között a szolgáltatás igénybevételével létrejött közszolgáltatási szerződés alapján nem abban jelentkezik a vita, hogy a felperes eleget tett-e a jogszabályi rendelkezésekben meghatározott minőségű ivóvíz szolgáltatási kötelezettségének. A felperes kontraktuális kártérítési felelősségét egyedül az vetheti fel, ha nem a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő minőségű ivóvizet szolgáltatott a fogyasztó részére, és ezzel ok-okozati összefüggésben a fogyasztót kár éri.
- [25] Fenntartotta, hogy az ivóvíz-törzshálózat részét képező bekötővezetéken bekövetkezett meghibásodásból eredő, és a fogyasztót ebből ért kár a közfeladatot átadó Tiszaföldvár Város

- Önkormányzata és a közszolgáltatást végző felperes 2011. szeptember 15-i üzemeltetési szerződése teljesítésével merült fel. A jelzett kár megtérítése iránti igény így nem minősül az Fgytv. 2. § s) pontja szerinti fogyasztói jogvitának. Kárát a fogyasztó a deliktuális kártérítési felelősség szabályai szerint érvényesítheti.
- [26] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Egyetértett a jogerős ítélet indokaival.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [27] A Kúria a jogerős ítéletet a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból nem találta jogszabálysértőnek.
- [28] Felülvizsgálati kérelmében a felperes lényegében amiatt támadta és tartotta jogszabálysértőnek a jogerős ítéletet – egyben az alperes keresettel támadott ajánlását –, mert álláspontja szerint nem érthető az Fgytv. 2. § s) pontjában definiált fogyasztói jogvita alá tartozó, vagyis a vállalkozás felperes és a kérelmező fogyasztó között közműves ivóvízellátásra (víziközmű-szolgáltatásra) létrejött közszolgáltatási szerződés teljesítésével kapcsolatos vitás ügyként a kérelmező kárigénye, amely a felperes szerződészerű teljesítése – megfelelő minőségű ivóvíz szolgáltatása – mellett az ivóvíz-bekötővezetéken bekövetkezett káreseményből eredt. A fogyasztói jogvita további fogalmi elemeit, a kérelmező fogyasztói jogállását, a felperes vállalkozáskénti minősítését, és a köztük létrejött közszolgáltatási szerződés szolgáltatási jellegét az Fgytv. 2. § a), b) és k) pontjai szerint nem vonta kétségbe; kizárólag azt sérelmezte, hogy a felmerült jogvita az adott szerződés teljesítésével kapcsolatos.
- [29] A fogyasztói jogvita [Fgytv. 2. § s) pont] kereteinek értelmezéséről a Kúria korábban már állást foglalt, többek között a Pfv.IV.20.139/2014/4. és a Gfv.VII.30.090/2013/4. számú határozataiban, de a jogerős ítéletben felhívott Pfv.V.20.904/2018/9. számú határozatában is. Korábbi határozatait a következők szerint jelen ügyben is irányadónak tartja.
- [30] A szerződés teljesítésével kapcsolatos vitás ügy fogalmába – az Fgytv. kizáró vagy korlátozó rendelkezésének hiányában – értelemszerűen beletartozik a nem szerződészerű teljesítés, azaz a Ptk. X. Cím (Szerződésszegés) alatt a XXII–XXV. Fejezetekben szabályozott valamennyi esetkör is. Az Fgytv. szabályozása, kiemelten a 18. § (1) bekezdése bármiféle megszorító rendelkezés nélkül utalja az Fgytv. 2. § s) pontja értelmében vett fogyasztói jogvitát a békéltető testület hatáskörébe, és nem tartalmaz sem anyagi jogi, sem egyéb szempontú megkülönböztetést, sem pedig taxatív vagy példálózó felsorolást a jogvita körében érvényesíthető konkrét fogyasztói jogokra. Nem kizárt ezért a békéltető testület előtt kártérítési igény érvényesítése sem.
- [31] Egyebekben – miként a szerződésszegéssel okozott kár megtérítésére irányuló igény tekintetében – a kötelezett részéről a jogosultnak nem szerződésszegéssel, de a szerződés teljesítése során okozott kár vonatkozásában sem fogalmazható meg észszerű magyarázat arra, hogy a vállalkozás elismerése, illetve megfelelő bizonyítékok léte esetén miért lenne kizárt a kártérítési igény rendezése az alternatív vitarendezési eljárásban, amely rendeltetése szerint gyors, olcsó és hatékony megoldást kíván jelenteni a felek számára. Ezen felül pedig a vitarendezés ezen alternatív útjának hozzáférhetőnek is kell lennie, ahogy azt a fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2013/11/EU irányelve is megkívánja.
- [32] Jogszabálysértés nélkül értelmezte a másodfokú bíróság a Ptk. szabályozási struktúrájában a szerződésszegés X. címében foglalt szabályait, kiemelten annak 6:146. §-át, amelyet a felülvizsgálati kérelem – téves álláspontja miatt – teljes egészében figyelmen kívül hagyott.
- [33] A Ptk. – eltérően a korábban hatályban volt Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régí Ptk.) szabályozási megoldásától – a szerződésszegés általános szabályai (XII. Fejezet) között számos szabályozási újdonságot tartalmaz. Ezek közé tartozik többek között a teljesítés során okozott károkért való felelősség külön szabálya a Ptk. 6:146. §-ában, amelyet a Ptk. a szerződésszegésre vonatkozó általános szabályai között azért kellett normatív szinten elhelyezni – hasonlóan a *non-cumul* szabályhoz, vagyis a kettős jogcímű káreseményre adott rendelkezéshez (6:145. §) –, mert a Ptk. szabályozási rendszerében lényegesen tér el a szerződésszegési és a szerződésen kívüli kártérítési felelősség szabályozása. Emiatt a korábban jellemzően dogmatikailag vitás esetkörök, úgymint a kettős jogcímű káresemény, de a jelen ügyben jelentőséggel bíró szerződés teljesítése során felmerült kár kérdése is, egységes szabályozást kívánt: a jogalkotó mindkettőt az egyébként szigorúbb szerződésszegési kárfelelősség rendszerébe tartozóként intézményesítette.
- [34] A szerződés teljesítése során a jogosult vagyonában okozott kárt (Ptk. 6:146. §) ugyan nem szerződésszegés okozza, a Ptk. azonban a szerződésszegésnél indokoltnak tartott kockázatosztás szempontjait az ilyen károkra is kiterjeszti, és azokra a kontraktuális szabályok alkalmazását írja elő. A szerződés teljesítése során – de hangsúlyozni kell, nem a szerződés megszegésével (6:137. §) – a jogosult vagyonában okozott károkra nem más, mint az érintett szerződéssel való szoros kapcsolat az, amely indokolta teszi a kockázatosztás szempontjainak ilyen érvényesülését, és ezáltal a szerződésszegéssel okozott kártérítés szabályainak alkalmazását.
- [35] Mindezekre tekintettel nem tévedett a másodfokú bíróság, amikor a felperes közüzemi szolgáltatását értékelve azzal szoros kapcsolatban állónak tekintette a felperes teljesítéséhez, az ivóvízszolgáltatás nyújtásához elengedhetetlen bekötővezeték meghibásodását, és a jogosult fogyasztót ebből eredően ért kárt a felperes teljesítése során felmerültnek (Ptk. 6:146. §), a szerződő felek jogvitáját pedig erre figyelemmel a víziközmű-szolgáltatásra létrejött közszolgáltatási szerződés teljesítésével kapcsolatos vitás ügyként értékelte, és azt a békéltető testület hatáskörébe tartozó fogyasztói jogvitaként minősítette az Fgytv. 2. § s) pontja

- szerint. Az alperes jogosult volt a hozzá kérelmet benyújtó felhasználó egyéni jogsérelmének orvoslására.
- [36] A felülvizsgálati kérelem további hivatkozása a felperes és a vele szerződő önkormányzat üzemeltetési jogviszonyára, és az arra irányadó külön jogszabályi rendelkezésekre nem bírt jelentőséggel a jelen ügyben felmerült – a vállalkozás és a fogyasztó jogviszonyát minősítő – kérdések megítélésében.
- [37] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.III.20.007/2022/4.)

73 A felszámoló intézkedése a hitelezői igény besorolásáról kifogással támadható. A kifogás benyújtására biztosított határidőt az írásbeli visszaigazolás átvétele abban az esetben is megnyitja, ha a felszámoló egyben jelzi azt is, hogy a később előtte ismertté váló adatok birtokában jogosult a korábbi besorolást módosítani [1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 51. § (1) és (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az adós az ellene 2017. március 14-én kezdeményezett felszámolási eljárásban 2018. április 13-i kezdő időponttal került felszámolás hatálya alá.
- [2] A felszámoló 2018. június 1-jén hitelezői igény visszaigazolása tárgyában adott nyilatkozatával arról értesítette a hitelezőt, hogy a bejelentett követelését 9 458 127 forint tőke, 96 000 forint nyilvántartásba vételi díj erejéig határidőben bejelentett f) kategóriás igényként regisztrálta. Közölte egyúttal azt is, hogy az adós vezetője felvette a kapcsolatot a felszámolóval, az adós vagyónának, iratanyagának átadása folyamatban van. A felszámoló az iratanyag felülvizsgálatát követően fenntartja a jogát a hitelezői igények visszaigazolásának módosítására.
- [3] A felszámoló levele a hitelező részére 2018. június 15-én kézbesítésre került, az abban foglaltak kapcsán a hitelező kifogással nem élt.
- [4] A felszámoló 2020. november 20-án terjesztette elő kérelmét a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 63/B. §-a alapján az adós egyszerűsített felszámolásának elrendelésére, melyet az iratanyag hiányával indokolt. A zárójelentés szerint az adós vezetője felvette ugyan a kapcsolatot a felszámolóval, de tevékenységzáró mérleget, azt alátámasztó dokumentációt nem adott át részére. A felszámoló az adós ingatlan-, gépjármű- és követelésvagyonáról szerzett tudomást, amelyeket értékesített. A felszámolási költségek kiegyenlítése után fennmaradó 1 752 653 forint pénzeszközből a felszámoló a NAV Dél-budapesti Adó- és Vámigazgatósága és a T. Kft. hitelezők b) kategóriás követeléseit 100%-ban, a T. Kft., a C. Kft., a Q. Kft. és az Sz. Ügyvédi Iroda hitelezők d) pontos követeléseit 17,4277%-ban indítványozta kielégíteni.
- [5] Az elsőfokú bíróság a zárójelentést és a vagyonfelosztási javaslatot megküldte a hitelezőknek.
- A hitelező kifogása, a felszámoló ellenkérelme**
- [6] A hitelező a zárodokumentumok 2021. március 26-i átvételét követően 2021. április 12-én terjesztett elő kifogást, melyben kérte a felszámoló kötelezését az addig f) kategóriában nyilvántartott 9 458 127 forint tőkekövetelése d) kategóriás igényként történő nyilvántartására és a vagyonfelosztási javaslat ennek megfelelő átdolgozására d) kategóriás követelése részbeni kielégítésével.
- [7] A felszámoló védekezése elsődlegesen a kifogás érdemi vizsgálat nélküli elutasítására irányult a kifogás elkésettsége miatt. Erdemben is vitatta a kifogást.
- Az első- és a másodfokú határozat**
- [8] Az elsőfokú bíróság a hitelező kifogása alapján indult eljárást a hitelezői igény besorolását érintő részben hivatalból megszüntette, a vagyonfelosztási javaslatban foglaltak ellen benyújtott kifogást pedig elutasította.
- [9] Végzésének indoklásában rögzítette, hogy a hitelező jogi képviselője részére 2018. június 15-én kézbesített hitelezői igény visszaigazolásában a felszámoló egyértelműen közölte, a hitelező összesen 9 458 127 forint tőkekövetelését határidőben bejelentett, f) kategóriás, elismert igényként vette nyilvántartásba. A felszámoló intézkedésével szemben a Cstv. 51. § (1) bekezdésében írtak szerint a 15 napos kifogásolási határidő az intézkedésről szerzett tudomással így megnyílt, és 2018. július 2-án eredménytelenül lejárt. A hitelező a tőkekövetelése besorolása kapcsán előterjesztett kifogását a határidő lejártát követő két év és kilenc hónap elteltével – elkésetten – nyújtotta be.
- [10] Az elsőfokú bíróság rámutatott: a felszámoló további tájékoztatása – az adós iratainak átadása folyamatban van, és az iratok felülvizsgálatát követően fenntartja a jogát, hogy a visszaigazolást módosítsa – a visszaigazolást nem tette ideiglenessé. A felszámoló mindezzel pusztán azt közölte, hogy amennyiben az iratok áttanulmányozása új tényre, körülményre mutat, amely érinti a korábban elismert követelés visszaigazolt joga alapját vagy összegét és a korábbi visszaigazolás tévesnek bizonyul, a visszaigazolást módosíthatja.
- [11] A kifogás ebben a részében tehát elkésettnek minősült, ami kizárta az érdemi elbírálását. A bíróság ezért a Cstv. 6. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 157. § a) pontjának, 158. § (1) bekezdésének és 130. § (1) bekezdés h) pontjának megfelelő alkalmazásával a Cstv. 51. §-a szerinti kifogás tárgyában indult eljárást hivatalból megszüntette.
- [12] A hitelező további kifogását illetően kiemelte a végzés, hogy a hitelező a Cstv. 63/B. § (2) bekezdésére alapítottan azért támadta a felszámoló vagyonfelosztási javaslatát, mert a 9 458 127 forint tőkekövetelése d) pontos igény, ezáltal a d) kategóriás követelésekre jutó 1 717 028 forintot a további hitelezők mellett a hitelező d) pontos követelésére is fel kell osztani a Cstv. 57. § (4) bekezdése szerint.
- [13] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint viszont abból következően, hogy a hitelező 9 458 127 forint tőkekövetelése f) kategóriába sorolt, a felszámoló

- nem követett el jogszabálysértést, amikor a felszámolási költségek, majd a b) kategóriás hitelezői igények teljes kielégítése után a fennmaradó pénzeszközből a d) kategóriába sorolt hitelezői követelések követelésarányos, 17,4277%-ban történő rendezését a vagyonfelosztási javaslatában írt hitelezők között indítványozta. A hitelezőnek a vagyonfelosztási javaslatot támadó kifogását ezért a bíróság a Cstv. 63/B. § (2) bekezdése alapján elutasította.
- [14] A hitelező fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését a Cstv. 6. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó régi Pp. 259. §-a, 254. § (3) bekezdése alkalmazásával – helytálló indokai alapján – helybenhagyta.
- [15] A jogerős végzés indokolása szerint a másodfokú bíróság maradéktalanul egyetértett az elsőfokú döntés jogi indokaival. A fellebbezéssel kapcsolatban kiemelte, a felszámoló a 2018. június 1-jén kelt nyilatkozatát a hitelezői igény visszaigazolása tárgyában tette meg, az irat tartalmilag is a hitelezői igény visszaigazolásának minősült. Megjegyezte, a hitelező a kifogásában valójában nem is a felszámoló visszaigazolását sérelmezte, hanem miután tudomást szerzett a d) kategóriába sorolt követelések kielégítési lehetőségéről, akkor adta elő azokat a körülményeket, melyekre hivatkozással a besorolás megváltoztatását kérte. A két év és kilenc hónapi késedelem ténye mellett azonban erre nem volt eljárásjogi lehetősége. A besorolással kapcsolatos döntésre tekintettel alaptalan volt a vagyonfelosztási javaslattal szemben benyújtott kifogás is.
- [16] A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a hitelezőnek nem volt kifogása a közbenső mérleg elmaradása miatt. A vizsgált kifogások körében ezért nem volt értékelhető a hitelező további okfejtése, amely arra vonatkozott, hogy közbenső mérlegből és mellékleteiből korábban tájékoztatást kaphatott volna az adós vagyoni helyzetéről.
- Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem**
- [17] A hitelező – tartalma szerint – a jogerős végzés hatályon kívül helyezését, elsődlegesen az elsőfokú bíróság végzésének a megváltoztatását és a hitelezői igénye besorolása kapcsán előterjesztett kifogása érdemi elbírálását, továbbá a zárójelentés és vagyonfelosztási javaslat felszámolónak átdolgozásra történő visszaadását kérte azzal az utasítással, hogy a felszámoló a hitelező 9 458 127 forint követelését d) kategóriában szerepeltesse. Másodlagosan a másodfokú bíróság utasítását kérte új eljárásra és új határozat hozatalára.
- [18] Arra hivatkozott, hogy a jogerős végzés a felszámoló jognyilatkozatának értelmezése kapcsán a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 207. § (1) és (5) bekezdéseibe, a 228. § (1) bekezdésébe, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:8. § (1) bekezdésébe, a 6:92. § (1) bekezdésébe, a 6:116. § (1) bekezdésébe, a közbenső mérleggel kapcsolatos kifogás megítélését tekintve pedig a régi Pp. 3. § (2) bekezdésébe, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 369. § (4) bekezdésébe és a 370. § (1) bekezdésébe ütközően jogszabálysértő.
- [19] Előadta, hogy a jogerős végzés a felszámoló visszaigazololó nyilatkozatát, amelyet az adós képviselőjeként tett nyilatkozatként kellett értelmezni (Kúria Fpkf.VII.30.048/2015.), tévesen, a régi Ptk. és a Ptk. megjelölt rendelkezéseivel szemben értelmezte, nem úgy, ahogy azt a hitelezőnek az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. A másodfokú bíróság jogszabályt sértve hagyta figyelmen kívül a nyilatkozat függő hatályát, és tévesen következtetett a nyilatkozat végleges jellegére. Hangsúlyozta, hogy a felszámoló 2018. június 1-jén kelt nyilatkozata nem jelöli meg, a felszámoló milyen esetekre és terjedelemben tartja fenn a módosítás jogát, ugyanakkor a magyar polgári jog nem ismeri a jogfenntartás fogalmát. Amennyiben a felszámoló a nyilatkozatának beállítást bizonytalan jövőbeli eseménytől tette függővé, a nyilatkozat hatálya a feltétel bekövetkezése előtt nem állt be, azt a hitelező megalapozottan értelmezte azt csupán tájékoztatásként. Ebből következően a besorolás miatti kifogás határideje nem nyílt meg, a hitelező kifogása nem késett el.
- [20] A közbenső mérleg előterjesztését illető kifogás tekintetében kiemelte, hogy a 2021. május 19-i hiánypótlásában egyértelműen kifogásolta a közbenső mérleg készítésének elmaradását, amelyet nem rontott le a nyilatkozatának megszövegezése. A 2021. április 12-i kifogása ezért a hiánypótlás eredményeként egyértelműen kiterjedt a közbenső mérleg elkészítésének mellőzésére is.
- [21] A felszámoló felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős végzés hatályában fenntartására irányult. Egyetértett a jogerős végzés indokaival.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [22] A Kúria a jogerős végzést a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül, és az ott megjelölt okok miatt nem találta jogszabálysértőnek.
- [23] A Kúria hangsúlyozza a felülvizsgálati eljárás lényegével és korlátaival kapcsolatban, hogy felülvizsgálati jogkörét – az adott ügyben nem irányadó három kivételtől eltekintve – kizárólag a felülvizsgálati kérelem korlátján belül, az ott megjelölt jogszabálysértések vizsgálatával gyakorolhatja [rég Pp. 272. § (2) bekezdés, 275. § (2) bekezdés]. Ebből következően a felülvizsgálati kérelem erre vonatkozó hivatkozása nélkül nem foglalhatott állást jelen ügyben a Cstv. 51. § (1) bekezdésére alapított kifogás elkesétsége miatt az eljárásjogilag helyes döntésről és annak megfelelő jogszabályi alajjáról.
- [24] A felülvizsgálati kérelem alapján a Kúriának egyfelől a 2018. június 1-jei nyilatkozat helytálló értelmezéséről és joghatásáról, másfelől a kifogás helyes tartalmáról kellett döntenie.
- [25] Az ügyben eljáró bíróságok jogszabálysértés nélkül értelmezték a felszámoló nyilatkozatát a hozzá bejelentett hitelezői igény visszaigazolásáról: a hitelezői igény 2018. június 1-jén közölt tartalommal megvalósult besorolása, illetve az arról adott visszaigazololó nyilatkozat sem a régi Ptk. és a Ptk. felülvizsgálati kérelemben felhívott rendelkezései, sem az ott meg nem jelölt régi Pp. 206. § (1) bekezdésének alkalmazásával nem értékelhető a hitelező által előadottak szerint. Azon túlmenően,

- hogy a felszámolónak a hitelezői igény mikénti besorolásáról adott tájékoztatása nem ügyleti jellegű, erre vonatkozó kötelezettségét a felszámolási eljárás rendjében a Cstv. 46. § (6) bekezdése határozza meg. A Kúria leszögezi, hogy a felszámoló vizsgált nyilatkozatából egyértelműen kitűnik a felszámoló – kifogással támadható – intézkedése: a hitelezői igény mikénti besorolása a Cstv. 46. § (5) és (6) bekezdése szerint. A nyilatkozat további tartalma, amely az utóbb esetleg ismertté váló adatok birtokában a besorolás későbbi módosításának lehetőségére utal, nem több, mint figyelmeztetés a felszámolót ebben a körben elismerten megillető (Kúria Fpk.VIII.30.728/1998/2.) jogosuhságra. Mindez azonban nem teszi a tájékoztatásban írtak szerint már megtett besorolást és közlést ideiglenes jellegűvé, és semmiképpen nem eredményezi azt, hogy a felszámoló ismertté vált intézkedése nem támadható kifogással.
- [26] A felszámoló intézkedése a hitelezői igény besorolásáról kifogással támadható. A kifogás benyújtására biztosított határidőt a visszaigazolás átvétele megnyitja, és megnyitotta jelen ügyben is a 2018. június 1-jei irat megismerésével, attól függetlenül, hogy a felszámoló egyben jelezte, a később előtte ismertté váló adatok birtokában jogosult a besorolást módosítani. A hitelező tévesen értelmezte a besorolás későbbi módosítását és a 2018. június 1-jei irat ennek lehetőségére utaló tartalmát: a hitelezői igény korábbi besorolásának módosítása nem a besorolást véglegesíti, hanem újabb – külön – kifogással támadható intézkedése a felszámolónak.
- [27] A hitelező elmulasztotta a felszámoló – általa jogszabálysértőnek tartott – besorolási intézkedése ellen az arról való tudomásszerzéstől számított határidőn belül igénybe vehető külön jogorvoslatot a Cstv. 51. §-a szerint. Kifogásolási joga utóbb a záróiratok átvételével nem éledt fel (Kúria Fpk.VI.30.985/2000/2.).
- [28] Amellett, hogy jelen ügy a régi Pp. hatálya alá tartozik, vagyis a 2018. január 1-jén hatályba lépett Pp. rendelkezései az eljárásra nem voltak irányadók, rögzíti a Kúria: a felülvizsgálati kérelemnek a közbenső mérleget érintő további hivatkozása pusztán a tartalmi értékelés szabályának sérelmének [rég Pp. 3. § (2) bekezdés] megalapozottsága esetén sem lett volna elégséges a támadott határozat jogszabálysértő jellegének alátámasztására. Ahhoz szükséges az a további hivatkozás is, hogy a hitelező nyilatkozatának nem megfelelő értékelésével sérült egyben a határozat teljességével szemben megkövetelt elvárás is. A hitelező azonban a jogerős végzés jogszabálysértő jellegét ebben a körben nem állította, sem a jogszabálysértés szöveges körülírásával, sem a régi Pp. azzal összhangban álló rendelkezésének [rég Pp. 213. § (1) bekezdés] a megjelölésével [rég Pp. 272. § (2) bekezdés, 275. § (2) bekezdés].
- [29] Rögzíti ugyanakkor a Kúria, hogy az elsőfokú eljárás irataiból világosan kitűnik: a hitelező kifogása sem az eredetileg előadott, a 2021. április 13-án érkezett iratban foglalt tartalma szerint, sem pedig a kifogás hiányainak pótlása eredményeként, a 2021. május 19-én kelt iratban pontosítottak értékelésével nem terjedt ki a felszámolási eljárásban elmaradt közbenső mérleg elmulasztásának sérelmezésére. A hitelező ebben a körben a felszámoló jogszabálysértő eljárását nem kérte orvosolni a bíróságtól a Cstv. 51. §-ában biztosítottak szerint.
- [30] A hitelező a 2021. április 13-i kifogását – amely azon alapult, hogy a hitelező a Cstv. 57. § (1) bekezdés d) pontja szerint mikrovállalkozás, de arra a felszámoló sem a hitelezői igény besorolása, sem a vagyonfelosztás során nem volt figyelemmel – a bíróság 2. sorszámú végzésében foglaltak szerint pontosította a 2021. május 19-i iratával. Az elsőfokú bíróság hiánypótlásra felhívó végzése a hitelező által előadott körben irányult a kifogás ténybeli és jogi alapjának egyértelműsítésére, valamint a bíróság döntésére irányuló határozott kérelem előterjesztésére, és a hitelező eszerint nyilatkozott a hiánypótlás keretében a következőkről. A hitelező a felszámoló jogszabálysértő eljárását a hitelezői igény mikénti besorolása és a vagyonfelosztási javaslat tartalmi összeállítására kapcsán állította, határozott kérelmét pedig a Cstv. 51. §-a és a 63/B. §-a együttes alkalmazásával úgy fogalmazta meg, hogy a felszámolót a hitelező d) kategóriás igénye figyelembevételével kérte a zárójelentés és a vagyonfelosztási javaslat átdolgozására kötelezni. Beadványa ezt követő további része az f) pont alatt – a 2. sorszámú végzés 6. pontjában foglaltak teljesítéseként – a hitelezői igény visszaigazolására, a hitelező arról való tudomásszerzésére vonatkozó tényelőadás volt. A hitelező idetartozóan tért ki a közbenső mérleg elkészítésének lehetőségére és a hitelező abból korábban szerezhető tudomására, anélkül azonban, hogy ebből külön jogorvoslatot keresett volna a kifogásolási eljárás keretében.
- [31] Mindebből következően az ügyben eljáró bíróságok nem sértettek jogszabályt sem az előterjesztett kifogás értékelésével, sem a felszámoló vizsgált nyilatkozatának értelmezésével.
- [32] A fent kifejtettek tekintettel a Kúria a jogerős végzést a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfv.III.30.167/2022/4.)

74I. Az árfolyamrés a különmemű – a kölcsön folyósítására a vételi, a törlesztésre pedig az eladási – árfolyamok alkalmazását előíró szerződéses feltétel, az árfolyamkockázat pedig a kirovó pénznem (deviza) és a lerovó pénznem (forint) eltéréséből adódó szükségképpen és automatikus következmény, a devizaalapú kölcsönszerződések jellegéből következik. II. A DH törvények nem zárják ki az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselését előíró szerződéses feltétel tisztességtelensége vizsgálatának lehetőségét [2014. évi XXXVIII. törvény (DH1 tv.) 3. §; 2014. évi LXXVII. törvény (DH3 tv.) 3. § (1) bek., 10. §; 2/2014. PJE határozat; 6/2013. PJE határozat].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2006. március 31-től fiókvezetőként dolgozott az alperes bankfiókjában, így kötött korábbi, a Zrt.-től lakásvásárlásra felvett kölcsöntartozása kiváltására és lakásfelújításra kölcsönszerződéseket az alperessel. Ehhez 2006. július 26-án hitelkérelmet nyújtott be az erre rendszeresített igénylőlapra, amelyen a hitel devizanemeként a svájci frankot (CHF), a folyósítás és a törlesztés devizanemeként a forintot jelölte meg.

- Egyidejűleg, 2006. július 26-án kockázattelátoló nyilatkozatot is aláírt a devizakölcsönökhöz kapcsolódó kockázatok megismeréséről. Utóbbi okirat tartalmazta a devizakölcsön fogalmát, a devizahitelezés költségeit és kockázatait. Ezzel összefüggésben rögzítette: „a devizakölcsönök kamatlába jelenleg alacsonyabb, mint a forint kölcsönöké, ezért a devizakölcsönök aktuális törlesztőrésze alacsonyabb. A devizában nyilvántartott kölcsönök rendelkeznek azonban néhány olyan jellemzővel, amelyek további költségeket és kockázatot jelenthetnek az üzletfeleknek [...]”. A törlesztőrészletek mértékének változásával kapcsolatosan tartalmazta az irat: „A devizában nyújtott, forintban folyósított és törlesztett kölcsönöknél a kamat és az árfolyamváltozások hatásaként a deviza alapú kölcsönök havi törlesztőrésze a forintkölcsönöknél gyakrabban és nagyobb mértékben változhat. A törlesztőrészlet ingadozása a kamat- és az árfolyamváltozás irányának függvényében kedvezően (adott havi törlesztőrészlet csökken) és kedvezőtlenül (adott havi törlesztőrészlet növekszik) is érintheti az üzletfelet. Amikor a forint árfolyama gyengül, a svájci frankkal/euróval szemben (vagyis egy svájci frankért/euróért a korábbinál több forintot kell fizetni) akkor a törlesztőrészlet növekszik. Amikor viszont a forint árfolyama erősödik a svájci frankkal/euróval szemben (vagyis egy svájci frankért/euróért a korábbinál kevesebb forintot kell fizetni) akkor a törlesztőrészlet csökken.”
- [2] A peres felek között 2006. szeptember 4-én így jött létre két külön kölcsönszerződés: egyfelől lakásfelújítás céljából (a továbbiakban: 1.számú, továbbá a felperesnek az Nyrt.-nél fennálló lakásvásárlási célú kölcsöntartozása kiváltására (a továbbiakban: 2.számú). Mindkét kölcsönszerződés Különös Része a 2.a. pontban tartalmazta a finanszírozási igény összegét az első szerződés esetén 3 000 000 forintban, a második szerződésben 2 622 274 forintban; a 2.b. pontok a kölcsön összegét 17 460 CHF, illetve 16 788 CHF összegekben; és azt is, hogy a folyósítás és a törlesztések pénzneve egyaránt forint. Az 5. pont a kezelési díjra, a 6. pont a törlesztőrészletre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazott, a 9. pont a kölcsön folyósításának különös feltételeit sorolta fel. A II. Általános Rész 1.2. pontja egyformán rögzítette, a kölcsön folyósítása forintban történik; a folyósított kölcsön összegének átszámítása forintra az alperes által a folyósítás napjára meghirdetett, ún. pénztári deviza vételi típusú árfolyamon történik. Az 1.4. pont szerint az alperes az adóst a folyósított devizaösszegekről a kölcsönszerződés elválaszthatatlan mellékletét képező visszaigazoló levélben értesíti, amely a folyósított kölcsön tényleges összege mellett tartalmazza az alperes által megállapított – a folyósított devizaösszegekre tekintettel esetlegesen módosuló – havi törlesztőrészletet, illetve a II/4.2. szerint esetlegesen fizetendő ügyleti kamatot is. A 3. pont a kezelési díjra vonatkozó szabályokat, a 6. pont a kölcsönszerződés felmondását szabályozta.
- [3] A 8.8. pontban foglalt nyilatkozatával a felperes mindkét szerződés esetén tudomásul vette, a kölcsön igénybevételével együtt járó, az árfolyamváltozásokból eredő kockázatot teljes mértékben maga viselik. Az alperes egyúttal fenntartotta annak jogát, hogy amennyiben az árfolyamok kedvezőtlen változása – megítélése szerint – veszélyezteti az adós kölcsöntörlesztési képességét, a fennálló kölcsöntartozást forintra átváltva az ott írtak szerint és árfolyamon.
- [4] A kölcsönszerződések Általános Rész 1.1.1. pontjában írtaknak megfelelően a felperes 2006. szeptember 6-án közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő és egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tett a kölcsönszerződésekben írtak megerősítéséről. A közjegyzői okirat 9. pontja ezen túlmenően tartalmazta a felperes nyilatkozataként, hogy a kölcsön igénybevétele esetén annak tőke összegével, járulékaival, késedelmes teljesítés esetén késedelmi kamatával, valamint az esetlegesen felmerülő végrehajtási költségekkel az alperes által kimutatott összegben tartozik, és vállalta annak visszafizetését. Nyilatkozott egyúttal, hogy tudomással bír a közvetlen végrehajtás lehetőségéről nemfizetés, késedelmes teljesítés vagy rendkívüli felmondás esetén a közjegyzőkről szóló 2011. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Közjegyzői tv.) 112. §-ára és a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 21. §-ára figyelemmel.
- [5] A kölcsönszerződés alapján az alperes folyósította a kölcsönösszegeket, a felperes megkezdte a törlesztést, fizetési kötelezettségének eleget tesz.
- [6] Az alperes eleget tett a kölcsönszerződésekben alkalmazott tisztességtelen szerződési feltételekkel összefüggésben külön törvényben előírt elszámolási kötelezettségének. Az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.
- A felperes keresete és az alperes ellenkérelme**
- [7] A felperes keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy az alperessel kötött 2006. szeptember 4-i kölcsönszerződések, valamint a 2006. szeptember 6-i közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő és egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat megjelölt rendelkezései (Általános Rész 1.2. pont számozatlan második mondata, 4.5. pont, 2. pont) nem váltak a szerződés, illetve a közjegyzői okirat részévé, ezért a szerződések és nyilatkozat nem tartozik a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 tv.) és a 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 tv.) hatálya alá. Másodlagosan kérte az alperest kötelezni a szerződések részévé nem vált, illetve érvénytelen rendelkezések mellőzésével tájékoztatás, teljes elszámolás adására a törlesztőrészletek összegéről és számáról. Harmadlagos keresetében annak megállapítását kérte, hogy a kölcsönszerződések és a közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozat megjelölt rendelkezései – a szerződésekből a Különös Rész 2.b. 5., 6., 8.1., 9. pontok, az Általános Rész 1.4., 3., 4.2., 4.4., 5.2., 5.3., 8.8., 8.9. pontok, a közjegyzői okirat 9. pontjának idézett rendelkezései – elsősorban jogszabályba ütközés, másodsorban tisztességtelenségük, harmadsorban uszorás jellegük miatt semmiek. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként kérte a szerződések érvényesség nyilvánítását és annak megállapítását, hogy 3 000 000 forint tőke és az után 1 677 840 forint, 2 622 274 forint tőke és az után 1 466 585 forint jegybanki alapkamatnak megfelelő ügyleti kamat fizetésére köteles. Tartozása megfizetését a

- szerződésekben szereplő 84 CHF, illetve 74 CHF alapján a szerződéskötési árfolyamon számított forintösszegben vállalta. 2020. november 7-én előterjesztett beadványában hivatkozott továbbá az Általános Rész 6.1. pontja és 9.2. pontja megjelölt részei érvénytelenségére is.
- [8] Az alperes ellenkérelme elsődlegesen a per megszüntetésére, érdemben a kereset elutasítására irányult.
- Az első- és a másodfokú határozat**
- [9] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a peres felek között 2006. szeptember 4-én létrejött kölcsönszerződések, továbbá a közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő és egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat Általános Rész 6. pontja első francia bekezdésének azon része, hogy „a Bank jogosult jelen Kölcsönszerződést azonnali hatállyal felmondani és az Adós/Adóstárs(ak) Bankkal szemben fennálló valamennyi tartozását azonnal lejárttá tenni, ha az Adós/Adóstárs(ak), biztosítékot nyújtó fél bármely, jelen Kölcsönszerződésben, illetve a biztosítéki szerződésben foglalt kötelezettséget nem teljesíti(k)”, és az Általános Rész 9. pontjának második mondatának azon része, hogy „a jelen Kölcsönszerződésben nem szabályozott kérdésekben a Bank mindenkor hatályos Lakossági Üzletág szerződési Feltételeinek vonatkozó rendelkezései az irányadóak” érvénytelenek. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A felperes előzetes döntéshozatali eljárás és az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése iránti kérelmeit szintén elutasította.
- [10] A felperes és az alperes fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit a peres felek között 2006. szeptember 4-én létrejött 1. és 2. számú kölcsönszerződés és a 2006. szeptember 6-án kelt /2006. számú közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő és egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat Általános Rész 6. pontjának első francia bekezdésében és az Általános Rész 9. pontja második mondatában rögzített szerződési feltételek érvénytelenségét megállapító részében hatályon kívül helyezte, és az erre vonatkozó keresetváltoztatást érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét a per főtárgya tekintetében helyben hagyta, és a felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasította.
- [11] A jogerős ítélet indokolása – az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelem elutasítása körében is – elsőként azt emelte ki, hogy a felperes az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-51/17. és C-26/13. számú döntéseit tévesen értelmezte. Az a felperes által állított követelmény, hogy a fogyasztó a teljes futamidőre pénzben kifejezve összecszerúségében megismerhesse fizetési kötelezettségét, nemcsak az adott szerződéses konstrukcióból fakadóan kizárt fogalmilag, de ez az elvárás az EUB határozataiból sem olvasható ki.
- [12] A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 3. § (1) bekezdésében megfogalmazott rendelkezési elvből, a kérelemhez kötöttség 3. § (2) bekezdésében írt szabályából, a másodfokú eljárás előzőeknek megfelelő konkrét szabályaiból a régi Pp. 253. § (3) bekezdésében, 235. § (1) bekezdésében írtak szerint, valamint a túlterjeszkedés tilalmából (régii Pp. 215. §) következően a másodfokú bíróság az alperes fellebbezése alapján elsőként azt vizsgálta, hogy az elsőfokú bíróság a meg nem engedett keresetváltoztatás elbírálásával megsértette-e a kereseten való túlterjeszkedés szabályát. Megállapította, hogy a régi Pp. 73/A. § (1) bekezdés b) pontja szerint kötelező jogi képvisellel érintett eljárásban a felperes a keresetét – ideértve annak jogalapját is – az alperes érdemi ellenkérelmének előadását követő 30 napon belül változtathatta meg [régii Pp. 146/A. § (1) bekezdés]. Nem minősíthető ilyennek a perbeli közjegyzői okirat Általános Rész 6. pontja első francia bekezdésében és a 9. pont második mondatában rögzített szerződési feltételek tisztességtelenségére való hivatkozás, amelyet a felperes a 2020. november 7-i iratában terjesztett elő, miközben a 2015. november 23-i keresetével szemben az alperes az alaki védekezését követően már 2016. október 24-én előadta az érdemi ellenkérelmét, az a 2016. október 25-i tárgyaláson ismertetésre került. A törvényes határidőn túl előterjesztett keresetváltoztatás az alperes hozzájárulásának hiányában meg nem engedett, ezért a régi Pp. 147/A. § (4) bekezdése alapján az elutasításának volt helye. Kitért ezzel kapcsolatban a jogerős ítélet arra is, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 234. § (1) bekezdéséből következően, ahogy azt a Kúria az 1/2010. (VI. 28.) PK véleményében értelmezte, pusztán az érvénytelenség általános jogkövetkezménye – hogy az ilyen ügyletre nem lehet jogot alapítani, a felek által célzott joghatások nem érhetők el – az, amit semmisség esetén a bíróságnak hivatalból kell alkalmaznia, és amelyre bárki határidő nélkül hivatkozhat [1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 2. pont]. A régi Ptk. hivatkozott rendelkezése nem jelenti viszont azt, hogy a bíróságnak a szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló perben a jogvita tárgyát képező szerződés valamennyi rendelkezését hivatalból revízió alá kell vennie az esetleges semmisség szempontjából. Az EUB C-511/17. számú döntéséből, továbbá a Kúria Gfv.VII.30.095/2020/9. számú határozatából is kitűnően érvénytelenségi perben a kereseti kérelem keretei között irányadó a semmisségi ok hivatalbóli észlelésének kötelezettsége, ami azt jelenti, hogy a bíróságnak a per tárgyává tett szerződési feltétel érvénytelenségét kell hivatalból észlelnie, ha az érvénytelenség a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható (2/2012. PK vélemény 9/A. pont). Adott ügyben az érintett szerződési feltételek azonban – a keresetváltoztatás elkészítéséig figyelemmel – nem képezték a kereset tárgyát.
- [13] A másodfokú bíróság a keresetet elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezés körében egyetértett az elsőfokú bíróság döntésével és túlnyomórészt annak indokaival is. A felperes fellebbezésére tekintettel – többek között – kiemelte, a különmemű árfolyamok alkalmazására vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelensége miatt e szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítása polgári perben nem érvényesíthető. A DHI tv. a hatályba lépése

- előtt megkötött fogyasztói szerződések tartalmát az árfolyamrés tekintetében ugyanis megváltoztatta, melynek jogalkotó hatásaként a felek közti kötelelem a jogszabály erejénél fogva módosult. A jogalkotó az árfolyamrés kikötése esetén alkalmazandó jogkövetkezményeket a bírói út mellőzésével jogszabályban rendezte, és rendelkezett a semmis kikötés alapján teljesített fizetések elszámolásáról is. Ebből következően az árfolyamrés semmisségére alapítva bíróság előtti peres eljárásban a fogyasztói kölcsönszerződés kötelezettje jogot nem érvényesíthet.
- [14] Rögzítette továbbá, hogy a felek közti kölcsönszerződések nem tartalmaznak mögöttes befektetési elemet, ezért alaptalan a felperes érvelése, hogy a szerződés a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Tpt.) rendelkezéseibe ütközik, és ezáltal semmis. A Tpt. 81. §-a taxatív felsorolja a befektetési szolgáltatásnak minősülő tevékenységeket; ezek lényege, hogy a befektetési szolgáltató az ügyfél pénzével végez pénzügyi eszközre vonatkozó különböző műveleteket. A perbeli szerződésben ilyen szolgáltatás nyújtására az alperes nem vállalt kötelezettséget, nincs a szerződésnek erre vonatkozó sem kifejezett, sem burkolt rendelkezése. Önmagában a szerződés deviza alapúsága nem jelenti azt, hogy az ügylet befektetési elemeket tartalmaz, ebből következően a felperes nem válhatott annak passzív alanyává. A deviza alapú konstrukció jellegadó sajátossága – ahogyan azt a 6/2013. PJE jogegységi határozat értelmezte – a felek megengedett megállapodása [rég. Ptk. 200. § (1) bekezdés, 231. § (2) bekezdés] alapján, hogy az adós tartozása devizában keletkezik, a folyósításra és a törlesztésre pedig forintban kerül sor.
- [15] Egyetértett a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság álláspontjával abban is, hogy a kölcsönszerződések nem minősültek érvénytelennek a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 213. § (1) bekezdés e) pontjába ütközés miatt. Az 1/2016. PJE határozat alapján hangsúlyozta, kiszámíthatónak minősül és megfelel ezáltal a törvényes elvárásnak a törlesztőrészek összege, ha az átszámítás szerződésben rögzített későbbi időpontjában pontosan meghatározható. Az ismertetett követelményt a perbeli szerződések teljesítették, egyben megfeleltek az EUB C-227/18. számú határozatában foglaltaknak is. Ez utóbbi határozat törlesztőrészletre vonatkozó 4. kérdésre adott válasza szerint – egyebekben az 1/2016. PJE határozattal lényegében azonos tartalommal – a 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: fogyasztói irányelv) 4. cikk második bekezdésében és 5. cikkében előírt világos és érthető megfogalmazás követelményének megfelel az a devizaalapú kölcsönszerződés, amely csak tájékoztató jelleggel említi a kölcsön devizában kifejezett összegét és a törlesztőrészek nemzeti fizetőeszközben kifejezett összegét, amennyiben a kölcsönfelvevő rendelkezésére bocsátott teljes összeg és a törlesztőrészek összege egyértelműen meghatározható. Mivel ezek a folyósítás, illetve a törlesztőrészek esedékességének időpontjában érvényes árfolyamtól függenek, a világos és érthető megfogalmazás követelménye előírja, hogy ezen összegek számítási mechanizmusát, valamint az alkalmazandó árfolyamot átlátható módon kell ismertetni.
- [16] A másodfokú bíróság kitért arra is, hogy a perbeli szerződés a közjegyzői tanúsítvány (ténytanúsítvány) kiállítására vonatkozó szerződési feltételt valóban nem tartalmaz, illetve hogy a régi Ptk. 198. § (1) bekezdésében, 205. § (1) bekezdésében írt fogalom meghatározásokból következően a felperes közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozata – amely szerint tudomással bír a közjegyzői okirat végrehajtási záradékolásáról, és erre figyelemmel a közvetlen bírósági végrehajtás lehetőségéről – nem a felek kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozata, csupán egyoldalú felperesi nyilatkozat. Ebből pedig arra következtetett, hogy a vizsgált nyilatkozati tartalom a szerződő felekre nézve jogokat, kötelezettséget nem határozott meg, nem volt egyedileg meg nem tárgyal, illetve nem értékelhető általános szerződési feltételként, ezért nem vizsgálható a tisztességtelensége. Megjegyezte, hogy egyebekben helytálló az elsőfokú bíróságnak a ténytanúsítványra vonatkozó szerződési feltétellel kapcsolatos álláspontja. A felek között az aláírt tartalommal létrejött kölcsönszerződések tartalmát a teljes bizonyító erejű magánokiratok igazolták; azt nem érintette a kölcsönszerződés lényeges tartalmi elemeit magában foglaló egyoldalú tartózáselemző nyilatkozat közjegyzői okiratba foglalása.
- [17] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal az árfolyamkockázatot fogyasztóra telepítő szerződési feltételek tisztességtelensége kérdésében a vonatkozó szerződéses feltétel és a 2006. július 26-i külön okirat egybevetésével. Kiemelte: a felperes tévesen értelmezte az EUB C-51/17. számú határozatának a 2. pontját. Az EUB e határozatában arra a kérdésre adott választ, hogy a fogyasztói irányelv hatálya kiterjed-e a tisztességtelenség minősített árfolyamrés alkalmazó szerződési feltételek helyébe a DH1 tv. 3. §-ában és a 2014. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: DH3 tv.) 10. §-ában rögzített szerződési feltételekre. Kimondta, a fogyasztói irányelv hatálya nem terjed ki a kötelező érvényű nemzeti jogszabályi rendelkezéseket tükröző azon feltételekre, amelyek a kölcsönszerződés fogyasztóval történő megkötését követően váltak a szerződés részévé, és amelyek arra irányulnak, hogy a nemzeti bank által meghatározott árfolyamot előírva más szabályt léptessenek a szerződés valamely semmis feltétele helyébe. Ebből következően e szerződési feltételek tisztességtelensége az elsőfokú bíróság által is hivatkozott régi Ptk. 209. § (5) bekezdése alapján nem vizsgálható. Hangsúlyozta, hogy az árfolyamrés alkalmazására vonatkozó szerződési feltételtől különböző az árfolyamkockázatnak fogyasztóra telepítését kimondó szerződési feltétel, amelynek vizsgálatának a lehetőségét kimondta az EUB a hivatkozott határozatában.
- Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem**
- [18] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával közbenső ítéletben annak megállapítását kérte, hogy a felek között 2006. szeptember 4-én létrejött kölcsönszerződések és a 2006. szeptember 6-án közjegyzői okiratba foglalt

- tartozáselismerő és egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat érvénytelen. Ezt meghaladóan kérte az érvénytelenség jogkövetkezmenyei tekintetében az elsőfokú bíróság utasítását új eljárásra és új határozat hozatalára.
- [19] Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet a régi Hpt. 213. § (1) bekezdés *e*) pontjába, a régi Ptk. 234. § (1) bekezdésébe, a Tpt. 81. § (1) bekezdés *b*) pontjába, az 5. § 18. pontjába, a 82. § *c*) és *e*) pontjaiba ütközően jogszabálysértő.
- [20] Előadta, hogy a régi Hpt. hivatkozott rendelkezése a törlesztőrészletekkel kapcsolatban követeli meg számuk, összegük és a törlesztési időpontok megjelölését a szerződésben, ezért az 1/2016. PJE határozat 2. pontjával ellentétben a fogyasztói irányelv 4. cikk (1) bekezdése szerint akkor teljesül a fogyasztóval a szerződéskötés előtt kellő időben megismertetendő teljes szerződéses költség elvárása, amennyiben a szerződés megjelöli valamennyi törlesztőrészlet összegét. Kérte ezért az 1/2016. PJE határozat 2. pontjának a figyelmen kívül hagyását, illetve előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését az EUB előtt annak megválaszolására, hogy miként kell értelmezni a fogyasztói irányelv 6. cikk (1) bekezdését, 4. cikk (2) bekezdésének tartalmát a C-26/13. számú előzetes döntéshozatali ítélet 74. pontjában foglalt végső vizsgálati kritérium értelmében, azaz, hogy képes-e értékelni az általa felvett kölcsön teljes költségét az 1/2016. PJE határozat 2. pontjával kapcsolatban.
- [21] Állította, a másodfokú bíróság megalapozatlanul utasította el a keresetét az alperes által egyoldalúan kikötött, majd a DH3 tv. 3. § (1) bekezdésével és 10. §-ával utólag beiktatott „deviza árfolyamkockázati szerződéses tartalom” tekintetében. A keresetét a fogyasztói irányelv 4. cikk (2) bekezdése alapján a feltételek világossága és érthetősége kapcsán a kikötés tisztességtelenségére alapította. Kiemelte, a Jpe.I.60.015/2021/15. számú határozat [13] bekezdésében megfogalmazott szempontrendszer generális jelleggel határozza meg a tisztességtelenség vizsgálati feltételeit, nem csupán az árfolyamrésre, hanem általában a „deviza árfolyamkockázati szerződési tartalomra”. Hangsúlyozta, hogy az ezzel ellentétes jogerős ítélet nemcsak téves, hanem önkényes is, ezért nem tartható a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatban foglaltak szerint sem. A „deviza árfolyamkockázati szerződési tartalom” tisztességtelensége vizsgálatának végső kritériuma az, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó képes-e értékelni az általa felvett kölcsön teljes költségét, mégpedig a szerződéskötés előtt kellő időben. Utalt egyben a C-26/13. számú ítélet 73. és 74. pontjára. Álláspontja szerint az EUB mind a kölcsönnyújtó által egyoldalúan kikötött, mind az utólag jogszabállyal a szerződés részévé tett „deviza árfolyamkockázati szerződési tartalom” tisztességtelenségét vizsgálhatóvá teszi, sőt hivatalból rendeli vizsgálni az említett szempontrendszer teljesülése mellett.
- [22] Az adott ügyben a tanúvallomásokból is kitűnően a devizapiaci kockázattal összekapcsolt kölcsönszerződés feltételeit az alperes maga dolgozta ki. Az alkalmazottainak nem volt kellő rálátásuk a kockázatra, amelyre tekintettel kell lenni az átlagos felkészültségű fogyasztó személyét értékelve. A fogyasztó nem képes a felvett kölcsön teljes költségét akárcsak közelítő jelleggel értékelni, ha nem rendelkezik összegszerű, számszerű adatokkal. Kérte előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését annak megválaszolására is, hogy az utólagos törvénnyel beiktatott „deviza árfolyamkockázati szerződési tartalom” tisztességtelenségi feltételei azonosok-e az egyoldalúan megállapított szerződési tartalom tisztességtelenségi feltételeivel; a C-51/17. számú ítélet az esetlegesen jelentős gazdasági következményeit is fordulattal visszautalni kívánt-e a C-26/13. számú határozat 74. pontjának azonos szövegű részére; illetve hogy a fogyasztói irányelv 4. cikk (2) bekezdésében szereplő világosság és érthetőség feltételeire vonatkozó vizsgálati feltételek (C-26/13. számú ítélet 74. pont), a C-51/17. számú ítélet harmadik válasza és a C-227/18. számú ítélet első válasza értelmében nem kizárólag a vételi és eladási árfolyam megkülönböztetésének tisztességtelenségi vizsgálatára vonatkoznak, hanem általában a „deviza árfolyamkockázati szerződési tartalom” tisztességtelenségének vizsgálatára, végül hogy a fogyasztói irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében megjelenő világosság és érthetőség feltételeire vonatkozó, a C-26/13. számú ítélet 74. pontjában foglalt képes-e értékelni az általa felvett kölcsön teljes költségét fordulat, feltételezi a kölcsön teljes költségének pénzbeli értékelését, illetve a teljes költség összegszerű jellemzőjének ismeretét.
- [23] Álláspontja szerint a DH3 tv. 3. § (1) bekezdésével és 10. §-ával beiktatott MNB devizaárfolyam alkalmazása tisztességtelen, amelyet a C-51/17. számú ítélet 15. és 16. pontjai nyomán az első és a második válasz utolsó mondata, valamint a harmadik válasz is alátámaszt. A másodfokú bíróság a jogszabállyal beiktatott szerződéses tartalom tisztességtelenségének vizsgálatát a régi Ptk. 209. § (5) bekezdésére hivatkozással hárította el, figyelmen kívül hagyva a C-51/17. számú ítéletet, amely vizsgálhatóvá teszi a fogyasztói irányelv szerint az „árfolyamkockázati szerződéses tartalmat” akkor is, ha azt jogszabály iktatta a szerződésbe.
- [24] Megjegyezte, hogy a közbenső ítélet hozatala azért indokolt, mert az eljáró bíróságok a DH2 tv. 37. § (3) bekezdésével szemben mellőzték a felperes felhívását megállapítási keresete kiegészítésére az összegszerű jogkövetkezmenyre kiterjedően. A DH2 tv. hivatkozott szabálya speciális rendelkezésként megelőzi a régi Pp. 123. §-át, ezért az ott írt szankció a bíróságok mulasztása miatt az ügyben nem alkalmazható, ez azonban nem akadályozta az igazolt érvénytelenség megállapításának.
- [25] Fenntartotta, hogy a két kölcsönszerződés magánokirati tartalmához képest a közjegyzői okirat eltérő szövegezésű a támadott 9. pontot érintően. A Közjegyzői tv. 120. § (1) bekezdés *a*) és *e*) pontjai, a régi Ptk. 234. §-a alapján a közjegyző nem foglalhatta volna közjegyzői okiratba a szerződéses tartalmat meghaladó, ezáltal a nyilatkozó saját akaratnyilatkozatának nem tekinthető nyilatkozatot (C-51/17. számú ítélet 76. pont). A tisztességtelen szerződési tartalom nem jelenthet kötelezettséget a fogyasztóra.
- [26] A szerződések Általános Rész 6. pontja és 9. pontja érvénytelensége kapcsán állította, hogy keresetét a jogerős ítélet alaptalan indokkal utasította el: relativizálta a régi Ptk. 234. § (1) bekezdését.

- [27] Előadta végül, hogy befektetési szolgáltatásra alapított keretét az eljáró bíróságok ugyancsak megalapozatlanul utasították el. Álláspontjuktól eltérően megvalósult a Tpt. 5. § 18. pontja szerinti törvényi tényállás. A felperes és az alperes a Tpt. szerint befektetőnek minősült, teljesült a kereskedelmi tevékenység is a törvényben meghatározott befektetési eszközzel. Utalt a 2021. július 7-i beadványára, amelyben részletesen levezette érvelését. Hangsúlyozta, hogy nem csupán befektetési szolgáltatóval vagy alapkezelővel, illetve árutőzsdéi szolgáltatóval, hanem más befektetővel is lehet befektetési kockázatát tartalmazó szerződést kötni. A régi Ptk. 231. §-a a devizapiac liberalizálásával megengedte a kirovó és a lerovó pénznem eltérését, ami nem jelenti, hogy a más számára rendszeres üzleti tevékenység keretében végzett devizapiaci kockázat és kockáztatás ne lenne kógens szabályokhoz kötött. A kölcsön törlesztőrészeinek forintról svájci frankra előírt, a jövőben érvényes árfolyamon történő átszámításával minden egyes törlesztőrészlet kitétt a jövőbeni devizapiaci változások hatásának. A vizsgált befektetési szolgáltatás formája kereskedelmi tevékenység, hiszen mindkét fél saját kockázatát jelentő devizapiaci kockáztatást kötött ki. A befektetés eszköze a határidős devizacsereügylet, üzletszerű folytatásához a tevékenységnek befektetési üzletszabályzat szükséges, ennek hiányában a szerződés megkötésének felajánlása, megkötése, teljesítése egyaránt jogszabályba ütköző.
- [28] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban fenntartására irányult. Egyetértett a jogerős ítélet indokaival.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [29] A Kúria előjáróban rögzíti, hogy nem jelentette akadályát a felülvizsgálati eljárás folytatásának és a felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálásának a régi Pp. 19. § (1) bekezdése alapján, hogy a felperes a Kúria eljáró tanácsának egyik tagjával szemben – elfogultságára hivatkozással [rég. Pp. 13. § (1) bekezdés e) pont] – szubjektív kizárási okot jelentett be, amelynek fennállását az ítélező tanács érintett tagja nem ismerte el.
- [30] A Kúria rögzíti, hogy a felülvizsgálati eljárásban a későbbiekben részletezettek szerint érdemben vizsgálható jogszabálysértések mellett, továbbá annak figyelembevételével, hogy a felülvizsgálati kérelem érvelésétől eltérően az árfolyamkockázat és az árfolyamrés egymástól különböző és jól elhatárolható fogalmak, amelyeket mind a hazai joggyakorlat, mind az EUB ítélezési gyakorlata következetesen alkalmaz. Ezen felül az EUB a C-51/17. számú ítéletből kitűnően, további értelmezést nem igénylő tartalommal már állást foglalt az árfolyamkockázat és az árfolyamrés tisztességtelensége vizsgálatának további lehetőségéről is a DH törvények hatálya alá eső szerződések esetén. A Kúria nem találta indokoltnak, ezért elutasította a felperes kérelmét a felülvizsgálati eljárás tárgyalásának felfüggesztésére és az EUB előtt előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére [rég. Pp. 155/A. § (1) és (2) bekezdés].
- [31] A Kúria a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az ott megjelölt okokból nem találta jogszabálysértőnek.
- [32] Előrebocsátja a felülvizsgálati eljárás lényegével és korlátaival kapcsolatban, hogy a felülvizsgálati eljárás nem folytatása a jogerős ítélettel befejezett pernek. A felülvizsgálat a jogerős ítélet ellen igénybevehető rendkívüli perorvoslat, amiből következik többek között, hogy a felülvizsgálati eljárásban – az ügyben nem irányadó három kivételtől eltekintve – kizárólag a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértések vizsgálhatók a jogerős ítélet felülbírlata körében, amennyiben a felülvizsgálati kérelem hivatkozásai megfelelnek az régi Pp. következőkben ismertetett követelményeinek.
- [33] A régi Pp. 272. § (1) és (2) bekezdéseinek értelmében – miként azokat az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény értelmezte – a jogerős ítélet több rendelkezését támadó, avagy több egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozó felülvizsgálati kérelemnek valamennyi hivatkozás tekintetében rendelkeznie kell a törvényben meghatározott, egymással szoros logikai és perjogi kapcsolatban álló kötelező tartalmi kellékekkel. Ezek a támadott határozat, a jogszabálysértés és azzal összhangban a megsértett jogszabályhely megjelölése, a jogorvoslati kérelem indokainak ismertetése és a Kúria döntésére irányuló határozott kérelem. Több jogszabálysértésre alapított felülvizsgálati kérelemnek valamennyi jogszabálysértés tekintetében teljesítenie kell az előzőekben bemutatott tartalmi elvárást, ellenkező esetben a tartalmilag fogyatékos felülvizsgálati kérelmet – vonatkozó részében – a Kúria nem vizsgálhatja érdemben. A tartalmilag hiányos perorvoslati kérelem nem korrigálható utóbb, sem hiánypótlás elrendelésével, sem a felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél kiegészítő nyilatkozatával. A felülvizsgálati kérelemnek a kötelező tartalmi, egyben fogalmi elemekkel a benyújtására nyitva álló hatvannapos határidőn belül kell rendelkeznie. A régi Pp. 272. §-át 2012. szeptember 1-jei hatállyal módosító, az igazságügyi és közigazgatási tárgyú törvények módosításáról szóló 2012. évi CXVII. törvény 9. §-a és 17. §-a eredményeként a 2012. október 31. után jogerőre emelkedett határozatok ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmek kötelező tartalmi eleme – egyebek mellett – a megsértett jogszabályhely megjelölése, amelyet – az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. pontjához fűzött indokolásból kitűnően – konkrétan, a jogforrás, a paragrafusszám, az esetleges bekezdések és pontok számának megadásával kell meghatározni, követelmény továbbá az is, hogy az így megjelölt jogszabályhely megfeleljen a jogszabálysértés szöveges körülírásának.
- [34] A fentiekből következő alapvető elvárás a felülvizsgálati kérelemmel szemben – az érdemi elbírálásához és eredményességéhez –, hogy hivatkozásai a fenti tartalommal megfeleltethetők legyenek a jogerős ítéletnek: a felülvizsgálatot kérő félnek a jogerős ítélet indokaival, érveivel szemben, azok cáfolatára kell az ellenérveit megfogalmaznia.
- [35] Jelen ügyben a felülvizsgálatot kérő felperes lényegében öt kérdéskörben – a törlesztőrészletek meghatározását, az árfolyamkockázat/árfolyamrés kikötését, a magánokirati szerződéses tartalomtól

- eltérő közjegyzői okiratot, az érdemi vizsgálat nélkül elutasított keresetváltoztatást és a perbeli szerződések állított befektetési szolgáltatási jellegét illetően – támadta a jogerős ítéletet. A felülvizsgálati kérelem azonban nem valamennyi ott megjelölt hivatkozás kapcsán tartalmazott megfelelő, a szövegesen körülírt jogszabálysértésnek adekvát jogszabályhely-megjelölést a következőkben részletesen kifejtettek szerint. A felülvizsgálati kérelem jelzett tartalmi hiányosságából következett egyrészt, hogy nem volt érdemben vizsgálható a felülvizsgálati kérelem a vonatkozó részében. Következett továbbá a kért előzetes döntéshozatali eljárás szükségtelensége is.
- [36] A felülvizsgálati kérelem hivatkozása a törlesztőrészletre vonatkozó szerződéses feltételeket érintően a régi Hpt. 213. § (1) bekezdés *e*) pontján alapult, amellyel kapcsolatban a Kúria hangsúlyozza: míg keresetében a felperes elsődlegesen jogszabályba ütközés és másodlagosan a kikötés tisztességtelensége miatt is állította az adott szerződéses feltételek semmisségét, addig felülvizsgálati kérelmében kizárólag a régi Hpt. hivatkozott rendelkezését jelölte meg megsértett jogszabályhelyként. Ebből következően a felülvizsgálati eljárás már ismertetett korlátai között az a kérdés, hogy a törlesztőrészletek szerződéses meghatározása tisztességes-e, vizsgálható-e, avagy sem, illetve, hogy szükséges-e emiatt előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése, jelen felülvizsgálati eljárásban nem merült fel. A Kúria egyedül abban foglalhatott állást, hogy a vizsgált szerződéses tartalom megfelel-e a régi Hpt. 213. § (1) bekezdés *e*) pontjában írtaknak, ahogy azt korábban a jogegységi határozatában már értelmezte. Megállapította, hogy az ügyben eljáró bíróságok jogszabálysértés nélkül, az irányadó bírósági gyakorlatnak is megfelelően foglaltak állást a törlesztőrészletek meghatározottságáról a perbeli szerződésekben, amellyel a Kúria egyetértett: a vizsgált szerződéses tartalom mindenben megfelel a 6/2013. PJE határozat indokolása III/1. pontján túl az 1/2016. PJE határozat 2. pontjában kifejtett szempontoknak is. Az első- és a másodfokú ítélet helytálló indokainak megismétlése nélkül a Kúria a következőket emeli ki a felülvizsgálati kérelemmel kapcsolatban.
- [37] A Kúria a devizaalapú kölcsönszerződések érvényességét nemcsak a kölcsön összege, de a törlesztőrészletek meghatározottsága szempontjából már több jogegységi határozatában vizsgálta: iránymutatást adott a 6/2013. PJE jogegységi határozaton túl az 1/2016. PJE jogegységi határozatban is. A devizaalapú kölcsön lényegéből, vagyis abból következően, hogy az adós tartozása devizában keletkezik és így kerül megállapításra, a kölcsön folyósítása és törlesztése pedig egyaránt forintban történik, az adós forintban teljesítendő fizetési kötelezettsége a forint erősödésétől, gyengülésétől függ. A devizaalapú kölcsönszerződés jellege – a kirovó és a lerovó pénznem eltérése és ebből adódó lényege – nem zárja ki ugyanakkor a törlesztés összegének meghatározottságát a szerződéskötés időpontjában. A devizaalapú kölcsöntartozás éppolyan egyértelműen meghatározott, mint az effektivitási kikötéssel ellátott devizakölcsön. Az adós tartozása mindkét esetben a szerződéskötés időpontjában egyértelműen rögzül a kirovó pénznemben meghatározott összegben. A kirovó és a lerovó pénznem eltérése miatt ugyanakkor szükségszerűen fakad, hogy a szerződéskötés időpontjában nem lehet megmondani, hogy a lerovás (szerződéskötéskor nem is szükségszerűen ismert) pénzneméből mennyit kell adni ahhoz, hogy az adós teljesítsen. Ez azonban a kirótt tartozás egyértelmű meghatározottságát nem érinti (6/2013. PJE határozat indokolás III/1. pont).
- [38] Megfelel a devizaalapú kölcsönszerződés a régi Hpt. 213. § (1) bekezdés *e*) pontjában írtaknak, ha rögzíti a törlesztőrészletek számát, azok pontos számának vagy a futamidő és a törlesztés gyakoriságának megadásával, meghatározza a törlesztőrészletek összegét a számítás módja és az ehhez szükséges adatok egyértelmű megadásával, továbbá tartalmazza a törlesztési időpontokat, vagyis az egyes törlesztőrészletek esedékességét, akár annak naptárszerű megjelölésével, akár annak más, egyértelmű meghatározásával (pl. míg az első törlesztőrészlet a folyósítást követő napon esedékes, addig a további törlesztőrészletek havonta, az első törlesztés napjának megfelelő naptári napon esedékesek; kiszámítható a törlesztőrészletek esedékessége akkor is, ha a szerződés azt tartalmazza, hogy az adós minden hónap 5. munkanapján köteles teljesíteni). Nem érvényességi kelléke a szerződésnek, hogy tételesen tartalmazza a törlesztőrészletek összegét akár a kirovó, akár a lerovó pénznemben, mint ahogy az sem, hogy dátumszerűen rögzítse az irányadó átszámítási időpontot. Kiszámíthatónak minősül a törlesztőrészletek összege, ha az az átszámítás szerződésben rögzített későbbi időpontjában pontosan meghatározható (1/2016. PJE határozat indokolás IV/2. pont).
- [39] Az előzőekben ismertetett elvárás teljesül a perbeli kölcsönszerződések alapján mind az első kamatperiódussal érintett időszakra, mind pedig az azt követő, a tőkét és a mindenkor hatályos kamatot annuitásos törlesztéssel teljesítendő hátralévő törlesztési időszakra a kölcsönszerződések Különös Rész 2.b.) és az Általános Rész 4. pontjában írtak egybevetésével, ahogy azt az elsőfokú bíróság ítéletében helytálló indokolással levezette. Amennyiben a kölcsönszerződéses konstrukció változó elemet tartalmaz, legyen az akár az ügyleti kamat, avagy az irányadó átszámítási árfolyam, amely a szerződéskötéskor még nem ismert, emiatt nem számszerűsíthető, a szerződés feltételrendszerének a kiszámíthatóságot kell biztosítania.
- [40] A felülvizsgálati kérelem további, az árfolyamrés, illetve az árfolyamkockázat kérdését érintő hivatkozása kapcsán a Kúria leszögezi, a felülvizsgálati kérelem az adott szerződéses feltétel – a felülvizsgálati kérelem egyebekben hibás fogalomértelmezésén alapuló „deviza árfolyamkockázati szerződéses tartalom” – tisztességtelen jellegén és vizsgálata szükségességén alapult, azonban anélkül, hogy a felperes az általa szövegesen így előadott anyagi jogszabálysértésekkel összhangban a sérült konkrét jogszabályhelyet – a régi Ptk. 209. § (1) bekezdését – megjelölte volna. Mivel a felülvizsgálatot kérő fél elvárt tartalmú előadását a régi Pp. 272. § (2)

- bekezdése szerint nem alkalmas pótolni, ha a felülvizsgálati kérelem valamely bírósági határozatot, és annak tartalmaként akár jogszabályi hivatkozást idéz, nem volt a jelzett hiányossággal szemben elfogadható a felperes felülvizsgálati kérelmének utalása a másodfokú döntés ott kiemelt tartalmára és az EUB hivatkozott döntéseire sem. A felülvizsgálati kérelem tartalmi hiányossága a felülvizsgálati eljárás már ismertetett korlátai mellett kizárta a felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálását a vonatkozó részében.
- [41] Rámutat a Kúria, hogy az ítélezési gyakorlatából nem csak az árfolyamrész és az árfolyamkockázat mibenléte, de az is egyértelmű, hogy a Kúria az árfolyamkockázat viselését a fogyasztóra telepítő szerződéses feltétel tisztességtelenségét mindig vizsgálhatónak tekintette (2/2014. PJE határozat 1., 3. pontok). A felülvizsgálati kérelem pontatlan fogalomhasználatától és hibás gondolatmenetétől eltérően az árfolyamrész és az árfolyamkockázat nem azonos jogi fogalmak: az árfolyamrész a különmű – a kölcsön folyósítására a vételi, a törlesztésre pedig az eladási – árfolyamok alkalmazását előíró szerződéses feltétel (2/2014. PJE határozat 3. pont), míg az árfolyamkockázat a kirovó pénznem (deviza) és a lerovó pénznem (forint) eltéréseiből adódó szükségképpeni és automatikus következmény, a devizaalapú kölcsönszerződések jellegéből következik [6/2013. PJE határozat, 2/2014. PJE határozat; EUB C-51/17. számú ítélet].
- [42] A felperes jelen ügyben is előterjesztett felülvizsgálati kérelmében megjelenő helytelen értelmezés tehát az árfolyamkockázat és az árfolyamrész közti különbség felismerésének hiányából fakadt, és döntően ez vezetett részéről az EUB C-51/17. számú ítéletében foglaltak téves értelmezéséhez is.
- [43] A DH1 tv. és a DH2 tv. eredményeként a jogalkotó a törvények hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződések árfolyamrész alkalmazását előíró szerződéses feltételei tisztességtelenségét megszüntette – miáltal annak érvénytelensége a továbbiakban perben nem vizsgálható: az érintett feltétel semmisségének kimondása mellett olyan feltételt léptetett az árfolyamrészről szóló feltétel helyébe, amely a szerződő felek között a Magyar Nemzeti Bank által meghatározott, az esedékesség időpontjában jegyzett árfolyam alkalmazását írja elő. A jogszabály erejénél fogva kötelezően így módosult, az árfolyamrész alkalmazását előíró feltételt érintő szerződéses tartalom és az árfolyamkockázat viselését előíró szerződéses feltétel elhatárolásával foglalt állást az EUB is a C-51/17. számú ítéletében a két feltétel tisztességtelensége további vizsgálhatóságáról, ahogy azt a Kúria korábban a Gfv.VII.30.391/2020/2. számú határozatában már levezette.
- [44] Az EUB az árfolyamrész alkalmazását előíró szerződéses feltételt érintően kimondta, hogy a fogyasztói irányelv 1. cikk (2) bekezdésének helyes értelmezése szerint nem terjed ki a fogyasztói irányelv hatálya a kötelező érvényű nemzeti jogszabályi rendelkezéseket tükröző azon feltételekre, amelyek a kölcsönszerződés fogyasztóval történő megkötését követően váltak a szerződés részévé, és amelyek arra irányulnak, hogy a nemzeti bank által meghatározott árfolyamot előírva más szabályt léptessenek a szerződés valamely semmis feltétele helyébe (C-51/17. ítélet 62., 69., 70., 81. bekezdései). Az árfolyamkockázati tartalom tisztességtelenségének vizsgálhatóságát illetően az EUB – ugyancsak egyértelmű tartalommal – világossá tette: az árfolyamkockázat fennállása a szóban forgó kölcsönszerződések jellegéből következik; az, hogy az árfolyamrész kizárt az irányelv hatálya alól, nem jelenti, hogy más szerződéses feltétel – mint például az, amely az árfolyamkockázatra vonatkozik – szintén ki lenne zárva az irányelv hatálya alól és ne lenne az irányelvhez mérten vizsgálható. Az árfolyamkockázatra vonatkozó feltétel tehát – a DH törvények vizsgált rendelkezése eredményeként – nincs kizárva az irányelv hatálya alól (C-51/17. ítélet 50., 65., 68., 70.).
- [45] A felülvizsgálati kérelemnek a magánokiratba foglalt kölcsönszerződésektől eltérő tartalommal közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatot illető hivatkozása kapcsán a Kúria kiemeli: a felülvizsgálati kérelem állításának megfelelően a jogerős ítélet is tartalmazza a másodfokú bíróság következtetését arra, hogy a vizsgált okiratok és az azokban foglalt nyilatkozatok tartalma eltér, és hogy ebből következően a közjegyzői okirat kifogásolt része nem tekinthető a szerződő felek kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozatának. A felülvizsgálati eljárás ismertetett lényege szerint a felperesnek a jogerős ítélet indokát nem ebben a számára kedvező tartalmat hordozó részében kellett volna sérelmeznie, hanem a régi Ptk. megfelelő szabályára hivatkozással amiatt, hogy elmaradt az érvénytelenség felperes által alkalmazni kért jogkövetkezményének levonása. Megjegyzi ugyanakkor a Kúria, hogy a közvetlen végrehajthatóság következménye – ahogy azt a Kúria korábban többek között a Gfv.VII.30.791/2016/4. számú határozatában (megjelent: EBH 2018.G.1. számon) is kifejtette – nem a fél nyilatkozatából, hanem az irányadó jogszabályi környezetből következik. A végrehajtás közjegyzői okirat záradékolása útján, tehát a peres út igénybevétele nélküli elrendelését lehetővé tevő szabályozást pedig az Alkotmánybíróság és az EUB is vizsgálta már: az Alkotmánybíróság 1423/B/2010. AB és 1245/B/2011. AB számú határozatai szerint nem alkotmányellenes, nem sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, és az EUB C-32/14. számú Erste Bank kontra Sugar Attila ügyben hozott határozata szerint nem összeegyeztethetetlen a fogyasztói irányelv fogyasztóvédelmi követelményeivel sem.
- [46] A meg nem engedett keresetváltoztatás kérdését nézve abból kellett kiindulni a felülvizsgálati eljárásban, hogy a jogerős ítélet nem vizsgálta érdemben a felperes keresetét ebben a részében. Ebből következően ahhoz, hogy a felülvizsgálati eljárásban el lehessen jutni az érintett körben a kereset érdemi vizsgálatához, a felülvizsgálati kérelemnek elsőként azt kellett volna kimutatnia, hogy az ügyben eljáró másodfokú bíróság eljárás szabálysértéssel, a régi Pp.-be ütközően tekintette tiltott keresetváltoztatásnak a felperes 2020. november 7-i beadványában foglaltakat, és hárította el a keresetváltoztatás érdemi vizsgálatát. A felülvizsgálati kérelem azonban ennek megfelelő

hivatkozást nem tartalmazott. Az érintett kérdések érdemi vizsgálata ezért a felülvizsgálati eljárásban fel sem merülhetett.

- [47] A Kúria egyetértett az ügyben eljáró bíróságok jogi álláspontjával a befektetési szolgáltatási tevékenység kérdésében. Ítéleteik helytálló indokai megisméltése nélkül hangsúlyozza, hogy a perbeli devizaalapú kölcsönszerződéssel a fogyasztó felperes a hitelező alperes forrásaiból jutott pénzkölcsönhöz. A szerződéses konstrukcióban nem a fogyasztó bocsátotta pénzeszközét a bank rendelkezésére, a bank a fogyasztó pénzét nem kezelte. A kereset alapjául megjelölt kölcsönszerződések – a jogerős ítélet ugyancsak helytálló következtetése szerint – nem léptek túl a devizaalapú kölcsönszerződéses konstrukció lényegén, ahogy azt a 6/2013. PJE határozat is vizsgálta: a felperes által eltérően értelmezett szerződéses tartalom a felek megengedett megállapodása volt a régi Ptk. 200. § (1) bekezdése, 231. § (2) bekezdése szerint a lerovó pénznemtől eltérő kirovó pénznem alkalmazására, amiből önmagában nem következett egyik fél oldalán sem a szolgáltatásuk befektetési jellege. A jogerős ítélet tehát jogszabálysértés nélkül mellőzte a Tpt. ügyben nem irányadó rendelkezéseinek alkalmazását.
- [48] A kifejtettek tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfv.III.30.316/2022/8.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

MUNKAÜGYI SZAKÁG

75 Az irányadó anyagi és eljárásjogi rendelkezések alapján a munkáltató érdekében áll a szabadság kiadásának, illetve pénzbeli megváltásának bizonyítása, ezért a bizonyítás sikertelenségének következményeit viselni köteles [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 134. §; a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 265. § (1) bek.].

A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás

- [1] A felperes 2008. május 9-én létesített közalkalmazotti jogviszonyt pénzügyi vezető munkakör ellátására az alperessel, 2012. január 1-jétől megbízással gazdaságvezető munkakört töltött be. A felperesnek gazdasági vezetőként feladatát képezte a szabadság nyilvántartása, a kiadott szabadságnapokat a jelenléti ívek alapján havonta rögzítette a bérszámfejtő programban, s az éves szabadságnapok számát, továbbá az előző évről áthozott szabadságnapokat is jelezte a MÁK felé, illetve rögzítette a bérszámfejtő programban. A felperes felett a munkáltatói jogkört az intézményvezető gyakorolta.
- [2] A peres felek 2018. május 11-i hatállyal közös megegyezéssel megszüntették a közöttük fennállt közalkalmazotti jogviszonyt. Megállapodásuk 3. pontja a következőket tartalmazta: „A munkavállalót megilleti a szabadságmegváltás pénzben megfizetve.” Az alperes 2018. június 1-jén 48 munkanap ki nem vett szabadságra tekintettel 2 348 999 forintot számfejtett, és 1 562 084 forintot utalt át a felperesnek, ezentúl szabadságmegváltás címén nem fizetett további összeget.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [3] A felperes keresetében a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 25. § (2) bekezdés a) pontja, továbbá annak 2. §-a (3) bekezdése alapján alkalmazandó, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 125. és 155. §-ára alapítva szabadságmegváltás megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Arra hivatkozott, hogy a jogviszonyát megszüntető megállapodás 3. pontja és az elszámolólap alapján igazolásra került, hogy jogviszonya megszűnéskor 133 munkanap szabadságát nem adta ki az alperes, melynek részbeni megváltására vállalkozott.
- [4] Előadta, hogy a szabadság megváltása iránti igénye nem évült el, az elévülés a jogviszonya megszűnéskor kezdődött. A szabadság kiadása, annak nyilvántartása nem tartozott a feladatai közé, ő csupán a kitöltött jelenléti ívek alapján a kiadott szabadságnapokat rögzítette a bérszámfejtő rendszerben. Az alperes a munkaviszony megszüntetésére vonatkozó megállapodásban elismerte a 10 évre visszamenőleg ki nem adott szabadság megváltása iránti igényét, ebből 48

munkanapot meg is váltott és ez szintén megszakította az elévülést.

- [5] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Előadta, hogy a felperes a rendelkezésére álló bizonylatok, illetve jelenléti ívek alapján 48 munkanap ki nem adott szabadsága megváltására volt jogosult, e kötelezettségét teljesítette. Hivatkozott arra is, hogy a jogviszony megszüntetésére vonatkozó megállapodás és a szabadság számítás körében készült elszámoló lap nem egy időben készült, nem képez egységet, így annak ellenére nem követelheti a fennmaradó összeget a felperes, hogy a megállapodást az alperes elnökével aláírta. Előadta, hogy az elszámoló lapot a felperes maga készítette, az elnök pedig bízva a felperesben elfogadta azt.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [9] A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest, hogy szabadságmegváltás címén fizessen meg 1 468 110 forintot és késedelmi kamatát a felperesnek, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A bíróság megállapítása szerint a felperest 2008. május 9-től 2018. május 11-ig 353 munkanap szabadság illette meg. Az alperesnek kellett bizonyítania azt, hogy a perbeli időszakban ebből hány munkanap szabadságot adott ki a felperesnek.
- [10] A munkaidő-nyilvántartáson kihúzással jelezték, ha a felperes távol volt munkahelyéről, ez azonban munkahelyen kívül történő munkavégzést is jelenthetett, így nem igazolta azt, hogy ténylegesen milyen jogcímen volt távol, így azt sem, hogy a munkáltató által kiadott szabadságát töltötte. Nem volt megállapítható az sem, hogy a munkáltató kötelezte a felperest a tanulmányainak folytatására, így a munkaidő-kedvezmény biztosításának törvényi feltételei nem álltak fenn. Ennek megfelelően a felperes nem igazolta azt, hogy tanulmányaival összefüggésben igazoltan volt távol.
- [11] Mindezek alapján arra a következtetésre jutott az elsőfokú bíróság, hogy a felperes által megjelölt 356 munkanap szabadságból 353 munkanap vonatkozásában jogszerűen igényelhetette a felperes a szabadság címén történő távollét engedélyezését. A felek egyező előadása alapján 225 munkanap szabadság kiadására sor került, illetve további 50 munkanap szabadság kiadását bizonyítottan találta, így összesen a perbeli időszakban a munkáltató igazoltan 275 munkanap szabadságot biztosított a felperesnek. Ez alapján a jogviszony megszűnéskor 78 munkanap szabadság megváltásáról kellett volna rendelkeznie az Mt. 125. §-a alapján. Az alperes ebből 48 munkanap szabadságmegváltása címén 2 348 999 forint szabadságmegváltást megfizetett, ezért a meg nem váltott szabadság napok számát 30 munkanapban állapította meg, és így 1 468 110 forint szabadságmegváltás megfizetésére kötelezte a munkáltatót az elsőfokú bíróság.

- [12] Az ítélet tábla ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Alaplatannak ítélte az alperes arra való hivatkozását, hogy a felperes maga dönthetett szabadságáról. A felperes felett a munkáltatói jogkört az intézményvezető gyakorolta, neki kellett volna intézkednie a szabadság kiadásáról és annak kivétele ellenőrzéséről. Az, hogy a felperes rugalmas munkaidőben dolgozott, illetve hogy őt terhelte a MÁK felé a jelentési kötelezettség a szabadság tekintetében, nem jelenti azt, hogy ő rendelkezett a szabadság kiadásáról is. Nem tartotta hitelt érdemlő bizonyítéknak a bérlapokat a tekintetben, hogy a vitatott napokon a felperes szabadságon volt-e vagy munkát végzett, azt pedig, hogy az érintett napokon a szabadságot kiadta a munkáltató, az alperesnek kellett volna igazolnia. A szabadság jogcímén történő távollétet nem volt elegendő valószínűsíteni.
- A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem**
- [13] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben kérte, hogy a Kúria azt helyezze hatályon kívül a támadott rendelkezések vonatkozásában, és a felperes keresetét teljes egészében utasítsa el, vagy szükség esetén utasítsa az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára. Megsértett jogszabályhelyként a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. § (1) bekezdését, a 266. § (2) bekezdését, az 522. § (1) bekezdés *b*) pontját, a 81. § (2) és (5) bekezdését, továbbá az Mt. 122. §-a (1) bekezdését és a 125. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [15] Érvelése szerint a bíróság az anyagi pervezetést rosszul alkalmazta, közhitelesen nyilvántartott tény, adatot nem vett figyelembe, sértve ezzel a Pp. 266. § (2) bekezdését. A bizonyítékok értékelése kirívóan okszerűtlen volt, az alperes valós tényállításával szemben a felperes utólagos kitalációját fogadta el, és ezek a körülmények együttesen vezettek a megalapozatlan döntéshez.
- [16] A bíróság nem tisztázta a jogalapot, nem tárta fel a tényállást maradéktalanul, és olyan szabadságnapokat ítélte meg a felperesnek, amelyekre nem volt jogosult. Sérelmezte, miszerint a bíróság K. É. tanú állítását, a rendelkezésre álló iratokat nem vette figyelembe és indokolási kötelezettségének sem tett teljeskörűen eleget. Az alperes azt sérelmezte, hogy az eljárás bíróságok a jelenléti íven felperesi szignóval el nem látott napoknál az alperes és a munkaszervezet vezetőjének állítását nem fogadták el, miszerint a szabadságon töltött napokat jelölték egységesen, abban az időszakban kihúzással, amit a bérkarton is alátámaszt, amelyet egyébként a felperes vezetett személyesen. Sérelmezte, hogy az eljárás bíróságok ezzel szemben a pénzügyi, valamint jelenléti ív vezetésére vonatkozó szabályzat hiányára hivatkoztak. Az alperes által hangsúlyozott álláspont szerint, ha a jelenléti ív nem tartalmazza a felperes aláírását, az egyértelmű, hogy nem volt jelen a munkahelyén, szabadságon volt. Álláspontja szerint nem a pénzügyi szabályzatokra kellett volna hivatkozni, hanem ha munkát végzett a felperes, akkor okirati bizonyítékokkal dokumentálva, vagy tanúkkal kellett volna alátámasztani, hogy az általa hivatkozott, alperes által vitatott napokon milyen munkát végzett.
- [17] Ezentúl a határozat a Pp. 522. § (1) bekezdés *b*) pontjába is ütközik, mivel a munkáltató belső ellenőrt kért fel vizsgálatra, összehasonlítást, számításokat, elemzéseket végzett és kimutatta, hogy a felperes követelése alaptalan. Az alperes sérelmezte, hogy az eljárás bíróságok a terhére értékelték a belső ellenőr jelentésében foglaltakat, annak ellenére, hogy a belső ellenőr a feltárt hiányosságokat a felperesi felelősség körébe utalta.
- [18] A perben nem merült fel olyan adat, hogy a szabadság kiadására vonatkozó szabályokat megsértette. Támogatta a felperest, hogy akkor vegye ki a szabadságát, amikor azt eltervezte, az ennek megfelelő dokumentáció hiánya pedig a felperes terhére esik. Az alperes szerint lényeges logikai ellentmondást tartalmaz az Mt. 122. § (1) bekezdésének, 125. §-ának, a 115. § (1) bekezdésének, valamint a 123. § (1) bekezdésének az alperes terhére való értelmezése, mert a felülvizsgálati kérelem szerint e jogszabályok téves értelmezését az alperes vonatkozásában a bíróság hiányos anyagi pervezetése okozta.
- [19] Az alperes szerint a jogerős ítélet sérti továbbá a Pp. 81. § (2) és (5) bekezdését is, mivel a bíróság helytelenül állapította meg a perköltség összegét. A perköltség felszámítása során meg kell jelölni az igényelt költség összegét, felmerülésének lényeges körülményeit, és ezt szükség szerint okirattal kell igazolni. Költségjegyzék hiányában mindezt a bíróság nem vehette volna figyelembe.
- [20] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős ítélet hatályában tartsa fenn. Érvelése szerint alaptalanul hivatkozott az alperes a Pp. 266. § (2) bekezdésének megsértésére, mivel köztudomású tény, melyet nem vett figyelembe a bíróság az adott ügyben nem merült fel. A ki nem adott szabadság mértékének számítását, annak helyességét a munkáltatónak kellett volna bizonyítania, így a Pp. 522. § (1) bekezdés *b*) pontjára történő hivatkozása sem helytálló. Az Mt. 134. § (1) bekezdés *c*) pontja szerint a munkaidő nyilvántartás kötelezettsége a munkáltató kötelezettsége lett volna, ennek azonban nem tett eleget. Ugyancsak nem tett eleget a szabadság kiadására vonatkozó kötelezettségének, sértve ezzel az Mt. 122. § (1) bekezdését és 125. §-át, mivel a ki nem adott szabadságot teljes mértékben nem váltotta meg.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [21] A felülvizsgálati kérelemben vitatott érték 1 468 110 forint, amely összeg a munkaügyi perekben a Pp. 523. § (1) bekezdésében meghatározott, a teljes munkaidőre megállapított meghaladó legkisebb havi munkabér ötszörösét meghaladja, ezért az adott ügyben a felülvizsgálat engedélyezésére nem volt szükség.
- [22] A felülvizsgálati kérelem a következők szerint nem megalapozott.
- [23] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében eljárásjogi és anyagi jogi szabályok megsértését is állította, mellyel a Kúria nem értett egyet.
- [24] A Kjt. 2. § (3) bekezdése alapján a közalkalmazotti jogviszonyokban is alkalmazni kell az Mt. 122. § (1) bekezdését, melynek értelmében a szabadságot a

- munkáltató adja ki. Amennyiben a munkaviszony megszüntetésekor a munkáltató az arányos szabadságot nem adta ki, azt az Mt. 125. § (1) bekezdése szerint meg kell váltani. Az Mt. 134. § (1) bekezdése szerint a munkáltató nyilvántartja a rendes és a rendkívüli munkaidőt, a készenlétet és szabadságot.
- [25] A Pp. 265. § (1) bekezdése szerint törvény eltérő rendelkezése hiányában a perben jelentős tényeket annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valósan fogadja el, továbbá a bizonyítás elmaradásának vagy sikertelenségének a következményeit is ez a fél viseli. Ennek megfelelően a jogerős ítéletben a másodfokú bíróság helytállóan mutatott rá, miszerint az irányadó (anyagi és eljárásjogi) rendelkezések alapján az alperesnek kellett bizonyítania, hogy a szabadságot kiadta, illetve azt pénzben megváltotta.
- [26] Az alperes által a felülvizsgálati kérelemben felhívott Pp. 522. § (1) bekezdés *b*), valamint *c*) pontja szerint is a munkaügyi perben a munkáltatónak kell bizonyítania az igényelt juttatással összefüggő számítások helyességét, ha az vitatott és – bérvita esetén – a juttatás megfizetését.
- [27] Az előbbiekre tekintettel az alperes megalapozatlanul kifogásolta a bíróság anyagi pervezetését, amely körben a felülvizsgálati kérelem megsértett jogszabályhelyet egyébként meg sem jelölt [Pp. 413. § (1) bekezdés *b*) pont]. Tévesen hivatkozott az alperes a Pp. 266. § (2) bekezdésének megsértésére, mert a perben köztudomásúnak tekintett olyan tény, amelyekről a bíróságnak hivatalból tudomása van, nem merült fel.
- [28] A Kúriának a felülvizsgálati kérelemben foglaltak alapján abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy az alperes eleget tett-e a perben a bizonyítási érdek alapján az őt terhelő bizonyítási kötelezettségnek.
- [29] A Pp. 279. § (1) bekezdése szerint a bíróság a perben jelentős tényeket a felek tényállításainak és perben tanúsított magatartásának, valamint a per tárgyalása során megismert bizonyítékoknak és egyéb peradatoknak az egybevetése, egyenként és összességében történő értékelése alapján a meggyőződése szerint állapítja meg.
- [30] Következtes a Kúria ítéletésnei gyakorlata abban, hogy a mérlegelési szabadság a felülvizsgálati eljárásban korlátozott: a Kúria a bizonyítékok felülmérlegelésére, a tényállás megváltoztatására csak kivételesen abban az esetben jogosult, ha a felülvizsgáltni kért jogerős határozat iratellenes vagy kirívóan okszerűtlen, logikátlan, ellentmondásos megállapításokat tartalmaz. Nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna; kizárólag az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni (Kúria Pfv.21.474/2011., megjelent: BH 2013.119.).
- [31] A perben az alperes maga sem vitatta és a 3/2018. számú Belső Ellenőri Jelentés is megállapította, miszerint a társulás munkaszervezte a vizsgálat időszakban nem rendelkezett a szabadságok mértékének megállapítására és kiadásának nyilvántartására vonatkozó szabályozással, szabályzattal. A szabadságok engedélyezése nem volt dokumentált, azok tényleges időpontjai csak a jelenléti ívek alapján állapíthatók meg. A jelenléti ív bejegyzéseit egyébként a felek valósan fogadták el.
- [32] Az előbbiekre tekintettel nem sértette a Pp. 279. § (1) bekezdését, hogy az eljárás bíróságok nem fogadták el azt az alperesi előadást, mely szerint, ha a felperes nem volt jelen, az csak szabadság kivétele miatt lehetett, illetve amikor távol volt, más alternatíva fel sem merülhetett. Nem jogszabálysértő az a megállapítás sem, miszerint az alperes nem bizonyította, hogy a jelenléti íven üresen hagyott vagy szignót nem tartalmazó napok tekintetében a felperes nem végzett munkát, hanem szabadságon volt. Jogszerű megállapítás az is, mely szerint a becsatolt bérlapok nem alkalmasak annak bizonyítására, hogy a felperes a vitatott napokon szabadságon volt-e, vagy munkát végzett, mivel a munkaidő nyilvántartására az alperesnél nem a bérlap, hanem az annak alapjául szolgáló jelenléti ív szolgált. Megalapozottnak minősítette a Kúria a jogerős ítéletnek azon megállapítását is, amely szerint a perben mindösszesen az volt megállapítható, hogy a jelenléti íven a kihúzás a munkahelytől való távollétet jelentette, de az, hogy azokon a napokon a felperes milyen jogcímen volt távol, az hogy ténylegesen szabadságon volt-e vagy igazolt távolléten volt a perben meghallgatott tanúk sem tudták igazolni.
- [33] A fenti megállapítások felülmérlegelésére a Kúria nem talált törvényes lehetőséget, ezért a bizonyítás sikertelenségének következményeit a perben az alperesnek kell viselnie.
- [34] Megalapozatlanul sérelmezte az alperes a másodfokú perköltség megállapítását is. A másodfokú ítélet 2022. április 21-én kelt. A Pp. módosításáról szóló 2020. évi CXIX. törvény 6. §-a 2021. január 1-jei hatállyal módosította a Pp. 81. § (5) bekezdését, amely a jogi képviselővel eljáró fél esetében – a felülvizsgálati kérelemben idézett korábbi szabályozással szemben – nem teszi kötelezővé a perköltség költségjegyzék útján történő felszámítását. A javaslatához fűzött indokolás szerint a költségjegyzék-nyomtatvány alkalmazása fakultatívvá vált, jöllehet ez nem érinti a félnek a perköltség felszámolására való kötelezettségét, ami a felperes részéről megtörtént.
- [35] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet – jogszabálysértés hiányában – a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv.VIII.10.099/2022/7.)

76 Az illetmény megfizetésének akár néhány napos elmulasztása az adott jogviszonyból származó lényeges kötelezettség súlyosan gondatlan és jelentős mértékű megszegésének minősül, amely megalapozza a közalkalmazott rendkívüli lemondását [a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.) 29. § (1) bek. a) pont].

A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás

- [1] A felperes 1982. szeptember 16-tól állt közalkalmazotti jogviszonyban matematika, kémia, informatika szakos tanárként és egyben osztályfőnöki megbízással is rendelkezett. Osztályfőnöki pótlékkal számított illetménye 2019. szeptember 1. és 2020. június 30. között 527 800

- forint volt, ez 2020. július 1-jétől 576 520 forintra emelkedett. A felperes 2019. szeptember 1. és 2020. január 24. között – a neveléssel, oktatással lekötött munkaidején felül – heti másfél órában, összesen 22 kémiaórát tartott meg. Erre az alperes írásba foglalt megállapodást kívánt kötni többletanítás címén, míg a felperes álláspontja szerint az órák teljesítése rendkívüli munkaidőben történő munkavégzés keretén belül valósult meg.
- [2] A felek a megállapodás tervezetét nem írták alá, így a felperes 2020. március 5-én elmaradt illetmény megfizetése iránt keresetet nyújtott be, majd a felek peren kívüli egyezséget kötöttek és az eljárás elállás miatt megszüntetésre került. A megállapodásban az alperes a 22 óra többletanítás ellenértékének megfizetését vállalta bruttó 99 000 forint összegben 2020. október 17-ig. Az óradíjat az alperes 2020. október 26-án fizette meg a késedelmi kamattal növelt összegben.
- [3] A felperes a folyamatban volt perben arról értesült, hogy a KRÉTA informatikai rendszerben a 22 órán felül további 155 óra többletmunka teljesítése került rögzítésre, melynek szabadidőben történő kiadását kérte. A KRÉTA informatikai rendszerben 2019. szeptember 1. és 2020. február 29. közötti időszakra napi bontásban rögzített munkaidő elszámolást 2020. június 22-én a felperes aláírta, azt ellenőrzést követően ellenjegyezte a Tag, és a 2020. február havi kimutatás kivételével a szakmai teljesítést aláírásával igazolta az alperes nevében eljáró másik személy is.
- [4] A felperes 2020. október 22-én kelt rendkívüli lemondással a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 25. § (2) bekezdés *d*) pontjára és 29. §-ára hivatkozva megszüntette közalkalmazotti jogviszonyát. Ennek indokaként előadta, hogy a munkáltató a közalkalmazotti jogviszonyból származó lényeges kötelezettségét szándékosan vagy súlyos gondatlansággal megszegte azzal, hogy a munkabérének egy részét sorozatosan (folyamatosan) visszatartotta, valamint a megfelelő tájékoztatást elmulasztotta. Másfelől a munkáltató 2019 október 6-án több alkalommal kért jogos igényére többször kioktató, semmitmondó, megtevésztő választ adott, megalázó, így méltóságát sértő helyzetbe került. Ezzel a személyét és a munkakörét is sértő magatartással a munkáltató elvesztette a felé fennálló bizalmat, a közalkalmazotti jogviszony fenntartása lehetetlenné vált. Egyúttal kérte a munkáltatót, hogy részére a Kjt.-ben biztosított átlagkeresetet, végkielégítést, az elmaradt rendkívüli munkavégzésért járó díjat fizesse meg, a ki nem adott szabadságot váltsa meg és adja ki a szükséges igazolásokat.
- [5] A munkáltató 2020. november 6-án arról tájékoztatta a felperest, hogy a rendkívüli lemondását jogellenesnek tartja, mivel a benne foglalt indokok nem elfogadhatóak, így a rendkívüli lemondás során járó végkielégítésre nem jogosult. Az alperes 2020 ugyanezen napján a szabadságmegváltást megfizette a felperesnek és kiadta az igazolásokat. A felperes közalkalmazotti jogviszonya 2020. október 26-i hatállyal szűnt meg.
- A felperes keresete és az alperes ellenkérelme, illetve viszontkeresete**
- [6] A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy rendkívüli lemondása jogszerű volt, ezért kötelezze a bíróság az alperest 24 havi távolléti díjának megfelelő 13 836 480 forint végkielégítés és 4 612 160 forint felmentési időre járó távolléti díj, valamint késedelmi kamata megfizetésére, figyelemmel arra, hogy a munkáltató olyan lényeges kötelezettségszegést követett el folyamatosan, amely mellett jogviszonya fenntartása lehetetlenné vált.
- [7] Az alperes a kereset elutasítását, valamint a felperes költségeiben való marasztalását kérte. Arra hivatkozott, hogy a többletanításra tekintettel megállapodást kívánt kötni, a felperes azonban olyan díjazásra tartott igényt, amely számára elfogadhatatlan volt. A felperes számára rendkívüli munkaidőben történő munkavégzés sem került elrendelése, a pedagógia munkával összefüggő adminisztratív feladatok elvégzése nem minősül rendkívüli munkaidőben végzett munkának. Nem tanúsított a felperessel szemben megalázó, méltóságsértő magatartást, ez a felperes szubjektív érzete volt. Viszontkeresetet is előterjesztett, melyben 1 153 040 forint lemondási időre járó távolléti díj és késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni a felperest figyelemmel arra, hogy jogellenesen szüntette meg közalkalmazotti jogviszonyát.
- Az első- és a másodfokú bíróság határozata**
- [8] A törvényszék ítéletével a felperes keresetét elutasította és kötelezte a felperest lemondási időre járó távolléti díj jogcímén 1 153 040 forint és késedelmi kamata megfizetésére. Megállapította, hogy a rendkívüli lemondás jogát a felperes határidőben gyakorolta, továbbá, hogy a felperes a KRÉTA informatikai programban rögzítette a munkakörével összefüggésben ellátott feladatait, így a 22 óra megtartását és a 155 munkaóra teljesítését is.
- [9] Kifejtette, hogy a kémia órák esetében az országosan kialakult gyakorlatot követve a középirányítói ajánlás alapján kívánt az alperes eljárni és a többletanításra vonatkozóan polgárjogi megállapodást kötni, ugyanis nem álltak fenn a Kjt. Vhr. 17. § (4) bekezdés *a*) és *b*) pontja szerinti tervezett többletanításra és az eseti helyettesítésre vonatkozó lehetőségek.
- [10] A felek között létrejött peren kívüli megállapodás alapján az alperes október 17-ig volt köteles megfizetni a 22 óra megtartásáért járó díjat, ami a rendkívüli lemondás benyújtásáig nem történt meg. A munkáltató a rendkívüli lemondás átvételkor észlelte ezt, majd haladéktalanul intézkedett az összeg átutalásáról. Az alperes magatartását nem súlyosbíthatja a késedelmes megfizetés körülménye, így a folyamatos alperesi mulasztást nem találta igazoltnak. A felperes a peren kívüli megállapodás aláírásával a követelését kielégítettnek tekintette, abban pedig a bíróságnak nem kellett állást foglalnia, hogy a többletanításra vonatkozó megállapodás-tervezet jogszerű volt-e, továbbá hogy a tanítást rendkívüli munkavégzés keretében végezte-e a felperes.
- [11] Figyelemmel arra, hogy az óradíj nem rendkívüli munkavégzés jogcímén került meghatározásra a peren kívüli egyezségben, a felperes pedig nem

- vitatta, hogy alpbérét havonta megkapta, arra a következtetésre jutott, hogy a fizetési késedelem nem munkabérre vonatkozott. Hivatkozva a Kúria Mfv.10.679/2011/6. számú döntésére rámutatott, hogy a munkáltató lényeges kötelezettségszegésének a munkabér megfizetése minősül. A felperes illetménye, illetve a késedelmesen teljesített követelés ellenértékének összevetéséből arra a következtetésre jutott, hogy a mulasztás nem veszélyeztette a felperes létfenntartását.
- [12] Megállapította, hogy a felperes rendkívüli lemondásában az Nkt. 63. § (1) bekezdés *e*) pontja szerinti tájékoztatás elmulasztására is hivatkozott, nem vizsgálta azonban azt a felperesi állítást, hogy a felperes nem tudott arról, hogy a munkáltató Ptk. szerinti megállapodást kíván vele kötni. Megállapította, hogy az alperesi álláspontot a felperes teljeskörűen ismerte és úgy járult hozzá a tanórák megtartásához, hogy nem tudta, annak ellenértékét megfizetik-e vagy sem. A 155 munkaórával kapcsolatos 2020. szeptember 17-i megbeszélésen nem hangzott el olyan ígéret, hogy annak ellenértékét az alperes szabadidőben váltja meg.
- [13] Nem nyert bizonyítást, hogy a 155 munkaóra rendkívüli munkavégzésért a munkáltató szabadidő kiadását engedélyezte volna, így a felperes feltételezésre alapította ezzel kapcsolatos lemondását. A felperest a jogi helyzet tisztázatlansága nem akadályozta volna a munkavégzésben, az alperes által megválaszolatlanul hagyott egy levél pedig nem alapozza meg a rendkívüli lemondást. A munkáltató a felperes által elvégzett többleteljesítményt el kívánta ismerni, és hetente egy délutánra mentesítette volna a munkavégzés alól.
- [14] A felperes fellebbezése folytán eljáró ítélet táblai ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és kötelezte az alperest végkielégítés címén 13 836 480 forint, valamint felmentési időre járó távolléti díj címén 4 612 160 forint megfizetésére, míg a viszontkeresetet elutasította.
- [15] Az ítélet tábla a rendkívüli lemondás 1. pontjával kapcsolatban megállapította, hogy az két indokot fogalmazott meg munkáltatói kötelezettségszegésként. Nevesítette a kötött munkaidőt meghaladó mértékben elvégzett munka után járó többletdíjazás kifizetésének elmaradását, és a KRÉTA munkaidő-nyilvántartás alapján ugyancsak a törvényes neveléssel, oktatással lekötött munkaidején felül ellátott további 155 óra rendkívüli munkavégzés ellentételezéseként a szabadidő kiadásának elmulasztását. Megállapította, hogy a felek közötti megállapodás a ténylegesen megtartott kémia órák ellentételezésére létrejött, így az illetménytől eltérő jogcímen járó díjazásra nem hivatkozhat jogszerűen az alperes. A felperes közalkalmazotti jogviszonyának keretében elvégzett feladataiért vált jogosulttá az illetményre, amely fogalom beletartozik a Kjt. 85/A. § 1) pontjába.
- [16] A felperes a feladat teljesítését 2019 szeptemberében elkezdte, díjazásra azonban csak a 2020. márciusában megindított munkaügyi per alapján, annak időtartama alatt peren kívül megkötött egyezség alapján kerülhetett sor. A tényleges kifizetés a rendkívüli lemondás közléséig nem történt meg, s az alperes elmulasztotta a 30 napos teljesítési határidőt. A felperes 2020. január 24-ével teljesítette a vállalt feladatot, az alperes pedig csak 8 hónappal később, a bírósági eljárás megindítását követően kötött peren kívüli egyezségekre figyelemmel fizetett.
- [17] Utalt a Kúria Mfv.I.10.375/2018/3. számú döntésére, miszerint a bér jellegű juttatás kifizetésének elmaradása – függetlenül a késedelemmel érintett időszak hosszától – jogszerű indokaként szolgál a munkavállalói szankciós jogviszony megszüntetésnek. Egy másik – Mfv.X.10.279/2019/6. számú kúriai ítéletnek megfelelően – akkor is jogszerű lehet az azonnali hatályú jogviszony megszüntetés, ha a munkabér megfizetésének késedelmére egy alkalommal és csak részben kerül sor.
- [18] Rámutatott arra is, hogy az 1. pontban nem csak arra hivatkozott a felperes, hogy milyen ígéretet tett az alperes a szabadidő kiadásával kapcsolatban, hanem arra is, hogy a 155 óra rendkívüli óra ellentételezéseként a munkáltató a szabadidőt nem adta ki számára. Bár az adott mennyiségű munka elvégzését a felperes rögzítette a KRÉTA informatikai rendszerben, azt az alperes ellenőrizte és jóváhagyólag aláírta, a munkaidő-nyilvántartásra pedig nem tett észrevételt, nem jelezte, hogy nem ért vele egyet. Erre figyelemmel annak szabadidőben való megváltását megalapozottan kérte a felperes, és a többlet igénybevétel ellentételezésének elmaradása szintén a közalkalmazotti jogviszonyból származó lényeges kötelezettségszegésnek minősült, melyet vétkezen követett el a munkáltató.

A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem

- [19] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben kérte, hogy a Kúria azt helyezze hatályon kívül, utasítsa a másodfokú bíróságot új eljárás lefolytatására. Érvelése szerint a jogerős ítélet sérti a Kjt. 29. § (1)–(2) bekezdését, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 143. § (3) bekezdését, a Kjt. 33. § (1)–(2) bekezdését, 37. § (1) bekezdés *b*) pontját, (6) bekezdés *g*) pontját, illetve 7–8. §-át.
- [20] Érvelése szerint a másodfokú bíróság tévesen vetette el, hogy a felperesnek nem vitatottan járó 99 000 forint összegű díj megbízási díjnak tekintendő. A felperes szándéka polgári jogi jogviszony létrehozatala volt és túlzott mértékű igénye miatt nem jött létre mindez írásban. Az órákat megtartotta, ezért ráutaló magatartással létrejött közöttük a megbízási szerződés. Mivel a felek megbízási díj megfizetésében állapodtak meg, a Kjt. 29. § (1) bekezdés *a*) pontja szerint rendkívüli lemondással a közalkalmazotti jogviszony nem volt megszüntethető, mivel az alperes a mulasztásával nem a közalkalmazotti jogviszonyból eredő lényeges kötelezettségét szegte meg.
- [21] Annak ténye sem volt vitatott, hogy a munkáltató figyelmetlenségéből esett késedelembe, és az erre történő figyelemfelhívás pillanatában azonnal intézkedett a 99 000 forint átutalásáról és mindez vitathatatlanná teszi a súlyos gondatlanság hiányát. A súlyosan gondatlannak nem minősülő, önmagában gondatlan magatartás nem alapozhatja meg a felperes rendkívüli lemondását, az alperes figyelmetlensége erre nem adhat okot.

- [22] Az alperes vitatta azt is, hogy a felperes számára szabadidőt kellett volna biztosítani a rendkívüli munkaidőben történő munkavégzés ellentételezéseként. Ezt a szabadidőt az Mt. 143. § (6) bekezdése alapján a rendkívüli munkaidőben történő munkavégzést követő hónapban is kiadhatta volna a munkáltató. A felperes rendkívüli lemondásának indoklásában a 2020. február végéig ki nem adott szabadidőre hivatkozott, ezért a rendkívüli lemondás jogszerűségének vizsgálatát csak ezen időszakra vonatkozó rendkívüli munkaidő és az ez alapján igényelhető szabadidő képezheti, ezt azonban 2020 márciusáig kellett volna kiadni. A felperesnek nyilvánvalóan korábban tudomást kellett szereznie erről a munkavégzésről, annak rendkívüli jellegéről.
- [23] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet hatályában tartsa fenn. Érvelése szerint az alperes a jogi érvelését felülvizsgálati kérelmében kizárólag a Kjt. 29. § (1) bekezdésével, valamint az Mt. 143. § (6) bekezdésével kapcsolatban tartalmazza, a többi általa felhívott jogszabályhely vonatkozásában nem adta elő jogi indokolását, így a Pp. 423. § (1) bekezdésére figyelemmel kizárólag ezen két jogszabályhely vonatkozásában vizsgálható az ítélet törvényessége.
- [24] A felperes nem vitatottan 22 kémiaórát tartott abban az alperesi intézményben, ahol pedagógusi feladatait ellátta, így a felek között a munkaköri feladatai ellátására megbízási jogviszonyt nem lehetett létesíteni. A felperes munkavégzése eseti helyettesítésnek minősült, az a felperes közalkalmazotti jogviszonyával összefüggésben került ellátásra. A következetes bírói gyakorlat szerint a munkabér megfizetésének akár néhány napos elmulasztása is a jogviszonyból származó lényeges kötelezettség súlyosan gondatlan és jelentős súlyú megszegésének minősül, ami megalapozza a közalkalmazotti jogviszony azonnali hatályú megszüntetést. A per eldöntése szempontjából nem volt jelentősége annak a körülménynek, hogy a rendkívüli lemondás közlését követően mennyi időn belül fizette meg ezt az összeget a munkáltató.
- [25] A töretlen bírói gyakorlat szerint a rendkívüli lemondás, ha több indokot is tartalmaz és abból legalább egy kimeríti a Kjt. 29. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti tényállási elemet, akkor a többi rendkívüli lemondási indok esetleges megalapozatlanságának hiánya már nem teszi a rendkívüli lemondást jogszerűtlenné. Az a körülmény, hogy a munkáltató a rendkívüli munkaidő ellentételezéseként határidőben nem adta ki a szabadidőt, nem jár azzal a következménnyel, hogy azt az általános munkajogi elévülési időn belül a közalkalmazott ne érvényesíthesse. A szabadidő-kiadás kötelezettsége a rendkívüli lemondás közlésekor is fennállt, a munkáltató mulasztásban megnyilvánuló folyamatos kötelezettsége folytán a rendkívüli lemondásra nyitva álló szubjektív lemondási határidő meg sem kezdődött, így a rendkívüli lemondás ezen indok körében sem késett el. Ennek megfelelően nincs jelentősége annak a körülménynek, hogy a felperes mikor szerzett tudomást a 155 óra rendkívüli munkavégzés ellátásáról. Az alperes felülvizsgálati érvelésében nem jelölte meg azt sem, hogy miért kérte a jogszerű másodfokú határozat hatályon kívül helyezését.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [26] Az alperes felülvizsgálati kérelme nem megalapozott.
- [27] A felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja [Pp. 413. § (1) bekezdés *b*) pont]. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti. Mindezek bármelyikének hiánya a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasítását eredményezi [1/2016. (II.15.) PK vélemény].
- [28] Bár az alperes felülvizsgálati kérelmében több jogszabályhelyet is megjelölt megsértett jogszabályhelyként, ezzel kapcsolatos jogi érvelését csak a Kjt. 29. § (1) bekezdése, valamint az Mt. 143. § (6) bekezdése vonatkozásában fejtette ki, így a Kúria a Pp. 413. § (1) bekezdés *b*) pontjára tekintettel csak e két jogszabályhely vonatkozásában vizsgálta a jogerős ítélet jogszerűségét.
- [29] Kellő alap nélkül állította a felülvizsgálati kérelmében az alperes, hogy mivel a felperessel a 22 kémiaóra megtartására polgári jogi jogviszonyt létesített, az ennek az összegnek a megfizetése elmaradásából eredő kötelezettségszegés nem minősül a közalkalmazotti jogviszonyból eredő lényeges kötelezettségszegésnek, így erre alapítva nem lett volna megszüntethető azonnali hatállyal a közalkalmazotti jogviszony. Helytállóan hivatkozott a felperes felülvizsgálati ellenkérelmében arra, hogy a Kjt. 42. §-a értelmében a munkáltató a vele közalkalmazotti jogviszonyban álló közalkalmazottal a munkaköri feladatai ellátására további munkavégzésre irányuló jogviszonyt nem létesíthetett. Mivel a felek között közalkalmazotti jogviszony állt fenn és a felperes ugyanabban a köznevelési intézményben, ahol pedagógusi feladatait ellátta végzett további munkát és tartott 22 kémiaórát, így az ezen munkavégzésére irányuló jogviszonyt nem láthatta el más jogviszony keretén belül. A feleknek az adott jogviszonyból származó feladat ellátására vonatkozó megállapodását – annak elnevezésétől függetlenül – az adott jogviszonyban végzendő tevékenységre vonatkozó kontraktusnak kell tekinteni. Ezt a korábbi perben az alperes sem vonta kétségbe.
- [30] A felek között a felperes által elvégzett tevékenység ellenértékének megfizetése iránt a törvényszéken munkaügyi per volt folyamatban, és az alperes nem hivatkozott arra, hogy a felperes igénye nem a közöttük fennálló közalkalmazotti jogviszonyból, hanem polgári jogi jogviszonyból származna, így a törvényszék mint munkaügyi bíróság ne rendelkezne a kereseti kérelem elbírálására hatáskörrel.
- [31] Helytállóan hivatkozott a felperes arra is, hogy a Kjt. köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet 17. § (1) bekezdés 8. pontja értelmében a felperes eseti helyettesítési tevékenységet látott el, és az ezért járó díjazást nem fizette meg határidőben számára a

- munkáltató, sértve ezzel a közalkalmazotti jogviszonyból származó kötelezettségét.
- [32] A Kjt. 29. § (1) bekezdés *a*) pontja szerint a közalkalmazott közalkalmazotti jogviszonyát akkor szüntetheti meg rendkívüli lemondással, ha a munkáltató közalkalmazotti jogviszonyból eredő lényeges kötelezettségét szándékosan vagy súlyos gondatlansággal jelentős mértékben megszegi. Az egységes bírói gyakorlat szerint a munkabér (illetmény) megfizetésének akár néhány napos elmulasztása az adott jogviszonyból származó lényeges kötelezettség súlyosan gondatlan és jelentős súlyú megsértésének minősül, amely megalapozza a közalkalmazott azonnali hatályú lemondását. Erre figyelemmel a rendkívüli lemondásban hivatkozott ezen lemondási ok megalapozta a felperes jognyilatkozata jogszerűségét.
- [33] Helytállóan állította az alperes, hogy az Mt. 143. § (6) bekezdése szerint a munkáltató a rendkívüli munkaidőben történő munkavégzés ellentételezéseként a szabadidőt legkésőbb az elrendelt rendkívüli munkaidőben történő munkavégzést követő hónapban köteles kiadni. A 155 óra rendkívüli munkaidőben történő munkavégzésre hosszabb időszakon keresztül került sor, az alperes azonban folyamatosan megszegte az ennek ellentételezéseként a felperest megillető szabadidő kiadására vonatkozó kötelezettségét, amely szintén alapos oka lehetett a jogviszony azonnali hatályú megszüntetésének.
- [34] Erre figyelemmel megállapítható, hogy a felperes rendkívüli lemondása jogszerű volt, ezért a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv.VIII.10.119/2022/5.)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

77 Egy független ügylet csak akkor vehető össze egy ellenőrzött ügylettel az összehasonlítható független árak módszerével, ha a) az összehasonlítható ügyletek vagy az adott ügyleteket bonyolító vállalkozások közötti különbségek – ha egyáltalán vannak különbségek – egyike sem érintheti lényegesen a szabadpiaci árat, vagy b) viszonylag pontos helyesbítések végezhetőek az ilyen különbségek torzító hatásának kiküszöbölésére. A szűkítési módszerek mindegyikét értékelni kell viszonylagos pontosságuk szerint, és csak olyan helyesbítések végezhetőek, amelyek előreláthatólag javítani fogják az összehasonlíthatóságot. Megbízhatatlan helyesbítési szempont nem alkalmazható [2017. I. törvény (Kp.) 78. §; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 300. §, 315. §; 1996. évi LXXX. törvény (Tao) 31. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes jogelődje bejelentett fő tevékenysége gázkereskedelem. Felperesnél 2013. október 1-jével következett be tulajdonosváltás, ezt megelőzően az E. csoporthoz tartozott. Felperes kapcsolt vállalkozásaival a felperes javára szóló hitelkeret szerződéseiben állapodott meg. 2011. december 20. és 2013. október 1. között állt fenn az E. AG-val, míg 2012. május 18. és 2013. június 28. között a D. S.á.r.l.-val kötött szerződés, melyek alapján igénybe is vette a hitelek egy-egy részét, a fennmaradó részeket számára rendelkezésre tartották. A szerződésekhez felperes transzferár dokumentációt készített, a hitelügyletekhez tartozó kockázati kamatfelárat és a fel nem vett hányadok után rendelkezésre tartási jutalék összegét az összehasonlítható független árak módszerével határozta meg, ehhez a Thomson Reuters LoanConnector adatbázisban végzett kutatást. A módszer használata során felperes a kinyert adatok körében a kockázati besorolás, adós fél típusa, hitel megkötésének időpontja, futamidő, megvalósult státuszú ügyletek, kamatfelár/rendelkezésre tartási jutalék keresésekkel végzett szűkítést.
- [2] Az elsőfokú adóhatóság a 2012–2013. évekre valamennyi adóra és költségvetési támogatásra kiterjedően – kivéve áfa adónemben a 2012. augusztus és 2013. március hónapokat – bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzést folytatott le. Az alapeljárásban az elsőfokú adóhatóság a transzferár-nyilvántartásban alkalmazott összehasonlítható árak módszerét elfogadta, és a LoanConnector adatbázisból kigyűjtött felperesi adatokat tekintette irányadónak. A szűrési lépések és a hitelügyletek közötti fennálló különbségeket az elsőfokú adóhatóság az adatbázisban rendelkezésre álló adatok hiányával magyarázta és – az álláspontja szerint nem számszerűsíthető hiányosságok miatt – az adatok középértéke felé való szűkítését végzett el adott interkvartilis tartomány kialakításával. Ennek alapján mind a kamatfelárat, mind a rendelkezésre tartási jutalék esetében eltérést állapított meg a szokásos piaci ártól.
- [3] A felperes fellebbezésében csak az energiaellátók jövedelemadója és a transzferár tekintetében tett megállapításokat vitatta. Az alperes az elsőfokú döntést a fellebbezett körben megsemmisítette, és az elsőfokú hatóságot új eljárásra utasította.
- [4] Az új eljárásban az elsőfokú adóhatóság megállapította, hogy felperes a manuális (kvalitatív) szűrést elég szűkre szabotta, kizárólag az adathiány miatti kizárásra nézve végezte el. A manuális szűrés során azonban lehetőség van az adatbázis kutatás során kapott minta egyéb paraméterekkel történő szűkítésére, a kevésbé összehasonlítható adatok kizárására is. Ezért az elsőfokú adóhatóság az adatbázis manuális leválogatása során két eddig nem alkalmazott paramétert, a kamatlátat befolyásoló hitelcél és a biztosításokkal való fedezettséget vezette be. Így csak azokat a kölcsönügyleteket tartotta összehasonlíthatónak, melyek általános finanszírozási célt szolgáltak, és nem voltak biztosítottak. Ezek alapján megállapította, hogy a kapcsolt vállalkozások részére kifizetett kamatfelárat 2012. évben 156 969 000 forinttal, a 2013. évben 304 313 000 forinttal térnek el a szokásos piaci tartománytól.
- [5] A transzferárzásban mutatkozó eltérés miatt a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. tv. (a továbbiakban: Tao tv.) 18. § (1) bekezdés b) pontja alapján az adóalapot 2012. évben 156 969 000 forinttal, a 2013. évben 304 313 000 forinttal megnövelte. Az adózás előtti eredmény változása miatt növekedett az energiaellátók jövedelemadója is.
- [6] Az alperes a 2234170459 számú határozatával helybenhagyta az elsőfokú döntést. Indokolása szerint az elsőfokú adóhatóság a megismételt eljárásban is elfogadta a szokásos piaci ár meghatározására a felperes által alkalmazott összehasonlítható független árak módszerét, nem vitatta a felperes adatbázis-szűrési lépéseit, azonban az így létrejött alapsokaság további szűkítését volt indokolt. Ennek érdekében a pénzintézetek hitelkihelyezési stratégiáját befolyásoló további tényezőkre – biztosíték megléte, hitelcél – tekintettel kizárta azokat, melyek biztosítottak voltak, illetve nem általános finanszírozási célt szolgáltak.

A kereseti kérelem

- [7] A felperes keresetében a transzferárzás hitelcél szerinti szűkítés alperesi módszerének, és így az adózás előtti eredmény növekedésének vitatása miatt a tao és az energiaellátók jövedelemadója tekintetében kérte az alperesi határozat bírósági jogorvoslatát. Álláspontjának alátámasztására magánszakértői véleményt csatolt, és indítványozta igazságügyi szakértő kirendelését.

Az elsőfokú ítélet

- [9] Az új eljárás során az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével az alperesi határozatot az elsőfokú határozatra is kiterjedően megsemmisítette, és az elsőfokú közigazgatási szervet új eljárásra kötelezte.

- Az elsőfokú bíróság a szakvéleményt, annak kiegészítését és a meghallgatást együttesen aggálytalannak tekintette és ítéletének alapjául elfogadta. A felperes által csatolt szakértői tanulmányt a felperes jogi érveléseként vette figyelembe.
- [10] Az elsőfokú bíróság a Kúria Kfv.I.35.720/2015/8. számú ítéletének [35] és [36] pontjaira hivatkozással bemutatta a Tao tv. transzferárazásra vonatkozó szabályait, az Irányelvek releváns előírásait, a Kfv.I.35.524/2019/11. számú döntés alapján azt, milyen feladatai lehetnek a transzferárazás kapcsán az igazságügyi szakértőnek.
- [11] Rögzítette, hogy a szakvélemény kiegészítésének elrendelésére azért került sor, mert egyrészt az igazságügyi szakértő nem kapta meg az iratanyagot teljeskörűen, másrészt a felek észrevételt terjesztettek elő. A kiegészített igazságügyi szakértői vélemény szerint a hitelcélok szerinti minősítés az alperes részéről logikus felvetés ugyan, azonban az az információ megbízhatatlan volta okán a valóságban nem vezet jó eredményre, sőt, téves eredményekre vezet. A felperes olyan kamatot alkalmazott, amely belesik a szakértő által megállapított szokásos piaci kamattartományba, így az alperesi megállapítás helytelen. A hitelminősítéseket illetően arra az álláspontra helyezkedett, hogy sem a felperes, sem az alperes állítása nem megfelelő. A hitelcélra vonatkozó információ bizonytalan, amely sérti az összehasonlíthatósági kritériumot. A jogerős ítélet indokolásának [24] pontja szerint a teljes szakma kihagyja ezt az információt a keresésből (hitelcél), ugyanis az adatbázisokba ezen információ gyakran nem kerül, illetve nem valószínű, hogy megjelölésre, ezáltal megbízhatatlan. Megbízhatóság hiányában ezen információt nem lehet figyelembe venni, annak ellenére sem, hogy logikailag lenne értelme.
- [13] A jogerős ítélet indokolásának [35] pontja szerint az alperes alaptalanul hivatkozott a szakvélemény ellentmondásosságára, figyelemmel arra, hogy a szakértő a korábban – iratok teljeskörűsége hiányában – adott szakvéleményét korrigálta, a szükséges vizsgálódási lépéseket megtette. A személyes meghallgatása során a szakértő tisztázta az ellentmondás okát. A kiegészített szakvélemény azon részeinek figyelembevételét – adóminősítés, illetve a szokásos piaci kamat új megközelítésből történő újra számolása –, amelyek értékelése szerint nem álltak okozati összefüggésben a feltett kérdésekkel, mellőzte indokolásából az elsőfokú bíróság. Nem tulajdonított relevanciát annak a kérdésnek, hogy az igazságügyi szakértő saját adatbázis-kutatást végzett. Ahogy a Kúria a Kfv.I.35.524/2019/11. számú döntése is tartalmazza, a transzferár nyilvántartás szakértői ellenőrzésekor nem az a szakértő feladata, hogy saját számítást végezzen, hanem hogy megállapítsa, a felperesi nyilvántartás és alperesi számítás eleget tesz-e a jogszabályban és az Irányelvekben foglaltaknak.
- [14] Az új eljárásra adott iránymutatás szerint az elsőfokú hatóságnak a hitelcél szerinti szűkítés lépése nélkül kell ismételt elvégezni a transzferár vizsgálatát. Ezt követően kerülhet abba a helyzetbe az elsőfokú hatóság, hogy a társasági adó adónemet és az energiaellátók jövedelemadója adónemet érintő megállapításokat tegyen.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [15] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a jogszabályok téves értelmezésével a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. tv. (a továbbiakban: Kp.) 78. § (2) bekezdésének és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (5) bekezdésében foglaltaknak a megsértésével hozta meg ítéletét.
- [16] Az összehasonlító árák módszerének alkalmazását nem vitatta. Az elsőfokú adóhatóság a megismételt eljárásban a felperestől kért, az alapeljárásban még rendelkezésre nem álló adatok alapján végzete el a manuális (kvalitatív) szűrést a biztosíték meglétére és a hitelcélra. Az ehhez szükséges lépéseket mind az első, mind az alperesi adóhatóság megindokolta. Az igazságügyi szakértői vélemény alapján az elsőfokú bíróság az elméletileg indokolt hitelcél szerinti szűkítés gyakorlati kivitelezhetőségét vonta kétségbe. Ez azonban a bizonyítatlanságból és a logikatlanságból fakadó – a Bloomberg-adatbázisra vonatkozó állítás kiterjesztése az összes adatbázisra – megalapozatlanságon kívül egyéb okok miatt sem helytálló. Téves a kiegészítő szakvélemény azon megállapítása, hogy az adóhatóság szűkítését azért nem tartotta helyesnek, mert a Bloomberg-adatbázisban voltak olyan hitelek, ahol több hitelcél is rögzítettek, hogy egyes eseteket, ahol nem volt beazonosítható a hitelcél, az általános hitelcél kategóriába sorolták, és hogy a kamatok és a hitelcélok között jellemzően nincs korreláció, azaz nem igaz az a tétel, hogy egy adott hiteltípushoz sajátos kamatok tartoznak.
- [18] A szakvélemény egyik hibáját az ítéleti indokolás is rögzítette, úgy minthogy a szakértő a felek által nem vitatott kérdésekben is állást foglalt, a szokásos piaci kamatot új megközelítésből újra számolta, a feladat körében nem tartozóan saját adatbázis kutatást végzett. Az adatbázis szűréseknél azonban a kvantitatív szűrést a manuális (kvalitatív) szűrés követi és csak ez a lépés képes az adatbázisból lekérdezett adatok összehasonlíthatóságának fokozására. Jelen esetben a szakértő ilyen szűrési lépéseket nem végzett, az adatbázisból legyűjtött adatokból maga sem tudott végezni, így az összehasonlíthatóság fokát az adatbázisban rögzített adatok megbízhatatlanságával kívánja igazolni, de az egyes beazonosítható ügyletek szintjén bizonytalanságot maga sem rögzített.
- [21] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását indítványozta, mivel az megfelel a jogszabályoknak.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [22] Az alperes felülvizsgálati kérelme nem alapos.
- [24] A multinacionális vállalatcsoportokon – ahová a perbeli időszakban felperes is tartozott – belül elvárás, hogy az egymással kötött ügyleteiket független vállalkozások üzleti tevékenységéhez képest értékeljék, ezeket a független ügyleteket és tevékenységeket hasonlítsák össze a kapcsolt vállalkozások ügyleteivel és tevékenységével. A transzferárazás a szokásos piaci ár elvének gyakorlati alkalmazását jelenti.

- [25] A transzferárazás szabályait a perbeli időszakban is a Tao tv. 18. §-a rendezte „Kapcsolt vállalkozások között alkalmazott árak módosítása” cím alatt azzal, hogy a 31. § (2) bekezdés *b*) pontja kitért arra, miszerint a Tao tv. ezen rendelkezései a nemzetközi vállalkozások és az adóhatóságok részére készült, a kapcsolt vállalkozások közötti árak módosítására vonatkozó uniós iránymutatásnak történő megfelelést szolgálják. Magának a szokásos piaci árak a meghatározásával összefüggő nyilvántartási kötelezettség szabályait a perbeli időszakban a Tao tv. felhatalmazása alapján megalkotott 22/2009. (X. 16.) PM rendelet tartalmazta. A Tao törvényben leképzett uniós szabályozás az Irányelvekben jelent/jelenik meg.
- [26] A transzferár meghatározásához nagy mennyiségű adat szükség. A hozzáférhető információ azonban lehet hiányos, lehet nehezen értelmezhető, beszerzése bizalmi okok miatt nehézségekbe is ütközhet, vagy egyáltalán nem is létezik ilyen adat, vagy maga a megfelelő független vállalkozás hiányzik. A szokásos piaci ár elvének gyakorlati alkalmazása során a cél mindig a szokásos piaci profit megbízható adatokon alapuló, elfogadható becslést értékelni a meghatározása. A „becsült” jelleg eredményezi azt, hogy a transzferár kialakítása soha nem egzakt adójogi cselekmény, ahhoz mind az adózó, mind az adóhatóság részéről a későbbiekben pontosan azonosítható, a realitás keretein belül mozgó bizonyítási cselekmények szükségesek. A Kúria a Kfv.I.35.550/2018/12. számú ítéletében állapította meg, hogy a transzferárazás kérdése az alapul szolgáló tényállás függvényében lehet szakkérdés és lehet tisztán jogkérdés. Az ott irányadó esetben az alperes jogkérdéssé formálta a döntést azzal, hogy határozatát nem a transzferárazás módszerének vizsgálatára, hanem az alapul szolgáló jogviszonynak az ott eljáró felperesétől eltérő minősítésére alapította. Az abban az ítéletben foglaltakat a Kúria a jelen esetre tekintettel azzal egészíti ki, hogy amennyiben sor kerül a transzferárazás módszerének adóhatóság általi érdemi vizsgálatára, azzal szemben a bírósági jogorvoslat során a felperes részéről szakkérdést érintő bizonyítási indítványnak is helye lehet.
- [28] A transzferárazás módszerei között mind az Irányelvek, mind a Tao tv. ismeri az összehasonlító független árak módszerét. A Tao tv. 18. § (2) bekezdés *a*) pontja szerint a szokásos piaci árat a következő módszerek valamelyikével kell meghatározni: összehasonlító árak módszerével, amelynek során a szokásos piaci ár az az ár, amelyet független felek alkalmaznak az összehasonlítható eszköz vagy szolgáltatás értékesítésekor a gazdaságilag összehasonlítható piacon. A módszer alkalmazása során a problémát a „gazdaságilag összehasonlítható piac” beazonosítása jelenti, amelyet végső soron a módszer keretei közötti helyesbítési/szűkítési szempontok érvényesítésével lehet elérni. Egy független ügylet ugyanis csak akkor vehető össze egy ellenőrzött ügylettel az összehasonlítható független árak módszerével, ha a következő két feltétel valamelyike teljesül: *a*) az összehasonlítandó ügyletek vagy az adott ügyleteket bonyolító vállalkozások közötti különbségek – ha egyáltalán vannak különbségek – egyike sem érintheti lényegesen a szabadpiaci árat, vagy *b*) viszonylag pontos helyesbítések végezhetők az ilyen különbségek torzító hatásának kiküszöbölésére. Amennyiben tehát torzító különbségek állnak fenn az ellenőrzött és a független ügyletek között, az árat befolyásoló tényezőket legalább nagyjából kiküszöbölő, az összehasonlíthatóságot fokozó helyesbítéseket kell alkalmazni. A szűkítési módszerek mindegyikét értékelni kell viszonylagos pontosságuk szerint, és csak olyan helyesbítések végezhetők, amelyek előre láthatólag javítani fogják az összehasonlíthatóságot.
- [29] Alperes a transzferár-képzés ellenőrzése során a felperes által a LoanConnector adatbázisból kinyert adatokkal dolgozott. Eljárása során – a felülvizsgálati kérelem szerint – irányadónak tekintette az Irányelvek vonatkozó szempontjait: az elvárt ellenőrzési gyakorlat során az adóellenőröknek a megközelítésükben rugalmasnak kell lenniük, figyelembe kell venniük az adóalanyok üzleti megfontolásait, továbbá az elemzésüket az adóalany által kiválasztott árképzési módszer szemszögéből kell elkezdniük. Amennyiben az adózó szűrési stratégiája reprodukálható és a szűrési lépések alkalmasak a vizsgált ügylet szempontjából megfelelő minta kialakításához, az adóhatóság az adózó adatbázisszűrését veszi alapul. Ha valamilyen okból az adóhatóság vitatja a szűrési lépéseket, akkor az adózói kutatás alapulvételével megkísérli elvégezni a szükséges korrekciókat ahhoz, hogy a javított mintából számítható eredmények megfeleljenek a piaci ár elvének. Az adóhatóság kiindulásként tehát nem törekszik arra, hogy az adózói kutatást elvetve maga állapítsa meg a kérdéses ügyletben alkalmazandó árat vagy ártartományt. A jelen ügyben azonban az alperes az általa alkalmazott szűrési szempontok – hitelcél, biztosítással való fedezettség – bevezetésével maga állapította meg a transzferárazás meghatározásához álláspontja szerint szükséges, a felperesétől eltérő ártartományt. Ezek közül felperes a hitelcél szerinti szempont alkalmazását vitatta keresetében, az elsőfokú bíróság ebben a kérdésben hozott jogerős ítéletet.
- [31] A Kúria a felperes által megjelölt Kfv.I.35.364/2019/6. számú ítéletének [35] pontjában mondta ki, hogy a fél a felülvizsgálati eljárás során a szakvélemény rendelkezéseit abban az esetben vitathatja, amennyiben a peres eljárás során a számára rendelkezésre álló perrendi, eljárási lehetőségeit kimerítette. Ha a fél nem tett érdemi észrevételt, nem kérte a szakértő meghallgatását, nem élt további bizonyítási indítvánnyal a rendelkezésére álló határidő alatt, ezt a rendkívüli jogorvoslati eljárásban pótolni már nincs mód. Az alperes felülvizsgálati kérelmének a szakértő véleményei aggályosságára vonatkozó előadásai felvetik annak kérdését, hogy az elsőfokú eljárásban az alperes kimerítette-e a rendelkezésére álló eljárásjogi eszközöket, vagy a felülvizsgálati eljárásban kívánja-e álláspontját először érvényesíteni. Megállapítható, hogy az alperes az alap- és a kiegészítő szakértői véleményekre észrevételeket tett, a szakértőhöz a meghallgatás során kérdéseket intézett, a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság felhívása ellenére nem kérte a szakértő ismételt meghallgatását, tárgyalás berekesztése előtt úgy nyilatkozott, fenntartja

- korábbi előadásait, nyilatkozatait. Az a lényeges eljárásjogi lehetőség, amellyel alperes nem élt, az a Pp. 315. § (1) bekezdése szerinti új szakértő kirendelésére vonatkozó indítvány. Korábbi részletes nyilatkozatai, a szakértőhöz intézett kérdéseire tekintettel azonban ez nem róható alperes terhére. Eljárásjogi okból nem volt akadálya az alperes felülvizsgálati kérelmében előadottak elbírálásának.
- [32] A szakértői bizonyítás során a feleknek lehetőségük van a kirendelt szakértő személyének vitatására a Pp. szakértő kizárására vonatkozó 301. §-ának szabályai vagy a kompetenciát érintően az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. tv. szerint. Az elsőfokú bíróság előtt alperes ilyen előadás nem tett. Az előzőekben meghatározott eljárásjogi elvárás következtében azonban a felülvizsgálati kérelemnek a Kúria Kfv.I.35.524/2019/11. számú határozatára történő hivatkozása nem alkalmas a jogerős ítélet szakértői véleményen nyugvó megalapozottságának megingatására.
- [37] Az elsőfokú bíróság a jogerős ítéletben ismertette az írásban és szóban kiegészített szakértői vélemény relevánsnak értékelt elemeit, a peres felek észrevételeit. Kitért arra is, hogy az igazságügyi szakértő a kiegészítő szakvéleményében több olyan kérdést is azonosított, amely egyrészt nem volt vitatott a felek között, pl. adóminősítés, illetve a szokásos piaci kamatot újra számolta új megközelítésből. Nincs relevanciája annak, hogy a szakértő saját adatbázis-kutatást végzett és számolt. Az elsőfokú bíróság mellőzte a szakvélemény ezen részeinek figyelembe vételét. A releváns kérdésekben számot adott arról, hogy az írásbeli és szóbeli kiegészítést azért tekinti aggálytalannak, mert az iratok csak ekkor álltak teljes körűen a szakértő rendelkezésére.
- [38] Azt, hogy az igazságügyi szakértő a kiegészítő szakértői vélemény elkészítésekor használta a Bloomberg-adatbázist – saját adatbázis kutatás kérdése –, az annak alapján való számítások elvégzését az elsőfokú bíróság a nem releváns kérdések körébe sorolta. Ennek következtében a Kúria nem elemezte érdemben a felülvizsgálati kérelemnek ezen adatbázissal kapcsolatos előadásait, a kapcsolattartás kérdését. A Kúria itt hangsúlyozza, hogy a kiegészítő szakértői véleményből azonosíthatóan az igazságügyi szakértő a megküldött iratok alapján a hitelcél mint szűrési szempont esetében a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott „adatbázis” és „adatbázisból legyűjtött adatok” alatt az alperes által figyelembe vett adatokat értette. Ehhez tartozó megállapítása, hogy alperes nem végzett saját adatbázis kutatást, a felperes által használt adatokat vizsgálta. Ez felel meg egyébként az alperesi felülvizsgált által helyesnek tekintett, a [29] pontban ismertetett Irányelvek szerinti eljárásnak.
- [39] Észlelte a Kúria, hogy az elsőfokú bíróság a jogerős ítélet [24] pontjában általános jellegűként ismertette a szakértő hitelcél bizonytalanságára vonatkozó kijelentését. A szakértő szóbeli meghallgatását tartalmazó tárgyalási jegyzőkönyvből viszont az állapítható meg, hogy ez elsődlegesen az utólag kézhez kapott iratokból kinyert információkra irányadó. Az, hogy a későbbiekben tett előadás szerint ugyanez vonatkozik a Bloomberg-adatbázisból származó adatokra is, nem alkalmas következtetés levonására, mivel Bloomberg-adatbázis használatát és az annak alapján való számítások elvégzését az elsőfokú bíróság – helyesen – a nem releváns kérdések körébe sorolta, érdemi vizsgálatukat elvetette.
- [40] Az alap-, a kiegészítő szakértői vélemények és a szóbeli kiegészítés együttes értékelésével az állapítható meg, hogy az igazságügyi szakértő nem általánosságban vetette el az összehasonlító független árak módszerének alkalmazása során a hitel cél szerinti szűkítést, hanem a konkrét iratok alapján, a konkrét szerződésekre, a másik, a perben nem vitatott biztosítással való fedezettségi szempont együttes alkalmazása esetén tekintette ezt a helyesbítést megbízhatatlannak.
- [41] Az igazságügyi szakértői bizonyítás tartalmi értékelésével a Kúria azt állapította meg, hogy annak releváns elemeit az elsőfokú bíróság helytállóan összegezte, az összehasonlító független árak módszerének alkalmazása során – hangsúlyozottan a perbeli esetben – a hitel cél szerinti szűkítésnek a szempont megbízhatatlansága miatt nem volt helye. Az alperes felülvizsgálati kérelmének ezt vitató előadásai megalapozatlanok. A jogerős ítélet nem szenved a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen vagy a logika szabályaival ellentétes mérlegelésének hibájában.
- [42] Mindezekre tekintettel a Kúria az érdemben megalapozott jogerős ítéletet a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján, az indoklás fentiek szerinti, Bloomberg-adatbázisra vonatkozó pontosításával, hatályában fenntartotta.
- (Kúria Kfv.I.35.343/2022/8.)*
- 78** Az Szmvt. 33. §-a szerinti jogkorlátozás alkalmazásának – a 2004/38/EK Irányelvől és az azt átültető Szmvt. rendelkezéséből fakadóan – meg kell felelnie az arányosság elvének, ezért a korlátozás arányosságát kellően tisztázott tényállás alapján, érdemben vizsgálni kell. Az Irányelvre történő formális hivatkozás vagy a tényállás releváns elemei tisztázásának hiánya mellett a személyes és családi körülmények tényleges vizsgálata és a megkövetelt arányossági értékelés nem valósul meg [2007. évi I. törvény (Szmvt.) 33. §].
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A román állampolgár felperes 2008. február 21. napjától rendelkezett regisztrációs igazolással, mivel igazolta tartózkodásának feltételeit. Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Nyugat-dunántúli Regionális Igazgatóság (a továbbiakban: elsőfokú idegenrendészeti hatóság) a 2021. június 4. napján meghozott 106-7-9009/4/2021-R számú határozatával a felperes regisztrációs igazolását visszavonta, megállapította a tartózkodási jog megszűnését, egyúttal Magyarország elhagyására kötelezte a felperest. Az elsőfokú idegenrendészeti hatóság a határozatot a Győr-Moson-Sopron Megyei Rendőr-főkapitányság átíratában küldött véleményre alapította – amely szerint a felperes magyarországi tartózkodása veszélyt jelent Magyarország közbiztonságára és közbiztonságára –, továbbá tekintettel volt a felperes személyi körülményeire. Ez utóbbi kapcsán megállapította, hogy a felperes nem tartozik az arányosság elve alapján kiemelt védelmet élvező

személyek körébe, a fogadó állam területén eltöltött idő pedig önmagában nem jelenti a társadalomba való sikeres beilleszkedést. A tartózkodási jogot a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény (a továbbiakban: Szmtv.) 33. §-ában, a 14. § (1) bekezdés a) pontjában, a 15. § (1), (2)–(4) bekezdésében foglaltakra, valamint az Európai Parlament és Tanács 2004/38/EK Irányelv (a továbbiakban: az Irányelv) (23) preambulumbekkezdésében meghatározott arányosság követelményére figyelemmel visszavonta.

- [2] A felperes fellebbezésére eljár alperes a 2021. december 8. napján kelt 106-R-18113/2021. számú határozatában a fellebbezést elutasította, az elsőfokú határozatot helyben hagyta, egyben megállapította, hogy a felperes magyarországi tartózkodási joga megszűnt. A tényállás további tisztázása érdekében megkereste az Országos Rendőr-főkapitányságot (a továbbiakban: ORFK). Az ORFK – tételesen felsorolva a felperes három büntetőügyében 2020. szeptember 16., 2011. április 19., valamint 2019. szeptember 16. napján hozott ítéleteket – megállapította, hogy a jelenleg is börtönbüntetését töltő felperes által elkövetett cselekmények külön-külön, önmagukban is veszélyeztették mind a közrendet, mind a közbiztonságot. Az alperes – a határozatában foglaltak szerint – a rendőrségi vélemény, valamint a rendelkezésére álló összes adat figyelembevételével döntött. A személyes körülmények körében – a fellebbezésben foglaltakra figyelemmel – megállapította, hogy a felperes egy hároméves magyar állampolgár kisfiú és egy tizenkét éves magyar állampolgár kislány nevelőapja, akiket élettársával közös otthonukban nevelnek. Rögzítette, hogy a felperes szülői felügyeleti joga 2020. december 8. napja óta – börtön fokozatú szabadságvesztés töltése okán – a szabadságvesztés-büntetés végrehajtása során korlátozott, továbbá, hogy a felperes a gyermekek születését követően nem hagyott fel a jogsértő magatartással, annak nem önszántából vetett véget, hanem a letöltendő szabadságvesztésre is figyelemmel.

A kereseti kérelem, a védírat és az alperesi érdekelt nyilatkozata

- [3] A felperes a keresetében – tartalma szerint – az alperes határozatának a megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte, mivel a megelőző eljárás során helytelenül alkalmazta az Szmtv. felhívott rendelkezéseit, nem tartotta be az arányosság elvét, a személyi és családi körülményeket nem kellő súllyal értékelte. A jogi képviselővel eljárva benyújtott, kiegészített keresetlevélben az alperes határozata indokolásának hiányosságára, valamint a rendelkező rész és az indokolása egymással való ellentmondására hivatkozott. Sérelmezte, hogy az alperes határozata sérti a szülői mivoltához köthető alapvető jogait és a családi kapcsolathoz való jogát.
- [4] Az alperes a védíratban kérte a kereset elutasítását, a határozatában foglaltakat fenntartotta.

A jogerős ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság a 2022. április 7. napján meghozott 1.K.700.110/2022/12. számú jogerős

ítéletével a felperes keresetét mint alaptalant elutasította. Rögzítette, hogy az alperes helyesen alkalmazta az Szmtv. 33. §-ában foglalt rendelkezést, megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy magasabb érdek fűződik a felperes tartózkodási joga megszűnésének megállapításához, mint ahhoz, hogy magyarországi családjával maradjon. Rögzítette, hogy az ORFK véleménye egyértelműen foglalt állást a valódi, közvetlen és súlyos veszély tárgyában. Az indokolás hiányossága kérdésében rögzítette, hogy az alperes a határozatában (annak 5–6. oldalán) mind a felperes magatartását, mind pedig személyi és családi körülményeit értékelte. Összességében a keresetet nem ítélte alkalmasnak az alperes határozata megalapozottságának cáfolatára.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [6] A felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyben a jogerős ítélet megváltoztatását, ezáltal a közigazgatási határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte. Előadta, hogy a jogerős ítélet sérti az Szmtv. 33. §-át, az Irányelv (23) preambulumbekkezdésében meghatározott és a 28. cikkében rögzített arányosság követelményét, valamint az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) tényállás tisztázására és a mérlegeléssel hozott döntés indokolására vonatkozó 62. § (1) bekezdését és a 81. § (1) bekezdését.
- [7] A felperes rámutatott arra, hogy az elsőfokú bíróság álláspontjával ellentétben az alperes eljárásában a tényállás tisztázására és a mérlegelés esetén elvárt hatósági eljárásra előírt eljárási szabályok, valamint az anyagi jogszabályok megtartása nem igazolt. Az Irányelv alapján hangsúlyozta, hogy a közrendi vagy közbiztonsági okból hozott intézkedéseknek meg kell felelni az arányosság elvének, kizárólag az érintett egyén személyes magatartásán alapulhat, a közrendi korlátozást pedig megszorítónan kell értelmezni, így a korábbi büntetőítélet csak akkor vehető figyelembe, ha bizonyított, hogy az érintett személy magatartása jelen idejű veszélyt jelent a közrendre.
- [8] Sérelmesnek tartotta, hogy a jogerős ítélet indokolásának [18] bekezdése szerint súlytalan a több éve fennálló jogkövető életvitele, amely nem kizárólag a jelenleg is tartó börtönbüntetés idejére tehető, álláspontja szerint az elsőfokú bíróságnak értékelnie kellett volna a büntetés céljának teljesülését így a jövőben nem jelent közvetlen és súlyos veszélyt a közrendre vagy közbiztonságra. A felperes előadta, hogy ennek értékeléséhez a büntetés-végrehajtási intézet véleményét is szükséges lett volna beszerezni. Kifogásolta, hogy a határozat meghozatala előtt nem hallgatták meg, így a hatóság a személyi körülményeket nem tárta fel. Álláspontja szerint jogszabálysértő, hogy a szülői mivoltával kapcsolatos nyilatkozatot súlytalanak minősítő alperesi álláspontot az elsőfokú bíróság is osztotta, ezáltal a megelőző eljárásban és a perben sem vették figyelembe a szülői mivoltából fakadó kötelezettségeket, így azt, hogy két saját és egy nevelt kiskorú gyermek tartását, gondozását kell ellátnia és élettársával szerető családot kívánnak teremteni a gyerekeknek, akiknek a családban való nevelkedéshez való joga különös súllyal értékelendő.

- [9] A felperes végezetül arra hivatkozott, hogy egész felnőtt életét és részben gyermekkorát is Magyarországon élte, csak a magyar nyelvet beszéli, minden közeli és távolabbi családtagja Magyarországon él, származási országához semmilyen kötődése nincs.
- [10] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását, mivel az nem jogszabálysértő.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [11] A felperes felülvizsgálati kérelme – a következők szerint – alapos.
- [12] A Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdésének, továbbá a Kp. 120. § (5) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között, a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre állt iratok és bizonyítékok alapján vizsgálta felül. A felperes felülvizsgálati érveivel összefüggésben a Kúria a következőket emeli ki.
- [13] A közrend, közbiztonság veszélyeztetése esetén az Szmvt. 33. §-a az abban meghatározott feltételek fennállása mellett alkalmazható, azaz a tartózkodási jog korlátozható. Ennek során a közrend, közbiztonság veszélyeztetésének az ORFK-vélemény alapján való megállapítása általában nem minősíthető jogszabálysértőnek, az idegenrendészeti hatóság a rendőrségtől véleményt kérhet és a rendőrség véleményét figyelembe kell, hogy vegye. Ugyanakkor az ORFK-vélemény nem szakhatósági állásfoglalás, így nincs elvi akadály annak, hogy az abban foglaltakat az idegenrendészeti hatóság értékelje. A megelőző eljárásban az alperes megkeresésére készített ORFK-vélemény – miként arra az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében rámutatott – az értékelés körébe vont büntetőeljárások felsorolásán túl az azok alapját képező bűncselekmények főbb jellemzőit, és az abból levont következtetést is tartalmazza, így az képezhetette az alperes határozatának alapját, e tekintetben a jogerős ítélet következtetése helytálló. Az alperes a határozat alapjául úgy használta fel az ORFK-véleményt, hogy az arról az indokolásában számot adott, az ORFK-véleményben foglaltakat, a közrendi, közbiztonsági veszélyeztetést megalapozó okokat és azok értékelését rögzítette. Az alperest nem terhelte a büntetés-végrehajtási intézet véleményének beszerzésére vonatkozó jogszabályi kötelezettség, ezáltal a büntetés-végrehajtási intézet megkeresésének hiánya sem eredményez jogszabálysértést. A közbiztonsági, közrendi veszély fennállása körében az ORFK-vélemény felhasználását és a büntetés-végrehajtási intézet megkeresésének hiányát kifogásoló felperesi hivatkozás tehát nem foghatott helyt.
- [14] Az Szmvt. 33. §-a azonban a közrend, közbiztonság valódi, közvetlen és súlyos veszélyeztetése mellett az arányosság követelményét is tartalmazza. Ez összefügg az Irányelvben foglaltakkal. Az Irányelv (23) preambulumbekzdése szerint „Az uniós polgárok és családtagjaik kiutasítása közrendi vagy közbiztonsági okokból olyan intézkedés, amely súlyosan sértheti azokat a személyeket, akik élve a Szerződés által rájuk ruházott jogokkal és szabadságokkal, már ténylegesen beilleszkedtek a

fogadó tagállamban. Ezért korlátozni kell az ilyen intézkedések alkalmazási körét az arányosság elvével összhangban, figyelemmel az érintett személyek integrációjának mértékére, a fogadó tagállamban való tartózkodásuk időtartamának hosszúságára, az életkorukra, egészségi állapotukra, családi és gazdasági helyzetükre, valamint a származási országgal fennálló kapcsolatukra.”

- [15] A jogi szabályozás a különféle tartózkodási jogcímekekhez eltérő feltételeket – így közrendi klauzulákat – rögzít. Az Szmvt. 129. § (1) bekezdése értelmében az Szmvt. a felhatalmazása alapján kiadott végrehajtási rendeletekkel együtt az Irányelvnek való megfelelést szolgálja. Az Irányelv arányossági követelményt tartalmazó rendelkezéseit az Szmvt. 33. §-a ültette át a magyar jogba. Az Szmvt. 33. §-a a felperesre nézve alkalmazható, azonban ennek során nem elegendő pusztán a közrendre, közbiztonságra veszélyt jelentő felperesi magatartás fennállását értékelni, hanem – az Irányelvből és az azt átültető Szmvt. rendelkezéséből is fakadóan – a tartózkodási jog korlátozásával való arányossági vizsgálatot is el kell végezni. Mind az elsőfokú idegenrendészeti hatóság, mind pedig az alperes hivatkozott ugyan az Irányelvre, azonban a formális hivatkozás nem jelenti a személyes és családi körülmények tényleges vizsgálatát és az előírt arányossági értékelést. A Kúria az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében kiemelt érvelésével kapcsolatban – miszerint a döntés meghozatala során hangsúlyosan értékelte az ORFK-véleményében foglaltakat – rámutat arra, hogy az Szmvt. 33. §-ában foglalt rendelkezésből következően a korlátozás arányosságának érdemi vizsgálata is szükséges. Hangsúlyozandó, hogy jelen perbeli esetben a román állampolgárságú felperes az Európai Unió polgára, egyúttal magyar állampolgár kiskorú gyermekek szülője. Az Irányelv az uniós polgárok számára biztosítja a huzamos tartózkodás jogát, továbbá megköveteli a tartózkodás korlátozásának arányosságát. A személyes és családi körülmények vizsgálatához, a regisztrációs igazolás visszavonása és a tartózkodási jog megszűnése arányosságának értékeléséhez a releváns tényállási elemek tisztázása és az értékelés körébe vont tényeknek, körülményeknek az alperes határozatában való feltüntetése is szükséges olyan mértékben, hogy az alapján az arányossági vizsgálat szempontjai, az értékelt tények, körülmények megállapíthatóak legyenek. A román állampolgár felperes esetében, akinek kiskorú, magyar állampolgár gyermekei vannak, tartózkodási joga megszűnésének megállapításához a közrendi, közbiztonsági veszélyeztetésre vonatkozó feltételt az ORFK-véleményben foglaltak megteremthetik, az ORFK-vélemény felhasználásának ténye nem jogszabálysértő, azonban az abban foglaltak akkor eredményezhetik a felperes tartózkodási joga megszűnésének megállapítását, ha a közbiztonságra veszélyesség valódi, a közbiztonság fenyegetettsége közvetlen és súlyos, a társadalom valamely alapvető érdekével, rendjével szemben áll, és a korlátozás a felperes személyes és családi körülményeivel való összevetés alapján is arányos. Ennek során az aktuális és releváns körülményeket kell vizsgálni, így az értékelés jogszerűségéhez elengedhetetlen, hogy az kellően tisztázott tényálláson alapuljon.

- [16] Az alperes helytállóan mutatott rá, hogy a felperes nem tartozik az Irányelvben meghatározott, az arányosság elve alapján kiemelt védelmet élvező személyek körébe, azonban a Kúria hangsúlyozza, hogy az arányossági vizsgálat elvégzése – az Szmtv. 33. §-ában foglalt rendelkezésből fakadóan – nemcsak a kiemelt védelmet élvező személyekre nézve követelmény.
- [17] A Győri Törvényszék a jogerős ítéletben rögzítette, hogy az alperes a határozatában a felperes magatartását, személyi és családi körülményeit értékelte, továbbá osztotta a felperes szülői mivoltával kapcsolatos nyilatkozatot súlytalannak minősítő álláspontot, azonban nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy a családi körülmények tekintetében releváns tényállási elemek tisztázására nem került sor. Az alperes határozatában foglaltak szerint a felperes egy hároméves magyar állampolgár kislány és egy tizenkét éves magyar állampolgár kislány nevelőapja, akiket élettársával közös otthonukban nevelnek, míg a jogerős ítélet ezen túlmenően azt is tartalmazza, hogy a felperesnek van egy, az előző kapcsolatából származó 7 éves gyermeke is. Az alperes a határozatában a családi körülmények körében annak tulajdonított jelentőséget, hogy a felperes szabadságvesztés-büntetését tölti, a szülői felügyeleti joga korlátozott. Az alperes határozatából és a jogerős ítéletből sem állapítható meg, hogy a felperesnek hány vér szerinti, magyar állampolgár kiskorú gyermeke van, mely kiskorú gyermekek felett gyakorol szülői felügyeleti jogot, áll-e fenn tartási kötelezettsége, van-e kapcsolattartási joga, ezeket teljesíti, illetve gyakorolja-e. A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. törvény) 119. § e) pontja értelmében a szabadságvesztés-büntetés végrehajtása alatt az elítélt szülői felügyeleti joga a Bv. törvényben meghatározott korlátozásoknak megfelelően gyakorolható. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtása nem azonosítható a szülői felügyeletnek a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:149. §-a szerinti, bíróság vagy más hatóság általi korlátozásával vagy elvonásával, így a családi körülmények szempontjából a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának tényén és a Bv. törvényben meghatározott korlátozásokon túl annak tisztázása is szükséges, hogy a felperes rendelkezik-e szülői felügyeleti joggal magyar állampolgár kiskorú gyermekei felett, azt ténylegesen gyakorolja-e vagy formálisan áll fenn, esetleg a szülői felügyeleti jog megszüntetéséről vagy elvonásáról a bíróság/hatóság határozattal rendelkezett-e.
- [18] A Kúria jelen perbeli tényállás mellett úgy ítélte meg, hogy a felperes személyes és családi körülményei – különösen a magyar állampolgár kiskorú gyermekei vonatkozásában a szülői felügyelet – körében a tényállás olyan mértékben tisztázatlan, ennél fogva pedig az alperes indokolási kötelezettségének teljesítése is hiányos, amelyre figyelemmel a jogerős ítélet téves következtetés eredményeként állapította meg az alperes határozatának jogszerűségét.
- [19] Az Szmtv. 33. §-ában megjelenő arányosság megítéléséhez – figyelemmel az Európai Bíróságnak az Irányelv 27. cikk (2) bekezdése kapcsán kialakult ítélkezési gyakorlatára – az alperesnek azt is meg kell állapítani, hogy az adott jogkorlátozás alkalmas-e az általa követett célkitűzés megvalósulásához és nem lépi-e túl az annak eléréséhez szükséges mértéket (33/07. sz. Jipa ügy 29. pontja). Ehhez pedig nemcsak a közbiztonság védelmével kapcsolatos ORFK-véleményt, hanem a felperes személyes körülményeit és családi kapcsolatát is értékelni kell. A felperes személyes és családi viszonyainak a magyarországi tartózkodás időbeliségén túl további releváns körülményei is fennállhatnak, figyelemmel arra, hogy nyilatkozata szerint már gyermekkorában itt élt, az iskola négy évét Magyarországon végezte, közeli hozzátartozói is itt élnek, nem beszél román nyelven, semmi nem köti Romániához, azonban az alperes csak a tartózkodás időtartamát vizsgálta és azt nem minősítette relevánsnak.
- [20] A Kúria megítélése szerint az alperes, valamint az alperes határozatának jogszerűségét megállapító elsőfokú bíróság nem kellően vette figyelembe az Irányelv (23) preambulumbekkezdésében meghatározott és az Szmtv. 33. §-ában is rögzített arányosság követelményét. Az arányossági vizsgálat teljesítéséhez ugyanis nem elegendő egy formális (pl. az Irányelv rendelkezésére utaló) vagy egy hiányos tényálláson alapuló, ezáltal okszerűnek nem minősíthető értékelés. Az arányosság körében értékelendő tényeket, körülményeket a tényállás releváns elemeinek tisztázása után érdemben össze kell vetni azzal, hogy a közrendi vagy közbiztonsági okból indokolt intézkedés a felperes személyes és családi körülményeivel arányos korlátozásnak minősül-e.
- [21] A Kúria az Ákr. rendelkezéseire vonatkozó felperesi hivatkozások közül az Ákr. 81. § (1) bekezdésére alapított érvelést érdemben nem vizsgálhatta, mivel az Szmtv. szerinti irányadó, a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (Harmtv.) 92/C. §-a szerinti idegenrendészeti eljárásban az Ákr. 81. § (1) bekezdése nem alkalmazandó.
- [22] A fentiekre figyelemmel a Kúria a jogerős ítéletet – a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontja alapján – megváltoztatta, az alperes 106-R-18113/3/2021. számú határozatát az elsőfokú határozatra kiterjedően megsemmisítette és az ügyben elsőfokú hatóságként eljáró közigazgatási szervet új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [23] A megismételt eljárásban az Szmtv. 33. §-a szerinti, a beutazáshoz és tartózkodáshoz való jog közrendi klauzula alapján történő korlátozásának arányosságát érdemben kell vizsgálni, és a korlátozásról vagy annak mellőzéséről a tényállás jelentőséggel bír, a felperes személyes és családi körülményeinek körébe tartozó elemeinek tisztázását követően, azokat érdemben értékelve kell rendelkezni. A megismételt eljárásban a családi körülményekre is kiterjedő arányossági vizsgálat során a felperes magyar állampolgár, kiskorú gyermekei vonatkozásában a szülői felügyeleti jog fennállását vagy annak hiányát tisztázni és értékelni kell.

(Kúria Kfv.I.37.561/2022/7.)

79 Az Éltv. 60. § (1) bekezdés d) pontja és az FVM rendelet 22. § (1) bekezdése alapján fennálló felelősségi vélelem nem állapítható meg, ha a felperes

felelősége alóli mentesüléshez szükséges körülmények felperes által bizonyíthatósága a közigazgatási szerv eljárás hibája vagy mulasztása okán válik lehetetlenné vagy olyan aránytalanul nehézé, amely bizonyítási teher a tisztességes eljárás keretei között nem várható el [2016. évi CL. törvény (Ákr.) 2. § (2) bek.; 2008. évi XLVI. törvény (Éltv.) 60. § (1) bek.; 43/2010. (IV. 23.) FVM rend. 22. § (1) bek.].

- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A .../2 és .../6 hrsz.-ú ingatlanok földhasználója 2018. május 29. és május 31. között a felperes volt. A felperes a területen gyógyszerészeti alapanyag számára sárga lent termesztett. A Fejér Megyei Kormányhivatal Székesfehérvár Járási Hivatala mint elsőfokú hatóság méhpusztulás kivizsgálása miatt 2018. május 29. és 2018. május 31. között ellenőrzést végzett az ingatlanokon, melynek során mintavétel keretében 1095,9 gramm és 940 gramm mennyiségű mintát vett a felperes használatában lévő ingatlanokon termesztett kultúrából. A mintavételről készült jegyzőkönyvek tanúsága szerint (034052 és 036644) a vizsgált mintákból a lenkultúrában nem megengedett hatóanyag, tetrakonazol került kimutatásra. Az elsőfokú hatóság megállapította, hogy a tetrakonazol hatóanyag lenben nem engedélyezett, ezért az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Éltv.) 5. § (6) bekezdése és a növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV.23.) FVM rendelet (a továbbiakban: FVM rendelet) 5. § (1) és (2) bekezdései és a 22. § (1) bekezdése alapján, figyelemmel az élelmiszerlánc felügyeletével összefüggő bírságok kiszámításának módjáról és mértékéről szóló 194/2008. (VII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Bírságrendelet) 3. §-ára, 1. számú melléklet *d*) pontjára, a felperest a 2018. november 19. napján kelt FE-08/NTO/07352-2/2018. számú határozatával 100 000 forint növényvédelmi bírság megfizetésére kötelezte.
- [2] A felperes fellebbezése folytán eljáró alperesi jogelőd, a Pest Megyei Kormányhivatal 2019. február 7. napján kelt PE/NT/0054-3/2019. számú határozatával az elsőfokú határozatot megváltoztatta, és a felperest 1 000 000 forint növényvédelmi bírság megfizetésére kötelezte. Határozatának indokolásában megállapította, hogy mivel a felperes volt a földhasználója a perbeli területeknek a mintavételezés időpontjában, így ő vonható felelősségre bármilyen növényvédelmi tevékenységből származó jogszabálysértés esetén, amely a területekkel és az azokon termesztett növénykultúrával összefüggésbe hozható. Mivel a hatóság két darab mintát vett, így az elsodródás lehetősége vagy a gépszennyezettségi ok kizárható, mert a mintavételezés és azok eredményei a terület két végéből származtak. Megállapította, hogy a minták tetrakonazol tartalma 0,004 mg/kg-nyi eltérést mutattak, ami meglehetősen egyöntetű szermaradék tartalomnak számít, ez bizonyítja, hogy a szer egyforma dózisban, egy időben került kijuttatásra. Megállapította, hogy a felperes által hivatkozott németországi bevizsgálás nem vehető figyelembe, tekintettel arra, hogy a német laboratórium tetrakonazol hatóanyagra nem vizsgálta be a len növényt, hanem csak két hatóanyagra (bromukonazol és tebukonazol). A felperes által

hivatkozott, a repcekultúrában alkalmazott Eminent Star tekintetében megállapította, hogy az két hatóanyagú, amely a tetrakonazol és a klórtalnonil tartalmú hatóanyagot is tartalmazza. Kitért arra, hogy a hatóság nem jelölt meg készítményt, amelynek feltételezhető használata okozta a jogszabálysértést, csak a felperes ismerte el a benyújtott permetezési naplóval, hogy birtokában volt, illetve használt ilyen hatóanyagot is tartalmazó készítményt.

- [3] A bírság tekintetében hivatkozott a Bírságrendelet 3. §-ára, az 5. § (1) bekezdésére, valamint 1. számú melléklet b)–c) részére és megállapította, hogy az elsőfokú hatóság által kiszabott minimumbírság nem elégséges, tekintettel arra, hogy a jogsértés 40 hektáron valósult meg, a termelt termés mennyisége 48,82 tonna, a belőle származó árbevétel 12 000 000 forint. Súlyosító körülményként vette figyelembe azt is, hogy a len gyógyszeripari felhasználásra került, amely a nem engedélyezett hatóanyagú szer miatt élelmiszer-biztonsági és/vagy humán-egészségügyi kockázatot is jelent.
- A kereseti kérelem és a védírat**
- [4] A felperes keresetében az alperesi határozat elsőfokú határozatra kiterjedő megsemmisítését kérte, arra hivatkozva, hogy a növényvédelmi bírság kiszabásának jogalapja hiányzott. Másodlagosan az alperesi és az elsőfokú határozat megsemmisítése mellett az elsőfokú hatóság új eljárásra kötelezését kérte. Harmadlagosan kérte az alperesi határozat megváltoztatását, annak megállapításával, hogy a lenkultúrában nem megengedett hatóanyagot nem ő juttatta ki a perbeli területre, negyedlegesen pedig a határozat megváltoztatását és a növényvédelmi bírság mérséklését kérte.
- [5] Az alperesi jogelőd védíratában a felperes keresetének elutasítását kérte.

Az elsőfokú peres eljárás során hozott jogerős ítélet

- [6] A Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 10.K.27.505/2019/18. számú ítéletével az alperesi határozatot az elsőfokú határozatra kiterjedően megsemmisítette. Az alperes felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria Kfv.II.37.333/2020/7. számú végzésével a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 10.K.27.505/2019/18. számú ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Végzésének indokolásában megállapította, hogy az elsőfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a laboratóriumi vizsgálati eredmények és a felperes mint földhasználó adott földterületen végzett földhasználói minősége önmagában nem elégséges bizonyítékai az Éltv. 60. § (1) bekezdés *d*) pontja alapján és az FVM rendelet 22. § (1) bekezdése alapján kiszabott növényvédelmi bírság alkalmazhatóságának. Mindemellett mivel ezen jogszabályhelyek a kimentés alkalmazhatóságának lehetőségét nem zárják ki, a felperesnek lehetősége van objektív körülményekre hivatkozva, ésszerű indokkal kimenteni magát a felelősség alól. E körben a bizonyítás a felperest terheli, vagyis neki kell bizonyítania, hogy nem áll fenn felelősége az FVM rendelet 22. § (1) bekezdése szerint a tetrakonazol lenre történő kijuttatása és annak engedély nélküli

felhasználása terén. Kitért arra, hogy a perbeli esetben az, hogy a mintavétel reprezentatív eredmény kimutatására alkalmatlan módon történt-e, a laboreredmények értékelhetősége, illetve a mintavételezés szabálytalanságának megítélése szakkérdésnek minősül. Szakértő válaszolhatja meg, hogy a mintavétel a szakma szabályai szerint történt-e, elegendő-e, ha egy 40 hektáros területről két mintavételi pontot jelölnek ki úgy, hogy az a szántó szélétől mindössze 17, illetve 6 méter távolságra van, illetve érvényesül-e ilyenkor a felperes által hivatkozott szegélyhatás. Szakkérdés annak megválaszolása is, hogy a két mintavételezés közötti szermaradvány-mennyiséget lehet-e azonos mennyiségűnek nevezni, és levonható-e abból az a következtetés, hogy az azonos szermaradvány egyidejű kijuttatása (permetezés) következménye lehet. Szakértői kérdés annak megválaszolása is, hogy befolyásolja-e a laboreredmény felhasználhatóságát annak ténye, hogy az első mintavételezés során 1 kg mennyiség alatti volt a minta, továbbá, hogy a laboreredmények a meghatározhatóság hibahatárán belül vannak-e, vagyis a felperes helyesen hivatkozott-e arra, hogy a második mérést ki kellett volna a bizonyítékok köréből rekeszteni a hibahatár miatt. A Kúria végzése rögzítette azt is, hogy a felperes az ellenminta hiányára eredményesen már nem hivatkozhat, mert a 2018. május 29-én és május 31-én készült mintavételi jegyzőkönyvet megjegyzés nélkül aláírta, mely mintavételi jegyzőkönyvben „az ügyfél ellenmintát nem kér” rovat kitöltésre került. A Kúria elfogadta azt az alperesi érvelést, hogy a permetezési naplót a bizonyítékok közül ki kell zárni, mert azt maga a felperes vezeti, vagyis a nem megengedett növényvédőszer-használat permetezési naplóban történő feltüntetése nem áll érdekében. Rögzítette, nem esik a hatóság tényállásbiztosítási kötelezettségébe annak feltárása, hogy mely növényvédő szerből származhatott a feltárt tetrakonazol, végül megjegyezte, hogy az alperesnek az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Akr.) 68. § (2) bekezdésére történő hivatkozása megalapozatlan, mert legalább a második mintavételezési időpontról a felperest a hatóságnak értesítenie kellett volna.

A megismételt eljárás

- [7] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban a felperes indítványára szakértői bizonyítást rendelt el, szakértőként F. K.-t rendelte ki, majd jogerős ítéletével az alperesi jogelőd határozatát megváltoztatta, és a felperessel szemben kiszabott növényvédelmi bírságot 100 000 forintba szállította le, megállapítva, hogy a felperes keresete részben alapos.
- [8] Nem fogadta el a felperes azon hivatkozását, hogy a szankcionálásnak egyáltalán nem lett volna helye a hivatkozott uniós jogszabályokban rögzített határértékre tekintettel, a bírságolás kapcsán ugyanis nem annak van jelentősége, hogy mennyi szert mutattak ki a lenkultúrában, hanem, hogy kimutatták a lenben a meg nem engedett szermaradványt, amit a felperes maga sem vitatott a megelőző eljárás során. Megállapította, hogy a perben beszerzett igazságügyi szakértői vélemény a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 316.

§ (1) bekezdése alapján aggálytalan, azt az ítékezése alapjául elfogadta.

- [9] A szakértői vélemény alapján rögzítette, hogy a szakértő vizsgálta, hogy a lenbe a nem engedélyezett tetrakonazol hatóanyag hogyan kerülhetett. Erre vonatkozóan több lehetőséget határozott meg, összegzésképpen pedig azt rögzítette, hogy a tetrakonazol a legnagyobb valószínűséggel elsodródással juthatott a lentáblára, amelyről a valószínűsítés legmagasabb fokán meg volt győződve, ugyanakkor a felperes permetezőgépeinek szennyezettsége miatti tetrakonazolos kijuttatást a lehető legkisebb mértékben valószínűsítve ugyan, de kizárni nem tudta.
- [10] Az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a felperes nem tudta kimenteni magát a felelősség alól, ugyanis a beszerzett szakvélemény nem támasztotta alá azt a kereseti hivatkozást, hogy a lenkultúrában nem megengedett hatóanyagot nem a felperes juttatta ki a perbeli területre. E körben arra hivatkozott, hogy a szakértő csak valószínűsítette, hogy elsodródással került a tetrakonazol a lentáblára, ugyanakkor a kijuttatás okát pontosan megmondani nem tudta. Emellett fenntartotta azt az okot is, hogy a felperes permetező gépéből, annak szennyezettségéből nem megfelelő kimosásából is történhetett a kijuttatás. Elfogadta azt az alperesi érvet, hogy a szakértőnek a tetrakonazol kijuttatásával kapcsolatos állásfoglalása vagylagos, illetve a szakértő nem tudta egyértelműen a felperes mint földhasználó objektív felelősségét kizárni. Rögzítette, a felperesi kimentésre a tanúbizonyítás nem alkalmas, illetve hogy a felperesnek és a szakértőnek egyéb gazdálkodó tevékenységével, permetszer felhasználásával, illetve adatok beszerzésével kapcsolatos felvetése az ügy eldöntése szempontjából nem bír relevanciával, ugyanis nem annak van jelentősége, hogy a környező gazdálkodók közül ki használt fel tetrakonazol tartalmú növényvédő szert, hanem annak, hogy a szakvélemény által nem lehetett kizárni, hogy a kijuttatásért a felperes, illetve permetezőgépeinek szennyezettsége felelős.
- [11] A mintavétel megfelelőségével kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a szakértő arra a megállapításra jutott, hogy a mintavétel nem felelt meg maradéktalanul a szakma szabályainak, illetve túl kevés mintavételi hely volt a terület nagyságához viszonyítva. A szakértő ebből arra következtetett, hogy a méhpusztulás okán végzett mintavételi eljárás nem volt alkalmas növényvédelmi bírság kiszabására, ugyanakkor a mérési eredményt a szakértő szerint nem befolyásolta az a tény, hogy az egyik minta súlya 940 gramm volt, míg a második mérési eredményt nem kell a bizonyítékok köréből kirekeszteni. A bíróság álláspontja szerint a mintavétel esetleges hiányosságainak nem a felperes felelősségével összefüggésben van jelentősége, mivel ennek ellenére nem vitatott tény, hogy a felperes által használt lentáblán a tiltott hatóanyag kimutatásra került. Perdöntőnek ekként nem a mintavétel szabályszerűsége minősül, hanem az, hogy volt-e a felperes oldalán objektíven bizonyítható kimentési ok. A fényképfelvétel hiánya körében arra hivatkozott, hogy azt a felperes a megelőző eljárásban nem kifogásolta. Annak sem tulajdonított jelentőséget, hogy a méhpusztulásokkal kapcsolatos

- valamennyi menetlevél, mintavételi jegyzőkönyv, laborvizsgálati jegyzőkönyv, és a fénykép a felperes részére nem került átadásra, az ugyanis nem képezi a per tárgyát, hogy az elsőfokú hatóság a többi növényi mintavétel során indított-e és amennyiben igen, milyen eljárást. Az ellenminta hiánya körében visszautalt a kúriai végzésre, amely szerint az ellenminta hiányára a felperes a megismételt eljárásban eredményesen már nem hivatkozhat, ahogyan a permetezési napló bizonyítékok közül történő kizárása is jogszerű volt. A kúriai végzés továbbá az Eminent Star készítmény felperes általi felhasználására vonatkozó érvelésnek sem tulajdonított jelentőséget.
- [12] A növényvédelmi bírság összegének megváltoztatására vonatkozóan a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 85. § (5) bekezdésére és a 2/2015. (XI. 23.) KMK véleményre hivatkozott. Rögzítette, hogy a Bírságrendelet értelmében az alkalmazandó alpbírság 100 000 forint, a bírság mértéke továbbá 150 millió forintig terjedhet. Megállapította, hogy az alperes ugyan számot adott a mérlegelés szempontjairól, azonban ezen szempontok okszerűsége nem állapítható meg. Az alperes lényegében azt értékelte kifejezetten nagy súllyal a felperes hátrányára, hogy a jogsértés 40 ha területen valósult meg, illetve hogy a len milyen célra került felhasználásra. Ezzel ítéleti érvelése szerint logikai ellentmondásban van a szakvélemény azon megállapítása, hogy a mintavétel szakszerűtlen volt annyiban, hogy túl kevés mintavételi pont került kijelölésre, azok is a tábla széléről. Kiemelte, e körben van jelentősége a mintavétel hiányosságainak, mivel ekként egyáltalán nem nyert igazolást, hogy a jogsértés akár a teljes 40 ha lentáblán, akár annak jelentős részén megvalósult volna. Mindösszesen annyi biztos, hogy az adott mintavételi helyekről vett mintákban a tiltott szert kimutatták. Emellett a gyógyszeripari felhasználást sem lehetett a felperes terhére figyelembe venni, ugyanis a német termeltető a felperestől a lent kifogástalan minőségűnek tekintve átvette. Emellett sem a szakértő, sem az alperesi határozat nem fogalmazott meg olyan körülményt, amely a kimutatott szermaradvány mennyiségének élelmiszer-biztonsági és/vagy humán-egészségügyi kockázatát jelentené, ennek hiányában pedig a bírság 1 000 000 forint összegre történt felemelését nem támasztja alá semmi. Nem fogadta el a felperesnek a Bizottság (EU) 2019/1015 EU rendeletre történt hivatkozását, mert azt csak az alperesi védírat előterjesztésekor tette meg, a bíróság azonban az alperesi határozat jogszerűségéről a megvalósítás időpontjában fennálló tények, illetve akkor hatályos jogszabályi rendelkezések alapján dönt.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [13] A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan a felülvizsgálattal támadott határozat megváltoztatását, a közigazgatási cselekmény megsemmisítését és a közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését kérte.
- [14] Felülvizsgálati kérelmében kifejtette, hogy a Kúria hatályon kívül helyezése végzésében felsorolta, hogy mely kérdések megválaszolását tekinti szakértő által megítélendő szakkérdésnek. A felek között két nagyobb kérdés körül folyt a vita, egyrészt a hatósági eljárás, különösen a mintavétel szakszerűségéről, másrészt a tetrakonazol kimutathatóságának lehetséges okairól. Rögzítette, a szakértői bizonyítás eredményeként megszületett szakértői vélemény a Kúria végzésében foglalt objektív bizonyítéknak felel meg.
- [15] A hatósági eljárás, így a mintavételezés szakszerűsége körében előadta, hogy a szakértő a mintavételezés szakmaiságáról összegzésként megállapította, hogy a mintavételezés nem felelt meg sem a Hatósági növényvédő szer és hatósági növényvédő-szer maradék ellenőrzési kézikönyv (a továbbiakban: HNNEK) szabályainak, sem a szélesebb körű szakmai elvárásoknak. A mintavételek számával és helyével kapcsolatban a szakértő szintén megállapította, az, hogy a lentáblán a két pontminta alapján vett növényi mintákban tetrakonazol találtak, nem elegendő bizonyíték arra, hogy a felperes cselekvő közreműködése alapján jutott a tetrakonazol a lentáblára. Utalt arra, a HNNEK előírja, hogy a mintavétel célja, hogy hűen tükrözze az ellenőrzött terület átlagos szermaradék-helyzetét, továbbá, hogy a mintavételnek reprezentatívnak kell lennie. A reprezentativitás kérdését a Kúria végzése kifejezetten szakértői vizsgálat tárgyává tette, így amennyiben a szakértő kimondja, hogy a mintavétel reprezentatív eredmény kimutatására alkalmatlan módon történt, a felperes sikerrel menti ki magát. A szakértő megállapítása szerint a hatósági mintavétel nem felelt meg a szakmai szabályoknak, az nem adhatott reprezentatív képet a lentábla átlagos szermaradék-helyzetéről. A hatóság tehát a megelőző eljárásban a rá irányadó szakmai szabályok figyelmen kívül hagyásával járt el, eljárása szakszerűtlen volt, megsértette az Ákr. 2. § (2) bekezdés a) pontjában megfogalmazott szakszerű eljárás követelményét.
- [20] A gépszennyezettség körében kifejtette, a szakértői vélemény az ezen okból bekövetkezett tetrakonazolos kijuttatást a lehető legkisebb mértékben valószínűsítette.
- [21] Az elsodródás körében idézte a szakértői véleményt, amely szerint a valószínűsítés legmagasabb fokán van a szakértő arról meggyőződve, hogy a zöld mintákban mért tetrakonazol elsodródással került a lentáblára. E körben arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság ítélete szerint nem lehetett megállapítani, hogy a tiltott tetrakonazol nevű hatóanyagot ki juttatta ki és az milyen szerből származik, azonban a Kúria végzése az elsodródással kapcsolatos kimentési lehetőséggel összefüggésben sehol sem fogalmaz úgy, hogy pontosan meg kell jelölni az elsodródás forrását, arról csak akként rendelkezik, hogy az elsodródás ténye bizonyítására a felperesnek lehetőséget kell adni, akár tanúbizonyítással, akár szakértői bizonyítással. Nincs tehát olyan követelmény érvelése szerint, hogy a felperesnek a konkrét származási helyét meg kellene jelölnie. Előadta, a perben bizonyítást nyert az a körülmény, hogy számos gazdálkodó számos környező területen használt tetrakonazol tartalmú szert, olyan távolságban, amelyről az elsodródás

jelensége nyomán a felperes területén is kimutatható volt a kérdéses hatóanyag. Azzal pedig, hogy az elsodródást ilyen mértékig valószínűsítette a szakértő, további, pontosabb származási hely-megjelölés nem elvárható, és azt a Kúria végzése sem várta el.

- [22] Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) joggyakorlatára hivatkozva utalt arra, hogy az Engel-kritériumok alapján a büntetőügynek minősülő közigazgatási perekben is felmerülhet az a felperesi kifogás, hogy az eljáró hatóság megsértette az ártatlanság vélelmét, mert kétséget kizáró bizonyítottság hiányában, annál enyhébb bizonyítási szint alkalmazásával állapította meg a jogsértés elkövetését. Az EJEB esetjoga alapján a felperes terhére alkalmazott ténybeli és jogi vélelmeket „észszerű keretek között” kell tartani, amelyek figyelemmel vannak a védelemhez való jogra, és arra, hogy mi az eljárás tépje a felperes számára. Ezen megállapításokat a perbeli ügyre alkalmazva kimondható, hogy a perbeli jogvita olyan jelentős szankciót alkalmazó ügy, amely az Engel-kritériumok alapján büntetőügynek minősülő közigazgatási eset lenne az EJEB előtti eljárásban. Arra hivatkozott, hogy még abban az esetben is, ha a szakvélemény esetlegesen kétségeket hagyott maga után, az ügy büntetőjogias jellegéből eredendően az ügyben alkalmazandó eljárási garanciák (*in dubio pro reo* elve) miatt a kétségeket nem értékelhette volna a bíróság a felperes terhére.
- [30] Felülvizsgálati kérelmében arra is hivatkozott, hogy a perbeli esetben alkalmazandó 66/2010. (V. 12.) FVM rendelet kifejezetten arra irányul, hogy a nemzeti jogba átültesse a 2002/63/EK irányelvet, valamint a 396/2005/EK Európai Parlament és Tanácsi rendelet végrehajtásához, szükséges rendelkezéseket állapítson meg. Állította, az elsőfokú bíróság észszerűen nem juthatott volna arra az álláspontra, hogy nem vesz tudomást egy jogvita eldöntésében egy kötelezően alkalmazandó rendelet, a 396/2005/EK rendelet és az azzal szorosan összekapcsolódó 2002/63/EK irányelv alkalmazásáról. Hangsúlyozta, a per folyamán következetesen helyezkedett arra az álláspontra, hogy a jogvitára közvetlenül alkalmazandó kötelező erejű jogi aktus, a 396/2005/EK rendelet egyértelmű rendelkezéseket biztosít, így mivel a lenmintákban kimutatott tetraazonal ezen uniós rendelet szerinti határérték alatti, nincs szükség további uniós jogértelmezésre, csak az egyértelmű rendelkezés elfogadására. Kifejtette, nem az jogsértő, hogy az elsőfokú bíróság nem alkalmazta ítéletében az ezen uniós rendeletre történt hivatkozást, hanem az, hogy úgy hozta meg az ítéletét, mintha a jogeset a legkisebb mértékben sem érintene uniós jogot. Utalt arra, hogy az EUMSZ 267. cikk (1) bekezdése az előzetes döntéshozatali indítványozását kifejezetten az eljáró bíróság hatáskörébe utalja, és arra is hivatkozott, hogy mind az uniós, mind pedig a hazai bíróság kimunkálta azt a következetes álláspontot, hogy a tagállami bíró a közigazgatási perben hivatalból is köteles alkalmazni a vonatkozó európai jogot, nem csak akkor, ha arra a fél maga kifejezetten hivatkozik. Kifogásolta a CILFIT-előfeltételek vizsgálatának elmaradását. Előadta, hogy a jogvita tárgyát képező lent az uniós belső piacra termelték, és azt ott értékesítették. A belső piaci rendtartásoknak pedig megfelelt a kérdéses len teljes élelmiszerláncbeli felhasználása. A felperes termelését a termeltető végigkísérte akként, hogy a termelés folyamatos monitoringozását biztosította a német megrendelő részére. A termeltetés zárásaként a lent a termeltető minőség-ellenőrizte, és egy német tagállambeli akkreditált laboratórium újfent megvizsgálta, és a magban található anyagokat a hatóságnál jóval alaposabban kielemezte. Mindezek ellenére az alperesi hatóság a laboreredményeket nem fogadta el, azok létezését le is tagadta a peres eljárás során. Érvelése szerint súlyosan sérti a mezőgazdasági belső piac elveit az, ha egy tagállam nem fogad el vagy nem kellő súllyal fogad el bizonyítékként egy másik tagállamban keletkezett okiratot. Hivatkozott e körben az EUMSZ 40. cikkére, és azt állította, hogy a közös versenyszabályok megsértésére és a felperes szükségszerűen hátrányos helyzetbe hozására került sor más tagállam olyan termelőivel szemben, akik azonos feltételekkel, azonos piaci rendtartások mellett termelnek.
- [31] Indítványozta az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárását, arra hivatkozott, hogy bár világosan megítélhető a jogvita az *acte clair* alapján, mégis azon okból indítványozott előzetes döntéshozatali eljárást, hogy négy év elteltével a felperes részére végre biztosítva lehessen jogorvoslati jogának azon aspektusa, amely szerint jogvitájára figyelembe vegyék az uniós jogot. Utalt arra is, hogy a felperesnek a felülvizsgálati eljárás az utolsó lehetősége a jogvitával kapcsolatos jogértelmezés kérdéseire. A CILFIT-feltételek vonatkozásában hangsúlyozta, hogy fennállnak az előterjesztés feltételei, vagyis, hogy a döntés a felek számára komoly jelentőséggel bír, az nagyban függ valamely uniós jog értelmezésétől, illetve az értelmezés kapcsán nyilvánvalóan kétely merült fel. Utalt az Alkotmánybíróság 26/2015. (VII. 21.) és 26/2020. (XII. 2.) AB határozataira, amelyek a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog két részjogosítványként fogalmazzák meg az indokolt bírói döntéshez és a törvényes bíróhoz való jog összefüggését, amely alkalmazandó az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatalára is.
- [32] Az uniós jogsérelmek körében az EUMSZ 40. cikkére a 2002/63/EK irányelvre, 396/2005/EK Európai Parlament és Tanácsi rendeletre, a 1308/2013/EU rendelet, az 1107/2009/EK rendelet és az EUMSZ 288. cikk (2) bekezdésének megsértésére hivatkozott, megjelölte továbbá az Európai Unió Bíróságának C-290/05. számú döntését és azt állította, hogy a bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének elmulasztásával jogkérdésben eltért a Kúria BH 2021.9.274 határozatától.
- [33] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Arra hivatkozott, hogy a felperes lenkultúrájában nem vitatottan tetraazonal hatóanyag került kimutatásra, mely hatóanyag a Magyarországon lenkultúrában engedéllyel rendelkező növényvédelmi hatású készítmények egyikében sem fordul elő. A Kúria korábbi hatályon kívül helyező végzésével az objektív felelősség alóli kimentés lehetőségét biztosította a felperes számára, észszerű indokkal. Utalt a szakértőnek az elsodródás valószínűsítése

kapcsán tett meggyőződésére és az ebből fakadóan levont szakértő következtetésre. Az ítéletből az következik érvelése szerint, hogy a felperes által hivatkozott mintavételezésnek nem volt szerepe abban, hogy a felperes lenkultúrájában a nem engedélyezett tetrakonazol hatóanyag kimutatható volt. Kifejtette, az elsőfokú bíróság helytálló következtetésre jutott annak a megállapításnak a nyomán, hogy a szakértő a növényvédő szer hatóanyagának a lenre kerülése kapcsán az elsodródással összefüggésben kifejtett meggyőződését semmilyen észszerű objektív indokkal és tudományos ismerettel nem tudta alátámasztani. Az elsodródás ténye bizonyítatlan maradt, és ezt a körülményt az elsőfokú bíróság megalapozottan vette figyelembe ítélete meghozatalában.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [34] A felperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint alapos.
- [35] A Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem keretei között, az azokban megjelölt jogszabálysértések körében vizsgálta felül.
- [36] A Kúria rögzíti, hogy a perbeli jogerős ítélet meghozatalára megismételt eljárásban került sor, a Kúria ugyanis Kfv.II.37.333/2020/7. számú végzésével az elsőfokú bíróság korábbi ítéletét (Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 10.K.27.505/2019/18. számú ítélet) hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. A Kúria végzésének indokolásában többek között kifejtette, hogy az Eltv. 60. § (1) bekezdés *d*) pontja és az FVM rendelet 22. § (1) bekezdése a kimentés lehetőségét nem zárják ki, a felperesnek lehetősége van objektív körülményekre hivatkozva, észszerű indokkal kimenteni magát a felelősség alól. Ennek körében a felperesnek kell bizonyítania, hogy nem áll fenn felelőssége a tetrakonazol lenre történő kijuttatása és annak engedély nélküli felhasználása terén. A Kúria ezen végzésében meghatározta a szakértő által vizsgálandó kérdéseket is, így többek között a mintavétel reprezentatív eredmény kimutatására való alkalmasságát, a laboreredmények értékelhetőségét, a mintavételezés szabálytalanságának megítélését, a mintavétel szakma szabályainak való megfelelését, a mintavételi pontok számának elégséges voltát, a szegélyhatás vizsgálatát. A Kúria hatályon kívül helyező és új eljárást elrendelő végzésében rögzítette, hogy a vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján az, hogy a szer-maradvány a felperes használatában lévő földterületen megtalálható volt, elégséges a növényvédelmi bírság alkalmazhatóságához, mindemellett azonban a felperes e felelősség alól objektív bizonyítékokkal kimentheti magát, a jogszabályok alapján fennálló felelősségi vélelmet megdöntheti.
- [37] Az elsőfokú bíróság által a megismételt eljárásban beszerzett szakvélemény a mintavétel szabályossága és a mintavétel szakmai szabályainak való megfelelése tekintetben arra a megállapításra jutott, hogy a mintavétel során a felügyelők nem tartották be a HNNEK belső utasításait (szakvélemény 9–10. oldal), továbbá, hogy a mintavételezés nem felelt meg sem a HNNEK szabályainak, sem a szélesebb körű szakmai elvárásoknak (szakvélemény 24. oldal).
- [38] A szakértő a fentiekben túlmenően vizsgálta azt is, hogy a tetrakonazol hogyan kerülhetett a felperes használatában lévő lentáblára, megállapítva, hogy a felperes nem permetezte le a tetrakonazol tartalmú szerrel a lentáblát, továbbá, hogy legnagyobb valószínűséggel a mintákban mért tetrakonazol elsodródással került a lentáblára, azonban nem zárható ki az sem, hogy a felperes permetezőgépeinek szennyezettsége miatt jutott ki a tetrakonazol a lenre. A szakvélemény a mintavétel szabálytalanságán és a kijutás lehetséges esetein túl megállapította azt is, hogy amennyiben a mintavétel megfelelt volna a HNNEK szabályainak, akkor azt is meg lehetett volna állapítani, hogy az elsodródás vagy a permetezőgép fertőzöttsége okozta-e a mintákban mért tetrakonazol tartalmat (szakvélemény 10. oldal, 15. oldal, 17. oldal, 25. oldal).
- [39] A Kúria rámutat, önmagában az, hogy a hatósági mintavétel nem volt szabályos, nem eredményezi automatikusan a felperes bírság alóli mentesülését, mert a szabálytalan mintavételezés ellenére a nem engedélyezett tetrakonazol a lenben kimutatásra került, amelyre vonatkozóan helyesen rögzítette a jogerős ítélet, hogy annak tényét a felperes maga sem vitatta, sem a megelőző, sem a megismételt eljárás során.
- [40] Azáltal azonban, hogy a mintavétel szabálytalan volt, a felperes oldalán ellehetetlenült a felelősségi vélelem megdöntésének lehetősége, a mintavétel szabálytalanságának okán ugyanis a felperes nem tudta sem azt bizonyítani, hogy a tetrakonazol esetlegesen a cselekvő közreműködését kizáró elsodródás miatt került a lentáblájára, ahogyan az sem volt tisztázható, hogy a szer a felperes permetezőgépéből került a lenre. A szakértő véleménye pedig egyértelműen, aggálytalanul állapította meg több helyütt, hogy a szakma szabályainak megfelelő mintavétellel megállapítható lett volna, hogy a tetrakonazol elsodródás vagy esetleg a permetezőgép szennyezettsége miatt jutott ki a lentáblára, vagyis az, hogy a felperes gondatlansága okozta-e a tetrakonazol lentáblára kerülését vagy a felperesen kívül álló elsodródás.
- [41] A felperes törvényi felelősség alóli mentesülése tehát a hatóság hibájából lehetetlenül el, amennyiben ugyanis a szakértő meg tudta volna állapítani, hogy a tetrakonazol elsodródás vagy a permetezőgép szennyezettsége miatt jutott ki a lentáblára, tisztázható lett volna a tetrakonazol kijutásában a felperes közrehatása, így felelőssége is. A szabályos mintavételt követően megállapítható lett volna ugyanis esetlegesen az, hogy a tetrakonazol lentáblára kerülése elsodródás okán következett be, ami pedig a felperes mentesüléshez vezethetett volna. Mindez azonban a szabálytalan mintavételezés következtében lehetetlenné vált, a szabálytalan mintavételezés pedig a hatóság mulasztása okán következett be.
- [42] A Kúria arra a megállapításra jutott, hogy az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban a Kúria által előírtaknak eleget tett, szakértői bizonyítást rendelt el, amelyben a Kúria által előírt szakkérdéseket szakértő kirendelésével vizsgálta, a kúriai

- iránymutatásokat tehát betartotta. Azonban a megismételt eljárásban feltárt tényeket az elsőfokú bíróság hibásan értékelte, amikor arra a következtetésre jutott, hogy a mintavétel esetleges hiányosságainak nem a felperes felelősségével összefüggésben van jelentősége, mivel nem vitatott tény, hogy a felperes által használt lentáblán a tiltott hatóanyag kimutatásra került. Tévesen foglalt állást akkor, amikor nem tulajdonított kellő jelentőséget a mintavétel szabálytalanságának, mert a mintavétel szabálytalansága folytán nem volt megállapítható az sem, hogy a felperes oldalán fennáll-e objektíve bizonyítható kimentési ok. Az alperes szabálytalan mintavételezése ugyanis a felperes számára azt eredményezte, hogy a jogsértés alóli mentesülése ellehetlenült, mert nem volt lehetősége arra, hogy a jogsértés felelőssége alól objektív bizonyítékokkal kimentse magát, mert a szakértő a hatóság hibájából nem tudta vizsgálni sem az elsodródás, sem a permetezőgép szennyezettségének lehetőségét. A felperes tehát a hatóság mulasztása folytán nem volt abban a helyzetben, hogy az Éltv. 60. § (1) bekezdés d) pontja és az FVM rendelet 22. § (1) bekezdése alapján fennálló felelősségi vélelmet észszerűen megkövetelhető bizonyítási teher mellett megdöntse. Ez pedig nem eshet a felperes terhére.
- [43] A felperes mindezek alapján alaposan hivatkozott arra felülvizsgálati kérelmében, hogy az alperes eljárása sérti az Ákr. jogszerűség és szakszerűség elvét deklaráló 2. § (2) bekezdés a) pontját, amely szerint a hatóság a hatásköre gyakorlása során többek között a szakszerűség követelményeinek megfelelően jár el. Azáltal hogy a hatóság a mintavételezésre vonatkozó szakmai előírásokat nem tartotta be, és ezáltal a felperes bíróság alóli mentesülését érdemben ellehetlenítette, olyan mértékben sértette meg a szakszerű eljárás elvét, és ezen keresztül a jogszerűség elvét, hogy az így előállt eljárási adatokra jogsértés megállapítását alapozni nem lehetett.
- [44] A felperes helyesen hivatkozott arra, hogy a növényvédelmi bíróság az EJEB esetjogával kimunkált Engel kritériumok alapján minősülhet büntetőjogias jellegű szankciónak, azzal azonban már helytelenül érvelt, hogy önmagában ebből az következik, hogy valamennyi büntetőjogban érvényesülő eljárásjogi garancia (így az *in dubio pro reo* elve is) alkalmazandó lenne a perbeli eljárásban. A felperes érvelésével szemben ugyanis csak az adott ügy jellegéhez igazodó eljárási garanciáknak kell érvényre jutniuk. A perbeli esetben mindemellett kiemeli a Kúria azt, hogy a mintavételnek olyan hibája volt, amely ugyan az alperes állítását alátámasztja, de a felperes bizonyítását, és ennek folytán az alperesi állítások cáfolatának lehetőségét ellehetlenítette, illetve olyan mértékben nehezítette el, hogy az észszerűen, a tisztesség követelményeit is figyelembe véve nem követelhető meg. Ez pedig az Emberi Jogok Európai Egyezménye szerinti tisztességes eljáráshoz való jogot deklaráló 6. cikkének sérelmével járna, ha a bíróság ilyen esetben a felperes terhére jogsértést, illetve szankciót állapítana meg. Megjegyzi a Kúria, hogy ugyanez következik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) és XXVIII. cikk (1) bekezdéseiből mind a hatóságra – különös figyelemmel többek között az Ákr. 1. § (1) bekezdésének utalószabályára is –, mind a XXVIII. cikk alapján a bíróságra nézve. A felperes alperesi állítással szembeni bizonyításának ellehetetlenülését, illetve észszerűtlenül nehézé válását pedig a perben beszerzett szakvélemény alátámasztja.
- [45] A felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti indítványa nem volt alapos, mert azt a felperes a megismételt eljárás során, 2021. március 10. napján benyújtott beadványában terjesztette elő, amely így a Kp. 43. § (1) bekezdése szerinti keresetváltoztatás tilalmába ütközik. Az Európai Bíróság a C-312/93. számú Peterbroeck-ügyben hozott ítéletében rámutatott, hogy felmerülhet a közösségi jog (jelenleg uniós jog) alkalmazása a felülvizsgálati, rendkívüli jogorvoslati eljárásban, ha az alapeljárásban a felek nem vitathatták a közösségi jogba ütközést. A C-430/93. és C-431/93. számú, Van Schijndel egyesített ügyekben hozott ítéletében az Európai Bíróság megállapította, hogy minden olyan esetben, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenül vagy rendkívül nehézé teszi-e az uniós jog alkalmazását, azt kell megvizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy hogyan folyik az eljárás, és melyek a sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt. A C-536/11. számú Donau Chemie és társai ügyben az Európai Bíróság kimondta, hogy az egyenértékűség megköveteli, hogy az uniós jogon alapuló igények esetén ugyanazok a jogorvoslatok és eljárási szabályok érvényesüljenek, mint amelyek a hasonló, tisztán belső jogi jellegű igényekre vonatkoznak.
- [46] Arra ugyan a felperes helytállóan utalt, hogy a bíróság a feltételek fennállása esetén hivatalból is köteles az Európai Unió Bíróságánál előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni, azonban amellet, hogy a perbeli esetben a kezdeményezés előfeltételei nem álltak fenn, mert a felperes által értelmezni kért uniós joganyag (396/2005/EK rendelet) a jogvita eldöntése szempontjából nem volt releváns, mert az nem a perbeli jogkérdésről, hanem a növényi és állati eredetű élelmiszerekben és takarmányokban, illetve azok felületén található megengedett növényvédőszer-maradékok határértékéről szól, a jelen ítélet [45] pontban foglalt egyenértékűség elve érvényesül a Kp. 43. § (1) bekezdése tekintetében, és az nem tekinthető olyan nemzeti szabálynak, amely lehetetlenné vagy rendkívül nehézé tenné az uniós jog hivatkozását és alkalmazását. Mindezt tagállami eljárási autonómia érvényesül a perbeli uniós jogi hivatkozások kapcsán, amikor a Kp. 43. § (1) bekezdéséből következő tiltott keresetváltoztatásnak minősült felperes első tárgyalást követően előterjesztett uniós jogi hivatkozása. Ugyanis a Kúria a tagállami eljárási autonómiára az uniós jog hivatalbóli figyelembe vételi kötelezettsége mellett is alappal hivatkozhat az Európai Bíróság jelen ítélet [45] pontjában megjelölt ítélkezési gyakorlatára figyelemmel.
- [47] A fentiekben kifejtettek tekintetével a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontja alapján megváltoztatta, az alperes határozatát az elsőfokú határozatra kiterjedően megsemmisítette, és a közigazgatási szervet új eljárás lefolytatására kötelezte. A Kúria megjegyzi, hogy a Kp. 121. §-a nem ad lehetőséget arra, hogy a Kúria a jogvitát

véglegesen eldöntse, amelyre figyelemmel a közigazgatási szervnek a megismételt eljárása során a fentiekben foglaltak szem előtt tartásával kell eljárnia.

(Kúria Kfv.II.37.580/2022/7.)

80A hatósági ügy érdemére vonatkozó anyagi jogi feltételek hiánya elutasítási ok, és nem visszautasítási ok. A hatósági ügy érdemét érintő anyagi jogi kérdés nem lehet az Ákr. 46. § (1) bekezdés a) pontja alá eső kérelem visszautasítási ok [2016. évi LV. törvény (Ákr.) 38. §, 46. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2020. július 20-án terjesztette elő örökbefogadásra való alkalmasság megállapítására irányuló kérelmét az arra rendszeresített nyomtatványon a Pest Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatnál (a továbbiakban: TEGYESZ). Az örökbefogadásra való alkalmasság megítéléséhez jogszabály által előírt eljárási cselekmények elvégzése után a TEGYESZ 2020. november 4-én kelt, 1310-4661/2020. iktatószámú javaslatában nyilatkozott arról, hogy a beszerzett háziorvosi vélemény, pszichológiai vélemény és környezetanulmány alapján, a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 145. § (8) bekezdése szerint a felperest alkalmasnak tartja arra, hogy egy egészséges vagy egészségügyi problémával küzdő 0–3 éves kor közötti fiúgyermeket örökbe fogadjon. Egyben felkérte a Pest Megyei Kormányhivatal Szentendrei Járási Hivatalát (továbbiakban: elsőfokú gyámhatóság), hogy a felperes örökbefogadásra való alkalmasságát bírálja el, és a meghozott határozata egy példányáról őt értesítse. Csatolta a rendelkezésére álló dokumentumokat, köztük a környezetanulmányt és a pszichológusi véleményt, melyekben a felperes nyilatkozott arról, hogy 3 éve élettársi kapcsolatban él egy vele azonos nemű személlyel.
- [2] A megkeresés alapján az elsőfokú gyámhatóság eljárást indított a felperes örökbefogadói alkalmassága ügyében, mely eljárásban meghallgatta a felperest, aki nyilatkozott arról, hogy jogilag egyedül fogadna örökbe, de a teljes örökbefogadási folyamatnál a párja jelen lenne, a feladatokat együtt látnák el. Ezek után az elsőfokú gyámhivatal 2020. november 25-én kelt PE-14/GYAM/1957-15/2020. számú határozatával megállapította, hogy a felperes „körülménye alapján, a gyermek örökbefogadására nem alkalmas”. A határozat indokolása szerint a rendelkezésre álló adatok ismeretében a felperes nem tekinthető egyedülállóként örökbefogadó személynek, az egyedülállóság ténye terén a rendelkezésre álló iratok és a jegyzőkönyvi nyilatkozat ellentétesek, mivel a felperes akként nyilatkozott, hogy jogilag egyedülállóként fogadna örökbe, de gyakorlatilag a párjával gondozná az örökbefogadott gyermeket.
- [3] A felperes az örökbefogadásra való alkalmatlansága tényét megállapító határozattal szemben kereseti kérelmet terjesztett elő. A per tartama alatt felügyeleti intézkedés keretében hozta meg az alperes 2021. június 1-jén kelt PE/GYAM/750-2/2021. számú végzését, amelyben az elsőfokú

gyámhivatal kereseti kérelemmel támadott, PE-14/GYAM/1957-15/2020. számú határozatát megváltoztatta, és egyrészt megállapította, hogy az elsőfokú döntés formája végzés, másrészt a döntés rendelkező része megváltoztatásával a felperes örökbefogadásra való alkalmassága tárgyában indult eljárás megszüntetéséről döntött.

- [4] A végzés indokolása idézte a Ptk. 4:120. § örökbefogadás általános feltételei szabályait, a Ptk. 4:122. § örökbefogadásra való alkalmasság megállapítása szabályait, az Ákr. 46. § (1) bekezdése kérelem visszautasítása, és az Ákr. 47. § (1) bekezdés a) pontja az eljárás megszüntetése szabályát. Rögzítette, hogy a felügyeleti szerv azt állapította meg, hogy a felperes jogilag egyedül kíván örökbe fogadni kérelme alapján, ellenben a rendelkezésre álló iratok szerint a vele egy háztartásban élő élettársával közösen szeretnének gyermeket nevelni. Mindebből arra a következtetésre jutott, hogy az elsőfokú gyámhatóságnak észlelnie kellett volna, hogy az eljárás lefolytatásának jogszabályban meghatározott feltételei hiányoznak, mert a felperes nem minősül egyedülállóknak, ez a tény pedig önmagában akadályát képezte az eljárás megindításának, azaz a kérelem visszautasításának lett volna helye.
- [5] A végzés indokolása szerint erre tekintettel az elsőfokú hatóság határozata jogszabálysértő, és az Ákr. 121. § (1) bekezdés b) pontja és (2) bekezdése szerint annak megváltoztatásáról kellett döntenie.
- [6] A felperes az eljárást megszüntető végzéssel szemben is kereseti kérelmet terjesztett elő, az így megindult közigazgatási pert (Budapest Környéki Törvényszék 16.K.701.751/2021.) a közigazgatási bíróság egyesítette, az elsőfokú gyámhivatalt a perből elbocsátotta, megállapítva, hogy a megszüntető végzést követően az elsőfokú hatóságnak nem maradt bíróság által felülvizsgálható döntése.
- A kereseti kérelem és a végzés**
- [7] A felperes keresetében elsődlegesen a végzés megváltoztatását, másodlagosan annak megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte. A kereseti kérelem szerint a felperes esetében az Ákr. 46. § (1) bekezdés a) pontjában rögzített kötelező megszüntetési ok nem állt fenn. Nyilatkozott arról, hogy azért volt kénytelen egyedüli örökbefogadóként kérni örökbefogadásra való alkalmassága megállapítását, mert házasságot azonos nemű élettársával nem köthet. Utalt arra, hogy az eljárás során nem titkolta el élettársi kapcsolatát. Hangsúlyozta, hogy a jogi szabályozás szerint bár közösen csak házastársak fogadhatnak örökbe gyermeket, de örökbefogadó személy bárki lehet családi állapotától függetlenül. Hangsúlyozta, hogy a Ptk. 4:121. § szabályozza azt, hogy ki lehet örökbefogadó személy, mely rendelkezés a kizáró okokról is rendelkezik, de a felperes esetében nincs olyan kizáró ok, amely az örökbefogadásra való alkalmatlanságát alátámasztaná. Álláspontja szerint a bejegyzett élettársi kapcsolatban állók egyedüli örökbefogadó személyként fogadhatnak örökbe gyermeket.
- [8] A kereseti kérelem szerint az elsőfokú hatóságnak kötelessége volt eljárni, és az Ákr. 35. § (1) bekezdése alapján kérelem alatt minden olyan

- nyilatkozatot érteni kell, amelyben az ügyfél a hatóság eljárását kívánja, és az Ákr. 38. § alapján, ha tényállás-tisztázási kötelezettsége keletkezik, szükség esetén az Ákr. 44. § alapján az ügyfelet hiánypótlásra hívhatja fel. Utalt arra, hogy a TEGYESZ egy 2012-ben közzétett örökbefogadásra vonatkozó tájékoztatója szerint az élettársak esetében csak az egyik fél tudja jogilag elindítani az eljárást.
- [9] Az alperes védiratában a felperes keresetének az elutasítását kérte. Hangsúlyozta, hogy a hatóság nem volt köteles a szakszolgálat javaslatával megegyező tartalmú döntést hozni, a javaslatához csatolt bizonyítékokat pedig az Ákr. 62. §-a szerint szabad meggyőződése szerint kellett értékelnie.
- [10] Utalt arra, hogy a Ptk. az egyedülálló fogalmát nem szabályozza, de a köznapi értelemben az azt jelenti, hogy az adott személy egyedül él. A felperes az örökbefogadói alkalmasság megállapításához szükséges formanyomtatványon egyes szám első személyben fogalmazott, amely egyedülállóságát feltételezte, holott a felperesnek élettársa van. Ebből következően a kérelem ellentmondásos volt, ami alátámasztja az eljárás megindításához szükséges feltétel hiányát. Az alperes szerint a kérelem tartalmilag elbírálnak volt, ezért az Ákr. 35. §-ából adódóan a kérelemre induló eljárás nem volt lefolytatható.
- A Budapest Környéki Törvényszék ítélete**
- [11] A közigazgatási bíróság a felperes kereseti kérelmét alaposnak találta, és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 89. § (1) bekezdés *a)* és *b)* pontja alkalmazásával az eljárást megszüntető végzést megsemmisítette, és az elsőfokú gyámhatóságot az eljárás lefolytatására kötelezte.
- [12] Az ítélet indokolása rögzítette, hogy a közigazgatási jogvitában eldöntendő kérdés az volt, hogy az eljárás megszüntetésének alperes által hivatkozott törvényes feltételei fennálltak-e. E körben megállapította, hogy az eljárás megszüntetésének feltételei az alperes végzésében hivatkozott, általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényben hivatkozott szabályai alapján nem álltak fenn, másrészt az alperes végzésének indokolása a visszautasítás okának megjelölése körében hiányos.
- [13] Az Ákr. 46. § (1) bekezdése és a 47. § (1) bekezdés *a)* pontjára történő alperesi hivatkozással összefüggésben utalt arra, hogy bár az Ákr. idézett rendelkezése nem tartalmaz tételes felsorolást arra nézve, hogy mely esetben hiányzik az eljárás megindításának jogszabályban meghatározott feltétele, de a törvényhez fűzött jogalkotói indokolásból és az Ákr. kérelem elbírálásával kapcsolatos rendelkezéseinek összességéből az a következtetés volt levonható, hogy mind a visszautasítás, mind az Ákr. 47. § (1) bekezdés *a)* pontja szerinti megszüntetésnek csak akkor lett volna helye, ha az adott ügyben az eljárás jogszerű megindítása kizárt lett volna, és az a hatóság eljárási cselekményével sem lett volna orvosolható. A bíróság álláspontja szerint az adott ügyben ezek a feltételek nem álltak fenn. A felperes ugyanis egyértelmű kérelmet terjesztett elő, a felperes által előadottak alapján a felperes kérelme és családi helyzete, valamint az ügyben ennek kapcsán elbírálandó jogkérdés egyértelmű volt. Ebből következően alaptalanul hivatkozott az alperes a kérelem értelmelhetlenségére és ellentmondásosságára, a felperes kérelméről ugyanis az elsőfokú hatóságnak érdemben kellett döntenie.
- [14] Az ítélet indokolása utalt arra, hogy az eljárás megindulásakor hatályos Ptk. 4:120–4:121. §-ok nem zárták ki, hogy az élettársi kapcsolatban élő személy örökbefogadást kezdeményezzen, a 4:120. § (5) bekezdése kizárólag egy preferencia sorrendet állapít meg az örökbefogadás során a házastársak javára. Ebből következően az a körülmény, hogy a felperes élettársi kapcsolatban élőként az örökbefogadásra való alkalmasságának megállapítását csak egyedülállóként tudta kérni, önmagában nem alapozza meg a felperes kérelmének Ákr. 46. § (1) bekezdése alapján történő visszautasítását.
- [15] Az ítélet indokolása szerint az Ákr. 81. § (1) bekezdésében foglalt indokolási kötelezettséget sérti az a végzésbeli indokolás, amely kizárólag azt a körülményt rögzítette, hogy kizárt az eljárás megindítása, mivel a felperes nem minősül egyedülállóknak. Az indokolás szerint az alperes indokolásának le kellett volna vezetnie, hogy a felperes kérelme mely jogszabályt sért, pontosan milyen okból, mely jogszabályban meghatározott feltétele hiányzik az eljárás megindításának. Ez pedig az alperes végzéséből hiányzott, a védirat pedig nem pótolhatta az alperes döntésének hiányos indokolását, és azt a bíróság sem pótolhatja jogszerűen.
- [16] A megismételt eljárásra az elsőfokú hatóságnak azt az útmutatást adta, hogy a kérelmet érdemben kell elbírálnia, és az Ákr. 81. § (1) bekezdésének megfelelő indokolt döntést kell hozni, annak figyelembevételével, hogy a kérelem benyújtásakor hatályos szabályozás szerint nem alapozza meg sem a kérelem visszautasítását, sem a felperes alkalmatlanságát, önmagában az a körülmény, hogy az élettársi kapcsolatban álló felperes alkalmassága megállapítását egyedülállóként kérte.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [17] A jogerős ítélettel szemben az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben a Kp. 121. § (1) bekezdésére figyelemmel az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új döntés meghozatalára utasítását kérte.
- [18] A felülvizsgálati kérelem befogadását a Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *ab)* alpontjára és *b)* pontjára figyelemmel indítványozta, egyrészt állította, hogy az Ákr. 38. §-ában foglalt rendelkezés, azaz a kérelem tartalom szerinti elbírálása értelmezése, és hogy mely esetben szükséges megindítani a közigazgatási hatósági eljárást, a tartalom szerinti elbírálás elve alapján különleges súlyú jogkérdésnek minősül, míg a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés körében a Kfv.I.37.071/2022/7. számú ítéletre hivatkozott.
- [19] A felülvizsgálati kérelem állítása szerint a felperes kérelme tartalmilag elbírálnak volt. Utalt arra, hogy az Ákr. 38. §-a szerint a kérelmet tartalom szerint kell elbírálni akkor is, ha az nem egyezik az ügyfél által használt elnevezéssel. Értelmezhető kérelem nélkül a hatósági eljárást nem lehet lefolytatni, és bár a konkrét ügyben a kérelem

- formailag létezett, de az Ákr. 38. §-a értelmében egy formailag meglévő kérelem is csak akkor bírálható el, ha az elbírálható tartalommal rendelkezik. Érvélese szerint a konkrét ügyben az a körülmény, hogy a felperes egyedülállókénti örökbefogadásra irányuló kérelmet terjesztett elő, ugyanakkor az előzményi iratokból megállapítható volt, hogy élettársával együtt él, azt a következményt vonta maga után, hogy a kérelem tartalma nem volt megállapítható, a kérelem nyilvánvaló ellentmondásban szenvedett, ez az ellentmondás oly mértékű volt, amely alapján a kérelem nem volt elbírálható.
- [20] Az alperes érvelése szerint az elbírálásra alkalmas kérelem megléte az eljárás megindításának jogszabályban meghatározott feltétele. Ebből következően mivel a konkrét ügyben ilyen kérelem hiányzott, az eljárás megszüntetésének az Ákr. 47. § (1) bekezdés a) pontja alapján helye volt, ugyanis a kérelem visszautasításának lett volna helye, hiszen az eljárás megindításának jogszabályban meghatározott feltétele, azaz az egyértelmű pontos tartalommal bíró kérelem hiányzott.
- [21] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban való fenntartását kérte, állítva, hogy jogilag és ténybelileg is megalapozott döntést hozott a bíróság.
- [22] Hangsúlyozta, hogy a jogerős ítélet helyesen értékelte, hogy esetében nem álltak fenn az Ákr. 47. § (1) bekezdés a) pontja, illetve a 46. § (1) bekezdés a) pontja szerinti, kérelem visszautasítása jogszabályi feltételei.
- [23] A felülvizsgálati ellenkérelem szerint a jogi lehetősége és az a tény, hogy nem egyedül fogja nevelni az örökbe fogadandó gyermeket, egymást nem zárják ki. Hangsúlyozta, hogy neki joga van élettársával nevelni a gyermeket, aki ez esetben nevelőszülő lesz a Ptk. 4:154. §-a értelmében. Utalt arra, hogy akkor járt volna el rosszhiszeműen, ha elhallgatja a bejegyzett élettársa létezését.
- [24] Az ellenkérelem szerint a felperestől mint laikus személytől nem volt elvárható, hogy jogi szakkifejezések pontos jelentését ismerje, pláne úgy, hogy az örökbefogadással foglalkozó állami szervezetek is helytelenül használták évekig és használják mai napig az egyedülálló kifejezést, melynek körében utalt a TEGYESZ honlapján elérhető útmutatóra. Utalt arra, hogy valamennyi kiadványban egyedülálló szerepel az egyedüli örökbefogadó helyett, ezért kényszerült arra, hogy ő is ezt a fogalmat használja a kérelem benyújtásakor.
- [25] A felperes szerint nem volt állítható, hogy kérelme bármilyen ellentmondásban szenvedett volna, és amennyiben ezt a hatóság mégis úgy gondolta volna, akkor tisztázhatta volna a tényállást a körben, hogy az egyedülálló kifejezés az ő esetében az egyedüli örökbefogadást jelenti.
- [26] A felülvizsgálati ellenkérelem szerint a tartalom szerinti elbírálás elve azt a kötelezettséget is rója az eljáró hatóságokra, hogy szükség esetén elmagyarázza a laikus ügyfél számára, hogy mit jelent jogszabályok értelmében az egyedülálló és ehhez képest mit jelent az egyedüli örökbefogadó.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [27] Az alperes felülvizsgálati kérelme a következők miatt nem alapos.
- [28] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont aa) és ad) alpontjában meghatározott ok alapján befogadta, majd a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között, a rendelkezésre álló iratok alapján felülvizsgálta, és ennek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a releváns tényállásból az irányadó jogszabályi rendelkezések alkalmazásával okszerű jogi következtetést levonva rendelkezett az alperes döntése megsemmisítéséről, és a közigazgatási szerv új eljárásra kötelezéséről, ezáltal érdemben helyes döntést hozott.
- [29] A Kúria a Budapest Környéki Törvényszék felülvizsgálni kért ítélete jogi indokolásával egyetért, azt megismételni nem kívánja, pusztán a felülvizsgálati kérelemben és ellenkérelemben felhozottakra tekintettel a következőket emeli ki.
- [30] A felülvizsgálati kérelem alaptalanul állította, hogy az eljáró bíróság tévesen állapította meg, hogy a kérelem egyértelmű volt, és hogy a felperes kérelmét érdemben kellett volna értékelni. Ezzel szemben a Budapest Környéki Törvényszék ítélete helyesen állapította meg ítélete indokolásában, hogy a felperes által előadottak alapján a felperes kérelme, családi helyzete és az ügyben ennek kapcsán elbíráló jogkérdés teljesen egyértelmű volt.
- [31] A felülvizsgálati kérelem alaptalanul állította, hogy az eljáró bíróság ítélete megsértette az Ákr. 38. §-ában megfogalmazott tartalom szerinti elbírálás elvét, mert amellett, hogy az Ákr. 38. §-ának rendelkezése az eljáró közigazgatási szervre rögzíti a kérelem tartalom szerinti elbírálásának az elvét, a felülvizsgálni kért ítélet tényállásszerűen pontosan értékelve rögzítette, hogy a felperes kérelmének pontos tartalma az eljáró hatóság számára megállapítható volt.
- [32] A kérelem visszautasításának Ákr. 46. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott esete, azaz az eljárás megindításának jogszabályban meghatározott feltétele hiánya megállapíthatósága, bár az Ákr. szövegezésében nem nyert tételes felsorolású szabályozást, absztrakt fogalom, és esetről esetre vizsgálendő, de megállapítható, hogy jellemzően eljárásjogi feltételek hiányához kapcsolható. Az ügy érdemére vonatkozó, az ügy érdemét érintő anyagi jogi kérdések nem kerülhetnek az Ákr. 46. § (1) bekezdés a) pontja, az eljárás megindításának jogszabályban meghatározott feltétele hiánya kategóriájába.
- [33] Az örökbefogadásra való alkalmasság tárgyában folyó eljárás érdemére tartozik tehát, hogy a felperes felvállalt és a hatóság előtt is kinyilatkoztatott élettársi kapcsolata, további egyéb körülményei miatt alkalmas-e az örökbefogadásra.
- [34] A törvényszék ítélete helyesen állapította meg, hogy az elsőfokú hatóságnak a felperes kérelmét érdemben kell elbírálnia, azon jogértelmezés mellett, hogy a kérelem benyújtásakor hatályos szabályozás nem alapozza meg sem a kérelem visszautasítását, sem a felperes alkalmatlanságát önmagában az a körülmény, hogy az élettársi kapcsolatban álló felperes alkalmassága megállapítását egyedülállóként kérte.

- [35] A Kúria megvizsgálta a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott kúriai döntéstől való eltérés kérdését is, és megállapította, hogy arra az alperes alaptalanul hivatkozott. A Kfv.VII.37.743/2021/5. számú ítélete mellett, hogy egy útlejegyzési ügyben született, annak indokolása [30] és [31] pontja azt állapította meg, hogy kérelemre induló eljárásokban csak a kérelemnek minősülő beadvány előterjesztésével keletkezik egy közigazgatási szervnek eljárási kötelezettsége, mely kúriai döntésben megnyilvánuló elvi tételtől a felülvizgálni kért törvényszéki ítélet nem tért el.
- [36] A Kúria gyakorlata egységesnek nevezhető abban, hogy a kérelem tartalmi hiányossága miatt egyebekben hiánypótlásnak van helye, és a hatóságnak aktív szerepet kell játszania az ügyféllel való együttműködés során (Kfv.II.37.431/2009/7.).
- [37] A fentiekre figyelemmel a Kúria, figyelemmel arra, hogy a felülvizgálni kért határozat a jogszabályoknak megfelelt, és a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben nem tért el, a Kp. 121. § (2) bekezdése alkalmazásával a törvényszék ítéletét hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.II.37.620/2022/5.)

81 Az Étv. 31. § (1) bekezdés a) pontja egyértelműen előírja, hogy az építmény elhelyezése során biztosítani kell a szomszédos építmények rendeltetésszerű és biztonságos használhatóságát, így ennek vizsgálata az építési engedélyezési eljárásnak részét képezi. Ha az építkezés csak oly módon valósítható meg, hogy a felperesek szomszédos ingatlanjai károsodnak, az az építkezés nem felel meg az Étv. 31. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt előírásnak [1997. évi LXXXVIII. törvény (Étv.) 31. § (1) bek. a) pont, 46. § (2) bek.; 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (Rendelet) 18. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperesi érdekelt a 2. szám alatti ingatlanon fennálló lakóépület átalakítása, bővítése érdekében építési engedély iránti kérelmet terjesztett elő. Kérelméhez többek között csatolta az építési engedélyezési tervdokumentációt, támfaltervet, tartószerkezeti műszaki leírást, talajvizsgálati jelentést, geodéziai felmérést.
- [2] A felperesek a szomszédos 4. szám alatti ingatlan résztulajdonosai. A két ingatlan téglakerítés választja el egymástól. A felperesek ingatlanján az ingatlan telekhatára mentén egy prэшáz helyezkedik el. A kérelem szerint az alperesi érdekelt a telekhatár mentén két oldali támfallal lehajtó rámpát és parkolóhelyeket kíván építeni.
- [3] Az alperes 2020. június 19-én kelt HB/ETDR-19/1659-23/2020. számú határozatával az alperesi érdekelt részére építési engedélyt adott a kérelemmel érintett átalakítási, bővítési, rámpa- és felvonóépítési munkálatok elvégzésére. Az átalakítás és bővítés következtében a már meglévő lakóépületből egy vegyes funkciójú, összesen három lakást és tizenkettő apartmant tartalmazó épület alakul ki. A döntés kitért arra is, hogy biztosított az építmény és a szomszédos ingatlanok és építmények rendeltetésszerű és biztonságos használhatósága, az épület építési helyen valósul meg, az elő- és oldalkertek mérete megfelelő.

A kereseti kérelem

- [4] A felperesek eljárási és anyagi jogi jogsértésekre hivatkozással előterjesztett keresetükben kérték az alperes határozatának hatályon kívül helyezését, illetve annak megváltoztatását. Kifejtették, hogy a tervezett építkezés a tulajdonukban álló ingatlan rendeltetésszerű és biztonságos használatát veszélyezteti.

Az elsőfokú ítélet

- [5] A törvényszék ítéletével az alperes határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárásra kötelezte.
- [6] A felperesek keresetlevelében megjelölt jogsérelmeket az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 31. § (1) bekezdés a) pontjában találta megalapozottnak. Egyebekben a felperesek kereseti hivatkozásait a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 43. § (1) bekezdése, továbbá a 78. § (4) bekezdése alapulvételével mellőzte.
- [7] Az Étv. 31. § (1) bekezdés a) pontja körében azonban kifejtette, az építkezés csak oly módon valósítható meg, hogy attól a szomszédos építmények károsodnak. A hatóság nem csak formai szempontból köteles megvizsgálni az építési terveket és nem kizárólag építésfelügyeleti kérdés az, hogy az építési engedély kiadása ellentétes-e az Étv. 31. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt előírásokkal. Ha az építés csak a szomszédos épületek állagséremlé mellett valósítható meg, úgy az érinti az engedélyező hatóság eljárását és az engedély iránti kérelem elutasításának van helye.
- [8] A bíróság felhívására kiegészített szakvélemény egyértelműen alátámasztotta, hogy az építmény a kerítés állagséremlé nélkül nem valósítható meg, bennmaradó szádlemezes munkagödör elhatárolás jelenthetne csak megoldást, de a szádlemezek leverésének dinamikus hatásait a falazott kerítés és a melléképület szerkezetei képtelenek lennének elviselni károsodás nélkül.
- [9] A Kúria eseti döntéseire (Kúria Kfv.II.38.087/2014/4., Kfv.II.37.497/2012/10.) hivatkozással hangsúlyozta, az állékonyság, biztonság kérdésében a felperesek keresetjogi joga fennáll és a bíróság szakértő bevonásával vizsgálhatja és vizsgálni is köteles, hogy a rendelkezésre álló tervdokumentáció megfelelő védelmet nyújt-e a szomszédos ingatlanokra nézve. A beszerzett igazságügyi szakértői vélemény – annak kiegészítésével – alátámasztotta a felperesek álláspontját abban a vonatkozásban, hogy az építkezés hatással van építményeik állékonyosságára. A bíróság a szakvélemény megállapításait a döntéshozatal során nem mellőzhette.
- [10] Összességében kifejtette, a Kp. 78. § (2) bekezdése és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. § (1) bekezdése szerint eljárva az aggálytalannak tekintett szakvélemény alapulvételével bizonyított az Étv. 31. § (1) bekezdés a) pontjának megsértése.
- [11] A megismételt eljárásra azt az utasítást adta, hogy az eljáró közigazgatási szerv a rendelkezésére állt tervdokumentáció adatai alapján – amely nem biztosítja a szomszédos építmények állékonyosságát – építést ne engedélyezzen.

- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [12] Az alperes felülvizsgálati kérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését, az eljárás bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását indítványozta.
- [13] Megítélése szerint az építési engedélyezési eljárás során az Étv. 31. § (1) bekezdés *a*) pontjában foglalt alkalmazása nem vezethet az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról szóló 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) előírásainak csorbítására. Építési engedély tárgyában hozott közigazgatási határozat jogszerűségének felülvizsgálata iránti perben kizárólag a határozat, valamint az ahhoz tartozó építésügyi-műszaki dokumentáció képezheti a per tárgyát. Kivitelezési kérdések nem vizsgálhatók, szakértőnek ilyen feladatot a bíróság sem adhat, amit alátámaszt a Kúria Kfv.III.37.211/2018/3. számú ítélete is. A kirendelt szakértő kifejezetten kivitelezési szempontokat vizsgált, amely viszont már nem az építésügyi-műszaki dokumentáció, hanem az eljárás tárgyát nem képező kivitelezési dokumentáció tartalmát képezhetné.
- [14] A Rendelet 8. számú melléklete meghatározza az építésügyi-műszaki dokumentáció tartalmi elemeit, a hatóság ezen eljárásában a mellékletben foglaltaktól eltérő tartalmú, illetőleg eltérő részletességű tervdokumentációt nem követelhet meg. A szomszédos ingatlanokra vonatkozó előírás kizárólag a 8. számú melléklet I. pontjában szerepel.
- [15] Az építési engedélyezés során nem azt a kivitelezési tervdokumentációt kell felülvizsgálnia, amelynek tartalmáért az Étv. 33. § (1) bekezdése szerint a tervező felel. A törvényszék jogértelmezésének elfogadása pedig kiüresítené a tervezői felelősség törvényi előírásait. Az alperes kizárólag azt vizsgálhatta, hogy az építési engedély kiadásának feltételei fennállnak-e, ezt a vizsgálatot pedig maradéktalanul elvégezte.
- [16] Azt nem állította, hogy a szomszédos ingatlan tulajdonosának ne fűződne jogi érdeke az ingatlanán található építmény állékonyságának megőrzéséhez, biztonságos használhatóságának biztosításához, azonban az nem az építési engedélyezési, hanem építésfelügyeleti eljárásban vizsgálendő. Ha mindezen feltételeket az építési engedélyezési eljárásban venné figyelembe, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 2. § (1) bekezdésébe, 9. §-ába és a 15. § (1) bekezdésébe ütközően saját hatáskörén lépne túl, továbbá elvonná az építésfelügyeleti hatóság hatáskörét. Az építési engedély alapján megvalósuló épület kivitelezésével összefüggésben esetlegesen felmerülő problémák külön építésfelügyeleti eljárás tárgyát képezhetik, a károkozás pedig a polgári jogi felelősség körébe tartozhat. E körben utalt a Fővárosi Törvényszék két elsőfokú döntésére.
- [17] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában fenntartását indítványozták.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [19] Az alperes felülvizsgálati kérelme – az alábbiak szerint – nem alapos.
- [20] A felülvizsgálati eljárás kereteit a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem jelöli ki.
- [21] A Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a szomszédos ingatlanon található építmény állagsérelemével megvalósuló építkezés az építési engedélyezési avagy az építésfelügyeleti eljárásban vizsgálendő-e.
- [22] A Kúria szerint az eljárás bíróság a megfelelően feltárt tényállásból helyes jogi megállapításra jutott az Étv. 31. § (1) bekezdés *a*) pontjában foglalt előírások megsértése körében.
- [23] A Rendelet 18. § (1) bekezdése többek között előírja, hogy az építésügyi hatóság az építési engedély iránti kérelem elbírálása során vizsgálja, hogy a tervezett építmény elhelyezése megfelel-e az Étv. 18–22. §-ában és a 31. § (1) bekezdésében előírtaknak.
- [24] Az Étv. 31. § (1) bekezdés *a*) pontja kimondja, az építmény elhelyezése során biztosítani kell az építmény, továbbá a szomszédos építmények rendeltetésszerű és biztonságos használhatóságát.
- [25] A Rendelet 8. számú melléklete tartalmazza az építésügyi-műszaki dokumentáció kötelező elemeit, annak III. pontja a benyújtandó munkarészeket.
- [26] A Rendelet 58. § (2) bekezdése többek között arról is rendelkezik, hogy az építésfelügyeleti hatóság ellenőrzi vagy ellenőrizheti az építőipari kivitelezési tevékenység folytatását, az építőipari kivitelezési dokumentáció meglétét. A (4) bekezdés *a*) pontja értelmében pedig hatósági ellenőrzés keretében vizsgálja az Étv. 48. §-a szerinti szabálytalan tevékenységeket.
- [27] Építési tevékenységet végezni az Étv. 18. § (1) bekezdésében foglalt főszabály szerint az Étv.-ben foglaltak, valamint az egyéb jogszabályok megtartásán túl, csak a helyi építési szabályzat előírásainak megfelelően szabad. Ha az építési tevékenység nem egyszerű bejelentéshez kötött, vagy nem tartozik a jogszabályi kivételek közé, ahhoz az építésügyi hatóságtól építési engedélyt kell kérni. Az engedély iránti kérelemhez a jogszabály által felsorolt mellékleteket csatolni kell. Az építésügyi hatóság jogosult az építési tevékenység jogszerűségének ellenőrzésére az Étv. 34. § (1) bekezdése alapján, és a (2) bekezdés *a)–n*) pontjaiban meghatározott hatósági eljárás folytatására.
- [28] Az építésfelügyeleti hatóság az Étv. 46. § (2) bekezdésére figyelemmel jogosult vizsgálni azt, hogy az építési tevékenység megfelel-e a jogszabályi előírásoknak, az építési engedélynek és az építésügyi előírásoknak.
- [29] A fenti jogszabályhelyek összevetéséből egyértelműen kijelenthető, az építésügyi engedélyezési eljárásban vizsgálni szükséges azt, hogy az építmény elhelyezése a szomszédos építmények rendeltetésszerű és biztonságos használhatóságát biztosítja-e. Ha az építkezés csak oly módon valósítható meg, hogy a felperesek szomszédos ingatlanjai károsodnak, az az építkezés nem felel meg az Étv. 31. § (1) bekezdés *a*) pontjában foglalt előírásnak. Ha pedig ez már az építési engedélyezési eljárásban kiderül, az nem lehet pusztán építésfelügyeleti eljárási kérdés, nem adható ki olyan építési engedély, amely a szomszédos ingatlan állagsérelemét legalizálja, miután a szabálytalan és különösképpen állagsérelemmel járó

- építési tevékenységek megakadályozásához kiemelt közérdek fűződik.
- [30] Mind az elsőfokú bíróság ítéletében, mind a felülvizsgálati kérelemben felhívott kúriai döntések ezt a jogértelmezést támasztják alá az alábbiak szerint.
- [31] A törvényszék által hivatkozott Kfv.II.38.087/2014/4. számú döntés a szomszédos ingatlan érintő csúszásveszély kapcsán rámutatott, az építési engedélyezési eljárásban vizsgálni kell, hogy az elvégezni szükséges talajmunkálatok mennyiben lehetnek kihatással a szomszédos víztározó állékonyságára, fennáll-e a felperesek ingatlanát érintő csúszásveszély, és ha igen, milyen mértékben.
- [32] A Kfv.II.37.497/2012/10. számú döntés még egyértelműbben megfogalmazza, hogy a szomszédos ingatlanok állékonyságának és biztonságának kérdésében a szomszéd felperesek keresetösségi joga vitathatatlanul fennáll, e kérdés tisztázása érdekében a szakértő kirendelése szükséges építésügyi eljárásban.
- [33] A felülvizsgálati kérelem idézett Kfv.VI.37.181/2011/8. számú döntése arról rendelkezett, hogy az építési engedélyt megadó határozat bírósági felülvizsgálata során a bíróság csak az építési engedély jogszerűségét vizsgálhatja, nem vizsgálhat kivitelezési kérdéseket, ezért az ügyben eljáró elsőfokú bíróság tévesen adta a szakértőnek feladatul azt, hogy vizsgálja, hogy a terveknek megfelelően történt-e a kivitelezés. A kivitelezés kérdése a használatbavételi engedélyezés során kerülhet ellenőrzésre, ekkor vizsgálja az építésügyi hatóság, hogy a kivitelezés az építési engedélynek megfelelően történt-e. Jelen perbeli esetben annak vizsgálatáról, hogy kivitelezés az engedélynek megfelelően történt-e, nincs szó.
- [34] A felülvizsgálati kérelemben megjelölt Kfv.III.37.211/2018/3. számú döntés szintén eltérő tényállás mellett eltérő jogkérdésben foglalt állást, nevezetesen abban, hogy a közös tulajdonú ingatlanon folytatott építkezés esetén nem kell csatolni az engedélykérelemhez a tulajdonostársak előzetes hozzájáruló nyilatkozatát, ezen építési jogosultság igazolása nem előírás, azt a hatóságnak nem kötelessége vizsgálni.
- [35] Ez a döntés azonban kitért arra is, hogy az építési engedélyezési eljárás szabályait, a hatóság által abban vizsgálandó körülményeket, tényeket, valamint az engedélykérelemben foglaltak szakmai megfelelőségét egymásra épülő – az építésügyi hatóság feladatait és hatáskörét megállapító – jogszabályok egymásra épülő rendszere rögzíti. A szabályozás „pozitív” megközelítésű, azt mondja ki, hogy mit köteles vizsgálni a hatóság (Indokolás [22] bekezdés).
- [36] A Kúria jelen tanácsa ezzel az elvi éllel kimondott megállapítással egyetért, azzal, hogy pontosan az Étv. 18–22., 31. és 37. §-a, a Rendelet 17–18. §-a határozzák meg az építési engedélyezési eljárás kereteit.
- [37] Az Étv. 31. § (1) bekezdés a) pontja egyértelműen előírja, hogy az építmény elhelyezése során biztosítani kell a szomszédos építmények rendeltetésszerű és biztonságos használhatóságát, így ennek vizsgálata az alperes építési engedélyezési eljárásának részét képezi. Az az alperesi érv, hogy a kellő szakmai ismerettel nem rendelkezik, nem vehető figyelembe, különös figyelemmel arra is, hogy a fent megjelölt jogszabályhelyek értelmében azt is vizsgálni kell, hogy a tervezett építmény és az alkalmazott építészeti-műszaki megoldás megfelel-e az általános érvényű szakmai és a jogszabályokban meghatározott követelményeknek, ami szintén szakmai szintű ellenőrzést jelent.
- [38] Az alperes eljárásában nem csak formai szempontból kell vizsgálni a Rendelet 8. számú mellékletében felsorolt dokumentumok meglétét, hanem azok aggályossága esetén a tényállás feltárási kötelezettségét is teljesítve tisztázni köteles az Étv. 31. § (1) bekezdés a) pontjának esetleges sérelmét.
- [39] A felperesek mint a szomszédos ingatlan résztulajdonosai eredményesen bizonyították a per során azt, hogy az építkezés az ingatlanuk állagsérelmét vonja maga után, ekként fennáll az Étv. 31. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt eset. Következésképpen az alperes jogszerűtlenül rendelkezett az építési engedély megadásáról.
- [40] A kifejtettekre tekintettel a Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság döntése a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem jogszabálysértő, ezért az elsőfokú ítéletet a Kp. 121. § (2) bekezdése alkalmazásával hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.III.37.628/2022/11.)

82 A társasház alagsori helyisége nem minősül temetkezési emlékhelynek. Az ezen helyiségben történő urnaelhelyezés engedélyköteles temetkezési szolgáltatási kötelezettség [1999. évi XLIII. törvény (Tv.) 8. § (2) bek., 25. § (1), (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2018. július 3-án a polgármesteri hivatala felé bejelentette, hogy saját tulajdonú ingatlan kápolna és istentiszteleti helyiségében kegyeleti emlékhelyet alakít ki – egyházi búcsúztatások szervezése, ünnepélyes urna kiadás, polgári búcsúztatások szervezése céljából –, ahol a felperes által elbúcsúztatott személyek nevei emléktáblán lesznek elhelyezve. Az illetékes aljegyző a 2018. július 10-i iratában tájékoztatta a felperest, hogy kegyeleti, temetkezési emlékhely kialakításának engedélyezését a kormányablaknál kezdeményezheti.
- [2] A felperes az illetékes hatóságnál 2018. július 11-én bejelentette, hogy a fenti társasház alagsorában kegyeleti, temetkezési emlékhely kialakítását tervezi. A hatóság 2018. július 18-án helyszíni szemlét tartott, nyilatkoztatta a felperes törvényes képviselőjét és megállapította, hogy a felperesi vallási egyesület kegyeleti emlékhelyet kíván létrehozni, ahol temetést nem fognak végezni, hamvakat nem tárolnak. A felperes a 2018. július 18-i iratában pontosította a bejelentését és kegyeleti emlékhely kialakítását jelentette be, amelyet a hatóság tudomásul vett.
- [3] Az alpereshez 2021. augusztus 25-én bejelentés érkezett, amely szerint a társasház egyik alagsori helyiségében urnákat tárolnak. Az alperes 2021. szeptember 8-án előzetes értesítés nélküli helyszíni szemlét tartott, majd másnap újabb helyszíni szemlére került sor, amelyen már a felperes törvényes képviselője is részt vett. A szemléken

- megállapította, hogy a felperes tulajdonában álló alagsori helyiségben kialakított urnafalban hamvakat tartalmazó urnákat tárolnak.
- [4] Az alperes a 2021. szeptember 15-én hozott végzésében hivatalból eljárást indított, amelyről értesítette a felperest.
- [5] Az alperes a 2021. december 2-án kelt BP-06/002/00935-14/2021. számú határozatában eltiltotta a felperest a folytatott mindennemű, a temetkezési szolgáltatási tevékenység fogalmi körébe tartozó tevékenység végzésétől a döntés kézhezvételének időpontjától. Továbbá kötelezte a felperest a fenti címen működtetett urnatemető 30 napon belüli felszámolására és a kötelezés teljesítésére vonatkozó írásos nyilatkozat benyújtására.
- [6] Az indokolásban az alperes rögzítette, hogy a felperes urnák elhelyezésére szolgáló tevékenysége temetkezési szolgáltatásnak minősül, amely engedélyköteles tevékenység. Jelen eljárásban nem alkalmazható a temetőkről és temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Tv.) 25. § (3) bekezdés a) pontja szerinti kivételszabály. A Tv. 25. § (1) bekezdés j) pontja alapján az urnaelhelyezés temetkezési szolgáltatási tevékenység, amely engedélyköteles, ilyen engedéllyel a felperes nem rendelkezik, ezért kellett kötelezni a jogsértő állapot megszüntetésére.
- A kereseti kérelem**
- [7] A felperes eljárási – és anyagi jogi jogséremlekre hivatkozással nyújtott be keresetet az alperes határozatával szemben.
- Az elsőfokú ítélet**
- [8] A törvényszék jogerős ítéletében a keresetet elutasította.
- [9] Megállapította, hogy az alperes eljárását 2021. szeptember 15-én indította meg, határozata 2021. december 2-án került kiadmányozásra, így az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 50. § (2) bekezdés c) pontja szerinti ügyintézési határidőt túllépte. Ez azonban nem olyan mértékű, amely az ügy érdemére kihatott volna. Nincs olyan jogszabályhely, amely az ügyintézési határidő túllépése esetén kizárná a határozatban írtak alkalmazását. Az Ákr. 103. § (4) bekezdésében meghatározott kétszeres határidő túllépés nem valósult meg, másrészt ilyen jogsérelemre a felperes nem hivatkozott.
- [10] Az elsőfokú bíróság szerint nem történt az ügy érdemére kiható jogszabálysértés a hatósági szemlékkel összefüggésben, az alperes az Ákr. irányadó rendelkezéseit betartotta. A felperesnek a 2021. szeptember 8-i szemle törvényességével kapcsolatos kifogása azért is súlytalan, mert a felperesi képviselő a másnapi szemlén jelen volt, ott nyilatkozatot tehetett.
- [11] Az ügy érdemében a törvényszék arról döntött, hogy alkalmazható volt-e a Tv. 25. § (3) bekezdés a) pontja, ezen belül az urnák tárolási helye temetkezési emlékhelynek minősül-e.
- [12] A Tv. 3. § c) pontja definiálja a temetkezési emlékhely fogalmát, az abban felsorolt példákban a perbeli helyiség nem felel meg, mert az nem templom, altemplom, templomkert, történeti kert vagy urnacsarnok ház. Továbbá a társasházi alagsorban található, a felperes tulajdonában lévő 78 négyzetméter nagyságú, az ingatlan-nyilvántartás szerint üzlethelyiség megjelölésű helyiség nem felel meg az építmény vagy terület fogalmának. Az építmény, illetve az épület maga a társasház és nem annak a felperes tulajdonában álló üzlethelyisége.
- [13] A társasház lakórendeltesű épület, abban temetkezési szolgáltatási tevékenység végzésére szolgáló rendeltetési egység nem helyezhető el, erre a Budapest Főváros VI. Kerület Terézváros Önkormányzata Képviselő-testületének a Kerületi Építési Szabályzatról szóló 23/2019. (XI. 21.) számú önkormányzati rendelete (a továbbiakban: KÉSZ) nem ad lehetőséget. E mellett a felperes temetkezési emlékhely létesítésére a Tv. 8. § (2) bekezdése szerinti engedéllyel nem rendelkezik.
- [14] A fentiekre figyelemmel a perbeli helyiség a temetkezési emlékhely fogalmának nem felel meg és mivel a felperes az urnaelhelyezést mint temetkezési szolgáltatást nem temetkezési emlékhelyen végzi, ezért a Tv. 25. § (3) bekezdés a) pontja szerinti kivételszabály nem alkalmazható.
- [15] A helyiség temetkezési emlékhellyé minősítéséhez szükséges lett volna a kerületi önkormányzatnál településképi bejelentési eljárás lefolytatása, ilyen eljárást a felperes nem kezdeményezett, emiatt a kerületi polgármester a rendeltetéssellenes használat megszüntetésére kötelezte döntésében a felperest.
- [16] A törvényszék szerint a határozat nem sérti a felperesnek a lelkiismereti és vallásszabadsághoz fűződő alapvető jogát, ugyanis vallási vagy hitéleti kérdésekben nem foglalt állást. Az, hogy a temetkezési szolgáltatási tevékenység milyen feltételekkel végezhető, nem tekinthető sem a vallási közösség belső ügyének, sem hitéleti kérdésnek. A vonatkozó szabályozás és annak hatósági kikényszerítése nem jelenti a lelkiismereti és vallásszabadság alaptörvény-ellenes korlátozását.
- [17] Azon körülmény, hogy a felperes elnöksége egy határozatával temetkezési emlékhely kialakítását határozta el nem releváns, mert ilyen emlékhely létesítése csak a vonatkozó jogszabályok betartásával lehetséges, ezeknek azonban a felperes nem felelt meg.
- [18] Az alperes a Tv. végrehajtásáról szóló 145/1999. (X. 1.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 59. § (1) bekezdésében meghatározott hatáskörében járt el.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [19] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását indítványozta.
- [20] Kifejtette, jogszabálysértő az elsőfokú ítélet [15] pontjába foglalt azon bírósági érvelés, amely nem tekintette lényegesnek azt, hogy a hatóság az Ákr. 50. § (2) bekezdés c) pontja szerinti ügyintézési határidőt túllépte és ez nem érintette az ügy érdemi megítélését. Az Ákr.-ben rögzített határidők szabályozása kiemelkedő jelentőségű az ügyfél és az eljáró közigazgatási hatóság számára is, és az egységes bírói gyakorlat kimunkálta ennek kérdéskörét, ehhez képest a törvényszéki álláspont nem koherens.
- [21] A jogvita anyagi jogi megítélése körében annak van jelentősége, hogy egyrészt a felperes egyházi jogi

- személy, a kérdéses ingatlan a tulajdonát képezi. Másrészt az általa végzett tevékenység nem minősül temetkezési szolgáltatásnak, ezért ehhez kapcsolódóan az alperes nem hozhatott volna tiltó határozatot. A jogsérelem maga az eljárás megtagadásában mutatkozó mulasztás, valamint a jogszerűtlen eljárás eredményeként hozott megalapozatlan határozat.
- [22] Az alperes és az elsőfokú bíróság nem megfelelően értékelt a Tv. 25. § (3) bekezdés *a*) pontját, mert a felperes által végzett szolgáltatás nem temetkezési szolgáltatás, így az attól való eltiltás nem jogszerű.
- [23] A felperesi vallási egyesület 2018. július 11-én bejelentést tett a perbeli társasház alagsorában kegyeleti/temetkezési emlékhely kialakítására vonatkozóan. Az eljáró hatóság helyszíni szemlét tartott, majd tudomásul vette a bejelentésben foglaltakat. Az alperes tehát tisztában volt azzal, hogy a kialakítandó emlékhely milyen módon valósul meg és maga megerősítette, hogy az ott folytatandó tevékenység nem temetkezési szolgáltatás. Ehhez képest az azt követően három év után bejelentésre indult eljárás eredményeként hozott tiltó határozat nem lehet jogszerű. Ezt a szempontrendszer a bíróság ítéletében nem vizsgálta.
- [24] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében az ítélet hatályában fenntartását indítványozta annak helyes indokai folytán.
- A Kúria döntése és jogai indokai**
- [26] A felülvizsgálati kérelem alaptalan.
- [27] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 120. § (5) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [28] A Kúria álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a pontosan és törvényesen megállapított tényállásból mindenben helytálló jogi következtetést vont le.
- [29] Az Ákr. 50. § (2) bekezdés *c*) pontja értelmében az ügyintézési határidő teljes eljárásban hatvan nap.
- [30] A perbeli közigazgatási eljárás 2021. szeptember 15-én kezdődött, az alperes határozatát 2021. december 2-án hozta meg és kiadmányozta, így az eljárására irányadó hatvan napos ügyintézési határidőt túllépte.
- [31] A határidő túllépésére vonatkozó rendelkezéseket az Ákr. az 51. §-ában és 103. § (4) bekezdésében határozza meg. Az 51. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján, ha a hatóság az ügyintézési határidőt túllépi, akkor az eljárás lefolytatásáért fizetendő illetéknek vagy az illetékekről szóló törvény szerinti közigazgatási hatósági eljárásokért, vagy igazgatási jellegű szolgáltatások igénybevételeért fizetett igazgatási szolgáltatási díjnak megfelelő összeget, ennek hiányában tízezer forintot kell megfizetnie a kérelmező ügyfélnek, aki mentesül az eljárási költségek megfizetése alól is. A 103. § (4) bekezdése szerint, ha a hatóság a hivatalbóli eljárásban ügyintézési határidő kétszeresét túllépi, a jogsértés tényének megállapításán és a jogellenes magatartás megszüntetésére vagy a jogszerű állapot helyreállítására kötelezésén túl egyéb jogkövetkezményt nem alkalmazhat.
- [32] A felülvizsgálati bíróság rögzíti, az alperes az ügyintézési határidőt kétszeresen nem lépte túl, ezért az Ákr. 103. § (4) bekezdése nem alkalmazható, másrészt ezen jogszabályhely sérelmére a felperes a kereseti kérelmében és a felülvizsgálati kérelmében sem hivatkozott. Az Ákr. 51. §-ának sérelmét a felperes szintén nem állította, emellett ez a jogszabályhely anyagi jellegű kompenzációt tartalmaz a határidő túllépésére, az ügy érdemét nem érinti.
- [33] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése kimondja, hogy Magyarország független, demokratikus jogállam. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni. Az Ákr. a jogszerűség elve körében a 2. § (2) bekezdés *c*) pontjában rögzíti, hogy a hatóság a hatásköre gyakorlása során a jogszabályban meghatározott határidőn belül, észszerű időben jár el.
- [34] Az Alkotmánybíróság az 5/2017. (III. 10.) AB határozatában hangsúlyozta, hogy a hatósági eljárás méltányosságának, illetve tisztességességének alapvető feltétele, hogy a közigazgatási hatóságok a rájuk irányadó jogszabályi határidőket betartsák. Különösen erősen kell, hogy érvényesüljön ez a követelmény azokban az esetekben, amikor a közigazgatási hatóság az ügyféllel szemben szankciót állapít meg. A közigazgatási anyagi jogi szankciók meghatározása azt a célt szolgálja, hogy a közigazgatási eljárás ügyféli pozíciójában lévő jogalanyok, akikkel, illetve amelyekkel szemben a közigazgatási hatóság valamely, az adott ügyfél által elkövetett közigazgatási normasértés miatt hátrányos jogkövetkezményt állapít meg, ne álljanak hosszú, bizonytalan ideig – az anyagi jogi határidőkre vonatkozó, létező jogszabályi rendelkezések ellenére – a velük szemben alkalmazható szankció fenyegetésének félelme alatt. ([15] pont)
- [35] Az Alkotmánybíróság a 25/2020. (XII. 2.) AB határozatában kifejtette a szankciók alkalmazására irányadó határidők túllépésének alkotmányos összetevőit. A döntés [23] pontja szerint a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog nem azonosítható a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal. Jogállami keretek között a „tisztességes” (fair, méltányos, kiegyensúlyozott) karakter minden közhatalom erejével felruházott eljárással szemben követelmény. Ezért a sajátosságok figyelembevétele mellett, de a hatósági eljárásban is megfelelő módon és tartalommal meg kell jelennie a fair eljárás alkotmányjogi követelményeinek, amelyeket az alapjogi jogalanyisággal rendelkező ügyfeleknek alanyi jogként, végső fokon alapjogként ki kell tudni kényszeríteni. E jogok érvényesíthetősége a hatóság működésének korlátja, jogszerű eljárásának pedig alaptörvényi mércéje. Ezen jogállami követelménynek megnyilvánulása az, hogy az Alaptörvény XXIV. cikke önállóan, az ügyintézés alapjogaként ismeri el a fair hatósági eljáráshoz való jogot.
- [36] A Kúria a hivatkozott alkotmánybírósági határozatokban írtaknak megfelelően alapjogi szempontból is vizsgálta az alperesi hatóság nem vitatott határidő túllépésének következményeit.

- [37] A felülvizsgálati bíróság hangsúlyozza, az alperesi hatóság az ügyintézési határidőt 18 nappal, vagyis nem jelentős mértékben lépte túl. Ezt meghaladóan az alperes bejelentés alapján, de hivatalból indított hatósági eljárása annak tárgya miatt kiemelten fontos, mert egy temetkezési szolgáltatási tevékenység végzésének megítélése és annak jogszerűtlensége esetén a tevékenység végzésétől való eltiltás a közérdeket szolgálja. A fentiekből következően a vallási egyesületként működő felperes nem állt hosszú, bizonytalan ideig eljárás alatt, a tevékenység végzésétől való eltiltást és az urnatemető felszámolására vonatkozó kötelezést tartalmazó határozat az eljárás megindítását követő 78. napon megszületett, és azt a felperes aznap meg is kapta.
- [38] A Kúria megítélése szerint a fent kifejtett érveket figyelembe véve az alperesi hatóság határidő túllépése következményeként nem indokolt a keresettel támadott határozat megsemmisítése vagy hatályon kívül helyezése.
- [39] A Tv. 3. § c) pontja szerint temetkezési emlékhely: a temetőn kívül, különösen templomban, altemplomban, templomkertben, történeti kertben, urnacsarnokházban vagy más építményben és területen lévő, az elhunytak eltemetésére, urnák elhelyezésére és hamvak szétszórására szolgál. A Tv. 8. § (2) bekezdése egyebek mellett kimondja, hogy a temetkezési emlékhely építményei, közművei, egyéb infrastrukturális létesítményei építéséhez, létesítéséhez, bővítéséhez külön jogszabályban előírtak szerint a tulajdonosnak engedélyt kell kérnie.
- [40] A felperes az urnákat a tulajdonában álló, társasházi alagsorban elhelyezkedő, 78 négyzetméter nagyságú, az ingatlan-nyilvántartásban üzlethelyiség megjelölésű helyiségben helyezte el. Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy ez a helyiség nem minősül a Tv. 3. § c) pontja szerinti temetkezési emlékhelynek, mert nem templom, altemplom, templomkert, történeti kert vagy urnacsarnok ház. Az sem vitás, hogy a perbeli helyiség nem minősül építménynek, ezen belül épületnek, hiszen az maga a társasház. A társasházban mint lakó rendeltetésű épületben temetkezési emlékhely nem létesíthető, temetkezési szolgáltatás nem végezhető, figyelemmel a KÉSZ vonatkozó rendelkezéseire is.
- [41] A Tv. 25. § (1) bekezdés j) pontjának megfelelően az urnaelhelyezés temetkezési szolgáltatási tevékenység. A Tv. 25. § (3) bekezdés a) pontja alapján e törvény értelmében nem minősül temetkezési szolgáltatásnak a jogi személyiséggel rendelkező vallási közösség tulajdonában lévő temetőben, temetkezési emlékhelyen a vallási közösség által vallási szertartás keretében végzett urnaelhelyezés.
- [42] A korábban kifejtettek értelmében a felperes tulajdonában álló perbeli helyiség nem tekintendő temetkezési emlékhelynek, ezért a Tv. 25. § (3) bekezdés a) pontjában megjelölt kivétel szabály arra nem vonatkozik.
- [43] A Vhr. 59. §-ára figyelemmel a temetkezési szolgáltatás engedélyköteles. A felperes az urnaelhelyezés mint temetkezési szolgáltatási tevékenység engedélyezésére nem rendelkezik engedéllyel, így a tevékenység végzésétől való eltiltása és az urnatemető felszámolására kötelezés vele szemben jogszerűen került elrendelésre.
- [44] Jelen ítélet [2] bekezdésében írtak szerint a felperes 2018. július 11-én bejelentette, hogy a társasház alagsorában kegyeleti, temetkezési emlékhely kialakítását tervezi. Azonban a helyszíni szemlét követően a felperes a 2018. július 18-i iratában már kizárólag kegyeleti emlékhely kialakítását jelentette be, amelyet a hatóság tudomásul vett. Erre tekintettel nem tévesztendő az a felperesi állítás, hogy a hatóság 2018-ban tudomásul vette a temetkezési emlékhely létesítésére vonatkozó bejelentését.
- [45] A Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (2) bekezdését alkalmazva hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.III.37.638/2022/6.)

83 A föld használatának más részére át nem engedése iránti kötelezettségvállalás megsértésével kötött szerződés semmis, az ilyen szerződés hatósági jóváhagyását meg kell tagadni, függetlenül attól, hogy a földtulajdonos tulajdonszerzése eredeti vagy származékos volt [2013. évi CXXII. törvény (földforgalmi törvény) 13. § (1) bek.; 2013. évi CCCII. törvény (Fétv.) 11/A. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes a .../25 helyrajzi számú ingatlan (a továbbiakban: az ingatlan) tulajdonjogát a Debreceni Járásbíróság 2019. május 31. napján kelt 31.Pk.500.948/2019/7-I. számú végzéssel jóváhagyott egyezség szerint elbirtoklás útján szerezte meg. A jóváhagyott egyezség alapján a felperes tulajdonjoga az ingatlan-nyilvántartásba – elbirtoklás jogcímen – 2019. november 18. napján került bejegyzésre.
- [2] A földszerzéshez kapcsolódóan a felperes 2018. április 18. napján földszerzési képességének igazolása érdekében az alperesnél hatósági bizonyítvány kiadását kérte. A kérelem mellékletét képezte a felperes 2018. április 16-i nyilatkozata, melyben a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi törvény) 13. § (1) bekezdésére hivatkozással vállalta, hogy az ingatlan használatát másnak nem engedi át, azt maga használja, és ennek során eleget tesz a földhasznosítási kötelezettségének, továbbá az ingatlant a tulajdonszerzés időpontjától számított 5 évig más célra nem hasznosítja.
- [3] Az alperes a felperes kérelme alapján 2018. április 19-én kiállította a 572.049-3/2018. számú hatósági bizonyítványt, melyben igazolta, hogy a felperes perbeli ingatlanra vonatkozó tulajdonszerzésének feltételei fennálltak, a benyújtott nyilatkozatokra figyelemmel rögzítette, hogy az elbirtoklás megállapítása nem eredményezi a tulajdonszerzési korlátozás megsértését vagy megkerülését.
- [4] A felperes, mint haszonbérbeadó és a felperesi érdekelt mint haszonbérlető között 2020. december 30-án mezőgazdasági haszonbérleti szerződés (a továbbiakban: haszonbérleti szerződés) jött létre a .../25 és a .../9 helyrajzi számú, szántó művelési ágú ingatlanokra. A haszonbérleti szerződés kifüggesztése alatt a jegyzőhöz elfogadó nyilatkozat nem érkezett.

- [5] Ezt követően a jegyző a haszonbérleti szerződést, az ügyben keletkezett okiratokkal az alperesnek mint mezőgazdasági szakigazgatási szervnek megküldte, aki a haszonbérleti szerződés hatósági jóváhagyását a 2021. március 23-án hozott, 578516/3/2021 ügyiratszámú határozatával megtagadta. A határozat szerint az megfelel ugyan a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvényben (a továbbiakban: Fétv.) előírt formai követelményeknek, azonban a felperes Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdése szerinti személyes művelési kötelezettség vállalásának megsértésével jött létre, így a Fétv. 11/A. §-a alapján semmis.
- [6] Az alperes kifejtette, hogy a felperes a .../25 helyrajzi számú ingatlant 2019. évben elbirtoklás útján szerezte meg, és mivel a Földforgalmi törvény 13. § (2) bekezdésében meghatározott kivételek között nem szerepel az elbirtoklási jogügylet, ezért a felperesnek nyilatkozattételi kötelezettsége keletkezett a megszerzett föld személyes művelésére vonatkozóan. A becsatolt okiratok alapján megállapította, hogy nem állt fenn olyan körülmény, amelyre tekintettel a felperes jogszerűen engedhetné át a föld használatát a felperesi érdekeltnek.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [7] A határozattal szemben előterjesztett keresetében a felperes az alperesi határozat megsemmisítését kérte. A hivatkozásai szerint 1994 második felében az ingatlan birtokába lépett, és ettől az időponttól a sajátjaként rendelkezik azzal. Az ingatlan tulajdonjogát elbirtoklás útján 2009. december 31-én megszerezte, azonban az alperes figyelmen kívül hagyta, hogy az elbirtoklás eredeti szerzőmód, az elbirtoklás útján történő tulajdonszerzés a törvényi feltételek bekövetkezésével azonnal, a törvény erejénél fogva bekövetkezik. Az elbirtoklás esetében a tulajdonjog átszállása nem az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel történik meg, tehát az alperesnek nem azt kellett volna vizsgálnia a megelőző eljárás során, hogy mikor történt meg az ingatlan tulajdonjogának ingatlan-nyilvántartási bejegyzése, hanem – az elbirtoklás speciális törvényi szabályaira tekintettel – azt, hogy a perbeli ingatlan tulajdonjogát a felperes elbirtoklás útján ténylegesen, a törvény értelmében mikor szerezte meg. Utalt rá, hogy az adott ingatlant már több, mint 10 éve tulajdonosként használja, a haszonbérleti szerződés megkötése nem vonja maga után a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdése szerinti 5 évig tartó tulajdonosi földhasznosítási kötelezettség megsértését.
- [8] Az alperes védíratában a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. Előadta, hogy a megelőző eljárás során a Fétv. 29. § (1) bekezdés a) pontjának felhatalmazása alapján lekérdezte az ingatlan-nyilvántartásból az ingatlanra vonatkozó bejegyzéseket, és megállapította, hogy az 2019. évben került a felperes tulajdonába. A véleménye szerint a szerzésre a Földforgalmi törvény 70. § (7) bekezdése alapján a Földforgalmi törvény rendelkezéseit kellett alkalmazni, mivel a felperes az elbirtoklás bekövetkezésének megállapítására irányuló keresetét a bírósághoz 2014. április 30-ig nem, csak 2017. június 20-án nyújtotta be. Az

álláspontja szerint az elbirtoklási perben is már a Földforgalmi törvény 33. § (4) bekezdésének figyelembevételével kellett eljárni, függetlenül attól, hogy az elbirtoklás ténylegesen mikor következett be.

- [9] Az alperes hivatkozott arra, hogy az okirattárból megkereste a felperesnek a 2018. április 16-án kelt földszerzési képesség fennállását igazoló hatósági bizonyítvány iránti kérelmét, amelynek mellékletét képezte a felperes – Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdése szerinti – kötelezettségvállalása, amelyben a felperes egyebek mellett vállalta, hogy a Hortobágy 1387/25 helyrajzi számú ingatlan használatát másnak nem engedi át, a földet maga használja. Az alperes kiemelte, hogy álláspontja szerint a felperes tévesen értelmezi a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdését. E jogszabályhelynek azon fordulata, amely szerint „a szerző fél a tulajdonjog átruházásáról szóló szerződésben vállalja, hogy a föld használatát másnak nem engedi át, azt maga használja”, nem 5 éves időtartamra, hanem a tulajdonjog fennállásának teljes időtartamára vonatkozik.

A jogerős ítélet

- [10] A Debreceni Törvényszék jogerős ítéletével a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a felek az eljárás során nem vitatták, hogy a felperes a perben érintett ingatlan vonatkozásában az elbirtoklás bekövetkezésének megállapítására a keresetet az illetékes Debreceni Járásbírósághoz 2014. április 30. napját követően nyújtotta be, így a megelőző eljárás során az alperesnek, jelen közigazgatási jogvitában a bíróságnak a Földforgalmi törvény rendelkezései alapján kellett eljárnia. Osztotta továbbá az alperes azon álláspontját, hogy a jogszabályi kivételek között nem szerepel az elbirtoklási jogügylet, így a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdésében meghatározott, személyes művelési kötelezettség az elbirtoklással történő tulajdonszerzésre is irányadó. A felperes az elbirtoklás megállapításának érdekében 2018. április 16-án, a Földforgalmi törvény 33. § (4) bekezdésére tekintettel, a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdésének megfelelően nyilatkozott is arról, hogy az ingatlan használatát másnak nem engedi át.
- [11] A jogerős ítélet szerint bár az alperesi határozat ugyan nem utal a felperes 2018. április 16. napján kelt nyilatkozatára, azonban a tulajdonszerzési jogosultságra vonatkozó nyilatkozat elengedhetetlen feltétele volt a jóváhagyási eljárásnak, hiszen ezen nyilatkozat hiányában a bíróság az elbirtoklás tárgyában kötött egyezséget nem hagyhatta volna jóvá.
- [12] A törvényszék szerint a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdésének nyelvtani értelmezése alapján az állapítható meg, hogy a tulajdonszerző maga köteles használni a földet, azt nem engedheti át másnak. Tévedett a felperes, amikor a 13. § (1) bekezdését akként értelmezte, hogy a tulajdonszerzéstől számított öt év elteltével a föld használatát másnak átengedheti, így – öt év elteltével – a haszonbérbe adást mint hasznosítási lehetőséget a jogszabály megengedi. A jogszabály szövegében található ötéves korlátozás a föld más célú hasznosítására vonatkozik, tehát a használat átengedésének tilalma a tulajdonjog fennállásának teljes időtartamára vonatkozik. Ezt támasztja alá a Földforgalmi törvény

13. § (4) bekezdése is, amely szerint, ha a tulajdonjog átruházásáról szóló szerződés tárgyát képező föld harmadik személy használatában van, a szerző félnek kötelezettséget kell vállalnia, hogy a fennálló földhasználati jogviszony időtartamát nem hosszabbítja meg, és megszűnését követő időre a személyes művelési kötelezettségeket vállalja.
- [13] Az elsőfokú bíróság megállapította továbbá, hogy a perben nem vált ismertté olyan körülmény, amely szerint a személyes művelési kötelezettség alól a Földforgalmi törvény 13. § (2) bekezdésében biztosított bármely mentességi ok a felperes esetében fennállt volna, így az alperes helyesen értelmezte a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdésében foglaltakat és a Fétv. 11/A. §-a alapján – a haszonbérleti szerződés semmisségére tekintettel – jogszerűen tagadta meg annak hatósági jóváhagyását.
- [14] A jogerős ítélet kitért arra, hogy bár a polgári jog az elbirtoklást tradicionálisan az eredeti szerzőmódok között tartja számon, azonban e jogintézmény eredeti jellege – különösen ingatlanok vonatkozásában és a jelenlegi jogi környezetben – csak rendkívül korlátozottan érvényesül. Az ingatlanok esetében összeegyeztethetetlen volna az ingatlan-nyilvántartásba vetett bizalom iránti igényvel, ha az ingatlanon az elbirtoklás időpontjában fennálló terhek jogosultjai az elbirtokló tulajdonszerzésével megszűnnének. A mező- és erdőgazdasági hasznosítású földek forgalmára – többek között az élelmiszertermelésben játszott kiemelt jelentőségük miatt – olyan speciális szabályok vonatkoznak, amelyek nem mindig vannak dogmatikai összhangban a polgári jogi szabályokkal. Tekintettel arra azonban, hogy az elbirtoklásra vonatkozó, Ptk.-ban található szabályok és a földforgalmi szabályok *lex generalis-lex specialis* viszonyban állnak egymással, a földforgalmi különös szabályok erontják a polgári jogi általános szabályokat. Ennek eredményeként pedig az elbirtoklás jogintézményének a felperes által hivatkozott, „eredeti” jellege (ingatlan-nyilvántartáson kívüli, *ex lege* szerzőmód) a mező- és erdőgazdasági hasznosítású földek vonatkozásában nem vagy csak rendkívül korlátozottan érvényesül.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [15] A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet a jogerős ítélet megváltoztatása és alperes határozatának megsemmisítése mellett a közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezése, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és az ügyben eljáró bíróság új eljárásra utasítása iránt. Álláspontja szerint a jogerős ítélet megsértette az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 62. § (1) bekezdését, a Földforgalmi törvény 13. § (1) és (2) bekezdését, továbbá a 42. §-t, az 51. § (1) bekezdését, a Fétv. 11/A. §-át, a 27. § (1) bekezdését, a 77. § (2) bekezdését, illetve a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptk.) I. §-a alapján alkalmazandó Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 121. § (1) bekezdését.
- [16] A felperes álláspontja szerint a perben kétséget kizáróan bizonyította, hogy 1994. év második felében az ingatlan birtokába lépett és ezen időponttól kezdve azzal sajátjaként rendelkezett, így az ingatlan tulajdonjogát ítélet hatályú, bíróság által jóváhagyott egyezséggel igazolta 2009. december 31. napjával megszerezte, azonban az alperes és az elsőfokú bíróság is figyelmen kívül hagyta azt a tényt, hogy az elbirtoklás eredeti szerzőmód, az elbirtoklás útján történő tulajdonszerzés a törvényi feltételek bekövetkezésével azonnal, a törvény erejénél fogva és nem az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel következik be. A Kúria I/2014. PJE határozatára utalással kifejtette, hogy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés kizárólag deklaratív hatállyal bír, az alperesnek, és az alperesi határozat körében az elsőfokú bíróságnak nem azt kellett volna vizsgálnia, hogy a felperes tulajdonjoga mikor került bejegyzésre, hanem azt, hogy a tulajdonszerzés tényleges, ítélet hatályú egyezséggel is igazolt konkrét dátuma mely nap volt.
- [17] A felülvizsgálati kérelem szerint az alperes által a védiratában hivatkozott hatósági bizonyítványban a fél csak arról nyilatkozik, hogy ha megszerzi az adott területet, akkor azzal a területtel együtt a földszerzési maximumot nem lépi át, az nem tartalmazott az ingatlan használatának átengedésével kapcsolatos nyilatkozatot. Az elsőfokú bíróság elmulasztotta továbbá értékelni azt a tényt, hogy a felperes már az elbirtoklás feltételeinek teljesítésével, tehát az ingatlan minimum 15 évig sajátjaként történő használatával eleget tett a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdésében foglalt feltételnek. A jogerős ítélet perbeli jogkérdésben tekintetében történő állásfoglalása tehát logikátlan és ellentmondásos volt.
- [18] A felperes hivatkozott arra, hogy jogi állásfoglalás céljából megkereste a jogalkotót annak érdekében, hogy a törvény valódi, jogalkotó általi tartalmát megismerje. Az Agrárminisztérium Jogalkotói Főosztálya felülvizsgálati kérelemhez csatolt tájékoztatása alapján pedig a Földforgalmi törvény 13. §-a a Ptk.-ban is nevesített tulajdonátruházó szerződésekre vonatkozik, tehát az elbirtoklás nem tartozik ebbe az esetkörbe.
- [19] A felülvizsgálati kérelem szerint az elsőfokú bíróság jogértelmezése gyakorlatilag teljes egészében kizárná azt a lehetőséget, hogy a mezőgazdasági földek tulajdonosai bármikor, a közeli hozzátartozója érdekkörén kívül eső személy részére haszonbérleti szerződés keretében átengedje az ingatlana használatát, amely teljes egészében ellentmond a Földforgalmi törvény 38. §-ának.
- [20] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását kérte. Az Alaptörvény P) cikkére hivatkozással hangsúlyozta, hogy a termőföld egy kiemelt védelmet érdemlő természeti kincs, ezáltal indokolt, hogy a védelmét speciális rendelkezésekkel biztosítsák, a megszerzését feltételekhez kössék. Ennek megfelelően a Ptk.-ban található elbirtoklási szabályok és a földforgalmi szabályok *lex generalis-lex specialis* viszonyban állnak egymással, a földforgalmi különös szabályok lerontják a polgári jogi általános szabályokat. Utalt arra, hogy az

- elővásárlási és az előhaszonbérleti jog vonatkozásában is a kiforrott a bírósági gyakorlat szerint a Földforgalmi törvény mint speciális rendelkezéseket tartalmazó jogszabály a Ptk. általános rendelkezéseivel képest elsőbbséget élvez.
- [21] Kifejtette, hogy az Alkotmánybíróság a 3242/2017. (X. 10.) AB határozatában megállapította, hogy a Földforgalmi törvény szabályai elbirtoklással történő tulajdonszerzés esetén is alkalmazandók a törvény hatálybalépését megelőzően bekövetkezett elbirtoklásra is. A 33. § (4) bekezdés lényege az, hogy az elbirtoklás esetére is előírja a más tulajdonszerzésre vonatkozó korlátozások alkalmazását, illetve megállapítja a mezőgazdasági igazgatási szerv erre vonatkozó hatósági hatáskörét. Ennek megfelelően a felperesnek az elbirtoklási kereset benyújtását megelőzően be kellett szereznie a mezőgazdasági igazgatási szerv igazolását arról, hogy a tulajdonszerzése törvény szerinti feltételei fennállnak. A Földforgalmi törvény. 23. § (1) bekezdés *b)* pontja megtagadási okként határozza meg a 13. § szerinti nyilatkozat megtételének az elmulasztását, ami a 33. § (4) bekezdésének alkalmazásában azt jelenti, hogy ilyen nyilatkozat hiányában az elbirtokló nem kaphat hatósági bizonyítványt.
- [22] Az alperes szerint a Földforgalmi törvény preambuluma foglalt kiemelt célok egyike az, hogy a saját és közvetlen termelési és szolgáltatási munkavégzésen alapuló agrárgazdálkodás bővüljön. Ez a professzionális földművesek tulajdonszerzésének preferálásával együtt azt jelenti, hogy a jogalkotó kifejezett célja az, hogy olyan személy szerezzon földet, aki a megműveléséhez szükséges képességekkel rendelkezik, és a gazdálkodási tevékenységet önmaga látja el. Ezt a célt szolgálja a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdésének azon fordulata, mely szerint a szerző fél vállalja, hogy a földet maga használja.
- [23] Az alperes kifejtette, hogy a felperes 2018. április 16. napján kelt földszerzési képesség fennállását igazoló hatósági bizonyítvány kiadása iránti kérelmének mellékletét képezte többek közt a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdésében előírt, 2018. április 16. napján tett kötelezettség vállalása, miszerint a .../25 helyrajzi szám alatti ingatlan használatát másnak nem engedi át, azt maga használja, és ennek során eleget tesz földhasznosítási kötelezettségének, továbbá, vállalta, hogy az ingatlan a tulajdonszerzés időpontjától számított 5 évig más célra nem használja.
- [24] A felperes tehát akkor, amikor a mezőgazdasági igazgatási szervhez benyújtotta a hatósági bizonyítvány kiadása iránti kérelmét, még nem vitatta, hogy a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdése szerinti nyilatkozatokat meg kell tennie. A Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdése pedig az elbirtoklás útján történő tulajdonszerzést kivételként nem nevesíti. Az alperes álláspontja szerint tehát jelen ügyben az a kérdés merül fel, hogy figyelmen kívül lehet-e hagyni a felperes által teljes bizonyító erejű magánokiratban megtett azon nyilatkozatát, melyben azt vállalta, hogy a tulajdonjoga fennállása alatt az ingatlan maga használja. Az alperes álláspontja szerint nem, hiszen így a teljes bizonyító erejű magánokiratok valóságához, a hozzájuk fűződő közbizalomhoz kötődő társadalmi érdek sérülne.
- [25] Az alperes utalt arra, hogy a Földforgalmi törvény 62. § (1) bekezdése szerint az e törvényben meghatározott szerzési feltételek, illetve korlátozások, vállalások és tilalmak betartását a mezőgazdasági igazgatási szerv ellenőrzi. Jelen esetben a vállalat be nem tartásának következménye az ennek megsértésével kötött szerződés megtagadása volt.
- [26] A felülvizsgálati ellenkérelem szerint továbbá a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdésének helyes értelmezése szerint az ötéves korlát csak a más célra hasznosítás vonatkozásában értelmezhető, a saját maga általi használat a tulajdonjog teljes időtartama alatt fennáll, melyet az elsőfokú bíróság is helyesen állapított meg. Erthetetlennek tartotta továbbá, hogy a felperes a saját maga által használt ingatlan az elbirtoklás megállapítása után miért kívánja szinte azonnal haszonbérbe adni. Amennyiben a felperes az előadásának megfelelően 25 éven keresztül sajátjaként használta az ingatlan, úgy nincs akadálya annak, hogy ezt a használatot bejegyzett tulajdonosként tovább folytassa.
- [27] Megjegyezte végül, hogy a felperes a Földforgalmi törvény 42. §-ának, 44–46. §-ainak, a 49. § (1) bekezdésének és az 51. § (1) bekezdésének megsértésével összefüggő konkrét előadást nem tett.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [28] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint megalapozatlan.
- [29] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 120. § (5) bekezdése, valamint a 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [30] A Kúria a felek nyilatkozataira tekintettel hangsúlyozza, hogy jelen eljárásnak nem tárgya annak vizsgálata, hogy a felperes jogszerűen és milyen körülmények között szerezte meg az ingatlan tulajdonjogát. A rendelkezésre álló iratokból megállapítható ugyanis, hogy arra – az alperes által kiállított hatósági bizonyítványban foglaltakra tekintettel – elbirtoklás jogcímen, a Debreceni Járásbíróság 2019. május 31. napján kelt 31.Pk.500.948/2019/7-I. számú végzéssel jóváhagyott egyezség alapján került sor. A jóváhagyott egyezség alapján a felperes tulajdonjoga az ingatlan-nyilvántartásba – elbirtoklás jogcímen – 2019. november 18. napján került bejegyzésre.
- [31] Kiemelést érdemel továbbá, hogy sem az egyezség, sem az egyezséget jóváhagyó végzés, továbbá a felperes korábbi hatósági bizonyítvány kiadása iránti kérelme sem tartalmazza, hogy a felperes az ingatlan mióta birtokolja, az elbirtoklás mikor következett be. Iratellenesen állította tehát a felperes, hogy az egyezség a 2009. december 31-i tulajdonszerzést igazolta. A felperes az ingatlan-nyilvántartásban szereplő szerzési időponttól eltérő szerzési időpontra a megelőző eljárásban nem hivatkozott, csupán a perben állította, hogy a tulajdonszerzése 2009-ben bekövetkezett.

- [32] Megállapítható továbbá, hogy az elbirtoklás megállapítása során a felek sem vitatták azt, hogy a Földforgalmi törvény rendelkezéseit alkalmazni kellett, továbbá a felperes maga is kifejezetten hivatkozott annak rendelkezéseire. Szintén nem volt vitatott, hogy a perbeli haszonbérleti szerződés hatósági jóváhagyása során a Földforgalmi törvény és a Fétv. rendelkezései alkalmazandóak voltak.
- [33] A Fétv. 11/A. §-a értelmében a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdése szerinti, a föld használatának más részére át nem engedése iránti kötelezettségvállalás megsértésével kötött szerződés semmis.
- [34] A Kúria a rendelkezésre álló iratokból megállapította, hogy a felperes 2018. április 16-án kelt és az alpereshez a hatósági bizonyítvány kiadása iránti kérelméhez csatolt nyilatkozatában a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdésére hivatkozással kötelezettséget vállalt arra, hogy az ingatlan használatát másnak nem engedi át, azt maga használja, és ennek során eleget tesz a földhasznosítási kötelezettségének, továbbá az ingatlant a tulajdonszerzés időpontjától számított 5 évig más célra nem hasznosítja.
- [35] A felperes álláspontja szerint a kötelezettségvállalás a Földforgalmi törvény szerint a tulajdonszerzéstől számított 5 éves időtartamra vonatkozhat. Állította továbbá, hogy a haszonbérleti szerződés a tulajdonszerzéstől több mint 5 évvel követően kötötte.
- [36] A Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdése szerint a tulajdonszerzési jogosultság feltétele – ide nem értve a 11. §-ban, a 17. §-ban, valamint a 36. § (1) bekezdés d) pontjában foglalt eseteket –, hogy a szerző fél a tulajdonjog átruházásáról szóló szerződésben vállalja, hogy a föld használatát másnak nem engedi át, azt maga használja, és ennek során eleget tesz a földhasznosítási kötelezettségének, továbbá vállalja, hogy a földet a tulajdonszerzés időpontjától számított 5 évig – a (3) bekezdésben meghatározott esetek kivételével – más célra nem hasznosítja.
- [37] Mind a Földforgalmi törvény 13. § (1) bekezdése, mind a felperes 2018. április 16-i nyilatkozata két – elkülönülő – kötelezettségvállalást tartalmaz. Egyrészt azt, hogy a szerző fél a földet a tulajdonszerzés időpontjától számított 5 évig más célra nem hasznosítja, másrészt a személyes földhasználati kötelezettség vállalását, azzal, hogy ezen kötelezettségvállalás tekintetében végső határidőt nem tartalmaz. A két elkülönülő kötelezettségvállalást támasztja alá a jogszabály szövegében is megjelenő kettős vállalásra utaló fordulat („vállalja, hogy” és „továbbá vállalja”), az Alaptörvény 28. cikke értelmében figyelembe veendő jogszabály megalkotására irányuló javaslat szövege (amely a kötelezettségvállalásokat külön *a*) és *b*) pontok alatt tárgyalja, azzal, hogy az 5 éves kötelezettség csak a más célú hasznosítás esetén jelenik meg). A felperes továbbá a nyilatkozatát kifejezetten a Földforgalmi törvény 13. §-ára hivatkozással tette meg, a nyilatkozat értelmezését így a jogszabály értelmezésével azonos tartalomhoz kötötte.
- [38] A Kúria megjegyzi továbbá, hogy a felperes által a felülvizsgálati eljárásban csatolt, a jogerős ítélet meghozatalát követően keletkezett elektronikus levél nem feleltethető meg az Alaptörvény 28. cikke értelmében figyelembe veendő jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslatnak, így azt a jogszabály céljának vizsgálatakor figyelembe venni nem lehetett.
- [39] A kifejtettek tekintetével a Kúria – egyezően az alperessel és az elsőfokú bírósággal – megállapította, hogy a felperes kötelezettséget vállalt a föld használatának más részére át nem engedésére. A kötelezettségvállalása pedig nem csupán 5 éves időtartamra vonatkozott, mindezért a perben nem volt jelentősége annak – az egyébként nem is igazolt – körülménynek, hogy az ingatlan tulajdonjogát esetlegesen 2019 előtt megszerezte.
- [40] A felperes kötelezettségvállalásának jelentőségét az adja, hogy az alperes annak ismeretében adta ki a felperes által az elsőfokú tárgyalás berekesztését megelőzően szám szerint is hivatkozott 572.049-3/2018. számú hatósági bizonyítványt, melyben az alperes megállapította, hogy az elbirtoklás megállapítása nem eredményezi a tulajdonszerzési korlátozás megsértését vagy megkerülését és igazolta, hogy a felperes perbeli ingatlanra vonatkozó tulajdonszerzésének feltételei fennálltak. A felperes tulajdonszerzésének megállapítására így részben ezen nyilatkozat megtétele alapján került sor.
- [41] Ahogyan azt a felülvizsgálati bíróság a korábbiakban már kiemelte, jelen eljárásnak nem tárgya a hatósági bizonyítvány kiadása iránti eljárás jogszerűségének vizsgálata, így jelen ügyben a Kúria nem vizsgálhatta azt a kérdést, hogy a kötelezettségvállaló nyilatkozat esetleges hiánya a hatósági bizonyítvány kiadásának megtagadását eredményezte volna vagy sem, nem volt ezért jelentősége a felek tulajdonszerzési eljárás során csatolandó iratok, nyilatkozatok kapcsán tett nyilatkozatainak.
- [42] A Kúria Kfv.IV.37.549/2020/9. számú határozatában rámutatott ugyanakkor, hogy a jogalkotó a Földforgalmi törvény 33. § (4) bekezdése szerinti vizsgálati szempontokkal azon cél elsődlegességét hangsúlyozta, hogy az elbirtoklás feltételei kapcsán felsorolt körülmények ellenőrzése amiatt szükséges, hogy a tulajdonszerzési korlátozás megsértése, megkerülése, vagyis a felek visszaélészerű magatartása esetén a hatósági bizonyítvány kiadása megtagadásra kerüljön. A Földforgalmi törvény előírásainak megfelelően az alperes kizárólag a termőföld tulajdonjoga megszerzésének Földforgalmi törvény („e törvény”) szerint rögzített feltételeinek fennálltát vizsgálhatja.
- [43] Következésképp jelen eljárásban a felperes tulajdonosi minőségét és az annak megállapítása iránti eljárás alkalmával tett és a hatósági bizonyítvány kiadása során megkötött kötelezettségvállaló nyilatkozatát nem lehetett figyelmen kívül hagyni. A Kúria megállapította tehát, hogy a felperes ezen kötelezettségvállalásával ellentétes az ingatlan használatának – a jogszabály által meghatározott kivételeken kívül eső – átengedése. Ennek a jogkövetkezménye a Fétv. 11/A. §-a szerint a semmisség, melyhez a Földforgalmi törvény 51. § (2) bekezdés *a*) pontja a hatósági jóváhagyás megtagadásának fűzi.
- [44] A kifejtettek szerint a Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítélete a jogszabályoknak megfelelt, ezért azt a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.IV.37.278/2022/14.)

84A vámhatóság által a vámszabályt megsértő személytől eltérő tulajdonos vagyontárgyára irányuló elkobzás mint szankció alkalmazása során nem a szállítmányozó személyi körülményeit, hanem az átalakított gépjármű elkobzása objektív feltételeit kell vizsgálni és értékelni [2003. évi CXXVI. törvény (Jöt.) 90. § (5) bek. b) pont, 20. § (1) bek., 84. §, 91. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes alkalmazásában álló gépjárművezető a felperes tulajdonát képező, ... forgalmi rendszámú, ... típusú tehergépkocsival áru fuvarozást végezve, az Európai Unió területére belépésre jelentkezett a határátkelőhelyen 2021. július 5-én 16.30 órakor. A sofőr a tehergépkocsival szállított bútoralkatrészt jelentette mint behozattalal érintett terméket. A tehergépkocsi gyárilag rendszeresített üzemanyagtartálya mellé – annak közvetlen folytatásaként – további 1 db üzemanyagtartály került felszerelésre, amely nincs összeköttetésben a gépkocsi üzemanyag-ellátó rendszerével, illetve amelynek felszerelése nem gyártóművi eredetű. Mindezt az eljáró pénzügyőr a tehergépjármű külső vizsgálata során megállapította. Az ellenőrzéskor a póttartályból 90 liter nem szabványos gázolaj került lefejtésre, amelyről a sofőr nem nyilatkozott, illetve előkerült egy 12 voltos üzemanyag szivattyú is, amelyről azt nyilatkozta, hogy azzal fejté át a gyári tartályba a póttartályból az üzemanyagot.
- [2] Az elsőfokú hatóság a gépjárművet és a jövedéki terméket lefoglalta, majd a gépjárművezető terhére 41 000 Ft vámigazgatási bírságot szabott ki és kötelezte annak megfizetésére, továbbá a gázolaj elkobzását rendelte el. A jegyzőkönyvet a gépjárművezető aláírásával ellátta.
- [3] A felperes jogi képviselője útján kérelmet terjesztett elő az elsőfokú hatóságnál a lefoglalás megszüntetése és a gépjármű kiadása érdekében. Hivatkozott az uniós vámjog végrehajtásáról szóló 2017. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Vámtv.) 90. § (5) bekezdés b) pontjára, valamint annak (2) bekezdésére. Kifejtette, a póttartály alkalmazása nem minősül átalakításnak, különösen nem a vámszabályok megsértését lehetővé tevő átalakításnak, az kizárólag a hatótávolság növelésére szolgált, kiegészítő tartályként.
- [4] Az elsőfokú hatóság határozatával a lefoglalás megszüntetése iránti kérelmet elutasította és a gépjármű elkobzását és értékesítését rendelte el. A határozat szerint az eljárás során megállapítást nyert, hogy a tartály egy gyári ... típusú tartály, de annak felszerelése nem gyártóművi eredetű és nem szerves része a gépjármű üzemanyagellátó rendszerének, azzal nincs semmilyen összeköttetésben. Utalt a hatóság a Vámtv. 90. §-ában foglaltakra, kifejtette, hogy átalakítás esetén az arányosság vizsgálata nem lehetséges, a Vámtv. 90. § (5) bekezdés b) pontja alapján csak a nem átalakított gépjárművek esetében van lehetőség a lefoglalás megszüntetésére, mivel a jelen esetben a tehergépjármű átalakítottnak minősül.
- [6] Az alperes határozatával az elsőfokú döntést helybenhagyta.
- [7] A vámentességek közösségi rendszerének létrehozásáról szóló 1186/2009/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban Vámentességi rendelet) 107. cikk (1) bekezdés a) pontjára, (2) bekezdés c) pontjára, a Vámtv. 90. § (5) bekezdés b) pontjára hivatkozva

indokolásában kiemelte, hogy jelen esetben kétséget kizáróan megállapítható, hogy a tehergépjárművön elhelyezett 90 literes póttartály nem minősül szabványos tartálynak, mivel az nem teszi lehetővé az üzemanyagnak közvetlenül a gépjármű motorjában való felhasználását, az az üzemanyag-ellátó rendszerbe nem került beépítésre. Ezért a póttartályban szállított üzemanyag nem mentesül az árubejelentési kötelezettség, valamint a vám és egyéb teher megfizetésének kötelezettsége alól. A hatóság nem azért állapította meg a póttartály szabványon kivüliségét, mert azt nem a gyártó szerelte a gépjárműbe, hanem azért, mert az nem is a gépjármű üzemanyagellátását szolgálta.

- [8] A gépjármű azért léphette át többször is a határt, mert az a vámhatóság megtévesztésére alkalmas volt, kizárólag az üzemanyag-ellátó rendszerbe való bekötöttség külön vizsgálata bizonyította, hogy a póttartály nem szabványos és az átalakítás szakértő igénybevétele nélkül is megállapítható volt.
- [9] A közúti járművek műszaki megvizsgálásáról szóló 5/1990. (IV. 12.) KÖHÉM rendelet (a továbbiakban: KÖHÉM rendelet) nem irányadó, annak hatálya a közúti közlekedés szempontjából határozta meg az átalakított jármű fogalmát, a hatóságnak viszont vámjogi szempontból kellett az átalakítottság kérdését vizsgálnia. Az elkobzás objektív jogkövetkezmény, a motivációtól függetlenül és kógensen alkalmazandó, emiatt nem volt a tudattartalomnak jelentősége.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [10] A felperes keresetében az alperes határozatának megváltoztatását és a gépjármű lefoglalásának megszüntetését és annak a felperes részére történő kiadását kérte, másodlagosan az alperes határozatának az elsőfokú hatóság határozatára kiterjedő hatállyal történő megsemmisítését és az elsőfokú vámhatóság új eljárás lefolytatására kötelezését kérte. Kifejtette, hogy a gépjármű esetén átalakítás nem történt, a vámjogszabályok betartása pedig kizárólag a gépkocsit vezető sofőr feladata és kötelezettsége. A gépkocsivezető ismételt meghallgatásának elmaradása kapcsán hivatkozott a Vámtv. 39. § (3) bekezdésének és a 48. § (1) bekezdésének megsértésére. Az átalakítottság vizsgálata szakkérdés, a vámhatóság nem rendelkezett speciális szakértelemmel annak megítéléséhez, ugyanakkor szakértő kirendelésére nem került sor.

Az elsőfokú ítélet

- [12] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével az alperes határozatát az elsőfokú határozatra is kiterjedően megsemmisítette és az elsőfokú hatóságot új eljárásra kötelezte. Indokolása szerint irreleváns volt, hogy az alkalmazottat a belépéskor nem kérték fel az üzemanyaggal kapcsolatos nyilatkozat adására, mivel az árut behozó személynek kell kezdeményeznie az áru elvámoltatását.
- [13] A C-152/13. szám alatti ítéletben írt okfejtés kizárólag a szabványosság szempontjából lehetett volna alkalmazható, mint ahogy a Kúria Kfv.I.35.203/2020/5. szám alatti – eltérő jogszabályi környezet mellett meghozott – ítélete is. A Kúria Kfv.I.35.378/2018/9. szám alatti ítéletében írt tényállás nem vethető össze a jelen perbelivel. Utalt

- a Vámvtv. 90. §-a jogszabályi indoklására, a korábban hatályban volt 2016. évi XIII. törvény indoklására és a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény (a továbbiakban: Jöt.) 103. § (1) bekezdés *b)* pontjára, valamint a Kfv.I.35.808/2015/7. szám alatti ítéletre, melyek alapján az átalakítás céljának is jelentősége volt.
- [14] A Vámvtv. szövege nem utal kifejezetten az átalakítás célzatos jellegére, de a jogszabály céljából és a hasonló jogintézményt szabályozó Jöt. rendelkezéseiből is az vezethető le, hogy a jogalkotó a jogellenes cselekedet érdekében átalakított járműveket rendelte minden további mérlegelés nélkül elkobzással szankcionálni. Kiemelte, hogy a Vámvtv. 22. §-a alapján is lehetőség van a szállítóeszköz elkobzására, ennek során azonban figyelemmel kell lenni az elkövető személyére, valamint az elkobzás arányosságára is. Ehhez képest a Vámvtv. 90. § (13) bekezdése egy speciális, objektív jellegű elkobzási kötelezettséget szabályoz, amely korlátozza a tulajdonhoz való jogot. A jogalkotó célja a mérlegelési lehetőség nélküli elkobzási lehetőség megalkotásával a kifejezetten jogellenes cselekmény végrehajtása érdekében átalakított jármű elvétele volt. A Vámvtv. 22. §-a és 90. §-a közötti elkobzási módozat között a különbség abban áll, hogy szigorúbb követelmény alkalmazása csak abban az esetben lehet indokolt, amennyiben a szállítóeszközt kifejezetten a jogellenesség érdekében módosították. A szankcióknak hatékonynak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lenniük a Vámkódex 42. cikk (1) bekezdése alapján, az arányosság pedig akkor érvényesül, ha csak a jogellenes céllal átalakított jármű elkobzására kerül sor mérlegelés nélkül.
- [15] Hivatkozott az Alaptörvénye 28. cikkére, leszögezte, hogy nem lett volna mellőzhető annak feltárása, hogy az átalakítás milyen céllal történt, életszerű-e a felperes előadása. Holott hivatkozott rá, hogy évekkel korábban úgy vásárolta a gépjárművet, hogy azt megelőzően gyári tartály beépítésére került sor szakszerviz által, a fellebbezésében és a keresetében is kifejtette, hogy a tartály elhelyezése megfelelt a gyári kialakításnak, és az átalakítás célja kizárólag a hatótáv növelése volt. A megismételt eljárásra előírta a felperes azon előadása életszerűségének vizsgálatát, hogy a tartály felszerelése kizárólag a hatótáv növelését szolgálta és annak felszerelése mennyiben feleltethető meg a rendeltetészerű használat igényének.
- A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem**
- [16] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára kötelezését kérte. Szerinte az elsőfokú ítélet az ügy érdemi elbírálására kihatóan jogszabálysértő, mert az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokból kirívóan okszerűtlen következtetéseket vont le. Az elsőfokú ítélet sérti a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényt (a továbbiakban: Pp.) 279. § (1) bekezdését, 346. § (4)–(5) bekezdését, a közigazgatási Perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 78. § (2) bekezdését. Az elsőfokú bíróság döntése ellentétes a Vámvtv. 84. § (1) bekezdés *b)* pontjában, 84. § (3) bekezdés *e)* pontjában, 84. § (12) bekezdésében, valamint a 90. § (1), (11) és (13) bekezdésében foglaltakkal.
- [17] Az átalakított gépjármű elkobzásának két objektív feltétele van. Az egyik, hogy az Európai Unió vámterületére vámelőállítás nélkül szállítsanak a gépjárművel jövedéki terméket, a másik pedig, hogy a vámellenőrzés alól elvont jövedéki termék szállítására használt gépjármű átalakított legyen. Ha ez a két feltétel teljesül, nincs mérlegelése jogköre a vámhatóságnak és a gépjárművet köteles elkobozni.
- [18] Jelen ügyben a Vámvtv. 90. § (1) bekezdése alapján járt el az alperes, amely speciális rendelkezéseket tartalmaz a lefoglalás és elkobzás tekintetében a 22. §-ban foglaltakhoz képest, így nincs jelentősége annak az elsőfokú ítéletben foglaltakkal szemben, hogy a Vámvtv. 22. §-a szerinti elkobzás esetén figyelemmel kell lenni az arányosság szempontjaira is.
- [20] Az elsőfokú ítélet téves következtetést vont le az alperes által hivatkozott Kfv.I.35.378/2018/9. számú ítéletből, amikor annak figyelembevételét arra hivatkozással mellőzte, hogy a tényállás különböző a jelen ügy tényállásától. Ebben az ítéletben a Kúria elvi jelentőséggel mondta ki, hogy a lefoglalt szállítóeszköz elkobzása nem mellőzhető, amennyiben azon vámjogszabályok megsértését lehetővé tevő átalakítást végeztek. Ennek az oka, hogy a jövőben már ne lehessen az átalakított járművel a vámjogszabályokat megsérteni. Ez a megállapítás akkor is érvényes, ha a jelen ügyben nem az uniós vámjog végrehajtásáról szóló 2016. évi XIII. törvény (a továbbiakban: régi Vámvtv.) 31. § (1) és (13) bekezdését kell alkalmazni, ahogyan az a Kúria előtt folyamatban volt eljárásban történt, hanem a Vámvtv. 90. § (1) és (13) bekezdéseit, azonban azok azonosan szabályozzák az Európai Unió területére jogellenesen bejutott jövedéki termék szállítására használt átalakított eszköz elkobzását.
- [21] Az elsőfokú bíróság úgy állapította meg, hogy a vámhatóság jogszerűtlenül kobozta el a felperes tulajdonában álló gépjárművet, hogy az elsőfokú ítéletben maga is elismerte, hogy az elkobzás jogszabályi feltételei megvalósultak. Ezért az ítélet a jogszerűségi felülvizsgálat körét meghaladó logikátlan és ellentmondó döntést tartalmaz. Az elsőfokú bíróság a Kúria következetes ítélkezési gyakorlatával (Kfv.I.35.361/2014/7., Kfv.VI.35.284/2013/10., Kfv.I.35.369/2011/8., Kfv.V.35.378/2013/7., a Kúria elnökének 2016.EL.II.JGY.1/1. számú utasítása) ellentétes döntését nem indokolta meg, az ítélet indoklása önmagával is ellentmondásban áll és sérti a tisztességes eljárás alkotmányos követelményét.
- [23] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében az elsőfokú ítélet hatályában történő fenntartását kérte annak helyes indokai alapján.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [24] Az alperes felülvizsgálati kérelme alapos.
- [26] A Kúria hangsúlyozza, hogy a Vámmentességi rendelet 107. cikk (1) bekezdés *a)* pontja értelmében a szabványos tartályban lévő üzemanyag behozatala nem vámköteles. Az EUB C-152/13. (Holger) ítélete ugyan belső piaci szabályok értelmezését tartalmazza, az EUB döntésének 34. pontjában utal arra, hogy „szabvány-üzemanyag tartályok” fogalmának a különböző relevánsnak tűnő

- rendelkezőkben található meghatározásai nem mutatnak jelentős eltérést a vámjogi szabályokban foglalt definíciótól. Ennek következtében a korábban hatályban volt vámjogi szabályok értelmezésére hozott C-247/97. (Schoonbroodt) ítéletben levezetett érvelését alkalmazhatónak találta a belső piaci szabályra, amikor megállapította, hogy „A szabvány üzemanyag-tartálynak az energia termékek és a villamosenergia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről szóló, 2003. (X. 27.) 200/96/EK Tanácsi irányelv 24. cikke (2) bekezdésének első francia bekezdésében foglalt fogalmát úgy kell értelmezni, hogy abba beletartoznak a kereskedelmi gépjárművekbe, azok közvetlen üzemanyag ellátása céljából szilárdan beépített tartályok, ha ezeket a gyártótól eltérő személy szerelte be, amennyiben az említett tartályok az üzemanyagnak közvetlenül a gépjármű motorjában való felhasználását teszik lehetővé, mind meghajtásra, mind adott esetben szállítás közben a hűtő- és egyéb rendszerek működtetésére.”
- [27] Jelen ügyben a vámhatóság a fellelt jövedéki termék szállítására használt eszköz esetében az átalakítást a fentiekben hivatkozottak szerint egy olyan tehergépjárműre felszerelt póttartály elhelyezésében látta, amelyben lévő üzemanyag nem a gépjármű üzemeltetését szolgálta, mivel a póttartály nem volt összeköttetésben a gépjármű üzemanyag-ellátó rendszerével.
- [28] Hangsúlyozni szükséges, hogy sem a közigazgatási eljárás, sem a közigazgatási per során nem igazolta a felperes, hogy a szállításra használt eszköz a felszerelt póttartállyal is szabványos. Ennek következtében a vámhatóság helyállóan rögzítette, hogy a póttartály felszerelése olyan átalakításnak minősül, amely a járművet alkalmassá tette arra, hogy bárki a Vámtv. 84. § (1) bekezdés *b)* pontja szerinti vámfelügyelettel, vámellenőrzéssel kapcsolatos kötelezettség megszegésére használja, ahogy azt jelen esetben is eszközül használták a Vámtv. 84. § (12) bekezdése szerinti vámigazgatási ügygel összefüggő jogsértés elkövetéséhez.
- [29] Téves ezért az elsőfokú bíróságnak az az álláspontja, hogy fel kellett volna tárnai, milyen céllal történhetett az átalakítás, és életszerű-e a felperes előadása. A Vámkódex 42. cikk (1) bekezdése szerint minden tagállamnak rendelkeznie kell a vámjogszabályok betartásának elmulasztásáért kiszabott szankciókról. Az ilyen szankcióknak hatékonynak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lenniük. A magyar nemzeti jog, vagyis a Vámtv. a Vámkódex 42. cikkéhez kapcsolódóan rendelkezéseket a Vámtv. 84–91. §-aiban szabályozza. E szabályozás szerint a Vámtv. 20. § (1) bekezdése, illetve 22. §-a a lefoglalás megszüntetésének, illetve az elkobzás, valamint annak mellőzésének lehetséges esetét fogalmazza meg akkor, ha a vámjogszabályok nem rendelkeznek eltérően. A Vámtv. 90. § (1) bekezdése azonban speciális rendelkezést tartalmaz a lefoglalás és az elkobzás tekintetében. Helyes az elsőfokú bíróság álláspontja a tekintetben tehát, hogy a Vámtv. 22. §-a szerinti mérlegelést is előíró szabályhoz képest a 90. § (13) bekezdése egy speciális, kifejezetten az átalakított eszközökre kiemelt objektív jellegű szankció. Hangsúlyozni kell tehát, hogy a Vámtv. 84. § (12) bekezdése szerint jogsértés esetén az érintett jövedéki termék szállítására használt átalakított eszköz elkobzása esetén további mérlegelési szempontok nem vehetők figyelembe, az elsőfokú bíróság helytelenül járt el, amikor az elkobzást az átalakítás céljával kötötte össze és téves a szankciók arányosságára vonatkozó előírással kapcsolatos ítéleti okfejtés is.
- [30] Helytállóan hivatkozott a felülvizsgálati kérelmében az alperes arra is, hogy a Kúria Kfv.I.35.378/2018/9. számú ítéletének értelmezésénél nem annak van jelentősége, hogy a hivatkozott ítélet tényállásában a gépkocsi alvázában alakítottak ki cigarettacsempészés érdekében tároló rekeszt és így az átalakítás rejtett módon történt, hanem annak, hogy kimondta a Kúria, hogy a lefoglalt szállítóeszköz elkobzása nem mellőzhető, amennyiben azon vámjogszabály megsértését lehetővé tevő átalakítást végeztek.
- [33] Mindezek alapján a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. Az új eljárás során az elsőfokú bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül a Kúria fentiekben kifejtett jogértelmezését a jogvita elbírálásánál, továbbá ki kell térnie a kereset, valamint az azzal összefüggésben előterjesztett alperesi jognyilatkozatok tartalmának értékelésére is.
- (Kúria Kfv.V.35.277/2022/6.)
- 85 Amennyiben a földhasználati szerződést a földforgalmi szabályok szerinti hatóság jóváhagyta, az új földhasználó nyilvántartásba történő bejegyzésére a korábbi földhasználó földhasználati jogának törlésével egyidejűleg, hivatalból kerül sor [2013. évi CCXII. törvény (Fétv.) 95/A. §; 2013. évi CXXII. törvény (Fftv.) 55. §; 356/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet (Rendelet) 14. §].**
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A perben nem álló haszonbérbeadó és az alperesi érdekelt mint haszonbérelő között 2022. december 31-ig terjedő haszonbérleti jogviszony állt fenn 2012. december 28-án megkötött haszonbérleti szerződés alapján.
- [2] 2021. január 25-én a bérbeadó és az érdekelt „haszonbérleti szerződés felbontás és új haszonbérleti szerződés” megnevezéssel ellátott megállapodást kötött, amelyben haszonbérleti szerződést hoztak létre 2021. február 1-jétől 2027. december 31-ig terjedő időtartamra. Ezen okirat 4. pontjában a felek utaltak a korábbi haszonbérleti szerződésükre. A szerződés 5. pontjában írtak szerint abban állapodtak meg, hogy a korábbi jogviszonyukat 2021. január 31-i hatállyal, figyelemmel a szerződés 12. pontjára is, megszüntetik. Kijelentették, hogy egymással elszámoltak. A haszonbérelő feltétlen és visszavonhatatlan hozzájárulását adta ahhoz is, hogy a földhivatali nyilvántartásból a földhasználati bejegyzést a hatóság törölje. Ugyanennek az okiratnak a 12. pontjában a felek rögzítették, hogy a jogügylet a mezőgazdasági igazgatási szerv jóváhagyásához kötött. Kikötötték, hogy amennyiben az illetékes mezőgazdasági igazgatási szerv a haszonbérleti jogviszony létrehozására vonatkozó szerződésük jóváhagyását megtagadja,

- ügy hatálytalan a teljes szerződés, a korábbi szerződés felbontásáról szóló ügylet és az új jogviszony létrehozásáról szóló jogügyelet is. Ebben az esetben a korábbi szerződésen alapuló földhasználat továbbra is hatályban marad, a földhivatal a bérlő korábban bejegyzett használati jogát nem törli.
- [3] A felperes terjesztett elő a szerződés tartalmát elfogadó nyilatkozatot. Az alperes az 588690-2/2021. ügyiratszámú határozatával az ügylet létrejöttét az érdekelt tekintetében megtagadta, míg a felperes vonatkozásában jóváhagyta. A haszonbérleti szerződést jóváhagyó záradékkal látta el, mely szerint a felperes az érdekelt mint szerződés szerinti haszonbérlet helyébe lép. A határozat szerint az érdekelt esetében a megtagadásra a megjelölt előhaszonbérleti jogosultsággal kapcsolatos nyilatkozatai hiányossága miatt került sor, az a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel (a továbbiakban: Fftv.) 51. § (1) bekezdés *c*) pontján alapult.
- [4] A hatósági jóváhagyó záradékkal ellátott haszonbérleti szerződés alapján az alperes hivatalból eljárást indított a földhasználati nyilvántartásba vétel iránt, amely során az alperes a 726474-2/2021. ügyiratszámú végzésével felhívta a felperest haszonbérleti szerződést felbontó okirat 8 napon belüli becsatolására. A döntésben utalt a földhasználati nyilvántartás részletes szabályairól szóló 356/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 14. § (4) bekezdésére és figyelmeztette a felperest, hogy az okirat hiányában az eljárást az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 47. § (1) bekezdés *b*) pontjában foglaltak alapján megszünteti.
- [5] A felperes beadványában kifejtette, hogy a felbontást a haszonbérleti szerződés 5. pontja tartalmazza. A Rendelet 6. § (5) bekezdése értelmében a földhasználatot a jóváhagyó záradékkal ellátott szerződés alapján kell nyilvántartásba venni, az eljárásra a Rendelet 9/A. § (2) bekezdése irányadó, így azt a haszonbérleti szerződés jóváhagyásának napja alapján kell bejegyezni. A felperes szerint a jogszabály a szerződéstől elkülönült okirat meglétét nem írja elő, annak csatolása iránti felhívás jogszabálysértő, a jóváhagyott szerződés alapján törölhető a korábbi földhasználat, kérte a földhasználat nyilvántartásba vételét.
- [6] A felperes hivatkozott még a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) 57. § *b*) pontjában, valamint a Fétv. 95/A. §-ában foglaltakra és a Rendelet 6. § (2a) bekezdésére. Eszerint a hivatalból indult eljárásban nem volt kibocsátható a felbontó okiratra vonatkozó hiánypótlás. A Rendelet 14. § (2) bekezdés *h*) pontja egyértelmű jogalapot ad a földhasználat bejegyzésére.
- [7] Az alperes a 726474-5/2021. ügyiratszámú végzésével a hivatalból indított eljárást megszüntette. A döntés szerint a felperes a felhívásnak nem tett eleget, az alperes hivatkozott a Rendelet 14. § (4) bekezdésében foglaltakra. Az eljárás során azt állapította meg, hogy a haszonbérleti szerződés nem bontotta fel a korábban kezdődött haszonbérleti jogviszonyt, mivel az ehhez megszabott feltétel nem teljesült, emiatt a földhasználati nyilvántartásba történő bejegyzéshez szükséges lett volna a hiánypótlási végzésben leírt okiratok csatolása.
- A kereseti kérelem és a védírat**
- [8] A felperes keresetében kérte az alperesi végzés megsemmisítését és új eljárásra kötelezését. A hiánypótlás teljesítése álláspontja szerint részéről lehetetlen volt, mivel a kért okirattal nem rendelkezik. Hivatkozott az Ákr. 2. §-ában foglaltak megsértésére.
- [9] Az alperes védíratában fenntartotta a határozatában foglaltakat és kérte a kereset elutasítását, hivatkozással a Rendelet 14. § (2) bekezdésére. Az alperes párhuzamot vont az egyes agrárszabályozási tárgyú törvényeknek az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvénnyel összefüggő és más célú módosításáról szóló 2017. évi CCV. törvénnyel módosított, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXXI. törvény (Inytv.) és a Rendelet rendelkezései között.
- [10] Az érdekelt az alperes pernyertessége érdekében lépett perbe, kérte a kereset elutasítását. Kiemelte, hogy miután a hatóság a földtulajdonos és közte létrejött szerződés jóváhagyását megtagadta, így a korábbi jogviszony nem szűnt meg.
- A jogerős ítélet**
- [11] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével az alperes végzését megsemmisítette és az alperest új eljárásra kötelezte.
- [12] Indokolása szerint a felek a 2021. január 25-i szerződésükben a korábbi haszonbérleti szerződés megszüntetéséről állapodtak meg, a szerződés 12. pontjában foglalt feltétellel. A szerződés e pontjában rögzített kikötésnek az 5. pontban foglaltakkal való logikai összevetése alapján megállapította, hogy a közös megegyezés hatályosulására előírt szerződés szerinti kikötés, az új haszonbérleti jogviszony létrehozására irányuló szerződés hatósági jóváhagyása megvalósult. Ennek következtében a Fétv. 95/A. § (1) bekezdése alapján a földhasználati jog bejegyzése iránti eljárás hivatalból indult.
- [13] Az alperes eszerint tévedett a szerződésben meghatározott feltétel értelmezésében, ezért eljárása során helytelenül alkalmazta a Rendelet kérelemre induló eljárásra vonatkozó 14. § (4) bekezdését, és jogszabálysértően hívta fel a felperest hiánypótlásra, törlési-bejelentési adatlap, valamint a haszonbérleti szerződést felbontó okirat csatolására. A felperes földhasználati jogát a Rendelet 6. § (5) bekezdése szerint a jóváhagyó záradékkal ellátott szerződés alapján kellett volna nyilvántartásba vennie.
- [14] Megállapítása szerint jelen esetben a felperes földhasználati jogának bejegyzéséhez és a korábbi haszonbérleti jogosultság törléséhez szükséges okirat a hivatalból indult eljárásban a hatóság rendelkezésére állt, erre tekintettel – és a szerződéses kikötés bekövetkezése okán – a hiánypótlási eljárás szükségtelen volt. A hatóság ezzel megsértette az Ákr. 2. §-ában foglalt szakszerűség elvét.
- [15] A felperes és az ingatlan tulajdonosa között új haszonbérleti szerződés jött létre, így nem volt jelentősége annak, hogy a földhasználati lap még a korábbi haszonbérleti szerződés szerinti adatokat tartalmazta, mert a jóváhagyást követően kerül sor a

- földhasználati lap tartalmának módosítására. A hivatalból való törlés lehetősége fennállt a Rendelet 14. § (2) bekezdés *h*) pontja alapján.
- [16] Az ítélet indokolása szerint a felek által hivatkozott bírósági határozatok a Kfv.V.38.135/2021. szám alatti ügyön túlmenően eltérő tényállásúak voltak. A KGD 2010.205. számú határozat teljes mértékben, a KGD 2018.24. számú és a Kfv.II.37.330/2016/6. számú pedig részben eltérő jogszabályi környezet mellett született, egyik esetében sem volt még hatályban a Rendelet 14. § (2) bekezdés *h*) pontja. A Kfv.II.38.057/2018/4. számú határozat kapcsán a Kúria a szerződés lejáratá miatt alkalmazható, a Rendelet 14. § (2) bekezdés *a*) pontja szerinti feltétel alkalmazhatóságát vizsgálta, így az ott írtak a jelen esetben nem voltak relevánsak.
- [17] Az új eljárásra szóló iránymutatás szerint a hatóságnak mellőznie kell a felperes felhívását a felbontó okirat és törlési adatlap csatolására.
- A felülvizsgálati kérelmek és ellenkérelmek**
- [18] Az ügyben az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben az ítélet hatályon kívül helyezését kérte az eljáró bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása mellett.
- [19] Álláspontja szerint a jogerős ítélet ellentétes a Rendelet 14. § (1), (2) és (4) bekezdéseiben foglaltakkal és a korábbi bírói gyakorlattal [KGD 2010.205.], továbbá eltérni szükséges a Kúria Kfv.V.38.135/2021/9. számú ítéletében foglaltaktól.
- [20] Álláspontja szerint a hatóság csak a vitathatatlanság megszűnés eseteiben törölheti hivatalból a földhasználatot. Az ítélet azonban a hivatalból való törlés eseteit a nem kétségtelenül megállapítható megszűnésre, a közös megegyezésre is kiterjeszti. Jelen ügyben a kétségtelen megszűnés ténye nem volt megállapítható, mivel az alperesi érdekelt vitatta ezt. A bíróság továbbá a közös megszüntetés jogcíméhez rendelt rendelkezéseket a Rendeletből nem alkalmazta. Élesen el kell választani egymástól a mezőgazdasági igazgatási szervi eljárást az ingatlanügyi hatósági eljárástól. A mezőgazdasági igazgatási szervi eljárásban nem vizsgálendő szempont, hogy a földhasználat később bejegyezhető-e, míg az ingatlanügyi hatóság a mezőgazdasági igazgatási szerv határozatát nem vizsgálhatja felül.
- [21] Az alperes kifogásolta, hogy az ítélet túlterjeszkedett a kereseti kérelmen, amikor kijelentette, hogy a végzés törlésbejelentési adatlap csatolására nem irányult. Megsértette ezzel a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 78. § (4) bekezdését, továbbá a Rendelet 6. § (2a) bekezdését.
- [22] A kérelem szerint a korábbi szerződés a felek közös megegyezésével szűnt meg, így kizárt annak a lehetősége, hogy a földhasználó személyét a hatóság döntése változtatta volna meg, ezért a hivatalból bejegyzés feltételei nem állhattak fenn. Az új szerződés jóváhagyása alkalmatlan volt arra, hogy a bejegyzett földhasználat alapjául szolgáló szerződés szerinti földhasználó személyét megváltoztassa.
- [23] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében az ítélet hatályában fenntartását kérte. Hivatkozott a Kúria Kfv.V.38.135/2021/9. számú, azonos ügyben hozott ítéletére.
- [24] Álláspontja szerint az alperes a szerződés szerinti haszonbérlet nyilvántartásba bejegyzett földhasználatát jogalap nélküli védi a felperesnek a nyilvántartásba vételre vonatkozó joggal szemben. A korábbi haszonbérlet ugyanis kétségtelenül megszűnt. A megkötött szerződés felbontó feltétele nem teljesült, mivel van, akivel jóváhagyta a mezőgazdasági igazgatási szerv a jog gyakorlásáról szóló megállapodást.
- [25] A felperes rámutatott továbbá, hogy a hiánypótlási kötelezettség terjedelme utóbb az alperes részéről nem lett volna bővíthető. Az erre vonatkozó felhívás egyébiránt hiányos volt, a törlési adatlap csatolása pedig különben is szükségtelen.
- [26] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelemre észrevételt nyújtott be. Megjegyezte, hogy a felperes kísérletet tett a törlési-bejelentési adatlap beszerzésére. Kérte a felperesi ügyvédi munkadíj iránti igény mérséklését. Hivatkozott az Agrárminisztérium jogértelmezésére a hivatalból való törlés kizártságára vonatkozóan, mivel az csak kérelemre teljesíthető.
- [27] Az alperesi érdekelt felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen az ítélet megváltoztatásával az alperesi határozat hatályában fenntartását kérte. Másodlagos igénye az ítélet megváltoztatása akként, hogy az eljáró bíróság új eljárásra utasítsa történjen.
- [28] Az alperesi érdekelt arra hívta fel a figyelmet, hogy a vitatott szerződéses kitétel a tulajdonos és közte való viszonyban értelmezhető, mások között szerződésjóváhagyásra nem vonatkozhat, harmadik személy (a felperes) eljárásának ehhez nem lehet köze. A felperes emiatt a hatósági jóváhagyással sem léphetett volna be a szerződésbe.
- [29] Az alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmet is előterjesztett. Annak megállapítását kérte ebben, hogy a tulajdonos és közte a megelőző haszonbérleti szerződés nem szűnt meg, tekintettel a további megállapodásukban foglalt felfüggesztő feltétel nem teljesülésére.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [30] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [31] A Kp. 115. § (2) bekezdése értelmében alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése, 100. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján a Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem, és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között, a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogsértések körében vizsgálhatja felül. Az eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt [Kp. 120. § (5) bekezdés].
- [32] Az Fftv. 49. § (5) bekezdése szerint a haszonbérbeadót az olyan elfogadó jognyilatkozat köti, amelyet az előhaszonbérletre jogosult határidőn belül tesz meg, és a jognyilatkozatában a haszonbérleti szerződést magára nézve teljes körűen elfogadja.
- [33] Az Fftv. 55. § (1) bekezdése alapján, ha az 53. §-ban foglaltak nem állnak fenn, és a mezőgazdasági igazgatási szerv jóváhagyja a haszonbérleti szerződést a jegyzék szerinti sorrend alapján első helyen álló vagy az 54. § szerint kijelölt előhaszonbérletre jogosulttal, akkor a haszonbérleti

- szerződés szerinti haszonbérlet helyébe az előhaszonbérletre jogosult lép be.
- [34] Az elővásárlási és előhaszonbérleti jog gyakorlása érdekében az adásvételi és a haszonbérleti szerződés hirdetményi úton történő közzétételére vonatkozó eljárási szabályokról szóló 474/2013. (XII. 12.) Korm. rendeletnek a 6. §-a alapján haszonbérlet esetén is alkalmazandó 4. § (1) és (2) bekezdései szerint az eladó a közzétételi kérelmet az adásvételi szerződés kormányzati portálon való közzétételéig vonhatja vissza. Ha a visszavonás iránti bejelentés a szerződés kormányzati portálon való közzétételét követően érkezik be a jegyzőhöz, a visszavonás iránti bejelentésnek joghatása nincs, az a szerződés közzétételének hatályát nem szünteti meg.
- [35] Jelen esetben az eladó haszonbérleti szerződése közzétételét kérte, és azt határidőben nem vonta vissza. A szerződő felek részéről a mezőgazdasági igazgatási szerv jóváhagyása megtagadása esetére kikötött felfüggesztő feltételről, miszerint ekkor a szerződés hatálytalan, ugyanakkor megállapítható, hogy annak ebben az eljárásban az Fftv. szerinti szabályozás jellegénél és tartalmánál fogva nem lehet joghatása. Már csak azért sem, mert annak figyelembe vétele esetén előhaszonbérleti jog egyáltalán nem lenne gyakorolható, mivel akkor minden lehetséges esetben a bérlet használati joga marad fenn. A rájelentkező jogosult ekkor nem tudná jogát érvényesíteni.
- [36] A szerződés jóváhagyásáról ezek után a mezőgazdasági igazgatási szerv – a jegyző által megküldött okiratok beérkezése napját követő naptól számított 60 napon belül – önálló határozatot hoz, és ezzel egyidejűleg a haszonbérleti szerződést záradékkal látja el. A haszonbérleti szerződést jóváhagyó záradéknak tartalmaznia kell a Fftv. 55. § (1) bekezdés *a*) pontja szerint azt a tényt, hogy a haszonbérleti szerződés szerinti haszonbérlet helyébe az előhaszonbérletre jogosult lép.
- [37] E hatósági jóváhagyáshoz kötött szerződésen alapuló használat esetén ugyanakkor az ingatlanügyi hatóság a hozzá érkező, jóváhagyási záradékkal ellátott szerződés alapján a földhasználat nyilvántartásba történő bejegyzése iránti eljárást a Fétv. 95/A. § (1) bekezdése alapján hivatalból folytatja le.
- [38] A Rendelet 6. § (2a) bekezdése szerint a hivatalból induló földhasználati nyilvántartásba vételi eljárásokra e rendeletnek a bejelentésre induló földhasználati nyilvántartásba vételi eljárásra vonatkozó szabályait a Rendeletben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.
- [39] A Rendelet 6. § (5) bekezdése rögzíti, hogy a föld használatát az adatlap, illetve az adatlap és az ahhoz csatolt okirat, hivatalból indult eljárás esetén a jóváhagyó záradékkal ellátott szerződés, az eljárás során tett nyilatkozat és csatolt okirat alapján kell nyilvántartásba venni a 9/A. §-ban meghatározott eltéréssel.
- [40] A Rendelet 9/A. § (2) bekezdése kimondja, hogy ha a hatósági jóváhagyáshoz kötött haszonbérleti szerződést a mezőgazdasági igazgatási szerv az előhaszonbérletre jogosulttal hagyja jóvá, és ezáltal a szerződés a jóváhagyás napján válik hatályossá, a nyilvántartásba a használat kezdő időpontjaként a haszonbérleti szerződés hatósági jóváhagyásának napját kell bejegyezni, ha a felek a szerződésben a használat kezdő időpontjaként ennél korábbi időpontot jelöltek meg.
- [41] A Rendelet 14. § (1) bekezdése szerint a föld használatának nyilvántartásból való törlésére *a*) hivatalból vagy *b*) a földhasználó, illetve a használatba adó kérelme alapján, a 4. számú melléklet szerinti törlés-bejelentési adatlap benyújtásával kerülhet sor.
- [42] A Rendelet 14. § (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy az (1) bekezdés *a*) pontja alapján az ingatlanügyi hatóság akkor törölheti hivatalból a földhasználatának nyilvántartását, ha a használat megszűnése kétségtelenül megállapítható. A használat megszűnése akkor állapítható meg kétségtelenül a 14. § (2) bekezdés *h*) pontja alapján, ha a bejegyzett földhasználat alapjául szolgáló földhasználati szerződés szerinti földhasználó személye a hatóság végleges döntésével változott meg.
- [43] Az Fftv. 50. § (2) bekezdése értelmében az új haszonbérleti szerződésbe haszonbérletként az alperesi érdekelt helyébe az érvényes előhaszonbérleti nyilatkozatot tevő felperes lépett, mivel a szerződést a mezőgazdasági igazgatási szerv jóváhagyta. Ennek alapján az alperesnek az előbbieket szerint hivatalból kellett eljárnia, és ekként a haszonbérleti szerződést önmagában, azaz a hatósági jóváhagyástól függetlenül, nem kellett vizsgálnia. A földhasználati nyilvántartást vezető ingatlanügyi hatóság ezáltal rendelkezett a felperes földhasználati jogának bejegyzéséhez szükséges és elégséges, a mezőgazdasági igazgatási szerv jóváhagyását tartalmazó okirattal. A nyilvántartásba a használat kezdő legkorábbi időpontjaként a haszonbérleti szerződés hatósági jóváhagyásának napját lehet, illetve kell bejegyezni a Rendelet idézett szabályai szerint. Az alperesnek ugyanezen szabályok szerint kell hivatalból intézkednie a korábbi földhasználat törléséről is.
- [44] Az alperes az alperesi érdekelt földhasználatának törléséhez, illetve a felperes földhasználati joga bejegyzéséhez további okirat csatolását ezért jogszerűen nem követelhetette meg. Ennek következtében az idézett rendelkezéseket sértette – a hiánypótlási kötelezettség teljesítésének elmaradására hivatkozással – az eljárás megszüntetése. Mivel a bejegyzést hivatalból kellett megtennie az alperesnek, ezzel egyidejűleg – a Rendelet 14. § (1) bekezdés *a*) pontja és (2) bekezdés *h*) pontja alapján, figyelemmel a (6) bekezdésre is – a törlésnek is hivatalból, a bejegyzéssel egyidejűleg kellett volna megtörténnie. A Rendelet 6. § (2a) bekezdése értelmében a hivatalból rendelkezésre álló jóváhagyott szerződés szerinti törlés és bejegyzés vezetendő át egyidejűleg a nyilvántartáson.
- [45] A Kúria nem osztja az alperes jogértelmezését, amikor a földhasználat szabályozását az ügy idején alkalmazandó hatályos szabályozás keretei között a földforgalmi rendszertől elkülönítve értelmezi. Az Fftv. és a Fétv. rendelkezéseit ugyanis megszorítás nélkül alkalmazni kell a földhasználati nyilvántartási eljárás viszonylatában is. A joggyakorlat értelmezésekor ezzel különösen figyelembe kell venni a jelentősen eltérő jogi környezetet. A KGD 2010.205. (Kfv.IV.37.659/2009/7.) eseti döntés pedig teljes egészében a földforgalmi törvény hatályba lépése előtti jogszabályokon alapul, és az

előbbiekre tekintettel ez jelen ügyben a közvetlen hivatkozás relevanciáját korlátozza.

- [46] A Kúria mindezek alapján megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítélete nem sérti a felülvizsgálati kérelmekben megjelölt jogszabályokat, ezért a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. Az ítéletnek az alperesi új eljárás lefolytatására vonatkozó iránymutatásának megfelelően a hatóságnak mellőznie kell a felperes felhívását a felbontó okirat és a törlési adatlap csatolására.

(Kúria Kfv.VI.37.519/2022/13.)

86 Szervezetet érintő kizárási ok azzal a közigazgatási szervvel szemben érvényesítendő, amelyet törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben önkormányzati rendelet jogosít fel hatósági hatáskör gyakorlására vagy jogszabály ekként hatósági hatáskör gyakorlására jelöl ki. A kizárás szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a hatóság hatáskörében annak szervezeti egysége járt el [2016. évi CL. törvény (Ákr.) 9. §, 23. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes felülvizsgálati eljárást kívánt kezdeményezni a Kúria előtt az alperes ellen, mivel az helyben hagyta az alperes a Járási Hivatalának határozatát. A döntés kirendelt eseti gondnok tisztségéből történő felmentéséről rendelkezett. A felperes a felülvizsgálati eljárásra vonatkozóan 2021. július 13. napján az alperesnél előterjesztett jogi segítségnyújtás iránti kérelmében pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezését kérte. Kérelmében kizárási okot jelentett meg az alperessel szemben hivatkozással az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 23. § (3) bekezdésére. Álláspontja szerint az alperes kizárt a kérelme elbírálásából, mivel az alperesi kormányhivatallal szemben indítandó eljáráshoz kell a pártfogó képviselet engedélyezése.
- [2] Az alperes a hatósági eljárás során iratában a felperes kizárási kérelmét felterjesztette az Igazságügyi Minisztériumhoz (a továbbiakban: felügyeleti szerv), mely a 2021. augusztus 6. napján kelt végzésével a felperesnek az alperes kizárása és más azonos hatáskörű szerv kijelölése iránt benyújtott indítványát megtagadta. Végzése indoklásában hivatkozott az igazságügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos egyes feladat- és hatáskörökről szóló 362/2016. (XI. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 6. § b) pontjában foglaltakra. A felügyeleti szerv álláspontja szerint az a tény, hogy a támogatással érintett peres eljárásban is az alperes járt el, a támogatási kérelem elbírálásának ügyében kizárási okot nem alapoz meg. A jogi segítségnyújtási támogatási kérelmet elbíráló alperes Hatósági Főosztály Pártfogó Felügyelői és Igazságügyi Osztálya, valamint a Kúria előtti felülvizsgálati eljárással érintett alperesi Hatósági Főosztály Szociális és Gyámügyi Osztálya ugyanis az alperes két külön szervezeti egysége. Arra az álláspontra helyezkedett, hogy önmagában az a tény, miszerint a támogatással érintett peres eljárásban is az alperes jár el, nem jelent abszolút kizárási okot.

- [3] Az alperes a továbbiakban határozatával a felperes jogi segítségnyújtás engedélyezése iránti kérelmét elutasította. Határozatának indokolásában hivatkozott az Ákr. 1. § (1) bekezdésében rögzített, a közigazgatási hatósági eljárásokban érvényesülő alapelvek szerepét hangsúlyozó rendelkezéseire, az Ákr. 6. § (1) és (3) bekezdése szerinti jóhiszemű joggyakorlás és együttműködés kötelezettségére, valamint az Ákr. 62. §-ának a hatóság tényállástisztázási kötelezettségét rögzítő rendelkezéseire is.

A kereseti kérelem és a védirat

- [5] A fenti határozattal szemben felperes keresetet terjesztett elő, melyben elsődlegesen a határozat megsemmisítését, másodlagosan annak hatályon kívül helyezését és a hatóság új eljárásra kötelezését, míg harmadlagosan az alperesi határozat megváltoztatását kérte. Álláspontja szerint az alperes határozata jogszabálysértő, tekintve, hogy az alperes az eljárásból kizárt hatóságként járt el a kérelem elbírálása során, figyelemmel az Ákr. 23. § (3) bekezdésében foglaltakra. Az alperesi hatóság megsértette az Ákr. 2. § (1) és (2) bekezdésében, valamint a 24. § (4) bekezdésében foglaltakat, továbbá a Ptk. 1:3. § (1) bekezdésében és az 1:4. § (1) bekezdésében foglaltak sérelmére is hivatkozott.

Az elsőfokú ítélet

- [8] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.
- [9] A bíróság álláspontja szerint a jogi segítségnyújtás engedélyezése iránti eljárásban az alperes nem a saját ügyében jár el, nincs ügyféli jogállása, tekintettel arra, hogy nem az alperes valamely jogosultságára, illetve kötelezettségére van kihatással a keresettel támadott határozat alapjául szolgáló eljárás. Az abszolút kizárás kérdésének vizsgálata kapcsán tisztázandó, hogy mi az eljárás tárgya, vagyis milyen anyagi jogi viszonyban kell a hatóságnak döntést hoznia. Ehhez képest állapítható meg, hogy kinek van a jog által védett közvetlen érintettsége az ügyben. Mivel az alperes a jogi segítségnyújtás engedélyezése iránti eljárásban nem minősül ügyfélnek, így a jog által védett közvetlen érintettsége sincs a bíróság álláspontja szerint.
- [10] A bíróság osztotta azon alperesi álláspontot is, mely szerint a kormányhivatal jogi segítségnyújtás iránti kérelmet elbíráló osztálya, valamint a Kúria előtti felülvizsgálati eljárással érintett határozatot meghozó másik osztálya a hivatal két külön szervezeti egysége. A bíróság a fentiekben részletezett jogi álláspontból kiindulva arra a következtetésre jutott, hogy a támogatási kérelem kapcsán indult eljárásban az egész kormányhivatallal szemben nem állapítható meg abszolút kizárási ok a felperes által hivatkozott korábbi eljárásra tekintettel. É tekintetben tehát az alperes kizárását nem alapozhatja meg az a körülmény, hogy a kormányhivatal alperesként járt el a felperes támogatás iránti kérelmével érintett korábbi bírósági eljárás során.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [12] A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet megváltoztatásával a közigazgatási cselekmény megsemmisítését, és a közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül

- helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. Kérte annak megállapítását, hogy az alperes kizárt a pártfogó ügyvéd iránti kérelem elbírálásából.
- [13] Megsértett jogszabályhelyek álláspontja szerint a következők: Ákr. 2. § (1) bekezdés, (2) bekezdés *a*) pontja, 23. § (3) bekezdés, 24. § (4) bekezdés, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 2. § (1), (3), (6) bekezdése, 6. §, 26. § (1) bekezdés, 77. § (5) bekezdés, 78. § (1)–(2) bekezdés, 84. § (2) bekezdés, 85. § (2) bekezdés, 89. § (1) bekezdés *a*)–*b*) pontja, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 65. § *b*) pontja, 67. § (1) bekezdés, 70. §, 80. §, 81. § (2) bekezdés, 82. § (3) bekezdés, 346. § (4)–(5) bekezdés, 611. § (1) bekezdés, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3)–(4), (6) bekezdés, 4. § (1) bekezdés.
- [14] A felperes szerint a jelen eljárásban is kizárási ok az alperessel szemben a pártfogó ügyvéd engedélyezése iránti kérelem elbírálása során, hogy éppen az alperes határozata elleni eljáráshoz kérte pártfogó ügyvédi képviselőt engedélyezését. A korábbi eljárások alapján abszolút kizárási ok áll fenn, a bíróság megsértette a Kp. 78. § (2) bekezdését. Magyarország Alaptörvénye XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes ügyintézéshez való jog is sérült ezáltal.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [16] A felperes felülvizsgálati kérelme megalapozott.
- [18] Jelen ügyben a Kúriának arról kellett döntenie, hogy a felperes által megjelölt abszolút kizárási ok fennáll-e az alperesi hatósággal szemben és ezzel összefüggésben történt-e jogszabálysértés a keresettel támadott alperesi határozat meghozatala során. Fennáll-e az alperesi kormányhivatal kizártsága abban a közigazgatási eljárásban, melyben a felperes a kormányhivatal egy másik osztálya által hozott határozat kapcsán indult bírósági eljárással összefüggésben kéri jogi segítségnyújtás engedélyezését.
- [19] A Kp. 2. § (1) bekezdése értelmében a bíróság feladata, hogy eljárásával a közigazgatási tevékenységgel megvalósított jogsértéssel szemben – erre irányuló megalapozott kérelem esetén – hatékony jogvédelmet biztosítson.
- [20] Az Ákr. 2. § (1) bekezdése szerint: A közigazgatási hatóság (a továbbiakban: hatóság) jogszabály felhatalmazása alapján, hatáskörét a jogszabály keretei között, rendeltetésszerűen gyakorolva jár el.
- [21] Az Ákr. 23. § (3) bekezdésének első mondata szerint az ügy elintézéséből kizárt az a hatóság, amelynek jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti.
- [22] Az Ákr. 24. § (4) bekezdése szerint, ha a kizárási ok a hatósággal szemben merül fel, a kizárási okot a hatóság a felügyeleti szerv számára bejelenti. A felügyeleti szerv dönt a hatóság kizárásáról, egyúttal – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – rendelkezik az ügyben eljáró másik, az eljárásból kizárt hatósággal azonos hatáskörű hatóság kijelöléséről.
- [23] Az alperesnek a Jstv. 6. § *b*) pontjában foglalt kijelölés alapján hatáskörében a felperes kérelméről kell döntenie. A közigazgatási hatósági eljárásban ugyanis nem csak úgy általában biztosítható a jogi segítségnyújtás, hanem mindig egy adott, konkrét perhez kapcsolódóan. A határozatban felhívott jogszabályi rendelkezések alapján a kérelmben megjelölt peres eljárás viszonylatában ítéltető csak meg, hogy a felperest megilleti-e a jogosultság vagy sem.
- [24] Jelen esetben az alperesnek arról kellett határoznia, hogy a felperes éppen a vele szemben indított, pont az ő általa hozott határozatot támadó perben jogosult-e jogi támogatásra. Erre figyelemmel az eljárás már nem kizárólag a felperes ügye, hanem az alperesé is, hiszen ő az engedélyezéssel érintett perben ellenérdekű fél. Az alperes tehát lényegében a saját ügyében döntött.
- [25] A felügyeleti szerv szerint a jogi segítségnyújtási támogatási kérelmet elbíráló alperes Hatósági Főosztály Pártfogó Felügyelői és Igazságügyi Osztálya, valamint a Kúria előtti felülvizsgálati eljárással érintett alperesi Hatósági Főosztály Szociális és Gyámügyi Osztálya az alperes két külön szervezeti egysége.
- [26] A felügyeleti szerv állásfoglalását szervezeti viszony keretében fogalmazta meg, az a bíróságot jogalkalmazási tevékenysége során nem köti. Az a körülmény, hogy a felperes két ügyében az alperes két külön főosztálya járt el, jelen eljárásban a következőképpen veendő figyelembe.
- [27] Az Ákr. 9. §-ában foglalt módon a törvény alkalmazásában hatóság az a szerv, szervezet vagy személy, amelyet (akit) törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben önkormányzati rendelet hatósági hatáskör gyakorlására jogosít fel vagy jogszabály hatósági hatáskör gyakorlására jelöl ki. A hatóságtól a hatáskörébe tartozó ügy nem vonható el.
- [28] A Korm. rendelet 6. § *b*) pontja szerint a Kormány jogi segítségnyújtó szolgálatként a fővárosi és megyei kormányhivatalt jelöli ki. E felhatalmazás alapján az Ákr. 9. §-ának megfelelően jelen ügyre vonatkozóan a hatáskört gyakorló hatóság az alperes és nem annak valamely osztálya, főosztálya.
- [29] Ekként ő, azaz az alperes a kizárási szabály alanya is. Nem releváns tehát, hogy melyik szervezeti egysége járt el, és az sem, ha esetleg belső szervezeti szabályozás vagy intézkedés folytán a szervezeti egység vezetője kiadmányozási joggal rendelkezik. Az Ákr. szerinti hatóságfogalomnak csakis a 9. §-ban szereplő jogforrások által meghatározott feljogosítás, jelen esetben a Korm. rendeletét feleltethető meg.
- [30] Mindezek alapján az alperesre alkalmazandó az Ákr. 23. § (3) bekezdése, miszerint az ügy elintézéséből kizárt az a hatóság, amelynek jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti.
- [31] Egyértelmű, hogy két külön hatáskör jogszabályi elvárás szerint önálló gyakorlása során jogos érdekének érintettsége jelen ügyre vonatkozathatóan egyaránt megállapítható. A jogszerűség elve tehát abszolút értelemben véve sérülhet, hiszen az Ákr. 2. § (1) bekezdése szerint a hatóság hatáskörét csak a jogszabály keretei között, rendeltetésszerűen gyakorolhatja. Nyilvánvalóan nem fér ezzel össze, ha e szempontokat, jelen esetben a jogi segítség igénybevételére való jogosultság megítélését, akár csak eshetőlegesen is befolyásolhatja az a szempont, hogy olyan ügyben való eljárásról van szó, amelyben ugyanezen hatóság ellenérdekű fél is egyben.

- [32] A Kúria mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az elsőfokú bíróság ítélete sérti a Kp. 2. §-át. A felperes jogvédelemhez való joga sérült, amikor az Akr.-ben meghatározottakkal ellentétes módon történt a közigazgatási hatóság eljárási jogosultságának megállapítása.
- [33] Figyelemmel ezen eljárási megállapításra, a felperes egyéb jogszabályi hivatkozásainak vizsgálata nem volt szükséges.
- [34] A kifejtett érvelés alapján a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontja alkalmazásával úgy változtatta meg, hogy az alperes határozatát megsemmisítette, és a közigazgatási szervet új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [35] A megismételt eljárásban az alperesnek az Ákr. 24. § (4) bekezdése szerint kell eljárnia.
- [5] Az indítványozó felidézte, hogy a Mötv. 13. § (1) bekezdés 2. pontja a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatnak minősíti a helyi közutak és tartozékaik kialakítását és fenntartását. A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 33. § (1) bekezdés b) pontjának bb) alpontja a települési önkormányzatot jelöli ki a helyi közutak kezelőjének. A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Gst.) 29. § (1) bekezdése szerint fizetési kötelezettségre vonatkozó szabályokat kizárólag törvényben, vagy törvény felhatalmazása alapján önkormányzati rendeletben lehet előírni.
- [6] Megállapítása szerint fizetési kötelezettség önkormányzati rendeleti előírására tehát kizárólag törvényi felhatalmazás alapján kerülhet sor. Ugyanakkor a Kkt. nem tartalmaz olyan előírást, amely a helyi önkormányzatot felhatalmazná arra, hogy az általa létesített közút közlekedési célú használatáért, akár annak fokozott igénybevételért is úthasználati díjat vagy bármilyen más elnevezéssel – jelen esetben kártalanítási kötelezettség – fizetési kötelezettséget állapítson meg.

(Kúria Kfv.VI.37.616/2022/5.)

87 Az esetlegesen egyedileg felmerülő, az úthasználat jogosultjával szemben érvényesítendő kárigény önmagában nem alapozhat meg kártalanítási összeg kiszabására mint kompenzációra vonatkozó normatív szabályozást [2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 13. § (1) bek. 2. pontja; 1988. évi I. törvény (Kkt.) 33. § (1) bek. b) pont bb) alpontja; 2011. évi CXCV. törvény (Gst.) 29. § (1) bek.].

- Az indítvány alapjául szolgáló tényállás**
- [1] Solymár Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testülete 2022. június 16. napján fogadta el, s 2022. július 1. napján lépett hatályba a Solymár Nagyközség Önkormányzatának (a továbbiakban: Önkormányzat) kezelésében álló helyi közutak fokozott elhasználódását, állagromlását és károsodását eredményező igénybevétele miatti kártalanítási kötelezettség előírásáról, valamint az egyes behajtási engedéllyel érintett útszakaszok védelméről szóló 8/2022. (VI. 16.) önkormányzati rendelete (a továbbiakban: Ör.).
- [2] A Pest Vármegyei Kormányhivatal (a továbbiakban: indítványozó) 2022. július 13. napján PE/030/009894/2022. ügyiratszámom a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 132. §-ában biztosított törvényességi felügyeleti jogkörében eljárva a Mötv. 134. § (1) bekezdése alapján törvényességi felhívást bocsátott ki, melyben – határidő tűzése mellett – felhívta a Képviselő-testületet, hogy az Ör. hatályon kívül helyezésével szüntesse meg a törvényt.
- [3] Solymár Nagyközség Polgármestere (a továbbiakban: polgármester) határidő-hosszabbítást követően, 2022. október 11. napján kelt válaszában a törvényességi felhívásban foglalt jogi állásponttal nem értett egyet, a törvényes határidőn belül nem tett intézkedést a jogszabálysértés megszüntetése érdekében.
- Az indítvány és az Önkormányzat védírata**
- [4] A fenti előzmények alapján az indítványozó a Mötv. 136. § (2) bekezdésében biztosított jogkörével élve indítványával kezdeményezte a Kúriánál az Ör. jogszabállyal való összhangjának felülvizsgálatát és megsemmisítését.
- [7] Ezzel összefüggésben hivatkozott a Kúria Önkormányzati Tanácsának Köf.5.005/2022/4., valamint Köf.5.051/2021/4. számú határozataira, melyek megállapították, hogy használati díj fizetésére vonatkozó kötelezettség, illetve a használaton alapuló díj megállapítására a Kkt. nem ad felhatalmazást az önkormányzatoknak. Továbbá a döntések hivatkoztak arra is, hogy a fizetési kötelezettség nevének önkormányzat általi megváltoztatása, a Kkt.-ban szereplő díj helyett másként történő elnevezése a fizetési kötelezettségnek a helyi közutakkal összefüggő jellegét nem szünteti meg és ezáltal azt nem is vonhatja ki a Kkt. hatálya alól. Valamint hivatkozott a Kúria Köf.5.058/2021/5. számú határozatára is, mely elvi élel állapította meg, hogy: „Az esetlegesen, egyedi esetekben megalapozott, az engedély jogosultjával szemben érvényesítendő kárigény, önmagában nem alapozhat meg díj kiszabására (mint tulajdonképpen kompenzációra) vonatkozó normatív szabályozást.”
- [8] Az indítványozó szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:519. §-a a felelősséget a károkozás tényéhez kapcsolja, azaz kártérítési (kártalanítási) kötelezettséget valamilyen kár bekövetkezése alapozhat meg. A kártérítés mértékét illetően a Ptk. 6:522. § (1) bekezdése leszögezi, hogy a károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni, azaz a kártérítési kötelezettség terjedelme a bekövetkezett kár terjedelméhez igazodik, melynek összecszerúsége előzetesen nem állapítható meg.
- [9] Mindezek alapján az indítványozó álláspontja az, hogy a települési önkormányzatnak nincs törvényi felhatalmazása a helyi közúthálózat igénybevételével összefüggésben kártalanítási kötelezettség megállapítására.
- [10] A Kúria Önkormányzati Tanácsa a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 140. § (1) bekezdése alapján az Önkormányzatot felhívta az indítványra vonatkozó nyilatkozata megtételére.

- [11] Az Önkormányzat védíratot terjesztett elő, melyben az indítvány elutasítását kérte. Kifejtette, hogy az Ör. széles körben mérlegelve a súlykorlátozással érintett útszakaszok túlsúlyos gépjárművel történő behajtását az önkormányzat és az igénybe vevő közötti kártalanítási megállapodáshoz köti. Így az indítványozó által vitatott szabály nem tekinthető a Ptk.-ban részletezett kártalanítással összefüggő eljárásrendnek, és az Ör.-ben részletezett kártalanítási tételek sem díjaknak, mivel e körben az önkormányzat semmilyen díjat nem alkalmaz a behajtásért.
- [12] Az Ör. lényegében kétoldalú megállapodások tartalmi elemeit és azokat a kártalanítási tételeket rögzíti (1. sz. mellékletében) amelyek szakmailag megalapozottan előzetesen megállapítják azt az amortizációt, amely a súlykorlátozás hatálya alatt behajtó tehergépjárművek által okozott fokozott amortizációval szemben kártalanítják az önkormányzatot. A védírat szerint az indítványozó egyáltalán nem veszi figyelembe azt, hogy az Ör. 1. sz. melléklete súlyhoz és időtartamhoz mérten növelve állapítja meg előzetesen a kártalanítási összegeket, figyelemmel a Kúria Köf.5058/2021/5. sz. határozatában foglaltakra is.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa döntésének indokai

- [13] Az indítvány megalapozott.
- [14] Az Önkormányzati Tanács az indítványt a Kp. 141. § (2) bekezdése alapján bírálta el. A Kp. 140. § (1) bekezdése alapján az indítványra a keresetlevél szabályait kell alkalmazni. A Kp. 37. § (1) bekezdés f) pontja szerint az indítványnak tartalmaznia kell a közigazgatási tevékenységgel okozott jogsérelmet, az annak alapjául szolgáló tények, illetve azok bizonyítékai előadásával. Ha törvény másképp nem rendelkezik, az Önkormányzati Tanács az önkormányzati rendeletek vizsgálatát az indítvány és a védírat keretei között végzi el.
- [15] Az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése alapján feladatkörében eljárva a helyi önkormányzat törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján önkormányzati rendeletet alkot.
- [16] Az Alaptörvény 32. cikk (3) bekezdése értelmében az önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes.
- [17] A Gst. 29. § (1) bekezdése szerint fizetési kötelezettséget előírni, a fizetésre kötelezettek körét, a fizetési kötelezettség mértékét, a kedvezmények, mentességek körét és mértékért megállapítani kizárólag törvényben vagy törvény felhatalmazása alapján önkormányzati rendeletben lehet.
- [18] Az Ör. indítvánnyal közvetlenül érintett hatályos rendelkezései a következők:
2. §
(1) Az Önkormányzat hatáskörében eljárva, illetékességi területén a vagyonbiztonság fenntartása érdekében megállapítja és folyamatosan felülvizsgálja a közlekedés rendjét.
(2) Az Önkormányzat közlekedés rendje szerint meghatározott súlykorlátozástól eltérő, azt meghaladó tehergépjárművek megengedett legnagyobb össz tömegének utakra gyakorolt terhelését építkezés, felújítás, valamint túlméretes áruszállítás jogszerű igénybevétele miatt, a köztulajdon megóvása érdekében jogszerű károkozásnak tekinti.
- (3) Az Önkormányzat területén a 3.5 tonna megengedett legnagyobb össz tömeget meghaladó tehergépjárművek a közúthálózat fokozott elhasználódását, állagromlását és károsodását eredményező egyben jogszerű használata miatt, a közúthálózat használóját kártalanítási kötelezettség terheli a Ptk. 6:564. §-a alapján.
- (4) A közúthálózatot igénybe venni szándékozó Használóval az Önkormányzat – amennyiben a megengedett legnagyobb össz tömeget meghaladó tengelyterheléssel fokozott elhasználódást és állagromlást valósít meg a Használó, de nem okoz balesetveszélyes és végleges rongálódást a közlekedési infrastruktúrában – Kártalanítási Megállapodást (a továbbiakban: Kártalanítási Megállapodás) köt a Ptk. 6:71. §-a (szerződéskötési kötelezettség) alapján. A Kártalanítási Megállapodás megkötése és a megállapodásban rögzített kártalanítási összeg megfizetése a Használó részéről a közúthálózat igénybevételenek előfeltétele. A megállapodás szerinti befizetést igazoló bizonylat a Kártalanítási Megállapodás mellékletét képezi.
- (5) A Kártalanítási Megállapodásban rögzítésre kerül a Használó gépjárművének össz tömege, a súlykorlátozástól eltérő, azt meghaladó gépjárművek megengedett legnagyobb össz tömegének utakra gyakorolt tonnánkénti terhelése, a közút közlekedés rendjétől eltérő használatának időpontja, valamint a fizetendő kártalanítási összeg, amelynek mértékét jelen rendelet mellékletét képező 1. melléklet tartalmazza.
1. melléklet a 8/2022. (VI. 16.) önkormányzati rendelethez
- A melléklet a helyi közutak közlekedés rendjétől eltérő, súlykorlátozást meghaladó gépjárművek megengedett legnagyobb össz tömeg szerinti tengelyterhelésért fizetendő kártalanítási bruttó összegét határozza meg.
- [19] A Kúria korábbi gyakorlata szerint a helyi önkormányzat kezelésében álló közútra történő behajtási korlátozás bevezetése törvényi keretek között jogszerű közútkezelői intézkedés, de az engedélyezés díjfizetés feltételéhez kötése a Kkt. felhatalmazó rendelkezése hiányában törvénysértő. A közútkezelői feladatok ellátásának finanszírozási nehézségei sem adnak felmentést a törvényi előírások betartása alól. (Köf.5.036/2021/4, Köf.5.053/2021/6.)
- [20] Az Ör. felhatalmazó rendelkezései körében az Alaptörvény és a Mötv. mellett a Ptk. 6:564. §-ára hivatkozott.
- [21] A Ptk. szabályai szerint a kártérítési (kártalanítási) igény feltétele a tényleges károkozás. A vitatott Ör. 2. § (4) bekezdése szerint a közúthálózatot igénybe venni szándékozó használóval az Önkormányzat Kártalanítási Megállapodást köt a Ptk. 6:71. §-a (szerződéskötési kötelezettség) alapján. A Kártalanítási Megállapodás megkötése és a megállapodásban rögzített kártalanítási összeg megfizetése a használó részéről a közúthálózat igénybevételenek előfeltétele. Azaz az Ör. arra kötelezi a közúthálózatot igénybe vevő használót, hogy tényleges kár okozása nélkül kártalanítás fizessen az önkormányzat számára.

- [22] Az Ör. melléklete differenciált kártalanítási összegeket állapít meg a gépjárművek megengedett legnagyobb össztömeg szerinti tengelyterhelése és az időtartam alapján. Ez azonban nem alkalmas a kár tényleges összegének megállapítására. Ugyanis az Ör. nem veszi figyelembe, hogy az adott időtartam alatt hány alkalommal veszi ténylegesen igénybe az adott útszakaszt a használó. Nem is lenne erre jogszerűen lehetőség, mert a Ptk. szerinti kártalanítás feltétele a károkozás megtörténte, azaz csak a használatot követően állapítható meg, hogy mekkora kár keletkezett az adott közútban.
- [23] A fenti érvet erősíti az is, hogy az Ör. 3. §-a alapján a 2. § (4) bekezdése szerinti megállapodás és 1. mellékletben megállapított kártalanítási összegek 30%-a terheli azokat a vállalkozásokat, vállalkozókat és civil szervezeteket, amelyeknek cégnyilvántartásba vagy egyéb nyilvántartásba bejegyzett székhelye, telephelye, fióktelepe az Önkormányzat közigazgatási területén található. Márpedig a kár összegének megállapítása (méréséklése) körében bizonyára nem lehet jelentősége annak, hogy az adott károkozó székhelye, telephelye, fióktelepe az Önkormányzat közigazgatási területén található.
- [24] A Kúria kiemeli, hogy a behajtás által esetlegesen okozott kár megtérítésének kérdését el kell választani a jelen, közigazgatási perrendtartás szerinti eljárás tárgyát képező normakontrolltól. Ahogyan azt már a Köf.5014/2018/4. számú ügyben az Önkormányzati Tanács kifejtette, külön peres eljárásban, a károkozó és a károsult közötti polgári jogi jogvita elbírálása során megítélhető kártérítés kérdése eltérő jogviszonyokon keresztül realizálódik. Az esetlegesen, egyedi esetekben megalapozott, a használóval szemben érvényesítendő kárigény, önmagában nem alapozhat meg általános kártalanítási összeg kiszabására (mint tulajdonképpeni kompenzációra) vonatkozó normatív szabályozást – abban az esetben sem, ha nagyobb számú ilyen eset valószínűsíthető.
- [25] Tehát a tényleges károkozást követően az önkormányzatnak lehetősége van a Ptk. és az eljárási szabályok szerinti károk megtérítését kérni, de a kártalanítás összegét az önkormányzat normatív úton, rendeletben nem szabályozhatja.
- [26] Ör. rendelkezései a Ptk. szabályaira hivatkozva, kártalanítás megállapodási kötelezettséget írnak elő, ami tartalmilag a közút használatáért fizetendő díjnak tekinthető, és ennek a kötelezettségnek a teljesítése az Ör. egésze, de különösen 2. §-a és 3. melléklete alapján a behajtás feltétele. A Kúria Önkormányzati Tanácsa a jogszabályba ütközés vizsgálatát az indítványban közvetlenül vitatott kártalanítási szabályokon túl ezért a Kp. 143. § (3) bekezdése alapján az Ör. szövegösszefüggésére tételesen is kiterjesztette. Azzal a céllal, hogy értékelje, a jogalkotónak kifejezetten a behajtási engedélyre vonatkozó rendelkezései törvényesek-e a közúthasználat, valójában a fentiek szerint díjhoz kötött szabályozása tárgykörében.
- [27] A Kúria már több határozatában megállapította (többek között a Köf.5.055/2021/5. számú és a Köf.5.005/2022/4. határozatokban), hogy a fizetési kötelezettség nevének önkormányzat általi megváltoztatása nem törvényes. A Kkt.-ban szereplő díj útfenntartási hozzájárulásnak vagy útfenntartási díjnak történő elnevezése (jelen esetben ez „kártalanítási összeg”) a fizetési kötelezettségnek a helyi közutakkal összefüggő jellegét nem szünteti meg. Ilyen módon az adott kategóriát nem is vonhatja ki a Kkt. hatálya alól, mely – amint azt a Kúria fent kifejtette – nem ad felhatalmazást a helyi önkormányzatoknak ilyen jellegű kötelezettség bevezetésére.
- [28] A fizetési kötelezettség a közterhekre alkalmazott olyan gyűjtőfogalom a Gst.-ben, amely annak típusa szerint az állam közvetlen ellenszolgáltatása nélküli kötelezettségként (a), illetve az állami közhatalom birtokában nyújtható szolgáltatása, eljárása ellenében (b) fizetendő (Köf.5.055/2021/5., Köf.5.053/2021/6.). A fentiek alapján megállapítható, hogy az Ör. 2. § (5) bekezdése szerinti kártalanítási összeg valójában közterhet, fizetési kötelezettség állapít meg.
- [29] Díjfizetési kötelezettség megállapítása tekintetében a Kkt. két területen ad felhatalmazást: díjfizetés (használati díj formájában) országos közutak közlekedési célú használata esetében írható elő (Kkt. 33/A–33/C. §), illetve a közutak nem közlekedési célú használatakor (Kkt. 37. §). Az előbbi esetben a felhatalmazás címzettje a kormány, illetve a közlekedésért felelős miniszter [Kkt. 33/B. §, Kkt. 48. § (3) bekezdés a) és g) pont], valamint a koncessziós társaság a közút koncesszió keretében történő üzemeltetése esetén [Kkt. 9/C. § (1) bekezdés].
- [30] A közutak nem közlekedési célú használata esetében a felhatalmazás címzettje a közlekedésért felelős miniszter [Kkt. 39. § (3) bekezdés]. Használati díj fizetésére vonatkozó kötelezettség, illetve a használaton alapuló díj megállapítására a Kkt. nem ad felhatalmazást az önkormányzatoknak, az önkormányzat által hivatkozott ITM rendelet szerinti helyi közutak tekintetében sem. A Kkt. 3. § (1) bekezdése egyes közutakra vonatkozóan a gyalogosok és járművek közlekedésének jogszabály általi korlátozhatóságáról szól, ezzel összefüggő díj megállapítására rendelkezést nem tartalmaz, mint ahogyan a Kkt. 9. § (2) bekezdése (közúti közlekedéssel összefüggő helyi önkormányzati feladatok), a Kkt. 34. § (1)–(2) bekezdései (közút kezelőjének feladatai, a közút forgalmi rendjének kialakítása) sem adnak erre vonatkozó felhatalmazást.
- [31] Az érintett önkormányzatnak tehát nincs törvényi felhatalmazása a közhatalom birtokában kiadott behajtási engedélyhez kötelezően kapcsolt fizetési kötelezettség megállapítására (Köf.5.005/2022/4.). A Kúria gyakorlata szerint a helyi önkormányzat kezelésében álló közútra történő behajtási korlátozás bevezetése törvényi keretek között jogszerű közútkezelői intézkedés, de az engedélyezés díjfizetés feltételéhez kötése a Kkt. felhatalmazó rendelkezése hiányában törvénytört. A közútkezelői feladatok ellátásának finanszírozási nehézségei sem adnak felmentést a törvényi előírások betartásának kötelezettsége alól (Köf.5.036/2021/4., Köf.5.053/2021/6.).
- [32] A fentiek alapján a Kúria Önkormányzati Tanácsa az Ör.-t a Kp. 146. § (1) bekezdés a) pontja alapján a rendelkező rész szerint megsemmisítette.
- [33] A Kp. 146. § (3) bekezdése értelmében, a megsemmisített önkormányzati rendelet vagy annak

rendelkezése a bíróság határozatának a hivatalos lapban való közzétételét követő napon hatályát veszti, és e naptól nem alkalmazható.

(Kúria Köf.5.021/2022/7.)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI

I.

C-132/21. sz. Budapesti Elektromos Művek ügyben 2023. január 12-én hozott ítélet

Az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének fényében a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) 77. cikkének (1) bekezdését, 78. cikkének (1) bekezdését és 79. cikkének (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezések lehetővé teszik az egyrészről a fenti 77. cikk (1) bekezdésében és a fenti 78. cikk (1) bekezdésében, másrészről pedig az említett 79. cikk (1) bekezdésében szereplő jogorvoslatok párhuzamos és egymástól független gyakorlását. A tagállamok feladata, hogy az eljárási autonómia elvével összhangban meghatározzák az e jogorvoslati lehetőségek közötti kapcsolat részletes szabályait annak érdekében, hogy biztosítsák az e rendelet által garantált jogok védelmének hatékonyságát, az utóbbi rendelet rendelkezéseinek következetes és egységes alkalmazását, valamint az Alapjogi Charta 47. cikkében említett, a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz való jogot.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) (HL 2016. L 119., 1. o.; helyesbítések: HL 2016. L 314., 72. o.; HL 2018. L 127., 2. o.; HL 2021. L 74., 35. o.) 77. cikke (1) bekezdésének, 78. cikke (1) bekezdésének és 79. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a BE és a Nemzeti Adatvédelmi és Információs szabadság Hatóság (Magyarország; a továbbiakban: felügyeleti hatóság) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya BE arra irányuló kérelmének elutasítása, hogy közöljék vele egy BE részvételével megtartott részvénytársasági közgyűlés hangfelvételének bizonyos részeit.

Az alapeljárás

11 2019. április 26-án BE részt vett egy részvénytársaság közgyűlésén, amelynek maga is részvényese, és ezen kérdéseket intézett az említett társaság igazgatótanácsának tagjaihoz, valamint e közgyűlés más résztvevőivel. Ezt követően BE azt kérte e társaságtól mint személyesadat-kezelőtől, hogy adja ki számára a fenti közgyűlésen készített hangfelvételt.

12 A szóban forgó társaság e hangfelvételnek csak a BE hangját tartalmazó részeit bocsátotta BE rendelkezésére, az említett közgyűlés más résztvevőinek megszólalásait azonban nem.

13 BE ezt követően azzal a kérelemmel fordult a felügyeleti hatósághoz, hogy egyrészt állapítsa meg, hogy az említett társaság jogellenesen, a 2016/679 rendeletet megsértve nem adta ki számára a kérdéseire adott válaszokat is tartalmazó fenti hangfelvételt, másrészt hogy kötelezze a fenti társaságot a szóban forgó hangfelvétel kiadására. A felügyeleti hatóság 2019. november 29-i határozatával e kérelmet elutasította.

14 BE a fenti rendelet 78. cikkének (1) bekezdése alapján keresetet nyújtott be a felügyeleti hatóság e határozata ellen a kérdést előterjesztő bírósághoz elsődlegesen az említett határozat megváltoztatása, másodlagosan annak megsemmisítése iránt.

15 BE a felügyeleti hatóság előtti eljárás megindításával egyidejűleg egy második keresetet is előterjesztett e rendelet 79. cikkének (1) bekezdése alapján egy polgári bíróság, a Fővárosi Ítéltábla (Magyarország) előtt, amely az adatkezelő határozata ellen irányul.

16 E keresetek közül az első még folyamatban volt a kérdést előterjesztő bíróság előtt, amikor a Fővárosi Ítéltábla (Magyarország) jogerős ítéletével helyt adott a második keresetnek azzal az indokkal, hogy az adatkezelő megsértette BE-nek a személyes adataihoz való hozzáféréshez való jogát.

17 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy ugyanazon tényállást és a 2016/679 rendelet megsértésére vonatkozó ugyanazon állítást kell megvizsgálnia, mint amely vonatkozásában a Fővárosi Ítéltábla (Magyarország) már jogerősen határozott. Az előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy milyen viszonyban áll egymással a polgári bíróságoknak a személyes adatok kezelője által hozott határozat jogszerűségével kapcsolatos értékelése és a felügyeleti hatóság jelen ítélet 13. pontjában említett határozatának elfogadásához vezető – az előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő kereset tárgyát képező – közigazgatási eljárás, és különösen arra, hogy az egyik jogorvoslati lehetőség elsőbbséget élvez-e a másikkal szemben.

18 A 2016/679 rendelet 77–79. cikkében foglalt jogorvoslatok párhuzamos gyakorlása ugyanis ugyanazon tényállásra vonatkozóan ellentétes határozatok meghozatalát eredményezheti.

19 Az ilyen helyzet veszélyeztetné a jogbiztonságot mind a magánszemélyek, mind a felügyeleti hatóságok tekintetében.

20 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy a felügyeleti hatóságok függetlenségére, valamint a személyes adatok védelmének rendszerében őket megillető, a 2016/679 rendeletben biztosított elsődleges hatáskörökre tekintettel e hatóságok feladatait és jogköreit veszélyeztetné, ha értékelésük során kötve lennének az ugyanazon tényállás tárgyában a fenti rendelet 79. cikkének (1) bekezdése alapján korábban eljáró polgári bíróság értékeléséhez.

21 Mivel az említett rendelet nem rendelkezik az e rendelet 77-79. cikkében előírt jogorvoslati lehetőségek

közötti elsőbbségről, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a Bíróságnak kell tisztáznia az e jogorvoslati lehetőségek között fennálló kapcsolatot.

22 E körülmények között a Fővárosi Törvényszék (Magyarország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) [A 2016/679 rendelet] 77. cikk (1) bekezdését és 79. cikk (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a 77. cikkben foglalt közigazgatási jogorvoslat a közjogi jogérvényesítés, míg a 79. cikkben foglalt bírósági jogorvoslat a magánjogi jogérvényesítés eszköze? Amennyiben igen, ebből következik-e, hogy a közigazgatási jogorvoslatra hatáskörrel rendelkező felügyeleti hatóság a jogsértés tényének megállapítására elsődleges hatáskörrel rendelkezik?

2) Amennyiben az érintett – akinek megítélése szerint a rá vonatkozó személyes adatok kezelése megsértette [a 2016/679] rendeletet – mind [az e] rendelet 77. cikk (1) bekezdése szerinti panasztétel jogával, mind a 79. cikk (1) bekezdése szerinti bírósági jogorvoslat jogával egyszerre él, melyik értelmezés áll az Alapjogi Charta 47. cikkével összhangban:

a) a felügyeleti hatóság és a bíróság egymástól függetlenül köteles a jogsértés tényét vizsgálni, és ezáltal akár eltérő eredményre juthatnak; vagy

b) a felügyeleti hatóság döntése – a jogsértés elkövetésének ténye megítélésében – elsőbbséget élvez az általános adatvédelmi rendelet 51. cikk (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás[ra] és 58. cikk (2) bekezdés b) és d) pontjaiban biztosított hatáskörökre tekintettel?

3) [A 2016/679] rendelet 51. cikk (1) bekezdése és 52. cikk (1) bekezdése által a felügyeleti hatóság számára biztosított független jogállást úgy kell-e értelmezni, hogy a felügyeleti hatóság a [z e] rendelet] 77. cikk szerinti panasz elbírálása iránti eljárásában és döntésében független a [z említett rendelet] 79. cikk szerinti hatáskörrel rendelkező bíróság jogerős ítéletében foglaltaktól, és ezáltal az ugyanazon vélt jogsértés vonatkozásában akár eltérő döntésre juthat?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az elfogadhatóságról

23 Az Európai Bizottság kétségeit fejezi ki az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságát illetően. Rámutat, hogy amint az az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, annak időpontjában már mind a felügyeleti hatóság, mind a polgári bíróság meghozta határozatát, így e kérdések e formában hipotetikusak. A kérdést előterjesztő bíróság valójában két nemzeti bíróság, azaz a közigazgatási bíróság és a polgári bíróság határozatai közötti kapcsolat kérdését veti fel. E kérdést azonban nem fogalmazta meg az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban.

24 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek a helyállóság szempontjából történő vizsgálata nem a Bíróság feladata – az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A nemzeti bíróság által előterjesztett

előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság általi elutasítása csak abban az esetben lehetséges, amennyiben nyilvánvaló, hogy az uniós jog értelmezése, amelyet a nemzeti bíróság kért, nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdéseket hatékonyan megválaszolja (2022. február 10-i Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld [Elévülési idő] ítélet, C-219/20, EU:C:2022:89, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

25 Ezenkívül a Bíróság eljárási szabályzata 94. cikkének c) pontja értelmében az előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek tartalmaznia kell azon okok ismertetését, amelyek miatt a kérdést előterjesztő bíróságban kérdés merült fel egyes uniós jogi rendelkezések értelmezésére vonatkozóan, valamint azt a kapcsolatot, amelyet e bíróság e rendelkezések és az alapeljárásban alkalmazandó nemzeti jog között felállít.

26 A jelen ügyben kétségtelenül nem vitatott, hogy a felügyeleti hatóság, amely előtt a 2016/679 rendelet 77. cikkének (1) bekezdése alapján indítottak eljárást, határozatát azt megelőzően hozta meg, hogy az e rendelet 79. cikkének (1) bekezdése alapján BE által előterjesztett keresetről döntő polgári bírósághoz keresetet nyújtottak volna be. A kérdést előterjesztő bíróság által ismertetett tényállásból kitűnik, hogy a fenti kereset tárgyában jogerős ítélet született. Továbbá nem vitatott, hogy az előterjesztő bíróság az általa a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekben kizárólag e két rendelkezésre hivatkozott.

27 Mindazonáltal az a körülmény, hogy az előterjesztő bíróság a kérdést csak bizonyos uniós rendelkezésekre hivatkozva fogalmazta meg, nem akadályozza annak, hogy a Bíróság megadja e bíróság számára az uniós jog értelmezésének minden olyan elemét, amely hasznos lehet az utóbbi előtt lévő ügy eldöntéséhez, akár hivatkozott ezekre a kérdéseinek megfogalmazásában, akár nem. E tekintetben a Bíróságnak kell a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információk összessége, és különösen az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolása alapján meghatározni az uniós jog azon rendelkezéseit, amelyeknek az értelmezése a jogvita tárgyára figyelemmel szükséges (2022. február 10-i Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld [Elévülési idő] ítélet, C-219/20, EU:C:2022:89, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

28 Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság egyrészt rámutat arra, hogy a nemzeti eljárásjog értelmében őt nem köti az azon polgári bíróság által hozott jogerős ítélet, amely a BE által a 2016/679 rendelet 79. cikkének (1) bekezdése alapján benyújtott keresetről határozott. Másrészt, mivel BE nem állt el az e rendelet 78. cikkének (1) bekezdése alapján a kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott, a felügyeleti hatóság ezen ítélet 13. pontjában említett határozatának megváltoztatására vagy megsemmisítésére irányuló keresetétől, az utóbbi bíróság feladata, hogy a polgári bíróság ítéletének meghozatala előtt elfogadott fenti határozat jogszerűségéről határozzon.

29 Így kérdéseivel az előterjesztő bíróság, amelyhez a 2016/679 rendelet 78. cikkének (1) bekezdése alapján – a felügyeleti hatóság által e rendelet 77. cikkének (1) bekezdése alapján hozott ezen határozattal szemben – keresetet nyújtottak be, azt

kívánja megtudni, hogy az utóbbi rendelet rendelkezései értelmében a fenti rendelet 79. cikkének (1) bekezdése alapján eljáró bíróság által hozott jogerős ítélet kötelező erővel bír-e az ugyanezen rendelet által biztosított jogok megsértésének megállapítása vonatkozásában.

30 E körülmények között, annak érdekében, hogy az előterjesztő bíróságnak hasznos választ lehessen adni, meg kell állapítani, hogy kérdéseivel – amelyeket együttesen kell megvizsgálni – e bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 2016/679 rendelet 77. cikkének (1) bekezdését, 78. cikkének (1) bekezdését és 79. cikkének (1) bekezdését az Alapjogi Charta (a továbbiakban: Charta) 47. cikkével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy az egyrészt e 77. cikk (1) bekezdésében és e 78. cikk (1) bekezdésében, másrészt a fenti 79. cikk (1) bekezdésében előírt jogorvoslatok párhuzamosan és egymástól függetlenül is gyakorolhatók, vagy oly módon, hogy valamelyikük elsőbbséget élvez a többivel szemben.

31 A fentiek szerint átfogalmazott előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések következképpen elfogadhatók.

Az ügy érdeméről

32 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak szövegét, hanem szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (2021. december 2-i Vodafone Kabel Deutschland ítélet, C-484/20, EU:C:2021:975, 19. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 Ami a 2016/679 rendelet jelen ítélet 30. pontjában említett rendelkezéseinek szövegét illeti, mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy e rendelet 77. cikkének (1) bekezdése pontosítja, hogy minden érintett az „egyéb közigazgatási vagy bírósági jogorvoslatok sérelme nélkül” jogosult panaszt benyújtani a felügyeleti hatósághoz. Továbbá az említett rendelet 78. cikkének (1) bekezdése értelmében az „egyéb közigazgatási vagy nem bírósági útra tartozó jogorvoslatok sérelme nélkül”, minden természetes és jogi személy jogosult a hatékony bírósági jogorvoslatra a felügyeleti hatóság rá vonatkozó, jogilag kötelező erejű döntésével szemben. Végül ugyanezen rendelet 79. cikkének (1) bekezdése biztosítja, hogy a „rendelkezésre álló közigazgatási vagy nem bírósági útra tartozó jogorvoslatok – köztük a felügyeleti hatóságnál történő panasztételhez való, 77. cikk szerinti jog – sérelme nélkül”, minden érintett hatékony bírósági jogorvoslatra jogosult.

34 A fentiek alapján a 2016/679 rendelet e rendelkezései különböző jogorvoslati lehetőségeket kínálnak az e rendelet megsértésére hivatkozó személyek számára, azzal, hogy e jogorvoslatok mindegyikének gyakorlását a többi rendelkezés „sérrelme nélkül” kell biztosítani.

35 Mindenekelőtt e rendelkezések szövegéből az következik, hogy a 2016/679 rendelet nem ír elő sem elsődleges vagy kizárólagos hatáskört, sem pedig az abban említett hatóság vagy bíróságok által – az ugyanezen rendelet által biztosított jogok megsértésére vonatkozóan – végzett értékelés elsőbbségéről nem rendelkezik. Az utóbbi rendelet 78. cikkének (1) bekezdésében előírt jogorvoslat, amelynek tárgya a felügyeleti hatóság által a fenti rendelet 77. cikke alapján elfogadott határozat jogszerűségének vizsgálata,

valamint az ugyanezen rendelet 79. cikkének (1) bekezdésében előírt jogorvoslat, tehát párhuzamosan és egymástól függetlenül is gyakorolható.

36 E megállapítást azon szövegösszefüggés is megerősíti, amelybe a 2016/679 rendelet szóban forgó rendelkezései illeszkednek.

37 Jóllehet ugyanis az uniós jogalkotó kifejezetten szabályozta a 2016/679 rendeletben előírt jogorvoslatok közötti kapcsolatot abban az esetben, ha egyidejűleg több tagállam felügyeleti hatóságához vagy bíróságához fordulnak a személyes adatok ugyanazon adatkezelő általi kezelésével kapcsolatban, meg kell állapítani, hogy nem ez a helyzet az e rendelet 77–79. cikkében előírt jogorvoslati lehetőségek vonatkozásában.

38 Egyrészt a 2016/679 rendelet 60–63. cikke olyan együttműködési, kölcsönös segítségnyújtási és koordinációs mechanizmusokat ír elő, amelyek értelmében a felügyeleti hatóságok kölcsönösen segítséget nyújtanak egymásnak, tájékoztatják egymást, és közös műveleteket végeznek e rendelet rendelkezéseinek az Unió egész területén történő egységes és hatékony alkalmazásának biztosítása érdekében.

39 Másrészt az említett rendelet 81. cikkének (2) és (3) bekezdése azon esetekre vonatkozó szabályokat ír elő, ha különböző tagállamokban, több bíróság előtt indítanak eljárást.

40 Ezzel szemben a 2016/679 rendelet nem ír elő ilyen szabályokat arra az esetre, ha ugyanabban a tagállamban ugyanazon személyesadat-kezelés tárgyában nyújtanak be panaszt a felügyeleti hatósághoz, illetve terjesztenek elő bírósági kereseteket.

41 Egyébiránt a 2016/679 rendelet (143) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 78. cikkének (1) bekezdéséből az következik, hogy azoknak a bíróságoknak, amelyekhez a felügyeleti hatóság határozata elleni keresetet nyújtottak be, teljes körű joghatósággal kell rendelkezniük, amely magában foglalja az általuk tárgyalt jogvita szempontjából releváns összes ténybeli és jogi kérdés vizsgálata tekintetében fennálló joghatóságot is.

42 Végül az említett rendelet által követett célokat illetően többek között annak (10) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy e rendelet célja a személyes adatok kezelése vonatkozásában a természetes személyek Unión belüli magas szintű védelmének biztosítása. Ugyanezen rendelet (11) preambulumbekkezdése ezenkívül kimondja, hogy ezen adatok hatékony védelme érdekében az érintettek jogainak megerősítése szükséges. Amint arra a főtanácsnok az indítványának 55. pontjában rámutatott, az uniós jogalkotó azon döntése, hogy lehetővé teszi az érintettek számára az egyrészt a 2016/679 rendelet 77. cikkének (1) bekezdésében és 78. cikkének (1) bekezdésében, másrészt a fenti rendelet 79. cikkének (1) bekezdésében szereplő jogorvoslatok párhuzamos és egymástól független gyakorlását, összhangban áll a fenti rendelet célkitűzésével.

43 A 2016/679 rendelet ugyanis különösen a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságaira rója azt a feladatot, hogy biztosítsák az EUMSZ 16. cikkben és a Charta 8. cikkében biztosított jogok magas szintű védelmét (lásd ebben az értelemben: 2021. június 15-i Facebook Ireland és társai ítélet, C-645/19, EU:C:2021:483, 45. pont).

44 Az a körülmény, hogy több jogorvoslati lehetőség is rendelkezésre áll, a 2016/679 rendelet (141)

preambulumbekezdésében kimondott azon célkitűzést is megerősíti, hogy minden olyan érintett, aki úgy véli, hogy az e rendelet által számára biztosított jogokat megsértették, a Charta 47. cikkével összhangban hatékony bírósági jogorvoslathoz való joggal rendelkezzen.

45 Ilyen tárgyú uniós szabályozás hiányában az egyes tagállamok feladata a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján meghatározni a közigazgatási eljárás és a bírósági eljárás azon szabályait, amelyek célja, hogy biztosítsák a jogalanyok uniós jogból eredő jogainak magas szintű védelmét.

46 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróságnak a nemzeti eljárásjogi rendelkezések alapján kell meghatározni, hogy a 2016/679 rendeletben biztosított jogorvoslatokat az alapügyhöz hasonló esetben hogyan kell gyakorolni.

47 Mindemellett e párhuzamos és egymástól független jogorvoslatok gyakorlásának részletes szabályai nem veszélyeztethetik az e rendelet által biztosított jogok hatékony érvényesülését és hatékony védelmét.

48 E szabályok ugyanis nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a belső jogrendből eredő jogok védelme érdekében előírt hasonló jogorvoslatokra vonatkozó szabályok (az egyenértékűség elve), és nem tehetik a gyakorlatban lehetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd ebben az értelemben: 2022. július 14-i EPIC Financial Consulting ítélet, C-274/21 és C-275/21, EU:C:2022:565, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

49 Márpedig az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében előírt lojális együttműködés elve szerint a tagállami bíróságok feladata a jogalanyok számára az uniós jogból eredő jogok bírói védelmének a biztosítása, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése pedig ezenkívül előírja, hogy a tagállamok megeremtik azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony bírói jogvédelem biztosításához szükségesek (2017. szeptember 27-i Puškár ítélet, C-73/16, EU:C:2017:725, 57. pont).

50 Közelebről, amikor a tagállamok meghatározzák az azon jogorvoslatokra vonatkozó eljárási szabályokat, amelyek a 2016/679 rendelettel biztosított jogok védelmének garantálására irányulnak, biztosítaniuk kell a Charta 47. cikkében szereplő, hatékony jogorvoslathoz és pártatlan bírósági eljáráshoz való jog tiszteletben tartását, amely a hatékony bírói jogvédelem elvének megerősítését képezi (lásd analógia útján: 2017. szeptember 27-i Puškár ítélet, C-73/16, EU:C:2017:725, 59. pont).

51 Így a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a 2016/679 rendelet 77. cikkének (1) bekezdésében, 78. cikkének (1) bekezdésében és 79. cikkének (1) bekezdésében szereplő jogorvoslatok gyakorlásának konkrét módjai ne érintsék aránytalanul a Charta 47. cikkében említett, a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz való jogot (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 27-i Puškár ítélet, C-73/16, EU:C:2017:725, 76. pont).

52 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a magyar jogban előírt jogorvoslati rendszert úgy alakították ki, hogy a 2016/679 rendelet 78. cikkének (1) bekezdésében és 79. cikkének (1) bekezdésében előírt jogorvoslatok

egymástól függetlenek legyenek. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis pontosítja, hogy a magyar jog értelmében őt nem köti a 79. cikk (1) bekezdése alapján benyújtott keresetet elbíráló bíróság határozata, annak ellenére, hogy a fenti bíróságok elé terjesztett tényállás azonos.

53 Ennélfogva nem zárható ki, hogy az e két bíróság által hozott határozatok ellentmondanak egymásnak oly módon, hogy az egyik a 2016/679 rendelet rendelkezéseinek megsértését, a másik pedig az ilyen jogsértés hiányát állapítja meg.

54 Ebben az esetben, egyrészt ha két egymásnak ellentmondó határozat születne, az veszélyeztetné az e rendelet (10) preambulumbekzdésében kimondott, a természetes személyeket a személyes adataik kezelése vonatkozásában megillető alapvető jogoknak és szabadságoknak az Unió egész területén történő védelmére vonatkozó szabályok következetes és egységes alkalmazásának biztosítására irányuló célt.

55 Az említett rendelet 79. cikkének (1) bekezdése alapján benyújtott kereset alapján meghozott, e rendelet rendelkezéseinek megsértését megállapító határozatnak megfelelően biztosított védelem ugyanis nem lenne összhangban az ugyanezen rendelet 78. cikkének (1) bekezdése alapján benyújtott kereset alapján meghozott, ellentétes kimenetelű második bírósági határozattal.

56 Ez másrészt gyengítené a természetes személyeket a személyes adataik kezelése tekintetében megillető védelmet, mivel az összhang ilyen hiánya jogbizonytalanságot eredményezne.

57 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a Charta 47. cikkének fényében a 2016/679 rendelet 77. cikkének (1) bekezdését, 78. cikkének (1) bekezdését és 79. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezések lehetővé teszik az egyrészt a fenti 77. cikk (1) bekezdésében és a fenti 78. cikk (1) bekezdésében, másrészt pedig az említett 79. cikk (1) bekezdésében szereplő jogorvoslatok párhuzamos és egymástól független gyakorlását. A tagállamok feladata, hogy az eljárási autonómia elvével összhangban meghatározzák az e jogorvoslati lehetőségek közötti kapcsolat részletes szabályait annak érdekében, hogy biztosítsák az e rendelet által garantált jogok védelmének hatékonyságát, az utóbbi rendelet rendelkezéseinek következetes és egységes alkalmazását, valamint a Charta 47. cikkében szereplő, a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz való jogot.

II.

C-158/21. sz. Puig Gordi és társai ügyben 2023. január 31-én hozott ítélet

1) **A 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározatot**

a következőképpen kell értelmezni:

a végrehajtó igazságügyi hatóságnak nem áll jogában megtagadni az európai elfogatóparancs végrehajtását olyan megtagadási ok alapján, amely nem a módosított 2002/584 kerethatározatból, hanem kizárólag a végrehajtó tagállam jogából ered. Ezzel

szemben ezen igazságügyi hatóság alkalmazhat olyan nemzeti rendelkezést, amely azt írja elő, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtását meg kell tagadni, ha e végrehajtás az uniós jog által biztosított valamely alapvető jog sérelméhez vezetne, feltéve hogy e rendelkezés hatálya nem haladja meg a módosított 2002/584 kerethatározat 1. cikke (3) bekezdésének az Európai Unió Bírósága által értelmezett hatályát.

2) A 2009/299 kerethatározattal módosított 2002/584 kerethatározat 1. cikkének (1) és (2) bekezdését, valamint 6. cikkének (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

a végrehajtó igazságügyi hatóság nem vizsgálhatja, hogy az európai elfogatóparancsot az erre hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóság bocsátotta-e ki, és nem tagadhatja meg ezen európai elfogatóparancs végrehajtását, ha úgy véli, hogy nem ez a helyzet.

3) A 2009/299 kerethatározattal módosított 2002/584 kerethatározat 1. cikkének az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének második bekezdésével összefüggésben értelmezett (3) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az európai elfogatóparanccsal érintett személy átadásáról dönteni hivatott végrehajtó igazságügyi hatóság nem tagadhatja meg ezen elfogatóparancs végrehajtását azzal az indokkal, hogy e személy ki van téve azon veszélynek, hogy a kibocsátó tagállamnak történő átadását követően az ügyét olyan bíróság bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, kivéve ha

– egyrészt ezen igazságügyi hatóság a törvény által létrehozott bíróság követelményét illetően a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működését vagy a személyek objektíven azonosítható, az érintett személyt is magában foglaló csoportjának bírói jogvédelmét érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságokról tanúskodó, olyan objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatokkal rendelkezik, amelyek arra utalnak, hogy az érintett jogalanyok e tagállamban általános jelleggel nem rendelkeznek olyan hatékony jogorvoslati lehetőséggel, amely lehetővé tenné számukra az ügyet elbírálni hivatott büntetőbíróság hatáskörének felülvizsgálatát,

– másrészt az említett igazságügyi hatóság megállapítja, hogy a szóban forgó ügy sajátos körülményei között komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető, hogy – különösen az európai elfogatóparanccsal érintett személy által a személyes helyzetére vonatkozóan előadottakra, a büntetőeljárás alapjául szolgáló bűncselekmény jellegére, az európai elfogatóparancs kibocsátásának ténybeli hátterére vagy bármely más releváns körülményre tekintettel – a kibocsátó tagállamban az e személlyel szemben indítandó eljárás lefolytatására várhatóan hivatott bíróság nyilvánvalóan nem rendelkezik erre hatáskörrel.

E tekintetben nem bír döntő jelentőséggel az a körülmény, hogy az érintett személy a kibocsátó tagállam bíróságai előtt hivatkozhatott az alapvető jogaira annak érdekében, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság hatáskörét és a vele szemben kibocsátott európai elfogatóparancsot vitassa.

4) A 2009/299 kerethatározattal módosított 2002/584 kerethatározat 1. cikkének az Alapjogi Charta 47. cikkének második bekezdésével összefüggésben értelmezett (3) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

abban az esetben, ha az európai elfogatóparanccsal érintett személy azt állítja, hogy fennáll a veszélye annak, hogy a kibocsátó tagállamnak történő átadását követően az ügyét olyan bíróság bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, az önkényes fogva tartással foglalkozó munkacsoport jelentése, mivel az nem vonatkozik közvetlenül e személy helyzetére, önmagában nem indokolhatja azt, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadja ezen európai elfogatóparancs végrehajtását, ezzel szemben ezen igazságügyi hatóság többek között e jelentést is figyelembe veheti e tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működését vagy a személyek objektíven azonosítható, az érintett személyt is magában foglaló csoportjának bírói jogvédelmét érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok fennállásának értékelése során.

5) A 2009/299 kerethatározattal módosított 2002/584 kerethatározat 15. cikkének (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes, ha a végrehajtó igazságügyi hatóság anélkül tagadja meg európai elfogatóparancs végrehajtását - azzal az indokkal, hogy fennáll annak a veszélye, hogy az érintett személy ügyét a kibocsátó tagállamnak való átadását követően olyan bíróság bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel -, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóságtól előzetesen kiegészítő információkat kért volna.

6) A 2009/299 kerethatározattal módosított 2002/584 kerethatározatot

a következőképpen kell értelmezni:

azzal nem ellentétes az, ha a keresett személlyel szemben egymást követően több európai elfogatóparancsot bocsátanak ki valamely tagállamnak történő átadása céljából, mégpedig azt követően, hogy az e személlyel szemben kibocsátott első európai elfogatóparancs végrehajtását e tagállam megtagadta, feltéve hogy az új európai elfogatóparancs végrehajtása nem eredményezné a módosított 2002/584 kerethatározat 1. cikke (3) bekezdésének megsértését, és hogy az új európai elfogatóparancs kibocsátása arányos.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal (HL 2009. L 81., 24. o.) módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási

eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű kiadása 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.; a továbbiakban: 2002/584 kerethatározat) értelmezésére irányul.

2 E kérelmet a Lluís Puig Gordi, Carles Puigdemont Casamajó, Antoni Comín Oliveres, Clara Ponsatí Obiols, Meritxell Serret Aleu, Marta Rovira Vergés és Anna Gabriel Sabaté ellen indított büntetőeljárás keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

10 Az alapeljárás keretében a kérdést előterjesztő bíróság, a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország), 2019. október 14-én európai elfogatóparancsot bocsátott ki C. Puigdemont Casamajóval szemben, 2019. november 4-én pedig A. Comín Oliveresszel, L. Puig Gordival és C. Ponsatí Obiolsszal szemben.

11 A Belga Királyság megindította a C. Puigdemont Casamajóval, A. Comín Oliveresszel és L. Puig Gordival szemben kibocsátott európai elfogatóparancsok végrehajtására irányuló eljárást.

12 A C. Puigdemont Casamajóval és az A. Comín Oliveresszel szembeni eljárásokat az Európai Parlament tagjaként történő megválasztásuk miatt felfüggesztették.

13 2020. augusztus 7-i végzésével a Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (brüsszeli holland nyelvű elsőfokú bíróság, Belgium) megtagadta az L. Puig Gordival szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtását.

14 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy e határozat azon az értékelésen alapult, amely szerint nem rendelkezik hatáskörrel az L. Puig Gordival szembeni büntetőeljárás lefolytatására, és ennél fogva vele szemben európai elfogatóparancs kibocsátására. E tekintetben a Bíróságnak a 2002/584 kerethatározat 6. cikke értelmében vett „igazságügyi hatóság” fogalmára vonatkozó ítélkezési gyakorlatára, e kerethatározat (8) és (12) preambulumbekzdésére, az EJEB 2005. június 2-i Claes és társai kontra Belgium ítéletére (CE:ECHR:2005:0602JUD004682599) és a belga jogszabályokra hivatkozva a Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (brüsszeli holland nyelvű elsőfokú bíróság) úgy ítélte meg, hogy erre vonatkozóan döntést hozhat a kibocsátó igazságügyi hatóság, vagyis a kérdést előterjesztő bíróság hatáskörével kapcsolatban. Megállapította, hogy ez utóbbi nem rendelkezik hatáskörrel az önkényes fogva tartással foglalkozó munkacsoport 2019. április 25-i és június 13-i véleményére, az EJEB 2000. június 22-i Coëme és társai kontra Belgium ítéletére (CE:ECHR:2000:0622JUD003249296) és a 2005. június 2-i Claes és társai kontra Belgium ítéletére (CE:ECHR:2005:0602JUD004682599), az említett kerethatározat (12) preambulumbekzdésére, valamint a belga jog rendelkezésire tekintettel.

15 A belga ügyészség a jelen ítélet 13. pontjában említett 2020. augusztus 7-i végzéssel szemben fellebbezést nyújtott be a cour d'appel de Bruxelles-hez (brüsszeli fellebbviteli bíróság, Belgium), amely azt a 2021. január 7-i ítéletével elutasította.

16 Ez utóbbi ítélet az önkényes fogva tartással foglalkozó munkacsoport 2019. május 27-i jelentésére, az Emberi Jogok Európai Bíróságának a jelen ítélet 14. pontjában hivatkozott ítéleteire, valamint egy, a kérdést előterjesztő bíróság hatáskörével kapcsolatos, a belga

ügyészség kérésére ez utóbbi bíróság büntetőtanácsának egyik bírja által benyújtott dokumentumra hivatkozik. E tényezők alapján a cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) úgy ítélte meg, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak az L. Puig Gordival szembeni eljárás lefolytatására vonatkozó hatásköre nem alapul kifejezett jogszabályi rendelkezésen, és ebből azt a következtetést vonta le, hogy a vele szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtása az alapvető jogainak sérelméhez vezetne. Ezenkívül úgy vélte, hogy figyelembe kell vennie az ártatlanság véelme megsértésének rendkívül súlyos veszélyét.

17 Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy többek között határoznia kell arról, hogy kibocsáthat-e új európai elfogatóparancsot L. Puig Gordival szemben azt követően, hogy a korábbi európai elfogatóparancs végrehajtását megtagadták, illetve arról, hogy fenn kell-e tartania vagy vissza kell-e vonnia az alap-büntetőeljárásban más vádlottakkal szemben kibocsátott európai elfogatóparancsokat.

18 E tekintetben elsősorban úgy véli, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság az unió jog értelmében nem rendelkezik hatáskörrel a kibocsátó igazságügyi hatóság hatáskörének vizsgálatára. A hatáskör esetleges hiánya ugyanis nem minősül a 2002/584 kerethatározat által előírt megtagadási oknak, és azt meg kell különböztetni az e kerethatározat értelmében vett „igazságügyi hatóságnak” minősülés hiányától. Márpedig az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadása nem alapulhat egy kizárólag a nemzeti jogban előírt megtagadási okon.

19 A kérdést előterjesztő bíróság másodsorban megállapítja, hogy a belga bíróságok nem rendelkeznek hatáskörrel a spanyol jog értelmezésére. A jelen ügyben ez utóbbi bíróságok ráadásul tévesen értelmezték e jogot, többek között az önkényes fogva tartással foglalkozó munkacsoport véleménye alapján, amelyet nem a nemzetközi jog alapján hoztak létre, és amelyek véleményei nem tükrözik az Egyesült Nemzetek Szervezete Emberi Jogi Tanácsának álláspontját. Az említett bíróságok ezzel szemben figyelmen kívül hagyták a kérdést előterjesztő bíróságnak a saját hatáskörére vonatkozó számos határozatát, és azt, hogy e hatáskört a Tribunal Constitucional (alkotmánybíróság, Spanyolország) a 2021. február 17-i ítéletével megerősítette.

20 Harmadsorban a kérdést előterjesztő bíróság arra hivatkozik, hogy a belga bíróságoknak az L. Puig Gordival szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtásáról való határozathozatal előtt a 2002/584 kerethatározat 15. cikkének (2) bekezdése alapján kiegészítő információkat kellett volna kérniük.

21 Negyedsorban, az európai elfogatóparanccsal érintett személy alapvető jogai sérelmének súlyos veszélye nem minősül a végrehajtás megtagadása e kerethatározatban meghatározott okának. A Bíróság így az említett kerethatározat 1. cikkének (3) bekezdése alapján csak abban az esetben ismert el egy ilyen megtagadási okot, ha a kibocsátó tagállamban rendszerszintű vagy általános hiányosságok fennállását állapították meg.

22 E körülmények között a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Feljogosítja-e a [2002/584] kerethatározat a végrehajtó igazságügyi hatóságot arra, hogy megtagadja egy európai elfogatóparancs útján keresett személy átadását a saját nemzeti jogában előírt olyan megtagadási okok alapján, amelyek mint ilyenek, nem szerepelnek a kerethatározatban?

2) Az előző kérdésre adott igenlő válasz esetén az európai elfogatóparancs végrehajthatóságának biztosítása céljából, illetve a [2002/584] kerethatározat 15. cikkének (3) bekezdése szerinti mechanizmus megfelelő igénybe vétele érdekében:

A végrehajtó igazságügyi hatóságnak vizsgálnia és elemeznie kell-e a különböző [tag]államok jogát annak érdekében, hogy figyelembe vehesse az európai elfogatóparancsra vonatkozó olyan esetleges megtagadási okokat, amelyeket a [2002/584] kerethatározat nem ír elő?

3) Az előző kérdésekre adott válaszokra tekintettel, figyelembe véve, hogy a [2002/584] kerethatározat 6. cikkének (1) bekezdése értelmében a kibocsátó igazságügyi hatóságnak az európai elfogatóparancs kibocsátására vonatkozó hatáskörét és/vagy illetékességét a kibocsátó [tag]állam joga alapján kell megállapítani:

Úgy kell-e értelmezni az említett rendelkezést, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság megkérdőjelezheti, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság hatáskörrel és/vagy illetékességgel rendelkezik arra, hogy eljárjon egy konkrét büntetőügyben, és megtagadhatja az átadást, ha úgy véli, hogy ez utóbbi nem rendelkezik hatáskörrel és/vagy illetékességgel az európai elfogatóparancs kibocsátására?

4) Annak esetleges lehetőségét illetően, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság vizsgálhatja, hogy a keresett személy alapvető jogait tiszteletben tartják-e a kibocsátó [tag]államban:

a) Lehetővé teszi-e a [2002/584] kerethatározat, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadja a keresett személy átadását, ha egy munkacsoporttól származó, a végrehajtó nemzeti hatósághoz e személy által benyújtott jelentés alapján úgy ítéli meg, hogy a kibocsátó tagállamban fennáll annak a kockázata, hogy megsértik e személy alapvető jogait?

b) Az előző kérdésre figyelemmel ez a jelentés olyan objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatnak minősül-e, amely a Bíróság ítélezési gyakorlata értelmében igazolhatja a keresett személy átadásának e személy alapvető jogai megsértése komoly kockázata alapján történő megtagadását?

c) Az előző kérdésre adandó igenlő válasz esetén milyen tényezőket követel meg az uniós jog ahhoz, hogy valamely tagállam arra a következtetésre juthasson, hogy a kibocsátó tagállamban fennáll az alapvető jogok megsértésének a keresett személy által hivatkozott, és az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadását igazoló kockázata?

5) Függenek-e az előző kérdésre adandó válaszok attól a körülménytől, hogy az átadni kért személynek lehetősége volt arra, hogy a kibocsátó [tag]állam igazságügyi hatóságai előtt, a másodfokot is beleértve, a kibocsátó igazságügyi hatóság hatáskörének és/vagy illetékességének hiányára hivatkozzon, vitassa a vele szemben kibocsátott elfogatóparancsot, és alapvető jogainak tiszteletben tartását követelje?

6) Az előző kérdésekre adandó válaszok függenek-e attól a ténytől, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság olyan okokból tagadja meg egy európai

elfogatóparancs végrehajtását, amelyek nem szerepelnek kifejezetten a hivatkozott [2002/584] kerethatározatban, elsősorban pedig azon okból, mivel úgy ítéli meg, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság nem rendelkezik hatáskörrel és/vagy illetékességgel, illetve hogy a kibocsátó [tag]államban az alapvető jogok megsértésének komoly kockázata áll fenn, és mindezt úgy teszi meg, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóságtól nem kéri meg az e határozat meghozatalához szükséges konkrét kiegészítő információkat?

7) Amennyiben az előző kérdésekre adott válaszokból az következik, hogy az ügy körülményei között a [2002/584] kerethatározattal ellentétes egy személy átadásának a fentebb kifejtett megtagadási okok alapján történő megtagadása:

Ellentétes-e a [2002/584] kerethatározattal az, hogy a kérdést előterjesztő bíróság új [európai elfogatóparancsot] bocsásson ki ugyanazon személlyel szemben, ugyanazon tagállamhoz címezve?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első hat kérdés elfogadhatóságáról

42 L. Puig Gordi, C. Puigdemont Casamajó, A. Comín Oliveres, C. Ponsatí Obiols, M. Rovira Vergés és A. Gabriel Sabaté vitatja az előterjesztett kérdések közül némelyek elfogadhatóságát.

43 C. Ponsatí Obiols, L. Puig Gordi, C. Puigdemont Casamajó és A. Comín Oliveres elsősorban arra hivatkozik, hogy az első hat kérdés összességében véve nyilvánvalóan irreleváns az alap-büntetőeljárás lefolytatása szempontjából.

44 Mindenekelőtt e kérdések az európai elfogatóparancsok végrehajtásával kapcsolatos szabályokra vonatkoznak, így az említett kérdésekre adott válaszok nem relevánsak a kérdést előterjesztő bíróság mint az alap-büntetőeljárásban kibocsátó igazságügyi hatóság számára. Bár a Bíróság a 2018. július 25-i AY (Elfogatóparancs – Tanú) ítéletben (C-268/17, EU:C:2018:602) valóban elfogadta, hogy egy kibocsátó igazságügyi hatóság által előterjesztett, európai elfogatóparancsok végrehajtásával kapcsolatos kérdésekre válaszoljon, az alapügy körülményei különböznek az ezen ítélet alapjául szolgáló ügy körülményeitől. Ez utóbbi ügyben ugyanis a végrehajtó igazságügyi hatóság nem határozott a szóban forgó európai elfogatóparancsról, és a Bíróság a ne bis in idem elvével kapcsolatos olyan érdemi kérdést bírált el, amely mind a kibocsátó igazságügyi hatóság, mind pedig a végrehajtó igazságügyi hatóság számára relevanciával bírt.

45 Továbbá figyelembe kell venni azt a tényt, hogy a cour d’appel de Bruxelles-nek (brüsszeli fellebbviteli bíróság) az L. Puig Gordival szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtását megtagadó határozata nemcsak a tisztességes eljáráshoz való jog megsértésén, hanem az ártatlanság vélelmének megsértésén is alapul. Márpedig az első hat kérdés nem ez utóbbi okra vonatkozik, ami azt jelenti, hogy a Bíróság által e kérdésekre adott válaszok semmi esetre sem vezethetnek annak megállapításához, hogy ezen európai elfogatóparancsot végre kell hajtani.

46 Végül az alap-büntetőeljárás vádlottjai közül három az Európai Parlament tagjaként mentelmi jogot élvez, így nem lehet velük szemben európai

elfogatóparancsot kibocsátani, ami az ő esetükben az első hat kérdést hipotetikussá teszi.

47 Másodsorban C. Ponsatí Obiols, L. Puig Gordi, C. Puigdemont Casamajó és A. Comín Oliveres előadja, hogy az első kérdés más okból mindenképpen elfogadhatatlan. E kérdés ugyanis arra irányul, hogy a Bíróságtól a 2002/584 kerethatározattal kapcsolatban olyan értelmezési szempontokat kérjen, amelyek lehetővé teszik annak értékelését, hogy valamely belga jogszabályi rendelkezés összeegyeztethető-e ezzel a kerethatározattal, noha e rendelkezés a Bíróság választól függetlenül továbbra is alkalmazandó a belga jogrendben, mivel az említett kerethatározatnak nincs közvetlen hatálya.

48 Harmadsorban M. Rovira Vergés és A. Gabriel Sabaté szerint az ötödik kérdés nem áll összefüggésben az alapeljárással, mivel a vádlottak a spanyol bíróságok előtt nem vitathatták a kérdést előterjesztő bíróság hatáskörét, illetve nem hivatkozhattak alapvető jogaikra.

49 Negyedsorban M. Rovira Vergés és A. Gabriel Sabaté azt állítja, hogy a hatodik kérdést elfogadhatatlannak kell nyilvánítani, és arra hivatkoznak, hogy a jelen ügyben a végrehajtó igazságügyi hatóság a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) által szolgáltatott kiegészítő információkra támaszkodott, és nem a Bíróság feladata, hogy állást foglaljon arról, hogy valamely végrehajtó igazságügyi hatóságnak kiegészítő információk iránti kérelmet kell-e benyújtania.

50 E tekintetben előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság és a nemzeti bíróságok között az EUMSZ 267. cikk alapján létrehozott együttműködés keretében kizárólag az alapügyben eljáró és a meghozandó bírósági határozatért felelős nemzeti bíróság feladata, hogy az ügy sajátosságaira tekintettel megítélje az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak az ítélete meghozatala tekintetében fennálló szükségességét, valamint a Bíróság elé terjesztett kérdések relevanciáját. Következésképpen, ha a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság főszabály szerint köteles határozatot hozni (lásd ebben az értelemben: 2021. július 15-i *The Department for Communities in Northern Ireland* ítélet, C-709/20, EU:C:2021:602, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

51 A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan nincs összefüggésben az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (lásd ebben az értelemben: 2021. július 15-i *The Department for Communities in Northern Ireland* ítélet, C-709/20, EU:C:2021:602, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

52 Először is, ami azt az állítást illeti, amely szerint az első hat kérdés az alap-büntetőeljárás lefolytatása szempontjából nem releváns, meg kell jegyezni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság pontosításai szerint az előzetes döntéshozatal iránti kérelem többek között arra irányul, hogy lehetővé tegye számára annak eldöntését, hogy kibocsáthat-e új európai elfogatóparancsot L. Puig Gordival szemben azt követően, hogy a vele szemben kibocsátott korábbi európai elfogatóparancs végrehajtását megtagadták, valamint hogy fenn kell-e tartania vagy vissza kell-e vonnia az alap-büntetőeljárás

egyéb vádlottjaival szemben kibocsátott európai elfogatóparancsot.

53 E megfontolások indokolhatják azt, hogy e bíróság kibocsátó igazságügyi hatóságként kérdést intézhet a Bírósághoz az európai elfogatóparancs végrehajtásának feltételeivel kapcsolatban.

54 Az alapvető jogok biztosítása az európai elfogatóparanccsal kapcsolatos eljárásokban ugyanis meghatározása érdekében, hogy fenn kell-e tartania vagy vissza kell-e vonnia az európai elfogatóparancsot, illetve hogy kibocsáthat-e ilyen elfogatóparancsot (lásd ebben az értelemben: 2018. július 25-i AY [Elfogatóparancs – Tanú] ítélet, C-268/17, EU:C:2018:602, 28. és 29. pont; 2021. január 28-i Spetsializirana prokuratura [Jogokról szóló írásbeli tájékoztató] ítélet, C-649/19, EU:C:2021:75, 39. pont).

55 Nem lehet helyt adni C. Ponsatí Obiols azon érvének, amely szerint e lehetőséggel nem lehet élni annak meghatározásához, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóságnak az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikke második bekezdése tiszteletben tartásának biztosítása érdekében milyen feltételek mellett kell megtagadnia az európai elfogatóparancs végrehajtását, mivel a kibocsátó igazságügyi hatóságnak a kölcsönös bizalom és a lojális együttműködés elveinek tiszteletben tartása érdekében tartózkodnia kell az olyan európai elfogatóparancs kibocsátásától vagy fenntartásától, amelynek végrehajtását meg kell tagadni, különösen e 47. cikk második bekezdése megsértésének elkerülése végett (lásd analógia útján: 2021. november 11-i „Gavanozov II” ítélet, C-852/19, EU:C:2021:902, 60. pont).

56 Hasonlóképpen, a C. Ponsatí Obiols által hivatkozott azon körülmény, hogy egy végrehajtó igazságügyi hatóság már megtagadta az L. Puig Gordival szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtását, nem bizonyítja, hogy az első hat kérdés nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, mivel éppen ellenkezőleg, az ilyen megtagadó határozat megléte indokolhatja, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feltegye azt a kérdést, hogy az uniós jog sérelme nélkül kibocsáthat-e új európai elfogatóparancsot L. Puig Gordi átadása céljából, és hogy az alap-büntetőeljárás egyéb vádlottjaival szemben új intézkedéseket kell-e hozni.

57 E körülmények között, tekintettel arra, hogy az ilyen vizsgálat lefolytatásának célja végeredményben a kibocsátó igazságügyi hatóság hatáskörének és kötelezettségeinek tisztázása, az a tény, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróságot a cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) által L. Puig Gordival szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadásához alapul vett okok összességéről kérdezi, nem elegendő annak megállapításához, hogy az első hat kérdés nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával.

58 Egyébiránt az a körülmény, hogy az alapeljárás három vádlottja európai parlamenti képviselőként mentelmi jogot élvez, semmiképpen sem alkalmas annak bizonyítására, hogy e kérdések hipotetikus jellegűek,

mivel ezen eljárásban a többi vádlottat, köztük L. Puig Gordit, nem illeti meg a mentelmi jog.

59 Másodsor, ami konkrétan az első kérdés állítólagos elfogadhatatlanságát illeti, elegendő emlékeztetni arra, hogy az EUMSZ 267. cikk értelmében a Bíróság hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára az Európai Unió intézményei által elfogadott jogi aktusok értelmezése tekintetében, függetlenül attól, hogy azok közvetlenül alkalmazandók vagy sem (lásd ebben az értelemben: 2012. november 27-i Pringle ítélet, C-370/12, EU:C:2012:756, 89. pont; 2013. január 15-i Križan és társai ítélet, C-416/10, EU:C:2013:8, 56. pont).

60 Harmadszor, az ötödik kérdés állítólagos elfogadhatatlanságát illetően meg kell jegyezni, hogy M. Rovira Vergés és A. Gabriel Sabaté erre vonatkozó érvelése ellentmond a kérdést előterjesztő bíróság által a keresett személyekkel kapcsolatos eljárás spanyol bíróságok előtti lefolytatására vonatkozóan szolgáltatott információknak.

61 Márpedig az EUMSZ 267. cikkben említett eljárás keretében, amely a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladatainak világos szétválasztásán alapul, az alapügy tényállásának megállapítása és megítélése, valamint a nemzeti jog értelmezése és alkalmazása kizárólag a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik (lásd ebben az értelemben: 2022. július 14-i Volkswagen ítélet, C-134/20, EU:C:2022:571, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

62 Negyedszer, ugyanez vonatkozik M. Rovira Vergés azon érvére, amely szerint a hatodik kérdést elfogadhatatlannak kell nyilvánítani amiatt, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság a jelen ügyben a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) mint kibocsátó igazságügyi hatóság által szolgáltatott kiegészítő információkra támaszkodott. Ez utóbbi bíróság ugyanis az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban kifejezetten hangsúlyozta, hogy nem szolgáltatott ilyen információkat a végrehajtó igazságügyi hatóságnak, hanem az egyik tagja válaszolt a belga ügyészség által annak érdekében feltett kérdésekre, hogy előkészítse érvelését az alapügyben szóban forgó európai elfogatóparancsok végrehajtására irányuló eljárás során tartott tárgyalásra.

63 Egyébiránt, ellentétben azzal, amit A. Gabriel Sabaté állít, a kérdést előterjesztő bíróság a hatodik kérdésével nem arra vár választ a Bíróságtól, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóságnak lehetősége van-e kiegészítő információkért megfogalmazni, hanem arra, hogy ez az igazságügyi hatóság köteles-e ilyen kérelmet előterjeszteni, mielőtt az európai elfogatóparancs végrehajtását megtagadhatná arra hivatkozva, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság nem rendelkezik hatáskörrel az európai elfogatóparancs kibocsátására, és hogy a kibocsátó tagállamban fennáll az alapvető jogok megsértésének komoly veszélye.

64 Márpedig az ilyen kérdést úgy kell tekinteni, mint amely az uniós jog értelmezésére vonatkozik. Következésképpen a Bíróságnak erről határoznia kell.

65 A fentiekből következik, hogy az első hat kérdés elfogadható.

Az ügy érdeméről

Az első kérdéstről

66 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2002/584 kerethatározatot úgy kell-e értelmezni, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóságnak jogában áll megtagadni az európai elfogatóparancs végrehajtását olyan megtagadási ok alapján, amely nem e kerethatározatból, hanem kizárólag a végrehajtó tagállam jogából ered.

67 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a 2002/584 kerethatározat célja az elítéltek vagy a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítottak átadása egyszerűsített és hatékonyabb rendszerének bevezetése útján az igazságügyi együttműködés megkönnyítése és meggyorsítása annak érdekében, hogy elősegítse az Unió azon célkitűzésének elérését, hogy a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének azon nagy fokú bizalomra épülő térségévé váljon, amelynek a tagállamok között fenn kell állnia (2021. április 29-i X [Európai elfogatóparancs – Ne bis in idem] ítélet, C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

68 Ezzel kapcsolatban e kerethatározatból, és különösen annak 1. cikke (2) bekezdéséből az következik, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtása a főszabály, míg a végrehajtás megtagadása kivételként tekintendő, amelyet szigorúan kell értelmezni (lásd ebben az értelemben: 2021. április 29-i X [Európai elfogatóparancs – Ne bis in idem] ítélet, C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

69 E tekintetben először is hangsúlyozni kell, hogy a kölcsönös elismerés elve azt feltételezi, hogy kizárólag az említett kerethatározat 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett európai elfogatóparancsokat kell e kerethatározat rendelkezéseinek megfelelően végrehajtani, ami azt követeli meg, hogy az ilyen elfogatóparancsot, amelyet e rendelkezés „bíróági határozatnak” minősít, e kerethatározat 6. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „igazságügyi hatóságnak” kell kibocsátania (2020. december 17-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó igazságügyi hatóság függetlensége] ítélet, C-354/20 PPU és C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

70 Másodsor, a végrehajtó igazságügyi hatóság nem hajthat végre olyan európai elfogatóparancsot, amely nem felel meg azon minimalkövetelményeknek, amelyekről az érvényessége függ, és amelyek között szerepelnek a 2002/584 kerethatározat 8. cikkében előírt követelmények (lásd ebben az értelemben: 2018. december 6-i IK [Mellékbüntetés végrehajtása] ítélet, C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, 43. pont; 2019. október 9-i NJ [Bécsi ügyészség] ítélet, C-489/19 PPU, EU:C:2019:849, 29. pont).

71 Harmadszor, a végrehajtó igazságügyi hatóságoknak a végrehajtás megtagadásának az említett kerethatározat 3., 4. és 4a. cikkében meghatározott okok alapján kell vagy lehet megtagadniuk az európai elfogatóparancs végrehajtását (lásd ebben az értelemben: 2019. május 27-i PF [Litvánia főügyésze] ítélet, C-509/18, EU:C:2019:457, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

72 Negyedszer, a Charta 4. és 47. cikkében rögzített alapvető jogok megsértésének veszélye lehetővé teheti a végrehajtó igazságügyi hatóság számára, hogy kivételesen és megfelelő vizsgálatot követően az említett kerethatározat 1. cikkének (3) bekezdése alapján megtagadja az európai elfogatóparancs végrehajtását (lásd ebben az értelemben: 2019. október 15-i Dorobantu

ítélet, C-128/18, EU:C:2019:857, 83. pont; 2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

73 Meg kell tehát állapítani, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatában elfogadott valamennyi olyan ok, amelynek alapján a végrehajtó igazságügyi hatóság köteles vagy jogosult megtagadni az európai elfogatóparancs végrehajtását, a 2002/584 kerethatározatból következik.

74 A fentiekből kitűnik továbbá, hogy ezen okok szigorúan korlátozott hatállyal bírnak, és ezért csak kivételes jelleggel teszik lehetővé az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadását.

75 Márpedig annak elismerése, hogy minden tagállam kiegészítheti az említett okokat más olyan okokkal, amelyek lehetővé teszik a végrehajtó igazságügyi hatóság számára az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadását, egyrészt sértené a 2002/584 kerethatározat egységes alkalmazását azáltal, hogy azt a nemzeti jogi normáktól tenné függővé, másrészt pedig megfosztaná a hatékony érvényesüléstől az e kerethatározat 1. cikkének (2) bekezdésében kimondott, az európai elfogatóparancs végrehajtására vonatkozó kötelezettséget gyakorlatilag annak lehetővé tételével, hogy minden tagállam szabadon határozza meg a végrehajtó igazságügyi hatóságai számára e kötelezettség terjedelmét.

76 Ez az értelmezés akadályozná az említett kerethatározat által létrehozott, az elítéltek vagy gyanúsítottak átadása egyszerűsített és hatékony rendszerének megfelelő működését, következésképpen ellentétes lenne az e kerethatározat által követett, a jelen ítélet 67. pontjában felidézett célkitűzéssel.

77 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a belga bíróságok megtagadták az L. Puig Gordival szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtását az európai elfogatóparancsról szóló, 2003. december 19-i törvény 4. cikkének 5. pontja alapján, amely úgy rendelkezik, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtását meg kell tagadni, ha komoly ok enged arra következtetni, hogy annak végrehajtása az érintett személynek az uniós jogban biztosított alapvető jogainak sérelméhez vezethet.

78 Márpedig az ilyen rendelkezés, amennyiben azt úgy kell értelmezni, hogy ugyanolyan hatállyal rendelkezik, mint a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének (3) bekezdése, csak a jelen ítélet 72. pontjában említett összefüggésben teszi lehetővé az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadását, és ezért nem tekinthető úgy, mint amely a végrehajtás megtagadásának olyan okát állapítja meg, amely nem e kerethatározatból ered.

79 A fentiekre tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2002/584 kerethatározatot úgy kell értelmezni, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóságnak nem áll jogában megtagadni az európai elfogatóparancs végrehajtását olyan megtagadási ok alapján, amely nem e kerethatározatból, hanem kizárólag a végrehajtó tagállam jogából ered. Ezzel szemben ezen igazságügyi hatóság alkalmazhat olyan nemzeti rendelkezést, amely azt írja elő, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtását meg kell tagadni, ha e végrehajtás az uniós jog által biztosított valamely alapvető jog sérelméhez vezetne, feltéve hogy e rendelkezés hatálya nem haladja meg az említett

kerethatározat 1. cikke (3) bekezdésének a Bíróság által értelmezett hatályát.

A második kérdésről

80 Az első kérdésre adott válasz fényében a második kérdést nem szükséges megválaszolni.

A harmadik kérdésről

81 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének (1) és (2) bekezdését, valamint 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság vizsgálhatja, hogy az európai elfogatóparancsot az erre hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóság bocsátotta-e ki, és megtagadhatja ezen európai elfogatóparancs végrehajtását, ha úgy véli, hogy nem ez a helyzet.

82 Amint azt a jelen ítélet 69. pontja felidézi, a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének (1) és (2) bekezdéséből az következik, hogy kizárólag az e kerethatározat 6. cikkének (1) bekezdése értelmében vett igazságügyi hatóság által kibocsátott európai elfogatóparancsot kell végrehajtani.

83 A 2002/584 kerethatározat 6. cikkének (1) bekezdése értelmében a kibocsátó igazságügyi hatóság a kibocsátó tagállamnak az az igazságügyi hatósága, amely ezen állam joga szerint az európai elfogatóparancs kibocsátására illetékes.

84 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az „igazságügyi hatóság” e rendelkezés értelmében vett fogalma az Unió egészében önálló és egységes értelmezést követel meg (lásd ebben az értelemben: 2019. május 27-i OG és PI [Lübecki és zwickaui ügyészség] ítélet, C-508/18 és C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, 49. pont), és hogy e fogalom többek között azt jelenti, hogy az érintett hatóság függetlenül jár el az európai elfogatóparancs kibocsátásával járó feladatai ellátása során (lásd ebben az értelemben: 2020. december 17-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó igazságügyi hatóság függetlensége] ítélet, C-354/20 PPU és C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, 38. pont).

85 Jóllehet – következésképpen – a végrehajtó igazságügyi hatóságnak az európai elfogatóparancs végrehajtása előtt meg kell győződnie arról, hogy az elfogatóparancsot valóban ezen 6. cikk (1) bekezdése értelmében vett igazságügyi hatóság bocsátotta ki, a végrehajtó igazságügyi hatóság e rendelkezés alapján nem vizsgálhatja, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság a kibocsátó tagállam joga szerint hatáskörrel rendelkezik-e az európai elfogatóparancs kibocsátására.

86 Ugyanis, bár az uniós jogalkotó a 2002/584 kerethatározat értelmében vett „igazságügyi hatóság” önálló és egységes fogalmát állapította meg, mégis az egyes tagállamokra bízta, hogy eljárási autonómiájuk keretében kijelöljék az európai elfogatóparancs kibocsátására illetékes igazságügyi hatóságokat (lásd ebben az értelemben: 2016. november 10-i Kovalkovas ítélet, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 31. pont; 2019. május 27-i OG és PI [Lübecki és zwickaui ügyészség] ítélet, C-508/18 és C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, 48. pont).

87 Mivel e kijelölés az uniós jogalkotó által tett választás alapján kizárólag az egyes tagállamok jogából következik, a kibocsátó tagállam igazságügyi hatóságainak feladata, hogy a 2002/584 kerethatározat 6.

cikkének (1) bekezdésében meghatározott keretek között és adott esetben a nemzeti felsőbb bíróságok felügyelete mellett értékeljék az európai elfogatóparancs kibocsátására vonatkozó hatáskörüket e tagállam jogának fényében.

88 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 74. pontjában rámutatott, amennyiben elfogadnánk, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóságnak a saját hatáskörével kapcsolatos értékelését ezt követően a végrehajtó igazságügyi hatóság felülvizsgálhatja, az az utóbbi hatóságnak a kibocsátó tagállamban hozott eljárási határozatok felülvizsgálatának általános feladatával való felruházását jelentené, ami ellentétes lenne a 2002/584 kerethatározat (6) preambulumbekzdése értelmében az igazságügyi együttműködés sarokkövét jelentő kölcsönös elismerés elvével.

89 Következésképpen a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének (1) és (2) bekezdését, valamint 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság nem vizsgálhatja, hogy az európai elfogatóparancsot az erre hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóság bocsátotta-e ki, és nem tagadhatja meg ezen európai elfogatóparancs végrehajtását, ha úgy véli, hogy nem ez a helyzet.

A negyedik kérdés c) pontjáról és az ötödik kérdéstről

90 Előjáróban meg kell jegyezni egyrészt, hogy a negyedik kérdés c) pontja általános jelleggel arra vonatkozik, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóságnak milyen információkkal kell rendelkeznie ahhoz, hogy megtagadhassa az európai elfogatóparancs végrehajtását azzal az indokkal, hogy e végrehajtás az alapvető jogok kibocsátó tagállamban történő megsértésének kockázatával járna, ami indokolja ezen alkérdés elsőként történő megválaszolását.

91 Másrészt az említett alkérdés általános megfogalmazása ellenére az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) konkrétan arra keresi a választ, hogy az említett végrehajtás szempontjából releváns-e annak állítólagos veszélye, hogy az ezen európai elfogatóparanccsal érintett személy az e tagállamnak való átadását követően ki lenne téve a Charta 47. cikke második bekezdése megsértésének, amennyiben e személy ügyét olyan bíróság bírálná el, amely e tekintetben nem rendelkezik hatáskörrel.

92 E körülmények között meg kell állapítani, hogy – az együttesen vizsgálendő – negyedik kérdés c) pontjával és az ötödik kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének a Charta 47. cikkének második bekezdésével összefüggésben értelmezett (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személy átadásáról dönteni hivatott végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja az elfogatóparancs végrehajtását, ha úgy véli, hogy az említett személy ki van téve azon veszélynek, hogy a kibocsátó tagállamnak történő átadását követően az ügyét olyan bíróság bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, jóllehet az érintett személy e tagállam bíróságai előtt alapvető jogaira hivatkozhatott annak érdekében, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság hatáskörét és az európai elfogatóparancsot vitassa.

93 Emlékeztetni kell arra, hogy mind a tagállamok közötti kölcsönös bizalom elve, mind pedig a köztük

fennálló kölcsönös bizalom alapuló kölcsönös elismerés elve alapvető jelentőséggel bír az uniós jogban, mivel lehetővé teszi egy belső határok nélküli térség létrehozását és fenntartását. Pontosabban a kölcsönös bizalom elve, különösen a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében mindegyik államtól megköveteli, hogy – kivételes körülményektől eltekintve – úgy tekintse, hogy az összes többi tagállam tiszteletben tartja az uniós jogot, és különösen az uniós jog által elismert alapvető jogokat (2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

94 Így a tagállamok az uniós jog végrehajtásakor az uniós jog alapján kötelesek lehetnek arra, hogy feltételezzék, a többi tagállam tiszteletben tartja az alapvető jogokat, és így nemcsak az nem lehetséges, hogy valamely másik tagállamtól az alapvető jogok uniós jog által biztosított védelmi szintjénél magasabb nemzeti védelmi szintet követeljenek meg, hanem – a kivételes esetektől eltekintve – azt sem vizsgálhatja meg, hogy ezen másik tagállam a konkrét esetben ténylegesen tiszteletben tartotta-e az Unió által biztosított alapvető jogokat (2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

95 Így az európai elfogatóparancs mechanizmusának alapját képező, a tagállamok közötti nagy fokú bizalom azon az előfeltevésen nyugszik, amely szerint a kibocsátó tagállamnak a büntetőeljárás, illetve a szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtására irányuló eljárást vagy akár az érdemi büntetőeljárás lefolytatni hivatott büntetőbíróságai megfelelnek a Charta 47. cikkének második bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való alapvető jog követelményeinek. Ez az alapvető jog ugyanis döntő jelentőségű a jogalanyok uniós jogból eredő valamennyi joga védelmének biztosítása és a tagállamok EUSZ 2. cikkben felsorolt közös értékeinek, különösen pedig a jogállamiság értékének a megőrzése szempontjából (lásd ebben az értelemben: 2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

96 E körülmények között, bár az egyes tagállamok feladata, hogy – az ezen mechanizmus működésének alapját képező kölcsönös bizalom és kölcsönös elismerés elvének teljes körű alkalmazását garantálendő – biztosítsák, a Bíróság végső felülvizsgálata mellett, az igazságszolgáltatás függetlenségének megőrzését, tartózkodva minden olyan intézkedéstől, amely ezt sértheti, amennyiben fennáll annak valós veszélye, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személynek a kibocsátó igazságügyi hatóságnak történő átadása esetén sérül ezen alapvető joga, a végrehajtó igazságügyi hatóság, amint arra a jelen ítélet 72. pontja emlékeztet, a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének (3) bekezdése alapján kivételes jelleggel megtagadhatja az európai elfogatóparancs végrehajtását (2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

97 E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy amennyiben az európai elfogatóparanccsal érintett személy átadásáról dönteni hivatott végrehajtó igazságügyi hatóság olyan információkkal rendelkezik, amelyek a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működését érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok okán a Charta 47. cikkének második bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való alapvető jog megsértésének valós veszélyéről tanúskodnak, e hatóságnak konkrétan és pontosan meg kell vizsgálnia, hogy az említett személy személyes helyzetét, a szóban forgó büncselekmény jellegét és az európai elfogatóparancs kibocsátásának ténybeli hátterét figyelembe véve komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető-e, hogy az e tagállamnak történő átadás esetén ez a személy ennek a veszélynek ki lenne téve (lásd ebben az értelemben: 2020. december 17-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó igazságügyi hatóság függetlensége] ítélet, C-354/2020 PPU és C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, 52. pont; 2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 50. pont).

98 E kétszakaszos vizsgálatnak az európai elfogatóparancs végrehajtása megtagadásának okára történő, a negyedik kérdés c) pontjának tárgyát képező alkalmazhatóságát illetően emlékeztetni kell arra, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság köteles elvégezni ezt a vizsgálatot annak értékelése céljából, hogy fennáll-e annak valós veszélye, hogy a kibocsátó tagállamnak való átadás esetén sérülne az érintett személynek a Charta 47. cikkének második bekezdésében biztosított, a törvény által megelőzően létrehozott bíróság előtti tisztességes eljáráshoz való alapvető joga (lásd ebben az értelemben: 2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 66. pont).

99 Márpedig az Emberi Jogok Európai Bíróságának az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény 6. cikkére vonatkozó, a Charta 47. cikke második bekezdésének értelmezéséhez figyelembe veendő ítélkezési gyakorlatából az következik (lásd ebben az értelemben: 2021. október 26-i Openbaar Ministerie [A végrehajtó igazságügyi hatóság által történő meghallgatáshoz való jog] ítélet, C-428/21 PPU és C-429/21 PPU, EU:C:2021:876, 64. pont), hogy az ezen egyezmény 6. cikkének (1) bekezdése szerinti „törvény által létrehozott bíróság” követelményének részét képezi a bíróságnak a vonatkozó nemzeti szabályok szerinti hatásköre arra, hogy az ügyet elbírálja (lásd ebben az értelemben: EJEB, 2006. július 20., Sokurenko és Strygun kontra Ukrajna, CE:ECHR:2006:0720JUD002945804, 26–29. §; EJEB, 2020. december 1., Guðmundur Andri Astráðsson kontra Izland, CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, 217. és 223. §).

100 Különösen nem tekinthető az e 6. cikk (1) bekezdése értelmében törvény által létrehozott bíróságnak az a nemzeti legfelsőbb bíróság, amely anélkül dönt első és végső fokon valamely büntetőeljárásban, hogy kifejezett jogalapon ráruházott hatáskörrel rendelkezne valamennyi vádlott ügyének elbírálására (lásd ebben az értelemben: EJEB, 2000. június 22., Coëme és társai kontra Belgium,

CE:ECHR:2000:0622JUD003249296, 107–110. §; EJEB, 2005. június 2., Claes és társai kontra Belgium, CE:ECHR:2005:0602JUD004682599, 41–44. §).

101 E körülmények között, bár a végrehajtó igazságügyi hatóság – amint az a harmadik kérdésre adott válaszból kitűnik – nem vizsgálhatja a kibocsátó igazságügyi hatóság hatáskörét, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak ezzel szemben feladata, hogy amennyiben az európai elfogatóparanccsal érintett személy azt állítja, hogy a kibocsátó tagállamnak történő átadását követően a Charta 47. cikke második bekezdése megsértésének lenne kitéve, mivel az ügyét olyan bíróság bírálná el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, a jelen ítélet 97. pontjában említett kétszakaszos vizsgálat keretében értékelje ezen állítás megalapozottságát.

102 E vizsgálat tartalmát illetően meg kell jegyezni, hogy az első szakaszban a szóban forgó európai elfogatóparancsot végrehajtó igazságügyi hatóságnak meg kell határoznia, hogy léteznek-e annak valós veszélyéről tanúskodó objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatok, hogy a kibocsátó tagállamban különösen a törvény által létrehozott bíróság követelményének be nem tartásával kapcsolatos, e tagállamban fennálló rendszerszintű vagy általános hiányosságok, illetve a személyek objektíven azonosítható, az érintett személyt is magában foglaló csoportját érintő hiányosságok okán sérül a Charta 47. cikkének második bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való alapvető jog (lásd ebben az értelemben: 2016. április 5-i Aranyosi és Căldăraru ítélet, C-404/15 és C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 89. pont; 2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 67. pont).

103 Az annak veszélyére vonatkozó állításokkal összefüggésben, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személy ügyét olyan bíróság bírálná el, amely arra hatáskörrel nem rendelkezik, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak – annak meghatározásához, hogy az ilyen hiányosságok bizonyítottak-e – a törvény által létrehozott bíróság követelményére tekintettel a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működésére vonatkozó átfogó értékelést kell végeznie (lásd ebben az értelemben: 2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 77. pont). Ezen igazságügyi hatóságnak akkor kell e hiányosságokat bizonyítottnak tekintenie, ha az átfogó értékelésből kitűnik, hogy a vádlottak az adott tagállamban általános jelleggel nem rendelkeznek olyan hatékony jogorvoslati lehetőséggel, amely lehetővé tenné számukra az eljárás lefolytatására hivatott büntetőbíróság hatáskörének – akár a saját hatáskörének e bíróság általi vizsgálata, akár pedig egy másik bírósághoz benyújtott fellebbezés formájában történő – felülvizsgálatát.

104 E tekintetben, mivel az azzal kapcsolatos állítások, hogy a kibocsátó tagállam bírósága nem rendelkezik hatáskörrel az európai elfogatóparanccsal érintett személy ügyének elbírálására, nem tévesztendő össze a kibocsátó igazságügyi hatóság hatáskörének vagy az európai elfogatóparancs kibocsátása feltételeinek vitatásával, az a körülmény, hogy ez utóbbi hatáskör vagy e feltételek e tagállam bíróságai előtt vitathatók, vagy hogy azokat a szóban forgó eljárásban ténylegesen vitatták, önmagában nem tekinthető döntő

jelentőségűnek az említett európai elfogatóparancs végrehajtásáról való határozathozatal szempontjából.

105 Ugyanakkor az európai elfogatóparanccsal kapcsolatos eljárásnak a kibocsátó tagállam bíróságai előtti lefolytatását, amennyiben az támpontokat nyújt e bíróságok gyakorlatára és a releváns nemzeti jogszabályok értelmezésére vonatkozóan, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak figyelembe kell vennie az európai elfogatóparanccsal érintett személy átadását követő büntetőeljárás várható menetének átfogó értékelése során (lásd analógia útján: 2019. október 15-i Dorobantu ítélet, C-128/18, EU:C:2019:857, 80. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), különösen az alapügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetben, amelyben e tagállam joga szerint főszabály szerint ugyanaz a bíróság hivatott ellátni a kibocsátó igazságügyi hatóság és az eljáró bíróság feladatait.

106 A második szakaszban a végrehajtó igazságügyi hatóságnak konkrétan és pontosan meg kell vizsgálnia, hogy a jelen ítélet 97. pontjában említett első szakaszban megállapított hiányosságok milyen mértékben lehetnek hatással az európai elfogatóparanccsal érintett személlyel szemben indított eljárásokra, és hogy e személy személyes helyzetére, az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény jellegére és az európai elfogatóparancs ténybeli hátterére tekintettel komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető-e, hogy az érintett személy az e tagállamnak történő átadása esetén ki lenne téve a Charta 47. cikkének második bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való alapvető jog megsértése veszélyének (lásd ebben az értelemben: 2020. december 17-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó igazságügyi hatóság függetlensége] ítélet, C-354/2020 PPU és C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, 55. pont; 2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 53. pont).

107 Amennyiben ez a veszély az érintett személy állítása szerint abból ered, hogy átadása esetén az ügyét olyan bíróság bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, az ilyen veszély fennállása csak akkor állapítható meg, ha a kibocsátó tagállamban alkalmazandó hatásköri és bírósági eljárási szabályok fényében nyilvánvaló, hogy az e tagállamban ezen személlyel szemben indítandó eljárás lefolytatására várhatóan hivatott bíróság nem rendelkezik hatáskörrel.

108 Ugyanis, míg a hatáskör ilyen hiánya jogos aggályokat vethet fel különösen az érintett bíróság pártatlanságát illetően, valamint akadályozhatja az említett személy átadását, az e szabályok pontos hatályát illetően a kibocsátó tagállam és a végrehajtó tagállam igazságügyi hatóságai közötti ellentmondás nem alapozhatja meg érvényesen annak megállapítását.

109 Végül, mivel az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) többek között arra keresi a választ, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja-e az európai elfogatóparancs végrehajtását a Charta 47. cikke második bekezdése megsértésének veszélye miatt, anélkül hogy a kibocsátó tagállamban fennálló rendszerszintű vagy általános hiányosságokat megállapították volna, emlékeztetni kell arra, hogy a jelen ítélet 97. pontjában említett vizsgálat két szakasza a kapott információk különböző kritériumok alapján történő elemzését foglalja magában, így e szakaszok nem keverendők össze (lásd ebben az értelemben: 2020. december 17-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó

igazságügyi hatóság függetlensége] ítélet, C-354/2020 PPU és C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, 56. pont).

110 E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy amennyiben a végrehajtó igazságügyi hatóság a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működését érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságokról tanúskodó tényezők fennállását állapítja meg, önmagában ez alapján nem tagadhatja meg az európai elfogatóparancs végrehajtását anélkül, hogy el ne végezné a jelen ítélet 97. pontjában említett vizsgálat második szakaszát (lásd ebben az értelemben: 2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 81. pont).

111 Ugyanígy, ha az európai elfogatóparanccsal érintett személy azt állítja, hogy ki van téve a Charta 47. cikke második bekezdése megsértése veszélyének amiatt, hogy az ügyét a kibocsátó tagállam olyan bírósága bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, de a végrehajtó igazságügyi hatóság úgy véli, hogy a rendelkezésére álló információk nem minősülnek olyan objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatoknak, amelyek az igazságszolgáltatási rendszerének működését vagy a személyek objektíven azonosítható, az érintett személyt is magában foglaló csoportjának bírói jogvédelmét érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok fennállását bizonyítanák, e hatóság nem tagadhatja meg az európai elfogatóparancs végrehajtását az említett személy által felhozott ok alapján.

112 Hangsúlyozni kell ugyanis, hogy amennyiben a kibocsátó tagállam jogrendje olyan jogorvoslati lehetőségeket biztosít, amelyek lehetővé teszik az európai elfogatóparancs végrehajtása keretében átadott személy ügyének elbírálására hivatott bíróság hatáskörének felülvizsgálatát – saját hatáskörének e bíróság általi vizsgálata vagy más bíróság előtt nyitva álló jogorvoslat formájában –, annak veszélye, hogy e személy ügyét e tagállam olyan bírósága bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, főszabály szerint elhárítható azáltal, hogy az említett személy él e jogorvoslati lehetőségekkel.

113 A Charta 47. cikke második bekezdésének a negyedik kérdés c) pontjában kifejtetthez hasonló helyzetben lévő, európai elfogatóparanccsal érintett személy által hivatkozott megsértésének jellegére tekintettel meg kell állapítani, hogy az ilyen jogorvoslati lehetőségek gyakorlásának, ahhoz, hogy hatékony legyen, lehetővé kell tennie magának a jogsértésnek, mindenesetre azonban az e jogsértésből eredő helyrehozhatatlan kár bekövetkeztének elkerülését.

114 Márpedig olyan objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatok hiányában, amelyek bizonyíthatnák a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működését vagy a személyek objektíven azonosítható, az érintett személyt is magában foglaló csoportjának bírói jogvédelmét érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok fennállását, a végrehajtó igazságügyi hatóság nem vélelmezheti alapos okkal, hogy a jelen ítélet 112. pontjában említett jogorvoslati lehetőségek nem állnak rendelkezésre, vagy hogy azok nem hatékonyak, hiszen ez az igazságügyi hatóságnak az elemzését – amint arra a főtanácsnok az indítványának 116. pontjában rámutatott – éppen ellenkezőleg ezen jogorvoslati lehetőségek fennállására és hatékonyságára kell alapoznia a kölcsönös bizalom elvének megfelelően.

115 A kibocsátó tagállam bíróságaiba vetett bizalom végeredményben a jelen ítélet 54. pontjában felidézett azon elv szükségeszerű követelménye, amely szerint az európai elfogatóparanccsal érintett személy alapvető jogai tiszteletben tartásának biztosítása elsősorban e tagállam feladata.

116 Ilyen bizalom hiányában a végrehajtó igazságügyi hatóságnak, amint az alapügyben szóban forgóhoz hasonló állításokról kell határoznia, ellenőriznie kellene, hogy a kibocsátó tagállam bíróságai egyedi esetben miként alkalmazzák saját hatásköri és bírósági eljárási szabályait, ami – amint az a jelen ítélet 88. pontjában megállapításra került – ellentétes lenne a 2002/584 kerethatározat alapját képező kölcsönös elismerés elvével. Márpedig a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából következik, hogy e kerethatározatot a Charta rendelkezéseinek fényében oly módon kell értelmezni, hogy az ne sértse a tagállamok közötti igazságügyi együttműködés rendszerének hatékonyságát (lásd ebben az értelemben: 2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 47. pont).

117 A fenti értelmezés így lehetővé teszi annak biztosítását, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően csak kivételes körülmények között vizsgálhassa azt, hogy a Charta 47. cikkének második bekezdésében előírt jogot a kibocsátó tagállam bíróságai tiszteletben tartják-e (lásd ebben az értelemben: 2014. december 18-i 2/13 [Az Uniónak az EJEE-hez történő csatlakozása] vélemény, EU:C:2014:2454, 191. pont).

118 Ez az értelmezés azt is biztosíthatja, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személyt megillető, a Charta 47. cikkéből eredő garanciákon kívül más érdekeket, így adott esetben az érintett bűncselekmények áldozatait megillető alapvető jogok tiszteletben tartásának szükségességét is figyelembe vegyék (lásd analógia útján: 2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 60–63. pont).

119 A fentiekre tekintettel a negyedik kérdés c) pontjára és az ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének a Charta 47. cikkének második bekezdésével összefüggésben értelmezett (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személy átadásáról dönteni hivatott végrehajtó igazságügyi hatóság nem tagadhatja meg ezen elfogatóparancs végrehajtását azzal az indokkal, hogy e személy ki van téve azon veszélynek, hogy a kibocsátó tagállamnak történő átadását követően az ügyét olyan bíróság bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, kivéve ha

– egyrészt ezen igazságügyi hatóság a törvény által létrehozott bíróság követelményét illetően a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működését vagy a személyek objektíven azonosítható, az érintett személyt is magában foglaló csoportjának bírói jogvédelmét érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságokról tanúskodó, olyan objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatokkal rendelkezik, amelyek arra utalnak, hogy e érintett jogalanyok e tagállamban általános jelleggel nem rendelkeznek olyan hatékony jogorvoslati lehetőséggel, amely lehetővé tenné számukra az ügyet elbírálni hivatott büntetőbíróság hatáskörének felülvizsgálatát,

– másrészt az említett igazságügyi hatóság megállapítja, hogy a szóban forgó ügy sajátos körülményei között komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető, hogy – különösen az európai elfogatóparanccsal érintett személy által a személyes helyzetére vonatkozóan előadottakra, a büntetőeljárás alapjául szolgáló bűncselekmény jellegére, az európai elfogatóparancs kibocsátásának ténybeli hátterére vagy bármely más releváns körülményre tekintettel – a kibocsátó tagállamban az e személlyel szemben indítandó eljárás lefolytatására várhatóan hivatott bíróság nyilvánvalóan nem rendelkezik erre hatáskörrel.

120 E tekintetben nem bír döntő jelentőséggel az a körülmény, hogy az érintett személy a kibocsátó tagállam bíróságai előtt hivatkozhatott az alapvető jogaira annak érdekében, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság hatáskörét és a vele szemben kibocsátott európai elfogatóparancsot vitassa.

A negyedik kérdés a) és b) pontjáról

121 Negyedik kérdésének a) és b) pontjával a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének a Charta 47. cikkének második bekezdésével összefüggésben értelmezett (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy abban az esetben, ha az európai elfogatóparanccsal érintett személy azt állítja, hogy fennáll a veszélye annak, hogy a kibocsátó tagállamnak történő átadását követően az ügyét olyan bíróság bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, az önkényes fogva tartással foglalkozó munkacsoport jelentése önmagában indokolhatja azt, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadja az európai elfogatóparancs végrehajtását, vagy ha nem, ezen igazságügyi hatóság figyelembe veheti azt annak eldöntéséhez, hogy az említett európai elfogatóparancs végrehajtását az e személy által felhozott okból meg kell-e tagadni.

122 A negyedik kérdés c) pontjára adott válaszból az következik, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtása csak akkor tagadható meg azzal az indokkal, hogy e személy ki van téve azon veszélynek, hogy a kibocsátó tagállamnak történő átadását követően az ügyét olyan bíróság bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, amennyiben a végrehajtó igazságügyi hatóság megállapítja egyrészt azt, hogy fennáll annak valós veszélye, hogy a kibocsátó tagállamban az e tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működését vagy a személyek objektíven azonosítható, az érintett személyt is magában foglaló csoportjának bírói jogvédelmét érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok okán sérül a Charta 47. cikkének második bekezdésében biztosított tisztességes eljárásához való alapvető jog, másrészt pedig azt, hogy az e személlyel szemben az ugyanezen tagállamban indítandó eljárás lefolytatására várhatóan hivatott bíróság nyilvánvalóan nem rendelkezik erre hatáskörrel.

123 Mivel az ilyen következtetésnek mind a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működésére vonatkozó objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatokon, mind pedig a keresett személy egyéni helyzetének konkrét és pontos elemzésén kell alapulnia, az önkényes fogva tartással foglalkozó munkacsoport jelentése, amely a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információk szerint közvetlenül nem erre a helyzetre vonatkozik, nem

elegendő az e személlyel szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtása megtagadásának igazolásához.

124 Mindazonáltal a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy azok az objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatok, amelyekre a végrehajtó igazságügyi hatóságnak a jelen ítélet 97. pontjában említett vizsgálat első szakaszának megfelelő elvégzése érdekében támaszkodnia kell, többek között nemzetközi bírósági határozatokból, így az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéleteiből, a kibocsátó tagállam bírósági határozataiból, valamint az Európa Tanács szervezetei által elfogadott vagy az Egyesült Nemzetek rendszeréből eredő határozatokból, jelentésekből és egyéb dokumentumokból származhatnak (lásd ebben az értelemben: 2016. április 5-i Aranyosi és Căldăraru ítélet, C-404/15 és C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 89. pont).

125 Következésképpen, tekintettel arra, hogy az önkényes fogva tartással foglalkozó munkacsoport megbízatása az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlésének 2006. március 15-i 60/251. sz. határozatával létrehozott, az Egyesült Nemzetek Szervezete Emberi Jogi Tanácsának 15/18., 20/16. és 33/30. sz. határozatból ered, az önkényes fogva tartással foglalkozó munkacsoport által készített jelentés részét képezheti e vizsgálat első szakasza során figyelembe veendő tényezőknek, anélkül azonban, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóságot kötnék az e jelentésben foglalt következtetések.

126 Következésképpen a negyedik kérdés a) és b) pontjára azt a választ kell adni, hogy a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének a Charta 47. cikkének második bekezdésével összefüggésben értelmezett (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy abban az esetben, ha az európai elfogatóparanccsal érintett személy azt állítja, hogy fennáll a veszélye annak, hogy a kibocsátó tagállamnak történő átadását követően az ügyét olyan bíróság bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, az önkényes fogva tartással foglalkozó munkacsoport jelentése, mivel az nem vonatkozik közvetlenül e személy helyzetére, önmagában nem indokolhatja azt, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadja ezen európai elfogatóparancs végrehajtását, ezzel szemben ezen igazságügyi hatóság többek között e jelentést is figyelembe veheti e tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működését vagy a személyek objektíven azonosítható, az érintett személyt is magában foglaló csoportjának bírói jogvédelmét érintő rendszerszerű vagy általános hiányosságok fennállásának értékelése során.

A hatodik kérdésről

127 Előjáróban meg kell jegyezni, hogy a hatodik kérdés az európai elfogatóparancs végrehajtása azon okból történő megtagadásának lehetőségére vonatkozik, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság nem rendelkezik hatáskörrel ezen európai elfogatóparancs kibocsátására, illetve hogy fennáll a veszélye annak, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személy ügyét a kibocsátó tagállamnak való átadását követően olyan bíróság bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel.

128 Mivel a harmadik kérdésre adott válaszból az következik, hogy e két ok közül az első semmiképpen sem igazolhatja az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadását, a hatodik kérdést

kizárólag annyiban kell megvizsgálni, amennyiben az az említett okok közül a másodikra vonatkozik.

129 Következésképpen úgy kell tekinteni, hogy e kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2002/584 kerethatározat 15. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétben, ha a végrehajtó igazságügyi hatóság azzal az indokkal megtagadja az európai elfogatóparancs végrehajtását, hogy fennáll annak a veszélye, hogy az érintett személy ügyét a kibocsátó tagállamnak való átadását követően olyan bíróság bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, mégpedig úgy, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóságtól előzetesen nem kér kiegészítő információkat.

130 A 2002/584 kerethatározat 15. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy amennyiben a végrehajtó igazságügyi hatóság úgy ítéli meg, hogy a kibocsátó tagállam által közölt információk nem elégségesek ahhoz, hogy az átadás kérdésében határozzon, kéri, hogy a szükséges kiegészítő információkat soron kívül bocsássák rendelkezésére.

131 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából egyébiránt kitűnik, hogy többek között annak biztosítása érdekében, hogy az európai elfogatóparancs működése ne bénuljon meg, az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésének első albekezdésében előírt, lojális együttműködésre vonatkozó kötelezettségnek kell vezérelnie a végrehajtó és a kibocsátó igazságügyi hatóságok közötti párbeszédet. A lojális együttműködés elvéből többek között az következik, hogy a tagállamok kölcsönösen tiszteletben tartják és segítik egymást a Szerződésekből eredő feladatok végrehajtásában (2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

132 E célból a kibocsátó és a végrehajtó igazságügyi hatóságoknak a büntetőügyekben folytatott hatékony együttműködés biztosítása érdekében teljes mértékben ki kell használniuk a többek között a 2002/584 kerethatározat 8. cikkének (1) bekezdésében és 15. cikkében előírt eszközöket, ily módon elősegítve az ezen együttműködés alapjául szolgáló kölcsönös bizalmat (lásd ebben az értelemben: 2022. február 22-i Openbaar Ministerie [A kibocsátó tagállam törvényei által létrehozott bíróság] ítélet, C-562/21 PPU és C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

133 Ebben az összefüggésben emlékeztetni kell arra, hogy – amint az a jelen ítélet 107. pontjából következik – a végrehajtó igazságügyi hatóság csakis azzal a feltétellel tagadhatja meg az európai elfogatóparancs végrehajtását azon okból, hogy fennáll annak a veszélye, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személy ügyét a kibocsátó tagállamnak történő átadását követően olyan bíróság bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, ha a végrehajtó igazságügyi hatóság többek között megállapította, hogy az említett tagállamban alkalmazandó hatásköri és bírósági eljárási szabályok fényében nyilvánvaló, hogy az említett tagállamban az e személlyel szemben indítandó eljárás lefolytatására várhatóan hivatott bíróság nem rendelkezik hatáskörrel.

134 Mivel ennek megállapítása szükségképpen a kibocsátó tagállam jogának elemzésén alapul, a végrehajtó igazságügyi hatóság – a lojális együttműködés elvének sérelme nélkül – ezt nem állapíthatja meg anélkül, hogy előzetesen a kibocsátó igazságügyi

hatóságtól információkat kérne e szabályokra vonatkozóan.

135 Mindazonáltal hangsúlyozni kell, hogy a negyedik kérdés c) pontjára adott válaszból az következik, hogy ilyen kérelem nem indokolt abban az esetben, ha a végrehajtó igazságügyi hatóság úgy véli, hogy nem állnak rendelkezésre olyan objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatok, amelyek lehetővé tennék e tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működését vagy a személyek objektíven azonosítható, az érintett személyt is magában foglaló csoportjának bírói jogvédelmét érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságok fennállásának megállapítását. Ez az igazságügyi hatóság ugyanis ilyen esetben nem tagadhatja meg az európai elfogatóparancs végrehajtását azon az alapon, hogy e személy ügyét elbírálni várhatóan hivatott bíróság nyilvánvalóan nem rendelkezik hatáskörrel.

136 Következésképpen a hatodik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2002/584 kerethatározat 15. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha a végrehajtó igazságügyi hatóság anélkül tagadja meg európai elfogatóparancs végrehajtását - azzal az indokkal, hogy fennáll annak a veszélye, hogy az érintett személy ügyét a kibocsátó tagállamnak való átadását követően olyan bíróság bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel -, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóságtól előzetesen kiegészítő információkat kért volna.

A hetedik kérdésről

137 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a hetedik kérdésre akkor vár választ a Bíróságtól, amennyiben az első hat kérdésre adott válaszból az következik, hogy az alapügy körülményei között a 2002/584 kerethatározattal ellentétes a személy átadásának az e kérdésekben kifejtett okokból történő megtagadása.

138 Mivel az EUMSZ 267. cikk nem hatalmazza fel a Bíróságot arra, hogy az uniós jog szabályait egy adott ügyre alkalmazza (lásd ebben az értelemben: 2020. május 14-i *Bouygues travaux publics és társai* ítélet, C-17/19, EU:C:2020:379, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), a hetedik kérdésre – a kérdést előterjesztő bíróság által az alapeljárásban kibocsátott európai elfogatóparancsok végrehajtásának lehetőségére vonatkozóan az illetékes bíróságok által adott értékelés sérelme nélkül – célszerű válaszolni.

139 E hetedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2002/584 kerethatározatot úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az, ha a keresett személlyel szemben egymást követően több európai elfogatóparancsot bocsátanak ki valamely tagállamnak történő átadása céljából, mégpedig azt követően, hogy az e személlyel szemben kibocsátott első európai elfogatóparancs végrehajtását e tagállam megtagadta.

140 E tekintetben először is meg kell jegyezni, hogy a 2002/584 kerethatározat egyetlen rendelkezése sem zárja ki, hogy valamely személlyel szemben több egymást követő európai elfogatóparancsot bocsátanak ki, még akkor sem, ha az e személlyel szemben kibocsátott első európai elfogatóparancs végrehajtását megtagadták.

141 Ezenkívül ennek kibocsátása szükségesnek bizonyulhat, különösen azt követően, hogy a korábbi

európai elfogatóparancs végrehajtását akadályozó tényezők elhárultak, vagy ha az ezen európai elfogatóparancs végrehajtását megtagadó határozat nem felelt meg az uniós jognak, annak érdekében, hogy a keresett személy átadására irányuló eljárást lefolytassák, ily módon – amint azt a főtanácsnok az indítványának 137. pontjában megjegyezte – elősegítve az említett kerethatározat által követett, a büntetlenség elleni küzdelemre irányuló célkitűzés megvalósítását.

142 Ezzel szemben, egyrészt a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a kölcsönös bizalom és a lojális együttműködés elvével összeegyeztethetetlen az olyan európai elfogatóparancs kibocsátása, amelynek végrehajtása a Charta 47. cikkének megsértését eredményezné, és amelynek végrehajtását a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatában meghatározott feltételek mellett a végrehajtó igazságügyi hatóságnak meg kell tagadnia (lásd analógia útján: 2021. november 11-i „Gavanovov II” ítélet, C-852/19, EU:C:2021:902, 60. pont).

143 Ennélfogva a kibocsátó igazságügyi hatóság a körülmények megváltozása hiányában nem bocsáthat ki új európai elfogatóparancsot valamely személlyel szemben azt követően, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadta az e személlyel szemben kibocsátott korábbi európai elfogatóparancs végrehajtását a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének a Charta 47. cikkének második bekezdésével összefüggésben értelmezett (3) bekezdésében előírtakkal összhangban.

144 Másrészt, mivel – amint arra a jelen ítélet 54. pontja emlékeztet – az európai elfogatóparancs kibocsátása a keresett személy letartóztatását eredményezheti, és ennélfogva sértheti e személy egyéni szabadságát, az európai elfogatóparancs kibocsátását kilátásba helyező igazságügyi hatóság feladata annak vizsgálata, hogy ennek kibocsátása arányos-e (lásd ebben az értelemben: 2019. május 27-i *PF [Litvánia főügyésze]* ítélet, C-509/18, EU:C:2019:457, 49. pont; 2021. január 13-i *MM* ítélet, C-414/20 PPU, EU:C:2021:4, 64. pont).

145 E vizsgálat keretében ezen igazságügyi hatóságnak többek között figyelembe kell vennie a keresett személy elleni büntetőeljárás alapjául szolgáló bűncselekmény jellegét és súlyát, a vele szemben korábban kibocsátott európai elfogatóparancs vagy elfogatóparancsok e személyre gyakorolt következményeit, illetve az esetleges új európai elfogatóparancs végrehajtásával kapcsolatos kilátásokat.

146 A fentiekre tekintettel a hetedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2002/584 kerethatározatot úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az, ha a keresett személlyel szemben egymást követően több európai elfogatóparancsot bocsátanak ki valamely tagállamnak történő átadása céljából, mégpedig azt követően, hogy az e személlyel szemben kibocsátott első európai elfogatóparancs végrehajtását e tagállam megtagadta, feltéve hogy az új európai elfogatóparancs végrehajtása nem eredményezné az említett kerethatározat 1. cikke (3) bekezdésének megsértését, és hogy az új európai elfogatóparancs kibocsátása arányos.

III.

C-395/21. sz. D.V. (Honoraires d’avocat – Principe du tarif horaire) ügyben 2023. január 12-én hozott ítélet

1) A 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 4. cikkének (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezés hatálya alá tartozik az ügyvéd és a fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés olyan kikötése, amely a nyújtott szolgáltatások árát az óradíj elve alapján határozza meg.

2) A 2011/83 irányelvvel módosított 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

nem felel meg az e rendelkezés értelmében vett világos és érthető megfogalmazás követelményének az ügyvéd és a fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés azon kikötése, amely e szolgáltatások árát anélkül határozza meg az óradíj elve alapján, hogy a fogyasztónak e szerződés megkötése előtt olyan tájékoztatást nyújtanának, amely lehetővé teszi a fogyasztó számára, hogy körültekintően és az említett szerződés megkötésével járó pénzügyi következmények teljes ismeretében hozza meg döntését.

3) A 2011/83 irányelvvel módosított 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az ügyvéd és a fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés azon kikötését, amely e szolgáltatások árát az óradíj elve alapján rögzíti, és amely ennélfogva e szerződés elsődleges tárgyát képezi, nem kell tisztességtelennek tekinteni pusztán amiatt, hogy az nem felel meg az ezen módosított irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében előírt átláthatósági követelménynek, kivéve, ha az a tagállam, amelynek nemzeti joga a szóban forgó szerződésre alkalmazandó, az említett módosított irányelv 8. cikkének megfelelően kifejezetten úgy rendelkezett, hogy a tisztességtelen kikötés minősítés kizárólag ezen alapul.

4) A 2011/83 irányelvvel módosított 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

amennyiben az ügyvéd és a fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatás nyújtására irányuló szerződés nem maradhat fenn az olyan tisztességtelennek minősített kikötés törlését követően, amely a szolgáltatások árát

az óradíj elve alapján határozza meg, és e szolgáltatásokat már nyújtották, azokkal nem ellentétes, hogy a nemzeti bíróság azon helyzet visszaállítását rendelje el, amelyben a fogyasztó e kikötés hiányában lett volna, még ha ennek eredményeképpen a szolgáltató e szolgáltatásokért semmilyen díjazást sem kap. Abban az esetben, ha a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítása a fogyasztót különösen hátrányos következményeknek teszi ki – amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia –, e rendelkezésekkel nem ellentétes az, hogy a nemzeti bíróság az említett kikötés semmisségét orvosolja azáltal, hogy a nemzeti jog valamely diszpozitív vagy az említett szerződés feleinek egyetértése esetén alkalmazandó rendelkezésével helyettesíti. Ezzel szemben e rendelkezésekkel ellentétes, hogy a nemzeti bíróság a megsemmisített tisztességtelen kikötést az említett szolgáltatásokért járó díjazás mértékének bíróság általi becslésével helyettesíti.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2011. L 304., 64. o.) módosított, a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.; a továbbiakban: 93/13 irányelv) 3. cikke (1) bekezdésének, 4. cikke (2) bekezdésének, 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a D. V. ügyvéd és ügyfele, M. A. között folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Az alapeljárás

12 M. A. mint fogyasztó a 2018. április 11. és augusztus 29. közötti időszakban az ügyvédi minőségében eljáró D. V.-vel öt, jogi szolgáltatásra vonatkozó visszterhes szerződést kötött, azaz 2018. április 11-én két szerződést polgári ügyekben, amelyek tárgya a vagyonközösséggel, valamint a kiskorú gyermekek lakóhelyével, a kapcsolattartásra vonatkozó részletes szabályokkal és tartásdíj megállapításával kapcsolatos polgári ügyekben való, 2018. április 12-én és 2018. május 8-án két szerződést M. A.-nak a kaunasi (Litvánia) körzeti rendőrkapitányság és ügyészség előtti képviseletére vonatkozóan és 2018. augusztus 29-én egy szerződést M. A. érdekeinek a válóperben való védelmével kapcsolatban.

13 E szerződések mindegyikének 1. cikke értelmében az ügyvéd kötelezettséget vállalt arra, hogy szóbeli és/vagy írásban jogi tanácsot ad, előkészíti a jogi dokumentumok tervezetét, jogi szempontból tanulmányozza az iratokat és az ügyfelet különböző fórumokon képviseli és ezekkel kapcsolatos okiratokat készít.

14 Az említett szerződések mindegyikében a munkadíjat „a konzultáció vagy az ügyfél részére nyújtott jogi szolgáltatások minden órája után” 100 euróban határozták meg (a továbbiakban: az árra vonatkozó kikötés). A szerződések kikötötték, hogy „a feltüntetett munkadíjak egy részét [...] ezt követően, a konzultációk vagy a jogi szolgáltatások nyújtásának óráira tekintettel a jogi szolgáltatásokról szóló számla

ügyvéd általi bemutatása ellenében kell megfizetni” (a továbbiakban: a rendezés módjára vonatkozó kikötés).

15 Ezenkívül M. A. összesen 5 600 euró összegű munkadíjleleget fizetett.

16 D. V. 2018 áprilisa és decembere között, valamint 2019 januárjától márciusig nyújtott jogi szolgáltatásokat, és 2019. március 21-én és 26-án számlát bocsátott ki az összes szolgáltatásról.

17 Mivel a D. V. nem kapta meg a követelt összes munkadíjat, 2019. április 10-én keresetet nyújtott be a Kauno apylinkės teismashoz (kaunasi kerületi bíróság, Litvánia), amelyben a teljesített jogi szolgáltatások után M. A. 9 900 euró, továbbá a szerződések teljesítése során felmerült költségek címén 194,30 euró összeg megfizetésére való kötelezését kérte, amely fizetendő összegeket a kereset benyújtásától az ítélet végrehajtásáig számított 5%-os éves kamattal kell növelni.

18 E bíróság a 2020. március 5-i határozatával részben helyt adott D. V. kereseti kérelmeinek. A bíróság megállapította, hogy a megkötött szerződések alapján 12 900 euró összértékben nyújtottak jogi szolgáltatásokat. Mindazonáltal úgy ítélte meg, hogy az árral kapcsolatos kikötések mind az öt szerződés vonatkozásában tisztességtelenek, majd a követelt munkadíjakat felére csökkentette, és azokat 6 450 euróban határozta meg. Következésképpen a Kauno apylinkės teismas (kaunasi kerületi bíróság) M. A.-t 1 044,33 euró összeg megfizetésére kötelezte, figyelembe véve a már megfizetett összeget, valamint a kereset benyújtásától az ítélet végrehajtásáig számított 5%-os éves kamatot, valamint költségként 12 eurót. E bíróság D. V.-t arra kötelezte, hogy költség címén 360 eurót fizessen meg M. A. részére.

19 Az e határozattal szemben D. V. által 2020. április 30-án benyújtott fellebbezést a Kauno apygardos teismas (Kaunas megyei bíróság, Litvánia) 2020. június 15-i végzésével elutasította.

20 2020. szeptember 10-én D. V. felülvizsgálati kérelmet nyújtott be e végzéssel szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Lietuvos Aukščiausiasis Teismashoz (Litvánia legfelsőbb bírósága).

21 E bíróság lényegében két problémakörrel kapcsolatban fogalmaz meg kérdést, amelyek közül az első a jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések elsődleges tárgyára vonatkozó kikötések átláthatóságának követelményére, a második pedig az e szolgáltatások árát rögzítő kikötés tisztességtelen jellege megállapításának joghatásaira vonatkozik.

22 Az első problémakört illetően az említett bíróság egyrészt azt a kérdést vizsgálja, hogy a jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés olyan kikötése, mint például az árral kapcsolatos kikötés, amelyet egyedileg nem tárgyaltak meg, és amely e szolgáltatások árára és kiszámításának módjára vonatkozik, a 93/13 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének hatálya alá tartozik-e.

23 A kérdést előterjesztő bíróság másfelől, mivel úgy véli, hogy ez a helyzet áll fenn, az átláthatóság követelményére kérdez rá, amelyet a szerződés elsődleges tárgyára vonatkozó feltételnek teljesítenie kell ahhoz, hogy elkerülje annak tisztességtelen jellegét. E tekintetben e bíróság arra hivatkozik, hogy bár az árral kapcsolatos feltételt nyelvtani szempontból egyértelműen fogalmazták meg, kétséges, hogy érthető-e, mivel az átlagos fogyasztó nem képes megérteni annak gazdasági következményeit, még akkor

sem, ha figyelembe vesszük az érintett szerződések egyéb kikötéseit, azaz a rendelet részletszabályaira vonatkozó kikötést, amely nem írja elő sem a nyújtott szolgáltatásokról szóló beszámoló ügyvéd általi benyújtását, sem pedig a díjfizetés ütemezését.

24 Márpedig az említett bíróság emlékeztet arra, hogy – amint az a Bíróság ítélezési gyakorlatából kitűnik – a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az, hogy a szerződéskötést megelőzően a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit megismerhesse. Többek között ezen ismeret alapján dönti el a fogyasztó, hogy a szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeknek elkötelezi-e magát (2013. március 21-i RWE Vertrieb ítélet, C-92/11, EU:C:2013:180, 44. pont).

25 Elismerve az alapügyben szóban forgó szerződések sajátos jellegét és a jogi szolgáltatások nyújtásához szükséges munkaórák előre láthatóságának nehézségét, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy észszerűen várható-e az eladótól vagy szolgáltatótól, hogy e szolgáltatásokra vonatkozóan tájékoztató árat tüntessen fel, és hogy ennek az információnak szerepelnie kell-e az ilyen szerződésekben. A kérdést előterjesztő bíróság azt a kérdést is felteszi, hogy a szerződéskötést megelőző tájékoztatás hiányát kompenzálni lehetett-e az említett szerződések teljesítése során, és az a körülmény, hogy az ár csak egy adott ügyben az ügyvéd által biztosított képviseletet követően válik biztossá, hasznos elemnek minősülhet-e ezen elemzés során.

26 E problémakörök közül a másodikat illetően e bíróság pontosítja, hogy a polgári törvénykönyv 6.2284. cikkének (6) bekezdése magasabb szintű védelmet biztosít, mint amelyet a 93/13 irányelv garantál, mivel valamely szerződési feltétel átláthatóságának hiánya elegendő ahhoz, hogy azt tisztességtelennek lehessen nyilvánítani, anélkül hogy azt ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése alapján meg kellene vizsgálni. Az említett bíróság ennél fogva arra keresi a választ, hogy az uniós jog milyen hatásokat fűz valamely kikötés tisztességtelen jellegének megállapításához.

27 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság arra hivatkozik, hogy az árra vonatkozó kikötés érvénytelenítésének a jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések semmisségét és azon helyzet helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó akkor lenne, ha e kikötések soha nem léteztek volna. Márpedig a jelen esetben ez a fogyasztó indokolatlan gazdagodásához és az e szolgáltatásokat teljes egészében nyújtó eladó vagy szolgáltató igazságtalan helyzetéhez vezetne. Egyébiránt e bíróság arra keresi a választ, hogy az említett szolgáltatások díjának esetleges csökkentése nem sértené-e a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése által elérni kívánt visszatartó hatást.

28 E körülmények között a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litvánia legfelsőbb bírósága) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését, hogy a »szerződés elsődleges tárgya« kifejezés magában foglalja az egyedileg meg nem tárgyalt, az eladó vagy szolgáltató (ügyvéd) és a fogyasztó között jogi szolgáltatások nyújtására vonatkozóan létrejött szerződésben szereplő, a

költségekre és azok számítási módjára vonatkozó feltételt?

2) Úgy kell-e értelmezni a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében szereplő, a szerződési feltétel világos és érthető jellegére való utalást, hogy a költségekre vonatkozó szerződési feltételben (amely óradíj alapján határozza meg a ténylegesen nyújtott szolgáltatások költségét) elegendő az ügyvéd részére fizetendő óradíj összegét megjelölni?

3) Amennyiben a második kérdésre nemleges választ kell adni: úgy kell-e értelmezni az átláthatóság követelményét, hogy az magában foglalja az ügyvéd arra vonatkozó kötelezettségét, hogy a szerződésben feltüntesse az olyan szolgáltatások költségét, amelyek konkrét díjszabása egyértelműen meghatározható és előre rögzíthető, vagy a szolgáltatások indikatív költségét (a nyújtott jogi szolgáltatások előzetes költségvetését) is fel kell tüntetni, ha a szerződés megkötésekor nem látható előre az egyes eljárások száma (vagy időtartama) és az azokért járó díj, valamint a szerződésnek tájékoztatást kell tartalmaznia a költségek növekedését, illetve csökkenését eredményező potenciális kockázatokról? Annak vizsgálatakor, hogy a költségekre vonatkozó szerződési feltétel megfelel-e az átláthatóság követelményének, jelentőséggel bír-e az, hogy a jogi szolgáltatások költségére és a költség számításának módjára vonatkozó információkat a fogyasztó rendelkezésére bocsátották-e bármilyen megfelelő eszközzel, vagy azokat maga a jogi szolgáltatásra vonatkozó szerződés rögzíti? A szerződéskötést megelőző viszonyokban fennálló információhiány ellentételezhető-e a szerződés teljesítése során nyújtott tájékoztatással? Az, hogy a nyújtott jogi szolgáltatások végső költsége csak a szolgáltatásnyújtás befejezését követően válik egyértelművé, befolyásolja-e az arra irányuló vizsgálatot, hogy a szerződési feltétel megfelel-e az átláthatóság követelményének? Annak vizsgálatakor, hogy a költségekre vonatkozó szerződési feltétel megfelel-e az átláthatóság követelményének, jelentőséggel bír-e az, hogy a szerződés nem rögzíti, hogy az ügyvédnek a nyújtott szolgáltatásokról rendszeresen be kell számolnia vagy rendszeresen számlát kell küldenie a fogyasztónak, ami lehetővé tenné a fogyasztó számára, hogy megfelelő időben határozzon a jogi szolgáltatások elutasításáról vagy a szerződéses ár módosításáról?

4) Amennyiben a nemzeti bíróság megállapítja, hogy a ténylegesen nyújtott szolgáltatások költségét óradíj alapján meghatározó szerződési feltétel a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében szereplő követelménnyel ellentétben nem világos és érthető, meg kell-e vizsgálnia, hogy ez a feltétel az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében tisztességtelen-e (vagyis a szerződési feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének vizsgálata során meg kell határozni, hogy ez a feltétel a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben »jelentős egyenlőtlenséget« idéz-e elő a fogyasztó kárára) vagy ettől függetlenül – tekintettel arra, hogy a szóban forgó feltétel a szerződésben szereplő lényeges információra vonatkozik – pusztán az, hogy a költségre vonatkozó feltétel nem átlátható, elegendő e feltétel tisztességtelennek minősítéséhez?

5) Az, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében a jogi szolgáltatásra vonatkozó szerződés nem jelent kötelezettséget a felekre nézve, ha a költségekre vonatkozó szerződési feltételt tisztességtelennek minősítették, azt jelenti-e, hogy helyre

kell állítani azt a helyzetet, amelyben a fogyasztó a tisztességtelennek bizonyuló feltétel hiányában lenne? Az ilyen helyzet helyreállítása azt jelenti-e, hogy a fogyasztónak nem kell kifizetnie a már nyújtott szolgáltatásokat?

Ha az ellenérték fejében történő szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződés jellegéből az következik, hogy lehetetlen helyreállítani azt a helyzetet, amelyben a fogyasztó a tisztességtelennek ítélt feltétel (a már nyújtott szolgáltatások) hiányában lenne, ellentétes lenne-e a 93/13 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének céljával díjazás megállapítása az ügyvéd által nyújtott szolgáltatásokért? Amennyiben erre a kérdésre nemleges választ kell adni, a szerződő felek egyenlőségének helyreállításához szükséges tényleges egyensúly akkor valósulna-e meg: i) ha az ügyvéd a szerződésben meghatározott óradíj alapján díjat fizetett a nyújtott szolgáltatásokért; Ha az ügyvéd [díjat] a jogi szolgáltatások minimális díjszabása alapján fizetett (például egy nemzeti jogi aktus vagy az ügyvédi segítség címén fizetendő díjazás legmagasabb összegére vonatkozó ajánlások); Vagy iii) ha a bíróság által meghatározott [szintet] az ügyvédnek megfelelő díjazásban részesülnének, figyelembe véve az ügy összetettségét, az ügyvéd képesítését és tapasztalatát, az ügyfél pénzügyi helyzetét és egyéb jelentős körülményeit?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

29 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az e rendelkezés értelmében vett „szerződés elsődleges tárgyának” körébe tartozik az ügyvéd és a fogyasztó között létrejött, egyedileg meg nem tárgyalt, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés olyan kikötése, amely a nyújtott szolgáltatások árát az óradíj elve alapján határozza meg.

30 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése kivételt állapít meg a tisztességtelen feltételek tartalmi vizsgálatának az ezen irányelv által létrehozott fogyasztóvédelmi rendszer keretében előírt mechanizmusa alól, és hogy ennél fogva e rendelkezést szigorúan kell értelmezni. Ezenkívül az e rendelkezésben szereplő „a szerződés elsődleges tárgya” kifejezést az egész Európai Unióban általában önállóan és egységesen kell értelmezni, figyelembe véve e rendelkezés összefüggéseit és a kérdéses szabályozás célját (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 20-i Andriuc és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 A szerződési feltételek azon kategóriáját illetően, amely a „szerződés elsődleges tárgyának” a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében vett fogalma alá tartozik, a Bíróság megállapította, hogy e feltételeket úgy kell érteni, mint amelyek az e szerződésben előírt alapvető szolgáltatásokat határozzák meg, amelyek ilyenként jellemzik azt. Ezzel szemben azokat, amelyek magának a szerződéses kapcsolatnak a lényegét meghatározó feltételekhez képest járulékos jelleggel rendelkeznek, nem tarthatók e rendelkezés értelmében a „szerződés elsődleges tárgyának” fogalma alá (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 20-i Andriuc és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 35. és 36. pont; 2022. szeptember 22-i Vicente [Ügyvédi

munkadíj megfizetése iránti kereset] ítélet, C-335/21, EU:C:2022:720, 78. pont).

32 A jelen esetben az árra vonatkozó kikötés a jogi szolgáltatások díjára vonatkozik, amelyet óradíj alapján állapítanak meg. Az ilyen kikötés, amely meghatározza a megbízó azon kötelezettségét, hogy az ügyvédi munkadíjat megfizesse, és megjelöli azok díját, azon kikötések közé tartozik, amelyek magát a szerződéses jogviszony lényegét határozzák meg, és e viszonyt pontosan a jogi szolgáltatások ellenérték fejében történő nyújtása jellemzi. Ez következképpen a „szerződés elsődleges tárgyának” a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése szerinti fogalmába tartozik. Az értékelése egyébiránt vonatkozhat az e rendelkezés értelmében vett, „az árnak vagy díjazásnak az ellenértékként szállított árának vagy nyújtott szolgáltatásnak való megfelelésére”.

33 Ez az értelmezés attól a kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésben említett tényről függetlenül érvényes, hogy az említett kikötést nem tárgyalták meg külön. Ugyanis, ha valamely szerződési feltétel magának a szerződéses viszonynak a lényegét meghatározó szerződési feltétel részét képezi, ez abban az esetben is így van, ha e feltételt egyedileg megtárgyalták, és abban az esetben is, ha ilyen tárgyalásra nem került sor.

34 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés hatálya alá tartozik az ügyvéd és a fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés olyan kikötése, amely a nyújtott szolgáltatások árát az óradíj elve alapján határozza meg.

A második és a harmadik kérdéstről

35 Második és harmadik kérdésével, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy megfelel a világos és érthető megfogalmazás e rendelkezés értelmében vett követelményének az ügyvéd és a fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés olyan kikötése, amely e szolgáltatások árát az óradíj elve alapján határozza meg, anélkül hogy az alkalmazott óránkénti mértéktől eltérő más pontosításokat vagy információkat is tartalmazna. Nemleges válasz esetén a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy melyek azok az információk, amelyeket közölni kell a fogyasztóval abban az esetben, ha lehetetlennek bizonyul előre látni a szerződés tárgyát képező szolgáltatások nyújtásához szükséges munkaórák tényleges számát, és hogy az ilyen információk hiánya a szerződéskötést megelőző jogviszony keretében kompenzálható-e az említett szerződés teljesítése során.

36 Ami először is a szerződési feltételek átláthatóságának a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdéséből fakadó követelményét illeti, a Bíróság hangsúlyozta, hogy ez az említett irányelv 5. cikkében is szereplő követelmény nem korlátozható kizárólag e kikötések alakí és nyelvtani szempontból érthető jellegére, hanem épp ellenkezőleg, az említett irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van többek között az információs szintje tekintetében, ezért a szerződési feltételek világos

és érthető megfogalmazásának, és következképpen az átláthatóságnak az ugyanebben az irányelvben előírt ezen követelményét kiterjesztő módon kell érteni (lásd ebben az értelemben: 2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18, EU:C:2020:138, 46. és 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 A szerződési feltétel világos és érthető megfogalmazására vonatkozó követelményt tehát úgy kell érteni, hogy az azt írja elő, hogy a szerződés átláthatóan tüntesse fel azon mechanizmus konkrét működését is, amelyre az érintett feltétel utal, valamint adott esetben az e mechanizmus és a többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt, oly módon, hogy e fogyasztó pontos és érthető szempontok alapján értékelhesse a számára ebből eredő gazdasági következményeket (2017. szeptember 20-i Andriciu és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 45. pont; 2020. július 16-i Caixabank és Banco Bilbao Vizcaya Argentaria ítélet, C-224/19 és C-259/19, EU:C:2020:578, 67. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

38 Következképpen annak vizsgálatát, hogy az olyan kikötés, mint amilyenről az alapügyben szó van, a 93/13 irányelv értelmében „világos és érthető-e”, a nemzeti bíróságnak a releváns tények összességére tekintettel kell elvégeznie. Konkrétan, e bíróságnak a szerződéskötést övező körülmények összességének figyelembevételével meg kell vizsgálnia, hogy tájékoztatták-e a fogyasztót a kötelezettségvállalását esetlegesen befolyásoló valamennyi olyan tényezőről, amely révén felmérheti többek között az általa felvett kölcsön teljes költségét (lásd ebben az értelemben: 2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18, EU:C:2020:138, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 Másodszor, ami azt az időpontot illeti, amikor ezeket az információkat a fogyasztó tudomására kell hozni, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az, hogy a szerződéskötést megelőzően tájékoztatást nyújtson a szerződési feltételekre és a szerződéskötés következményeire vonatkozóan. Többek között ezek ismerete alapján dönti el a fogyasztó, hogy az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeknek elkötelezi-e magát (2020. július 9-i Ibercaja Banco ítélet, C-452/18, EU:C:2020:536, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

40 A jelen ügyben meg kell jegyezni, hogy – amint azt a kérdést előterjesztő bíróság kifejti – az árra vonatkozó kikötés annak jelzésére szorítkozik, hogy az eladó vagy szolgáltató által fizetendő munkadíj 100 euró minden órányi nyújtott jogi szolgáltatás után. Az ilyen ármegállapítási mechanizmus – az eladó vagy szolgáltató által szolgáltatott bármely más információ hiányában – nem teszi lehetővé az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára, hogy felmérje az ezen kikötésből eredő pénzügyi következményeket, azaz az e szolgáltatásokért fizetendő teljes összeget.

41 Kétségtelen, hogy a jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés tárgyát képező szolgáltatások jellegére tekintettel a szolgáltató számára gyakran nehéz, sőt lehetetlen, hogy a szerződés megkötésétől kezdve előre lássa az ilyen szolgáltatások nyújtásához szükséges munkaórák pontos számát, és következképpen azok tényleges összköltségét.

42 Egyébiránt a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében és 5. cikkében foglalt átláthatósági követelmény eladó vagy szolgáltató általi tiszteletben tartását azon adatok alapján kell megítélni, amelyekkel ezen eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval kötött szerződés megkötésének napján rendelkezett (2020. július 9-i Ibercaja Banco ítélet, C-452/18, EU:C:2020:536, 49. pont).

43 Mindazonáltal, bár az eladótól vagy szolgáltatótól nem várható el, hogy tájékoztassa a fogyasztót a jövőbeli, előre nem látható és az eladó vagy szolgáltató akaratától független események pénzügyi következményeiről, ugyanakkor azon információknak, amelyeket a szerződés megkötése előtt közölnie kell, lehetővé kell tenniük a fogyasztó számára, hogy tájékozott döntést hozzon egyrészt az ilyen események bekövetkezésének lehetőségéről, másrészt pedig a szolgáltatásnyújtás lehetséges időtartamáról.

44 Ezeknek az információknak, amelyek egyrészt a jogi szolgáltatásokról szóló szerződésben előírt szolgáltatások tárgyától és jellegétől, másrészt az alkalmazandó szakmai és etikai szabályoktól függően változhatnak, olyan adatokat kell tartalmazniuk, amelyek lehetővé teszik a fogyasztó számára e szolgáltatások hozzávetőleges költségének értékelését. Ilyen az egy bizonyos szolgáltatás nyújtásához szükséges munkaórák előre látható vagy minimális számának becslése, illetve a teljesített munkaórák számát feltüntető időszakos számlák vagy jelentések észszerű időközönként történő megküldésére vonatkozó kötelezettségvállalás. Amint arra a jelen ítélet 38. pontja emlékeztet, a nemzeti bíróság feladata, hogy az e szerződés megkötésével kapcsolatos valamennyi releváns tényező figyelembevételével értékelje, hogy az eladó vagy szolgáltató által a szerződés megkötése előtt közölt információk lehetővé tették-e a fogyasztó számára, hogy körültekintően és az említett szerződés megkötésével járó pénzügyi következmények teljes ismeretében hozza meg döntését.

45 A fenti megfontolások összességére tekintettel a második és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy nem felel meg az e rendelkezés értelmében vett világos és érthető megfogalmazás követelményének az ügyvéd és a fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés azon kikötése, amely e szolgáltatások árát anélkül határozza meg az óradíj elve alapján, hogy a fogyasztónak e szerződés megkötése előtt olyan tájékoztatást nyújtanának, amely lehetővé teszi a fogyasztó számára, hogy körültekintően és az említett szerződés megkötésével járó pénzügyi következmények teljes ismeretében hozza meg döntését.

A negyedik kérdéstről

46 Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az ügyvéd és a fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés azon kikötését, amely e szolgáltatások árát az óradíj elve alapján rögzíti, és amely ennél fogva e szerződés elsődleges tárgyát képezi, tisztességtelennek kell tekinteni pusztán amiatt, hogy az nem felel meg az ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében előírt átláthatósági követelménynek.

47 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság a 93/13 irányelv 5. cikke tekintetében kimondta, hogy valamely szerződési feltétel átlátható jellege egyike azon tényezőknél, amelyeket e feltétel tisztességtelen jellegének értékelése keretében a nemzeti bíróságnak kell elvégeznie ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése alapján. Ezen értékelés során e bíróságnak az ügy valamennyi körülményére tekintettel először a jóhiszeműség követelményének az esetleges megsértését, és másodszor az ezen utóbbi rendelkezés értelmében vett, a fogyasztó kárára kialakult jelentős egyenlőtlenség esetleges fennállását kell vizsgálnia (2019. október 3-i Kiss és CIB Bank ítélet, C-621/17, EU:C:2019:820, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48 Amint az a jelen ítélet 36. cikkében felidézett ítélkezési gyakorlatból kitűnik, a szerződési feltételek átláthatóságára vonatkozó követelmény terjedelme azonos a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése és az 5. cikke értelmében is (lásd még ebben az értelemben: 2014. április 30-i Káslér és Káslerné Rábai ítélet, C-26/13, EU:C:2014:282, 69. pont). Következésképpen valamely szerződési feltétel átláthatósága hiányának következményeit nem kell eltérően kezelni aszerint, hogy az a szerződés elsődleges tárgyára vagy annak valamely más részére vonatkozik-e.

49 Bár a jelen ítélet 47. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a fogyasztóval kötött szerződés valamely kikötése tisztességtelen jellegének értékelése főszabály szerint olyan átfogó értékelésen alapul, amely nem kizárólag e kikötés átláthatóságának esetleges hiányát veszi figyelembe, meg kell állapítani, hogy a tagállamok a 93/13 irányelv 8. cikkének megfelelően magasabb szintű védelmet biztosíthatnak a fogyasztók számára.

50 A jelen ügyben, amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból és a litván kormány által előterjesztett észrevételekből kitűnik, a Litván Köztársaság úgy döntött, hogy magasabb szintű védelmet biztosít, mivel a polgári törvénykönyv 6.2284. cikkének (6) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az átláthatóság követelményével ellentétes feltételeket tisztességtelennek kell tekinteni.

51 Mivel a tagállamok a belső jogukban továbbra is szabadon írhatnak elő ilyen védelmi szintet, a 93/13 irányelv, anélkül hogy megkövetelné, hogy a fogyasztóval kötött szerződés valamely kikötése átláthatóságának hiánya automatikusan a tisztességtelen jelleg megállapítását vonja maga után, nem zárja ki, hogy az ilyen következmény a nemzeti jogból eredjen.

52 A fenti megfontolások összességére tekintettel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az ügyvéd és a fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés azon kikötését, amely e szolgáltatások árát az óradíj elve alapján rögzíti, és amely ennél fogva e szerződés elsődleges tárgyát képezi, nem kell tisztességtelennek tekinteni pusztán amiatt, hogy az nem felel meg az ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében előírt átláthatósági követelménynek, kivéve, ha az a tagállam, amelynek nemzeti joga a szóban forgó szerződésre alkalmazandó, az említett irányelv 8. cikkének megfelelően kifejezetten úgy rendelkezett, hogy az kizárólag ezen az alapon „tisztességtelen kikötésnek” tekintendő.

Az ötödik és hatodik kérdéstről

53 A kérdést előterjesztő bíróság az együttesen vizsgálendő ötödik és hatodik kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben az ügyvéd és a fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatás nyújtására irányuló szerződés nem maradhat fenn az olyan tisztességtelennek minősített kikötés eltörlését követően, amely a szolgáltatások árát az óradíj elve alapján határozza meg, és e szolgáltatásokat már nyújtották, azokkal ellentétes, hogy a nemzeti bíróság azon helyzet visszaállításáról határozzon, amelyben a fogyasztó e kikötés hiányában lett volna, még ha ennek eredményeképpen a szolgáltató e szolgáltatásokért semmilyen díjazást sem kap, vagy az említett kikötést a nemzeti jognak az ügyvéd által nyújtott segítség maximális díjára vonatkozó nemzeti jogi rendelkezéssel vagy az e szolgáltatások észszerű díjazási mértékére vonatkozó saját becslésével helyettesíti.

54 Annak érdekében, hogy e kérdésekre válaszolni lehessen, emlékeztetni kell arra, hogy – amint az a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik – a tisztességtelen jelleg megállapításának lehetővé kell tennie azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen feltétel hiányában lett volna (lásd ebben az értelemben: 2018. május 31-i Sziber ítélet, C-483/16, EU:C:2018:367, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

55 A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében a nemzeti bíróság feladata, hogy a tisztességtelen feltételek alkalmazásától eltekintsen annak érdekében, hogy azok ne váltsanak ki kötelező joghatásokat a fogyasztóra nézve, kivéve, ha ezt a fogyasztó ellenzi. Mindazonáltal a szerződésnek főszabály szerint úgy kell fennmaradnia, hogy csak a tisztességtelen feltételek elhagyása folytán módosuljon, ha a belső jogszabályok értelmében a szerződés jogilag ilyen módon fennmaradhat (2020. november 25-i Banca B. ítélet, C-269/19, EU:C:2020:954, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

56 Ha az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés valamely tisztességtelen feltétel elhagyása esetén nem teljesíthető, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes az, hogy a nemzeti bíróság a szerződések jogára vonatkozó elvek alkalmazásával a tisztességtelen kikötést úgy semmisíti meg, hogy azt a nemzeti jog valamely kiegészítő rendelkezésével helyettesíti olyan helyzetekben, amelyekben a tisztességtelen kikötés érvénytelenségének megállapítása arra kötelezné a bíróságot, hogy a szerződést teljes egészében semmisítse meg, és ezzel a fogyasztót különösen káros következményeknek tegye ki, ezáltal büntetve őt (2020. november 25-i Banca B. ítélet, C-269/19, EU:C:2020:954, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

57 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy milyen következtetéseket kell levonni az arra vonatkozó feltétel tisztességtelen jellegének esetleges megállapításából. E bíróság úgy véli egyrészt, hogy az alapügyben szóban forgó szerződések e kikötés hiányában nem teljesíthetők, másrészt pedig, hogy az a helyzet, amelyben a fogyasztó az említett feltétel hiányában lett volna, nem állítható helyre, mivel a fogyasztó igénybe vette az e szerződésekben előírt jogi szolgáltatásokat.

58 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy – amint az a jelen ítélet 54–56. pontjában hivatkozott ítélkezési

gyakorlatból kitűnik – az arra vonatkozó kikötés tisztességtelen jellegének megállapítása a nemzeti bíróság azon kötelezettségét vonja maga után, hogy mellőzze annak alkalmazását, kivéve ha azt a fogyasztó ellenzi. Azon helyzet visszaállítása, amelyben a fogyasztó e kikötés hiányában lett volna, főszabály szerint – abban az esetben is, ha a szolgáltatást nyújtották – abban nyilvánul meg, hogy a fogyasztó mentesül az említett kikötés alapján megállapított munkadíjak megfizetésére vonatkozó kötelezettség alól.

59 Ennélfogva, abban az esetben, ha a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítélte meg, hogy a releváns belső jogi rendelkezések alapján a szerződések az arra vonatkozó feltétel eltörlését követően nem maradhatnak fenn, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes azok érvénytelenítése, még akkor sem, ha ez azt eredményezi, hogy az eladó vagy szolgáltató nem kap semmilyen díjat a szolgáltatásaiért.

60 A kérdést előterjesztő bíróság csak abban az esetben rendelkezik azzal a kivételes lehetőséggel, hogy a megsemmisített tisztességtelen kikötést a nemzeti jog diszpozitív vagy a szóban forgó szerződés feleinek egyetértése esetén alkalmazandó nemzeti jogi rendelkezéssel helyettesítse, ha a szerződések egészének érvénytelensége különösen káros következményekkel járna a fogyasztó számára, és így ez utóbbit szankcionálnák.

61 Ami azokat a következményeket illeti, amelyeket az alapügyben szóban forgó szerződések megsemmisítése a fogyasztóra nézve előidézhetne, meg kell jegyezni, hogy a kölcsönszerződést illetően a Bíróság kimondta, hogy a szerződés teljes egészében történő megsemmisítése főszabály szerint azonnal esedékessé teszi a kölcsön fennmaradó összegét olyan arányban, amely meghaladhatja a fogyasztó pénzügyi teljesítőképességét, és különösen káros következményekkel járhatna a fogyasztó számára (lásd ebben az értelemben: 2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18, EU:C:2020:138, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Mindazonáltal a szerződés érvénytelenné nyilvánításának különösen hátrányos jellege nem korlátozható kizárólag a tisztán pénzügyi jellegű következményekre.

62 Ugyanis, amint arra a főtanácsnok az indítványának 74. és 76. pontjában hivatkozik, nem kizárt, hogy a már teljesített jogi szolgáltatások nyújtására vonatkozó szerződés megsemmisítése jogbizonytalanságot teremthet a fogyasztó számára, különösen abban az esetben, ha a nemzeti jog lehetővé tenné az eladó vagy szolgáltató számára, hogy e szolgáltatásokért a semmisnek nyilvánított szerződéstől eltérő joggalapon kérjen díjazást. Ezenkívül, szintén az alkalmazandó nemzeti jog függvényében, a szerződés érvénytelenségének esetlegesen kihatása lehet az e szerződés alapján végzett cselekmények érvényességére és hatékonyságára.

63 Következésképpen, ha a fenti megfontolásokra tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a szóban forgó szerződések egészének megsemmisítése különösen káros következményekkel járna a fogyasztóra nézve, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes az, ha e bíróság az arra vonatkozó feltételt a nemzeti jog valamely diszpozitív vagy az említett szerződések feleinek egyetértése esetén alkalmazandó nemzeti jogi rendelkezéssel helyettesíti. Fontos azonban, hogy az ilyen rendelkezés kifejezetten

az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésekre legyen alkalmazandó, és nem rendelkezik olyan általános hatállyal, hogy alkalmazása lényegében lehetővé tenné a nemzeti bíróság számára, hogy saját becslése alapján állapítsa meg a nyújtott szolgáltatásokért járó díjazást (lásd ebben az értelemben: 2022. szeptember 8-i D. B. P. és társai [Devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, C-80/21–C-82/21, EU:C:2022:646, 76. és 77. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.)

64 Feltéve, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban említett 2004. április 2-i rendelet tartalmaz ilyen rendelkezést – aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata –, e rendelet alkalmazható lehet arra, hogy az arra vonatkozó kikötést bíróság által meghatározott díjazással váltsa fel.

65 Ezzel szemben a kérdést előterjesztő bíróság nem egészítheti ki az alapügyben szóban forgó szerződéseket az általa a nyújtott szolgáltatásokért észszerűnek ítélt díjazási mértékre vonatkozó saját becslésével.

66 Amint ugyanis a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, ha a nemzeti bíróság megállapítja az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésben szereplő tisztességtelen feltétel semmisségét, e bíróság nem egészítheti ki a szerződést e feltétel tartalmának módosításával (2020. november 25-i Banca B. ítélet, C-269/19, EU:C:2020:954, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

67 A Bíróság e tekintetben megállapította, hogy ha a nemzeti bíróság jogosult lenne arra, hogy az ilyen szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek tartalmát módosítsa, e lehetőség sérthetné a 93/13 irányelv 7. cikke által elérni kívánt hosszú távú célt. Ennek lehetősége hozzájárulna az eladókra, illetve szolgáltatókra azzal gyakorolt visszatartó hatásnak a megszüntetéséhez, hogy egyszerűen nem alkalmazhatnak ilyen tisztességtelen feltételeket a fogyasztókra, mivel így az eladók vagy szolgáltatók továbbra is alkalmazni próbálnák az említett feltételeket annak tudatában, hogy még ha azok érvénytelenségét meg is állapítanák, a szerződést a nemzeti bíróság a szükséges mértékben továbbra is kiegészíthetné oly módon, hogy az említett eladók vagy szolgáltatók érdekei biztosítottak legyenek (2021. november 18-i A. SA ítélet, C-212/20, EU:C:2021:934, 69. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

68 A fenti megfontolások összességére tekintettel az ötödik és a hatodik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy amennyiben az ügyvéd és a fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatás nyújtására irányuló szerződés nem maradhat fenn az olyan tisztességtelennek minősített kikötés törlését követően, amely a szolgáltatások árát az óradíj elve alapján határozza meg, és e szolgáltatásokat már nyújtották, azokkal nem ellentétes, hogy a nemzeti bíróság azon helyzet visszaállítását rendelje el, amelyben a fogyasztó e kikötés hiányában lett volna, még ha ennek eredményeképpen a szolgáltató e szolgáltatásokért semmilyen díjazást sem kap. Abban az esetben, ha a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítása a fogyasztót különösen hátrányos következményeknek teszi ki – amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia –, e rendelkezésekkel nem ellentétes az, hogy a nemzeti bíróság az említett kikötés semmisségét orvosolja azáltal, hogy a nemzeti jog valamely diszpozitív vagy az említett szerződés feleinek

egyértékes esetén alkalmazandó rendelkezésével helyettesíti. Ezzel szemben e rendelkezésekkel ellentétes, hogy a nemzeti bíróság a megsemmisített tisztességtelen kikötést az említett szolgáltatásokért járó díjazás mértékének bíróság általi becslésével helyettesíti.

IV.

C-396/21. sz. FTI Touristik (Voyage à forfait aux Îles Canaries) ügyben 2023. január 12-én hozott ítélet

Az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásügyületesekről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelv 14. cikkének (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az utas az utazási csomagjára vonatkozó árendeménnyre jogosult abban az esetben, ha az utazási csomagjában szereplő utazási szolgáltatások nem szerződészerű teljesítését az ezen utas úti céljának helyén egy fertőző betegség terjedése elleni küzdelem keretében elrendelt korlátozások okozzák, és e betegség világszintű terjedése miatt az utas lakóhelyén és más országokban szintén ilyen korlátozásokat vezettek be. Ezen árendeményt a megfelelőségét illetően a szóban forgó utazási csomagot alkotó szolgáltatásokra tekintettel kell vizsgálni, és ezen árendeménnyel meg kell felelnie azon szolgáltatások értékének, amelyek nem szerződészerű teljesítését megállapították.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásügyületesekről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2015. L 326., 1. o.) 14. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet két utas, KT és NS (a továbbiakban: az alapeljárás felperesei) és egy utazásszervező, az FTI Touristik GmbH között egy utazási csomagra vonatkozóan az e két utas célállomásán a Covid19-világjárvány terjedése elleni küzdelem keretében elrendelt korlátozásokat követően kért árendemény és ezen utasoknak az indulási helyükre való előrehozott visszatérése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

10 2019. december 30-án az alapeljárás felperesei utazási csomagot vásároltak az FTI Touristiknál, amely csomag egyrészt Németország és Gran Canaria (Spanyolország) közötti oda-vissza járatot, másrészt pedig az e szigeten 2020. március 13-tól 2020. március 27-ig tartó tartózkodást foglalt magában. Az alapeljárás felperesei a tervezett módon indulhattak el az úti cél helyére.

11 A Covid19-világjárvány terjedése elleni küzdelem keretében azonban 2020. március 15-én a spanyol hatóságok Spanyolország egész területén intézkedéseket hoztak, amelyek többek között Gran Canaria tengerpartjainak lezárását és kijárási tilalom e szigeten való alkalmazását vonták maguk után. Így abban a szállodában, ahol az alapeljárás felperesei tartózkodtak, a vendégek csupán étkezés és italok beszerzése céljából hagyhatták el a szobájukat, megtiltották a medencékhez és a napozóágyakhoz való hozzáférést, és törölték a szórakoztató programokat. 2020. március 18-án a felpereseket arról tájékoztatták, hogy készen kell állniuk az említett sziget elhagyására, és két nappal később vissza kellett térniük Németországba.

12 Hazaérkezésükkor az alapeljárás felperesei az FTI Touristiktól az utazási csomagjukra vonatkozóan 70%-os, azaz 1 018,50 euró összegű árengedményt kértek. Az FTI Touristik megtagadta tőlük ezt az árengedményt, mivel úgy vélte, hogy nem lehetett felelős „a mindennapi élettel együtt járó kockázatot”. E megtagadást követően az alapeljárás felperesei az említett árengedményben való részesülés érdekében keresetet terjesztettek az Amtsgericht München (müncheni helyi bíróság, Németország) elé.

13 E bíróság a 2020. november 26-i ítéletével elutasította e keresetet, mivel úgy ítélte meg, hogy a spanyol hatóságok által a Covid19-világjárvány terjedése elleni küzdelem keretében hozott intézkedések az alapeljárás felpereseinek egészségét védő intézkedések voltak, és az ilyen védelem nem eredményezheti a felperesek utazási csomagjának a BGB 651i. §-a értelmében vett „hibás teljesítését”. Az említett bíróság e tekintetben hangsúlyozza, hogy azon szálloda üzemeltetői, amelyben az alapeljárás felperesei tartózkodtak, kénytelenek voltak a vendégeik védelmét szolgáló intézkedéseket hozni.

14 Az alapeljárás felperesei e határozattal szemben fellebbezést nyújtottak be a kérdést előterjesztő bíróság, a Landgericht München I (müncheni I. sz. regionális bíróság, Németország) előtt. E bíróság úgy véli, hogy kétségtelenül megállapítható, hogy az utazási csomag szervezője felelős lehet az érintett utazási szolgáltatásoknak az egészségvédelmi intézkedések alkalmazásából eredő hibás teljesítéséért, figyelembe véve ezen utazásszervezőnek a BGB 651i. §-ában előírt objektív felelősségét. Mindazonáltal az alapeljárás felpereseinek utazása során Németországban is ahhoz hasonló intézkedéseket fogadtak el, mint amelyeket a spanyol hatóságok hoztak a Covid19-világjárvány terjedése elleni küzdelem keretében, ily módon az úti cél helyén előírt intézkedések az ezen úti cél helyét jellemző rendkívüli körülmények helyett az e világjárvány miatt Európa-szerte uralkodó „szokásos körülményeknek” minősíthetők.

15 Ezenfelül a kérdést előterjesztő bíróság kétségeket fogalmaz meg azzal kapcsolatban, hogy az előírt korlátozások olyan, „a mindennapi élettel együtt járó kockázatnak” tekinthetők-e, amely kizárja az érintett utazási csomag szervezőjének felelősségét. E tekintetben a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) egyik ítéletére hivatkozik, amelyben ez utóbbi bíróság többek között lényegében kimondta, hogy az utazási szerződésen alapuló kártérítési felelősség korlátozható olyan körülményekre tekintettel, amelyek kizárólag az utazó személyes érdekkörében merülnek fel, vagy amelyek olyan kockázatot jelentenek, amelyeket az utazó a mindennapi életben is viselni köteles. Az

utazónak tehát vállalnia kell a „mindennapi élettel együtt járó kockázat” körébe tartozó kötelezettségvállalással járó kockázatokat, amennyiben az érintett utazásszervezőnek semmilyen kötelezettségszegés vagy a felelősségét megalapozó semmilyen más esemény nem tudható be. Ez a helyzet például akkor, ha az utazó az utazási szolgáltatások igénybevételétől függetlenül balesetet szenved az üdülés helyén, ha megbetegszik vagy ha bűncselekmény áldozata lesz, továbbá, ha a további utazási szolgáltatásokat bármely egyéb személyes indok miatt nem tudja igénybe venni.

16 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi továbbá, hogy noha – amint azt a 2015/2302 irányelv (31) preambulumbekzdése mutatja – ezen irányelv kibocsátói az irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” között szerepeltetik az „úti cél helyén terjedő súlyos betegségek[et]”, e kibocsátók feltehetően nem vették figyelembe egy világjárvány eshetőségét.

17 E körülmények között a Landgericht München I (müncheni I. sz. regionális bíróság, Németország) ügy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„A [2015/2302] irányelv 14. cikkének (1) bekezdése értelmében vett nem szerződészerű teljesítést eredményeznek-e az úti célt érintő fertőző betegségre tekintettel elrendelt korlátozások abban az esetben is, amennyiben a fertőző betegség világszintű terjedése miatt mind az utas lakóhelyén, mind más országokban ilyen korlátozásokat vezettek be?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

18 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2015/2302 irányelv 14. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az utas az utazási csomagjára vonatkozó árengedményre jogosult abban az esetben, ha az utazási csomagjában szereplő utazási szolgáltatások nem szerződészerű teljesítését az ezen utas úti céljának helyén egy fertőző betegség terjedése elleni küzdelem keretében elrendelt korlátozások okozzák, és e betegség világszintű terjedése miatt az utas lakóhelyén és más országokban szintén ilyen korlátozásokat vezettek be.

19 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit kell figyelembe venni, hanem a szöveggörnyezetét, továbbá annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is, amelyek az említett rendelkezés részét képezik, valamint adott esetben annak keletkezését (2022. október 18-i IG Metall és ver.di ítélet, C-677/20, EU:C:2022:800, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

20 Ami először is a 2015/2302 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének szövegét illeti, e rendelkezés úgy rendelkezik, hogy a tagállamok biztosítják, hogy az utazó megfelelő árengedményre legyen jogosult azon időtartam tekintetében, amely alatt nem volt szerződészerű a teljesítés, kivéve, ha az utazásszervező bizonyítja, hogy a nem szerződészerű teljesítés az utazónak róható fel.

21 Így az említett rendelkezés szövegéből kitűnik, hogy az említett utasnak az utazási csomagjára vonatkozó árengedményhez való joga kizárólag ahhoz a

feltételhez kötött, hogy a nyújtott utazási szolgáltatások teljesítésére ne szerződészerűen kerüljön sor. A 2015/2302 irányelv 3. cikkének 13. pontjával összhangban a „nem szerződészerű teljesítés” fogalma az utazási csomagot alkotó utazási szolgáltatások teljesítése elmulasztásának vagy hibás teljesítésének felel meg.

22 Ebből következik, hogy az utazási szolgáltatások teljesítésének elmulasztása vagy hibás teljesítése elegendő ahhoz, hogy a szóban forgó utas jogosulttá váljon az utazási csomagjára vonatkozó árendemlényre azon utazásszervezőtől, aki az utas számára e csomagot értékesítette. A nem szerződészerű teljesítés oka, különösen az utazásszervezőnek való betudhatósága e tekintetben nem releváns. Amint arra ugyanis a főtanácsnok az indítványának 17. pontjában szintén rámutatott, a nem szerződészerű teljesítés megállapítása objektív abban az értelemben, hogy az mindössze az érintett utas utazási csomagjában szereplő szolgáltatások és az utasnak ténylegesen nyújtott szolgáltatások összehasonlítását követeli meg.

23 Ugyanezen rendelkezés szövege csupán egyetlen kivételt ír elő az utazási csomagot választó utas e joga alól, nevezetesen ha a nem szerződészerű teljesítés az utasnak róható fel. Figyelembe véve e kivétel egyértelmű jelentését és azt, hogy valamennyi kivételt szigorúan kell értelmezni, az említett kivétel nem vonatkozhat más helyzetekre, mint amelyekben a nem szerződészerű teljesítés ezen utasnak róható fel.

24 Következésképpen a 2015/2302 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének szó szerinti értelmezéséből kitűnik, hogy az utazási csomagot alkotó utazási szolgáltatások teljesítésének elmulasztása vagy nem szerződészerű teljesítése minden körülmények között árendemlényhez való jogot biztosít az érintett utas számára, azon eset kivételével, amikor a teljesítés ezen elmulasztása vagy e hibás teljesítés ezen utasnak róható fel. Ezért az, hogy ezen utazási szolgáltatások nem szerződészerű teljesítése az utazásszervezőnek vagy az utason kívüli más személyeknek vagy az ezen utazásszervező tényleges befolyásán kívül eső körülményeknek, például a 2015/2302 irányelv 3. cikkének 12. pontja értelmében vett „elháríthatatlan és rendkívüli körülményeknek” tudhatók be, nem befolyásolják ugyanezen utas árendemlényhez való jogának fennállását.

25 Másodszor, azon szöveggörnyezetet illetően, amelybe a 2015/2302 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése illeszkedik, meg kell jegyezni, hogy e rendelkezés az utazási csomagokat kínáló utazásszervezőkre vonatkozó azon harmonizált szerződéses felelősségi rendszer részét képezi, amelyet ezen irányelvnek „Az utazási csomag teljesítése” című IV. fejezetében található 13. és 14. cikke vezetett be. Ezt a felelősségi rendszert az érintett utazásszervező objektív felelőssége, valamint azon esetek kimerítő meghatározása jellemzi, amelyekben az utazásszervező mentesülhet a felelősség alól.

26 Az említett irányelvnek a „Felelősség az utazási csomag teljesítéséért” című 13. cikke az (1) bekezdésében ugyanis előírja, hogy a tagállamok biztosítják, hogy az utazásszervező legyen felelős az utazási csomagra vonatkozó szerződésben meghatározott utazási szolgáltatások teljesítéséért, függetlenül attól, hogy a szolgáltatások teljesítésére az utazásszervező vagy más utazási szolgáltatók kötelesek-e. E cikk (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy abban az esetben, ha

bármely említett utazási szolgáltatás teljesítése nem felel meg az utazási csomagra vonatkozó szerződésnek, az említett utazásszervező főszabály szerint köteles orvosolni a nem szerződészerű teljesítést, azokban a helyzetekben pedig, amikor erre nincs módja, ugyanezen irányelv 14. cikkét kell alkalmazni.

27 A 2015/2302 irányelv „Árendemlény és kártérítés” című 14. cikke az érintett utasnak az e cikk (1) bekezdésében előírt árendemlényhez való jogán kívül az említett cikk (2) és (3) bekezdésében meghatározott, az árendemlényhez való jogtól különálló kártérítési jogot is biztosít. Az érintett utazásszervező által fizetendő kártérítéshez való e jog minden olyan kárra kiterjed, amely ezen utast a nyújtott utazási szolgáltatások nem szerződészerű teljesítése miatt érte, azon esetek kivételével, amikor e nem szerződészerű teljesítés vagy magának az említett utasnak róható fel, vagy olyan harmadik félnek róható fel, aki nem áll kapcsolatban az utazási szolgáltatások nyújtásával, és e nem szerződészerű teljesítés előre nem látható vagy elháríthatatlan, vagy pedig e nem szerződészerű teljesítés „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” miatt következett be. Amint arra a főtanácsnok az indítványának 23. pontjában szintén rámutatott, a 2015/2302 irányelv 14. cikkének szerkezetéből az következik, hogy a kártérítéshez való jog alóli kivételek kifejezetten e joghoz kapcsolódnak, és nem ültethetők át az árendemlényhez való jogra.

28 A 2015/2302 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének rendszertani értelmezése tehát megerősíti e rendelkezés szó szerinti értelmezését, mivel abból kitűnik, hogy e rendelkezés olyan felelősségi rendszerbe illeszkedik, amely a szerződéses felelősséget túlnyomórészt az utazásszervezőre terheli.

29 Harmadszor, ami a 2015/2302 irányelv célkitűzését illeti, ezen irányelv 1. cikkéből kitűnik, hogy e célkitűzés többek között a fogyasztók magas szintű védelmének biztosításában áll. Ezen irányelv 14. cikke (1) bekezdésének szó szerinti értelmezését tehát az irányelv teleologikus értelmezése is megerősíti. A fogyasztók magas szintű védelme ugyanis azáltal biztosított, hogy az utasok árendemlényhez való joggal rendelkeznek minden olyan esetben, amikor a nyújtott utazási szolgáltatások teljesítése nem szerződészerű, függetlenül ennek okától és felróhatóságától, és hogy az e jog alóli egyedüli kivétel az az eset, amikor az említett nem szerződészerű teljesítés az érintett utasnak róható fel.

30 Végül negyedszer, a 2015/2302 irányelv keletkezése szintén megerősíti az irányelv 14. cikke (1) bekezdésének szó szerinti értelmezését. Amint azt ugyanis a főtanácsnok az indítványának 25. pontjában megjegyezte, az ezen irányelvre irányuló eredeti javaslat ugyanazokat a kivételeket írta elő az érintett utas árendemlényhez való joga és kártérítéshez való joga tekintetében. A jogalkotási eljárás során ugyanakkor különválasztották az árendemlényhez való jog alóli kivételeket a kártérítéshez való jog alóli kivételektől.

31 Ily módon a 2015/2302 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének szövegéből és szöveggörnyezetéből, valamint ezen irányelv célkitűzéséből és keletkezéséből az következik, hogy az érintett utas minden olyan esetben jogosult az utazási csomagjára vonatkozó árendemlényre, amikor a nyújtott utazási szolgáltatások teljesítése nem volt szerződészerű, egyetlen eset kivételével, nevezetesen ha e nem szerződészerű teljesítés ezen utasnak róható fel. Az említett utast így

attól függetlenül megilleti az árendeménnyel való ezen jog, hogy az említett nem szerződészerű teljesítés olyan „elháríthatatlan és rendkívüli körülményeknek” tudható-e be, amelyek az utazásszervező befolyásán kívül esnek.

32 A jelen ügyben – a kérdést előterjesztő bíróság által folytatandó vizsgálat fenntartása mellett – az alapeljárásban szóban forgó utazási szolgáltatások nem szerződészerű teljesítése annak tudható be, hogy az alapeljárás felperesei úti céljának helyén egészségügyi intézkedéseket hoztak a Covid19-világjárvány terjedése elleni küzdelem keretében.

33 Ezek az egészségügyi intézkedések nem akadályozhatják meg őket abban – ahogyan az alapeljárás felpereseinek lakóhelyén és más országokban elfogadott hasonló intézkedések sem –, hogy a 2015/2302 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése alapján árendeménnyel részesüljenek. Különösen az a kérdés, hogy – amint arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutat – először is a Covid19-világjárvány terjedése elleni küzdelem keretében elfogadott intézkedések nem rendkívüli körülményeknek, hanem szokásos körülményeknek tekinthetők-e, mivel számos más országban ilyen intézkedéseket hoztak, másodsor pedig hogy ezek az intézkedések és a következményeik a „mindennapi élettel együtt járó kockázat” részét képezik-e, amelyet az utasnak kell viselnie, nem releváns az utas a 2015/2302 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése alapján megillető, az utazási csomagjára vonatkozó árendeménnyel való joga vizsgálata szempontjából.

34 Amint ugyanis a jelen ítélet 22. pontjából kitűnik, annak megállapítása, hogy a nyújtott szolgáltatások teljesítése nem szerződészerű, mindössze az érintett utas utazási csomagját alkotó szolgáltatások és az utasnak ténylegesen nyújtott szolgáltatások összehasonlítását követeli meg, így a nem szerződészerű teljesítést övező körülmények rendkívüli vagy szokásos jellege nem befolyásolja e jog megállapítását. Ezenkívül, jóllehet azok a korlátozások, amelyeket a hatóságok a Covid19-világjárvány világszintű terjedése miatt ezen utassal szemben előírtak, kockázatot jelentenek az utóbbi számára, ez nem jelenti azt, hogy az utazási csomagban foglalt szolgáltatások teljesítésének e korlátozások miatti elmulasztása vagy e szolgáltatások hibás teljesítése ezen utasnak felróható. Márpedig a jelen ítélet 23. pontjában kifejtettek szerint kizárólag az ilyen felróhatóság mentesítheti az érintett utazásszervezőt az arra vonatkozó kötelezettsége alól, hogy a szolgáltatások nem szerződészerű teljesítése esetén az utazási csomagra vonatkozó árendeménnyel nyújtson ugyanezen utas számára.

35 A jelen ítélet 31. pontjában szereplő következtetést nem kérdőjelezi meg a cseh kormány azon érvelése, amely szerint az úti cél helyén alkalmazandó szabályozás tiszteletben tartása valamennyi utazási csomag hallgatóságos szerződéses kikötése, így a hatóságok által az úti cél helyén elfogadott korlátozó intézkedések tiszteletben tartása nem tekinthető a szolgáltatások nem szerződészerű teljesítésének. Igaz ugyan, hogy az utazási csomagra vonatkozó szerződésben részes felek kötelesek tiszteletben tartani az ilyen szabályozást, függetlenül attól, hogy e szerződés említést tesz-e erről a kötelezettségről, és hogy e kötelezettség utazásszervező általi tiszteletben tartása az utazási szolgáltatások nem szerződészerű teljesítését vonhatja maga után, ez a meg nem felelés mindenesetre nem róható fel az érintett utasnak, így ez utóbbi jogosult

az utazási csomagjára vonatkozó árendeménnyel. Szintén nem releváns, hogy az említett nem szerződészerű teljesítés az érintett utazásszervezőnek sem róható fel, mivel az árendeménnyel való e jog – amint arra a jelen ítélet 25. pontja rámutatott – az utazásszervező objektív felelősségén alapul.

36 A 2015/2302 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése szerinti árendeménnyel való jog fennállásának a vizsgálata keretében a kérdést előterjesztő bíróságnak a következő elemeket kell figyelembe vennie.

37 Először is, amint az e rendelkezés és a 2015/2302 irányelv 3. cikke 13. pontjának együttes olvasatából kitűnik, az utazásszervező ilyen árendeménnyel biztosítására irányuló kötelezettségét kizárólag a teljesítés elmulasztásával vagy a hibás teljesítéssel érintett utazási csomagban szereplő utazási szolgáltatásokra tekintettel kell vizsgálni. Az utazásszervező nem köteles kártérítést nyújtani az utazási csomagot alkotó azon szolgáltatások vonatkozásában, amelyek nyújtására nem vállalt kötelezettséget. Az utazási csomagra vonatkozó e szerződés tehát korlátozza az említett utazásszervező e kötelezettségét.

38 A 2015/2302 irányelv célkitűzésére tekintettel, amely a fogyasztók magas szintű védelmének biztosítására irányul, az utazásszervező ilyen szerződésből eredő kötelezettségei mindazonáltal nem értelmezhetők megszorítóan. Így ezek a kötelezettségek nemcsak az utazási csomagra vonatkozó szerződésben kifejezetten meghatározott kötelezettségekre terjednek ki, hanem azokra is, amelyek a szerződés céljából adódóan kapcsolódnak hozzá (lásd ebben az értelemben: 2021. március 18-i Kuoni Travel ítélet, C-578/19, EU:C:2021:213, 45. pont). A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy azon szolgáltatások alapján, amelyeket az érintett szervezőnek az alapeljárás felpereseivel kötött, utazási csomagra vonatkozó szerződéssel összhangban nyújtania kellett, megvizsgálja azt, hogy a Covid19-világjárvány terjedése ellen a spanyol hatóságok által hozott intézkedések elfogadását követően többek között az érintett szálloda medencéinek lezárása, e szállodában a szórakoztató programok hiánya, valamint a Gran Canaria tengerpartjaira való belépés és e sziget látogathatóságának lehetetlensége a szerződés érintett utazásszervező általi teljesítésének elmulasztását vagy hibás teljesítését képezte-e.

39 Másodsor, a 2015/2302 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése értelmében mindazon időtartam tekintetében, amely alatt nem volt szerződészerű a teljesítés, megfelelő árendeménnyel kell biztosítani. E megfelelő jelleg értékelését – a nem szerződészerű teljesítés megállapításához hasonlóan – objektív módon kell elvégezni, figyelembe véve az utazásszervezőnek az utazási csomagra vonatkozó szerződés alapján fennálló kötelezettségeit. Ennek az értékelésnek tehát az érintett utazási csomagba tartozó, teljesíteni elmulasztott vagy hibásan teljesített utazási szolgáltatások értékének becslésén kell alapulnia, figyelembe véve a teljesítés elmulasztásának vagy a hibás teljesítésnek az időtartamát, valamint ezen utazási csomag értékét. Az említett utazási csomagra vonatkozó árendeménnyel meg kell felelnie a nem szerződészerűen teljesített utazási szolgáltatások értékének.

40 Harmadsor, amint az a 2015/2302 irányelv (34) preambulumbekkezdéséből és 13. cikkének (2) bekezdéséből kitűnik, az érintett utasnak túlzott késedelem nélkül és az adott ügy körülményeire

tekintettel tájékoztatnia kell az utazásszervezőt az utazási csomagra vonatkozó szerződésben szereplő utazási szolgáltatás teljesítése során megállapított nem szerződésszerű teljesítésről. A jelzés hiánya figyelembe vehető az ezen utazási csomagra vonatkozó árengedmény meghatározása keretében, ha e jelzés korlátozhatta volna a megállapított nem szerződésszerű teljesítés időtartamát.

41 A jelen ügyben, amennyiben e nem szerződésszerű teljesítéseket a spanyol hatóságok által a Covid19-világjárvány terjedése elleni küzdelem keretében hozott intézkedések okozták, a nem szerződésszerű teljesítés említett eseteiről az alapeljárás felperesei által adott tájékoztatás nem eredményezhette a nem szerződésszerű teljesítések időtartamának korlátozását. A jelzés hiánya tehát nem vehető figyelembe ezen árengedmény meghatározásakor.

42 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2015/2302 irányelv 14. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az utas az utazási csomagjára vonatkozó árengedményre jogosult abban az esetben, ha az utazási csomagjában szereplő utazási szolgáltatások nem szerződésszerű teljesítését az ezen utas úti céljának helyén egy fertőző betegség terjedése elleni küzdelem keretében elrendelt korlátozások okozták, és e betegség világszintű terjedése miatt az utas lakóhelyén és más országokban szintén ilyen korlátozásokat vezettek be. Ezen árengedményt a megfelelőségét illetően a szóban forgó utazási csomagot alkotó szolgáltatásokra tekintettel kell vizsgálni, és ezen árengedménynek meg kell felelnie azon szolgáltatások értékének, amelyek nem szerződésszerű teljesítését megállapították.

FÓRUM

Mezei Kitti*

A pénzmosás egyes esetei a bírói gyakorlat tükrében, különös tekintettel a saját és a gondatlan pénzmosásra

Absztrakt

A tanulmány összeveti a pénzmosás régi és új szabályozását, ismerteti a vonatkozó joggyakorlatot, különös tekintettel a saját és a gondatlan pénzmosással kapcsolatban felmerülő kérdésekre a bírósági gyakorlatban. A saját pénzmosás kapcsán áttekinti a látszólagos anyagi halmazatot érintő büntetlen utócelekmény, valamint az eredetleplezési célzat kérdéskörét. Az elemzés kiemelten foglalkozik a témával összefüggő újabb kúriai döntésekkel.

Categories of money laundering in light of the case law, with particular regard to self-laundering and negligent money laundering Abstract

In the study, the author compares the old and the new legislation on money laundering and examines the relevant case law, focusing on self-laundering and negligent money laundering in the judicial practice. In the context of self-laundering, the author reviews the issues of not punishable ancillary acts related to apparent multiple counts of offence, as well as of the motive of hiding the illicit origins. The analysis devotes special attention on recent decisions of the Curia on these issues.

Bevezetés

Manapság a pénzmosás különféle pénzügyi műveletek láncolatát – átutalások, átváltások, befektetések – foglalja magában, amelynek célja a pénz bűnös eredetének, és azonosságának leplezése a tranzakciók követhetlenné válásával, tisztára mosásával a pénzintézetek hálózatában.¹ A pénzmosással kapcsolatban a *látencia* kétszeres: egyfelől sokszor az alaphüvelykelemény nem jut a hatóságok tudomására, másfelől az ismertté vált,

jobb esetben fel is derített alaphüvelykelemény elkövetését követően a pénzmosás marad rejtve. E tanulmányban elsősorban a pénzügyi műveletekkel, különösen a banki utalásokkal szoros összefüggésben felmerülő kérdéseket vizsgálom, tekintettel a hazai szabályozásra és a joggyakorlatra. A pénzmosás törvényi tényállásának módosítására – amit különösen az uniós jogharmonizációs kötelezettség tett szükségessé – több alkalommal is sor került.² Alapjaiban a 2001. évi CXXI. törvény megalkotásával változott meg a tényállásra vonatkozó hazai büntetőjogi szabályozás. A legfontosabb változás, hogy a törvénymódosítás büntetni rendelte a saját hüvelykeleménnyel szerzett pénz tisztára mosását is, tehát ettől az időponttól nem csupán a más által elkövetett alaphüvelykeleményhez kapcsolódó pénzmosás minősül hüvelykeleménynek. A 2021. január 1-jén hatályba lépett – a 2020. évi XLIII. törvény által bevezetett – új szabályozás a pénzmosás tényállását jelentősen átalakította. A végső előterjesztői indokolás szerint a jogalkotó célja az volt, hogy javítsa a vagyoni érdekeket szolgáló járulékos hüvelykeleményekkel szembeni büntetőjogi eszközök hatékonyságát: a pénzmosás elkövetési tárgyát tartalmilag kiterjesztette, egy összevont tényállást alkotott, az orgazdaságot beolvasztotta a pénzmosásba, az uniós normaanyag által elvárt kiegészítéseket beépítette és a minősítési rendszert átalakította.³

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) 399. §-ának 2020. december 31-ig hatályban lévő szövegében szabályozott szándékos pénzmosás tényállása körében egyértelműen elkülönült egymástól a *más által elkövetett* büntetendő cselekményből származó dologra elkövetett pénzmosás [(1) és (2) bekezdés], és a *saját maga által elkövetett* büntetendő cselekményből származó dolog tisztára mosása [(3) bekezdés]. Ezzel ellentétben az új tényállás – a 2021. január 1-jétől hatályos szövegében – az összevont szabályozást alkalmazza: a két különálló alakzat együttes szabályozását úgy oldja meg, hogy a Btk. 399. § (1) és (2) bekezdéseiből elhagyja a büntetendő cselekmény másnak tulajdonítását, ezáltal azt a pénzmosás elkövetője saját maga is megvalósíthatja. A vagyoneplezési célzat fennállása mindkét esetben

* A szerző PhD, főtanácsadó, Kúria; tudományos munkatárs, Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet; egyetemi adjunktus, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar Üzleti Jog Tanszék. Az írás a szerző álláspontját tartalmazza és az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

¹ TÓTH Mihály: *Gazdasági bűnözés és hüvelykelemények*, KJK–Kerszöv, Budapest, 2002, 357.

² Lásd erről részletesen JACSÓ Judit–UDVARHELYI Bence: *A pénzmosás elleni küzdelem Magyarországon*, In: Az Európai Unió pénzügyi

érdekei védelmének büntetőjogi aspektusai, különös tekintettel az adócsalás, a korrupció, a pénzmosás és a büntetőjogi compliance nemzeti szabályozására, valamint a kiberbűnözésre (szerk.: Farkas Ákos–Gerhard Dannecker–Jacsó Judit), Wolters Kluwer, Budapest, 2019, 295–309.; JACSÓ Judit–UDVARHELYI Bence: *A pénzmosás elleni fellépés aktuális tendenciái az Európai Unióban*, Ügyészségi Szemle, 2017/1, 6–31.

³ Végső előterjesztői indokolás a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvényhez.

szükséges. A pénzmosás valamennyi szándékos esetkör kapcsán alapesetként minősül, ha legfeljebb 50 millió forint értékű vagyona követik el. További változás, hogy az ügyvéd nem a minősített, hanem az alapesetért vonható felelősségre. Ezenkívül a törvényhozó megalkotta a pénzmosás *szabálysértési* alakzatát is, ha a pénzmosást legfeljebb 50 ezer forint értékre követik el [2021-es módosított Btk. 462. § (2) bekezdés g) pont].⁴

A tanulmányban ismertettem a saját, valamint a gondatlan pénzmosáshoz kapcsolódó bírósági gyakorlat újabb döntéseit, kiemelt figyelmet fordítva az ítékezés során felmerült kérdésekre. A saját pénzmosás fogalma alatt a saját büntetendő cselekményből származó dologra vagy vagyona elkövetett pénzmosást értem. A gondatlan pénzmosás esetében a gondatlanság a dolog vagy vagyon bűnös eredetének felismeréséhez kapcsolódik, és tipikusan hanyagságban jelentkezik, azonban a konkrét elkövetési magatartásokat szándékosan valósítja meg az elkövető és mindig más személy büntetendő cselekményéhez kapcsolódik.

I. A saját pénzmosás egyes esetei a bírói gyakorlatban

A tanulmányban ismertetett joggyakorlat a 2020-ban hatályban volt szabályozáshoz kapcsolódik, s azzal vetem össze a téma szempontjából releváns újabb tényállási elemeket. A továbbiakban a *saját pénzmosás* deliktumával kapcsolatban a gyakorlatban felmerülő kérdéseket vizsgálom, különös tekintettel az eredetleplezési célzatra.

A Btk. 399. §-ának 2020. december 31-ig hatályos (3) bekezdésében szabályozott saját pénzmosásnak minősült az első elkövetési magatartás esetén az illegális forrásból származó pénznek a *gazdasági tevékenység során történt felhasználása* (például az elkövető vállalkozásba fekteti, elszámolási ügyleteket rendez vele, stb.). A gazdasági tevékenység fogalmát – eltérően az 1978. évi Btk.-tól⁵ – nem határozza meg a Btk., ezért ezt az ítélezési gyakorlatnak kell kialakítania. A második elkövetési magatartás esetén a *pénzzel összefüggésben végzett pénzügyi tevékenység vagy pénzügyi szolgáltatás igénybevétele*ről van szó (például banki átutalások, készpénzfelvétel stb.). Erdemes megjegyezni, hogy a Btk. 399. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulata is tartalmazott ezzel az elkövetési magatartással összefüggő rendelkezést, amely szerint büntetendő, aki más által elkövetett büntetendő cselekményből származó dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenységet végez vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe⁶ abból a célból, hogy aa) az ilyen dolog eredetét eltitkolja, elleplezze, vagy ab) a más által elkövetett büntetendő cselekmény

elkövetőjével szemben a büntetőeljárást megghiúsítsa.

A saját pénzmosás megállapításához az *eredetleplezési célzat* mint a törvényi tényállás alanyi elemének fennállására is szükség van. A pénzmosásnak ezen alakzata csak szándékosan követhető el, és a leplezésre irányuló sajátos célzat megfogalmazásából következően kizárólag egyenes szándékkal. Az elkövetőnek a pénzügyi vagy banki műveletek végzése során a dolog eredetének leplezése végett kell eljárnia, és ez jelenti a bűncselekmény célzatát. „A leplezés aktív magatartás, amellyel az elkövető az alapbűncselekményből származó dolog és az alapbűncselekmény közötti kapcsolatot igyekszik eltüntetni.”⁷ Mindebből az következik, hogy az elkövető az illegálisan szerzett pénzt legális forrásból származónak tünteti fel az eredet leplezése érdekében, és erre a célra vonható le következtetés minden olyan magatartásból, amely az illegális vagyon és az annak forrását képező bűncselekmény egymástól való eltávolítására irányul.

A 2021. január 1-jétől hatályos szabályozás szerint a pénzmosás első alapesete (az eredet elfedése vagy elleplezése) a módosító törvény miniszteri indokolása szerint eredmény bűncselekmény, nyitott törvényi tényállás. Az elfedés és az elleplezés elkövetési magatartásai többet foglalnak magukban, mint csupán a bűnös vagyon passzív megtartása vagy a rendeltetésszerű felhasználás. Ezen elkövetési magatartásoknak az az eredménye, hogy a vagyon a külvilág számára is elszakad az eredeti – bűnös – jellemzőjétől, és olyan színben tűnik fel, mintha az inkriminált vagyon nem bűncselekményből származna. A vagyon eredete fedetté, leplezetté válik, függetlenül attól, hogy e leplezettséget mások aktuálisan észlelték-e. A két elkövetési magatartás és a rájuk épülő eredmény kétféle tartalmat takar. Az *elfedés* azt fejezi ki, hogy a vagyon bűnös eredete a külvilág számára titkossá válik, a bűncselekményből való származása eltűnik. Az *elleplezés* ehhez képest többletelemet tartalmaz, az ugyanis feltételez egy leplező jogcímet, azaz a vagyon bűncselekményből való származása eltűnik, és emellett átalakul valamivé, ami jogszerű eredetűnek látszik. Ezt az eredményt megelőző és erre irányuló részecselekmények képezik az új szabályozás szerinti pénzmosás második alapesetét. A részecselekmények lényegében olyan, a befejezettséget megelőző stádiumhoz kötődő, önállóan büntetendő cselekmények, amelyek célzatosan az első alapesetben foglalt kétféle eredményre irányulnak. E részecselekményeket a bűnös vagyon elleplezésére irányuló célzat hatja át.⁸ Az eredetleplezési célzat fennállásának megállapításához szükséges továbbá annak bizonyítása, hogy az elkövető tudata átfogja legalább azt, hogy a pénz bűnös eredetű, és magatartásával a valós eredet elfedésének érdekében hajt végre

⁴ Lásd bővebben AMBRUS István: *Büntetőjog 2021 – A pénzmosás újrahangolt tényállása és a hálapénz kriminalizálása*, Büntetőjogi Szemle, 2020/2, 3–10.

⁵ Az 1978. évi Btk. szabályozása értelmében gazdasági tevékenységnek minősült a bevétel elérése érdekében vagy azt eredményező módon saját kockázatra rendszeresen végzett termelő, kereskedelmi vagy szolgáltató tevékenység [1978. évi IV. törvény 315. § (2) bekezdés].

⁶ Pénzügyi tevékenység, illetve pénzügyi szolgáltatás igénybevételeként értelmezését lásd Btk. 402. § (2) bekezdés.

⁷ MOLNÁR Gábor: *Gazdasági bűncselekmények*, HVG-ORAC, Budapest, 2009, 519.

⁸ Végső előterjesztői indokolás a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvényhez.

pénzügyi tevékenységet.⁹ A bíróság továbbá egyik eseti döntésében meghatározta, hogy az eredetleplezési célzat fennállításának igazolásához fel kell tární többek között a továbbított összeget megkapó személyek kilétét, a pénz további útját, valamint adatot arra vonatkozóan, hogy azt a legális gazdaságban felhasználták.¹⁰

Mindezek fényében fontos hangsúlyozni, hogy az eredetleplezési célzatot nem lehet kiterjesztően értelmezni, mert ez oda vezetne, hogy a pénzmosás megállapítására akkor is sor kerülhetne, ha egy vagyon elleni bűncselekmény során eltulajdonított készpénzt az elkövető például a későbbiekben külföldi fizetőeszközzé vált, mivel azt egy külföldi utazás során szándékozik elkölteni. Ez a bíróság értelmezése szerint is ellentétes a jogalkotó eredeti szándékával.¹¹ A saját pénzmosás deliktuma például „csak akkor tényállásszerű, ha az elkövető a dolgot az eredetének leplezése céljából használja fel gazdasági tevékenység során”. E célzat hiányában „az is bűncselekménynek számítana, ha valaki a nem fizetett adóját a saját neve alatt elhelyezné egy bankszámlán, mivel ezzel már bankműveletet végzett az adócsalásból származó pénzzel. Ekkor külön pénzmosás miatt büntetőeljárást indítani célszerűtlen (és méltánytalan) lenne.”¹²

A saját pénzmosással kapcsolatban fontos kiemelni, hogy csak azok a magatartások nyerhetnek önálló büntetőjogi értékelést, amelyek nem szükségszerű velejárói az alapbűncselekmény elkövetésének. A dologgal összefüggésben igénybe vett pénzügyi szolgáltatások – a kétszeres értékelés tilalmára is figyelemmel – csak abban az esetben valósítják meg a büntetést, ha azok az eredetleplezési cél miatt túlmutatnak a bűncselekménnyel szerzett előny pusztá realizálásán.¹³

A saját pénzmosás felveti a látszólagos anyagi halmazatot érintő *büntetlen utócslekmény* kérdéskörét is. E kérdésben a BH 2014.7. mondta ki először, hogy a *pénzmosás nem a csalás büntetlen utócslekménye*, minthogy a törvény a pénzmosást kiemelte a lehetséges utócslekmények köréből. Azonban fontos leszögezni, hogy ezt a döntést sem lehet kiterjesztően értelmezni, amint ezt a gyakorlat sok esetben teszi és hivatkozik is rá. A konkrét ügyben a vádlottak a sértett társaságtól kicsalt és a bankszámlájukra érkező pénzt fiktív jogcímen – méghozzá a csalás tárgyát képező, valójában nem is létező lízingtárgyak vételárának feltüntetésével – továbbutalták. A másodfokú bíróság megállapítása szerint számos körülmény utalt arra, hogy a vádlottak a pénz illegális eredetének leplezése és tényleges útjának elfedése érdekében a háttérben gazdasági ügyletek látszatát keltve további banki műveleteket végeztek. Az ügy jelentősége tehát nem abban áll, hogy a pénzmosást önálló bűncselekményként kell értékelni a jogalkotói döntés folytán, és ezért nem lehet büntetlen

utócslekmény. A bíróság valójában arra hívta fel a figyelmet, hogy a pénzösszegek továbbutalása már nem a csalással okozott kár realizálása érdekében történt, hanem az ily módon megszerzett pénz eredetének leplezése érdekében, amely alapján az alapbűncselekményként értékelendő csalás mellett járulékosan a pénzmosás is megvalósult.

Azonban egyre gyakoribb – köszönhetően ezen eseti döntés kiterjesztő értelmezésének –, hogy az alapbűncselekményekből származó anyagi javaknak a bankszámlára helyezése, átváltása, bankszámlák közötti átutalása vagy felvétele (még akkor is, ha a pénz eredete, a pénzmozgás útja továbbra is könnyen nyomon követhető) már felveti a pénzmosás gyanúját, sőt akár a vád tárgyát képezheti és bűnösséget megállapító ítélet alapját adhatja. Ezek a magatartások azonban az esetek többségében csak az alapbűncselekményekből származó haszon realizálását vagy a bűncselekmények felderítésének elkerülését célozzák, nem a pénz eredetének leplezését, ezért ezek büntetlen utócslekményként értékelendők és nem pénzmosásként. Az utócslekmény büntetlen (önálló) abban az esetben, ha az elkövető részéről a jogszerű magatartás tanúsítása gyakorlatilag önfeljelentés volna, vagyis az utócslekmény tanúsításától való tartózkodás esetén leleplezné a korábban elkövetett bűncselekményt. Földvári József álláspontja szerint emberieségi szempontok miatt indokolt a halmazat látszólagossága, míg Nagy Ferenc a bűnösség egyik feltételének hiányát jelöli meg, ami a bűncselekmény egyik fogalmi eleme, az elvárhatóság.¹⁴

Érdemes ehhez áttekinteni a bírói gyakorlaton keresztül azokat az eseteket, amelyek szintén rámutatnak arra, hogy a pénzmosás ennél többet jelent, mert a megállapításához nem elegendő csupán a pénzügyi tevékenység végzése az alapbűncselekményből származó pénzzel, hanem annak meghatározott céllal kell történnie: hogy a pénz eredetét leplezzék, és utólag a legális gazdasági életbe visszaforgassák.

Az egyik eseti döntés is ezt hangsúlyozta, amikor a vádlottat jogosulatlan pénzügyi tevékenység és pénzmosás büntette miatt vonták felelősségre, mert engedély nélkül végzett pénzváltói tevékenységet. A bíróság kimondta, hogy a vádlott esetében nem állapítható meg az eredetleplezési célzat megléte a pénzek átváltásakor, mert pénzváltói tevékenységéről könyvelést vezetett, melyben megtalálhatók voltak azok az adatok, amelyek a pénzváltói tevékenységéhez kapcsolódtak, és nyomon követhetően rögzítették a pénzmozgás útját is. A vádlott a kft. nevében történt valutaátváltásokat igazoló bizonylatokat a könyvelőjének átadta, azokat nem kívánta elrejtteni vagy eltitkolni.¹⁵

Szabó Imre álláspontja is ezt erősíti: ha az elkövető *elleplezi a személyazonosságát*, annak elsődleges

⁹ Miskolci Törvényszék 11.B.986/2010/75.

¹⁰ Fővárosi Törvényszék 2.B.282/2012/21.

¹¹ BH 2006.143., Heves Megyei Bíróság B.582/2010/199

¹² GÁL István László: *A pénzmosás*, Complex Kiadó, Budapest, 2004, 76.

¹³ SINKU Pál: *A pénzmosás miatti bűnügyek gyakorlata – Az ügyészi jogalkalmazás tapasztalatai*, In: *A bonis bona discipere – Ünnepi kötet Belovics Ervin 60. születésnapja alkalmából* (szerk.: Barabás

A. Tünde–Vókó György), OKRI–PPKE JÁK, Budapest, 2017, 144.

¹⁴ AMBRUS István: *Egység és halmazat – régi dogmatikai kérdés, új megközelítésben*, General Nyomda Kft., Szeged, 2014, 281., NAGY Ferenc: *A magyar büntetőjog általános része*, HVG–ORAC, Budapest, 2008, 164–165., FÖLDVÁRI József: *Magyar Büntetőjog Általános Rész*, Osiris, Budapest, 2006, 226.

¹⁵ BH 2006.143.

célja a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülése, azonban ha ezzel a pénz útjának nyomon követését is akadályozza, akkor például a hamis adatokkal történő bankszámlanyitás az eredetleplezési szándék fennállását jelentheti. Nem vonható le azonban kétséget kizáró következtetés az eredetleplezési célra, ha a hamis bankszámlát létrehozó személy a pénzt azonosítható bankszámlára utalja tovább, mert ilyenkor a pénz eredete és útja továbbra is nyomon követhető lesz.¹⁶

Egy másik ügyben a bíróság nem állapította meg a célzat fennállását a csalásból származó pénzüsszegek felhasználásának egyes eseteiben, mert azok a gazdasági társaság hitelállományának csökkentését és a fizetéseképtelenség elkerülését célozták, azonban azoknál az átutalásoknál, amelyeknél a cél az volt, hogy a pénz a vádlottakhoz többszörösen közvetett úton jusson el, az eredetleplezési célzatot megállapíthatónak találta.¹⁷

Az eredetleplezési célzat megállapításában segíthetnek a *pénzügyi műveletek jogcímei*. Példaként említhető az egyik eseti döntés: a bíróság nem látta igazoltnak a célzat fennállását akkor, amikor a vádlott a számlájára átutalt, csalásból származó pénzüsszeget különböző célokra fordította, így lányának bankszámlájára két alkalommal összesen 18 millió forintot utalt át, azonban az utaláskor nem jelölt meg jogcímet. A hamis jogcím hiányából kifolyólag a bíróság nem vont le következtetést arra vonatkozóan, hogy az elkövetőnek szándékában állt a csalásból származó pénz eredetének leplezése. Ezzel szemben, ha valótlan jogcímet ad meg az elkövető annak érdekében, hogy a pénz bűnös eredetét elfedje, akkor már e célzatra vonható le a következtetés.¹⁸

A Kúria újabb döntésében rögzíti, hogy megvalósítják a pénzmossás büntetést azok, akik a hűtlen kezelésből származó pénzüsszeget további fiktív szerződések alapján tovább utalják, annak ellenére is, hogy az utalások nyomon követhetők.¹⁹ Az ügy történeti tényállása szerint a IV. r. vádlott, aki az egyesület szakmai vezetője és elnöke volt, valamint az I. r. vádlott (aki az egyéb érdekelt cégnek a stratégiai és üzletfejlesztési vezérigazgató-helyettese, egyben a sportszövetség alelnöke volt) 2009 végén megállapodott abban, hogy a cég innovációs járulék felhasználására vonatkozóan szerződéseket köt a IV. r. vádlott vezetése alatt álló cégcsoport egyik tagjával. Ezen szerződések alapján elkészítendő kutatási tanulmányokért fizetett összeg egy részéből pedig a szintén IV. r. vádlott érdekelttségébe tartozó gazdasági társaságokon keresztül támogatják a sportszövetséget. A megállapodásnak megfelelően 2009 decemberében az egyéb érdekelt cég székhelyén, a képviselőjében I. r. vádlott, valamint II. r. vádlott mint az egyéb érdekelt gazdasági vezérigazgató-helyettese, az állam részére fizetendő innovációs járulék terhére, összesen 20 millió forint értékben, 3 darab, visszatartozott, az egyéb érdekelt működése szempontjából szükségtelen, fiktív kutatási szerződést kötött a részben IV. r. vádlott tulajdonában álló egyesület ügyvezetőjével, a III. r. vádlottal. A visszatartozott, fiktív kutatási szerződések előkészítése és megkötése kapcsán

2009 decemberében V. r. vádlott, mint az egyesület szakmai igazgatója folytatta le az egyeztetéseket az I. r. vádlottal. Ennek során egyeztetett a szerződés szövegét és annak részleteit, majd a szerződéseket a IV. r. vádlott utasítására, az I. r. vádlottól kapott minta alapján az V. r. vádlott írta meg. Ezt követően került sor a szerződések aláírására az I. r., a II. r., illetve a III. r. vádlottak által.

A harmadfokú bíróság a hűtlen kezelésben való közreműködés mellett a vádlottakat érintően külön vizsgálta, hogy a pénzüsszeg megszerzése hogyan értékelhető. A III. r. és a IV. r. vádlottak tekintetében sem az egyesület általi pénzszerzést róta az elsőfokú bíróság – helyesen – pénzmossásként a vádlottak terhére, hanem ennek a pénzüsszegnek a továbbutalását. A pénzmossás alapfeltétele a büntetendő cselekményből származó vagyon; a büntetőjogilag értékelendő magatartás pedig ennek eredetének, a vagyonon fennálló jognak, a vagyon helyének és ezek változásának elfedése, elleplezése. Jelen ügyben a pénzmossás onnan kezdődik, amikor a büntetendő cselekményből származó pénzüsszeg már nem a valós – a szerződésben szereplő – felek között mozog, hanem olyan szervezetek között, amelyeknek az alapszerződéshez nincs köztük. A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a szerződések fiktív voltára lehet következtetést vonni abból a tényből, hogy az egyesület a kapott 20 millió forintból 15 millió forintot szinte azonnal – 3 nap múltán – a tanulmányokkal való összefüggés nélkül tovább utalt a IV. r. vádlott által képviselt gazdasági társaságnak, mely összeg jelentős része egy fiktív szerződésláncon keresztül eljutott a sportszövetséghez. A fiktív szerződéssel érintett pénzüsszeg gazdasági társaság és egyesület közötti mozgását követően pedig ez a helyzet, hiszen már az egyesület szerződése szerinti alvállalkozók sem voltak ténylegesen alvállalkozók. Nem ők, hanem a IV. r. vádlott érdekelttségébe tartozó cégcsoport alkalmazottai készítették el ötletszerűen az I. r. vádlott szóhasználatával „kutatási anyagnak látszó tárgyaknak” nevezett anyagokat, amelyek valamiféle tárgyi bizonyítékul akartak szolgálni arra, hogy a teljesítés mégis csak megtörtént. A Kúria okfejtése szerint az elsőfokú bíróság tehát ezt a további utalásban álló pénzmozgatást róta a III. r. és a IV. r. vádlottak terhére amellelt, hogy értékelte az alapbűncselekményben való közreműködésüket is, mellyel a harmadfokú bíróság is egyetért, hiszen – a jelenleg hatályos törvényi minősítés szerint – a pénzmossás ezen alakzatát elkövetheti valaki a saját maga által elkövetett bűncselekmény tekintetében is, amelyben bűnsegédként vett részt. Ekként e vádlottak esetében a bűnsegédként elkövetett hűtlen kezelés és a pénzmossás halmazata valóságos. Továbbá a harmadfokú bíróság – az elsőfokú bírósággal egyetértve – arra a következtetésre jutott, hogy a cselekmény azon szakaszában, amikor a pénzüsszeg a cégtől az egyesületig jutott, pénzmossás nem valósult meg, ezért az I. r. vádlott terhére nem állapítható meg a pénzmossás is. A pénz átutalására ugyanis a szerződésben szereplő valós felek között került sor, így az utalással a vagyon eredetének elleplezése – mint a pénzmossás elkövetési magatartása – fel sem merülhet. Emellett az I. r.

¹⁶ SZABÓ Imre: *A pénzmossás a bírói gyakorlat tükrében*, Ügyészek Lapja, 2017/1, 56.

¹⁷ Fővárosi Törvényszék 12.B.1229/2011.

¹⁸ Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.38/2010/38.

¹⁹ BH 2022.174.

vádolt esetében az összeg bűncselekményből származó vagyonnak sem tekinthető, hanem éppen az elutalás által vált azzá akkor, amikor az utalás megtörtént és a pénz elkerült a cég számlájáról, hiszen ezen a módon keletkezett a vagyoni hátrány. A pénzmosás egyes alakzatai elkövethetők a saját bűncselekményből származó dologra is, azonban mindig a vagyon elleni cselekmény befejezése, az abból származó haszon realizálása után. Az V. r. vádlottnak – eltérően a III. r. és a IV. r. vádlottaktól – a cég és az egyesület között megvalósult pénzmozgást követően azonban további, büntetőjogilag értékelhető szerepe nem volt. A Kúria álláspontja szerint önmagában az egyeztetéseken való részvétel olyan, meg nem határozható tartalmú magatartás, amely alapján további bűnösség a pénzmosás tekintetében nem állapítható meg. Az a körülmény pedig, hogy az V. r. vádlott bűnsegédletével is zajlott hűtlen kezelésből származó összeg ahhoz a céghez jutott, amelynek az V. r. vádlott volt a szakmai igazgatója, legfeljebb a Btk. 399. § (4) bekezdés a) vagy b) pontja szerinti – a korábban orgazdasággként büntetett bűncselekmény helyébe lépő – pénzmosásnak felelhetne meg; ami viszont nem követhető el a saját maga által elkövetett bűncselekmény vonatkozásában. A VI. és a VII. r. vádlottak esetében a III. és a IV. r. vádlottakhoz hasonló a helyzet; olyan pénzösszeghez jutottak hozzá, amiről tudták, hogy a cég bűncselekményből származó pénze (hiszen fiktív szerződések alapján került hozzájuk), és azt utalták tovább valós jogcím nélkül. A bűnös tudattartam azon az alapon állapítható meg, hogy tisztában voltak azzal, hogy a rendelkezési joguk alatt álló céghez olyan pénzösszeg érkezett, amely nem illelt meg őket, az büntetendő cselekményből származik, nem volt arra valós jogcímük, hogy megkapják, de arra sem, hogy továbbutalják. Ez az a bizonyos eltitkolás, elleplezés – a továbbutalás folytán –, ami kimeríti a pénzmosás tényállását. A harmadfokú bíróság a VIII. r. vádlott esetében is megállapította, hogy az ő tudattartama is átfogta az egész pénzügyi folyamatot, tudta, hogy honnan származik a pénz, milyen módon és hova fogják azt tovább utalni, amíg a sportszövetséghez megérkezik, vagyis a pénz elleplezésében a VIII. r. vádlott is részt vett. Ezért a VI–VIII. r. vádlottak esetében sem a pénzösszegek megszerzése, hanem annál több, az eredetük elleplezése róható fel.²⁰ Az eredetleplezési célzaton kívül indokolt foglalkozni a pénzmosás alapvető jellegével, mert nem *sui generis*, hanem járulékos bűncselekményről van szó. A bűnkapcsolat egy formája, így a megvalósulását feltételezi egy másik, a Btk. szerint büntetendő cselekmény, amely az alapbűncselekménynek minősül. A Btk. szabályozásában lényegi változás az alapbűncselekményeket érintette, mert az 1978. évi

Btk. értelmében a szabadságvesztéssel büntetendő cselekményhez kapcsolódhatott pénzmosás, míg az új szabályozás ezek körét bővítette, és elegendő, ha büntetendő cselekményhez kapcsolódik járulékos jelleggel.²¹ Tehát a pénzmosás az alapbűncselekményből származó dologra elkövetett járulékos magatartásokat rendeli önállóan büntetni, ezért az elkövetése fogalmilag kizárt mindaddig, amíg az alapcselekmény – vagy az alapcselekményt alkotó, önálló büntetőjogi értékelésre is alkalmas részeselekmény – elkövetése nem fejeződött be. A leplezés érdekében kifejtett magatartások jogi minősítésekor ezért körültekintően vizsgálni kell, hogy azok az alapbűncselekmény tényállásának keretei között értékelendők, vagy önállóan pénzmosást valósítanak-e meg. A pénzmosás tényállásszerűségének megállapításához kizárólag azt a körülményt kell vizsgálni, hogy az adott történeti tényállás a Btk. szerint valamely büntetendő cselekményt kimeríti-e. Az alapbűncselekmény a különös részi diszpozíció objektív tényállási eleme.²²

A saját pénzmosás kivételt képez abban a tekintetben, hogy az a személy, aki az alapbűncselekményben bármilyen elkövetői minőségben részt vett, ugyanezen bűncselekményhez kapcsolódó bűnkapcsolati bűncselekményért fő szabály szerint nem marasztalható el, de az az elkövető, aki a saját bűncselekményéből származó pénzt mossa tisztára, felelősségre vonható ilyen módon.²³ A saját pénzmosás az alapbűncselekmény hiányában nem valósulhat meg, csak akkor lehet tényállásszerű, ha az elkövető az általa elkövetett bűncselekményből származó dolog eredetét leplezi.

A Kúria fontos megállapítást tett egy 2017-es határozatában, amikor elvi élel mondta ki, hogy „az alapbűncselekmény és a pénzmosás esetében valóságos heterogén alaki halmazat általában nem jöhet létre, ami azt jelenti, hogy egy elkövetési magatartás (vagy magatartássorozat) egyidejűleg az alapbűncselekmény és a pénzmosás tényállását nem merítheti ki”.²⁴

A büntetőjogi szakirodalomban uralkodó álláspont, hogy a két cselekmény között *csak valódi anyagi halmazat* állapítható meg.²⁵ A pénzmosás az alapbűncselekményhez képest a társadalomra veszélyesség szempontjából más, valamint önálló jogi tárgyú bűncselekmény,²⁶ ezért a megállapításához szükséges, hogy az elkövető több cselekményével több – az alapbűncselekményt és a pénzmosást kimerítő – bűncselekmény törvényi tényállási elemeit valósítsa meg.

A pénzmosás megállapításánál annak sincs jelentősége, hogy az alapcselekmény elkövetője büntetendő-e, azonban ez alól a saját pénzmosás esetkőre kivételt képez. Továbbá az sem releváns a

²⁰ BH 2022.174.

²¹ SCHUBAUER László: *A pénzmosás elleni küzdelem magyarországi büntetőjogi eszközrendszerének kialakulása, változásai és továbbfejlesztésének lehetőségei*, In: *A negyedik magyar büntetőkönyv* (szerk.: Hollán Miklós–Barabás A. Tünde), MTA TK JTI–OKRI, Budapest, 2017, 357–358.

²² MOLNÁR i. m. 800.

²³ GELLÉR Balázs–AMBRUS István: *A magyar büntetőjog általános tanai I.*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019, 432.

²⁴ BH 2019.5.125.

²⁵ ELEK Balázs: *A jogirodalom által közvetített jogtudomány és a büntető ítélkezés*, In: *A jogtudomány helye, szerepe és használata*. Tudomány módszertani és tudományelméleti írások (szerk.: Bódig Máttyás–Zódi Zsolt), MTA TK JTI–Opten, Budapest, 2016, 167.

²⁶ A pénzügyi szektor és a gazdaság egyéb szereplőinek a törvényes működéséhez fűződő érdek, valamint a szervezett bűnözés elleni fellépés eredményességéhez fűződő érdek.

deliktum megállapíthatósága szempontjából, hogy az a magyar joghatóság alá tartozik-e, ezért a külföldön elkövetett bűncselekmény is alapcselekménye lehet a pénzmosásnak, feltéve, ha az alapcselekmény mindkét országban tényállásszerű és büntetendő.²⁷

A kétszeres értékelés tilalmának – mint az egész anyagi büntetőjogot átfogó alapelvnek (*ne bis in idem*) – megfelelően ugyanazon cselekmény miatt nem lehet kétszer büntetőjogi hátránnyal sújtani az elkövetőt. A kétszeres értékelés tilalma tekinthető az egység-többség tan elvi alapjának is, amelynek értelmében az egy vagy több bűncselekmény megállapítása során egy körülmény sem értékelhető kétszeresen, de semmi sem maradhat értékelés nélkül.²⁸ Amennyiben egy adott tevékenység – vagy mulasztás – két vagy több bűncselekmény törvényi tényállásának eleme, azt csak az egyik bűncselekmény megállapításánál lehet figyelembe venni.²⁹ A bűncselekmény minősítése során a bírói gyakorlatban is szerepet kaphat az azonos körülmény kétszeres büntetőjogi értékelésének tilalma.³⁰ Érdemes megjegyezni, hogy pénzmosás esetén szintén a kétszeres értékelés tilalmába ütközhet a vagyonelkobzás elrendelése, ha ez már az alapbűncselekménynél megtörtént.

A Kúria helyesen hívta fel a figyelmet arra, hogy az ügyészség ugyanazt az elkövetési magatartást a kétszeres értékelés tilalmába ütköző módon ítélte meg, amikor a vádlottak által végrehajtott banki átutalásokat a jogtalan elsajátítás részeként és egyúttal a pénzmosás deliktumaként is meghatározta. A vádlottak a hozzájuk került pénzösszeg továbbutalásával szereztek rendelkezési jogot a pénz felett, így valójában ezekkel a műveletekkel valósították meg az eltulajdonítást, amely a jogtalan elsajátítás bűncselekményének tényállási eleme, így ehhez nem kapcsolódhatott pénzmosás. Amit a vádhatóság részéről eredetleplezési célzatként is értékelték, az valójában az alapbűncselekmény immanens részét képező pénzügyi műveletek sora volt. Ezért a jogtalan elsajátítás bűncselekményéhez nem kapcsolódik a pénzmosás bűncselekménye, ha az elkövető a számlájára tévedésből utalt pénzösszeg továbbutalásával nem a pénz valós eredetének elfedésére törekedett, hanem azzal valósította meg a jogtalan elsajátítást. A döntés alapjául szolgáló ügy történeti tényállása szerint ez az eset valósult meg, amikor a sértett az I. rendű vádlott érdektségébe tartozó gazdasági társaság esetében a számlázás során nem vette figyelembe a jogszabályváltozás miatti kedvezőbb árszabást, így a 2008. január 1. napján hatályba lépett, a villamos energia rendszerhasználati díjakról szóló 119/2007. (XII. 29.) GKM rendeletben írtak ellenére nem a kedvezőbb közép/kisfeszültségű transzformátorhoz előírt díjszabásra állították ki a számlákat, hanem a kedvezőtlenebb kisfeszültségű rendszerhasználati díj került elszámolásra. A vádlottak energetikust

bíztak meg a számlák felülvizsgálatra, aki a hibás sértetti gyakorlatot megállapította és ennek eredményeképpen a téves díjmegállapítás miatt számlareklamációval éltek a sértettnél arra vonatkozóan, hogy a két elosztási díj különbözetét fizesse vissza, illetve a jövőben a megfelelő elosztási díjak számlázására kerüljön sor. A sértett a reklamációban megjelölt kifogást elfogadta és kezdeményezte a SAP elektronikus rendszerben a régi számlák lerontását és az új, helyesbítő számlák kiállítását a helyes tarifával, egyben a különbözet visszautalását. A problémát azonban az jelentette, hogy a rendszerben csak a befizetett számlákat törölték végül, de helyesbítő számlákat nem tudták kiállítani a rendszer hiba miatt, így az érintett teljes összeg visszautalását jelezte a rendszer. A pénz visszautalásának megakadályozása érdekében a sértettnél dolgozók kérték a számla zárolását, azonban a téves kommunikációnak köszönhetően úgy zárolták a számlát, hogy az erre a célra nem volt alkalmas és ezt csak azután vették észre, hogy a számlareklamáció alapján jogszerűen járó 11 800 862 Ft helyett a számlák törlésével érintett teljes összeget, 120 477 111 Ft-ot utalták vissza. Az I. rendű vádlott az összeg számlára történő jóváírását követően még aznap a II. rendű vádlottat utasította, hogy utalásokat hajtson végre ezen összeg terhére. 50 000 000 Ft-ot utalt az I. rendű vádlott érdektségébe tartozó másik gazdasági társaság számlájára, amit további fiktív jogcímek alapján történő bankszámla-műveletek követtek, és végül 48 000 000 Ft az I. rendű vádlott saját magánbankszámlájára került, 25 000 000 Ft a gazdasági társaság zárolt projekt számlájára, 25 000 000 Ft az adóhatóság beszedési számlájára és 12 160 052 Ft a gázszolgáltatónak.³¹

II. A gondatlan pénzmosás kihívásai a gyakorlatban

Érdemes külön foglalkozni a pénzmosás gondatlan alakzatával is [Btk. 400. § (1) bekezdés], amely akkor büntetendő, ha az elkövetési tárgy más által elkövetett bűncselekményből származik. Ez különösen az ún. *money mule jelenséghez*, azaz a pénzfutárok közreműködésével elkövetett pénzmosáshoz kapcsolódik. Az Európa-szerte ismert pénzmosási technika gyakran olyan alapbűncselekményekkel függ össze, mint az *internetes környezetben elkövetett csalások* vagy az *információs rendszer felhasználásával elkövetett bűncselekmények*. Például a már jól ismert adathalász-technikát alkalmazva ismeretlen személyek különböző pénzintézetek áoldalait készítik el, majd megtévesztő elektronikus leveleket küldenek el a banki ügyfeleknek. A cél a felhasználói azonosítók, az ezekhez kapcsolódó jelszavak vagy bankkártyaadatok megszerzése. Az elkövetők a megszerzett adatok birtokában belépnek a sértettek fiókjába és tranzakciókat kezdeményeznek, ezáltal

²⁷ JACSÓ Judit: *Pénzmosás*, In: Magyar büntetőjog – Különös rész (szerk.: Görgényi Ilona et al.), Wolters Kluwer, Budapest, 2013, 621.

²⁸ BELOVICS Ervin–GELLÉR Balázs–NAGY Ferenc–TÓTH Mihály: *Büntetőjog – Általános rész*. HVG–ORAC, Budapest, 2015, 76–77.

²⁹ GELLÉR Balázs: *Gondolatok a kettős értékelés tilalmáról és a látszólagos alaki halmazat*

feloldására szolgáló elvekről, In: Tanulmányok Tóth Mihály professzor 60. születésnapja tiszteletére (szerk.: Gál István László), PTE ÁJK, Pécs, 2011, 219–228.

³⁰ BH 2000.279.

³¹ Lásd bővebben MEZEI Kitti: *A Kúria harmadfokú végzése a jogtalan elsajátításról és a pénzmosásról*, Jogesetek Magyarázata, 2018/3–4, 21–28.

kárt okozva nekik. Ezt követően a bűncselekményből származó pénz továbbutalásához vagy felvételéhez pénzfutárokat szerveznek be. Ezeknek az általában pénzmosásként értékelt cselekményeknek a közös jellemzője továbbá, hogy az alapbűncselekmény elkövetése és az eredetleplezés helyszíne gyakran különböző, azaz másik országban valósul meg.³²

A pénzfutárokat általában megtévesztő módon, jogszerű tevékenység látszatát keltve toborozzák (például legálisnak tűnő és rendkívül kedvező állásajánlattal) az interneten keresztül (például e-mailben vagy közösségi oldalak használatával). Ezt követően a pénzfutárok vállalják, hogy különböző pénzüsszegek fogadására pénzintézeteknél bankszámlát nyitnak, vagy a meglévő számlájukat használják, és az oda érkező összegeket ismeretlen megbízójuk számára továbbutalják, vagy készpénzben átadják meghatározott, igen magas – általában 5–10%-os – jutalék ellenében.

A pénzfutárok közreműködése során is fontos szempont annak az eldöntése, hogy a pénzmosás körében értékelt elkövetési magatartás megvalósítására az alapcselekmény elkövetésének befejezése előtt került-e sor. Amennyiben igen, akkor a cselekmény az alapcselekmény körében értékelhető. Példaként említendő az az eset, ha a pénzfutár rendelkezésre bocsátja az újonnan nyitott vagy már meglévő bankszámláját, és a család sértettjei erre teljesítenek utalást. A számlaszám közlése a csaláshoz nyújtott bűnsegélyként értékelendő, de csak akkor, ha a számlatulajdonos tudata átfogja a rendelkezésre bocsátás és a család tényállása közötti kapcsolatot. E körben még felmerülhet a pénzmosás elkövetésében való megállapodás is [Btk. 399. § (5) bekezdés]. A 2021-es új szabályozás az „elkövetésben való megállapodás” helyett már az egyéb előkészületi magatartásokra is kiterjeszti a büntetendőséget, amely valamennyi alapesetre nézve megvalósulhat. Abban az esetben, ha a pénzfutár a már jóváírt összegre nézve tranzakciót végez, ez már a pénzmosás elkövetési magatartása körében értékelhető.

Ezekben az esetekben általában csak a pénzfutár válik ismertté, aki a pénzmosás gondatlan alakzatának az elkövetője, míg a megbízó, a pénzmosás szándékos elkövetője ismeretlen marad.³³ A *money mule* tudattartalmának vizsgálata kiemelten fontos, mert ez lesz a minősítés alapja. A dolog eredetét átfogó tudattartalomra az elkövetés körülményeiből, vagyis az elkövetési magatartás megvalósításával kapcsolatos ténymegállapításokból (például a bankszámlára érkező pénzüsszegek nagyságrendjéből, a terhelt és megbízója közötti kapcsolatból)³⁴ kell levonni a megfelelő jogi következtetéseket. A gondatlan alakzat megállapításakor vizsgálandó, hogy a terhelt ténybeli alapon és reálisan hihette-e, hogy az elkövetési tárgy legális forrásból származik.

Például a Kúria újabb döntésében rögzíti, hogy a terhelt már a pénzmosás szándékos alakzatát valósítja meg, amennyiben saját valós szándék nélkül, jövőbeli, tisztázatlan eredetű és kifejezetten eltitkolandó pénzeszközök fogadására nyit számlát azzal, hogy az érkező összegeket készpénzben kell felvennie és az ismeretlen megbízó részére átadnia. Továbbá a Kúria megállapítja, hogy ilyen ismérvek mellett maga a számlanyitás alkalmas az arra érkező pénz eredetének leplezésére, a megbízó személy névtelenségének megőrzésére; s a cselekmény célja éppen ez volt.³⁵

A gondatlan pénzmosással kapcsolatban a Btk. egy *büntethetőséget megszüntető okot* is meghatároz, amelynek értelmében nem büntethető az, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz, és az elkövetés körülményeit feltárja, feltéve, hogy a cselekményt még nem, vagy csak részben fedezték fel. A rendelkezés *kriminalpolitikai indoka*, hogy nagyobb érdek fűződik a még felderítetlen cselekmények leplezéséhez, mint az elkövető megbüntetéséhez, a járulékos jelleg miatt pedig a pénzmosás leplezése gyakran a még ismeretlen alapcselekmény felderítését és üldözését is segítheti. Fontos változás ugyanakkor, hogy míg az 1978. évi Btk. a szándékos és a gondatlan pénzmosás esetén egyaránt lehetővé tette a büntetőjogi felelősség alóli mentesülést, addig a Btk. kizárólag a gondatlan pénzmosás esetén tartja ezt fenn.³⁶ Az új szabályozás azonban visszatér az 1978. évi Btk. rendelkezéséhez, mert mind a szándékos, mind a gondatlan alakzat esetében biztosítja a büntethetőséget megszüntető okot.

Záró gondolatok

A pénzügyi műveletek felvethetik ugyan a pénzmosás gyanúját, azonban a saját pénzmosás deliktumának megállapításához szükséges eredetleplezési célt az nem lehet kiterjesztően értelmezni. Ennek következtében kiemelten fontos az utócslekmények célzatának körültekintő vizsgálata, hogy az elkövető által kifejtett leplezési cselekményeknek mi a célja, hogy az az alapbűncselekményből származó haszon realizálását szolgálja, vagy magát az alapbűncselekmény leplezését annak érdekében, hogy a büntetőjogi felelősségre vonást elkerülje az illető, vagy valóban a pénz bűnös eredetét és annak további útját kívánja leplezni, illetve ezek a műveletek mennyiben alkalmasak a leplezési cél eléréséhez.

Az ügyészség részéről megfigyelhető a halmazatot bővítő gyakorlat, amelyhez közvetett módon hozzájárulhat, hogy pénzmosás miatti marasztaló ítéletre vagy akár csak büntetőeljárás indítására is alig került sor az elmúlt években, holott az alapbűncselekmények száma nem csökken éves szinten. Az ENyÜBS adatai is alátámasztják ezt a gyakorlatot, illetve a növekvő tendenciát, ugyanis az elmúlt években a regisztrált pénzmosási ügyek száma a következőképpen alakult: 2013-ban 18,

³² SISÁK Attila: *A pénzmosás elleni küzdelem tapasztalatai egy nyomozó hatóság gyakorlatában*, Kriminológiai Közlemények 72, Válogatás a 2012-ben tartott tudományos ülések előadásából, Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 2013, 91.

³³ KÁRMÁN Gabriella–MÉSZÁROS Adám–TILKI Katalin: *Pénzmosás a gyakorlatban*, Ügyészségi Szemle, 2016/3, 90.

³⁴ Fővárosi Törvényszék B.555/2015/15.

³⁵ BH 2021.278.

³⁶ JACSÓ Judit–UDVARHELYI Bence: *A Bizottság új irányelvjavaslata a pénzmosás elleni büntetőjogi fellépésről az egyes tagállami szabályozás tükrében*, Miskolci Jogi Szemle 2017/2, 51.

2014-ben 21, 2015-ben 27, 2016-ban 67, 2017-ben 90, 2018-ban 140, 2019-ben 188, 2020-ban 308, 2021-ben 358. A pénzmosás 2021-től hatályos új szabályozásával, az orgazdaságnak a pénzmosásba történő beépítésével a bűnügyi statisztikában várhatóan nőni fog a pénzmosási esetek száma (ami a 2021. évi bűnügyi statisztikai adatokban már látszik is), mert az orgazdaság körébe sorolt cselekmények is a pénzmosás adataiban fognak automatikusan megjelenni.

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] AMBRUS István: *Büntetőjog 2021 – A pénzmosás újrarendelt tényállása és a hálapénz kriminalizálása*, Büntetőjogi Szemle, 2020/2, 3–10.
- [2] AMBRUS István: *Egység és halmazat – régi dogmatikai kérdés, új megközelítésben*, Generál Nyomda Kft., Szeged, 2014.
- [3] BELOVICS Ervin–GELLÉR Balázs–NAGY Ferenc–TÓTH Mihály: *Büntetőjog – Általános rész*, HVG–ORAC, Budapest, 2015.
- [4] ELEK Balázs: *A jogirodalom által közvetített jogtudomány és a büntető ítélkezés*, In: A jogtudomány helye, szerepe és haszna. Tudomány módszertani és tudományelméleti írások (szerk.: Bódig Mátyás–Zódi Zsolt), MTA TK JTI–Opten, Budapest, 2016, 152–177.
- [5] GÁL István László: *A pénzmosás*, Complex Kiadó, Budapest, 2004.
- [6] GELLÉR Balázs–AMBRUS István: *A magyar büntetőjog általános tanai I.*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019.
- [7] GELLÉR Balázs: *Gondolatok a kettős értékelés tilalmáról és a látszólagos alaki halmazat feloldására szolgáló elvekről*, In: Tanulmányok Tóth Mihály professzor 60. születésnapja tiszteletére (szerk.: Gál István László), PTE ÁJK, Pécs, 2011, 219–228.
- [8] JACSÓ Judit–UDVARHELYI Bence: *A Bizottság új irányelvjavaslata a pénzmosás elleni büntetőjogi fellépésről az egyes tagállami szabályozás tükrében*, Miskolci Jogi Szemle, 2017/2, 39–58.
- [9] JACSÓ Judit–UDVARHELYI Bence: *A pénzmosás elleni fellépés aktuális tendenciái az Európai Unióban*, Ügyészségi Szemle, 2017/1, 6–31.
- [10] JACSÓ Judit–UDVARHELYI Bence: *A pénzmosás elleni küzdelem Magyarországon*, In: Az Európai Unió pénzügyi érdekei védelmének büntetőjogi aspektusai, különös tekintettel az adócsalás, a korrupció, a pénzmosás és a büntetőjogi compliance nemzeti szabályozására, valamint a kiberbűnözésre (szerk.: Farkas Ákos–Gerhard Dannecker–Jacsó Judit), Wolters Kluwer, Budapest, 2019.
- [11] JACSÓ Judit: *Pénzmosás*, In: Magyar büntetőjog – Különös rész (szerk.: Görgényi Ilona et al.), Wolters Kluwer, Budapest, 2013.
- [12] KÁRMÁN Gabriella–MÉSZÁROS Adám–TILKI Katalin: *Pénzmosás a gyakorlatban*, Ügyészségi Szemle, 2016/3, 76–91.
- [13] MEZEI Kitti: *A Kúria harmadfokú végzése a jogtalan elsajátításról és a pénzmosásról*, Jogesetek Magyarázata, 2018/3–4, 21–28.
- [14] MOLNÁR Gábor: *Gazdasági bűncselekmények*, HVG–ORAC, Budapest, 2009.
- [15] SCHUBAUER László: *A pénzmosás elleni küzdelem magyarországi büntetőjogi eszközrendszerének kialakulása, változásai és továbbfejlesztésének lehetőségei*, In: A negyedik magyar büntetőködex (szerk.: Hollán Miklós–Barabás A. Tünde), MTA TK JTI–OKRI, Budapest, 2017, 343–362.
- [16] SINKU Pál: *A pénzmosás miatti bűnügyek gyakorlata – Az ügyészi jogalkalmazás tapasztalatai*, In: A bonis bona discere – Ünnepi kötet Belovics Ervin 60. születésnapja alkalmából (szerk.: Barabás A. Tünde–Vóko György), OKRI–PPKE ÁJK, Budapest, 2017, 135–153.
- [17] SISÁK Attila: *A pénzmosás elleni küzdelem tapasztalatai egy nyomozó hatóság gyakorlatában*, Kriminológiai Közlemények 72., Válogatás a 2012-ben tartott tudományos ülések előadásaiából, Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 2013, 83–96.
- [18] SZABÓ Imre: *A pénzmosás a bírói gyakorlat tükrében*, Ügyészek Lapja, 2017/1, 49–60.
- [19] TÓTH Mihály: *Gazdasági bűnözés és bűncselekmények*, KJK–Kerszöv, Budapest, 2002.

Bírósági határozatok

- [1] BH 2000.279.
- [2] BH 2006.143.
- [3] BH 2006.143.
- [4] BH 2014.7.
- [5] BH 2019.125.
- [6] BH 2021.278.
- [7] BH 2022.174.
- [8] Debreceni Ítéltábla Bf.II.390/2013/12.
- [9] Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.38/2010/38.
- [10] Fővárosi Törvényszék 12.B.1229/2011.
- [11] Fővárosi Törvényszék 2.B.282/2012/21.
- [12] Fővárosi Törvényszék B.555/2015/15.
- [13] Heves Megyei Bíróság B.582/2010/199.

Pődör Lea*
Nehéz esetek és büntetőjog – Jogelmélet és jogdogmatika a kúriai gyakorlatban

Absztrakt

A jogász hivatás jogesetekhez kötött, s ez a sajátosság leginkább a bírák tevékenysége kapcsán mutatkozik meg. A bírói döntéshozatal vizsgálata klasszikus jogelméleti témának számít. A tanulmány egy olyan fogalompár mentén világítja meg a folyamatot, melynek segítségével egyensúly teremthető a jogalkalmazás elmélete és valósága között: a könnyű és nehéz eset dilemmájáról van szó. A problémakört először eszméletörténeti közegben szemléltetjük, így keresve a fogalmi alapvetés lehetséges elemeit, majd pedig egy kifejezetten nehéz eset-fókuszú tipológia vázlatát kidolgozva, a kúriai büntető joggyakorlatban felmerült esetek segítségével bizonyítjuk az eset-kérdés gyakorlati relevanciáját.

Difficult cases and criminal law – Legal theory and legal doctrine in the case-law of the Curia of Hungary

Abstract

The legal profession is linked to legal cases, and this phenomenon manifests itself most evidently in the work of judges. Studying the process of judicial decision-making is a classic topic in legal theory. The study illuminates the process through a pair of concepts which help to strike a balance between the theory and the reality of the application of law; this is the so-called dilemma of easy and difficult cases. The problem will be illustrated first in the context of the history of ideas, searching for the possible elements of a conceptual framework, and then the practical relevance of the dilemma will be demonstrated by developing a sketch of typology that focuses particularly on difficult cases, using cases from the criminal law practice of the Curia of Hungary.

Bevezető gondolatok

„(...) minden esetben van valami rendkívüli”.³⁷ – írja kissé dramatizáló hangnemben Horváth Barna. E mottó igen sokat sejtető, így pedig többféle üzenetet hordozhat. Jelen tanulmány mottójaként azt a fontos útravalót igyekszik megerősíteni, hogy a bírói döntéshozatal vizsgálata klasszikus jogelméleti problémának számít, s meglehetősen élénk a diskurzus a döntéshozatal könnyű eset-nehézeset szemponyjából való elemzése kapcsán. A horváthi idézet által is hangsúlyozható, hogy a könnyű és nehéz esetekről való gondolkodás során tekintettel

kell lenni arra, hogy egyik sem létezik a másik nélkül, s egyiket sem szerencsés túl- vagy alábecsülni. Az eset-probléma a bíraskodás sajátos velejárója, mely révén megmutatkozik, hogy a bírói jogalkalmazás komplex tudást kíván, s a bíraskodás által válik elevenné az *ars iudicandi*. Régi tapasztalat, hogy a könnyű eset-nehézeset dualizmus disputára hívja a jogtudomány és a joggyakorlat művelőit; véleménye, álláspontja egészen biztosan mindenkinek van és lehet erről a problémáról. Tulajdonképpen a fogalmi keretek kijelölése során is megfontolandó utalni erre a diszkusszióra, ahogyan Jeremy Waldron is teszi, amikor így ír: „Könnyű esetek azok az esetek, amelyekben *nincs vita* arról, hogy mit mond a törvény, vagy hogyan kell alkalmazni egy adott tényállásra. A nehéz esetek olyanok, amelyekben *vita van* arról, hogy mit mond a jogszabály, és a bíróságoknak dönteniük kell, hogyan oldják meg.”³⁸ A jelzett két probléma, a könnyű eset és a nehéz eset elsősorban a jogelméleti és jogdogmatikai vizsgálódások tekintetében releváns igazán, de nyilvánvalóan az ítélkező bíró is tapasztalhatja őket. Dworkin életműve méltán nevezhető nehéz eset fókuszpontúnak, s egyben kiváló bizonyítéka annak, hogy a nehéz esetek jelen vannak a bírói joggyakorlatban; ő maga szívesen tesztelte elméletét felsőbbbírói döntéseken. Azt vallotta, hogy minden bírói döntés egy darabka jogfilozófia is egyben – ez akkor is így van, ha az elméleti alapok el vannak rejtve a szövegben. Dworkin e gondolata világos útmutatást jelent: a jogelméletet az ítélkezés általános részeként kell felfogni, s a jogelmélet a jogi döntések láthatatlan előszavaként határozható meg;³⁹ e tanulmány szempontrendszer is azonosul a dworkini tétellel. Akár a római jogászok *casus normalis* terminusából, akár a problémakör legjelentősebb képviselőinek, Hartnak és Dworkinnak az elméletéből indulunk ki, egy biztos: a könnyű eset olyan döntési szituációt takar, melynél a jogalkalmazó számára a biztos fogódzót az adott esetre vonatkozó írott szabály világos, egyértelmű tartalma jelenti. A megoldás itt így magában a jogban keresendő, kizárólag a vitathatatlanul artikulált *ius* területén. Ez még önmagában persze nem elegendő, hiszen fontos az is, hogy az életbeli tényállás és a szabály által megragadott elemek olyan mértékben feleljenek meg egymásnak, hogy a bíró nemes egyszerűséggel „ráhúzza” a szabályt az esetre. Ennyiben tehát a könnyű eset tisztán szabályalapú döntésnek is nevezhető. Nem így áll a helyzet a nehéz eset során, amikor a kanonikus formára hozott szabályok nem a hagyományos módon játszanak szerepet a döntés meghozatalában. Számos jogvita lehet a bizonyítéka annak, hogy nem lehetséges minden egyes felmerülő jogi kérdést az írott szabályok alapján eldönteni. Az a kérdés pedig, hogy konkrétan mi tesz egy esetet

* A szerző LL.M, PhD, egyetemi adjunktus, Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar; főtanácsadó, Kúria. Az írás a szerző álláspontját tartalmazza és az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

³⁷ HORVÁTH Barna: *A génius perere. Szókratész – Johanna*, Attraktor Kiadó, Máriabesnyő-Gödöllő, 2003, 7.

³⁸ WALDRON, Jeremy: *The Law*, Routledge, London–New York, 1990, 139. (Az idézetben szereplő kiemelések a tanulmány szerzőjétől – P. L. – származnak.)

³⁹ DWORKIN, Ronald: *Law's Empire*, Harvard University Press, Cambridge, 1986, 90.

nehéz esetté, több oldalról is megközelíthető; a problémáról értekező szerzők is többféle forrását tárják fel a nehézségnek. Jelen ponton elmondható, hogy a nehézség nemcsak a jogból magából adódhat, hanem jogon kívüli tényezőkből is. Másrészt az is releváns összefüggés, hogy a *nehéz* jelző kifejezi: vannak jogviták, melyek még a legfelkészültebb jogászokat is próbára teszik, olyannyira, hogy az elméletalkotásra igen érzékeny tudósok is különböző módon oldják meg – mert hogy többféle, egymással ellentétes kimenete is lehet egy nehéz esetnek.⁴⁰ Ha pedig általános vízválasztó falat akarunk felhúzni a könnyű és nehéz esetek közé, jó szempontként jelentkeznek az alábbi sajátosságok is: ha a hozzáértő és felkészült jogászok nagy többsége egyetért a megoldásban, az könnyű eset lesz; ha a konklúzió meglehetősen gyorsan előáll, úgy ekkor is könnyű esetről van szó – már amennyiben a magabiztosság és a bizonyosság is adott a gyors megoldás mellett.⁴¹

Jelen tanulmány tehát e különös jogdogmatikai, ám gyakorlati aspektussal is bíró fogalom pár jogelméleti szempontú vizsgálatára törekszik. A könnyű eset-nehéz eset-dilemmát először eszmetörténeti közegben szemléltetjük, így keresve a fogalmi alapvetés lehetséges elemeit, majd pedig egy kifejezetten nehéz eset-fókuszú tipológia vázlatát kidolgozva, a hazai legfőbb bírói fórum, a Kúria büntetőjogi gyakorlatában felmerült esetek segítségével bizonyítjuk az eset-kérdés gyakorlati relevanciáját. A tanulmány perspektíváját alapvetően az analitikus vizsgálatok körvonalazzák, de a téma megkívánja (lévén, hogy az elmélet és a gyakorlat megszgyéjén található), hogy a történeti, valamint a fogalomlemező-logikai és a dogmatikai módszer mellett a nehéz eset-kérdést felsőbbirósági jogeseteken keresztül teszteljük (ahogyan Dworkin is tette).

I. Eszmetörténeti kitekintés

Álláspontunk szerint a könnyű eset-nehéz eset probléma mögött három klasszikusnak mondható teoretikus áll: Leibniz, Hart és Dworkin. Fontos már most hangsúlyozni, hogy Leibniz kicsit kilóg a klasszikus teoretikusok sorából; a filozófus-jogász a természetjog képviselője volt, s az adott történelmi kort is e beállítódás jellemezte. Ez a kötődés jónéhány speciális következményt von maga után, többek között azt, hogy Leibniz a bírói döntések logikai oldalát hangsúlyozza. Tudjuk, hogy a modern jogi gondolkodás első képviselője volt ő,

egy olyan éra zsenije, amikor is a jog eszméje a matematika volt, s ehhez ő maga is szigorúan ragaszkodott. Így a leibnizi nehéz eset-elmélet egy árnyalattal talán kevésbé tradicionális, mint Hart és Dworkin koncepciója, de egyáltalán nem elhanyagolható, s az említett kitélt szem előtt tartva igenis helye van az esetprobléma klasszikus kánonjában. E három hagyományos interpretációt kiválóan magyarázzák és kiegészítik a nemzetközi szakirodalom további szerzői (pl. Marmor, MacCormick, Schauer, Waldron), illetve a téma „hazai triumvirátusa” (Szabó, Bencze, Paksy).

Leibniz számára a könnyű esetek nem is voltak igazán érdekesek, ugyanis úgy vélte, a rutin esetekben nincsen jogalkalmazási nehézség; Leibniz azt vallotta, hogy az adott történelmi kornak megfelelően, vagyis a matematika és logika eszményéhez hűen ezek az esetek világosan, szabály alapon eldönthetők – de egyébként, legfőbb tételének értelmében, minden eset eldönthető *ex mero iure*.⁴² Fontos látni azt, hogy Leibniznél a jog fogalma nem csupán az állami jogalkotó hatalom által alkotott pozitív jogot jelentette, hanem a természetjogi elveket is. Hartnál a szabályok mint általános magatartási előírások alkotják a jogrendszer, s a könnyű esetek mindenképpen megoldhatók ezek révén, hiszen a szabály által alkalmazott általános kifejezések értelmét feltárja a bíró, s a való élet tényeit pedig akadály nélkül besorolja a szabály által alkalmazott általános osztályozó fogalmak alá. A könnyű esetek tulajdonképpen szükségszerűek, hiszen ha nem léteznének, akkor nem lehetnének az általános kifejezések a közlés eszközei. Dworkin könnyű eset-felfogását, hasonlóan Leibnizhez, leginkább nehéz eset-fogalmából lehet megfejteni,⁴³ de egy korai írásában figyelmet szentelt a „tankönyvi eseteknek” is, melyeket, mint írja, a jogi szillogizmus segít megoldani, s ezeket az eseteket kifejezetten a szabályok által lehet megválaszolni.⁴⁴ MacCormick konkrétan megnevez bizonyos könnyű eset-típusokat (birtokjogi és biztosítási jogi jogviták), de a modern jogállami keretek között nem mindig látja az éles határt az egyértelmű, világos és a nehéz esetek között. A nehéz esetek nála az értelmezés és az igazolás viszonyrendszere tisztázása mentén oldhatók meg. Annyi viszont bizonyos, hogy mindkét esettípust a jog azon elemeiből lehet megoldani, melyek a jogállamban rendelkezésre állnak, s amely jogelemek a jogi szillogizmusban felhasználhatók (vagyis: a szabályok és precedensek). Hazai szerzőink álláspontjai azért

⁴⁰ Erre a helyzetre utalt Jerome Frank is, amikor azt írta: Minden hozzáértő jogász bármelyik esős vasárnap délután száz meg száz olyan viszonylag egyszerű jogi kérdéstről készíthetne listákat, amelyek egyértelmű megválaszolására aligha vállalkozna bármely más hozzáértő jogász.” FRANK, Jerome: *Law and the Modern Mind*, Stevens and Sons, London, 1949, 5.

⁴¹ BIX, Brian H.: *A Dictionary of Legal Theory*, Oxford University Press, 2009, 81–82.

⁴² LEIBNIZ, Gottfried Wilhelm: *Disputatio inauguralis de casibus perplexis in jure*, In: Leibniz: *Logico-Philosophical Puzzles in the Law*. Philosophical Questions and Perplexing Cases in the

Law (szerk.: Artosi, Alberto–Pieri, Bernardo–Sartor, Giovanni), Springer, Berlin, 2013, 133–150.

⁴³ Egyetérthetünk Schauerrel, aki a *Taking Rights Seriously*-ről készített recenziójában azt írja: azért nehéz kibontani Dworkin könnyű eset-nehéz eset fogalmát, mert igazából nem ad kielégítő meghatározást, ezért nem konkrét az sem, hogy miért is problematizálható a distinkció. SCHAUER, Frederick: *The Jurisprudence of Reasons*, Michigan Law Review, Vol. 85, No. 5–6, 1987, 847–870, 859, 38. lj.

⁴⁴ DWORKIN, Ronald: *Judicial Discretion*, The Journal of Philosophy, Vol. 60, No. 21, 1963, 624–638, 622–626.

fontosak, mert a kontinentális jogrendszer jogfogalmai mentén szólnak az eset-problémáról. Szabó, Bencze és Paksy gyakorlatilag ugyanazt érti szabályon: kanonizált formára hozott jogalkotói rendelkezés, mely értelemszerűen normatív erővel bír, s adott esetben az elvek is ölthetnek normatív formát. Ennek megfelelően az mondható, hogy a könnyű eset az, amelynél nincs kétely a ténykérdés és a jogkérdés kapcsán, hiszen a szabály tökéletesen ráillik az esetre. Egyetértenek abban, hogy a könnyű esetekben történő szabályalkalmazás nem is nevezhető tulajdonképpen döntési szituációnak, a bíró csupán levezeti a konklúziót a szabályból és a tényekből.

A könnyű eseteknél sokkal több szellemi kihívást rejtenek magukban a nehéz esetek. Leibniz szemében a jog fogalomtudomány volt, a latin nyelv pedig végtelen változatosságot nyújtott a leírásához, magyarázatához. Így tehát a gondolkodás is gyakorlatilag fogalmakkal végzett műveleteket jelent. Ahogyan Varga Csaba írja: „Olyan szekvencia, amely bizonyos latin formulákra egyértelműen visszavezethető.”⁴⁵ Törekedett egy egyetemes nyelv kidolgozására, s hitt abban, hogy a kombinatorika alkalmazásával minden lehetséges ítélet kifejezhető. Ehhez köthető a leibnizi ítéletgép gondolata is, amelynek lényegét abban látta, hogy az összes előfordulható ítélet megfogalmazását mintegy gépesítenék, s a feltalálás nem az ember, hanem a gép munkája lenne. A gépnek csupán annyit kell tennie, hogy az alanyhoz az összes szóba jöhető, vagyis igaz ítélethez vezető állítmányt, adott állítmányhoz pedig az összes igaz ítélethez vezető alanyt megtalálja.⁴⁶ Ehhez mérten értsük tehát a leibnizi nehéz eset megoldását is: bízott benne, hogy a nehéz esetek is *ex mero jure* megoldhatók, akárcsak a könnyűek. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a jogviták megoldása során a bíró nem csupán az írott jogra hagyatkozik (tehát a szó szoros értelmében vett szabályokra), hanem a természetjogra is – így viszont, ahogyan néhány Leibniz-szakértő mondja, meglehetősen széles döntési jogköre van a bírónak. Az állami jogalkotás végső soron Isten akaratóból történik – ez ugyanis a hagyományos természetjogi beállítódás. A természetjog pont ott nyújt segítséget, ahol az írott jog kudarcot vall, sőt, amennyiben az írott jog ellentétes a természetjoggal, ez utóbbi lerontja a pozitív jogot.⁴⁷ A legfontosabb természetjogias elv, ami óriási támaszt nyújt a nehéz esetek megoldásában, a *természetes észszerűség* elve, amely kapcsolódik is a matematikához, a logikához, hiszen a képletek megoldásához is észszerűségre van szükség, tehát a természetjog magában hordozza a

logikát.⁴⁸ A természetjog nem utolsósorban egységesíti a jogalkalmazást s magát a jogot is azzal, hogy minden eset megoldásánál ott van, a nehéz esetekben pedig valóban működésbe lép, s megoldást kínál minden interpretív problémára.

Hart jogkonceptiója a nehéz eset megoldásakor sem nyúlik túl a szabályokon, olyan értelemben, hogy – mint a pozitívizmus képviselője – nem ajánlja fel a bírónak a természetjog vagy éppen az elvek bázisát, hanem úgy fogalmaz: a nehéz eset kapcsán, a szabályalkalmazás során nem egyértelmű az általános kifejezések jelentéstartalma. A jognak egyébként velejárója a határozatlanság, erre vezette ki nyitott szövedék-tételét is (vagyis: a szabályok *nyelvi és teleológiai szempontból nyitottak*). S bármi is történjék, a szabály magjának és a holdudvarának konfliktusát, mely a nehéz esetben jelentkezik, nem lehet megszüntetni. A nehéz eset megoldásához egy eszközt biztosít Hart a bírók számára, méghozzá a diszkréció gyakorlását: a „(...) diszkrécionális felhatalmazottság birtokában a bíró hivatott eloszlatni a homályt, és meghozni azt a döntést, amit a törvényhozó nem tudott vagy nem akart előre kimondani”.⁴⁹ Persze a diszkréció nem jelenti új jog alkotását, hiszen Hart, mint Leibniz is, tart attól, nehogy önkényességbe csapjon át. Az önkényességnek azonban gátat szab a döntés igazolásának kötelezettsége. Vannak, akik tévesen a bírói mérlegelést úgy értik, mint ami normahiány okán kerül előtérbe, ez azonban nem így van. Szerencsésebb úgy fogalmazni Hartra is hivatkozva, hogy a diszkréciót hagyományosan a nehéz esetekhez lehet kötni, s nem létezik diszkréció szabályok nélkül: „(...) a szabályalapú döntéshozatal egyéniesítésének igénye teszi szükségessé, hogy a jogalkalmazó 'ráigazíthassa' a szabály konfekció-öltönyét az eset egyedi alkatára”.⁵⁰

Dworkin nehéz eset-felfogása többet mond Harténál és Leibnizénél is;⁵¹ ő volt az első, aki a nehéz eset problémáját egy átfogó politikaelmélet részévé tette, s úgy gondolt arra, mint ami egyben a politikai moralitás problémája is. Ez mindenképpen fontos nézőpont, mert kiemeli a kérdéskört a hagyományosnak mondható jogdogmatikai vagy normatani közegekből. Normatani oldalról nézve pedig azért vagyunk hálásak Dworkinnak, mert (bár nem elsőként, de) felhívta a figyelmet az elvekre, s így egy olyan diskurzus vette kezdetét, ami máig tart: hogyan határozzuk meg az elvek pozícióját, funkcióját a szabályokhoz képest, s mi az ún. helyi értéke az elveknek és a szabályoknak a kontinentális és az angolszász jogrendszerben.⁵²

⁴⁵ VARGA Csaba: *A jogi gondolkodás paradigmái*, Szent István Társulat, Budapest, 2006, 135.

⁴⁶ VARGA Csaba: *Politikum és logikum a jogban. A jog társadalomelmélete felé*, Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1987, 41.

⁴⁷ BEN-MENAHIM, Hanina: *Leibniz on Hard Cases*, Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie / Archives for Philosophy of Law and Social Philosophy, Vol. 79, No. 2, 1993, 198–215, 209–214.

⁴⁸ Lásd bővebben PAKSY Máté: *A jog barokk birodalma. A jogtudomány helye Leibniz életművében*, Különbőség, 2017/1, 247–281.

⁴⁹ HART, Herbert L. A.: *A jog fogalma* (ford.: Takács Péter), Osiris Kiadó, Budapest, 1995, 155.

⁵⁰ SZABÓ Miklós: *Rendszeres jogelmélet*, Bótor Kiadó, Miskolc, 2015, 132.

⁵¹ Bár annak hiányosságaként értékelhető, hogy a nehéz eseteket főként a polgárjogi jogvitákban lokalizálta.

⁵² Lásd DWORKIN, Ronald: *A szabályok modellje* (ford.: Zódi Zsolt), In: Mai angol–amerikai jogelméleti törekvések (szerk.: Szabadfalvi József), Bótor Kiadó, Miskolc, 1996, 17–56.

A dworkini nehéz esettel bizonyos tekintetben rokonnak véljük MacCormick állásfoglalását, hiszen ő is elhelyezte az eset-kérdést a jogállam közegében. MacCormick leírása azért is nagyon komoly teljesítmény, mert igen részletesen elemzi az igazolási kötelezettséget, melyet nem csupán a könnyű eseteknél kell elvégezni a dedukciós művelet során, hanem még nagyobb szerepet kap a nehéz eseteknél. A joguralom persze mindig igényli a szillogizmust, a nehéz esetenél is, hiszen átlátható módszer: megmutatja, hogy a bíró milyen szabályt alkalmaz az esetre és hogyan. A jogállamiság nagy hangsúlyt fektet a nyilvánosság elvének érvényesülésére is, így pedig az (elsőrendű és másodrendű) igazolási tevékenység eredménye sem marad rejtve.⁵³

A hazai szerzőknek egyetértése van abban, hogy vannak jogalkalmazói nehézségek, melyek a jog- vagy éppen a ténykérdések kapcsán összpontosulnak, de mindhárom említett hazai szerző (Szabó, Bencze, Paksy) rámutat egy igen érzékeny területre, az erkölcsi nehézségre is – ennél a nehéz eset-variánsnál a szabályok nem biztos, hogy elfogadható választ sugallanak, s a bíró lelkiismerete mást mond, mint a jogalkotó, így a bíró nem tud a törvény szája lenni.⁵⁴

Az elméletek révén nagyjából úgy körvonalazható a könnyű eset és a nehéz eset fogalma közötti határ, hogy megnézzük, van-e „szabály”, ami eldöntené az esetet; amennyiben van és világos az esettel való kapcsolata, akkor könnyű esettel van dolga a bírónak. Természetesen ez a kérdés sokkal komplexebb, mint amilyennek első látásra tűnik, ugyanis egyáltalán nem mindegy, ki és mit ért „szabályon”.⁵⁵ Az esetproblémát tárgyaló „triumvirátus” munkásságának vizsgálata során bebizonyosodik, hogy mindhármán egzakt szabály-fogalommal éltek (Leibniz: *ius humanum*, a természetjog és az *ex mero jure* tétel; Hart: szabály mint általános magatartásminta; Dworkin: szabály, ami „mindent vagy semmit alapon” működik s bivalens értékelését látja el a jogi helyzeteknek). Ezek a kanonikus formára hozott szabályok világosan megválaszolják a könnyű eset által felvetett kérdést, de nem adnak egyértelmű felvilágosítást a nehéz eset megoldásához; szerzőink elméletei is ott ágaznak el, ahol elérkeznek a nehéz esetekhez, hiszen mindannyian valamelyest másként látják orvosolhatónak az ilyen ügyeket. A kérdés közös nevezője megtalálásának szándéka tehát egy klasszikus, állandóan újratermelődő kérdéshez vezet

vissza: mi a jog? Szembeötlő, hogy Leibniz, Hart és Dworkin munkásságának is központi kérdése volt ez, s így arra lehet következtetni, hogy a könnyű eset–nehéz eset distinkció azért figyelemreméltó jogelméleti vállalkozás, mert a jog alapvető természetével kapcsolatos kérdésfeltevéshez vezet vissza a kutatót.

II. Egy nehéz eset-tipológia vázlata

Fontos tisztázni, hogy az esetek besorolása a könnyű vagy a nehéz kategóriába sem feltétlenül kizárólagos; egyetérthetünk Jerome Frankkel abban, hogy minden jogász számára más eset lesz a nehéz eset. Sőt, szociológiai perspektívát is bevonva a gondolatmenetbe, azt lehet mondani: az eljárás résztvevői (pl. a bíró és az érintett felek) is élénken közreműködnek abban, hogy mely eset válik könnyűvé vagy éppen nehezzé.⁵⁶

A bírói jogalkalmazás folyamata a gyakorlat felől tény- és jogkérdésekben való döntésként jellemezhető. Ezért logikus, ha a döntés nehézségeit kategorizálva az alábbi, főként Dworkin, Szabó és Paksy álláspontjával szimpatizáló, de megfontolva minden további releváns szerző elméletét (Leibniz, Hart, MacCormick, Schauer, Waldron, Marmor, Bencze), az alábbi következtetésre jutunk. A nehézségnek három fő forrása létezik (melyekből további alkategóriák is kibonthatók): a tényállás megállapíthatóságának (magának a bizonyításnak) a nehézsége; az alkalmazandó jog megállapíthatóságának (értelmezésének) a nehézsége; illetve a döntés erkölcsi helyessége vagy helytelensége mint nehézséget jelentő faktor. Mivel nem lehet minden fő forrásba tartozó alkategóriát hiánytalanul elemezni, így arra törekszünk, hogy példák segítségével a releváns aspektusokat írjuk le.

II. 1. A jog megállapíthatóságának nehézségei

A bírói döntéshozatalt tárgyalva általában nehézséget szokott jelenteni a ténykérdés és a jogkérdés körvonalazása; a bizonyítékok mérlegelése kapcsán felmerülő problémák a ténykérdés, míg a megállapított tényállás minősítése a jogkérdés körébe tartozik.⁵⁷ A bíró elé kerülő ügynek a jogi oldalát az alkalmazandó normában határozzuk meg – ez az a jogalkotói rendelkezés, amelyet a bírónak folyamatosan az eset tényeire kell vonatkoztatnia, s mely mindeközben számos nehézség forrása lehet. Kétségtől e nehézségi

⁵³ MACCORMICK, Neil: *Rhetoric and the Rule of Law. A Theory of Legal Reasoning*, Oxford University Press, Oxford, 2005, 195–197.; FETERIS, Eveline T.: *Fundamentals of Legal Argumentation. A Survey of Theories on the Justification of Judicial Decisions*, Springer, Berlin, 2017, 96.

⁵⁴ SZABÓ Miklós: *Ars iuris. A jogdogmatika alapjai*, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2005, 51–52.; BENCZE Mátyás: „Nincs füst, ahol nincsen tűz.” *Az ártatlanság vélelmének érvényesülése a magyar büntetőbírószakágak gyakorlatában*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2016, 58.; PAKSY Máté: *A jogászi értelem egysége – hangjai sokféleségében: Értekezések a modern jogászi gondolkodásról*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2019, 43–44.

⁵⁵ Az eset-problémának a normatannal, azon belül is a jog fogalmával való kapcsolatáról lásd PÖDÖR Lea: *Szabályok és elvek, könnyű eset és nehéz eset – Néhány releváns normatani kiegészítés egy jogalkalmazási problémához*, In: *Ordo et connexio idearum: Ünnepi tanulmányok Takács Péter 65. születésnapjára* (szerk.: Szigeti Péter), Gondolat Kiadó, Budapest–Győr, 2020, 216–233.

⁵⁶ Ez az álláspont Bencze Mátyás nézeteivel cseng össze.

⁵⁷ BENCZE Mátyás: *A bírói mérlegelésre vonatkozó szabályok értelmezésének sajátosságai*, Jogesetek Magyarázata, 2011/2, 82–89, 82.

körbe tartoznak Dworkin „kedvenc jogesetei”⁵⁸ is, melyek révén kimutatta, hogy a nehéz eset ott jelentkezik, ahol az ítélkezésben nem a pozitív jogot tudja alkalmazni a bíró, hanem azon túli normákat, normatív rendelkezéseket – Dworkin szerint ennek ékes példái az elvek. Dworkinnak tehát sikerült határozottan ráirányítani arra a figyelmet, hogy a bírói jogalkalmazás nem csupán a jogalkotó által megalkotott, kész normákból való „válogatást” és azok mechanikus alkalmazását jelenti, hanem kérdéses lehet, miként áll elő a *ius in causa positum*. A jog megállapítása⁵⁹ igen komplex kérdés, hiszen itt olyan megválaszolható feladatok várják a bírót, mint a norma tételezése (ez elsősorban persze jogalkotói feladat, s a jogalkotónak is számos dogmatikai eszközre szüksége van a fogalmak, a rendszer és a módszerek tisztázása miatt), a norma értelmezése, a normatív következtetés és végezetül a norma alkalmazása.⁶⁰ E feladatok során a bíró a következő nehézség-helyzetekkel állhat szemben: elvre alapozott döntés kérdése, döntés normahiány esetén, vagy éppen a jogértelmezés kapcsán jelentkező dilemma – jelen ponton ez utóbbi helyzetre hozunk gyakorlati példát.

Az alkalmazandó jog megállapításának sarkalatos pontja az értelmezésben jelentkezik, ahol rengeteg irányba ágazhatnak el a problémák. Dworkin láncregény-példája jól érzékelteti az értelmezés vonatkozásában igen fontos elvárásokat.⁶¹ Indokolt kérdés lehet persze, hogy miért van szükség értelmezésre? A jogalkotó a típusalkotás igen absztrakt szintjén mozog, következésképpen a megalkotott jogszabályszovegek nyitottak – ennek pedig (tudjuk jól Hartnak köszönhetően) végső soron az az oka, hogy a szöveg a természetes nyelvet használja, s a nyelvnek eleve meglévő tulajdonsága ez a határozatlanság. Igen ideális lenne az a helyzet, ha létezne az értelmezésnek egy rendje, melyet lépésről-lépésre betartva mindig el lehetne jutni az egyetlen helyes válaszhoz – ez azonban csak ábránd, a valóság az, hogy mivel a jogalkalmazás módszerei is igen összetettek a sok-sok részfolyamat miatt, s a jogviták bonyolultsága is szintúgy, így nem lehet arra építeni, hogy a jogértelmezésben ún. fix lépések megtartása mindig eredményre vezessen.⁶² Tény, hogy az értelmezés szükségszerű velejárója a jogalkalmazás folyamatának,⁶³ s mindig az egyedi eset sajátosságai határozzák meg, hogy miféle értelmezési módszereket kell a bírónak latba vetnie.

A nehéz eset kiváló példájának mutatkozik egy olyan eset, amikor is a bíróságnak a következő kérdésben kellett állást foglalnia: vajon a hűtlen kezelés törvényi tényállása tükröződött-e egy különös elkövetési magatartás formájában? A régi Btk. értelmében az követ el hűtlen kezelést, akit idegen vagyron kezelésével bíztak meg, és ebből folyó kötelességének megszegésével vagyoni hátrányt okoz.⁶⁴ A konkrét jogeset kapcsán kérdésként merült fel, hogy egy testületi döntéshozó szervben az igen szavazat leadása vajon kimeríti-e a jogalkotó által körülírt elkövetési magatartást? A szóban forgó ügyben a vádlottak egy önkormányzat képviselő testületének tagjai voltak. A történeti tényállás fontos előzményének tekinthető, hogy az önkormányzat megalkotta a tulajdonában lévő lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek elidegenítésének feltételeiről szóló rendeletet (ún. lakásrendelet). Ezen ingatlanokra elidegenítési szerződés csak kijelölés útján volt köthető, s a rendelet értelmében a képviselő testület dönt arról, hogy a bentlakó bérlőknek vagy harmadik személyeknek kell megvásárlásra felajánlani az ingatlant, s ha nem a bérlőknek kell a képviselő testület döntése alapján értékesíteni az épületet, a bérlői joggal terhelt lakás csak olyan feltétel előírásával jelölhető ki elidegenítésre, hogy a megállapodásnak a tulajdonjog átszállására vonatkozó része akkor léphet hatályba, ha a bérlői bérlői jogviszonya megszűnik. Továbbá az önkormányzat ún. vagyonrendelete a műemlék épületeket az önkormányzat korlátozottan forgalomképes törzsvagyonának vagyontárgyai körébe sorolta, következésképpen a korlátozottan forgalomképes ingatlanok elidegenítéséről 30 millió forint összegű értékhatár felett a képviselő testület jogosult dönteni.⁶⁵

Egy műemlék épület tulajdonát többen is meg kívánták szerezni, az önkormányzat pedig tárgyalásokat folytatott az érdeklődőkkel. A II. rendű vádlott közreműködésével azonban sikerült elérni, hogy csak az egyik ajánlatot tevő társaság vételi ajánlatát továbbítsák a képviselő testület felé, mivel kizárólag ezzel a társasággal kívántak szerződni. A versenytárgyalást tehát jogszerűtlen módon mellőzték, s az egész eljárás ellentmondott a lakásrendelet és a vagyonrendelet előírásainak. Így történhetett meg, hogy a képviselő testület 13 igen, 6 nem és 1 tartózkodó szavazat mellett elfogadta, hogy mellőzik a versenytárgyalás tartását. Az események

⁵⁸ Henningsen v. Bloomfield Motors, Inc., 32 N.J. 358, 161 A.2d 69 (N.J. 1960); Riggs v. Palmer 115 N.Y. 506, 22 N.E. 188 (1889).

⁵⁹ A norma megállapítása kapcsán fontos lehet megjegyezni néhány gondolatot a normaproponícióról, ami a mondat közlésre szánt gondolati tartalma. (Lásd TATTAY Szilárd: *Nincs igazság? – Normalogikai apóriák*, Állam- és Jogtudomány, 2018/2, 73–96, 76.) A jogdogmatikát az alábbi normaproponíciók érdeklik: jogi fogalmak, a nem-jogszabályi normatétélezések, tényállások leírása és jogi minősítéseik sémái, valamint elvek, melyek léte a normaszövegből kikövetkeztethető, ám a tételes normában nem szerepelnek. SZABÓ [2005] *i. m.* 153–154.

⁶⁰ Uo. 150.

⁶¹ DWORKIN [1986] *i. m.* 65–66, 228–229.

⁶² SZABÓ [2005] *i. m.* 173.

⁶³ Tóth J. Zoltán kiváló tanulmánya jó példája annak, miként folyamodnak a magyar bíróságok a dogmatikai, a logikai és a jogirodalmi értelmezéshez. Lásd TÓTH J. Zoltán: *A dogmatikai, a logikai és a jogirodalom értelmezés a magyar felsőbbbírósági gyakorlatban*, MTA Law Working Papers, 2015/17. <https://jog.tk.mta.hu/en/mtalwp/a-dogmatikai-a-logikai-es-a-jogirodalmi-ertelmezes-a-magyar-felsobirosagi-gyakorlatban?download=pdf> (2022. július 16-i letöltés).

⁶⁴ 1978. évi IV. törvény a büntető törvénykönyvről, 319. § (1) bekezdés.

⁶⁵ Kúria Bfv.III.500/2019/8. [3]–[5] és [7]–[8].

révén tehát az ajánlattevő és az önkormányzat megkötötték az adásvételi szerződést a szóban forgó műemlék ingatlanra, a vételár kifizetése megtörtént, s a társaság tulajdonjoga pedig bekerült az ingatlan-nyilvántartásba. Mindez viszont azt jelentette, hogy ezen adásvételi szerződéssel hatalmas vagyoni hátrányt okoztak az önkormányzat sérelmére (az ingatlan tényleges beköltözhető forgalmi értéke és a vételár között igen nagy különbség állt fenn).⁶⁶

Ezen történeti tényállás kapcsán kellett a bíróságnak állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a képviselő testület magatartása megvalósítja-e a hűtlen kezelés büntetettét. A Kúria rámutatott: kétségtelen, hogy az igen szavazat leadása magatartás, s mint ilyen, kérdéses, hogy büntetőjogilag kell-e értékelni? Az esetben fontos tisztázni azt, hogy egy képviselőnek a képviselő testületben elfoglalt helye és a gazdálkodás során kifejtett képviselői tevékenysége megalapozhatja a büntetőjogi felelősség vizsgálatát, ha a leadott szavazatával beláthatóan olyan döntés meghozatalához járul hozzá, amely valamely bűncselekmény törvényi tényállásának ismérveit valósítja meg. Eldöntendő kérdés tehát, hogy egy testületi döntés előkészítése, meghozatala (tehát maga a szavazás) és végrehajtása során a hűtlen kezelés szempontjából mely magatartás az, amely az adott törvényi tényállásba való belépést jelenti? A Kúria úgy látta, hogy „(...) a vagyoneleidegenítésről való testületi döntésben, igen szavazattal résztvevő terhelt(ek) esetében a hűtlen kezelés megvalósulása szempontjából a törvényi tényállásba lépés kezdetét, az elkövetési magatartás (kötelességszegés) megkezdését a határozatról történő szavazás pillanata, a szavazat leadása jelenti. (...) Ha a testületi döntést végrehajtják – amelynek érvényességi, ekként közvetlen okozati előzménye (akarati feltétele) a képviselői szavazat –, a vagyoni hátrány bekövetkezésével a cselekmény befejezetté válik, és az okfolyamatban igenlő szavazás révén való közreműködés egyéni bűnfelelősség megállapításához vezethet (...)”⁶⁷ Az érvelést alátámasztja és megerősíti egy korábbi bírói döntés is, mely hangsúlyozta, hogy a testületi szervek a döntéseiket mindig természetes személy tagjainak közreműködésével tudják meghozni, következésképpen testületi döntés nem születhet a tagok szavazata nélkül. A tagok felelősséggel tartoznak leadott szavazataikért, s a felelősség nem oldódik fel a testületi döntésben sem. Mindez azt is jelenti, hogy a testületi tagok felelőssége nem csupán polgári jogilag értelmezhető, hanem büntetőjogilag is, amennyiben a döntés meghozatala során tanúsított magatartásukkal a Btk.-ban meghatározott valamely bűncselekmény törvényi tényállását valósítják meg – így van ez tehát például a hűtlen kezelés tényállásának esetében.⁶⁸

II. 2. A ténymegállapítási folyamatban keletkező nehézségekről

A ténymegállapítás, melynek a bizonyítási szakaszban van helye s melyet kognitív folyamatként határozhatunk meg, azt a célt szolgálja, hogy a bíróság rekonstruálja a történeteket, s az így létrejött, precíz történeti tényálláshoz keressen törvényi tényállást. Mít tekintünk ténynek? A valóság olyan körülményeit, melyek jogi relevanciával bírnak – a bírói jogalkalmazás szemszögéből a relevancia a kulcsszó, tehát a releváns tényeket szokás olyan esettényekként megjelölni, melyek a történetből kiválasztódnak. A ténymegállapítás azért vet fel számos nehézséget, mert az átfogó valóság, amelyben a jogeset megtörténik, végbemegy, sokkal szélesebb a tényfogalomnál. A valóság ugyanis magában foglalja a lehetőségeket (ezek lehetnek absztraktak, sporadikusak, vagy konkrétak), az interperszonális és társadalmi viszonyokat s a fakticitásokat. Ez a valóság pedig mindig nyitott a jövőre, nem befejezett, illetve mozgó és dinamikus. A társadalmi valóság önreproduktív képződmény, ahová a cselekvő szubjektumok is „belecsöppennek”, s ők maguk sem láthatják a végtelen oksági összefüggéseket. Természetesen az esetlegességek és az alkalmosságok nem szűrhetők ki e rendszerből.⁶⁹ Ilyen környezet tehát az, melyben az esetek formálódnak, s ebből a környezetből kell a bírónak kiválasztania, megállapítania az eset tényeit. Hogy megértsük, mennyiben más ez az esethalmaz a társadalmi valóságban végbemenő formájától, legjobban, ha a neokantianizmus tényfogalmát használjuk fel a célra. Az újkanti tényfogalom szűkebbre szabott, mint a valóság fogalma: térbeli, időbeli és okozatos tényekről beszélnek az újkantianizmus képviselői. Az ilyen tény tehát „(...) befejezett, zárt, szükségképpen a *posteriori* jellegű és a létezők dologszerűségét sugallja”.⁷⁰ Tények tehát a tér- és időbeli, okozatos összefüggések nyomán keletkező események, körülmények, állapotok, amelyeket érzékszerveink útján fogunk fel, tapasztalunk, vagy pedig ilyeneket fogalmilag gondolatilag vezetünk le – s mint utaltunk rá, a jog tényfogalma ennél szűkebb. A bíró számára releváns tényállás a jog *instrumentális valósága*.⁷¹

A történetből tényhalmaz lesz, s e tényhalmazból formálja a bíró az esetet. A normatív relevancia lesz a formáló erő, mely irányt és határt is kijelöl, szelektál az események láncfolyamatában. Nem elég azonban az, hogy a tények differenciálatlan halmaza álljon a jogalkalmazó előtt, mert a tényállás csakis „(...) kellő tények kellő elrendezéséből adódik”.⁷² Az elrendezés során a bíró az alábbi cselekményeket végzi: érzékelő jelleggel szembesül velük, választ közülük és megnevezi a választottat, majd pedig hozzákapcsolja az értelmezést. Az egész folyamatban a nyelv közvetít, méghozzá a jogi

⁶⁶ Uo. [5]–[6].

⁶⁷ Kúria Bfv.III.500/2019/8. [62] és [64].

⁶⁸ Lásd az érvelés kibontását: BH 2005.43.

⁶⁹ SZIGETI Péter: *Módszeraldualizmus-monizmus: A jogász gondolkodásmód és a lételmélet viszonyáról Horváth Barna dialektikus neokantianizmusa*

kapcsán, Állam- és Jogtudomány, 2016/2, 65–77, 74–75.

⁷⁰ Uo. 74.

⁷¹ HORVÁTH Barna: *A jogelmélet vázolata*, Attraktor, Máriabesnyő–Gödöllő, 2004, 146, 208. §.

⁷² VARGA Csaba: *A bírói ténymegállapítási folyamat módszere*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2001, 70.

szaknyelv, mely végső soron a természetes nyelv eszközkészletét használja, s mint ilyen, eleve rengeteg kérdést vet fel. A nyelvnek tárgyasztó hatása van: saját homogén közegén keresztül újraalkot, „(...) részben pedig a beszélőnek a saját nyelvi aktusához való viszonyát is alakítja”.⁷³

A ténymegállapítás kihívásai az alábbi eset segítségével demonstrálhatók. Az eset révén megmutatkozik a tény- és jogkérdések sajátos dinamikusa a jogalkalmazásban, vagyis az, hogy a kettő igen szorosan összefügg, hiszen a jogkérdés „első olvasatban” ténykérdésként jelentkezik – s elég jelentős problémát okoz, ha a tények zavara miatt nem lehet a megfelelő jogkérdéseket megfogalmazni, így pedig akadályokkal kiköveztet a minden részproblémát elvárró konklúzióhoz vezető út, s egyúttal problémássá válik az adott ügyben elérni azt, hogy az egyedi döntés a jog természetével kapcsolatos kérdésekhez („mi a jog a *konkrét esetben?*”) kapcsolódjon.

Az elsőfokú ítélet a vádlott terhére erős felindulásban elkövetett emberölést állapított meg, amely vád alól a másodfokú bíróság felmentette (mondván: jogos védelmi helyzetben volt) – így került az ügy harmadfokra, a Kúriához (s mint látni fogjuk, az eltérő minősítést a tények eltérő értékelése okozta). A Legfőbb Ügyészség arra hivatkozott másodfellebbezésében, hogy a másodfokú bíróság a bűnösség szempontjából lényeges vallomásrészeket figyelmen kívül hagyott, ami alapvetően téves tényállás megállapítását eredményezte. A Be. előírja, hogy a harmadfokú eljárás reformációs jogkörének korlátja az, hogy a harmadfokon eljáró bíróság nem vehet fel bizonyítást,⁷⁴ így javítást eszközölni kifejezetten csak az első-, illetve a másodfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma alapján lehetséges. Az első és másodfokon megállapított tényállás akkor eltérő, ha olyan lényeges elemben van eltérés, amely az ügy megítélését megfordíthatja; így következett be tehát az, hogy az egyik ítélet szerint a cselekmény bűncselekmény volt, a másik szerint viszont nem. A másodfokú bíróság ugyan végzett ténybeli korrekciós tevékenységet, de az nem volt teljes körű, részben önmagának is ellentmondott s a megalapozatlannak tartott tényállásrészek helyébe ugyancsak megalapozatlan részeket helyezett. A Kúria így arra következtetett, hogy a másodfokú bíróság által megállapított tényállás a javítás szándéka ellenére szintén megalapozatlan lett. Amit a Kúria az eljárás jogi szabályok által adott keretek között megtehetett, az az volt, hogy a javítást az első- és másodfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma alapján végezze el.⁷⁵

A Kúria döntésében levezette, hogy miként körvonalazható az elsőfokú bíróság, illetve a másodfokú bíróság által megállapított tényállás, a

Legfőbb Ügyészség hogyan látta a tényállást, valamint, hogy a vádlott által tett egyetlen vallomás miként festi le a tényeket. A legfőbb bírói fórum megállapította, hogy az elkövetési magatartás kapcsán lényegesen eltérnek ezek a tényállások. „Az ügy lényegét érintő és jelentősen eltérő ténymegállapítás az, hogy:

- a sértett egy vágást és egy szúrást követően összeesett, földre került és a többi szúrás már e helyzetben történt (ügyészi indítvány);
- a sértett egy vágást követően meghátrált, majd utána szurkálta tovább a vádlott, amely többszöri szurkálást követően rogyott térdre a sértett (elsőfokú ítélet);
- a sértett a vádlotti szúrások jelentős részének elszenvedését követően rogyott térdre (másodfokú ítélet).⁷⁶

A harmadfokú eljárás során a nehézség abban is látszódott, hogy hiába voltak világosak a Kúria számára az ellentmondások, azok érdemi kiküszöbölését maga nem oldhatta fel, hiszen nem állapíthat meg egy harmadik tényállást, mivel a harmadfokú bíróságok reformációs jogköre ezt nem tartalmazza – ha tehát ilyen körülmények állnak fenn, akkor a kasszáció jogköre jöhet számításba. Következésképpen a harmadfokú bíróság a bizonyítás és az eltérő tényállás megállapításának kizártsága miatt a jogkövetkeztetések helyességének vizsgálatát már nem teheti meg. Rámutatott azonban azokra a kérdésekre, amelyek megválaszolást igényelnek a későbbiekben, s a válaszok megtalálása így kiküszöbölheti a döntés részleges megalapozatlanságát. A Kúria tehát a fenti okfejtés alapján hatályon kívül helyezte a másodfokú bíróság ítéletét, mivel az olyan megalapozatlansági hibában szenvedett, amely a harmadfok által nem küszöbölhető ki. Utalt rá továbbá: nyilvánvaló az, hogy a bizonyítás tisztázásának szüksége már az elsőfokú eljárás során is jelen volt, de az ügyben jelentkező részbeni megalapozatlanság miatt a probléma a másodfokú eljárásban orvosolható, emiatt nem indokolt az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése.⁷⁷ Az eset tehát a ténykérdések nehézségének érdekes példája; nem csupán azért, mert a tény- és jogkérdések dualizmusának dinamizmusának remek illusztrációja, hanem azért is, mert általa kimutatható volt, hogy a ténymegállapítás nehézsége milyen megoldásra vezet a bírói tanácsot egy harmadfokú eljárásban.

II. 3. A döntés erkölcsi nehézségének problémája

A jogesetek megoldása erkölcsi igazolásának nehézsége az egyik legbonyolultabb s egyben leginkább vitatható kérdés. Nem létezik minden lehetséges verziót kimerítő egységes magyarázata a nehéz eset erkölcsi típusának.⁷⁸ Az oka annak, hogy

⁷³ Uo. 74.

⁷⁴ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról 619. § (2) bekezdés.

⁷⁵ Kúria Bhar.III.481/2021/10.

⁷⁶ Uo. [84] bekezdés.

⁷⁷ Uo. [100]–[101] bekezdés.

⁷⁸ Ennek kiváló példája a legújabb hazai szakirodalomban Könczöl Miklós megközelítése, aki egy tanulmányában a döntések igazolásának

érvelésméleti aspektusát veszi górcső alá, s azt a kérdést járja körül, hogy vajon az eset erkölcsi nehézségéből adódik-e, hogy az ügy az ún. nehéz eset kategóriájába tartozik. KÖNCZÖL Miklós: Nehézségek és nehéz esetek. Szánalom az érvelésben, In: *Annak, hogy tud-e valaki, a tanítási tudás a jele. Tanítványok írásai a 65 éves Takács Péter tiszteletére* (szerk.: Cserne Péter–Jakab

e kérdéskör rengeteg vitát vált ki, abban az egyszerű tényezőkben keresendő, hogy a jog és erkölcs közös töről fakadnak, s felvetődik a klasszikus kérdés: mi a jog és az erkölcs viszonya, kell-e, lehet-e, hogy a jog erkölcsi értékeket közvetítsen, vagy tökéletesen el kell szeparálni egymástól ezt a két területet?⁷⁹ A kérdés gyakorta előkerül a „*mi a jog*” probléma kapcsán is, hiszen lényeges, hogy az erkölcsöt vajon a jog alá rendeljük, vagy fölébe? Vitathatatlan, hogy e kétféle társadalmi normatípus rendelkezik egy közös tartománnyal, mert mindkettő a közösségi együttélés produktuma, s ennek leginkább szembevető bizonyítéka az, hogy a jogi kötelezettségek és az erkölcs előírásai sokszor ugyanazt kívánják (lásd pl. a segítségnyújtás esetét). A vita máig megválaszolatlan, nincsen örök érvényűnek tekinthető, s mindenki által elfogadott álláspont.⁸⁰ Szabó is kiemeli, hogy a jogesetekben jelentkező nehézség gyakran erkölcsi eredetű, s ilyenkor a jogeset megoldásához „(...) a premisszák közé (erkölcsi) értéktételeket is fel kell venni, azaz a döntés értékítéletet is tartalmaz. Az ilyen esetek megítélésében szerephez jutó értékeket a nyitottság (azaz az esetek előre meghatározhatatlan körére való alkalmazhatóság) jellemzi.”⁸¹ Vannak kutatások, melyek pontosan a bírói ítéletek erkölcsi töltetere kíváncsiak, de ezen kutatások közös tapasztalata nem szokott sok releváns megállapítást felmutatni. Általában leszögezhető, hogy az erkölcs különféle alfogalmait említik csak a bíróságok, leggyakoribb a *jóerkölccsel* vagy a *közerkölccsel* való azonosítása a fogalomnak. Leginkább akkor merül fel az erkölcs kérdése, ha a nemi élet szabadságával kapcsolatos esetet bírál el egy bíróság. Francois Rigaux belga jogtudós, bíró szerint az erkölcsi aspektust tartalmazó ügyek közös tapasztalata az, hogy a bíróságok erkölcsfogalma sokszor mint retorikai eszköz kerül alkalmazásra az indokolásban.⁸²

E sajátosságok összegzése után a hazai joggyakorlatból igyekszünk olyan jogesetet felmutatni, amelyben az ügy erkölcsi aspektusa hangsúlyt kapott. A nemi erkölcs ellen irányuló bűncselekmények helyett az erkölcsi aspektusú eseteknek egy másik releváns csoportja köréből választunk minta-esetet, méghozzá a technológiai kihívások és az orvostudomány által életre hívott problémák csokrából. A joggyakorlatot tekintve az látható, hogy a különféle új technológiák által

biztosított lehetőségek s azon belül is az orvostudományban elérhető új megoldások miatt egyre gyakoribb, hogy az ún. egészségügyi bűncselekmények kapcsán is felhívják a bíróságok az erkölcs dilemmáját. Mindez azzal magyarázható, hogy az orvostudományban végbement a diagnózisok és terápiák határainak kiszélesítése, így pedig olyan mezsgyéhez érkezett az orvoslás, ahol rengeteg erkölcsi konfliktus helye kitapintható. Ezen a helyen a beavatkozások etikai megítélése vitatott, következésképpen az is kérdéses, hogy a jog mint szabályozó erő vajon felléphet-e a megoldások kidolgozásának reményében, s ha igen, milyen határok között?⁸³

Ezt a problémát jól árnyalhatjuk egy közelmúltban hozott határozattal. A szóban forgó cselekmények védett jogi tárgyát az egészségügyi beavatkozások és az orvostudományi kutatások rendje képezték. Az ügy I. rendű, III. rendű és IV. rendű vádlottja megismerkedtek egymással, szakmai érdeklődésük és érdekeik egy irányba mutattak. A III. rendű vádlott érdeklődött az összejtékkel kapcsolatos orvosi kutatások iránt, így együttműködést alakított ki az I. rendű terhelt irányítása alatt működő céggel; ennek eredményeképpen közös vállalkozást alapítottak az összejtékutató és összejtékkel való kezelés céljából. Csatlakozott hozzájuk II. rendű vádlott, aki kutatóorvosi tapasztalatát és szakértelmét fektette be a cégbe, a III. rendű vádlott helyszínt biztosított a kezelésekhöz, illetve szintén csatlakozott V. rendű vádlott mint biológus. Céljuk az volt, hogy kutatásokat folytassanak bevizsgált összejték előállítására, tárolására és terápiás célú felhasználására érdekében. Az ÁNTSZ felhívta a figyelmüket arra, hogy az Egészségügyi Tudományos Tanács Tudományos és Kutatás-Értékelési Bizottság szakmai etikai véleményének hiányában klinikai „in vivo” alkalmazást nem engedélyezhet számukra. A III. rendű terhelt több kórházzal és rendelőintézzettel megállapodásokat kötött művi terhességmegszakításból származó embriók kutatási célból történő átadására, s 6–8 hetes embriókért a cég ellenértéket is fizetett. Az eltávolított embriókat a beavatkozást követően rögtön a céghez szállították, ahol az V. rendű vádlott feldolgozta őket, úgy, hogy összejt-szuszpenziókat állított elő belőlük. Kevesebb, mint két év alatt kb. 150 embrionális összejtet tartalmazó biotechnológiai készítményt állítottak elő

András–Paksy Máté–Szerletics Antal–Tattay Szilárd), Gondolat Kiadó, Budapest, 2020, 137–151.

⁷⁹ Az egyik sokat hangoztatott álláspont Georg Jellinek-től származik, aki a jogot erkölcsi minimumként definiálta: a jognak van egyfajta erkölcsi tartalma, vagyis magában kell foglalnia az erkölcsi rendszer követelményeinek minimumát. A jellineki nézetet egyfajta arany középútnak lehet mondani, mert mérsékelni kívánta a két véglet közötti feszültséget. TAKÁCS Péter: *Államelmélet a XIX–XX. században – Georg Jellinek elmélete*, Pro Publico Bono Online, 2011/2, 2.

⁸⁰ Rengeteg híres vitát lehet említeni, amely a jog vs. erkölcs témához kapcsolható; a leghíresebb talán a Radbruch–Hart–Fuller kapcsán kibontakozó disputa. Ehhez lásd főként FİLÓ Mihály: *Radbruch naivitása – Herbert L. A. Hart a visszaható hatály tilalmáról*, In: Herbert L. A. Hart jogtudománya

kritikai kontextusban (szerk.: Cs. Kiss Lajos), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014, 413–427.; HART, Herbert L. A.: *Positivism and the Separation of Law and Morals*, Harvard Law Review, Vol. 71, No. 4, 1958, 593–629.; HART, Herbert L. A.: *Jog, szabadság, erkölcs* (ford.: Krokovay Zsolt), Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

⁸¹ SZABÓ [2005] i. m. 52.

⁸² RIGAU, Francois: *Az erkölcs funkciója a bírói érvelésben*, In: Ratio iuris. Szövegek a természetjogi gondolkodás tanulmányozásához (szerk.: Tattay Szilárd–Paksy Máté), Pázmány Press, Budapest, 2014, 211–239, 233–234.

⁸³ Vö. KOVÁCS Gábor: *Az egészségügyi beavatkozás és kutatás rendje elleni bűncselekmények, valamint az egészségügyi önrendelkezési jog megsértése*, Universitas–Győr Nonprofit Kft., Győr, 2015, 17–19.

abból a célból, hogy azokkal kezeléseket végezzenek. A hivatalosan „kutatás” néven felajánlott összejtkezelés kapcsán a páciensek előtt a cég elhallgatta, hogy a kezelésért ellenértéket nem kérhetne, s nem is volt meg a szükséges felelősségbiztosítás sem. A kezelések folyamata nem volt megfelelően dokumentálva, a szükséges előzetes és utólagos orvosi vizsgálatok rendre elmaradtak. A II., V. és III. rendű terheltek szándékegységben több személy szervezetébe embrionális összejt-szuszpenziókat juttattak szemgolyó mögé vagy máshova beadott injekció, illetve infúzió formájában. A problémát nyilvánvalóan az jelentette, hogy a cégnek összejtkezelési technikák, graftok pácienseken való alkalmazására nem volt meg az engedélye. A Kúria a határozatában több ponton is hivatkozott az eset erkölcsi aspektusára: „Nem kétséges, hogy ma már az emberen végzett kísérletek egyre nagyobb méreteket öltenek, egyre nagyobb kockázattal járnak, ezért azok nem tisztán etikai kérdéseket vetnek fel, hanem differenciált (...) jogi szabályozást igényelnek. (...) az emberen végzett orvosi kísérletek elfogadhatóságának morális – közösség általi elvárás szerinti – előfeltétele, hogy a kutatás az emberek érdekében és javában történjen, továbbá, hogy a kutatásban rejlő veszélyeknek arányban kell állniuk az elérhető előnyökkel. (...) az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására való tekintettel történő védelme elsődleges biztosítéka, ha minden egészségügyi beavatkozás, beleértve a kutatást is, a vonatkozó szakmai előírások és kötelezettségek tiszteletben tartásával végzik. A kutatásban résztvevő alanyok védelme, az egészségügyi beavatkozással érintett személy (...) önrendelkezési joga is csak ennek keretei között értelmezhető.”⁸⁴

Mindez azt jelenti tehát, hogy a legalitás, vagyis a jog inkább a tényállásig terjed, ami nem más, mint a valóság jogi metódusok (bizonyítás) által végzett leképezése. A moralitás, az erkölcs pedig mindig túlmegy ezen a bizonyos tényálláson, hiszen az erkölcsi ítélkezés jellemzően mindig mélyebbről merít.⁸⁵ Am a modern kor kihívásai azt igénylik, hogy az erkölcsi szempontok és argumentumok nagyobb teret kapjanak a bírói érvelésben, így ezáltal bővül a világnak azon tere, melynek szabályozására a jog és az erkölcs is igényt tart. Általánosságban az mondható: a jogi, normatív tényállások jelölik ki az erkölcsi mozgatórugók jogi értékelésének határait, relevanciáját, vonják be vagy zárják ki azokat. A lelkiismeret, az érzület, a helyes és jó cselekvés önmagában viszont – normatív beszámíthatóságra vonatkozás nélkül – nem lehetnek jogalkalmazói problémák.

Zárógondolat

Vajon meggyőzően tud-e érvelni a jogelmélet mellett, hogy léteznek könnyű és nehéz esetek? Megbizonyosodhattunk arról, hogy az eset-probléma létezése több (legfőképpen jogelméleti fókuszú)

nézőpontból is alátámasztható, és számos jogeset is azt példázta, hogy a nehéz eset nagyon is kézzelfogható. Nyilván mindig lesznek szkeptikusok a témával kapcsolatban, de világos, hogy a *könnyű* és a *nehéz* megkülönböztetés alkalmazása nem csupán holmi banális jelzőkkel való címkézés, hanem komoly jogdogmatikai háttérrel rendelkező dilemmák leírása. Kétség sem férhet hozzá: a jogdogmatika történetének főbb állomásai a nehéz eset-teoréma állomásai egyben. Az ókortól kezdődően számos jogeset példázta, hogy a bírói döntéshozatal sokszor egyáltalán nem mechanikusan járható út, hiszen számos akadállyal lehet kikövezett. Némely paradigmátikus jogesetek örökifjúak, mert hosszú évek óta újra és újra foglalkozunk velük és megkíséreljük megoldásuk újabb, helyesebb olvasatának kidolgozását. A paradigmátikus eset, illetve az eszményi bíró keresése is újratermelő kérdések – ez pedig megerősíti, hogy a bírói jogalkalmazás, azon belül is az eset-probléma körüli jogelméleti polémia sosem nyugszik el. A jogász, kiváltképpen a bírói hivatás pontosan a nehéz esetek miatt igazán differenciált gondolkodást igényel, ez pedig kifejezetten a jogdogmatikából meríthető. Amikor ezt a szellemi jellegű elvárást a jogalkalmazás gyakorlatán keresztül teszteljük, akkor is érezhető: a bírói döntéshozatal igen koncentráltan igényli a gondolkodást, az ítélőerőt. A könnyű eset-nehéz eset-problematika pedig éppen ezt a követelményt tekinti vizsgálódásai programjának, amikor az eldöntendő esetek között disztíngvál. A jogi gondolkodás számára elsősorban tehát nem az a lényeges, hogy egy ügy a jogági besorolást tekintve hová tartozik, hanem hogy *milyen is az eset természete* – könnyű vagy nehéz. De, mint ahogyan a tanulmány mottójaként választott idézet is megerősíti: minden esetben (tehát mind a rutin, mind pedig a nehéz esetekben) van valami *rendkívüli*.

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] BENCZE Mátyás: „Nincs füst, ahol nincsen tűz.” *Az ártatlanság vélelmének érvényesülése a magyar büntetőbírószakma gyakorlatában*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2016.
- [2] BENCZE Mátyás: *A bírói mérlegelésre vonatkozó szabályok értelmezésének sajátosságai*, Jogesetek Magyarázata, 2011/2, 82–89.
- [3] BEN-MENAHÉM, Hanina: *Leibniz on Hard Cases*, Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie / Archives for Philosophy of Law and Social Philosophy, Vol. 79, No. 2, 1993, 198–215.
- [4] BIX, Brian H.: *A Dictionary of Legal Theory*, Oxford University Press, 2009.
- [5] DWORKIN, Ronald: *A szabályok modellje* (ford.: Zódi Zsolt), In: Mai angol-amerikai jogelméleti törekvések (szerk.: Szabadfalvi József), Bíbor Kiadó, Miskolc, 1996, 17–56.

⁸⁴ Kúria Bfv.III.589/2019/12. [16], [21] és [69].

⁸⁵ HORVÁTH Barna: *Az erkölcsi norma természete*, Attraktor, Máriabesnyő-Gödöllő, 2005, 141.

- [6] DWORKIN, Ronald: *Judicial Discretion*, The Journal of Philosophy, Vol. 60, No. 21, 1963, 624–638.
- [7] DWORKIN, Ronald: *Law's Empire*, Harvard University Press, Cambridge, 1986.
- [8] FETERIS, Eveline T.: *Fundamentals of Legal Argumentation. A Survey of Theories on the Justification of Judicial Decisions*, Springer, Berlin, 2017.
- [9] FILÓ Mihály: *Radbruch naivitása – Herbert L. A. Hart a visszaható hatály tilalmáról*. In: Herbert L. A. Hart jogtudománya kritikai kontextusban (szerk.: Cs. Kiss Lajos), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014, 413–427.
- [10] FRANK, Jerome: *Law and the Modern Mind*, Stevens and Sons, London, 1949.
- [11] HART, Herbert L. A.: *A jog fogalma* (ford.: Takács Péter), Osiris Kiadó, Budapest, 1995.
- [12] Hart, Herbert L. A.: *Jog, szabadság, erkölcs* (ford.: Krokovay Zsolt), Osiris Kiadó, Budapest, 1999.
- [13] HART, Herbert L. A.: *Positivism and the Separation of Law and Morals*, Harvard Law Review, Vol. 71, No. 4, 1958, 593–629.
- [14] HORVÁTH Barna: *A géniusz pere. Szókratész – Johanna*, Attraktor Kiadó, Máriabesnyő–Gödöllő, 2003.
- [15] HORVÁTH Barna: *A jogelmélet vázlata*, Attraktor, Máriabesnyő–Gödöllő, 2004.
- [16] HORVÁTH Barna: *Az erkölcsi norma természete*, Attraktor, Máriabesnyő–Gödöllő, 2005.
- [17] KOVÁCS Gábor: *Az egészségügyi beavatkozás és kutatás rendje elleni bűncselekmények, valamint az egészségügyi önrendelkezési jog megsértése*, Universitas–Győr Nonprofit Kft., Győr, 2015.
- [18] KÖNCZÖL Miklós: *Nehézségek és nehéz esetek. Szánalom az érvelésben*. In: *Annak, hogy tud-e valaki, a tanítani tudás a jele. Tanítványok írásai a 65 éves Takács Péter tiszteletére* (szerk.: Cserne Péter–Jakab András–Paksy Máté–Szerletics Antal–Tattay Szilárd), Gondolat Kiadó, Budapest, 2020, 137–151.
- [19] LEIBNIZ, Gottfried Wilhelm: *Disputatio inauguralis de casibus perplexis in jure*. In: Leibniz: *Logico-Philosophical Puzzles in the Law. Philosophical Questions and Perplexing Cases in the Law* (szerk.: Artosi, Alberto–Pieri, Bernardo–Sartor, Giovanni), Springer, Berlin, 2013, 133–150.
- [20] MACCORMICK, Neil: *Rhetoric and the Rule of Law. A Theory of Legal Reasoning*, Oxford University Press, Oxford, 2005.
- [21] PAKSY Máté: *A jog barokk birodalma. A jogtudomány helye Leibniz életművében*, Különbség, 2017/1, 247–281.
- [22] PAKSY Máté: *A jogászi értelem egysége – hangjai sokféleségében: Értekezések a modern jogászi gondolkodásról*, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2019.
- [23] PÓDÖR Lea: *Szabályok és elvek, könnyű eset és nehéz eset – Néhány releváns normatani kiegészítés egy jogalkalmazási problémához*. In: *Ordo et connexio idearum: Ünnepi tanulmányok Takács Péter 65. születésnapjára* (szerk.: Szigeti Péter), Gondolat Kiadó, Budapest–Győr, 2020, 216–233.
- [24] RIGAUX, Francois: *Az erkölcs funkciója a bírói érvelésben*. In: *Ratio iuris. Szövegek a természetjogi gondolkodás tanulmányozásához* (szerk.: Tattay Szilárd–Paksy Máté), Pázmány Press, Budapest, 2014, 211–239.
- [25] SCHAUER, Frederick: *The Jurisprudence of Reasons*, Michigan Law Review, Vol. 85, No. 5–6, 1987, 847–870.
- [26] SZABÓ Miklós: *Ars iuris. A jogdogmatika alapjai*, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2005.
- [27] SZABÓ Miklós: *Rendszeres jogelmélet*, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2015.
- [28] SZIGETI Péter: *Módszerdualizmus-monizmus: A jogászi gondolkodásmód és a lételmélet viszonyáról Horváth Barna dialektikus neokantianizmusa kapcsán*, Állam- és Jogtudomány, 2016/2, 65–77.
- [29] TAKÁCS Péter: *Allamelmélet a XIX–XX. században – Georg Jellinek elmélete*, Pro Publico Bono Online, 2011/2.
- [30] TATTAY Szilárd: *Nincs igazság? – Normallogikai apóriák*, Állam- és Jogtudomány, 2018/2, 73–96.
- [31] TÓTH J. Zoltán: *A dogmatikai, a logikai és a jogirodalom értelmezés a magyar felsőbbbírósági gyakorlatban*, MTA Law Working Papers, 2015/17. <https://jog.tk.mta.hu/en/mtalwp/a-dogmatikai-a-logikai-es-a-jogirodalmi-ertelmezes-a-magyar-felsobirosagi-gyakorlatban?download=pdf> (2022. július 16-i letöltés).
- [32] VARGA Csaba: *A bírói ténymegállapítási folyamat természete*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2001.
- [33] VARGA Csaba: *A jogi gondolkodás paradigmái*, Szent István Társulat, Budapest, 2006.
- [34] VARGA Csaba: *Politikum és logikum a jogban. A jog társadalomelmélete felé*, Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1987.
- [35] WALDRON, Jeremy: *The Law*, Routledge, London–New York, 1990.

Jogszabályok

- [1] 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről.
- [2] 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

Bírósági határozatok

- [1] Kúria Bhar.III.481/2021/10.
- [2] Kúria Bfv.III.500/2019/8.
- [3] Kúria Bfv.III.589/2019/12.
- [4] BH 2005.43.

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírósági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Patyi András, elnökhelyettes

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró
Dr. Fekete Ildikó Katalin, kúriai tanácselnök

Jogi szaknyelvi lektor:
Bódiné dr. habil. Beliznai Kinga tanszékvezető egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbíró Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbíró Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)
